GELUIDWERING IN DE WONINGBOUW

auteurs: Mw. ir. P.E. Braat – Eggen
ir. L.C.J. van Luxemburg

Om in deze behoefte te voorzien is in opdracht van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer het voorliggende handboek 'Geluidwering in de Woningbouw' opgesteld. Dit handboek biedt voor alle betrokkenen in de bouw een uitgebreid overzicht van de nieuwste kennis op het terrein van de bouwakoestiek. Het boek biedt een theoretische basis, maar is vooral gericht op de praktijk. Met het oog hierop is een keur van detailtekeningen opgenomen, toegesneden op verschillende kwaliteitsniveaus. Daarnaast worden vele aandachtspunten genoemd die bij de uitvoering van de geluidwerende voorzieningen een rol spelen.
Met dit alles is het handboek een onmisbare kennisbron voor bouwend Nederland.

Hopelijk zal het handboek intensief worden gebruikt, zodat een bijdrage geleverd kan worden aan de kwaliteit van de woning.

Vooraf

Het voorkomen van geluidhinder in de woning is van groot belang voor de kwaliteit van onze leefomgeving. Lawaai op de plaats waar een mens zich terugtrekt en uitrust van de vermoeienissen van alledag, kan immers een bron van ergernis en stress zijn.

Er zijn verschillende mogelijkheden om geluidhinder te beperken. Het meest efficiënt is om de geluidproduktie bij de bron te reduceren. Daarnaast kan naar oplossingen worden gezocht om de geluidoverdracht van de bron naar de ontvanger te verminderen. Dit kan door de woning goed geluidwerend te maken. Het gaat hierbij dan zowel om de buitenschil als om de verschillende constructie-onderdelen van de woning of het woongebouw.
De geluidwering - met name tussen woningen - is één van de basiskwaliteiten van een woning. Het is van belang hiermee al bij het ontwerp rekening te houden, aangezien het erg moeilijk is om de geluidwering van een woning achteraf nog te verbeteren. In de bouwregelgeving zijn daarom voorschriften opgenomen, waaraan de geluidwering minimaal moet voldoen. In de praktijk bestaat er ook wel vraag naar een hogere kwaliteit dan wettelijk is voorgeschreven. Met behulp van bepalingsmethoden en praktijkrichtlijnen kan de gewenste geluidwering worden bereikt.

De bouwakoestiek is echter een complexe aangelegenheid. Het realiseren van een goede geluidwerende kwaliteit is een zaak van vele betrokkenen in verschillende fasen van het bouwproces. De geluidwering behoeft aandacht van ontwerp tot oplevering. De hiervoor benodigde kennis is specialistisch van aard. Hieruit is de behoefte ontstaan aan een voor alle betrokkenen goed toegankelijk overzichtswerk, waarin alle beschikbare kennis en informatie verzameld is.

Dit handboek is vervaardigd door TNO-Bouw in opdracht van het **Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.**

Auteurs:

. Mw. ir. P.E. Braat-Eggen
. ir. L.C.J. van Luxemburg

met medewerking van:

. Prof. ir. P.A. de Lange
. ir. E. Gerretsen
. ir. L.G. Booy

Afbeeldingen en tekeningen:

. ir A.J.M. Hoogers
. ir. T.J.M. Raijmakers

Redactie en lay-out

. Mw. drs. E. Schenkelaars	TRIAM
. J. Verhaert	TRIAM
. Mw. A. Abbel	TRIAM
. Mw. Y. Heystek	TRIAM
. Mw. N. Lahey	TRIAM

Begeleidingscommissie:
Ministerie van VROM

. ir. H.M. Croes	DGM/GXV
. Mw. drs. T. de Haas	DGVM/BSM
. ir. P.J. van Luijk	DGVH/DOK
. N. Noorman	DGVH/DOK
. Mw. B. van Woerden	DVEB

Stichting Bouwresearch

. ir. J.J. Vingerling

Deze uitgave is met de grootste zorgvuldigheid samengesteld. Noch de opdrachtgever noch de auteurs, noch de uitgever stelt zich aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en onvolkomenheden in deze uitgave.

INHOUDSOPGAVE

		Pag.
Vooraf		
1	**Inleiding**	**1**
2	**Toelichting handboek**	**4**
	2.1 Opbouw handboek	4
	2.2 Algemeen	4
	2.3 Theorie, regelgeving en berekeningen	5
	2.4 Ontwerp en uitvoering	7
	2.5 Literatuur en index	13
3	**Basisbegrippen en definities**	**14**
	3.1 Wat is geluid?	14
	3.2 De 'sterkte' van geluid	15
	3.3 Hoe wordt geluid door de mens waargenomen?	21
	3.4 De beleving van geluid	26
	3.5 Geluid in ruimten	27
	3.6 Het weren van geluiden	31
	3.7 Grootheden	35
	3.8 Eén-getalsaanduidingen	40
4	**Wettelijk kader**	**51**
	4.1 Algemeen	51
	4.2 Bouwbesluit	53
	4.2.1 Bescherming tegen geluid van buiten	54
	4.2.2 Bescherming tegen geluid van installaties	60
	4.2.3 Geluidwering tussen ruimten	62
	4.2.4 Beperking van galm	65
	4.3 NEN 1070: Geluidwering in woongebouwen - eisen	66
	4.4 NEN 5077: Geluidwering in woongebouwen - bepalingsmethoden	69
	4.5 NEN 5079: Geluidwering in woongebouwen - één-getalsaanduidingen	70
	4.6 Europese normen (CEN)	70
	4.7 Internationale normen	72

Inhoudsopgave

			Pag.
5	**Rekenregels en praktijkrichtlijnen**		**74**
	5.1	Berekening van de geluidwering tussen ruimten	74
		5.1.1 Geluidoverdracht via de directe scheidingsconstructie	76
		5.1.2 Flankerende geluidoverdracht	78
		5.1.3 Omloopgeluid	82
		5.1.4 Voorbeeldberekening geluidwering tussen ruimten	83
	5.2	Berekening van de geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie	92
		5.2.1 De A-gewogen geluidisolatie van geveldelen	93
		5.2.2 De afdichting van naden en kieren	94
		5.2.3 De geluidisolatie van ventilatie-voorzieningen	96
		5.2.4 De structuur van de gevel	96
		5.2.5 Voorbeeldberekening geluidwering gevel	97
	5.3	Nederlandse Praktijkrichtlijnen	100
		5.3.1 NPR 5070; wand- en vloerconstructies	100
		5.3.2 NPR 5071; beperking van galm	102
		5.3.3 NPR 5072; luchtafvoersystemen	102
		5.3.4 NPR 5073; liftinstallaties	104
		5.3.5 NPR 5074; verwarmingsinstallaties	105
		5.3.6 NPR 5075; sanitaire installaties	106
		5.3.7 NPR 5076; houtskeletbouw	108
		5.3.8 NPR 5086; lichte woningscheidende wanden	109
6	**Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen**		**111**
	6.1	Lokatie	111
		6.1.1 Geluidzone bij wegverkeer	112
		6.1.2 Geluidzone bij railverkeer	113
		6.1.3 Geluidzone bij industrieterreinen	113
		6.1.4 Geluidzone bij vliegvelden	113

Inhoudsopgave

		Pag.
6.2	Woningtype	115
	6.2.1 Eengezinswoningen	115
	6.2.2 Meergezinswoningen	119
6.3	Plattegrond	123
	6.3.1 Gangbare plattegrondtypen woonkamers	125
	6.3.2 Wijze van schakelen van woningplattegronden	126
6.4	Bouwwijze	127
	6.4.1 Gietbouw	127
	6.4.2 Stapelbouw	127
	6.4.3 Systeembouw	128
	6.4.4 Houtskeletbouw	129
	6.4.5 Staalbouw	129
6.5	Materiaalkeuze en -toepassing	130
	6.5.1 Woningscheidende wanden	130
	6.5.1.1 Aansluitende fundering en begane grond vloeren	132
	6.5.1.2 Aansluitende verdiepingsvloeren	134
	6.5.1.3 Aansluitende binnenwanden	135
	6.5.1.4 Aansluitende daken	136
	6.5.1.5 Aansluitende gevels	138
	6.5.2 Woningscheidende vloeren	140
	6.5.2.1 Aansluitende woningscheidende wanden	142
	6.5.2.2 Aansluitende binnenwanden	142
	6.5.2.3 Aansluitende gevels	142
	6.5.3 Kamerscheidende wanden	143
	6.5.4 Kamerscheidende vloeren	146
	6.5.5 Uitwendige scheidingsconstructies	146
	6.5.5.1 Daken	146
	6.5.5.2 Gevels	147
6.6	Installaties	148
	6.6.1 Luchtafvoersystemen	148
	6.6.2 Liften	150
	6.6.3 Verwarming	151
	6.6.4 Sanitair	152
	6.6.5 Binnenriolering	153

Inhoudsopgave

155 - 395

		Pag.
7	**Materiaal- en bouwdeelgegevens**	**155**
7.1	Woningscheidende wanden	155
7.1.1	Steenachtige enkelvoudige wanden	155
7.1.2	Steenachtige spouwwanden	157
7.1.3	Lichte samengestelde wanden	160
7.1.4	Voorzetwanden	162
7.2	Woningscheidende vloeren	164
7.2.1	Steenachtige vloeren	164
7.2.2	Zwevende dekvloeren	166
7.2.3	Verlaagde plafonds	169
7.3	Kamerscheidende wanden	170
7.3.1	Lichte steenachtige wanden	170
7.3.2	Lichte samengestelde wanden	172
7.4	Kamerscheidende vloeren	174
7.4.1	Steenachtige vloeren	174
7.4.2	Houten vloeren	175
7.4.3	Systeemvloeren	176
7.5	Uitwendige scheidingsconstructies	177
7.5.1	Daken	177
7.5.1.1	Platte daken	178
7.5.1.2	Hellende daken	179
7.5.2	Gevels	182
7.5.2.1	Niet-transparante geveldelen	182
7.5.2.2	Ramen	185
7.5.2.3	Buitendeuren	201
7.5.2.4	Ventilatievoorzieningen	202
8	**Woningscheidende wanden van beton**	**209**
8.1	Enkelvoudige wanden van beton	211
8.2	Ankerloze spouwwanden van beton	245
9	**Woningscheidende wanden van baksteen**	**264**
9.1	Enkelvoudige wanden van baksteen verbeterd	266
10	**Woningscheidende wanden van kalkzandsteen**	**279**
10.1	Enkelvoudige wanden van kalkzandsteen	282
10.2	Ankerloze spouwwanden van kalkzandsteen	313

Inhoudsopgave

		Pag.
11	**Woningscheidende wanden van hout**	**344**
	11.1 Samengestelde wanden van hout	347
12	**Woningscheidende vloeren**	**364**
	12.1 Plaatvloeren	366
	12.2 Kanaalplaatvloeren	380
	12.3 Houten vloeren	395
13	**Literatuur**	**399**
	13.1 Algemeen	399
	13.2 Gevels	403
	13.3 Normen	406
	13.4 ISO international standards	409
	13.5 Onderzoeksrapporten van de Interdepartementale Commissie Geluidhinder	411
	13.6 Overheidsbesluiten, beschikkingen en regelingen	416
14	**Index**	**417**
	Legenda	**omslag**

1

Inleiding

Doelstelling
De doelstelling van dit naslagwerk is:

Het geven van direct toepasbare informatie over geluidwering in de woningbouw. Dat wil zeggen:
- tussen woningen: de uitvoering van wanden en vloeren, de plaats van de trap, gangen, toilet en bad;
- binnen woningen: de uitvoering van wanden en vloeren, de plaats van het toilet en bad;
- bij woningen tegen buitengeluiden: de uitvoering van gevel en dak.

De informatie is bestemd voor alle partijen die bij de totstandkoming van een woning zijn betrokken.

Aanleiding
Bij de bestrijding van hinder door woongeluiden ten gevolge van burenlawaai speelt de geluidwering een belangrijke rol. Het is belangrijk dat woningen in elk geval voldoen aan de voorschriften voor de wering van geluid.

woongeluiden

Dit handboek is opgesteld om een bijdrage te leveren aan de kennis die hiervoor noodzakelijk is.

Bij de problematiek van de geluidhinder spelen naast puur technische aspecten ook andere, maatschappelijke, factoren een rol. Problemen op het gebied van de geluidwering moeten daarom altijd in een breed perspectief geplaatst worden.

Een voldoende of goede geluidwering is een zaak van veel partijen. De kosten en effectiviteit van de geluidwerende voorzieningen hangen veelal af van de mate waarmee er rekening is gehouden bij de totstandkoming van de woning.

Het bouwen van woningen met een goede geluidwering hoeft technisch geen probleem te zijn.
Sinds tientallen jaren wordt er in Nederland onderzoek verricht op het gebied van de geluidwering (bouwakoestisch onderzoek). Dit soort onderzoeken heeft geleerd hoe gebouwd moet worden om voldoende geluidwering tussen, in en van woningen te krijgen.

bouwakoestisch onderzoek

1 Inleiding

Voor het realiseren van een goede geluidwering is echter geen eenvoudig standaardrecept te geven. Daarvoor is uitgebreidere informatie nodig. Bouwend Nederland beschikte nog niet over een publikatie waarin deze beschikbare kennis is verzameld. Dit handboek 'Geluidwering in de woningbouw' beoogt hierin te voorzien.

Er is getracht de beschikbare kennis zo aan te bieden dat deze direct kan worden toegepast voor de realisatie van de noodzakelijk geachte geluidwering in, tussen en van woningen.

gebruikers

Gebruikers
Het boek is bestemd voor:
- woningcorporaties;
- beroepsmatige opdrachtgevers;
- architecten;
- opzichters;
- uitvoerders;
- vergunningverlenende instanties.

Alle partijen krijgen op verschillende tijdstippen te maken met beslissingen die van invloed zijn op de uiteindelijke akoestische kwaliteit van een woning.
De beslissingen worden in de loop van het bouwproces echter niet door steeds dezelfde partijen genomen.

Bijvoorbeeld
De opdrachtgevers nemen beslissingen tijdens het opstellen van hun programma van eisen.
De architecten nemen beslissingen bij het detailleren.
De uitvoerders beslissen op het werk.

Dit handboek wil alle partijen op het juiste akoestische spoor zetten.

Uitgangspunten
Er is uitgegaan van de gangbare regelgeving. Dat houdt in dat de gegeven oplossingen altijd tenminste voldoen aan de wettelijke eisen.

1 Inleiding

De oplossingen zijn zowel bedoeld voor nieuw te bouwen woningen als voor te verbeteren woningen. Belangrijk is dat de bij de tekeningen gegeven voorwaarden bij de uitvoering nauwgezet worden nagevolgd.

De tekeningen in dit handboek zijn primair bedoeld om de principes voor een goede geluidwering te verduidelijken. Dit impliceert dat de gegeven oplossingen kunnen conflicteren met eventuele constructieve eisen.

Voorts geldt dat met betrekking tot de aangegeven prestaties voor de geluidwering de ervaring van de auteurs de beoordeling kan hebben beïnvloed. Als gevolg hiervan kunnen afwijkingen ten opzichte van in de praktijk te meten geluidisolatiewaarden optreden.

2

Toelichting handboek

In dit hoofdstuk worden behandeld:
- de opbouw van het handboek, paragraaf 2.1;
- algemeen, paragraaf 2.2;
- theorie, regelgeving en berekeningen, paragraaf 2.3;
- ontwerp en uitvoering, paragraaf 2.4;
- literatuur en index, paragraaf 2.5.

opbouw handboek

2.1 OPBOUW HANDBOEK

De informatie is in het handboek ondergebracht in vier blokken.

Algemeen blok met:
- inleiding, hoofdstuk 1;
- toelichting, hoofdstuk 2.

Theoretisch blok met:
- basisbegrippen, hoofdstuk 3;
- wettelijke regelingen, hoofdstuk 4;
- rekenregels en praktijkrichtlijnen, hoofdstuk 5.

Praktisch blok met:
- aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen, hoofdstuk 6;
- materiaal- en bouwdeelgegevens, hoofdstuk 7;
- woningscheidende wanden van beton, hoofdstuk 8;
- woningscheidende wanden van baksteen, hoofdstuk 9;
- woningscheidende wanden van kalkzandsteen, hoofdstuk 10;
- woningscheidende wanden van hout, hoofdstuk 11;
- woningscheidende vloeren, hoofdstuk 12.

Naslagblok met:
- literatuur; hoofdstuk 13;
- index, hoofdstuk 14.

2.2 ALGEMEEN

Het handboek geeft
- informatie over de vereiste geluidwering;
- informatie ter onderbouwing van beslissingen die van invloed zijn op de geluidwerende kwaliteit;
- keuzemogelijkheden en de consequenties daarvan.

2 Toelichting handboek

In het bouwproces onderscheiden we een aantal fasen: *bouwproces*
- programmafase;
- ontwerpfase;
- bestekfase;
- aanbestedingsfase;
- bouwfase;
- beheersfase.

'Informatiebehoefte' over de geluidwering per fase *informatiebehoefte per fase*

Programmafase: zie hoofdstuk 4 en verder:
- vastleggen vereiste geluidwering;
- afwegen technische gevolgen van akoestische eisen;
- afwegen kosten van de akoestische eisen.

Ontwerpfase: zie hoofdstuk 5 en verder:
- ontwerpen vereiste geluidwering;
- voorspellen haalbare geluidwering;
- beoordelen effect materiaalkeuze op geluidwering.

Besteksfase: zie hoofdstuk 8 en verder:
- beoordelen haalbaar akoestisch kwaliteitsniveau op basis van detail- en werktekeningen.

Aanbestedingsfase: zie hoofdstuk 8 en verder:
- materiaalkosten;
- uitvoering.

Bouwfase: zie hoofdstuk 8 en verder:
- controle;
- alternatieve oplossingen.

Beheersfase: zie hoofdstuk 6 en 9:
- verbeteren akoestische kwaliteit.

2.3 THEORIE, REGELGEVING EN BEREKENINGEN

De belangrijkste bouwakoestische begrippen worden in hoofdstuk 3: Basisbegrippen en definities, kort toegelicht. *bouwakoestische begrippen*

2 Toelichting handboek

Behandeld worden:
- wat is geluid, paragraaf 3.1;
- de 'sterkte' van geluid, paragraaf 3.2;
- hoe wordt geluid door de mens waargenomen, paragraaf 3.3;
- de beleving van geluid, paragraaf 3.4;
- geluid in ruimten, paragraaf 3.5;
- het weren van geluiden, paragraaf 3.6;
- grootheden, paragraaf 3.7.;
- één-getalsaanduidingen, paragraaf 3.8.

In hoofdstuk 4 worden de wettelijke regelingen aangehaald en kort toegelicht. Naast de nationale regelgeving wordt ook ingegaan op Europese en internationale regelgeving.

regelgeving

Behandeld worden:
- algemeen;
- Bouwbesluit, paragraaf 4.2;
- NEN 1070 geluidwering in woongebouwen: eisen, paragraaf 4.3;
- NEN 5077 geluidwering in woongebouwen: bepalingsmethoden, paragraaf 4.4;
- NEN 5079 geluidwering in woongebouwen: één-getals-aanduidingen, paragraaf 4.5.

Verder zijn er de
- Europese normen, paragraaf 4.6;
- Internationale normen, paragraaf 4.7.

In hoofdstuk 5 komen aan de orde:
- berekening van de geluidwering tussen ruimten, paragraaf 5.1;
- berekening van de geluidwering van uitwendige scheidings-constructies, paragraaf 5.2;
- Nederlandse Praktijkrichtlijnen, paragraaf 5.3.

De meeste beroepsmatig bij de woningbouw betrokkenen hebben te maken gekregen met allerlei reken- en beoordelingsmethoden. We noemen de berekening van de geluidwering van de gevel, de geluidisolatie van bouwdelen en de geluidwering tussen ruimten. Hierop wordt uitgebreid ingegaan in hoofdstuk 5. De soms zeer complexe materie is daarbij teruggebracht tot voor de praktijk bruikbare gereedschappen. Een uitleg over de theorie achter de formules is echter weggelaten.

reken-/beoordelings-methoden

2.4 ONTWERP EN UITVOERING

Dit blok bevat gedetailleerde informatie over de geluidwering.

In hoofdstuk 6 worden voor het ontwerp van een woning relevante geluidweringsaspecten behandeld. Deze informatie is met name van belang in de fase dat nog allerlei beslissingen genomen moeten worden.

geluidweringsaspecten

De soort informatie is gekoppeld aan:
- lokatie van de woning, paragraaf 6.1;
- woningtype, paragraaf 6.2;
- plattegrond, paragraaf 6.3;
- bouwwijze, paragraaf 6.4;
- materiaalkeuze en -toepassing, paragraaf 6.5;
- installaties, paragraaf 6.6.

Gegevens over geluidisolatie van materialen en constructies zijn verzameld in hoofdstuk 7. Deze gegevens zijn bedoeld voor het maken van berekeningen en vergelijkingen.

geluidisolatie van materialen, constructies

Behandeld worden:
- woningscheidende wanden, paragraaf 7.1;
- woningscheidende vloeren paragraaf 7.2;
- kamerscheidende wanden, paragraaf 7.3;
- kamerscheidende vloeren, paragraaf 7.4;
- uitwendige scheidingsconstructies, paragraaf 7.5.

In de hoofdstukken 8 t/m 12 worden voorbeeldoplossingen gegeven van aansluitingen aan:

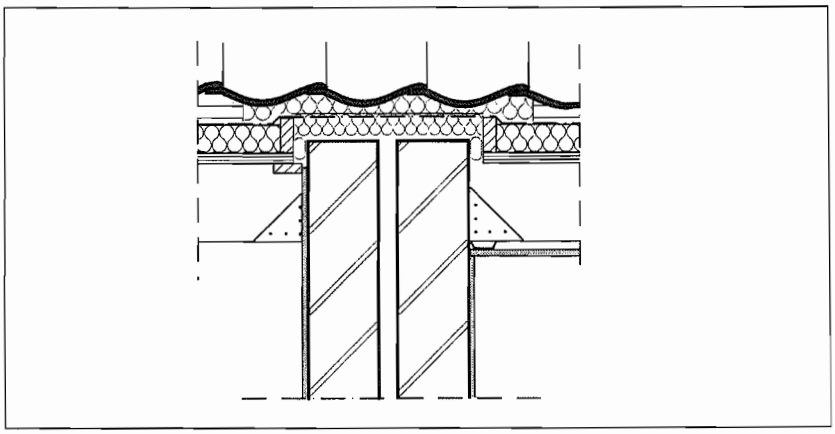
voorbeeldoplossingen

- woningscheidende wanden van beton, hoofdstuk 8:
  - enkelvoudige wanden van beton, paragraaf 8.1;
  - ankerloze spouwwanden van beton, paragraaf 8.2;
- woningscheidende wanden van baksteen, hoofdstuk 9:
  - enkelvoudige wanden van baksteen verbeterd, paragraaf 9.1;
- woningscheidende wanden van kalkzandsteen, hoofdstuk 10:
  - enkelvoudige wanden van kalkzandsteen, paragraaf 10.1;
  - ankerloze spouwwanden van kalkzandsteen paragraaf 10.2;

- woningscheidende wanden van hout, hoofdstuk 11:
  - samengestelde wanden van hout paragraaf 11.1;
- woningscheidende vloeren, hoofdstuk 12:
  - plaatvloeren, paragraaf 12.1;
  - kanaalplaatvloeren, paragraaf 12.2;
  - houten vloeren, paragraaf 12.3.

In deze hoofdstukken zijn voor alle aansluitingen detailtekeningen gegeven:

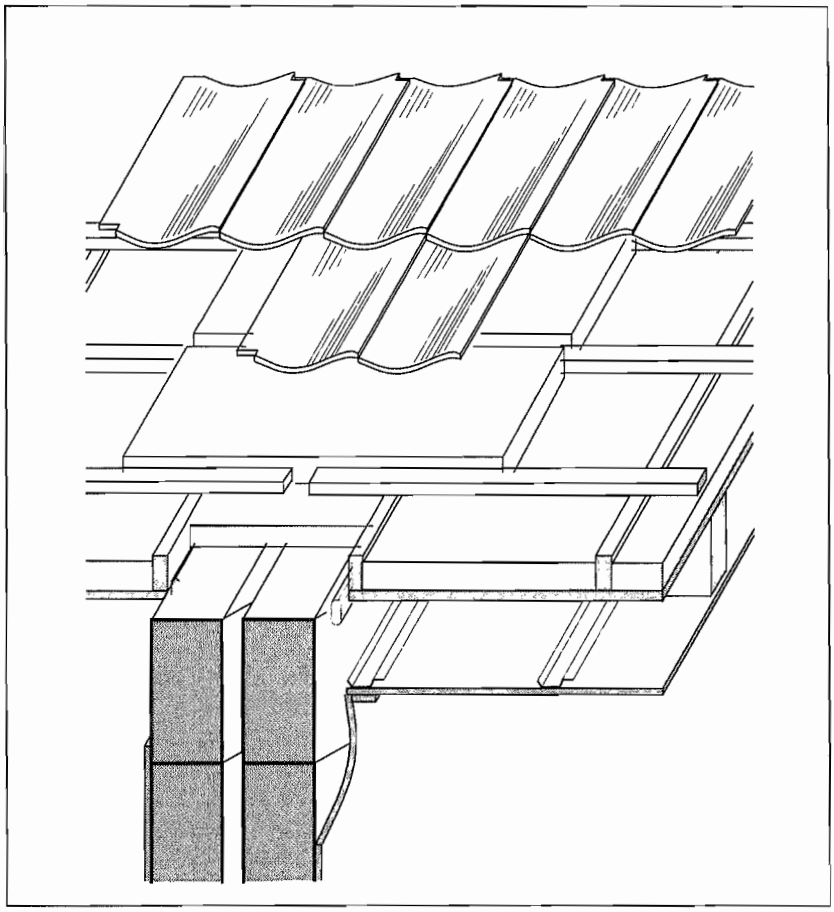
- Als twee-dimensionale doorsnede, met gebruikelijke arcering (zie ook legenda op uitklapblad).

Afbeelding 2.1: Voorbeeld twee-dimensionale doorsnede

- Als drie-dimensionale doorsnedetekening

2 Toelichting handboek

Afbeelding 2.2: Voorbeeld drie-dimensionale tekening

De legenda voor de tekeningen is op het uitklapblad opgenomen.

Op elk tekeningenblad is aangegeven:
- akoestische kwaliteit die haalbaar is;
- toepassingsgebied;
- uitvoeringsvoorwaarden;
- aandachtspunten.

Aan de hand van de SRW/SROW-indeling is het materiaal van de basisconstructie met aansluitende bouwdelen gecodeerd. Deze codering is onderaan op elk tekeningenblad aangegeven.

codering

2 Toelichting handboek

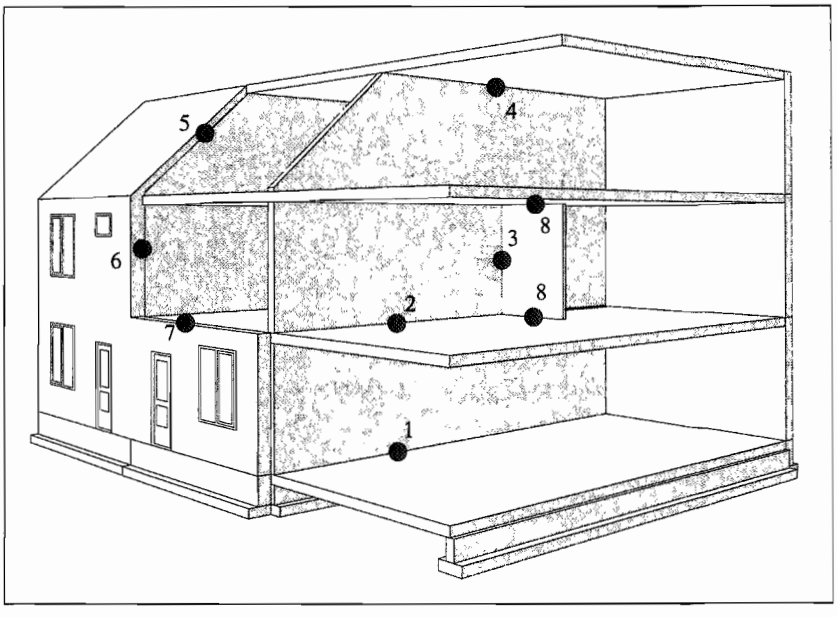
Codering basisconstructie:

21 BETON
21 10 in het werk te storten beton
.. 30 geprefabriceerd beton

22 METSELWERK
22 10 in het werk te vervaardigen
.. .. 06 baksteen
.. .. 13 kalkzandsteen

24 TIMMERWERK
.. 10 in het werk te vervaardigen
.. 30 geprefabriceerd timmerwerk

Het vierde getallenpaar geeft het type van de constructie aan:
.. .. .. 01 enkelvoudige wand;
.. .. .. 02 spouwwand;
.. .. .. 11 plaatvloer;
.. .. .. 12 kanaalplaatvloer;
.. .. .. 19 houten vloer.

Afbeelding 2.3: Basistekening met knooppunten

2 Toelichting handboek

Vervolgens komen de nummers voor het knooppunt en het type aansluitende constructie. De plaats van de aansluiting is eveneens onderaan op de pagina in de basistekening aangegeven.

De knooppunten met aansluitende constructies: *knooppunten*

1. Fundering - Woningscheidende wand - Begane- grond-vloer (thermisch geïsoleerd)
   - 1 combinatievloer
   - 3 bekistingsvloer
   - 4 ribbenvloer
   - 7 kanaalplaatvloer
   - 9 houten vloer

2. Woningscheidende wand - Verdiepingsvloer
   - 1 combinatievloer
     - a. met verlaagd plafond
     - b. met verlaagd plafond en zwevende dekvloer
   - 2 breedplaatvloer
   - 3 bekistingsvloer
   - 7 kanaalplaatvloer
   - 9 houten vloer
     - a. met verlaagd plafond
     - b. met zwevende dekvloer
     - c. met verlaagd plafond en zwevende dekvloer

3. Woningscheidende wand - Binnenwand
   - 1 kalkzandsteen
   - 2 gipsblokken/gasbeton
   - 3 stijl en regelwerk
   - 4 kozijnconstructie
   - 9 voorzetwand
     - a. met c-profielen
     - b. op stijl- en regelwerk
     - c. geprefabriceerd

4. Woningscheidende wand - Plat dak
   - 1 houten dakbeschot
   - 4 breedplaatvloer
   - 5 bekistingsvloer
   - 6 kanaalplaatvloer

5. Woningscheidende wand - Hellend dak
   1 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie hardschuim
   2 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie minerale wol
   3 sporenkap, thermische isolatie hardschuim
   4 sporenkap, thermische isolatie minerale wol
   5 doosconstructie, thermische isolatie minerale wol
   6 sandwich, thermische isolatie hardschuim
   7 zakgootconstructie/sporenkap
   8 zakgootconstructie/doosconstructie

6. Woningscheidende wand - Gevel
   1 binnenblad kalkzandsteen
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
     c. pleister
   2 binnenblad gipsblokken/gasbeton
     buitenblad a. baksteen
   3 binnenblad prefab hout
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
   4 puiconstructie
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
   5 binnenblad beton
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
     c. pleister

7. Woningscheidende vloer - Gevel
   1 binnenblad kalkzandsteen/prefab beton
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
     c. pleister
   2 binnenblad gipsblokken/gasbeton
     buitenblad a. baksteen
     c. pleister
   3 binnenblad prefab hout
     buitenblad a. baksteen
     b. hout

4 puiconstructie
a. balkon/galerij
b. hout

8. Woningscheidende vloer - Binnenwand
1 kalkzandsteen/beton
2 gipsblokken/gasbeton
3 stijl- en regelwerk
4 kozijnconstructie

Onderstaand is de opbouw van de code toegelicht aan de hand van een voorbeeld.

code

21 .. ..: Beton
21 10 .. .. ..: In het werk gestort
21.10.00 .. ..: Beton
21.10.00.01 ..: Enkelvoudige wand
21.10.00.01.1.: Knooppunt 1 (Fundering - Begane-grond-vloer)
21.10.00.01.11: Aansluitende constructie type 1

2.5 LITERATUUR EN INDEX

Een handboek heeft ook een verwijzingsfunctie. Daarom zijn een uitgebreide literatuurlijst en een index (trefwoordenregister) opgenomen.

literatuurlijst
index

Ten behoeve van een snelle verwijzing is het literatuuroverzicht in hoofdstuk 13 ingedeeld in categorieën.

Indeling literatuuroverzicht:

- Algemeen, paragraaf 13.1;
- Gevels, paragraaf 13.2;
- Normen, paragraaf 13.3;
- ISO International Standards, paragraaf 13.4;
- Onderzoeksrapporten van de Interdepartementale Commissie Geluidhinder, paragraaf 13.5;
- Overheidsbesluiten, beschikkingen en regelingen, paragraaf 13.6.

3

Basisbegrippen en definities

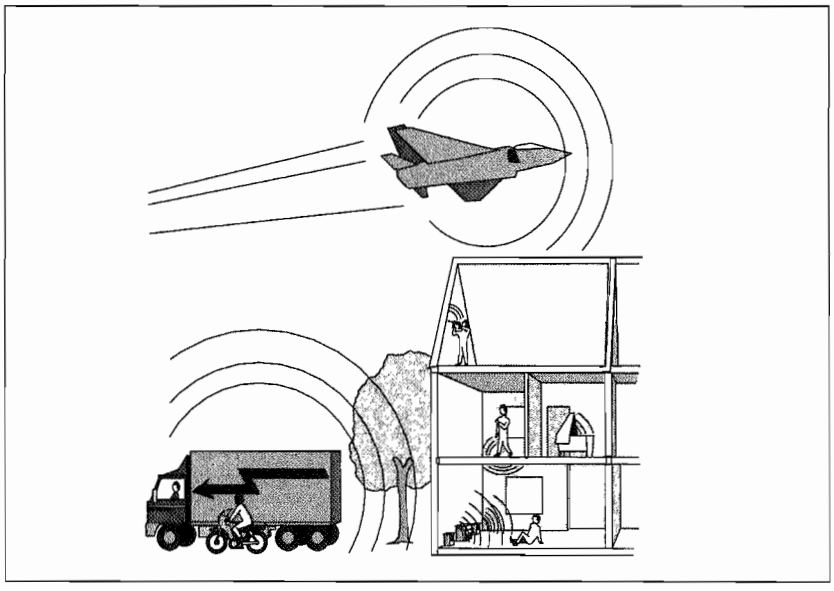
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op:
- wat is geluid, paragraaf 3.1;
- de 'sterkte' van geluid, paragraaf 3.2;
- hoe wordt geluid waargenomen, paragraaf 3.3;
- de beleving van geluid, paragraaf 3.4;
- geluid in ruimten, paragraaf 3.5;
- het weren van geluiden, paragraaf 3.6;
- grootheden, paragraaf 3.7;
- één-getalsaanduidingen, paragraaf 3.8.

3.1 WAT IS GELUID?

Geluid is alles wat met het gehoor(zintuig) kan worden waargenomen. Trillingen van luchtdeeltjes worden daarbij via het gehoororgaan in de hersenen omgezet in een geluidgewaarwording.

Trillingen

De luchtdeeltjes worden in trilling gebracht door een mechanisch systeem. Zo'n mechanisch systeem is de geluidbron. Voorbeelden hiervan zijn: *geluidbron*
- stem(banden);
- luidsprekers;
- machines.

Afbeelding 3.1: Geluidbronnen

3 Basisbegrippen en definities

Als een mechanisch systeem in trilling is, voert het oppervlak een trillende, heen en weer gaande beweging uit rond een evenwichtstoestand. De deeltjes van de omringende lucht die dicht bij het oppervlak liggen, nemen de beweging over en geven deze op hun beurt weer door aan aangrenzende luchtdeeltjes. De beweging, de trilling, plant zich voort. Uiteindelijk kunnen deze trillingen, afhankelijk van trillingssterkte en tempo van trillen, door het gehoor worden waargenomen als geluid.

voortplanting trilling

3.2 DE 'STERKTE' VAN GELUID

Geluiddruk

Als de luchtdeeltjes niet bewegen is er geen geluid. Er is dan sprake van een statische toestand. Bij deze toestand hoort een bepaalde luchtdruk, de atmosferische druk.

Een geluidgolf gaat gepaard met drukschommelingen ten opzichte van de atmosferische druk. Deze drukschommeling kan positief (overdruk) en negatief (onderdruk) zijn. De in de tijd variërende drukschommelingen noemen we de geluiddruk. De geluiddruk (p_t) wordt uitgedrukt in pascal (1 Pa = 1 N/m^2).

geluiddruk

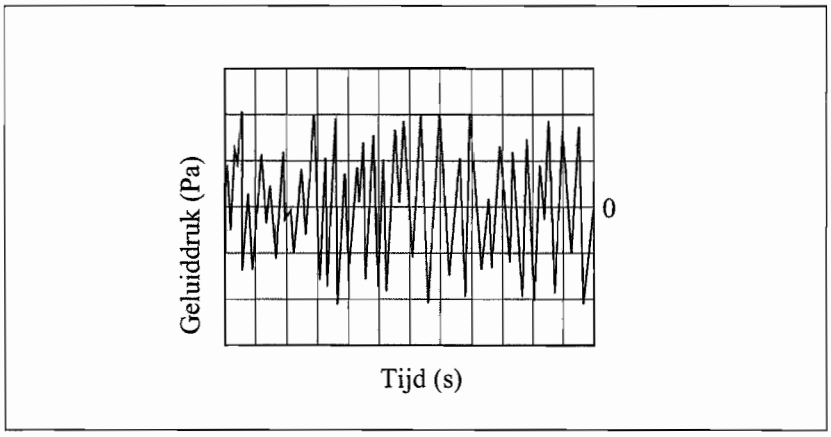
Effectieve geluiddruk

De 'sterkte' van een geluid, zoals de mens die ervaart, wordt bepaald door de zogenaamde effectieve geluiddruk (p_{eff}) en niet door de maximale of gemiddelde geluiddruk.
De geluiddruk bij het oor zorgt ervoor dat het trommelvlies gaat trillen. Via trommelvlies, midden-oor, binnen-oor, zenuwbanen en de verwerking in onze hersenen ontstaat een geluidgewaarwording.

'sterkte' van een geluid
effectieve geluiddruk

De 'sterkte' lijkt een eenvoudig kenmerk van het geluid, dit blijkt echter niet zo te zijn. Kijken we bijvoorbeeld naar een eenvoudig geluid als het afblazen van stoom. Wij ervaren dit geluid als gelijkblijvend in sterkte.
Registreren we de geluiddruk dan zien we een heel grillig verloop van het signaal in de tijd (zie afbeelding 3.2).

3 Basisbegrippen en definities

Afbeelding 3.2: Geluiddrukverloop in de tijd van het afblazen van stoom

Het oor middelt het signaal blijkbaar. De gemiddelde druk kan het echter niet zijn, deze is 0: de druk is even vaak positief (overdruk) als negatief (onderdruk).

Als van een signaal de grootste piekwaarden van de geluiddruk worden afgesneden blijkt dit weinig invloed te hebben op de sterktewaarneming. Blijkbaar wordt de sterkte dus ook niet bepaald door de pieken in een signaal.

sterktewaarneming

Dit alles en algemene energiebeschouwingen leidden ertoe dat men de gemiddelde gekwadrateerde waarde van de geluiddruk van het signaal als uitgangspunt voor de sterktewaarneming is gaan beschouwen.
In formule:

$$p_{eff} = \sqrt{\overline{p}^2} \qquad [Pa]$$

De met het oor waarneembare geluiden hebben een effectieve geluiddruk die ligt tussen die bij de 'gehoordrempel' (2.10^{-5} Pa) en de 'pijngrens' (200 Pa).

gehoordrempel
pijngrens

3 Basisbegrippen en definities

Geluiddrukniveau

De waarden, die de effectieve geluiddruk kan hebben, lopen sterk uiteen. Dit heeft geleid tot een andere, beter hanteerbare grootheid om de sterkte van een geluid aan te geven: het geluiddrukniveau (L_p = Level of pressure).

$$L_p = 10 \lg \frac{p^2_{eff}}{p^2_o} \quad [dB]$$

met $p_o = 2.10^{-5}$ Pa.

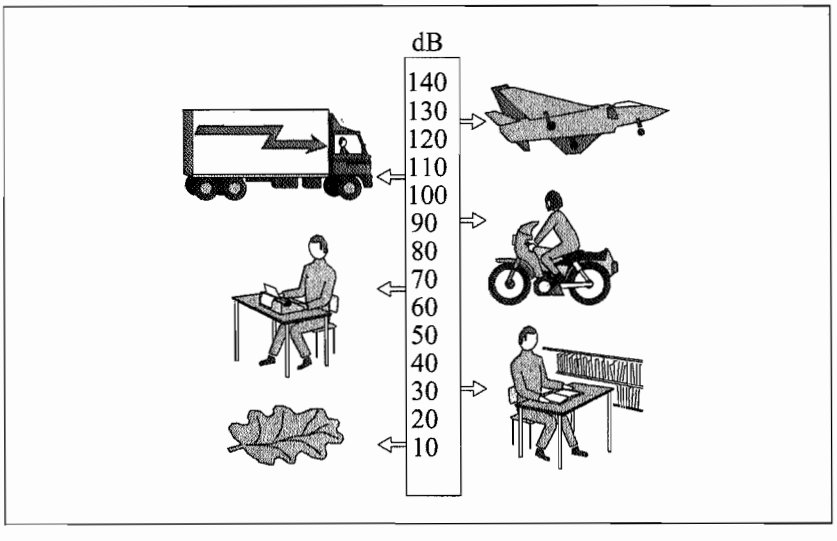
geluiddrukniveau decibel

Het geluiddrukniveau wordt uitgedrukt in decibel (dB). Daarbij wordt de heersende effectieve geluiddruk (p_{eff}) vergeleken met de effectieve geluiddruk van geluiden die een mens nog net kan waarnemen (p_o). In de situatie waarbij de effectieve geluiddruk gelijk is aan deze waarde is het bijbehorende geluiddrukniveau 0 dB. Bij de pijngrens bedraagt het geluiddrukniveau 140 dB.

'klasseverschil' in sterkte

Het kleinste sterkteverschil tussen twee geluiden dat nog net waarneembaar is (onder ideale omstandigheden) bedraagt 1 dB. Verschillen van 2 à 3 dB zijn iets beter waar te nemen. Bij verschillen van 5 dB spreken we van een 'klasseverschil' in sterkte.

Omdat een verschil in geluiddrukniveau kleiner dan 1 dB niet hoorbaar is, is het in de praktijk weinig zinvol om het geluiddrukniveau (L_p) in één of meer decimalen nauwkeurig op te geven.

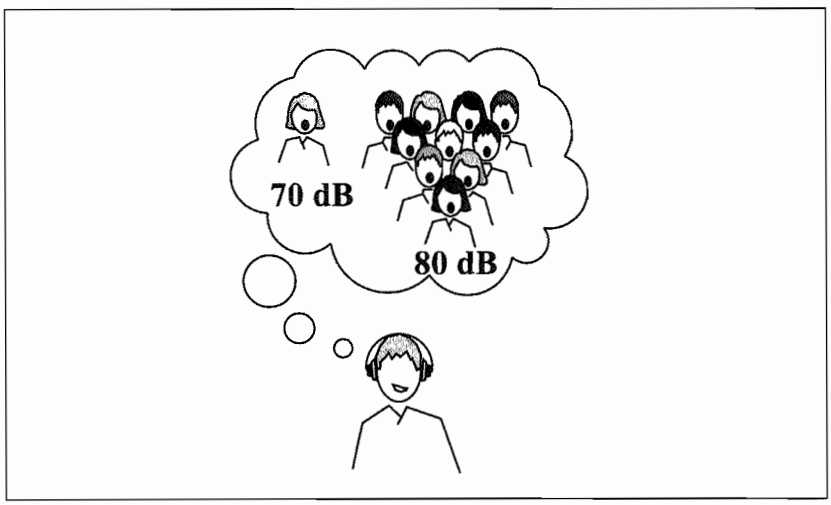

Afbeelding 3.3: Voorbeelden van optredende geluiddrukniveaus

3 Basisbegrippen en definities

Het rekenen met geluid
Doordat de sterkte van het geluid wordt aangegeven in dB, kunnen de geluiddrukniveaus van meerdere bronnen niet zonder meer rekenkundig worden opgeteld om het resulterende niveau te vinden. Hiervoor moeten andere, wat omslachtiger rekenregels worden gebruikt.

De basis van het rekenen met decibels is, dat op elk tijdstip alleen de op dat moment heersende kwadraten van de geluiddrukken bij elkaar mogen worden opgeteld.

Wanneer geluidbron 1 een geluiddrukniveau van 70 dB veroorzaakt en geluidbron 2 afzonderlijk daarvan op dezelfde plaats 75 dB, is het geluiddrukniveau ten gevolge van beide bronnen tezamen 76 dB en niet 145 dB.

Afbeelding 3.4: Het optellen van geluiddrukniveaus

optellen van geluiddrukniveaus

Voor n gelijktijdig optredende geluidbronnen kan worden afgeleid dat:

$$L_{p1..n} = 10 \lg [\ 10^{Lp1/10} + 10^{Lp2/10} + .. + 10^{Lpn/10}\ ]$$

Bijvoorbeeld:
- geluidbron 1 is 70 dB
- geluidbron 2 is 75 dB

samen geven deze twee geluidbronnen:

$$L_{p1+2} = 10 \lg [\ 10^{70/10} + 10^{75/10}\ ] = 10 \lg [\ 10^{7} + 10^{7,5}\ ]$$
$$= 10 \lg 10^{7} [\ 1 + 10^{0,5}\ ]$$
$$= 10 \lg 10^{7} + 10 \lg [\ 1 + 10^{0,5}\ ]$$
$$= 70 + 6,2 = 76,2 \text{ dB}$$

vuistregels

Er zijn twee vuistregels, die gebruikt kunnen worden voor het berekenen van het totale geluiddrukniveau:

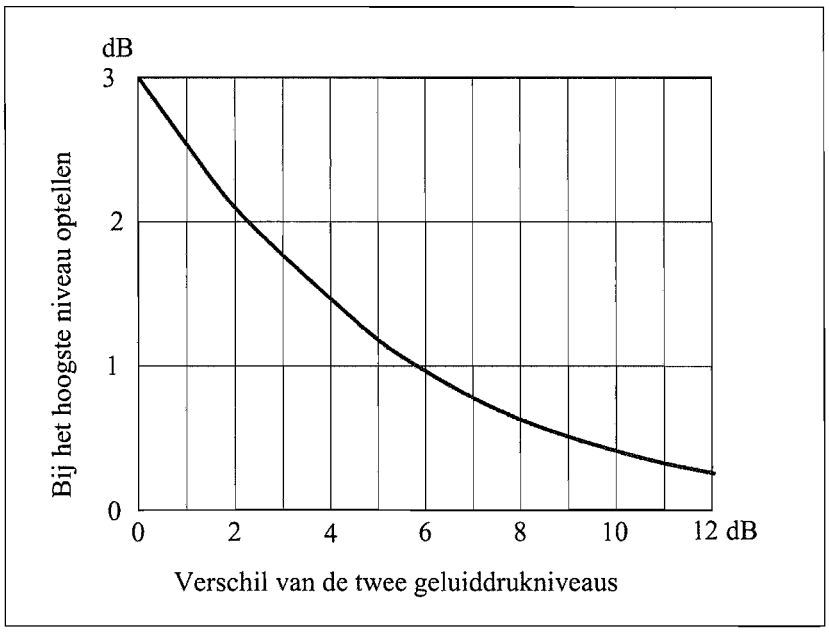
- Twee even sterke (en onafhankelijke) geluidbronnen leveren samen een geluiddrukniveau op dat 3 dB hoger is dan dat van één van de bronnen.

Bijvoorbeeld:			
geluiddrukniveau bron 1	:	70	dB
geluiddrukniveau bron 2	:	70	dB
totaal geluiddrukniveau	:	73	dB

Let op!
Het optellen van de geluiddrukniveaus van twee verschillende bronnen kan dus nooit een geluiddrukniveau opleveren, dat meer dan 3 dB hoger is dan het hoogste.

- Als twee geluiddrukniveaus meer dan 10 dB verschillen is het totale geluiddrukniveau vrijwel gelijk aan het hoogste.

Bijvoorbeeld:			
geluiddrukniveau bron 1	:	70	dB
geluiddrukniveau bron 2	:	80	dB
totaal geluiddrukniveau	:	80,4	dB

Afbeelding 3.5: Hulpmiddel bij het optellen van twee geluiddrukniveaus

Geluidvermogen

geluidvermogen

De sterkte van een geluidbron wordt gegeven door zijn geluidvermogen. Het geluidvermogen wordt uitgedrukt in watt (W). Gezien de grote verschillen in optredende geluidvermogens is ook hier een vervangende grootheid gedefinieerd: het geluidvermogenniveau (L_w), eveneens via een logarithmische bewerking.

geluidvermogenniveau

Een geluidbron straalt zijn energie uit in een ruimte (dat kan ook de open lucht zijn). In de ruimte waarover deze energie zich verdeelt, ontstaat het zogenaamde geluidveld. Hoe de energie zich over het geluidveld verdeelt en welke geluiddrukniveaus dan optreden, hangt af van de aard van de bron en de ruimte.

geluidveld

Het rekenen met geluidvermogenniveaus komt veel voor bij bijvoorbeeld:

- ventilatoren;
- machine-opstellingen.

Een geluidbron kan dus ook gekarakteriseerd worden door het afgegeven geluidvermogen. Op een bepaalde afstand van de bron kan dan een geluiddrukniveau berekend of gemeten worden.
Het geluidvermogenniveau is dus altijd aan de bron gekoppeld, het geluiddrukniveau aan de waarneming.

3.3 HOE WORDT GELUID DOOR DE MENS WAARGENOMEN?

Behalve de afgegeven geluidenergie bepaalt de samenstelling van een geluid hoe luid (sterk) het wordt waargenomen.

toonhoogte

De toonhoogte van een geluid wordt bepaald door het tempo van de variaties van de geluiddruk in de tijd.
De sterkte van het geluid hangt af van de hevigheid van de bewegingen van de luchtdeeltjes.

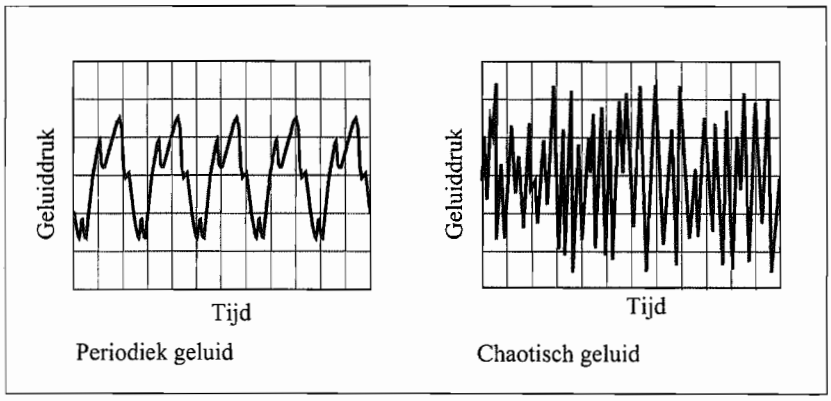
periodiek geluid

De geluiddruk kan op twee manieren in de tijd variëren.

- *Periodiek* (bijvoorbeeld een toon van een fluit)
  De geluiddruk verloopt regelmatig met de tijd.
  De geluiddruk is dan een wiskundige functie van de tijd en daardoor voorspelbaar.
  De geluiddruk herhaalt zich met een zekere regelmaat, de periode T genaamd.

chaotisch geluid

- *Chaotisch* (bijvoorbeeld het geluid van een machine met verschillende bewerkingen)
  De geluiddruk verloopt volkomen onregelmatig over de tijd.
  Er is dan ook geen wiskundig verband te leggen en de geluiddruk is niet voorspelbaar.

Afbeelding 3.6: Verschillende karakteristieke geluiden

3 Basisbegrippen en definities

Frequentie

frequentie

Voor een geluid dat periodiek in de tijd varieert is de frequentie het aantal trillingen dat per seconde wordt uitgevoerd. De frequentie (f) wordt aangegeven in hertz (Hz).

Een zuivere toon (periodiek geluid) verloopt sinusvormig in de tijd; dit is een regelmatige (harmonische) trilling. De herhalingstijd van de harmonische trilling wordt de periode T genoemd.

$$T = \frac{1}{f} \quad [s]$$

Na T seconden neemt de geluiddruk dezelfde waarde aan.

voortplantingssnelheid
golflengte

In een tijd, gelijk aan de periode T heeft het geluid, met de voortplantingssnelheid (c), een zekere afstand afgelegd; deze afstand noemen we de golflengte λ (m). In formulevorm:

$$\lambda = c\,T = \frac{1}{f} \quad [m]$$

Uit de relatie blijkt, aangezien c constant is, dat de golflengte evenredig is met de frequentie. Bij c = 340 m/s (in lucht) geldt:

frequentie	= 10 Hz	:	golflengte	=	34 m
frequentie	= 100 Hz	:	golflengte	=	3,4 m
frequentie	= 1000 Hz	:	golflengte	=	0,34 m

hoorbare frequentie

Het hoorbare frequentiegebied ligt tussen de 20 en 20.000 Hz. Dit gebied is onderverdeeld in frequentiebanden Deze worden aangeduid met hun middenfrequentie. Er zijn twee soorten banden in gebruik.

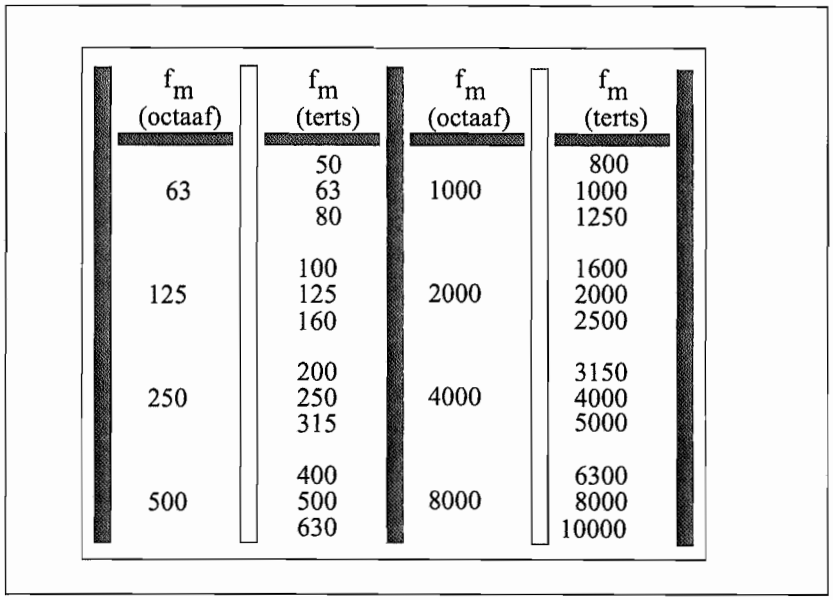
octaafbanden

- Octaafbanden
  Bij banden met de breedte van één octaaf verdubbelt de middenfrequentie per oplopende band.

tertsbanden

- Tertsbanden
  Bij tertsbanden wordt de octaafband in drieën opgedeeld.

3 Basisbegrippen en definities

Afbeelding 3.7: De middenfrequenties (Hz) van octaaf- en tertsbanden

zuivere tonen

In de praktijk komen zuivere tonen echter niet vaak voor. De meeste geluiden die wij waarnemen kunnen wel opgebouwd gedacht worden als de som van een groot aantal zuivere tonen van verschillende sterkte en frequentie.

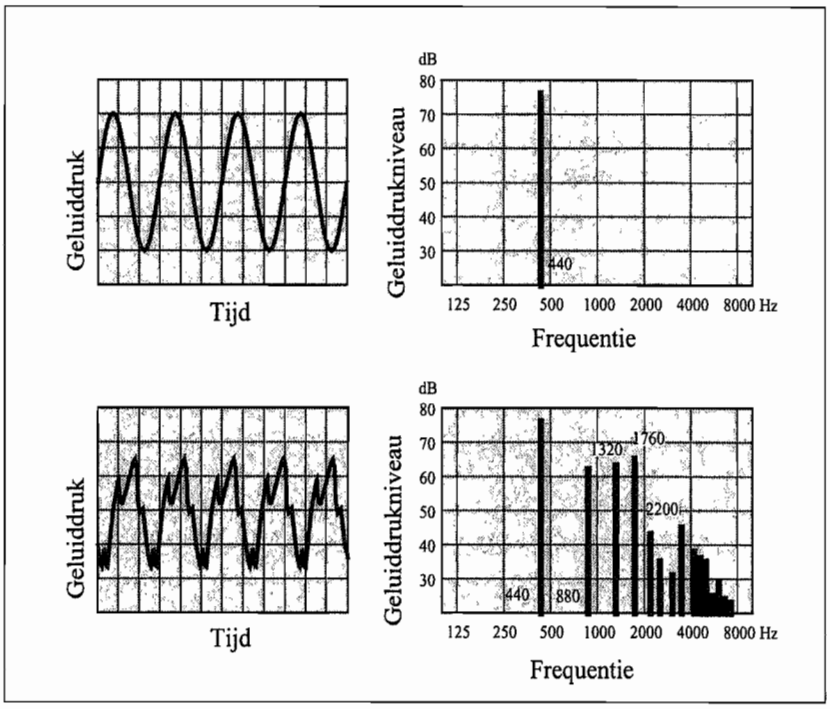
Bij machines komen wel andere periodieke geluiden voor, onder andere ten gevolge van roterende onderdelen.

Frequentie-analyse

frequentie-analyse

Met een frequentie-analyse kan bepaald worden hoe de geluidenergie is verdeeld over de diverse frequenties. Per frequentieband wordt dan het geluiddrukniveau bepaald.

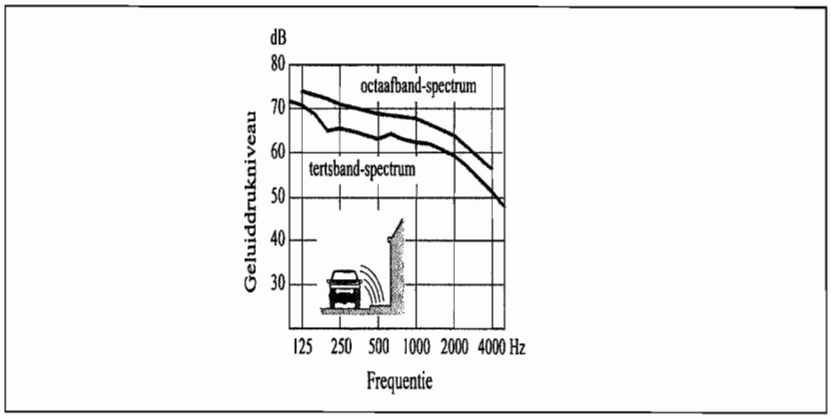
3 Basisbegrippen en definities

Afbeelding 3.8: Frequentie-analyse van:
a. een zuivere toon
b. een periodiek geluid

We kennen de octaafband-analyse en tertsband-analyse. De grafische weergave van het geluiddrukniveau per frequentieband heet dan respectievelijk het octaafband-spectrum of het tertsband-spectrum.

spectrum

Afbeelding 3.9: Voorbeelden van een octaafband- en een tertsband-spectrum

De som* van de niveaus in de octaaf- of tertsbanden levert het totale geluiddrukniveau op. Dit wordt ook wel aangeduid met de term 'lineair' of 'over-all' geluiddrukniveau. Het is vaak belangrijk een frequentie-analyse te verrichten, opdat de samenstelling van het geluid vast komt te liggen. Uitspraken over de mate van hinderlijkheid en de te nemen maatregelen voor de lawaai-bestrijding hangen hiermee sterk samen.

Luidheid

Niet alle frequenties worden door het menselijk oor even sterk (luid) beoordeeld, ook al is hun geluiddrukniveau even groot.

Bij een (fysisch) zelfde geluiddrukniveau ervaren we bijvoorbeeld een toon van 100 Hz als minder luid dan een toon van 1000 Hz. We kunnen ook zeggen, dat het oor bij 100 Hz ongevoeliger is dan bij 1000 Hz.

Om de toon van 100 Hz even luid te laten klinken als die van 1000 Hz moet het geluiddrukniveau bij 100 Hz verhoogd worden met een aantal dB's. Dit aantal is het numerieke verschil in oor-gevoeligheid tussen 100 Hz en 1000 Hz.

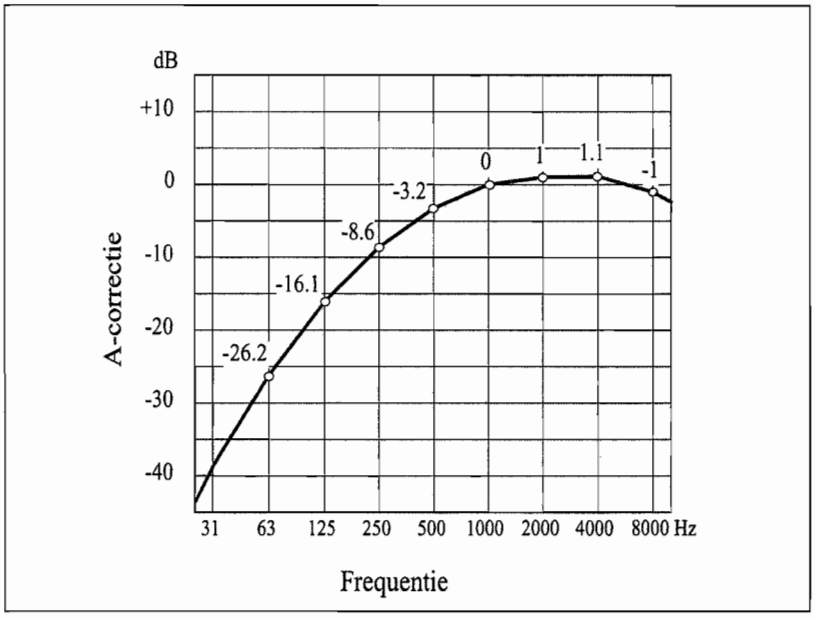
oorgevoeligheid

Door de oorgevoeligheid in een meetinstrument 'in te bouwen' is direct het totaaloordeel over de luidheid van een geluid af te lezen. In het instrument wordt hierbij per frequentieband het geluiddruk-niveau bepaald; daarna worden deze gegevens automatisch gecorri-geerd naar de oorgevoeligheid met de A-correcties uit afbeelding 3.10. Deze gecorrigeerde geluiddrukniveaus worden vervolgens via sommering van de kwadraten van de geluiddruk opgeteld.

'gewogen' geluiddruk-niveau

Het resultaat is een 'gewogen' geluiddrukniveau en wordt gegeven in dB(A). De toevoeging A duidt er dus op dat het meetresultaat (ongeveer) klopt met de waarneming van het menselijk oor.
Op deze manier is een indruk van de 'luidheid' in één getal uit te drukken. De één-getalsaanduiding heeft als nadeel dat ze geen informatie bevat over de frequentiesamenstelling van het geluid. We weten niet meer welke frequentiebanden het meest bijdragen aan de luidheid (al horen we dat vaak wel).

* Op de juiste manier bepaald, namelijk via sommering van de kwadraten van de effectieve geluiddrukken.

Afbeelding 3.10: De genormaliseerde correcties voor de A-weging

3.4 DE BELEVING VAN GELUID

Veel geluiden, zoals van wegverkeer, railverkeer, muziek, etcetera, variëren in de tijd, zowel wat betreft hun geluidniveau als hun frequentiesamenstelling. Dit zijn fluctuerende geluiden.

hinder fluctuerend geluid

Als maatstaf voor de hinder van een fluctuerend geluid is het gebruikelijk om te kijken naar de energie-inhoud. Dit komt neer op het 'energetisch middelen' van het geluiddrukniveau over een langere tijd (kwartier, uur, dag). Het resultaat wordt aangeduid als het equivalente geluiddrukniveau (L_{eq}).

equivalente geluiddrukniveau

Een geluid is redelijk constant als het geluidniveau niet meer dan 5 dB(A) varieert in de tijd. Bij een dergelijk geluid kan de afgelezen gemiddelde waarde bij een meting worden gebruikt als maatstaf.

Geluiden die meer dan 5 dB(A) variëren in de tijd zijn fluctuerende geluiden. Om voor deze geluiden een objectieve maatstaf (voor luidheid en/of hinder) te krijgen is een statistische berekening nodig. Aan de hand van de verdeling van de geluidniveaus kan worden vastgesteld hoeveel procent van de tijd een bepaald geluidniveau wordt overschreden. Een geluid(druk)niveau dat 50 % van de tijd wordt overschreden, wordt aangegeven met L_{50}. Zo zijn L_1, L_5, L_{10}, en L_{95} gedefinieerd als de geluid(druk)niveaus, die respectievelijk 1, 5, 10, en 95 % van de tijd worden overschreden.

overschrijdingsniveau

L_{95} dient vaak als maat voor het heersende achtergrondniveau.

In sommige landen wordt de variatie in geluidniveau (bijvoorbeeld L_{10}- L_{90}) mede als een maat voor de hinderlijkheid gebruikt. Voor bepaalde geluiden wordt het piekniveau (L_1 of L_5) als maatstaf gehanteerd (bijvoorbeeld geluiden van sanitaire installaties).

piekniveau

Ook bij de bepaling van het equivalente geluidniveau kan de A-weging worden toegepast. Dit wordt het A-gewogen equivalente geluidniveau (L_{Aeq}) genoemd. Dit is een veel gebruikte maatstaf voor het formuleren van criteria voor toelaatbare geluidniveaus van fluctuerende geluiden.

A-weging

3.5 GELUID IN RUIMTEN

Geluidverdeling

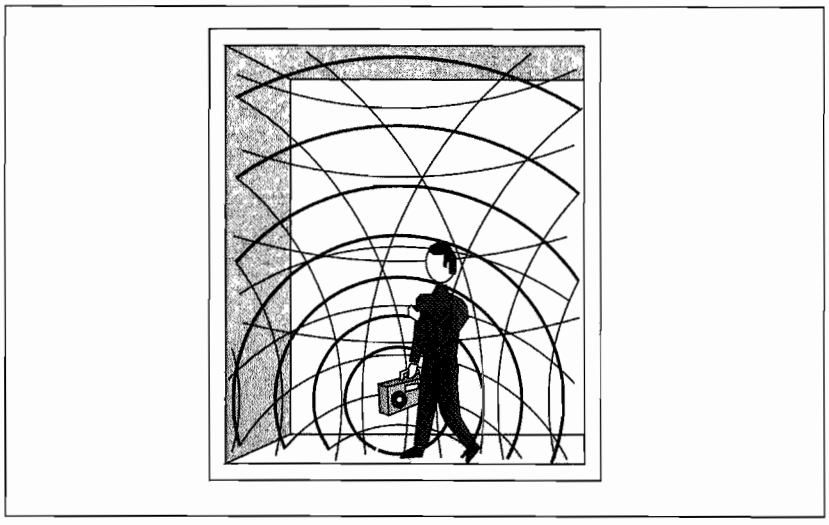
De gelijkmatigheid van de geluidverdeling van één bron in een ruimte hangt af van:

- de afmetingen van de ruimte;
- de vorm van de ruimte;
- de materialen die in de ruimte aanwezig zijn;
- de frequenties die de bron produceert.

Als er in een gesloten ruimte geluid wordt geproduceerd zal er overal in de ruimte een bepaalde geluiddruk ontstaan. In een niet te grote ruimte is die geluiddruk op alle plaatsen ongeveer gelijk. We spreken dan van een homogeen of een diffuus geluidveld.

diffuus geluidveld

- De geluiddruk is overal gelijk: een homogene verdeling.
- De geluidgolven in een punt in de ruimte komen uit alle richtingen: een diffuus golfpatroon.

Afbeelding 3.11: Een diffuus geluidveld

Vaak is het geluidveld niet homogeen of diffuus. Het geluiddrukniveau op een plaats wordt dan bepaald door alle arriverende geluidgolven. Welke geluidgolven in een punt arriveren en hoeveel energie ze bevatten hangt af van:

- het vermogen van de bron;
- de afstand van het punt tot de bron;
- de vorm, inrichting en afwerking van de ruimte;
- het aantal reflecties dat de golven bij de omwandingen ondergaan hebben.

Nagalmtijd

Zolang de geluidbron energie aan de ruimte toevoert, blijft de situatie gelijk of stationair. Er is een energetisch evenwicht. Er wordt evenveel geluid geproduceerd als er door absorptie (= opslorping door materialen, textiel, personen, meubels en dergelijke) verdwijnt; het geluiddrukniveau blijft constant.

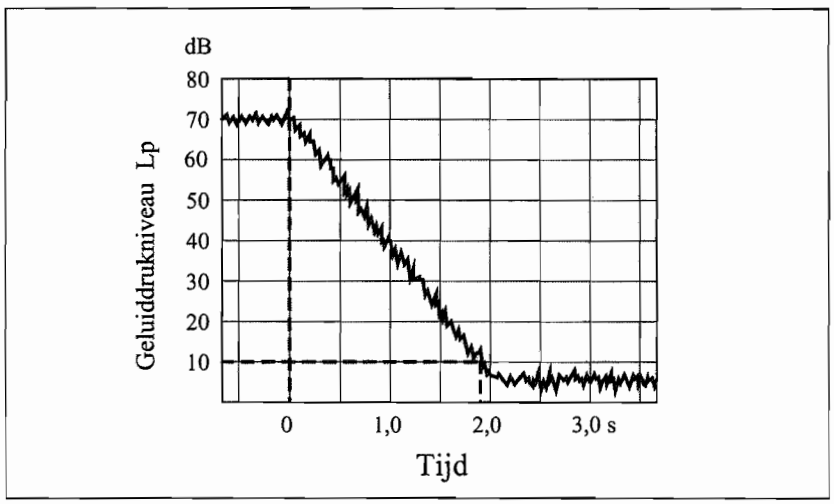
absorptie

Als de geluidbron wordt uitgeschakeld, wordt er alleen nog geluid geabsorbeerd. Het geluiddrukniveau in de ruimte zal dalen. Er is tijd nodig om alle geluid 'weg te absorberen'.
De nagalmtijd is gedefinieerd als de tijd waarin het geluiddrukniveau 60 dB daalt nadat de bron is uitgezet. Het geluiddrukniveau daalt evenredig met de tijd.
De nagalmtijd is frequentieafhankelijk.

nagalmtijd

De snelheid van het 'wegstromen' van de geluidenergie hangt af van:

- de mate van absorptie in de ruimte en dus van de gebruikte materialen;
- het volume van de ruimte.

Afbeelding 3.12: De nagalmcurve: geluiddrukniveau als functie van de tijd na uitschakelen bron (nagalmtijd = 1,8 s)

Het meest bekende verband tussen de nagalmtijd T, het volume V en de absorptie A, geeft de formule van Sabine.

formule van Sabine

$$T = \frac{V}{6A} \qquad [s]$$

met V = het volume van de ruimte [m^3]
A = de totale absorptie [m^2]; gedefinieerd als:
$A = a_1S_1 + a_2S_2 + ... + a_nS_n = \sum a_iS_i$;
a_i = de geluidabsorptiecoëfficiënt van materiaal i [-];
S_i = de oppervlakte van materiaal i [m^2].

Geluidabsorptie

Als een geluidgolf op een wand valt kan deze worden

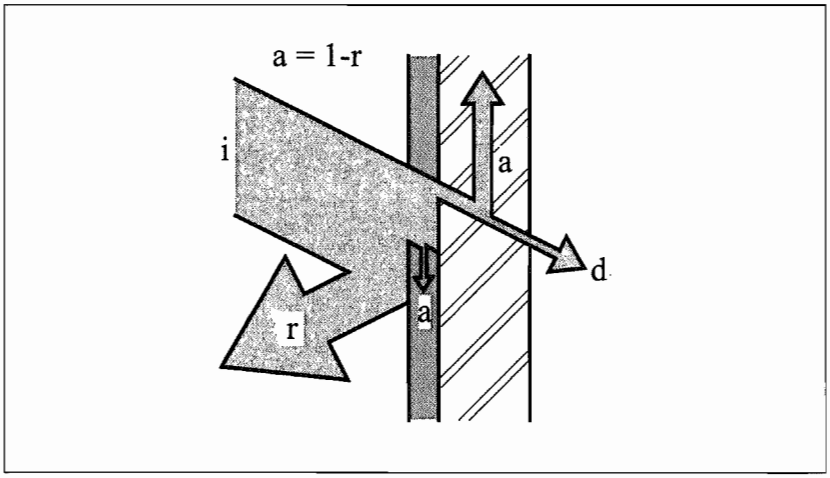
- teruggekaatst;
- doorgelaten;
- geabsorbeerd.

3 Basisbegrippen en definities

Bij absorptie van geluid wordt de energie van het trillende luchtdeeltje omgezet in warmte door wrijving in het (absorptie-) materiaal. Het deel van het opvallende geluid dat niet wordt gereflecteerd, maar wordt omgezet in warmte of doorgelaten, noemen we de geluidabsorptiecoëfficiënt, a.

geluidabsorptiecoëfficiënt

De hoeveelheid geluidenergie die door een materiaal geabsorbeerd wordt verschilt per frequentie. Hierdoor is de totale absorptie (A) en dus de nagalmtijd (T) in een ruimte ook afhankelijk van de frequentie.

Afbeelding 3.13: Geluid (i) dat op een constructie valt kan worden teruggekaatst (r), doorgelaten (d) of geabsorbeerd (a)

Soorten absorptiemateriaal

Absorberende materialen worden in het algemeen in drie categorieën ingedeeld:

absorberende materialen

- poreuze materialen; de geluidabsorptie neemt toe met de frequentie;
- resonerende panelen; deze absorberen vooral in het lage tonengebied;
- resonatoren en geperforeerde panelen; deze absorberen in een specifiek frequentiegebied (bijvoorbeeld de middelhoge tonen).

Geluiddrukniveau in de ruimte
In een ruimte waarin één of meer geluidbronnen aanwezig zijn, wordt een min of meer homogeen geluidveld opgebouwd. In de stationaire toestand is het geproduceerde geluidvermogen gelijk aan het geabsorbeerde vermogen in de ruimte.

Het geabsorbeerde vermogen in de ruimte is de invallende energie die door de verschillende oppervlakken per seconde wordt geabsorbeerd.

Voor een diffuus geluidveld kan worden afgeleid:

$$L_p = L_w + 10 \lg (\frac{4}{A}) \quad [dB]$$

met L_p = het geluiddrukniveau [dB]
L_w = het geluidvermogenniveau [dB]
A = de totale absorptie [m²]

Uit de relatie blijkt dat bij gelijkblijvend bronvermogen het geluidniveau in een ruimte gereduceerd kan worden door geluidabsorptie toe te voegen.
Een verdubbeling van de totale geluidabsorptie A levert een geluiddrukniveauvermindering op van 3 dB. Een verviervoudiging levert 6 dB geluiddrukniveauvermindering op.

geluiddrukniveauvermindering

Het toepassen van geluidabsorberende materialen in een volledig harde ruimte (kleine A) heeft veel effect, maar het toevoegen van geluidabsorptie aan een ruimte met reeds vrij veel absorptie (weinig galm) heeft nauwelijks effect.

Dit geldt alleen voor een diffuus geluidveld. In de meeste geluidvelden is het geluiddrukniveau dicht bij een bron nauwelijks afhankelijk van de absorptie, maar meer van de afstand tot de bron. Het effect van geluidabsorberende materialen is dan pas merkbaar op grotere afstand van de bron.

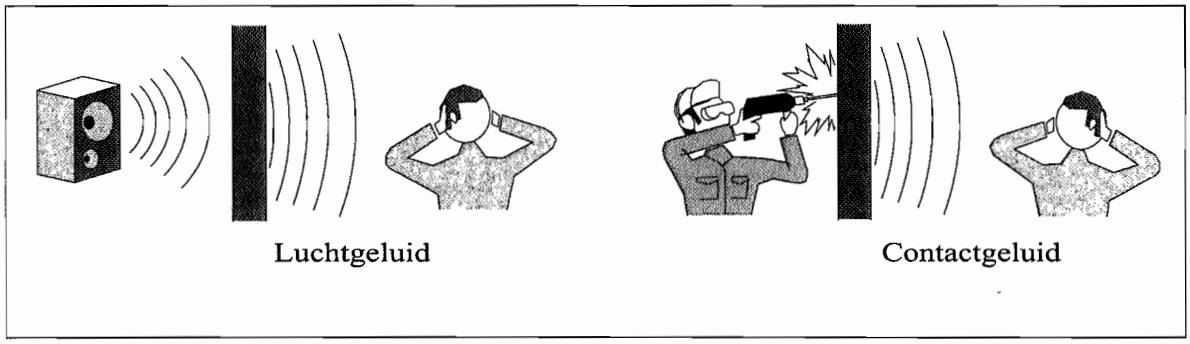
3.6 HET WEREN VAN GELUIDEN

Geluidwering is het weren van storend geluid uit een ruimte, of anders gezegd, het verminderen van geluidoverdracht naar een ruimte.

geluidwering

Bijvoorbeeld het weren van:
- verkeerslawaai uit een verblijfsruimte (overdracht van geluid van buiten naar binnen, bijvoorbeeld bij een slaapkamer);
- het lawaai van de buren uit een verblijfsruimte (overdracht van een binnenruimte naar een binnenruimte, bijvoorbeeld tussen woonkamers);
- geluid afkomstig uit een verblijfsruimte (overdracht van een binnenruimte naar buiten en eventueel weer naar binnen, bijvoorbeeld bij een discotheek).

We maken onderscheid tussen twee soorten geluid die op een verschillende manier ontstaan namelijk luchtgeluid en contactgeluid.

Afbeelding 3.14: Voorbeelden van lucht- en contactgeluid

Luchtgeluid

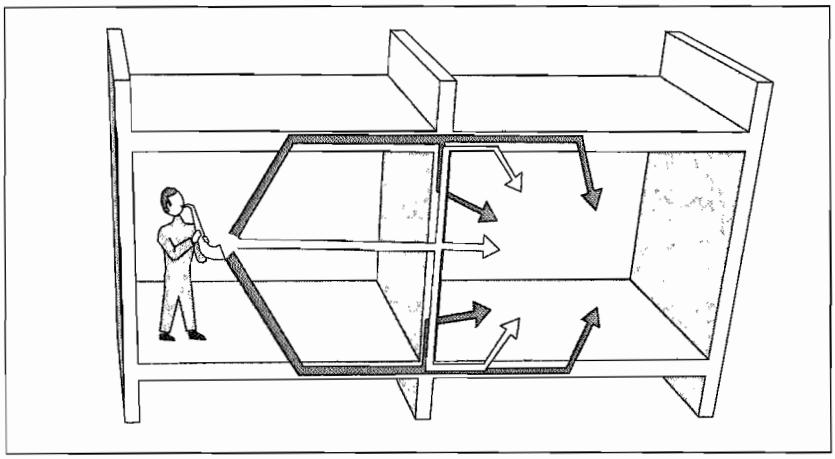
luchtgeluid

Luchtgeluid is geluid, dat afkomstig is van een bron die de lucht in trilling brengt. Voorbeelden van luchtgeluidbronnen zijn:
- de stem;
- een fluit;
- een radio.

De overdracht van luchtgeluid van de ene ruimte naar de andere is te beschrijven als:

Bron - lucht - constructie - lucht

De bron brengt de omgevende lucht in trilling, deze brengt de scheidingsconstructie in trilling. Op haar beurt geeft de scheidingsconstructie de trillingen weer door aan de lucht in het andere vertrek.

Afbeelding 3.15: Overdrachtswegen van luchtgeluid

Contactgeluid

contactgeluid

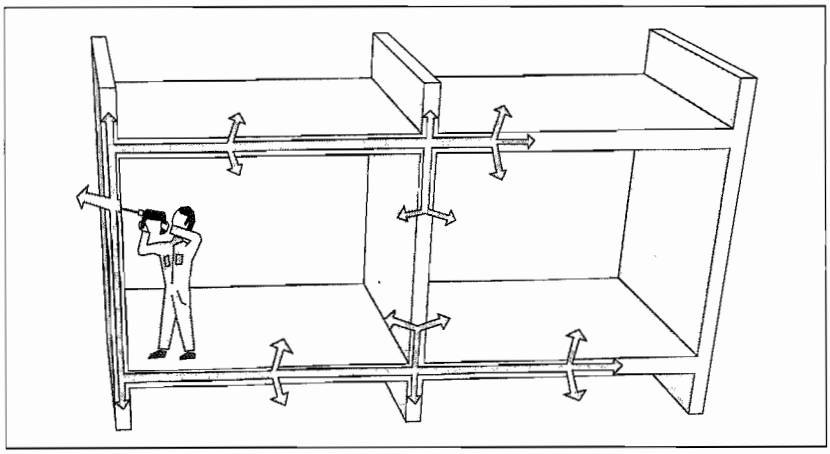
Contactgeluid is geluid dat afkomstig is van een bron die door contact een constructie (wand of vloer) in trilling brengt, waarna die constructie de lucht weer in trilling brengt.

Voorbeelden van contactgeluidbronnen zijn:
- een (klop)boor;
- voetstappen;
- slaande deuren;
- kranen;
- liften.

Bij contactgeluid is de overdracht te beschrijven als:

Bron - constructie - lucht

De constructie fungeert als klankbord voor de brontrillingen.

Afbeelding 3.16: Overdrachtswegen bij contactgeluid

Sommige bronnen veroorzaken zowel lucht- als contactgeluid (bijvoorbeeld: een piano en sanitair).

De geluidoverdrachtmechanismen zijn moeilijk te beschrijven als verschillende trillingsvormen naast elkaar voorkomen.

Geluidwering

Als we rekening houden met alle effecten die bij de geluid-overdracht van de ene ruimte naar de andere een rol spelen, dan spreken we over de geluidwering tussen twee ruimten. Dit is dus een maat voor de geluidoverdracht van de ene naar de andere ruimte.

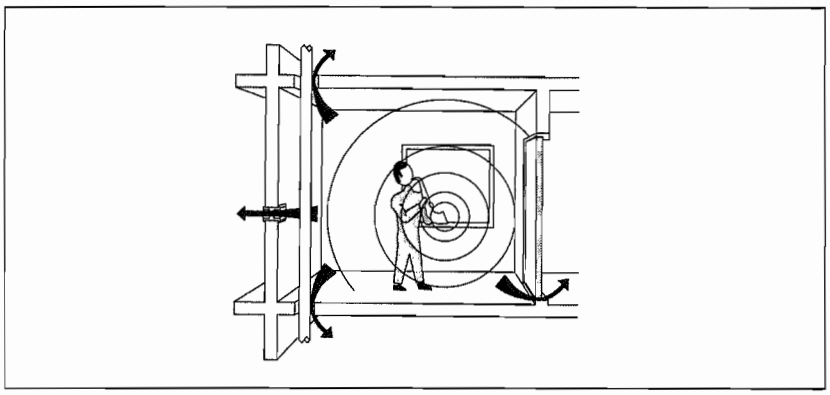
De overdracht van geluid van een ruimte naar een andere ruimte is op de eerste plaats afhankelijk van de akoestische eigenschappen van de scheidingsconstructie.

Ook de koppeling van deze constructie met andere constructiedelen is van belang. Zo kan geluid tussen twee ruimten overgedragen worden via aansluitende vloeren: dit is flankerende geluid-overdracht. Ook kan geluid bijvoorbeeld via gemeenschappelijke kanalen en/of gangen worden overgedragen: dit is omloopgeluid.

flankerende geluid-overdracht
omloopgeluid

Door spleten en openingen kan geluid 'door een constructie lekken'. Bij zo'n geluidlek wordt het geluid minder gedempt. Aansluitingen tussen de verschillende constructiedelen en de doorvoeren voor technische installaties (leidingen, kanalen) zijn potentiële geluidlekken.

geluidlek

Afbeelding 3.17: Geluidlekken

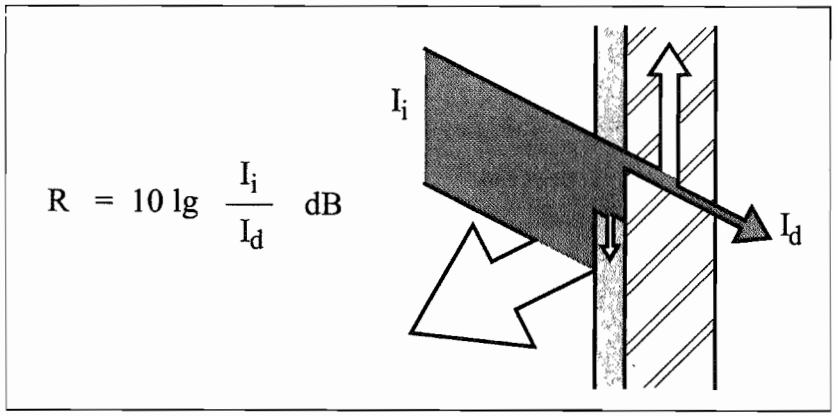
3.7 GROOTHEDEN

Luchtgeluidisolatie

De luchtgeluidisolatie van een (bouw-)element is een eigenschap van het element die bepaalt hoeveel geluid er wordt tegengehouden.

luchtgeluidisolatie

Een geluidisolatie van 10, 20, 30, 40 of 50 dB betekent, dat van het per m^2 invallende vermogen slechts respectievelijk 1/10 (10%), 1/100 (1%), 1/1000 (0,1%), 1/10.000 (0,01%) of 1/100.000 (0,001%) wordt doorgelaten.

Afbeelding 3.18: Luchtgeluidisolatie

Om de luchtgeluidisolatie te kunnen onderzoeken wordt een afzonderlijk bouwelement gemeten in een zodanige omgeving dat geluidoverdracht alleen kan plaatsvinden door dat element. Verder wordt er voor gezorgd dat aan weerszijden van dat element een zo diffuus mogelijk geluidveld aanwezig is.

geluidtransmissie-meetkamers

Een dergelijke, onder laboratoriumcondities uitgevoerde, meting vindt plaats in zogenaamde geluidtransmissie-meetkamers volgens in een internationale norm (ISO 140) gegeven regels.

In de ruimte (de zendruimte) wordt een ruisachtig geluid geproduceerd, dat een voldoende breed frequentiegebied omvat (100 - 10.000 Hz).
Vervolgens vinden er drie metingen plaats:

- het geluiddrukniveau in de zendruimte, per frequentieband (octaaf- of tertsband);
- het geluiddrukniveau in de ontvangruimte, per frequentieband;
- de geluidabsorptie in de ontvangruimte, per frequentieband. Deze wordt met de formule van Sabine (par. 3.5) bepaald uit de nagalmtijd in de ontvangruimte.

3 Basisbegrippen en definities

Uit deze gegevens kan vervolgens de geluidisolatie van het element berekend worden

geluidisolatie

$$R = L_z - L_o + 10 \lg \frac{S}{A} \quad [dB]$$

waarin:

R = de luchtgeluidisolatie in octaafbanden [dB];
L_z = het geluiddrukniveau in de zendruimte [dB];
L_o = het geluiddrukniveau in de ontvangruimte [dB];
S = de oppervlakte van het bouwelement [m^2];
A = de 'totale' absorptie in ontvangruimte [m^2].

In de praktijk meten we het geluiddrukniveauverschil.
Hierbij moeten we twee verschillende situaties onderscheiden:
- de geluidoverdracht van een ruimte naar een andere;
- de geluidoverdracht van buiten naar een ruimte.

geluiddrukniveauverschil

Geluidoverdracht van een ruimte naar een andere

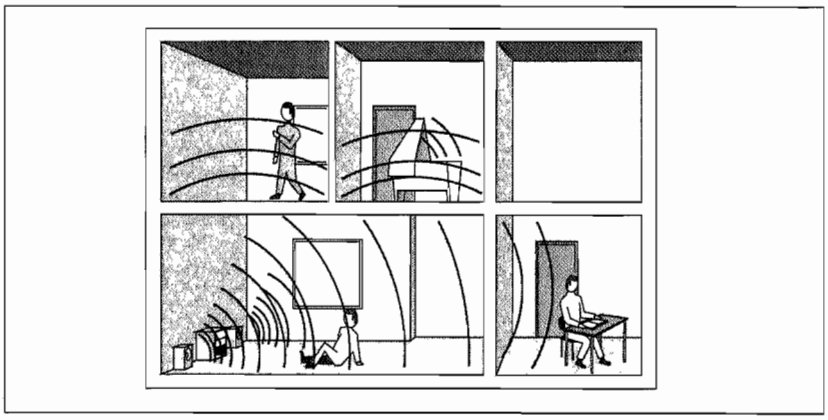
$$D_{nT} = L_z - L_o + 10 \lg \frac{T}{T_o} \quad [dB]$$

waarin:

D_{nT} = het genormeerde luchtgeluiddrukniveauverschil tussen de twee ruimten in octaafbanden [dB];
L_z = het geluiddrukniveau in de zendruimte [dB];
L_o = het geluiddrukniveau in de ontvangruimte [dB];
T = de gemiddelde nagalmtijd van de ontvangruimte [s];
T_o = de referentienagalmtijd; 0,5 s voor ruimten in woningen,

genormeerde geluiddrukniveauverschil

waarbij een herleiding plaatsvindt naar een standaardinrichting (absorptie) van het ontvangvertrek met een bijbehorende nagalmtijd.

Afbeelding 3.19: Geluidoverdracht van binnen naar binnen

Geluidoverdracht van buiten naar een ruimte

$$G_i = L_{bu} - L_{bi} + 10 \lg \frac{T}{T_o} - C_r \quad [dB]$$

waarin:

geluidwering scheidingsconstructie

G_i = de partiële geluidwering van een scheidingsconstructie in octaafband i [dB];

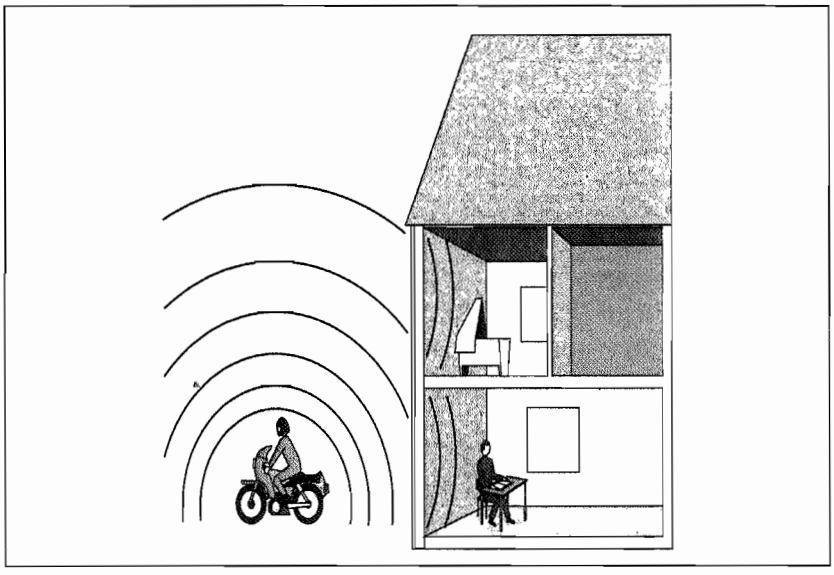
L_{bu} = het geluiddrukniveau buiten op 2 m afstand voor het begrenzingsvlak [dB];

L_{bi} = het geluiddrukniveau in de ontvangruimte [dB];

T = de gemiddelde nagalmtijd van de ontvangruimte [s];

T_o = de referentienagalmtijd; 0,5 s voor ruimten in woningen;

C_r = herleidingsterm voor de invloed van reflecties en geometrische factoren.

Afbeelding 3.20: Geluidoverdracht van buiten naar binnen

D_{nT} en G_i zijn van belang voor het berekenen van de één-getals-aanduidingen I_{lu} , $I_{lu;k}$, respectievelijk G_A en $G_{A;k}$.

Contactgeluidniveau

contactgeluidisolatie

Om de contactgeluidisolatie van een constructie te kunnen meten wordt de constructie mechanisch aangestoten met behulp van een genormaliseerd hamerapparaat.

contactgeluiddrukniveau

In de onder of naast de aangestoten constructie gelegen ruimte wordt vervolgens het contactgeluiddrukniveau gemeten. Dit wordt vervolgens herleid naar standaardomstandigheden waarbij gemeten is: laboratorium of praktijk (in situ).

Het genormeerd contactgeluiddrukniveau bepaalt onder laboratoriumomstandigheden:

$$C = L_{co} + 10 \lg \frac{A}{10} \quad [dB]$$

waarin:

C = het genormeerd contactgeluiddrukniveau [dB];

L_{co} = het contactgeluiddrukniveau in de ontvangruimte [dB];.

A = de 'totale' geluidabsorptie in de ontvangruimte in m^2.

Voor praktijkomstandigheden wordt herleid naar een standaardsituatie:

$$L_{nT} = L_{co} - 10 \lg \frac{T}{T_o} \quad [dB]$$

waarin:

L_{nT} = het genormeerd contactgeluiddrukniveau [dB];
L_{co} = het contactgeluiddrukniveau in de ontvangruimte [dB];
T = de gemiddelde nagalmtijd in de ontvangruimte [s];
T_o = de referentienagalmtijd; 0,5 s voor ruimten in woningen.

Installatiegeluiddrukniveau

installatiegeluiddrukniveau

Het beoordelen van geluid van installaties geschiedt op basis van het installatiegeluiddrukniveau. Dit wordt bepaald door het maximale geluiddrukniveau te meten tijdens de werkingscyclus van een installatie of apparaat en dit vervolgens te herleiden naar standaardomstandigheden.

$$L_{I;nT} = L_I - 10 \lg \frac{T}{T_o} \quad [dB]$$

waarin

$L_{I;nT}$ = het genormeerde installatiegeluiddrukniveau [dB];
L_I = het installatiegeluiddrukniveau [dB];
T = de gemiddelde nagalmtijd in de ontvangruimte [s];
T_o = de referentienagalmtijd; 0,5 s voor ruimten in woningen.

3.8 EÉN-GETALSAANDUIDINGEN

De luchtgeluidisolatie R van een bouwelement én het genormeerde geluiddrukniveauverschil D_{nT} tussen twee ruimten zijn afhankelijk van de frequentie. Om verschillende constructies (R) of situaties (D_{nT}) met elkaar te kunnen vergelijken zouden we steeds grafieken of tabellen naast elkaar moeten leggen.

Dit staat een snelle beoordeling in de weg en maakt het moeilijk eisen te formuleren. Om dit probleem te omzeilen zijn zogenaamde één-getalsaanduidingen ingevoerd.

één-getalsaanduidingen

3 Basisbegrippen en definities

Er zijn twee soorten één-getalsaanduidingen:
- isolatie-indices;
- gewogen luchtgeluidisolaties.

De isolatie-index voor luchtgeluid; I_{lu}

isolatie-index voor luchtgeluid I_{lu}

Een belangrijke één-getalsaanduiding is de isolatie-index voor luchtgeluid I_{lu}.

I_{lu} is bedoeld om de geluidwering in en tussen woningen in één getal te kunnen uitdrukken. Ze wordt verkregen door de 'gemiddelde' afwijking van D_{nT} ten opzichte van de normwaarden te bepalen volgens het rekenvoorschrift in NEN 5077.

normwaarden

Normwaarden voor het bepalen van de isolatie-index voor luchtgeluid I_{lu}:

Frequentie:	125	250	500	1000	2000	Hz
Normwaarden:	34	43	50	53	54	dB

De D_{nT} waarden worden verminderd met de normwaarden. De isolatie-index wordt verkregen door uit de verschillen tussen de gemeten geluidisolatie en de normwaarden de volgende 3 getallen te berekenen met een nauwkeurigheid van ten hoogste 0,1 dB:
- het gemiddelde van de 5 verschillen;
- het gemiddelde van de kleinste 2 verschillen, vermeerderd met 2 dB;
- het kleinste verschil, vermeerderd met 4 dB.

I_{lu} is het kleinste van deze 3 getallen.

De index moet worden afgerond op het dichtstbijzijnde gehele getal. Als het niet afgeronde getal op een halve eenheid eindigt, moet dit worden afgerond op het dichtstbijzijnde even getal. Doordat I_{lu} afhangt van de afmetingen van het ontvangvertrek (I_{lu} is groter naarmate de verhouding volume van het ontvangvertrek ten opzichte van het scheidingsoppervlak (V/S) groter is) is de grootheid goed te gebruiken voor de beleving van de geluidsituatie van ruimten die aan elkaar grenzen.

Bijvoorbeeld:

Frequentie:	125	250	500	1000	2000	Hz
Gemeten D_{nT}:	34,2	42,1	50,0	59,0	61,0	dB
Normwaarden:	34	43	50	53	54	dB
Verschil:	+0,2	-0,9	0,0	+6,0	+7,0	dB

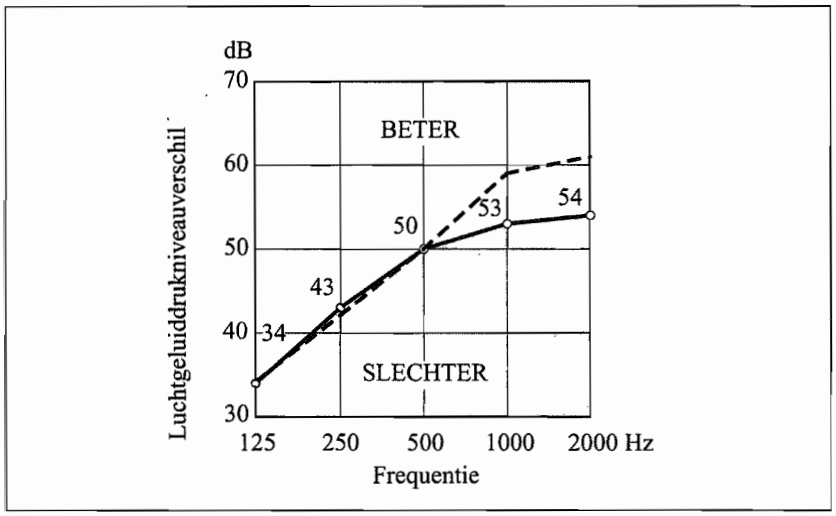
- Het gemiddelde der 5 isolatieverschillen
  = 1/5(0,2-0,9+0,0+6,0+7,0) = +2,46
  = +2 dB

- Het gemiddelde van de (algebraïsch) kleinste 2 isolatieverschillen, vermeerderd met 2 dB
  = 1/2(0,0-0,9) + 2 = +1,55
  = +2 dB

- Het (algebraïsch) kleinste isolatieverschil, vermeerderd met 4 dB
  = -0,9+ 4 = +3,1
  = +3 dB

I_{lu} = +2 dB

Gunstig is een zo groot mogelijke positieve waarde van I_{lu}.

Afbeelding 3.21: Grafiek met D_{nT} en normwaarden voor luchtgeluid

3 Basisbegrippen en definities

Door de luchtgeluidisolatiewaarden R van een bouwelement op de omschreven wijze te wegen aan de normwaarden wordt de isolatie-index voor luchtgeluidisolatie onder laboratoriumomstandigheden verkregen.
Ter onderscheiding wordt deze grootheid aangeduid als $I_{lu;lab}$.

Karakteristieke luchtgeluidisolatie-index; $I_{lu;k}$

karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid

De karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid ($I_{lu;k}$) moet worden berekend uit de (niet afgeronde) isolatie-index voor luchtgeluid (I_{lu}).

$$I_{lu;k} = I_{lu} - 10 \lg \{ \frac{V}{6 T_o S} \} - 1 \qquad [dB]$$

waarin:

$I_{lu;k}$ = de karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid [dB];
I_{lu} = de isolatie-index voor luchtgeluid [dB];
V = het netto volume van het ontvangvertrek [m^3];
T_o = de referentienagalmtijd; 0,5 s voor in woningen;
S = de oppervlakte van de (gemeenschappelijke) scheidingsconstructie tussen zend- en ontvangruimte [m^2].

Bijvoorbeeld:
- het volume van de ontvangruimte = 100 m^3
- de oppervlakte van de scheidingswand = 25 m^2
- I_{lu} = + 4,2 dB

$I_{lu;k}$ = + 4,2 - 1,2 - 1 = + 2 dB

Indien de term tussen haakjes groter is dan 2,5 dan dient deze gelijkgesteld te worden aan 2,5. Wanneer er geen sprake is van een gemeenschappelijk deel van de scheidingsconstructie dient voor S in de formule 10 m^2 ingevuld te worden.

$I_{lu;k}$ is een maat voor de akoestische kwaliteit van de scheidingsconstructie mét alle aansluitende bouwdelen.

Isolatie-index voor contactgeluid, I_{co}

De grootheid, die de contactgeluidisolatie tussen twee ruimten in een getal weergeeft wordt op vergelijkbare wijze verkregen als die voor luchtgeluid. In dit geval worden de met een genormaliseerde contactgeluidbron (hamermachine) verkregen geluiddrukniveaus L_{co} gecorrigeerd voor de nagalmtijd in de ontvangruimte. De aldus verkregen waarden, aangegeven met $L_{nT,}$ worden afgetrokken van de normwaarden. Uit de verschillen wordt op dezelfde wijze als bij de isolatie-index voor luchtgeluid de isolatie-index voor contactgeluid bepaald.

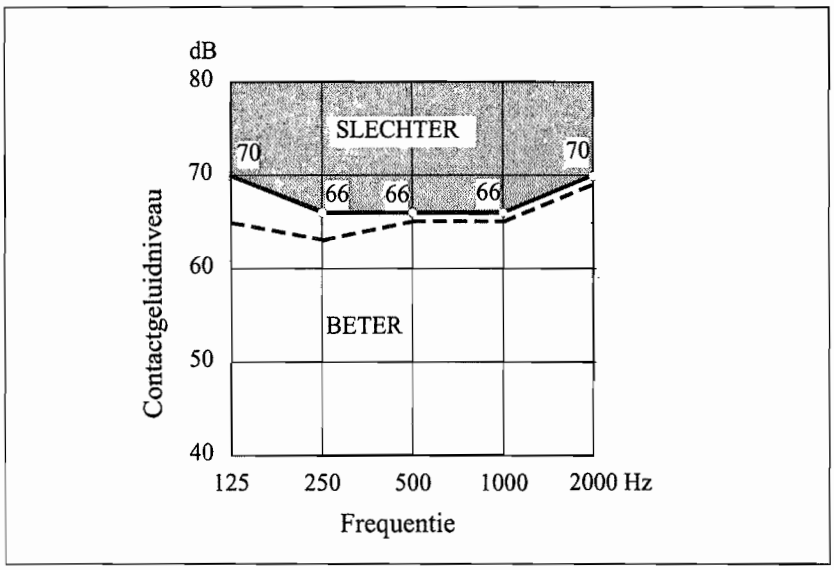
isolatie-index voor contactgeluid

Normwaarden voor het bepalen van de isolatie-index voor contactgeluid I_{co}:

normwaarden

Frequentie:	125	250	500	1000	2000	Hz
Normwaarden:	70	66	66	66	70	dB

Ook hier geldt dat een zo groot mogelijke positieve waarde van I_{co} gunstig is.

Afbeelding 3.22: Grafiek met L_{nT} en normwaarden voor contactgeluid

Bijvoorbeeld:

Frequentie:	125	250	500	1000	2000	Hz
Normwaarden:	70	66	66	66	70	dB
Gemeten L_{nT}:	65,0	63,0	65,0	65,0	69,0	dB
Verschil:	+5,0	+3,0	+1,0	+1,0	+1,0	dB

- Het gemiddelde der 5 isolatieverschillen
  = 1/5(+5,0+3,0+1,0+1,0+1,0) = +2,20
  = +2 dB

- Het gemiddelde van de (algebraïsch) kleinste 2 isolatieverschillen, vermeerderd met 2 dB
  = 1/2(+1,0+1,0) + 2 = +3,0
  = +3 dB

- Het (algebraïsch) kleinste isolatieverschil, vermeerderd met 4 dB
  = +1,0+ 4 = +5,0
  = +5 dB

I_{co} = +2 dB

Door het genormeerde contactgeluiddrukniveau C van een bouwelement op de omschreven wijze te wegen aan de normwaarden wordt de isolatie-index voor contactgeluidisolatie onder laboratoriumomstandigheden verkregen.
Ter onderscheiding wordt deze grootheid aangeduid als $I_{co;lab}$.

Gewogen luchtgeluidisolaties

A-gewogen luchtgeluidisolatie; R_A

A-gewogen luchtgeluidisolatie

Een belangrijke gewogen grootheid is de A-gewogen luchtgeluidisolatie R_A. Hierin is rekening gehouden met:
- de A-weging voor de oorgevoeligheid;
- het geluidspectrum van de bron.

R_A wordt verkregen door uit te gaan van het A-gewogen spectrum van de bron. Dit wordt veelal aangeven door de herleidingswaarden C_i. Deze C_i-waarden geven de vorm van het A-gewogen spectrum

weer bij een niveau van 0 dB(A). De gemeten R-waarden per octaafband worden van deze waarden afgetrokken. Vervolgens worden de octaafbandwaarden energetisch opgeteld.

$$R_A = -10 \lg \{ \sum 10^{-(RA-Ci)/10} \} \text{ [dB(A)]}$$

waarin

R_A = de A-gewogen luchtgeluidisolatie [dB(A)];
R_i = de geluidisolatie in octaafband i [dB];
C_i = de herleidingswaarde in octaafband i.

Voorbeeldberekening van R_A voor wegverkeer:

	125	250	500	1000	2000	Hz
C_i wegverkeer:	-14	-10	-6	-5	-7	dB
$R_{i;gemeten}$:	23	26	30	33	37	dB
C_i-R_i:	-37	-36	-36	-38	-44	dB

Optellen:

$R_A = -10 \lg (10^{-3,7}+10^{-3,6}+10^{-3,6}+10^{-3,8}+10^{-4,4})$

$= 30$ dB(A)

Op gelijke wijze kan de G_A bepaald worden.

Gemiddelde luchtgeluidisolatie; R_m

gemiddelde luchtgeluidisolatie

R_m is het rekenkundig gemiddelde van de luchtgeluidisolatie in de tertsbanden met de middenfrequenties van 100-3200 Hz. Deze grootheid is langzaam in onbruik geraakt. In oudere literatuur komen we hem nog wel tegen.

Gewogen luchtgeluidisolatie; R_w

gewogen luchtgeluidisolatie

R_w is de gewogen luchtgeluidisolatie volgens de procedure, beschreven in ISO 717, toegepast op tertsbanden, of volgens DIN 52210-4. Hierbij wordt de isolatiewaarde bepaald bij 500 Hz door de standaardisolatiecurve zodanig te verschuiven dat het gemiddeld verschil in de overige banden minimaal is.

Standaardcurve voor de bepaling van R_w			
Frequentie HzdB	Hz	dB	Hz
100	33	630	53
125	36	800	54
160	39	1000	55
200	42	1250	56
250	45	1600	56
315	48	2000	56
400	51	2500	56
500	52	3150	56

R_w is internationaal de meest gebruikte één-getalsaanduiding.

Globaal geldt $I_{lu} = R_w - 52$ dB

Geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie; G_A

geluidwering uitwendige scheidingsconstructie

Deze grootheid geeft het verschil aan tussen de geluidbelasting op een uitwendige scheidingsconstructie (gevel en dak) en het geluidniveau binnen in een achter deze scheidingsconstructie gelegen verblijfsruimte. Elk klimaatscheidend element heeft een eigen geluidisolatie. De geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie (gevel,dak) wordt berekend uit die van de afzonderlijke elementen en de procentuele oppervlaktebijdrage.

Uit de partiële geluidwering G_i is op dezelfde wijze als beschreven onder R_A de geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie te bepalen.

$$G_A = - 10 \lg \{ \Sigma 10^{-(Gi-Ci)/10} \} \text{ [dB(A)]}$$

waarin

G_A = de A-gewogen geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie [dB(A)];
G_i = de geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie in octaafband i [dB];
C_i = de herleidingswaarde in octaafband i.

3 Basisbegrippen en definities

Karakteristieke geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie; $G_{A;k}$

karakteristieke geluidwering uitwendige scheidingsconstructie

De karakteristieke geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie $G_{A;k}$ wordt verkregen door de geluidwering te herleiden naar gestandaardiseerde afmetingen van het ontvangvertrek.

$$G_{A;k} = G_A - 10 \lg \{\frac{V}{6 T_o S_u}\} \qquad [dB(A)]$$

met

$G_{A;k}$ = karakteristieke geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie [dB(A)];

G_A = geluidwering uitwendige scheidingsconstructie [dB(A)];

V = het netto volume van het ontvangvertrek [m^3];

T_o = de referentienagalmtijd; 0,5 s voor ruimten in woningen;

S_u = totale oppervlakte van de uitwendige scheidingsconstructie(s) [m^2].

De karakteristieke geluidwering is een maat voor de prestatie van de uitwendige scheidingsconstructie.

A-gewogen installatiegeluidniveau; $L_{I;A}$

A-gewogen installatiegeluidniveau

Dit is het A-gewogen geluidniveau in een ontvangruimte, veroorzaakt door een installatie in werking. $L_{I;A}$ wordt bepaald uit het genormeerde installatiegeluiddrukniveau $L_{I;nT}$ door de A-weging toe te passen.

Karakteristieke A-gewogen installatiegeluidniveau; $L_{I;A;k}$

karakteristieke A-gewogen installatiegeluidniveau

Hierbij wordt het installatiegeluidniveau vergeleken met een gestandaardiseerde situatie. Het karakteristieke installatiegeluidniveau kan worden berekend uit het niet-afgeronde A-gewogen installatiegeluidniveau ($L_{I;A}$) met behulp van formule:

$$L_{I;A;k} = L_{I;A} + 5 \lg \{\frac{V}{V_o}\} \qquad [dB(A)]$$

waarin:

$L_{I;A;K}$ = het karakteristieke A-gewogen installatiegeluidniveau [dB(A)];

$L_{I;A}$ = het A-gewogen installatiegeluidniveau [dB(A)];

V = het netto volume van de ontvangruimte [m^3];

V_o = het referentievolume [m^3]; 25 m^3 voor ruimten in woningen.

Voor een verblijfsgebied dat bestaat uit een aantal aaneengesloten deelruimten moet $L_{I;A;k}$ bepaald worden uit de verschillende installatiegeluidniveaus.

$$L_{I;A;k} = -10 \lg \Sigma\{\frac{Vj}{V_{tot}} \; 10^{-(Gi-Ci)/10}\} + 5 \lg \frac{V_{tot}}{V_o} [dB(A)]$$

Bij presentatie van het karakteristieke A-gewogen installatiegeluidniveau ($L_{I;A;k}$) moet dit worden afgerond op het dichtstbijzijnde gehele getal. Als het niet afgeronde getal op een halve eenheid eindigt, moet dit worden afgerond op het dichtstbijzijnde even getal.

De één-getalsaanduidingen op een rij

R_A De A-gewogen luchtgeluidisolatie ten opzichte van een gegeven bronspectrum.

R_m Het rekenkundig gemiddelde van de luchtgeluidisolatie.

R_w De gewogen luchtgeluidisolatie volgens de procedure voor tertsbanden

I_{lu} De isolatie-index voor luchtgeluid.

$I_{lu;k}$ De karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid.

I_{co} De isolatie-index voor contactgeluid.

G_A De geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie.

$G_{A;k}$ De karakteristieke geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie.

$L_{I;A}$ Het A-gewogen geluidniveau veroorzaakt door een installatie in werking.

$L_{I;A;k}$ Het karakteristieke A-gewogen geluidniveau veroorzaakt door een inwerking zijnde installatie.

4

WETTELIJK KADER

In dit hoofdstuk worden de regelingen behandeld die te maken hebben met de geluidwering in de woningbouw.

Nederlandse regelingen voor de geluidwering in de woningbouw, die worden behandeld zijn:
- Bouwbesluit; van kracht vanaf medio 1992, paragraaf 4.2;
- NEN 1070; september1976, paragraaf 4.3;
- NEN 5077; augustus 1991, paragraaf 4.4.
- NEN 5079; juni 1990, paragraaf 4.5.

Verder worden de volgende internationale regelingen behandeld:
- Europese regelgeving; CEN-normen, paragraaf 4.6;
- Internationale normen, paragraaf 4.7.

4.1 ALGEMEEN

De opbouw van de regelingen
Geluid kan een bron van klachten zijn.
Als er klachten over geluidhinder bestaan, kan door middel van berekeningen of metingen de geluidbelasting vastgesteld worden.
In het ontwerpstadium zijn alleen berekeningen mogelijk.

De resultaten van berekeningen of metingen kunnen vervolgens getoetst worden aan grenswaarden. *grenswaarden*

Als de grenswaarden worden overschreden verdient het de voorkeur om de situatie te verbeteren. Dat wil zeggen: het doorvoeren van technische verbeteringen kan een gevolg zijn van de regelgeving.

Er zijn drie soorten van regelgeving. *regelgeving*
- Normen en voorschriften voor meet- en rekenmethoden:
  - NEN 5077, met bepalingsmethoden voor de akoestische grootheden;
- Normen die grenswaarden in getallen vastleggen:
  - NEN 1070;

4 Wettelijk kader

- Voorschriften die technische, juridische en financiële procedures aangeven:
  - Wet geluidhinder met uitvoeringsbesluiten;
  - Hinderwet met hinderbesluit en vergunningsvoorschriften;
  - Woningwet;
  - Bouwbesluit;
  - Gemeentelijke bouwverordeningen.

Kracht van wet

kracht van wet

Normen en praktijkrichtlijnen hebben geen kracht van wet. Publiekrechtelijke sancties zijn hierdoor niet mogelijk.

bouwverordeningen

Door de normen op te nemen in de Gemeentelijke bouwverordeningen kregen ze wel kracht van wet.
De gemeenten bepaalden daarmee het akoestische kwaliteitsniveau.

Wet geluidhinder

Door het Besluit geluidwering gebouwen is hierin verandering gekomen. Artikel 3 zevende lid van de Woningwet is hiervoor gewijzigd. Deze wijziging is een uitvloeisel van de Wet geluidhinder.
Het Besluit geluidwering gebouwen heeft wel kracht van wet en regelt de akoestische kwaliteit op nationaal niveau.

Bouwbesluit

Bij het in werking treden van de herziene Woningwet midden 1992, is de geluidwering in het Bouwbesluit geregeld.
Het Besluit geluidwering gebouwen is daarbij in het Bouwbesluit opgegaan.

In het Bouwbesluit worden prestatie-eisen gesteld waaraan woningen en woongebouwen moeten voldoen.

prestatie-eis

Een prestatie-eis legt een functionele eis vast in een getalmaat. De prestatie van woningen met betrekking tot een bepaald aspect zoals geluidisolatie wordt zo meetbaar.

Grootheden voor geluid zijn:
- de karakteristieke geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie; $G_{A;k}$;
- het karakteristieke installatiegeluiddrukniveau; $L_{I;A;k}$;

- de karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid; $I_{lu;k}$
- de isolatie-index voor contactgeluid; I_{co}.

Dit houdt niet in dat de bouw geconfronteerd wordt met nieuwe eisen. Er zijn alleen nuanceringen aangebracht ten opzichte van de oude regelingen.

4.2 BOUWBESLUIT

Evenals het Besluit geluidwering gebouwen, is het Bouwbesluit sterk geënt op de Nederlandse Norm NEN 1070: 'Geluidwering in woongebouwen' van september 1976.

eisen

Er worden akoestische eisen gesteld ten aanzien van:
- de geluidwering van de gevel en het dak;
- het toelaatbare installatiegeluidniveau;
- de geluidwering tussen ruimten en gebouwen;
- de beperking van galm in gemeenschappelijke trappehuizen.

prestaties

De eisen in het Bouwbesluit zijn gebaseerd op de prestaties die de woning of het woongebouw moeten leveren. Dit betekent dat de eisen zodanig geformuleerd moeten zijn dat deze prestaties ook meetbaar zijn. Voor geluid zijn de bepalingsmethoden vastgelegd in NEN 5077, d.d. augustus 1991.

kwaliteitsverklaring

Onder andere door het overleggen van een als zodanig erkende kwaliteitsverklaring kan aangetoond worden dat aan een eis wordt voldaan Zo'n verklaring moet zijn afgegeven door een erkende instelling.

gelijkwaardigheids-bepaling

Van de prestatie-eisen kan afgeweken worden als de aanvrager kan aantonen dat het bouwplan voldoet aan de doelstelling en het niveau van de desbetreffende prestatie-eis (gelijkwaardigheids-bepaling).

De praktijkrichtlijnen geluidwering in woongebouwen geven voorbeelden van realiseerbare oplossingen waarmee aan de eisen uit de NEN-norm wordt voldaan. Wanneer het Bouwbesluit verwijst naar een NEN-norm en gebruik wordt gemaakt van de op

die norm betrekking hebbende NPR mag aangenomen worden dat voldaan wordt aan de desbetreffende prestatie-eis van het Bouwbesluit.

Te bouwen woningen en woongebouwen
In het Bouwbesluit worden geluideisen gesteld voor (nieuw) te bouwen woningen. Voor bestaande woningen zijn er geen geluideisen in het Bouwbesluit opgenomen.
Voor woningverbetering gelden in principe de eisen uit het deel (nieuw) te bouwen woningen en woongebouwen. Als deze eisen redelijkerwijs niet gesteld kunnen worden, dan is een vrijstelling mogelijk in het kader van de bouwvergunningverlening.

Deze vrijstelling, die door Burgemeester en Wethouders van een gemeente verleend kunnen worden, bedraagt voor de artikelen 22 tot en met 24 maximaal 10 dB cq. 10 dB(A).

4.2.1 Bescherming tegen geluid van buiten (artikel 22)

Samenvatting van artikel 22
De toegestane binnengrenswaarde afkomstig van geluid van buiten bedraagt in beginsel 35 dB(A).

binnengrenswaarde

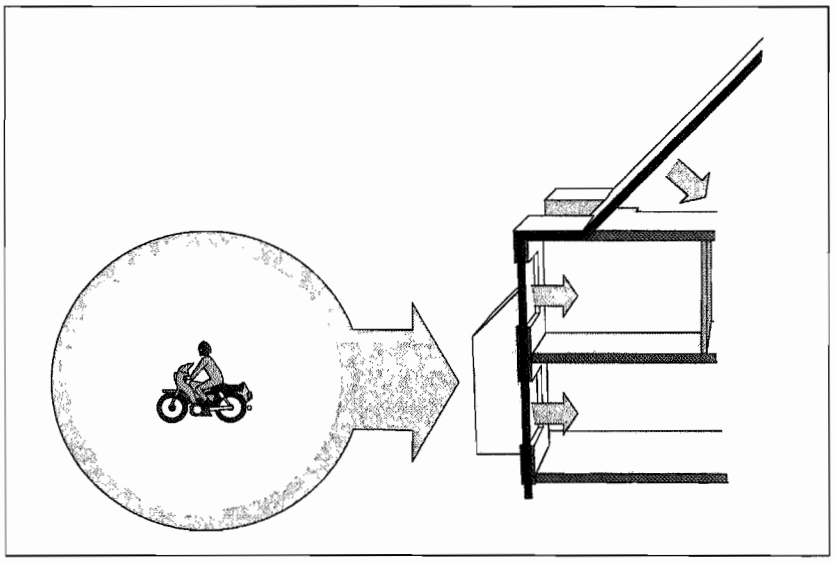
De vereiste karakteristieke geluidwering bedraagt:
voor een verblijfsgebied:
- $G_{A;k}$ = Geluidbelasting - 35 dB(A);

voor een verblijfsruimte:
- $G_{A;k}$ = Geluidbelasting - 37 dB(A);
- moet minimaal 20 dB(A) zijn;

ingeval van luchtvaartlawaai:
- $G_{A;k}$ = 30 dB(A) bij een belasting van 36 - 40 Ke;
- $G_{A;k}$ = 33 dB(A) bij een belasting van 41 - 45 Ke;
- $G_{A;k}$ = 36 dB(A) bij een belasting van 46 - 50 Ke;
- $G_{A;k}$ = 39 dB(A) bij een belasting van 50 of meer Ke.

vereiste karakteristieke geluidwering

4 Wettelijk kader

Afbeelding 4.1: Bescherming tegen geluid van buiten

Eerste lid

De in NEN 5077 bedoelde karakteristieke geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie die de scheiding vormt tussen een verblijfsgebied en de buitenlucht moet, ter beperking van geluidhinder in het verblijfsgebied, bepaald overeenkomstig die norm, ten minste gelijk zijn aan het verschil tussen de geluidbelasting van die scheidingsconstructie, bepaald overeenkomstig de Wet geluidhinder (Stb. 1979, 99), en 35 dB(A), met een minimum van 20 dB(A).

Toelichting

Met de uitwendige scheidingsconstructie bedoelt men de gevels, vloeren en daken die de overgang vormen tussen binnen en buiten.

uitwendige scheidings-constructie

Aangezien de gevel van een woning of woongebouw in de regel minstens een geluidwering heeft van 20 dB(A) is deze eis vooral van belang bij het bouwen van woningen in de geluidzones. Door de eis te formuleren in de termen van de karakteristieke geluidwering is ze indelings- en afmetingen onafhankelijk. De relatie met de beleving in een verblijfsruimte is hiermee enigszins verlaten.

verblijfsgebied

Een verblijfsgebied is gedefinieerd als: besloten ruimte, bestaande uit één of meer met elkaar in verbinding staande, op dezelfde bouwlaag gelegen verblijfsruimten en andere afzonderlijke ruimten, anders dan een toilet- of badruimte, technische ruimte of gemeenschappelijke verkeersruimte.
Bij reeds ingedeelde woningen wordt $G_{A;k}$ bepaald door een gewogen middeling van G_A per verblijfsruimte. Zie ook het zevende en achtste lid van dit artikel.

De eis betekent concreet dat wanneer de geluidbelasting bijvoorbeeld 67 dB(A) bedraagt, de karakteristieke geluidwering van de betreffende gevel en/of het dak tenminste 67 - 35 = 32 dB(A) zal moeten zijn.

geluidbelasting

Met de geluidbelasting in dit artikel wordt bedoeld het niveau van het daadwerkelijk invallend geluid en niet de geluidbelasting conform de Wet geluidhinder waarop allerlei correcties (aftrek art. 103 etc. van toepassing kunnen zijn.
Als de geluidbronnen in de directe omgeving niet onder de Wet geluidhinder vallen, dan moet de geluidwering toch tenminste 20 dB(A) bedragen. Ook al is dus wettelijk geen sprake van een te hoge geluidbelasting. In de praktijk levert dit nauwelijks problemen op.

Tweede lid

In afwijking van het eerste lid moet, indien ingevolge de Wet geluidhinder in het verblijfsgebied een hogere geluidbelasting dan 35 dB(A) is toegestaan , de karakteristieke geluidwering van een in dat lid bedoelde uitwendige scheidingsconstructie, bepaald overeenkomstig NEN 5077, ten minste gelijk zijn aan het verschil tussen de geluidbelasting van die scheidingsconstructie en de toegestane geluidbelasting in dat gebied, met een minimum van 20 dB(A).

Toelichting
Dit artikel is opgenomen om te voorkomen dat het Bouwbesluit strengere eisen oplegt dan de Wet geluidhinder (Wgh). Voor railverkeerslawaai geldt op grond van de Wgh een binnengrenswaarde van 37 dB(A). Deze grenswaarde is dan voor het Bouwbesluit ook van toepassing.

binnengrenswaarde

Derde lid

De in NEN 5077 bedoelde karakteristieke geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie die de scheiding vormt tussen een verblijfsgebied en de buitenlucht, moet, bepaald overeenkomstig NEN 5077, afhankelijk van de in de eerste kolom van tabel III gegeven geluidbelasting van die constructie, bepaald overeenkomstig de Luchtvaartwet (stb. 1958, 47), ten minste gelijk zijn aan de bij die geluidbelasting in de tweede kolom van die tabel gegeven waarde.

Tabel III: Geluidwering in geval van luchtvaartlawaai.

luchtvaartlawaai

Geluidbelasting in Ke	Vereiste karakteristieke geluidwering in dB(A)
36-40	30
41-45	33
46-50	36
meer dan 50	39

Toelichting
Voor luchtvaartlawaai wordt de geluidbelasting niet uitgedrukt in dB(A), maar in de zogenaamde Kosten-Eenheden (Ke). Deze lawaaibelastingseenheid is genoemd naar Prof.dr.ir. C.W. Kosten, voorzitter van een Adviescommissie 'Geluidhinder Vliegtuiglawaai'.

Kosten-eenheden

De Kosten-Eenheid is een maat voor de gemiddelde geluidbelasting door vliegtuigen over een heel jaar gezien. Zij kan alleen worden berekend en niet gemeten. In de berekening worden de geluidproduktie van alle verschillende vliegtuigen, het aantal vliegbewegingen en de vliegroutes verrekend. Vliegtuigen die 's avonds

of 's nachts vliegen tellen in de berekeningen zwaarder mee. Dit gebeurt door er een gewichtsfactor aan toe te kennen.

De Kosten-Eenheid is een jaargemiddelde maat die opgezet is om een relatie te leggen tussen geluidbelasting en ondervonden geluidhinder. De eenheid is niet bedoeld voor het treffen van bouwkundige maatregelen.

Omdat de karakteristieke geluidwering van gevels en daken in dB(A) moet worden aangegeven is een relatie gelegd tussen het aantal Kosten-Eenheden en de vereiste geluidwering in dB(A). Het resultaat hiervan staat in tabel III.

Vierde lid

Indien krachtens de Luchtvaartwet of artikel 108 van de Wet geluidhinder een andere dan de in het derde lid gegeven eis ten aanzien van de geluidwering van een in dat lid bedoelde uitwendige scheidingsconstructie is gesteld, blijft het derde lid buiten toepassing.

Toelichting

Op grond van artikel 108 van de Wet geluidhinder kan een gebied dat in principe geen geluidzone is toch als zodanig worden aangemerkt. Dit is het geval als in dit gebied ernstige geluidhinder optreedt of te verwachten is.

geluidzone

De eisen in de Luchtvaartwet of artikel 108 van de Wet geluidhinder gaan boven de eisen in artikel 22, derde lid van het Bouwbesluit.

Vijfde lid

Indien op grond van het eerste tot en met vierde lid met betrekking tot een of meer soorten geluid tegelijkertijd verschillende eisen aan de geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie zijn gesteld, geldt de zwaarste van de ingevolge die leden gestelde eisen.

Toelichting

meerdere geluidbronnen

Als er sprake is van meerdere geluidbronnen die tegelijkertijd voorkomen, dan worden ze afzonderlijk onderzocht. De zwaarste geluidweringseis is dan maatgevend. De geluidbelastingen van de verschillende bronnen worden niet bij elkaar geteld.

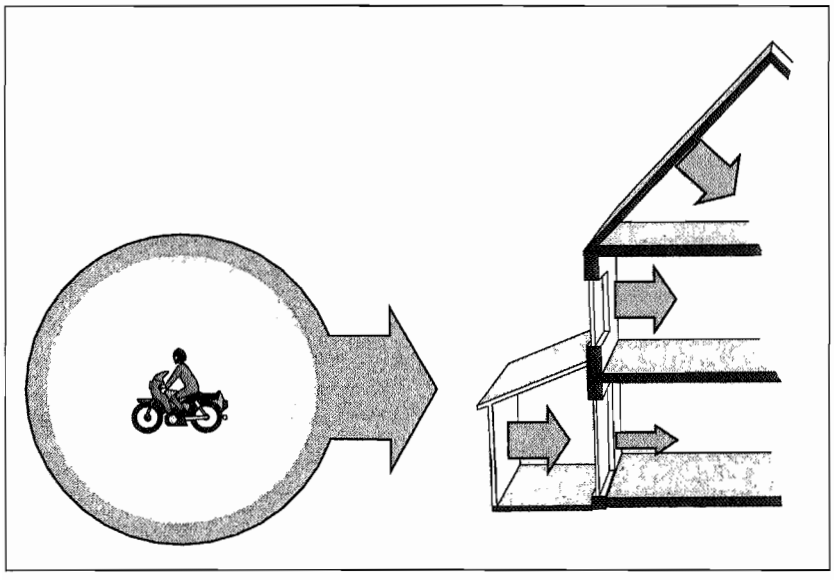
Zesde lid

inwendige scheidings-constructie

Op een inwendige scheidingsconstructie van een verblijfsgebied, voor zover die constructie niet de scheiding vormt met een ander verblijfsgebied, zijn het eerste tot en met vijfde lid van overeenkomstige toepassing.

Toelichting

Een situatie als hier bedoeld kan voorkomen als bijvoorbeeld een serre of afgesloten balkon de overgang vormt tussen het verblijfsgebied en buiten. De geluidwering van de serre wordt in dit geval in mindering gebracht op de geluidbelasting van de inwendige scheidingsconstructie.

Afbeelding 4.2: Voorbeeld van overgang tussen verblijfsgebied en buiten

Zevende lid

De in NEN 5077 bedoelde karakteristieke geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie van een verblijfsruimte, voor zover die constructie de scheiding vormt met de buitenlucht, moet, bepaald overeenkomstig die norm, ten minste gelijk zijn aan de waarde van de karakteristieke geluidwering, bedoeld in het eerste tot en met vijfde lid, verminderd met 2 dB(A).

Toelichting

verblijfsruimte

Een verblijfsruimte wordt in het Bouwbesluit gedefinieerd als: de in een gebouw gelegen ruimte, bestemd voor het verblijven van mensen. Dit onderdeel van het artikel voorkomt dat bij een reeds ingedeeld verblijfsgebied op onderdelen een te nadelige situatie ontstaat.

Achtste lid

Op een inwendige scheidingsconstructie van een verblijfsruimte, voor zover die constructie niet de scheiding vormt met een andere verblijfsruimte, is het zevende lid van overeenkomstige toepassing.

Toelichting

Ook deze paragraaf voorkomt dat een te hoog geluidniveau optreedt in een verblijfsruimte, als het verblijfsgebied al ingedeeld is.

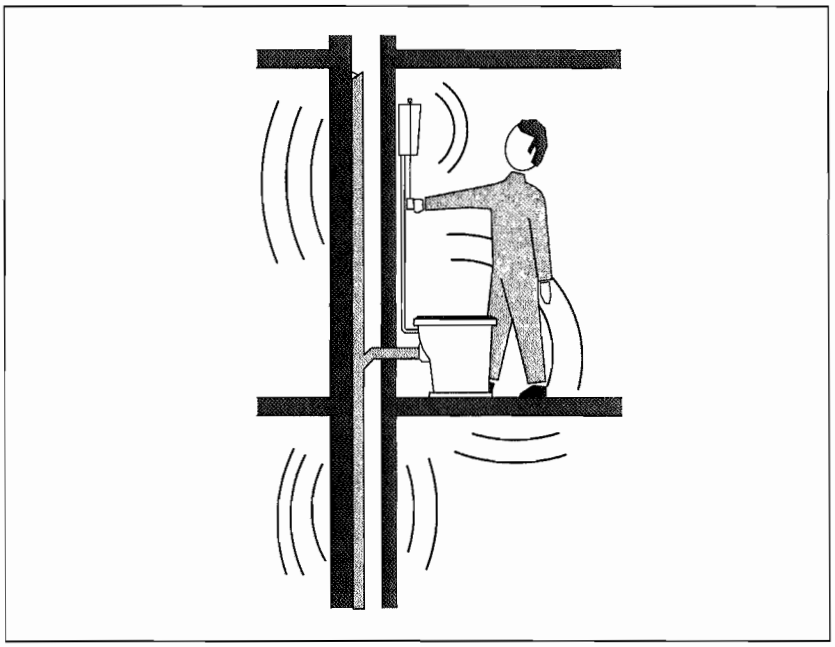
4.2.2 Bescherming tegen geluid van installaties (artikel 23)

Samenvatting van artikel 23

Het karakteristieke geluidniveau van installaties afkomstig uit andere niet tot de woning behorende ruimten mag in verblijfsgebieden niet meer dan 30 dB(A) bedragen.
Dit houdt in dat in woningen $L_{I;A;k}$ maximaal 30 dB(A) mag bedragen ten gevolge van een in werking zijnd:

- toilet;
- kraan;
- mechanisch ventilatiesysteem.

En in woongebouwen geldt deze eis voor:
- toilet;
- warmwatertoestel;
- hydrofoor;
- kraan;
- mechanisch ventilatiesysteem;
- lift.

Afbeelding 4.3: Geluid van installaties

Eerste lid

Het in NEN 5077 bedoelde karakteristieke geluidniveau van een in een woning gelegen toilet met waterspoeling, kraan of mechanisch ventilatiesysteem mag, ter beperking van geluidoverlast, bepaald overeenkomstig die norm in een niet tot die woning behorend verblijfsgebied niet hoger zijn dan 30 dB(A).

Toelichting
Bewoners kunnen geen invloed uitoefenen op geluiden van toilet, kraan of ventilatie-inrichting vanuit een buurwoning of andere aangrenzende gebouwen. Dit heeft tot gevolg dat ze dergelijke

geluiden als hinderlijker ervaren dan die van eenzelfde installatie uit de eigen woning. Deze geluiden mogen daarom in de andere woning dan die waar de installatie zich bevindt het niveau van 30 dB(A) niet overschrijden.

Tweede lid

Het in NEN 5077 bedoelde karakteristieke geluidniveau, van een in een woongebouw, doch buiten een van dat gebouw deel uitmakende woning gelegen toilet met waterspoeling, warmwatertoestel, installatie voor het verhogen van de waterdruk, kraan, mechanisch ventilatiesysteem of lift, mag, bepaald overeenkomstig die norm, in een verblijfsgebied van een woning of van een ander gebouw niet hoger zijn dan 30 dB(A).

Toelichting
Hetzelfde als bij artikel 23 eerste lid geldt ook voor installaties die geen deel uitmaken van de eigen woning en al dan niet voor gemeenschappelijk gebruik zijn. *installaties*

4.2.3 Geluidwering tussen ruimten (artikel 24)

Samenvatting van artikel 24
Eisen voor geluidwering met verblijfsruimten.

Scheiding tussen een besloten ruimte en:		Scheiding tussen verblijfsruimten binnen de woning	
verblijfs-gebied	niet-verblijfs-gebied		
$I_{lu;k}$ 0	-5	-20	dB
I_{co} 0	-5	-20	dB

Afbeelding 4.4: Geluidwering tussen ruimten

4 Wettelijk kader

Eerste lid

De in NEN 5077 bedoelde karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid en de in die norm bedoelde isolatie-index voor contactgeluid tussen een besloten ruimte van een woning en een niet tot die woning behorend verblijfsgebied en tussen een besloten ruimte van een woongebouw en een in een woning gelegen verblijfsgebied moeten, ter beperking van geluidhinder in het verblijfsgebied, bepaald overeenkomstig die norm, ten minste gelijk zijn aan 0 dB.

verblijfsgebied

Toelichting
De eis is expliciet geformuleerd voor verblijfsgebieden. De aard van de scheidingsconstructie tussen de ruimten is meestal zodanig dat het feitelijk gezien geen verschil maakt of er sprake is van een verblijfsgebied of verblijfsruimte.

Het gebruik van de karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid houdt in dat de prestatie van de directe scheiding met de ermee verbonden constructiedelen bepalend is.

Hierdoor vervalt de bij de I_{lu} bestaande relatie tussen het gemeenschappelijk scheidingsoppervlak en het volume van de ontvangruimte. Dit betekent dat er in de praktijk voor bepaalde situaties zoals woonkamers een iets scherpere eis is geformuleerd dan in het Besluit geluidwering gebouwen. Het verschil tussen I_{lu} en $I_{lu;k}$ voor woonkamers is gemiddeld 2 à 3 dB. Bij slaapkamers zijn er nauwelijks verschillen tussen I_{lu} en $I_{lu;k}$.

I_{lu} is gecorreleerd aan de beleving van de situatie. Door een gunstige indeling is een positief effect op de beleving van de geluidwering te verkrijgen. Dit effect is voor de beoordeling op grond van het Bouwbesluit niet (meer) aan de orde.

Tweede lid

De in NEN 5077 bedoelde karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid en de in die norm bedoelde isolatie-index voor contactgeluid tussen een besloten ruimte van een woning en een tot een andere woning of woongebouw behorende, besloten niet van een verblijfsgebied deeluitmakende ruimte, geen gemeenschappelijke verkeersruimte zijnde, moeten, bepaald overeenkomstig die norm, ten minste gelijk zijn aan -5 dB.

besloten ruimte

Toelichting
Voor niet-geluidgevoelige ruimten zoals: toilet-, bad-, berg-, en verkeersruimten geldt een minder strengere eis. Tussen één van deze ruimten en een gemeenschappelijke verkeersruimte (galerij) geldt vooralsnog geen geluidweringseis.

Derde lid

De in NEN 5077 bedoelde karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid en de in die norm bedoelde isolatie-index voor contactgeluid tussen in een woning gelegen verblijfsruimten moeten, bepaald overeenkomstig die norm, ten minste gelijk zijn aan -20 dB.

Toelichting
Binnen de woningen gelden minder strenge eisen.
In tegenstelling tot in het Besluit geluidwering gebouwen wordt in het Bouwbesluit geen onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten verblijfsruimten.

binnen woningen

Vierde lid

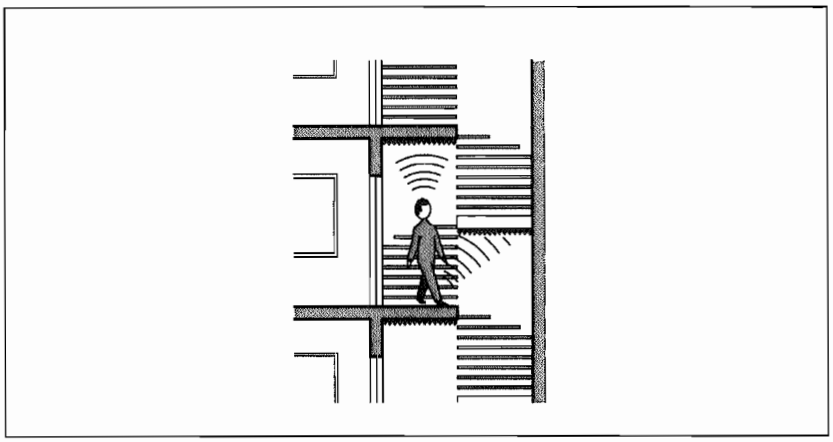
Het derde lid is niet van toepassing, indien de in dat lid bedoelde verblijfsruimten in dezelfde bouwlaag zijn gelegen en in open verbinding staan met elkaar dan wel zich in de inwendige scheidingsconstructie tussen die verblijfsruimten een beweegbaar constructie-onderdeel bevindt.

open verbinding

Toelichting
Het is duidelijk dat wanneer twee ruimten via een deur met elkaar in verbinding staan, het stellen van eisen aan de geluidwering niet praktisch is. De eis van -20 dB geldt echter wel voor ruimten die via een open trap in verbinding staan met een ruimte op een andere bouwlaag. Een woonkamer met open trap is hier een voorbeeld van. *open trap*

4.2.4 Beperking van galm (Artikel 25)

Samenvatting van artikel 25
De hoeveelheid geluidabsorberend materiaal in gemeenschappelijke verkeersruimten moet 1/8 V m^2 bedragen.

Afbeelding 4.5: Beperking van galm

Eerste lid

1. De getalwaarde van de in NEN 5078 bedoelde totale geluidabsorptie van een besloten gemeenschappelijke verkeersruimte, die is bestemd voor het ontsluiten van in een woongebouw gelegen woningen, moet, ter beperking van geluidhinder in aan die verkeersruimte grenzende woningen, in elk van de octaafbanden met middenfrequenties van 250, 500, 1000 en 2000 Hz, uitgedrukt in m^2 en bepaald overeenkomstig die norm, ten minste gelijk zijn aan 1/8 van de getalwaarde van de inhoud van die ruimte, uitgedrukt in m^3.

Toelichting
Door het aanbrengen van geluidabsorberend materiaal wordt het geluidniveau in deze ruimten teruggebracht. De bedoelde ruimten hebben meestal een dusdanige vorm, dat het meten van de nagalmtijd problemen oplevert. Daarom is de eis geformuleerd in hoeveelheid absorptiemateriaal.

Het effect van de eis komt overeen met een nagalmtijd in de betreffende ruimte van ten hoogste 1,35 s.

4.3 NEN 1070: GELUIDWERING IN WOONGEBOUWEN - EISEN

woongebouwen

Om de geluidhinder in woongebouwen te voorkomen of te beperken zijn minimum-eisen geformuleerd waaraan de geluidwering moet voldoen.

De norm kan van toepassing worden verklaard op alle gebouwen of onderdelen daar-van, die als woning dienst doen.

Ze heeft betrekking op lucht-, contact- en installatiegeluid. De eisen zijn uitgedrukt in één-getalsaanduidingen. In de norm wordt tevens aangegeven hoe deze berekend kunnen worden uit de meetresultaten.

Eisen luchtgeluidisolatie NEN 1070, september 1976

Minimale isolatie-index voor luchtgeluid in dB

geluid afkomstig uit	kamers	keukens	andere besloten ruimten
andere woning	0	0	-5
besloten ruimten die niet tot een woning behoren	0	0	-
eigen woning	-15	-	-

4 Wettelijk kader

Eisen contactgeluidisolatie NEN 1070, september 1976
Minimale isolatie-index voor contactgeluid in dB

geluid afkomstig uit	kamers	keukens
andere woning	0	0
besloten ruimten die niet tot een woning behoren	0	0
eigen woning	-15	-

Als het geluid afkomstig is van een gemeenschappelijke gang of besloten galerij gelden geen eisen. Dit is ook het geval als twee kamers in een woning in open verbinding met elkaar staan.

Geluid door installaties
Voor installaties zijn maximaal toelaatbare geluidniveaus in dB(A) aangegeven.
Hierbij is onderscheid gemaakt tussen installaties voor de aan- en afvoer van water (inclusief sanitaire toestellen) en overige installaties zoals lift, cv-installatie, mechanische ventilatie en luchtbehandelingssysteem. De eisen gelden voor elke installatie afzonderlijk en voor lege, dat wil zeggen ongemeubileerde en ongestoffeerde kamers.

4 Wettelijk kader

Eisen installatiegeluidniveau NEN 1070, september 1976
Maximaal toelaatbaar geluidniveau in dB(A) veroorzaakt door installaties

soort installatie	kamers	overige ruimten (excl. bergruimten)
installaties voor aan- en afvoer van water		
• in de eigen woning	40	-
• in andere woning	35	40
overige installaties		
• in de eigen woning	30	-
• in andere woning	30	40

De 2e druk van de norm NEN 1070 is uit 1976. Diverse ontwikkelingen, waaronder het verschijnen van wettelijke regelingen zoals het Besluit geluidwering gebouwen en het Bouwbesluit, hebben de betreffende normcommissie doen besluiten de norm geheel te herzien. Daarbij zal tevens zorg worden gedragen voor een goede aansluiting op de in ontwikkeling zijnde Europese normen op dit gebied.

Een belangrijke overweging is dat het Bouwbesluit minimum eisen stelt aan de geluidwering van een gebouw. De feitelijke beleving van geluidhinder heeft echter meer betrekking op de optredende geluidniveaus, terwijl naast minimum eisen er ook behoefte bestaat aan meer inzicht in de gewenste akoestische prestaties voor meer dan een minimum kwaliteit.

NEN 1070

De nieuwe norm NEN 1070 zal betrekking hebben op woningen en andere gebouwen. In de norm worden geen minimum eisen meer geformuleerd, maar worden verschillende niveaus van de kwaliteit van de geluidwering onderscheiden. Bij elk niveau zal worden aangegeven welke akoestische prestatie minimaal gewenst is.

Tevens zal worden aangegeven op welke wijze de gerealiseerde kwaliteit kan worden gekwantificeerd, rekening houdende met de akoestische kenmerken van de omgeving van het gebouw. Voor woningen kan dit worden weergegeven in de vorm van een geluidweringsklasse.

De één-getalsaanduidingen zullen worden herzien, zodanig dat ze aansluiten bij de Europese ontwikkelingen. In grote lijnen zal dit neerkomen op een gelijksoortige methode voor alle aspecten, overeenkomend met de aanpak van de geluidwering van gevels. Uitgangspunt daarbij is de A-weging op basis van een kenmerkend bronspectrum. De wezenlijke kenmerken van de tot nu toe gehanteerde grootheden blijven daarbij behouden.

4.4 NEN 5077: GELUIDWERING IN WOONGEBOUWEN - BEPALINGSMETHODEN

De eisen die geformuleerd zijn in het Bouwbesluit en NEN 1070 moeten uiteraard getoetst kunnen worden. Hoe dat dient te gebeuren en waarmee rekening gehouden moet worden, is beschreven in deze norm.

NEN 5077

In de norm NEN 5077 wordt omschreven welke methode toegepast moet worden voor de bepaling van:
- de isolatie-index voor luchtgeluid;
- de karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid;
- de isolatie-index voor contactgeluid;
- geluidwering van uitwendige scheidingsconstructies;
- karakteristieke geluidwering van uitwendige scheidingsconstructies;
- installatiegeluidniveau;
- karakteristiek installatiegeluidniveau.

Specifiek en in detail is aangegeven hoe:
- de lucht- en contactgeluiddrukniveaus gemeten moeten worden;
- de nagalmtijd in de ontvangruimte gemeten moet worden;
- de isolatie-index voor luchtgeluid en contactgeluid berekend moet worden;
- de karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid berekend moet worden;

- de geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie gemeten moet worden;
- de karakteristieke geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie berekend moet worden;
- het A-gewogen installatiegeluiddrukniveau bepaald moet worden;
- het karakteristieke A-gewogen installatiegeluiddrukniveau berekend moet worden.

meetapparatuur

Ook is aangegeven waaraan de meetapparatuur moet voldoen. Verder is opgenomen met welke meetcondities rekening gehouden moet worden en hoe de meetresultaten bewerkt moeten worden.

4.5 NEN 5079: GELUIDWERING IN WOONGEBOUWEN - ÉÉN-GETALS-AANDUIDINGEN

één-getalsaanduidingen

NEN 5079

In NEN 5079 is aangegeven hoe de laboratorium-meetresultaten van bouwelementen en constructies kunnen worden uitgedrukt in één getal. De wijze waarop voor praktijksituaties de één-getals-aanduidingen uit de meetresultaten kunnen worden bepaald is vooralsnog opgenomen in NEN 1070. Dit zal echter komen te vervallen bij het herzien van norm NEN 1070. Hiervoor wordt NEN 5079 aangepast. Het afleiden van één-getalsaanduidingen voor praktijksituaties zal ook in deze norm opgenomen worden. Een ontwerpversie van de herziene NEN 5079 zal naar verwachting eind 1992 verschijnen.

4.6 EUROPESE NORMEN (CEN)

De Europese Commissie heeft in 1988 een Richtlijn bouwprodukten opgesteld om het vrije verkeer van bouwprodukten te regelen. Deze richtlijn geeft aan dat bouwprodukten een zodanige kwaliteit dienen te hebben dat de daarmee te vervaardigen bouwwerken aan de essentiële eisen kunnen voldoen. Die eisen betreffen verschillende aspecten, zoals sterkte, veiligheid, energie-zuinigheid en geluid.

4 Wettelijk kader

Zoals de naam aangeeft regelt deze richtlijn in hoofdzaak de eisen die gesteld kunnen worden aan bouwprodukten. In essentie geeft zij informatie over de eisen ten aanzien van gebouwen.
De produkten dienen dusdanige eigenschappen te hebben dat het gebouw als geheel aan zijn essentiële voorwaarden voldoet.

Als de prestatie van gebouwen in getallen moet worden uitgedrukt, dan moet dit gebeuren op een geharmoniseerde Europese wijze die aansluit bij de manier waarop dat bij produkten gebeurt.

basisdocumenten

In basisdocumenten is aangegeven welke prestaties van een produkt van belang zijn voor de uiteindelijke kwaliteit van het bouwwerk. Daarnaast is vermeld op welke wijze deze prestaties getalsmatig uitgedrukt moeten worden.

De Europese organisatie CEN coördineert de normalisatie. Voor het gebied geluid betreft dit vooral het overnemen en herbewerken van reeds lang bestaande en toegepaste ISO-normen voor akoestische metingen. Wezenlijke veranderingen zijn in de nabije toekomst niet te verwachten.
Dit is wel het geval met de wijze waarop de meetresultaten in een getal worden uitgedrukt (zowel laboratorium- als praktijk-metingen). De nu in verschillende Europese landen gehanteerde één-getalsaanduidingen verschillen nog vrij sterk en zullen in de nabije toekomst geharmoniseerd worden.

Europese één-getals-aanduidingen

Op dit moment zijn de Europese één-getalsaanduidingen in discussie. De tendens is voor alle aspecten een gelijksoortige aanpak te hanteren zoals nu gebruikelijk voor de geluidwering van gevels. Voor de prestatie van produkten zal naar verwachting in eerste instantie worden uitgegaan van van de methode volgens ISO 717. Om de invloed van feitelijke geluidbronnen te kunnen verdisconteren zullen er aanpassingstermen voor het spectrum komen.

In CEN kader wordt gewerkt aan normen waarmee de relatie kan worden gelegd tussen de eigenschappen van bouwprodukten (laboratoriummetingen) en de (te verwachten) prestatie in de praktijk. De eerste voorstellen hiervoor volgen in belangrijke mate de voorspellingsmodellen die ook voor dit handboek zijn gebruikt.

4 Wettelijk kader

4.7 INTERNATIONALE NORMEN

De internationale organisatie voor normalisatie, ISO, houdt zich al jaren bezig met meetmethoden op het gebied van de akoestiek voor de bouw. Het betreft meetmethoden om de akoestische kwaliteit van produkten vast te stellen en om de geluidwering in gebouwen te bepalen. Deze normen vormen veelal de basis voor nationale normen (NEN, DIN, etc.) en Europese normen (CEN), zodat de wijze van meten in de meeste landen in essentie gelijk is. ISO-normen worden elke vijf jaar onderzocht om te beoordelen of de inhoud nog bruikbaar en up-to-date is. Als dat niet het geval is, past men de norm(en) aan. Ook kunnen ontwikkelingen in de bouw de wens tot nieuwe meetmethoden doen ontstaan.

ISO-normen

Meetapparatuur dient eveneens aan de eisen te voldoen. Deze eisen en de bijbehorende meet- en ijkmethoden worden internationaal afgesproken in het Internationaal Elektrotechnisch Committee (IEC).
Hieronder worden de voornaamste ISO-normen op bouwakoestisch gebied kort, met enige toelichting, besproken.

ISO 140 'Acoustics - Measurement of sound insulation in building and of building elements'

Deze norm bestaat momenteel uit 9 delen, een tiende deel is in voorbereiding. Beschreven worden de meetmethoden voor de luchtgeluidisolatie en contactgeluidisolatie van produkten in het laboratorium en van gebouwen in de praktijk. Tevens worden de eisen aan de laboratorium-meetruimten gegeven en informatie over de bereikbare meetnauwkeurigheid. Deze serie normen wordt op dit moment herzien. Het belangrijkste doel hiervan is de aanwijzingen te verscherpen om een betere meetnauwkeurigheid te verkrijgen. Deze norm is in de meeste landen overgenomen of vormt de basis voor nationale normen (bijv. NEN 20 140, DIN 52 210).

ISO 354 'Acoustics - Measurement of sound absorption in a reverberation room'

Deze norm geeft een meetmethode voor het bepalen van de geluidabsorptie van produkten in specifieke meetruimten. Deze norm is in de meeste landen overgenomen, of vormt de basis voor nationale normen (bijvoorbeeld NEN ISO 354).

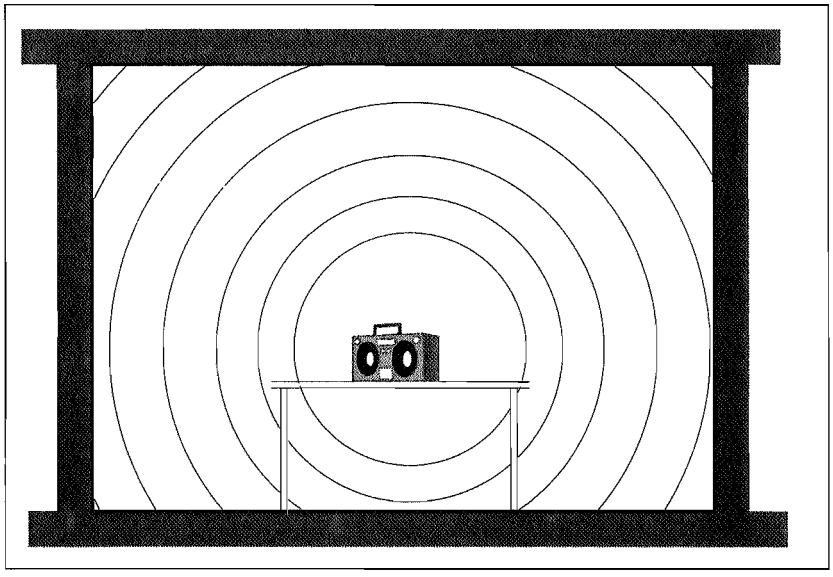
5.1.2 Flankerende geluidoverdracht

flankerende constructie

Bij de geluidoverdracht via de flankerende constructie spelen een rol:

- de geluidisolatie van de flankerende wanden of vloeren;
- de oppervlakte van de flankerende wanden of vloeren;
- de verbindingsdemping ter plaatse van de aansluiting van de flankerende wanden en vloeren.

In het zendvertrek worden niet alleen de scheidingsconstructie, maar ook alle andere wanden en vloeren (begrenzingsvlakken) in trilling gebracht.

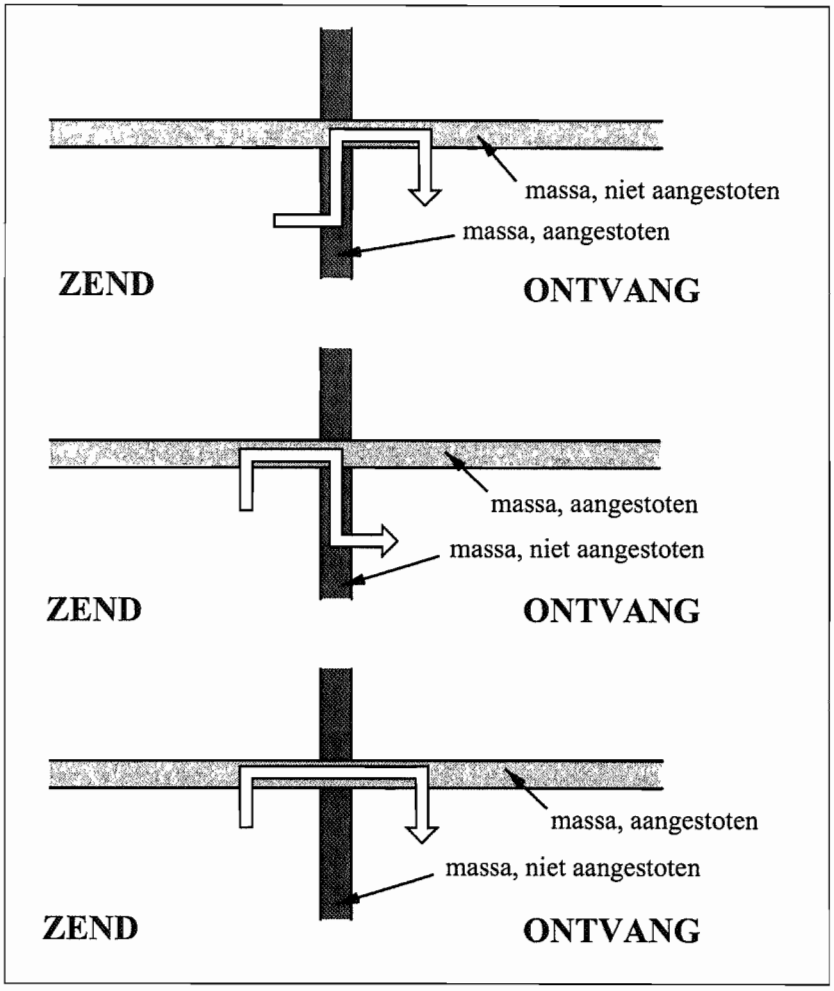
Afbeelding 5.3: Aanstraling van de wanden en vloeren in een zendvertrek

De in trilling gebrachte begrenzingsvlakken geven hun energie door aan de vlakken in het ontvangvertrek.
Bij het doorgeven van de trillingen treedt een demping op: de verbindingsdemping.

verbindingsdemping

De verbindingsdemping wordt gekarakteriseerd door de verhouding van de trillingssnelheid van het aangestoten vlak in het zendvertrek en de trillingssnelheid van het afstralende vlak in het ontvang-vertrek.

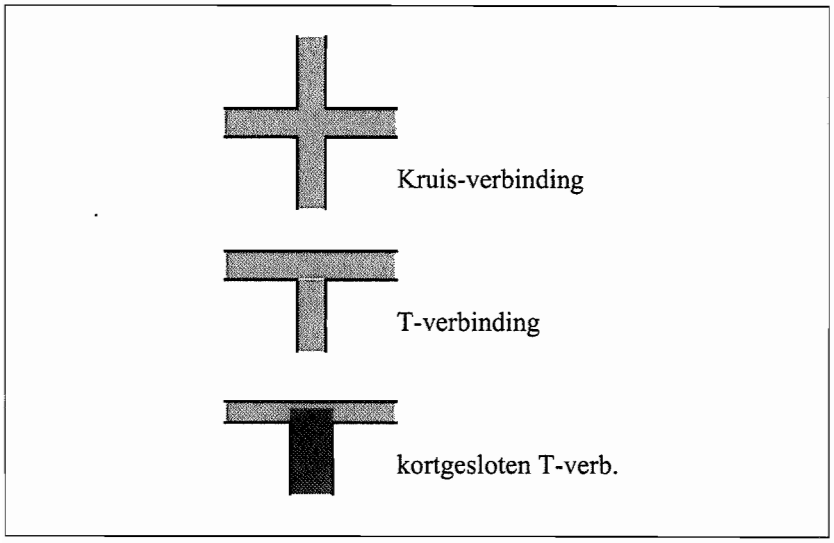
5 Rekenregels en praktijkrichtlijnen

Afbeelding 5.4: Verbindingsdemping

De verbindingsdemping is afhankelijk van:

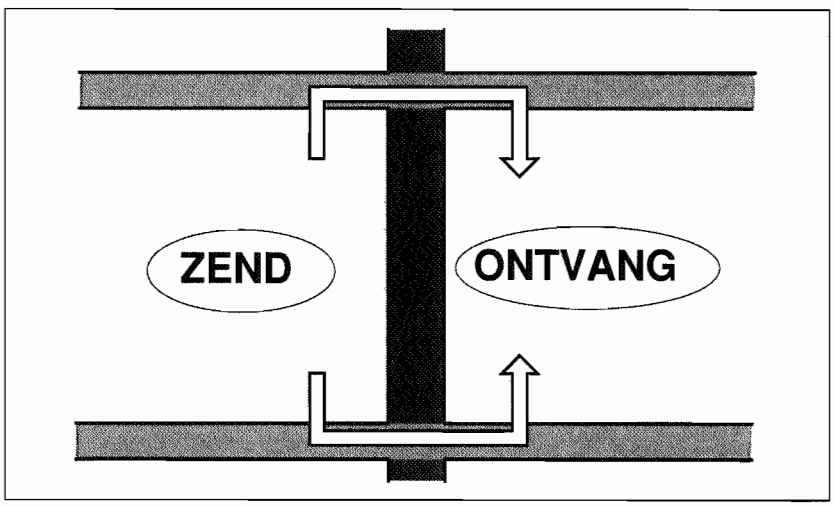
- de massaverhouding tussen het aangestoten en het niet-aangestoten vlak;
  Een grote massa brengt een geringe massa makkelijk in trilling, omgekeerd brengt een geringe massa een grote massa moeilijk in trilling. Bepalend voor de demping is de verhouding tussen de aangestoten en niet-aangestoten massa.
- de soort van verbinding star of flexibel (vilt, kit);
- de vorm van de verbinding (T of kruis).

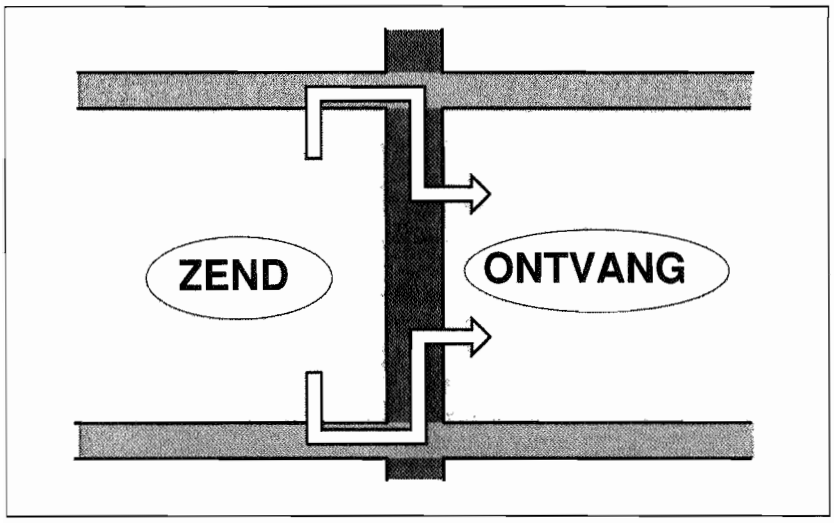

Afbeelding 5.5: Soorten verbindingen

In totaal zijn er 12 flankerende geluidoverdrachtwegen tussen twee vertrekken.

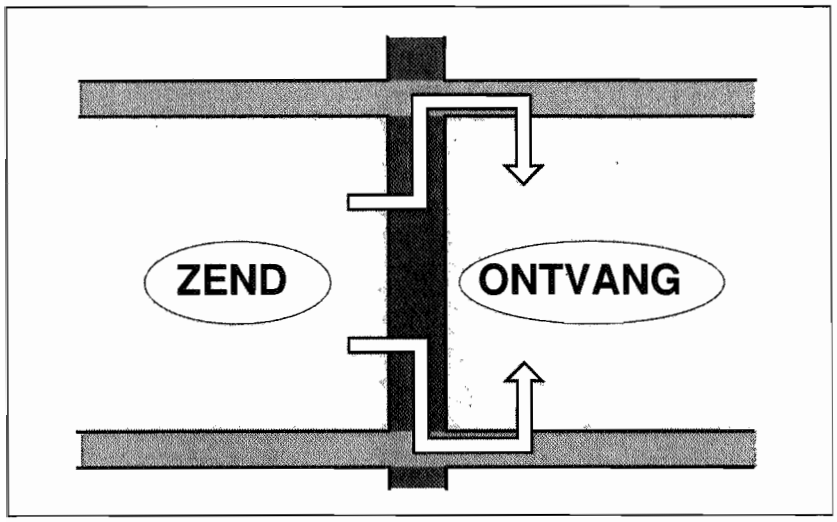
geluidoverdrachtwegen

Afbeelding 5.6: Van een flankerend vlak naar een flankerend vlak:
dit zijn 4 geluidoverdrachtwegen (wanden, vloer en plafond)

Afbeelding 5.7: Van een flankerend vlak naar het scheidingsvlak: dit zijn 4 geluidoverdrachtwegen (wanden, vloer en plafond)

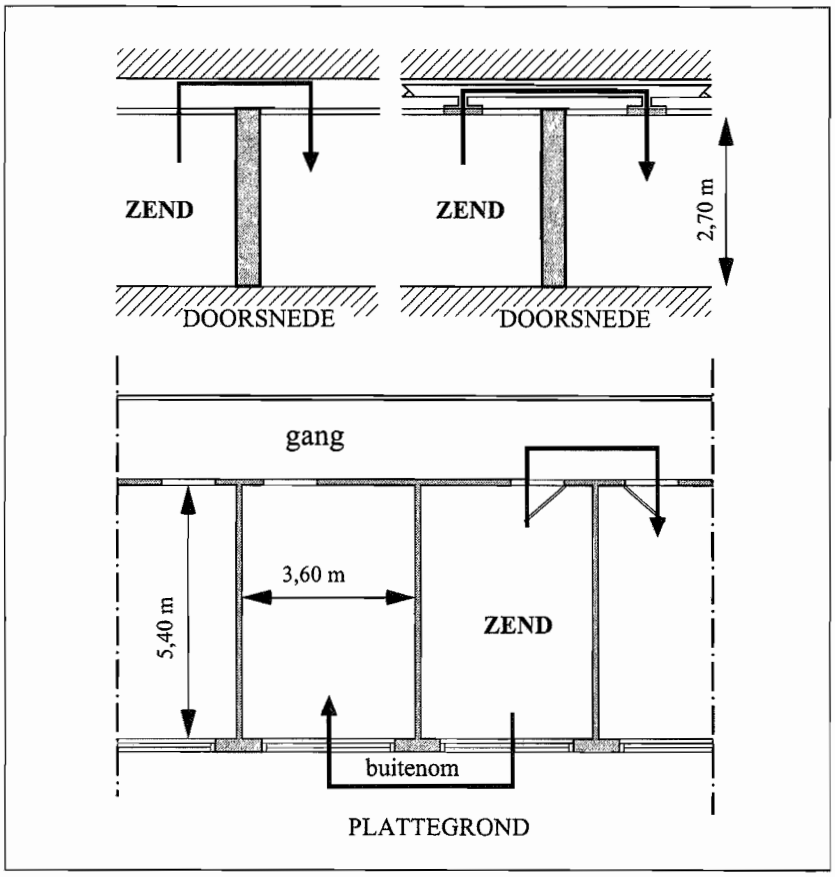

Afbeelding 5.8: Van het scheidingsvlak naar het flankerende vlak: dit zijn 4 geluidoverdrachtwegen (wanden, vloer en plafond)

De flankerende geluidoverdracht heeft een grote invloed als:
- de flankerende vlakken een groot oppervlak hebben (produkt S_i en S_j groot);
- de flankerende vlakken een geringe geluidisolatie hebben (R_i en R_j laag);
- de verbinding tussen de vlakken star en de demping klein is ($D_{v;ij}$ klein).

5.1.3 Omloopgeluid

Geluid kan via allerlei wegen van het ene naar het andere vertrek. Het geluid dat niet via de directe weg of flankerende wegen in het ontvangvertrek komt noemen we omloopgeluid.

Voorbeelden van omloopgeluid zijn:
- geluid via gangen en trappehuizen (deuren);
- geluid via het plenum boven verlaagde plafonds;
- geluid via doorgaande luchtkanalen;
- geluid via ramen en ventilatieroosters;
- geluid via spouw tussen dakbeschot en pannen.

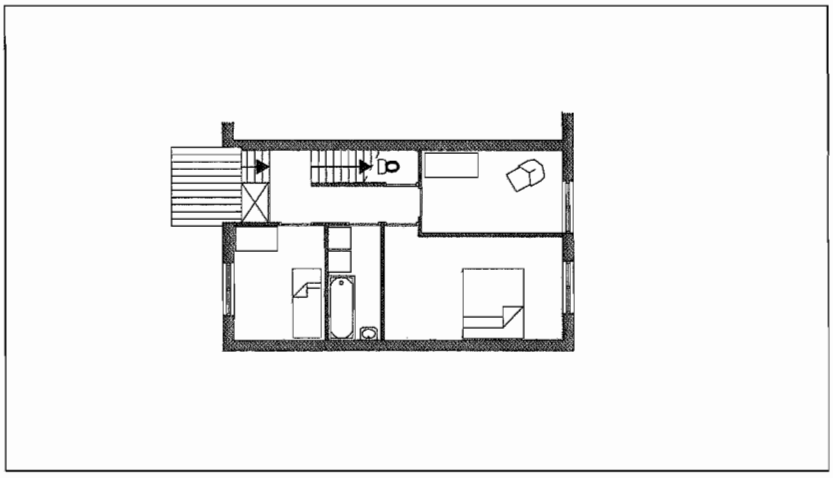

Afbeelding 5.9: Geluidoverdracht via 'omwegen'

Het geluid gaat vanuit het zendvertrek via een bouwelement (rooster, raam, plafond etc.), vervolgens via de lucht en tenslotte via een bouwelement (raam, rooster, plafond etc.) naar het ontvangvertrek.

5.1.4 Voorbeeldberekening geluidwering tussen ruimten

Als voorbeeld is de geluidwering tussen twee slaapkamers berekend. De plattegrond van de betreffende slaapkamer is in afbeelding 5.10 gegeven.

Afbeelding 5.10: Plattegrond van de slaapkamer uit het berekeningsvoorbeeld

Om de geluidwering tussen twee verblijfsruimten (slaapkamers) te kunnen berekenen zijn de volgende gegevens nodig:

- de geluidisolatie van de scheidingswand (R_{sch});
- de geluidisolatie van alle aansluitende wanden en vloeren (R_i, R_j);
- de verbindingsdemping ter plaatse van de aansluiting van wanden en vloeren ($D_{v;i;j;}$);
- het netto volume van de ruimte (slaapkamer) (V);
- de oppervlakte van de scheidingswand (S);
- de oppervlakte van de aansluitende wanden en vloeren (S_i, S_j).

We gaan in het rekenvoorbeeld uit van twee ruimten met gelijk volume: 30 m³.

Geluidisolatie en oppervlakte scheidingswand

De scheidingswand bestaat in het voorbeeld uit 200 mm beton. De oppervlakte van de scheidingswand bedraagt 10 m². De geluidisolatie van een 200 mm betonwand bedraagt (zie tabel 7.1):

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
R_{sch} :	38	45	54	62	69	[dB]

Geluidisolatie en oppervlakte van de aansluitende wanden en vloeren

De vloer is een betonplaat van 180 mm dikte, inclusief 30 mm afwerklaag. De oppervlakte van de vloer bedraagt 12 m^2.
Het plafond is eveneens een betonplaat van 180 mm dikte. De oppervlakte van het plafond bedraagt 12 m^2. De geluidisolatie van een 180 mm betonplaat bedraagt (zie tabel 7.5):

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
R:	41	46	55	63	70	[dB]

De binnenwand die grenst aan de scheidingswand bestaat uit 70 mm dikke gipsblokken. De oppervlakte van de binnenwand bedraagt 7,5 m^2.
De geluidisolatie van 70 mm gipsblokken bedraagt (zie tabel 7.9):

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
R:	29	29	26	32	41	[dB]

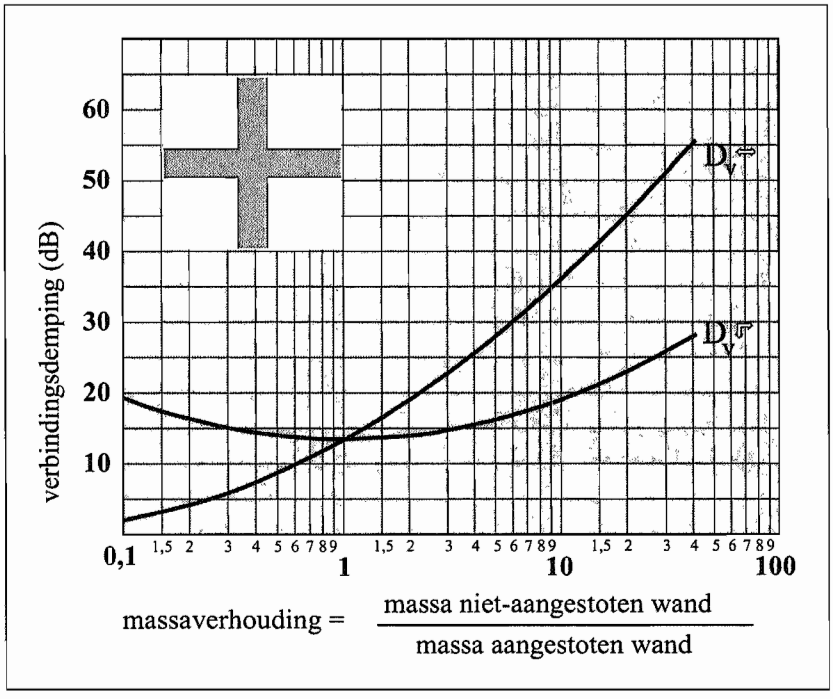
De gevel die aansluit op de scheidingswand bestaat uit glas en een gemetselde spouwmuur. De spouwmuur sluit direct aan op de scheidingswand. Daardoor veroorzaakt de gevel flankerende geluidoverdracht. De oppervlakte van de spouwmuur is 5 m^2. Een gemetselde spouwmuur werkt voor de flankerende geluidoverdracht echter niet als een geheel. We brengen daarom een wand in rekening met een massa die gelijk is aan de massa van het binnenblad en de helft van de massa van het buitenblad. De geluidisolatie van de gemodelleerde spouwwand bedraagt dan:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
R:	36	40	44	53	61	[dB]

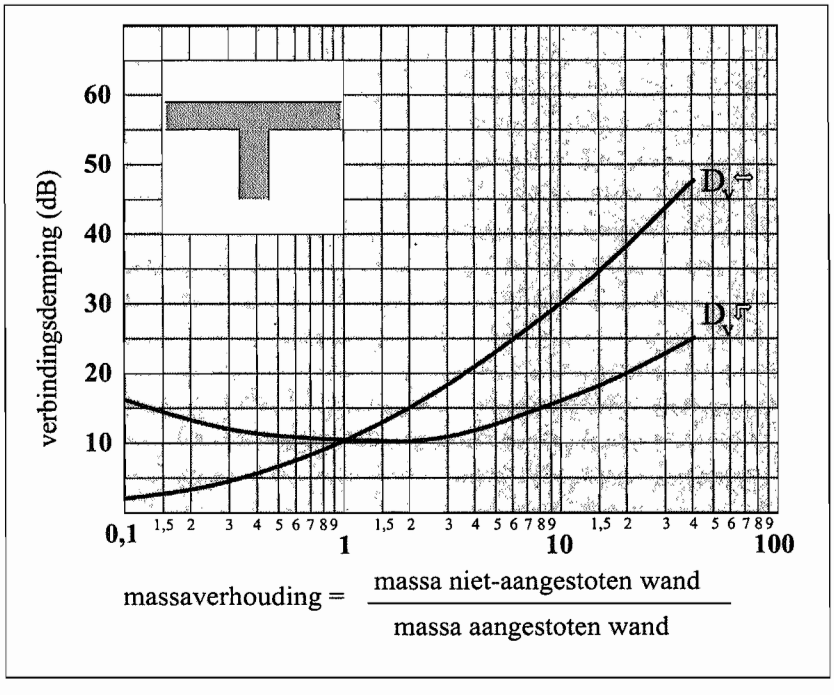
Verbindingsdemping aansluiting wanden en vloeren

De verbindingsdemping kunnen we bepalen aan de hand van de massaverhoudingen van de verschillende wanden en vloeren.
De massa's van de verschillende wanden en vloeren zijn:

- scheidingswand: 460 kg/m^2;
- vloer: 471 kg/m^2;
- plafond: 471 kg/m^2;
- binnenwand: 67 kg/m^2;
- gevel: 320 kg/m^2.

Afbeelding 5.11: Verbindingsdemping kruisverbinding

Afbeelding 5.12: Verbindingsdemping T-verbinding

De volgende verbindingen moeten in de grafieken van afbeelding 5.11 en 5.12 worden opgezocht:

	m_{na}/m_a	D_v
• VLOER: Kruisverbinding		
scheidingswand-vloer	1,0	14
vloer-scheidingswand	1,0	14
vloer-vloer	1,0	14
• PLAFOND: Kruisverbinding		
scheidingswand-plafond	1,0	14
plafond-scheidingswand	1,0	14
plafond-plafond	1,0	14
• BINNENWAND: Kruisverbinding		
scheidingswand-binnenwand	0,1	18
binnenwand-scheidingswand	6,9	18
binnenwand-binnenwand	6,9	32
• GEVEL: T-verbinding		
scheidingswand-gevel	0,7	11
gevel-scheidingswand	1,4	11
gevel-gevel	1,4	13

m_{na} = massa niet-aangestoten constructie
m_n = massa aangestoten constructie

Invullen formules
Nu kunnen we de formules van 5.1 invullen.

Voor de directe geluidweg:

Scheidingswand:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
R_{sch} :	38	45	54	62	69	[dB]

Voor de twaalf flankerende geluidwegen:

$$R_{ij} = 0{,}5\,R_i + 0{,}5\,R_j + D_{v,ij} + 10\,\lg\{\frac{S}{\sqrt{(S_i\,S_j)}}\}[dB]$$

- Vloer-Scheidingswand:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
0,5 R_{sch}	19,0	22,5	27,0	31,0	34,5	[dB]
0,5 R_{vl}	20,5	23,0	27,5	31,5	35,0	[dB]
$D_{v,i;j}$	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	[dB]
$R_{vloer\text{-}sch}$	53,1	59,1	68,1	76,1	83,1	[dB]

- Plafond-Scheidingswand:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
0,5 R_{sch}	19,0	22,5	27,0	31,0	34,5	[dB]
0,5 R_{pl}	20,5	23,0	27,5	31,5	35,0	[dB]
$D_{v,i;j}$	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	[dB]
$R_{plaf\text{-}sch}$	53,1	59,1	68,1	76,1	83,1	[dB]

- Binnenwand-Scheidingswand:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
0,5 R_{sch}	19,0	22,5	27,0	31,0	34,5	[dB]
0,5 R_{bin}	14,5	14,5	13,0	16,0	20,5	[dB]
$D_{v,i;j}$	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	[dB]
cor $(S_i.S_{j)}$	+0,6	+0,6	+0,6	+0,6	+0,6	[dB]
$R_{binnen\text{-}sch}$	52,1	55,6	58,6	65,6	73,6	[dB]

- Gevel-Scheidingswand:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
0,5 R_{sch}	19,0	22,5	27,0	31,0	34,5	[dB]
0,5 R_{gev}	18,0	20,0	22,0	26,5	30,5	[dB]
$D_{v,i;j}$	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	+1,5	+1,5	+1,5	+1,5	+1,5	[dB]
$R_{gevel\text{-}sch}$	49,5	55,0	61,5	70,0	77,5	[dB]

- Scheidingswand-Vloer:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
0,5 R_{sch}	19,0	22,5	27,0	31,0	34,5	[dB]
0,5 R_{vl}	20,5	23,0	27,5	31,5	35,0	[dB]
$D_{v,i;j}$	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	[dB]
$R_{sch\text{-}vloer}$	53,1	59,1	68,1	76,1	83,1	[dB]

- Scheidingswand-Plafond:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
0,5 R_{sch}	19,0	22,5	27,0	31,0	34,5	[dB]
0,5 R_{pl}	20,5	23,0	27,5	31,5	35,0	[dB]
$D_{v,i;j}$	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	[dB]
$R_{sch\text{-}plaf}$	53,1	59,1	68,1	76,1	83,1	[dB]

- Scheidingswand-Binnenwand:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
0,5 R_{sch}	19,0	22,5	27,0	31,0	34,5	[dB]
0,5 R_{bin}	14,5	14,5	13,0	16,0	20,5	[dB]
$D_{v,i;j}$	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	+0,6	+0,6	+0,6	+0,6	+0,6	[dB]
$R_{sch\text{-}binnenw}$	48,1	51,6	54,6	61,6	69,6	[dB]

- Scheidingswand-Gevel:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
0,5 R_{sch}	19,0	22,5	27,0	31,0	34,5	[dB]
0,5 R_{gev}	18,0	20,0	22,0	26,5	30,5	[dB]
$D_{v,i;j}$	11,0	11,0	11,0	11,0	110	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	+1,5	+1,5	+1,5	+1,5	+1,5	[dB]
$R_{sch\text{-}gevel}$	49,5	55,0	61,5	70,0	77,5	[dB]

- Vloer-Vloer:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
R_{vl}	41,0	46,0	55,0	63,0	70,0	[dB]
$D_{v,i;j}$	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	[dB]
$R_{vloer\text{-}vloer}$	54,2	59,2	68,2	76,2	83,2	[dB]

- Plafond-Plafond:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
R_{pl}	41,0	46,0	55,0	63,0	70,0	[dB]
$D_{v,i;j}$	14,0	14,0	14,0	14,0	14,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	[dB]
$R_{plaf\text{-}plaf}$	54,2	59,2	68,2	76,2	83,2	[dB]

- Binnenwand-Binnenwand:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
$R_{bin.w}$	29,0	29,0	26,0	32,0	41,0	[dB]
$D_{v,i;j}$	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	+1,2	+1,2	+1,2	+1,2	+1,2	[dB]
$R_{bin.w\text{-}bin.w}$	62,2	62,2	59,2	65,2	74,2	[dB]

- Gevel-Gevel:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
R_{gev}	36,0	40,0	44,0	53,0	61,0	[dB]
$D_{v,i;j}$	13,0	13,0	13,0	13,0	13,0	[dB]
cor $(S_i.S_j)$	+3,0	+3,0	+3,0	+3,0	+3,0	[dB]
$R_{gevel\text{-}gevel}$	52,0	56,0	60,0	69,0	77,0	[dB]

5 Rekenregels en praktijkrichtlijnen

Geluidwering tussen de slaapkamers:

frequentie:	125	250	500	1000	2000	[Hz]
$R_{scheiding}$	38	45	54	62	69	[dB]
$R_{vloer\text{-}sch}$	53,1	59,1	68,1	76,1	83,1	[dB]
$R_{plaf\text{-}sch}$	53,1	59,1	68,1	76,1	83,1	[dB]
$R_{binnen\text{-}sch}$	52,1	55,6	58,6	65,6	73,6	[dB]
$R_{gevel\text{-}sch}$	49,5	55,0	61,5	70,0	77,5	[dB]
$R_{sch\text{-}vloer}$	53,1	59,1	68,1	76,1	83,1	[dB]
$R_{sch\text{-}plafond}$	53,1	59,1	68,1	76,1	83,1	[dB]
$R_{sch\text{-}binnenw}$	48,1	51,6	54,6	61,6	69,6	[dB]
$R_{sch\text{-}gevel}$	49,5	55,0	61,5	70,0	77,5	[dB]
$R_{vloer\text{-}vloer}$	54,2	59,2	68,2	76,2	83,2	[dB]
$R_{plafond\text{-}pla}$	54,2	59,2	68,2	76,2	83,2	[dB]
$R_{bin.w\text{-}bin.w}$	62,2	62,2	59,2	65,2	74,2	[dB]
$R_{gevel\text{-}gevel}$	52,0	56,0	60,0	69,0	77,0	[dB]
R_{totaal}	36,4	42,4	48,7	56,2	63,9	[dB]

$$D_{nT} = R_{totaal} + 10 \lg \{\frac{V}{3\,S}\} \quad [dB]$$

$V = 30\ m^3$, $S = 10\ m^2$

$$10 \lg \{\frac{V}{3S}\} = 10 \lg 1 = 0$$

D_{nT}	36,4	42,4	48,7	56,2	63,9	[dB]
normwaarden	34,0	43,0	50,0	53,0	54,0	[dB]
	+2,4	-0,6	-1,3	+3,2	+9,9	[dB]

$I_{lu} = +1,05$ [dB]

$$I_{lu;k} = I_{lu} - 10 \lg\{\frac{V}{6\,T_o\,S_u}\} - 1 \quad [dB]$$

$$I_{lu;k} = 1,05 - 10 \lg \{\frac{30}{6 \cdot 0.5 \cdot 10}\} - 1 \quad [dB]$$

$I_{lu;k} = +0$ [dB]

Dit is een vereenvoudigde berekeningsmethode. De resultaten geven een indicatie van de geluidwering tussen de twee ruimten. Uit de berekeningsresultaten voor de diverse overdrachtswegen (R_{sch}, $R_{i;j}$) blijkt dat de directe weg (R_{sch}) bepalend is voor de geluidwering tussen de twee ruimten.

vereenvoudigde berekeningsmethode

5.2 BEREKENING VAN DE GELUIDWERING VAN DE UITWENDIGE SCHEIDINGSCONSTRUCTIE

De methode voor het berekenen van de geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie is beschreven in de brochure 'Herziening rekenmethode geluidwering gevels' (VROM/DOK). Gevel staat voor uitwendige scheidingsconstructie conform het Bouwbesluit.

herziening rekenmethode geluidwering gevels

De geluidwering van de gevel en van het dak hangt af van:
- de geluidisolatie van de constructiedelen van gevel en dak: muur, raam, deur, dakelement in de formule: $R_{A;j}$;
- de afdichting van naden en kieren bij op elkaar aansluitende constructiedelen: kozijn-raam, kozijn-deur, kozijn-muur, roostermuur in de formule: K;
- de geluidisolatie van de ventilatievoorzieningen: rooster, suskast in de formule: $R_{A;j}$;
- de structuur van de gevel: balkon, erker in de formule C_g;
- de verhouding volume - geveloppervlakte in de formule: V/S.

De basisformules voor de berekening van de geluidwering van de gevel zijn:

$$G_A = R_A + 10 \lg \{\frac{V}{6 T_o S_u}\} - 3 + C_g \qquad [dB(A)]$$

waarin

G_A = de geluidwering van de gevel [dB(A)];
R_A = de geluidisolatie van de gevel [dB(A)];
V = het volume van de geluidgevoelige ruimte [m^3];
T_o = referentienagalmtijd; 0,5 s voor ruimten in woningen;

S_u = de oppervlakte van de uitwendige scheidings-constructie [m^2]
C_g = gevelstructuur-correctieterm [dB].

$$R_A = -10 \lg[\Sigma\{\frac{S_j}{S_u} 10^{-RA;j/10}\} + K] \qquad [dB(A)]$$

waarin
R_A = de geluidisolatie van de gevel [dB(A)];
S_j = de geveloppervlakte van element (j) [m^2];
S_u = de oppervlakte van de uitwendige scheidingsconstructie [m^2]
$R_{A;j}$ = de geluidisolatie van gevelelement (j) [dB(A)]
K = de kierterm

5.2.1 De A-gewogen geluidisolatie van geveldelen

De geluidisolatiewaarden van de afzonderlijke geveldelen bepalen de geluidisolatie van de gehele gevel.

Omdat er in veel situaties sprake is van specifieke geluidbronnen, is een aantal standaardspectra gedefinieerd.
Deze spectra gelden voor geluid veroorzaakt door wegverkeer, treinverkeer en vliegverkeer in een voor Nederland gebruikelijke samenstelling.

Frequentie		125	250	500	1k	2k	[Hz]
i		1	2	3	4	5	
C_j	Wegverkeer + overig buiten-geluid	-14	-10	-6	-5	-7	[dB]
C_i	Railverkeer	-27	-17	-9	-4	-4	[dB]
C_l	Luchtverkeer	-21	-11	-7	-4,5	-6	[dB]

Tabel 5.1: Correctieterm C_i voor de A-gewogen standaardspectra

Uitgaande van de standaardspectra is voor een groot aantal constructiedelen de geluidisolatie in dB(A) bepaald.

standaardspectra

5.2.2 De afdichting van naden en kieren

Bij de aansluiting van bouwdelen kunnen naden en kieren ontstaan.

De invloed van de kieren op de geluidisolatie kan worden ingeschat met behulp van de kierterm.
De kierterm is een maat voor de vermindering van de geluid-isolatie. De term wordt bepaald door de lengte van de kier in de gevel gekoppeld aan het oppervlak van de gevel en de manier waarop de kier is afgedicht.

kierterm

In de rekenregels is de kierterm (nog) niet afhankelijk van de frequentie van het geluid.
De lengte van de kier hoeft niet te worden opgegeven omdat deze wordt gerelateerd aan de oppervlakte van de gevel.
Naar de wijze waarop een kier is afgedicht, wordt in de berekeningsmethode een aantal klassen onderscheiden. In tabel 5.2 worden deze klassen genoemd met daarbij een rekenwaarde voor de geluidisolatie van de kier in de gevel.

5 Rekenregels en praktijkrichtlijnen

Situatie	kierterm	$R_{A,kier}$
Bestaande woningen	K	dB(A)
• zonder voorzieningen	3.10^{-3}	25
• met enkele kierdichting	1.10^{-3}	30
• met dubbele kierdichting en verbeterde naad-dichting	3.10^{-4}	35
• met speciale dubbele kierdichting en:		
- blijvende naaddichting		
- 2 of 3 knevelsluiting		
- op de hoeken gelaste tochtprofielen		
- suskastaansluitingen goed afgedicht	3.10^{-5}	45
Nieuwbouw woningen		
• met enkele kierdichting goede naaddichting	3.10^{-4}	35
• met dubbele kierdichting goede naaddichting	1.10^{-4}	40
• met speciale dubbele kierdichting en:		
- blijvende naaddichting		
- 2 of 3 knevelsluiting		
- op de hoeken gelaste tochtprofielen		
- suskastaansluitingen goed afgedicht	1.10^{-5}	50

Tabel 5.2: Kiertermwaarden voor verschillende soorten kierdichting

5.2.3 De geluidisolatie van ventilatievoorzieningen

ventilatievoorzieningen

Ventilatievoorzieningen vormen een open verbinding tussen binnen en buiten.
De ventilatie via de gevel kan plaatsvinden door:
- een klapraam;
- een ventilatierooster;
- een geluidgedempt ventilatierooster.

De voorzieningen moeten er voor zorgen dat de luchttoevoer aan de ventilatie-eisen voldoet.
De ventilatie-eisen voor woningen bepaald overeenkomstig NEN 1087 'Ventilatie Woongebouwen' zijn vermeld in tabel 5.3.

Verblijfsgebied:	volumestroom: 0,0009 m^3/s per m^2 met minimum van 0,007 m^3/s met maximum van 0,028 m^3/s
Verblijfsgebied met kooktoestel:	volumestroom: 0.0009 m^3/s per m^2 met minimum van 0,021 m^3/s
Verblijfsruimte:	volumestroom minimaal: 0,007 m^3/s
Verblijfsruimte met kooktoestel:	volumestroom minimaal: 0,021 m^3/s
Toiletruimte :	volumestroom minimaal: 0,007 m^3/s
Badruimte:	volumestroom minimaal: 0,014 m^3/s

Tabel 5.3: Ventilatie-eisen voor ruimten in woningen

5.2.4 De structuur van de gevel

De structuur van de gevel is in verband met de wijze waarop het geluid invalt van invloed op de geluidwering.

gevelstructuren

De volgende gevelstructuren worden onderscheiden:
- de vlakke gevel;
- de vlakke gevel met overstek;
- de gevel met galerij (doorlopend over hele gevel);
- de gevel met balkon (onderbroken delen met verticale vlakken);
- de terrasgevel (elke verdieping springt terug ten opzichte van onderliggende verdieping).

Als er boven een gevel een balkon, galerij of overstek aanwezig is, dan ontstaan extra geluidreflecties op de gevel. Dit is nadelig voor de geluidwering. De sterkte van de reflecties op de gevel hangt af van de absorptie van het vlak.

De positie van de gevel ten opzichte van de geluidbron is van belang in verband met de afscherming van het geluid.
Immers, hoe hoger de gevel hoe groter het afschermingseffect van een balkon of galerij.

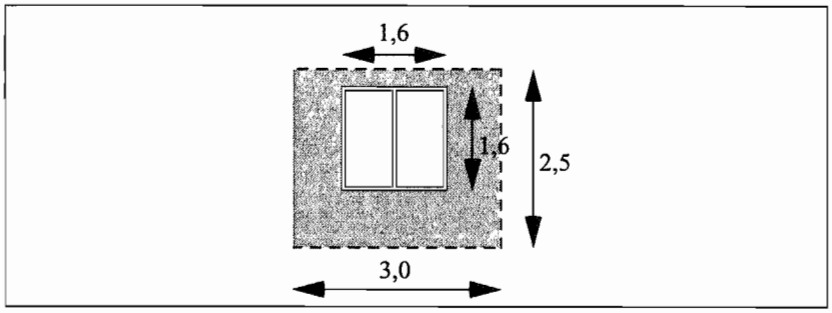
In tabel 5.4 wordt de correctie voor de gevelstructuur voor een aantal situaties gegeven. De correctie is gegeven voor de situatie waarbij het trefpunt vanaf de bron op de gevel ligt tussen de 1,5 en 2,5 m boven vloerniveau.

	Afwerking plafond Cg hard	Cg absorberend
• vlakke gevel	0	0
• overstek > 1 m	0	0
• galerij		
borstwering open	-1	2
borstwering dicht	0	3
• inspringend balkon		
borstwering open	-1	3
borstwering dicht	0	4
• terrasgevel		
borstwering open	3	5
borstwering dicht	5	7

Tabel 5.4: Gevelstructuur correctie Cg in dB

5.2.5 Voorbeeldberekening geluidwering gevel

Ter nadere illustratie van de rekenmethode is de geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie van de slaapkamer uit paragraaf 5.1.4 berekend.
De gevelindeling is aangegeven in afbeelding 5.13.

Afbeelding 5.13: Gevelindeling slaapkamer

De volgende gegevens zijn bij de berekening gebruikt:

- de gevel wordt belast met wegverkeerslawaai;
- het volume van de slaapkamer bedraagt 30 m^3;
- de oppervlakte van de gevel is 7,5 m^2;
- de gevel is opgebouwd uit:
  - een gemetselde spouwmuur (400 kg/m^2):
    - oppervlak 5 m^2;
    - $R_{A;j}$ = 51 dB(A);
  - een raam bezet met 4-6-4 mm glas:
    - oppervlak 2,5 m^2;
    - $R_{A;j}$ = 26 dB(A);
  - een ventilatierooster:
    - netto doorlaat van 0,012 m^2;
    - $R_{A;j}$ = -3 dB(A).
- het betreft een nieuwbouwwoning met een dubbele kierdichting: $K = 10^{-4}$;
- de gevel is vlak, de gevelstructuurcorrectie is dan 0 dB: C_g = 0 dB.

5 Rekenregels en praktijkrichtlijnen

Invullen formule

Op de eerste plaats berekenen we R_A:

$$R_A = -10 \lg[\Sigma \{\frac{S_j}{S_u} 10^{-R_{A;j}/10}\} + K] \quad [dB(A)]$$

	spouwmuur	glas	ventilatie	
$R_{A;j}$	51	26	-3	dB(A)
$(\frac{S_j}{S_u})$	0,7	0,3	0,0016	

$K = 10^{-4}$

$R_A = -10 \lg [(0{,}7.10^{-5{,}1}+0{,}3.10^{-2{,}6}+0{,}0016.10^{0{,}3})+10^{-4}]$
$= -10 \lg [4{,}1.10^{-3}]$
$= 23{,}9$ dB(A)

Vervolgens bereken we G_A:

$$G_A = R_A + 10 \lg \{\frac{V}{6 T_o S_u}\} - 3 + C_g \quad [dB(A)]$$

$V = 30$ m³;
$S_u = 7{,}5$ m²;
$T_o = 0{,}5$ s;
$C_g = 0$ dB.

$$G_A = 23{,}9 + 10 \lg \{\frac{30}{6 \cdot 0.5 \cdot 7.5}\} - 3 + 0$$

$= 23{,}9 + 1{,}2 - 3 + 0$
$= 22{,}1$ dB(A)

Uit GA wordt $G_{A;k}$ berekend:

$$G_{A;k} = G_A - 10 \lg \{\frac{V}{6 T_o S_u}\} \quad [dB(A)]$$

$= 22{,}1 - 1{,}25$
$= 20{,}8 = 21$ dB(A)

5.3 NEDERLANDSE PRAKTIJKRICHTLIJNEN

praktijkrichtlijnen

De praktijkrichtlijnen geluidwering in woongebouwen geven voorbeelden van realiseerbare oplossingen waarmee aan de eisen uit de NEN-norm wordt voldaan.Wanneer het Bouwbesluit verwijst naar een NEN-norm en gebruik wordt gemaakt van de op die norm betrekking hebbende NPR mag aangenomen worden dat voldaan wordt aan de desbetreffende prestatie-eis van het Bouwbesluit.

De NPR's die een uitwerking zijn van de NEN 1070: Geluidwering in woongebouwen, zijn:

- NPR 5070 Voorbeelden van wand- en vloerconstructies, afgestemd op NEN 1070 [5.3.1];
- NPR 5071 Beperking van galm en lawaai door slaande deuren e.d. [5.3.2];
- NPR 5072 Luchtafvoersystemen [5.3.3];
- NPR 5073 Liftinstallaties [5.3.4];
- NPR 5074 Centrale-verwarmingsinstallaties met radiatoren of convectoren [5.3.5];
- NPR 5075 Sanitaire toestellen en installaties voor de aan- en afvoer van water [5.3.6];
- NPR 5076 Geluidwering in woongebouwen, geluidwering in houtskeletbouw [5.3.7];
- NPR 5078 Geluidwering in woongebouwen, geluidwering van lichte woningscheidende wanden [5.3.8].

5.3.1 NPR 5070; wand- en vloerconstructies

De NPR 5070 geeft voorbeelden van gangbare constructies met aansluitingen waarmee aan de in de norm NEN 1070 gestelde eisen kan worden voldaan.

De bepalende factoren voor het bereiken van voldoende geluidisolatie zijn:
- de scheidingsconstructie;
- de aansluitende constructie;
- de verbinding van de aansluitende constructie aan de scheidingsconstructie (aansluitdetail);
- de verhouding van het volume van het ontvangvertrek ten opzichte van de oppervlakte van de scheidingsconstructie.

5 Rekenregels en praktijkrichtlijnen

Met een aantal factoren die de kwaliteit van de geluidisolatie bepalen, is beperkt rekening gehouden.

- De afmetingen van de scheidingsconstructie en de aansluitende constructies.
  Hierbij is uitgegaan van min of meer gebruikelijke afmetingen in de woningbouw.
- De ligging van de ruimten.
  Een gunstige ligging van de ruimten kan de geluidwering positief beïnvloeden. Op de ontwerptechnische aanwijzingen voor de onderlinge ligging van ruimten wordt niet ingegaan.
- Een goede uitvoering.
  Door fouten in de uitvoering kan de geluidwering sterk verslechteren.

De toepassing van de NPR is uitsluitend bedoeld voor woningen en woongebouwen.

Constructiedelen

Van de verschillende constructie-onderdelen wordt aangegeven of deze in combinatie met elkaar toegepast kunnen worden.

woningscheidende wand-constructies

Als woningscheidende wandconstructies worden de volgende hoofdgroepen onderscheiden.

- Enkelvoudige wand van beton of steen met een massa per oppervlakte van 500 tot 600 kg/m^2.
- Enkelvoudige wand van beton of steen met een massa per oppervlakte van tenminste 600 kg/m^2.
- Spouwwand van beton of steen met verdiepte fundering of in de spouw onderbroken vloeren (2 x 200 kg/m^2).
- Spouwwand van beton of steen met in de spouw doorlopende vloeren (2 x 350 kg/m^2).

woningscheidende vloerconstructies

Als woningscheidende vloerconstructies worden de volgende vloeren onderscheiden.

- Enkelvoudige vloer van beton of steen met een massa per oppervlakte van 450 tot 500 kg/m^2.
- Enkelvoudige vloer van beton of steen met een massa per oppervlakte van tenminste 500 kg/m^2.

aansluitende constructies

De aansluitende constructies zijn :
- gevels, G (G1-G12);
- wanden, W (W1-W14);
- daken, D (D1-D12);
- vloeren, V (V1-V8).

In de NPR 5070 staat in een matrix aangegeven welke constructie-combinaties mogelijk zijn om aan de eisen te voldoen.

5.3.2 NPR 5071; beperking van galm

galm

DE NPR 5071 geeft voorbeelden van maatregelen tegen galm, lawaai door slaande deuren en dergelijke in gemeenschappelijke ruimten, afgestemd op de NEN 1070.

Deze richtlijn geeft:
- algemene aanbevelingen voor de uitvoering van gemeenschappelijke ruimten;
- absorptiecoëfficiënten van materialen die in gemeenschappelijke ruimten toepasbaar zijn;
- aanbevelingen voor de bekleding van gemeenschappelijke trappehuizen;
- aanbevelingen voor de bekleding van gemeenschappelijke gangen, besloten gemeenschappelijke galerijen en hallen;
- een voorbeeld van de berekening van de geluidabsorptie in een ruimte;
- aanbevelingen voor het beperken van het lawaai door slaande deuren;
- aanbevelingen voor de beperking van geluid- en trillinghinder van metalen balustraden;
- aanbevelingen voor de beperking van hinder door geluid afkomstig uit niet besloten ruimten zoals galerijen en noodtrappen.

5.3.3 NPR 5072; luchtafvoersystemen

De NPR 5072 handelt over de akoestische aspecten van lucht-afvoersystemen.

5 Rekenregels en praktijkrichtlijnen

luchtafvoerinstallaties

Deze richtlijn geeft bouwkundige en technische omschrijvingen van natuurlijke en mechanische luchtafvoerinstallaties in woongebouwen.
Verder behandelt deze richtlijn de geluidoverdracht via een kanalensysteem tussen ruimten.

De geluidniveaus in een ruimte als gevolg van de luchtafvoer-installatie worden bepaald door de volgende factoren:
- de plaats en de uitvoering van ventilator en kanalensysteem ten opzichte van de te beschermen ruimte;
- de bouwkundige constructie tussen de installatie en de te beschermen ruimte;
- de geluidproduktie van de ventilator en het stromingsgeluid bij de afvoeropeningen;
- de keuze en samenstelling van de installatie-onderdelen.

In de praktijkrichtlijn worden voorbeelden gegeven van bouwkundige oplossingen voor (algemeen) gebruikelijke luchtafvoersystemen. Met de oplossingen kan worden voldaan aan de gestelde eisen.

Bij een ontwerp van een installatie moet worden vastgesteld welke factoren van invloed zijn op de akoestische kwaliteit van de installatie.

Categorieën
In de NPR worden voor de verschillende systemen categorieën onderscheiden.

Categorie A: Mechanisch luchtafvoersysteem voor boven elkaar gelegen woningen in een woongebouw.

Categorie B: Mechanisch luchtafvoersysteem in een woning voor ruimten binnen die woning.

Categorie C: Natuurlijk luchtafvoersysteem voor boven elkaar gelegen woningen in een woongebouw.

Per categorie worden aanwijzingen gegeven om aan de eisen te kunnen voldoen.
- De bouwkundige uitvoering: geluidisolatie-eisen (of minimale massa) aan de constructie tussen de kanaalschacht en de woningen en geluidisolatie-eisen (of minimale massa) aan de constructie tussen nevenkanalen en verblijfsruimten.
- De installatietechnische uitvoering: eisen aan de afvoeropening, het kanalensysteem, de ventilator en het kanaal aan de perszijde.

5.3.4 NPR 5073; liftinstallaties

De NPR 5073 handelt over de akoestische aspecten van liftinstallaties.

Deze richtlijn geeft omschrijvingen van de bouwkundige en installatietechnische uitvoering van liftinstallaties voor personenvervoer in woongebouwen.

De geluidniveaus die in een ruimte optreden als gevolg van de liftinstallatie worden bepaald door de volgende factoren:
- de plaats van de liftmachine ten opzichte van de te beschermen ruimte;
- de bouwkundige constructie tussen de installatie en de te beschermen ruimte;
- de geluidproduktie van de liftmachine;
- de keuze en samenstelling van de installatie-onderdelen.

In de praktijkrichtlijn worden voorbeelden gegeven van de bouwkundige oplossingen voor (algemeen) gebruikelijke liftinstallaties. De oplossingen voldoen aan de gestelde eisen.

Categorieën

De NPR 5073 onderscheidt de volgende categorieën liftinstallaties *liftmachine*

Categorie A: Installatie met de liftmachine boven de schacht. De schacht direct grenzend aan verblijfsgebieden. Machinekamer is niet grenzend aan verblijfsgebieden.

Categorie B: Installatie met de liftmachine boven de schacht. De machinekamer en de schacht op de drie hoogste bouwlagen grenzen niet aan verblijfsgebieden.

Categorie C: Installatie met de liftmachine boven of naast de schacht. De machinekamer en de schacht tot op de fundatie bouwkundig zijn gescheiden van het woongebouw.

Per categorie worden aanwijzingen gegeven om aan de eisen te kunnen voldoen.
- De bouwkundige uitvoering: geluidisolatie-eisen (minimale massa) aan de wanden en vloeren van de machinekamer, aan de toegangsdeuren en inspectieluiken van de machinekamer, aan de scheiding tussen ruimten die grenzen aan de machinekamer en verblijfsgebieden.
- De installatietechnische uitvoering: eisen aan de machine-opstelling, de besturingsapparatuur, de liftschacht, de liftkooi en de liftdeur.

5.3.5 NPR 5074; verwarmingsinstallaties

verwarmingsinstallaties

De NPR 5074 handelt over de akoestische aspecten van centrale verwarmingsinstallaties met radiatoren of convectoren.

Deze richtlijn geeft omschrijvingen van de bouwkundige en installatietechnische uitvoering bij centrale verwarmingsinstallaties in woongebouwen.

De geluidniveaus die in een ruimte optreden als gevolg van de cv-installatie worden bepaald door de volgende factoren:
- de plaats en de uitvoering van de installatie ten opzichte van de te beschermen ruimte;
- de bouwkundige constructie tussen de installatie en de te beschermen ruimte;
- de geluidproduktie van de stookinstallatie;
- de keuze en samenstelling van de installatie-onderdelen.

In de praktijkrichtlijn worden voorbeelden gegeven van (algemeen) gebruikelijke cv-installaties.

Categorieën
In de NPR 5074 worden voor de verschillende systemen categorieën onderscheiden.

Categorie A: Collectieve cv-installatie met de stookruimte onder in het woongebouw: stookruimte grenst aan meerdere zijden aan verblijfsgebieden.

Categorie B: Collectieve cv-installatie met de stookruimte onderin het woongebouw: stookruimte grenst alleen via het plafond aan verblijfsgebieden.

Categorie C: Collectieve cv-installatie met de stookruimte bovenop het woongebouw, direct onder verblijfsgebieden.

Categorie D: Collectieve cv-installatie met de stookruimte bovenop het woongebouw; geen verblijfsruimten direct eronder.

Categorie E: Collectieve cv-installatie met de stookruimte buiten het woongebouw.

Categorie a: Individuele cv-installatie binnen een woning.

Per categorie worden aanwijzingen gegeven om aan de eisen te kunnen voldoen.

- De bouwkundige uitvoering: geluidisolatie-eisen (minimale massa) aan woningscheidende constructies, de overige wanden, de vloer van de stookruimte en de constructie van het rookgasafvoerkanaal.
- De installatietechnische uitvoering: eisen aan de ketelopstelling, de rookgasafvoer, de lucht toe- en afvoeropeningen, de circulatiepomp, het leidingsysteem, de verwarmingselementen.

5.3.6 NPR 5075; sanitaire installaties

sanitaire installaties

NPR 5075 handelt over de akoestische aspecten van sanitaire toestellen en installaties voor aan- en afvoer van water.

Deze richtlijn geeft omschrijvingen van de bouwkundige en installatietechnische uitvoering bij sanitaire toestellen en installaties voor de aan- en afvoer van water in woongebouwen.

5 Rekenregels en praktijkrichtlijnen

De geluidniveaus die in een ruimte optreden als gevolg van de sanitaire installaties worden bepaald door de volgende factoren:
- de plaats en de uitvoering van de installatie ten opzichte van de te beschermen ruimte;
- de bouwkundige constructie tussen de installatie en de te beschermen ruimte;
- de geluidproduktie van de sanitaire installaties;
- de keuze en samenstelling van de installatie-onderdelen.

In de praktijkrichtlijn worden voorbeelden gegeven van (algemeen) gebruikelijke sanitaire installaties. De voorbeelden voldoen aan de gestelde eisen.

Categorieën
In de NPR 5075 worden voor de verschillende systemen categorieën onderscheiden.

Installatie in aangrenzende woning.

Categorie A: Toestel en/of appendage en/of toevoerleiding is direct of indirect gekoppeld aan de woningscheidende wand.
Categorie B: Toestel en/of appendage en/of toevoerleiding is direct noch indirect gekoppeld aan de woningscheidende wand.
Categorie C: Toestel en/of appendage en/of toevoerleiding is direct of indirect gekoppeld aan de woningscheidende vloer.
Categorie D: Toestel en/of appendage en/of toevoerleiding is direct of indirect gekoppeld aan de woningscheidende vloer; onder de installatieruimte bevindt zich geen verblijfsgebied.

Installatie binnen de woning.

Categorie A: Toestel en/of appendage en/of toevoerleiding is direct of indirect gekoppeld aan de scheidingswand met verblijfsruimte.
Categorie B: Toestel en/of appendage en/of toevoerleiding is direct noch indirect gekoppeld aan de woningscheidende wand.

Categorie C: Toestel en/of appendage en/of toevoerleiding is direct of indirect gekoppeld aan de woningscheidende vloer.
Categorie D: Toestel en/of appendage en/of toevoerleiding is direct of indirect gekoppeld aan de woningscheidende vloer; onder de installatieruimte bevindt zich geen verblijfsruimte.

Per categorie worden aanwijzingen gegeven om aan de eisen te kunnen voldoen.
- De bouwkundige uitvoering: de geluidisolatie-eisen (minimale massa) aan de kamerscheidende constructies.
- De installatietechnische uitvoering; de waterdruk, de toevoerleidingen, de appendages, de closetpot, de badkuip of douchebak, de wasbak, het warmwatertoestel, de afvoerleidingen.

bouwkundige uitvoering

installatietechnische uitvoering

5.3.7 NPR 5076; houtskeletbouw

houtskeletbouw

De NPR 5076 is een praktijkrichtlijn waarin constructies worden beschreven van wanden en vloeren in houtskeletbouw voor woningen en woongebouwen.
De woningscheidende spouwwanden worden onderverdeeld in:
- woningscheidende spouwwand met open spouwbladen (type a);
- woningscheidende spouwwand met gesloten spouwbladen, h.o.h. afstand stijlen 400 mm (type b1);
- woningscheidende spouwwand met gesloten spouwbladen, h.o.h. afstand stijlen 600 mm (type b2);
- woningscheidende spouwwand met gesloten, doch in akoestisch opzicht open spouwbladen (type c);
- woningscheidende spouwwand met een gesloten en een open spouwblad (type d).

Er worden voorbeelden gegeven van aansluitende constructies bij woningscheidende spouwwanden.

In de richtlijn worden de volgende woningscheidende vloerconstructies onderscheiden:
- woningscheidende vloer met een verend bevestigd plafond tegen de vloerbalken (type e);

- woningscheidende vloer met een verend bevestigd plafond tegen de vrijdragende plafondhangers (type f).

De woningscheidende vloer bestaat in principe uit vloerbalken, die aan de bovenzijde zijn voorzien van een houten vloer. De vloer is eventueel aangevuld met een zwevende vloer of speciale vloerplaten.
Het plafond bestaat uit een dubbele laag gipskartonplaten.

Er worden voorbeelden gegeven van aansluitende constructies bij woningscheidende vloeren.

De kamerscheidende wandconstructies binnen een woning worden onderverdeeld in:
- een wand met een enkele beplating (type h);
- een wand met een dubbele beplating (type i).

Er worden voorbeelden gegeven van aansluitende constructies bij wandconstructies in de woning.

De vloerconstructies binnen de woning worden onderverdeeld in:
- een vloer met een star bevestigd plafond (type j);
- een vloer met een verend bevestigd plafond (type k).

Er worden voorbeelden gegeven van aansluitende constructies bij vloerconstructies binnen de woning.

Tenslotte worden er voorwaarden gegeven waaraan moet worden voldaan bij de uitvoering van de verschillende wand- en vloerconstructies en bij aansluitende constructies.

5.3.8 Ontwerp NPR 5086; lichte woningscheidende wanden

De NPR 5086 geeft aanwijzingen voor de uitvoering van een aantal bouwkundige oplossingen voor lichte woningscheidende constructies in bestaande woningen en woongebouwen.

Deze praktijkrichtlijn is vooral van toepassing in die gevallen, waarin de NPR 5070 niet voorziet.

Het gaat dan om woningscheidende wanden met een massa per oppervlakte van minder dan 400 kg/m^2.

lichte woningscheidende wanden

In de richtlijn worden drie hoofdtypen van woningscheidende wandconstructies onderscheiden:

- type 1 Spouwwanden van gipskartonplaten of andere buigslappe plaatmaterialen. Dit hoofdtype is onderverdeeld naar:
  - 1a Spouwwand met een enkelvoudig stijl- en regelwerk.
  - 1b Spouwwand met een gescheiden stijl- en regelwerk.
- type 2 Spouwwand van sandwich-elementen.
- type 3 Dit hoofdtype is onderverdeeld naar:
  - 3a Spouwwand met een massa van ca.100 kg/m^2.
  - 3b Spouwwand met een massa van ca.150 kg/m^2.
  - 3c Spouwwand met een massa van ca.200 kg/m^2.

Per wandtype wordt de constructieve opbouw van de wand beschreven. Hierbij gaat het dan voornamelijk om de onderdelen die van belang zijn voor de geluidisolatie.

Per wandtype worden principeschetsen gegeven van de wand en de aansluitende constructies (wanden, vloeren, gevels en daken).

6

AANWIJZINGEN VOOR HET BOUWKUNDIG ONTWERPEN

In dit hoofdstuk worden behandeld de algemene aspecten die van invloed zijn op de akoestische kwaliteit van woningen en woongebouwen en die samenhangen met:
- lokatie, paragraaf 6.1;
- woningtype, paragraaf 6.2;
- plattegrond, paragraaf 6.3;
- bouwwijze, paragraaf 6.4;
- materiaalkeuze en toepassing, paragraaf 6.5;
- installaties, paragraaf 6.6.

6.1 LOKATIE

omgevingsgeluidniveau

De akoestische kwaliteit van een woning kan niet los gezien worden van zijn omgeving en het daarbij behorende geluid. Gebruik en beleving van tuin, terras, serre en balkon hangen bijvoorbeeld ook af van het omgevingsgeluidniveau.

Een te hoge geluidbelasting op een of meer gevels beperkt de indelingsvrijheid van een woningplattegrond. Geluidgevoelige ruimten moeten dan aan de geluidluwe zijde worden geplaatst.

Bij geluidbelastingen van meer dan 55 dB(A) zijn extra geluidwerende voorzieningen aan de gevel en het dak nodig. Bij een geluidbelasting van 65 dB(A) of meer wordt het realiseren van de vereiste geluidwering technisch moeilijker en dus ook kostbaarder.

In een **zeer** stille omgeving is het geluid uit de buurwoning eerder waarneembaar. Dit betekent dat het wenselijk is dat de geluidwering tussen de woningen beter is. Waar normaal volstaan kan worden met het voldoen aan de wettelijke eisen is hier een hogere waarde voor de geluidwering vereist:
- $I_{lu;k} > +5$ à $+10$ dB;
- $I_{co} > +10$ à $+20$ dB.

streefwaarden

In de circulaire 'Industrielawaai' zijn streefwaarden gegeven voor bepaalde omgevingen. Zo'n streefwaarde moet gezien worden als een aanvaardbare bovengrens.

Streefwaarden maximaal equivalent geluidniveau in dB(A):

	dag	avond	nacht
• landelijke omgeving	40	35	30
• rustige woonwijk	45	40	35
• woonwijk in stad	50	45	40

Voor inrichtingen (industrie), wegverkeer en railverkeer, die te beschouwen zijn als potentiële hinderveroorzakers, kent de Wet geluidhinder geluidzones. Zo'n geluidzone is een gebied waarin verwacht mag worden dat de geluidbelasting hoger is dan de voorkeursgrenswaarde van $L_{A;eq}$ = 50 dB(A).

geluidzones

Ongunstige lokaties voor woningen in verband de geluidbelasting bevinden zich in de geluidzones of de nabijheid van drukke auto- (snel)wegen, spoorwegen, vaarwegen, industrieterreinen en vliegvelden.

In de volgende paragrafen staat de omvang van geluidzones voor nieuw te bouwen woningen.

6.1.1 Geluidzone bij wegverkeer

De breedte van de zone bij wegverkeer aan weerszijden van de wegas is afhankelijk van het aantal rijstroken.

	zonebreedte [m]	
aantal rijstroken	stedelijk	buitenstedelijk
2*	200	250
3-4	350	400
> 5	350	600

* deze zones gelden voor een aantal motorvoertuigen van meer dan 5000 per etmaal.
Voor een aantal voertuigen tussen 2450 en 5000 /etm, zone: 100 m.
Voor een aantal voertuigen minder dan 2450 /etm, zone: 0 m.

6.1.2 Geluidzone bij railverkeer

De zonebreedte is gegeven ten opzichte van de buitenste spoorstaaf en geldt voor beide zijden van de spoorbaan. In een uitvoering-voorschrift van de Wet geluidhinder (C 1-21) zijn alle spoorbanen in categorieën ingedeeld.

categorie	zonebreedte [m]
A	100
B	200
C	300
D	400
E	500
T	25 (tunnel/tram)

6.1.3 Geluidzone bij industrieterreinen

De Wet geluidhinder kent zogenaamde A- en B-inrichtingen. Voor de A-inrichtingen geldt dat er altijd sprake is van een geluidzone. Voor B-inrichtingen geldt dat ze geplaatst kunnen zijn op een gezoneerd industrieterrein.

De zonegrens van zo'n industrieterrein geeft het gebied aan waar-buiten de geluidbelasting naar verwachting niet hoger is dan 50 dB(A).
Gegevens over de gezoneerde industrieterreinen zijn bij de lokale overheid voorhanden.

- buiten de 50 dB(A)-contour nauwelijks geluidoverlast.

6.1.4 Geluidzone bij vliegvelden

De geluidbelasting ten gevolge van vliegverkeer wordt aangegeven middels de zogenaamde geluidcontouren. Deze geluidcontouren worden berekend aan de hand van gegevens over vliegtuigtypen, aantal en tijdstip van de vliegbewegingen en vliegroutes. Ze worden aangegeven in Kosten-éénheden (genoemd naar Prof. ir. C.W. Kosten).

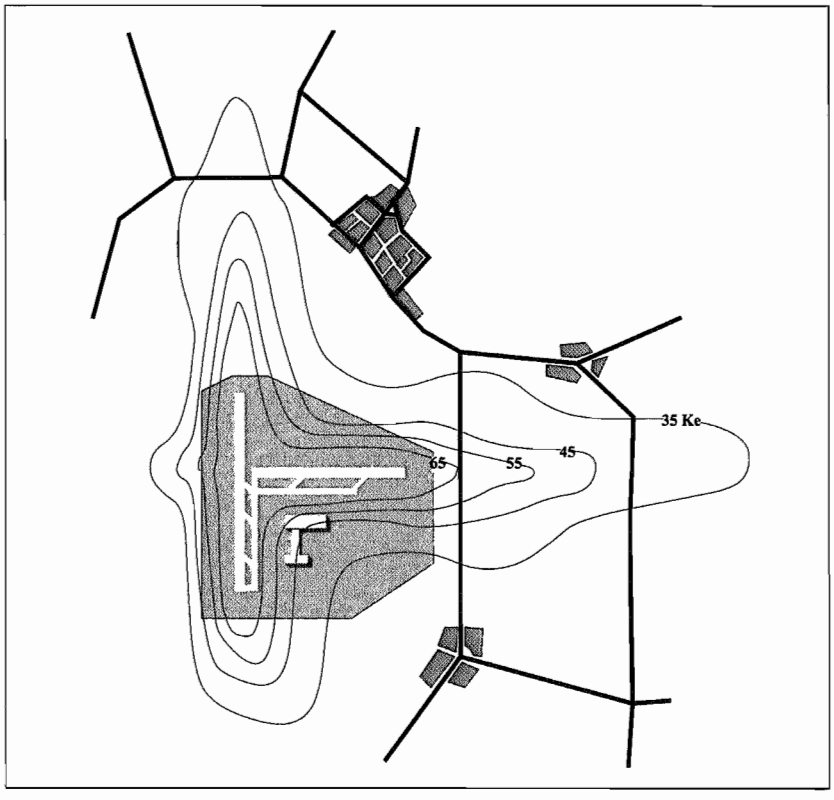
Kosten-éénheden

6 Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen

Voor elk vliegveld worden deze geluidcontouren vastgelegd. Bij een geluidbelasting van minder dan 35 Ke is er meestal geen sprake van geluidoverlast.

geluidcontouren

geluidbelasting	vereiste geluidwering
36 - 40 Ke	30 dB(A)
41 - 45 Ke	33 dB(A)
46 - 50 Ke	36 dB(A)
meer dan 50 Ke	39 dB(A)

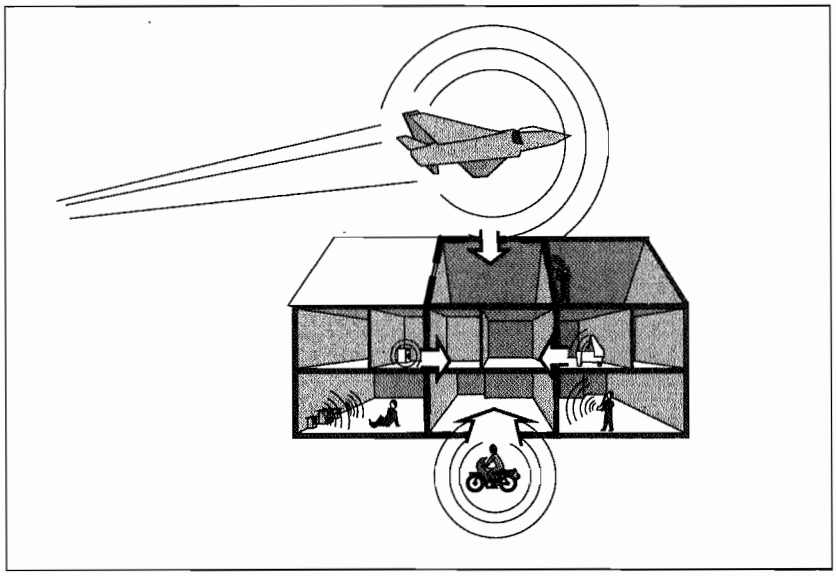

Afbeelding 6.1: Geluidcontouren bij een vliegveld

6.2 WONINGTYPE

Geluidwering moet bij het ontwerpen veel aandacht krijgen. In de onderstaande paragrafen is per type woongebouw aangegeven waar bij het ontwerpen rekening mee moet worden gehouden.

6.2.1 Eengezinswoningen

Eengezinswoningen worden gebouwd in een rij (hoekwoning, middenwoning), als twee onder een kap of vrijstaande woning.

Afbeelding 6.2: Eengezinswoning in een rij

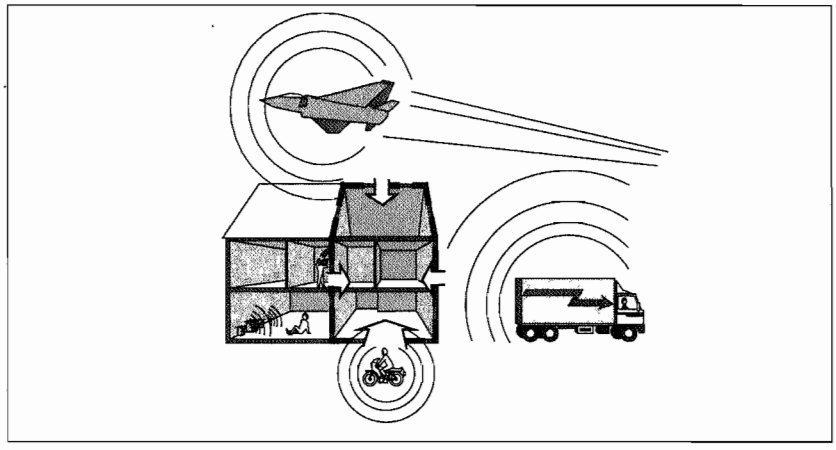
Rijwoning, midden
Kenmerken:
- maximaal 2 geluidbelaste uitwendige scheidingsconstructies (gevel, dak) per verblijfsruimte/gebied;
- beperkte plaatsingsvrijheid installaties;
- buren aan weerszijden (beperkte indelingsvrijheid voor geluidgevoelige en geluidintensieve ruimten);
- beukmaat varieert van 4,5 tot 6,0 m;
- langskap;
- geen gemeenschappelijke ruimten.

6 Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen

Bescherming tegen geluid van buiten:
- plaats de geluidgevoelige ruimten aan de geluidluwe zijde;
- houd het glasoppervlak klein;
- gebruik geen balkon(-deuren) in de geluidbelaste gevel;
- gebruik een mechanische ventilatie of suskast.

Bescherming tegen geluid van installaties:
- gebruik geluidarme installaties;
- regel de installaties goed af;
- plaats de installaties in een aparte ruimte;
- bevestig geen leidingen star aan de woningscheidende constructies;
- plaats het sanitair vrij van de woningscheiding.

Geluidwering tussen ruimten:
- de woningscheidende constructie bepaalt de luchtgeluidisolatie;
- een slaapkamer onder een hellend dak vraagt extra maatregelen en is uitvoeringsgevoelig;
- gebruik voor de trap extra voorzieningen om contactgeluidoverdracht te voorkomen;
- zorg voor het afdichten van leidingdoorvoeren van de cv-installatie door kamerscheidende wanden en vloeren;
- voorkom omloopgeluid via het luchtafvoersysteem;
- plaats geen wandcontactdozen tegenover elkaar in een woningscheidende wand;
- gebruik geen schoonmetselwerk voor de woningscheidende wand.

Afbeelding 6.3: Woningtype twee-onder-een-kap

Rijwoning hoek en twee onder een kap
Kenmerken:
- meerdere geluidbelaste uitwendige scheidingsconstructies per verblijfsruimte/gebied;
- buren aan één zijde;
- geen gemeenschappelijke ruimten.

Bescherming tegen geluid van buiten:
- plaats de geluidgevoelige ruimten aan de geluidluwe zijde;
- houd het glasoppervlak klein;
- gebruik geen balkon(-deuren) in de geluidbelaste gevel;
- plaats geen ramen in zijgevel;
- gebruik een mechanische ventilatie of suskast.

Bescherming tegen geluid van installaties:
- gebruik geluidarme installaties;
- regel de installatie goed af;
- plaats de installaties in een aparte ruimte;
- bevestig geen leidingen star aan de woningscheidende constructies;
- plaats het sanitair vrij van de woningscheiding;
- als de sanitaire ruimten niet tegen de woningscheiding geplaatst zijn, dan is de plaatsing van het sanitair vrij.

Geluidwering tussen ruimten:
- let op de situering van geluidgevoelige en geluidintensieve ruimten;
- de woningscheidende constructie bepaalt de luchtgeluidisolatie;
- een slaapkamer onder een hellend dak bij een langskap vraagt extra maatregelen en is uitvoeringsgevoelig;
- gebruik voor de trap extra voorzieningen om contactgeluidoverdracht te voorkomen;
- zorg voor het afdichten van leidingdoorvoeren van de cv-installatie door kamerscheidende wanden en vloeren;
- voorkom omloopgeluid via het luchtafvoersysteem;
- plaats geen wandcontactdozen tegenover elkaar in de woningscheidende wand;
- gebruik geen schoonmetselwerk voor de woningscheidende wand;
- gebruik geen open haard met gemeenschappelijk schoorsteenkanaal.

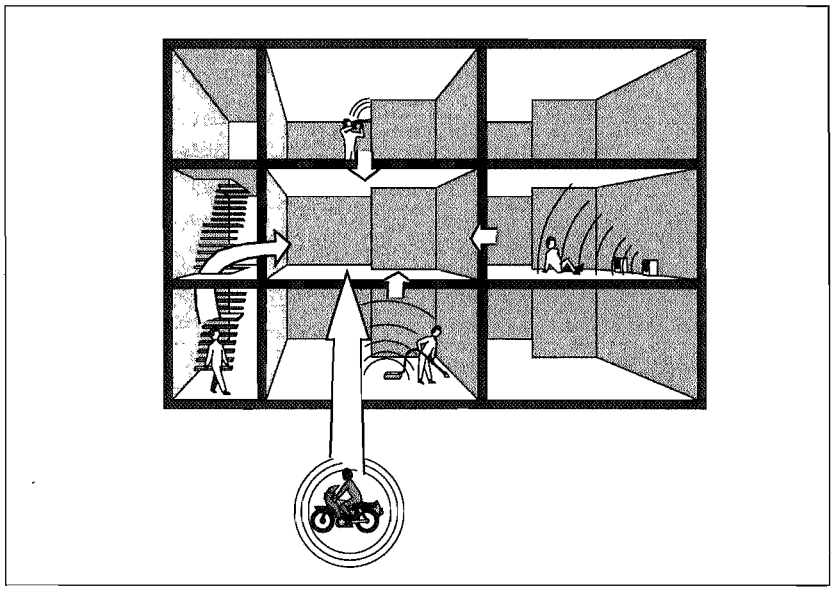
6 Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen

Vrijstaande woning
Kenmerken:
- meer geluidbelaste uitwendige scheidingsconstructies per verblijfsruimte/gebied;
- geen aanpandige buren;
- geen gemeenschappelijke ruimten.

Bescherming tegen geluid van buiten:
- plaats de geluidgevoelige ruimten aan de geluidluwe zijde;
- houd het glasoppervlak klein;
- gebruik geen balkon(-deuren) in de geluidbelaste gevel;
- gebruik een mechanische ventilatie of suskast.

Bescherming tegen geluid van installaties:
- gebruik geluidarme installaties;
- regel de installaties goed af;
- plaats de installaties in een aparte ruimte.

Geluidwering tussen ruimten:
- zorg voor het afdichten van leidingdoorvoeren van de cv-installatie door kamerscheidende wanden en vloeren;
- voorkom omloopgeluid via het luchtafvoersysteem;
- plaats geen wandcontactdozen tegenover elkaar in een scheidingswand.

Afbeelding 6.4: Meergezinswoning

6.2.2 Meergezinswoningen

Meergezinswoningen worden onderverdeeld in: eenpersoons- en meerpersoonswoningen. Deze woningen komen in het midden of aan de rand van het woongebouw voor. Bijvoorbeeld op de bovenste verdieping van een flatgebouw.

Eenpersoonswoning, midden
Kenmerken:
- 1 geluidbelaste, uitwendige scheidingsconstructie per verblijfsruimte/gebied;
- collectieve installaties: sanitaire ruimten altijd ter plaatse van de woningscheiding;
- buren aan vier zijden;
- gemeenschappelijke hal.

Bescherming tegen geluid van buiten:
- plaats de geluidgevoelige ruimten aan de geluidluwe zijde;
- houd het glasoppervlak klein;
- gebruik geen balkon(-deuren) in de geluidbelaste gevel;
- gebruik een mechanische ventilatie of suskasten.

Bescherming tegen geluid van installaties:
- gebruik geluidarme installaties;
- regel de installaties goed af;
- bevestig geen leidingen star aan de woningscheidende constructies;
- houd het sanitair vrij van de woningscheiding.

Geluidwering tussen ruimten:
- de woningscheidende constructie bepaalt de lucht- en contactgeluidisolatie;
- zorg voor het afdichten van de leidingdoorvoeren van de cv-installatie door woningscheidende wanden en vloeren;
- voorkom omloopgeluid via het luchtafvoersysteem;
- plaats geen wandcontactdozen tegenover elkaar in een woningscheidende wand;
- gebruik geen schoon metselwerk voor de woningscheidende wand;
- breng een parket- of tegelvloer aan op een speciale tussenlaag en houd deze vrij van de omringende wanden.

Beperking van galm in de gemeenschappelijke ruimten:
- voer het plafond geluidabsorberend uit.

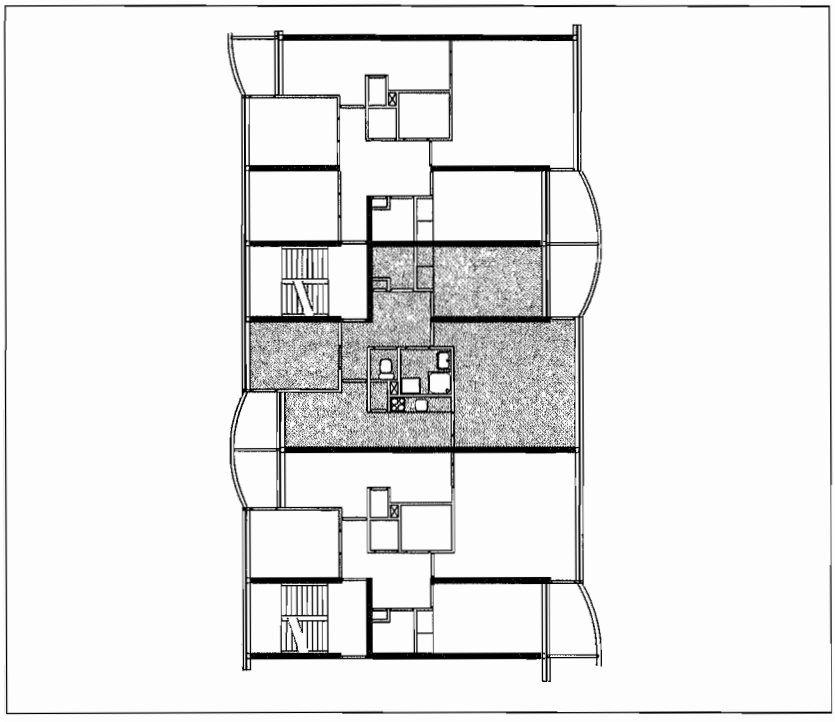
Eenpersoonswoning, rand
Kenmerken:
- 2 of 3 geluidbelaste uitwendige scheidingsconstructies per verblijfsruimte/gebied;
- collectieve installaties: sanitaire ruimten altijd ter plaatse van de woningscheiding;
- buren aan twee of drie zijden;
- gemeenschappelijke hal.

Bescherming tegen geluid van buiten:
- plaats de geluidgevoelige ruimten aan de geluidluwe zijde;
- houd het glasoppervlak klein;
- gebruik geen balkon (-deuren) in de geluidbelaste gevels;
- gebruik een mechanische ventilatie of suskast.

Bescherming tegen geluid van installaties:
- gebruik geluidarme installaties;
- regel de installaties goed af;
- bevestig geen leidingen star aan de woningscheidende constructies;
- plaats het sanitair vrij van de woningscheiding.

Geluidwering tussen ruimten:
- de woningscheidende constructie bepaalt de lucht- en contactgeluidisolatie;
- let op de langskap: een slaapkamer onder een hellend dak vraagt om extra maatregelen en is uitvoeringsgevoelig;
- zorg voor het afdichten van de leidingdoorvoeren van de cv-installatie door woningscheidende wanden en vloeren;
- voorkom omloopgeluid via het luchtafvoersysteem;
- plaats geen wandcontactdozen tegenover elkaar in een woningscheidende wand;
- gebruik geen schoonmetselwerk voor de woningscheidende wand;
- breng een parket of tegelvloer aan op een speciale tussenlaag en houd deze vrij van de omringende wanden;
- zorg voor het trillingsvrij opleggen van de gemeenschappelijke trap.

Beperking van galm in de gemeenschappelijke ruimten:
- voer het plafond geluidabsorberend uit.

Afbeelding 6.5: Plattegrond meergezinswoning

Meerpersoonswoning, midden
Kenmerken:
- 1 geluidbelaste, uitwendige scheidingsconstructie per verblijfsruimte/gebied;
- buren aan vier zijden;
- collectieve installaties: sanitaire ruimten altijd ter plaatse van de woningscheiding;
- gemeenschappelijke hal;
- gemeenschappelijke gang.

Bescherming tegen geluid van buiten:
- plaats de geluidgevoelige ruimten aan de geluidluwe zijde;
- houd het glasoppervlak klein;
- gebruik geen balkon(-deuren) in de geluidbelaste gevel;
- gebruik een mechanische ventilatie of suskast.

6 Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen

Bescherming tegen geluid van installaties:
- gebruik geluidarme installaties;
- regel de installaties goed af;
- bevestig geen leidingen star aan de woningscheidende constructies;
- plaats het sanitair vrij van de woningscheiding.

Geluidwering tussen ruimten:
- de woningscheiding bepaalt de lucht- en contactgeluidisolatie;
- voorkom leidingdoorvoeren van de cv-installatie door woningscheidende wanden en vloeren;
- voorkom omloopgeluid via het luchtafvoersysteem;
- plaats geen wandcontactdozen tegenover elkaar in woningscheidende wand;
- gebruik geen schoonmetselwerk voor de woningscheidende wand;
- breng een parket- of tegelvloer aan op een speciale tussenlaag en houd deze vrij van de omringende wanden;
- zorg voor het trillingsvrij opleggen van de gemeenschappelijke trap.

Beperking van galm in de gemeenschappelijke ruimten:
- voer plafonds geluidabsorberend uit.

Meerpersoonswoning, rand
Kenmerken:
- 2 of 3 geluidbelaste, uitwendige scheidingsconstructies per verblijfsruimte/gebied;
- collectieve installaties: sanitaire ruimten altijd ter plaatse van de woningscheiding;
- buren aan twee of drie zijden;
- gemeenschappelijke hal;
- gemeenschappelijke gang.

Bescherming tegen geluid van buiten:
- plaats de geluidgevoelige ruimten aan de geluidluwe zijde;
- houd het glasoppervlak klein;
- gebruik geen balkon(-deuren) in de geluidbelaste gevels;
- gebruik mechanische ventilatie of suskasten.

Bescherming tegen geluid van installaties:
- gebruik geluidarme installaties;
- regel de installaties goed af;
- bevestig geen leidingen star aan de woningscheidende constructies;
- plaats het sanitair vrij van de woningscheiding.

Geluidwering tussen ruimten:
- de woningscheidende constructie bepaalt de lucht- en contactgeluidisolatie;
- let op bij een langskap: een slaapkamer onder een hellend dak vraagt om extra maatregelen en is uitvoeringsgevoelig;
- voorkom leidingdoorvoeren van de cv-installatie door woningscheidende wanden en vloeren;
- voorkom omloopgeluid via het luchtafvoersysteem;
- plaats geen wandcontactdozen tegenover elkaar in een woningscheidende wand;
- gebruik geen schoonmetselwerk voor de woningscheidende wand;
- breng een parket- of tegelvloer aan op een speciale tussenlaag en houd deze vrij van de omringende wanden;
- zorg voor het trillingsvrij opleggen van de gemeenschappelijke trap.

Beperking van galm in de gemeenschappelijke ruimten:
- voer de plafonds geluidabsorberend uit.

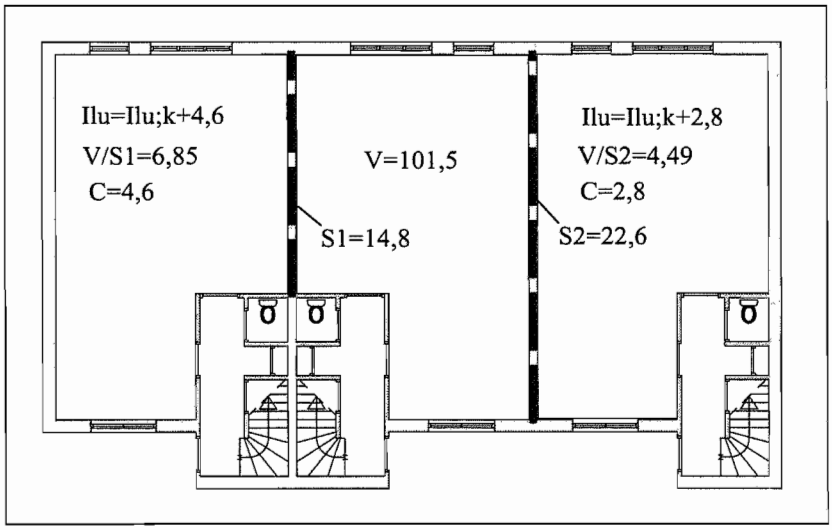
6.3 PLATTEGROND

Er kan een verschil bestaan tussen de beleving en de waarde van de geluidwering. $I_{lu;k}$ kan in verschillende situaties dezelfde waarde hebben, terwijl de waardering niet dezelfde behoeft te zijn.

De eisen uit het Bouwbesluit ten aanzien van luchtgeluid isolatie van de bouwdelen worden uitgedrukt in de karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid: $I_{lu;k}$. Deze grootheid wordt berekend uit de isolatie-index voor luchtgeluid: I_{lu}. Het verschil tussen $I_{lu;k}$ en I_{lu} wordt voornamelijk bepaald door de verhouding tussen het volume (V) van het ontvangvertrek en de oppervlakte (S) van het scheidingsoppervlak. De I_{lu} hangt samen met de beleving van de geluidwering.

6 Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen

Gunstig voor de beleving is:
- een groot volume van de ruimte;
- een klein gemeenschappelijk oppervlak van de scheidingswand.

Afbeelding 6.6: Geluidwering tussen woningen met dezelfde plattegrond

De relatie tussen I_{lu} en $I_{lu;k}$ staat in onderstaande formule (zie ook par. 3.7):

$$I_{lu} = I_{lu;k} + C \qquad [dB]$$

$$\text{met } C = 10 \lg \{\frac{V}{3\,S}\} + 1 \qquad [dB]$$

Bij een volume/oppervlakte verhouding van 2,5 is er geen verschil tussen I_{lu} en $I_{lu;k}$. Wordt de verhouding groter, dan wordt I_{lu} groter dan $I_{lu;k}$. Dit geldt bijvoorbeeld bij een groter volume en een gelijkblijvende oppervlakte. Het verschil tussen I_{lu} en $I_{lu;k}$ bedraagt maximaal 5 dB.

Verband tussen V/S en C.

V/S	V/3S	C
1,8	0,6	- 1,2 dB
2,1	0,7	- 0,5 dB
2,4	0,8	0,0 dB
2,7	0,9	+ 0,5 dB
3,0	1,0	+ 1,0 dB
3,3	1,1	+ 1,4 dB
3,6	1,2	+ 1,8 dB
3,9	1,3	+ 2,1 dB
4,2	1,4	+ 2,5 dB
4,5	1,5	+ 2,8 dB
4,8	1,6	+ 3,0 dB
5,1	1,7	+ 3,3 dB
5,4	1,8	+ 3,6 dB
5,7	1,9	+ 3,8 dB
6,0	2,0	+ 4,0 dB
6,5	2,2	+ 4,4 dB
7,0	2,3	+ 4,7 dB
7,5	2,5	+5,0 dB
8,0	2,7	+ 5,0 dB
9,0	3,0	+ 5,0 dB

6.3.1 Gangbare plattegrondtypen woonkamers

Doorzon, met gesloten keuken
Kenmerken:
- grote gemeenschappelijke scheiding;
- $I_{lu;k}$ wordt in hoofdzaak bepaald door de scheidingsconstructie;
- gevels met veel glas;
- verschil tussen I_{lu} en $I_{lu;k}$ is beperkt.

Doorzon, met open keuken
Kenmerken:
- grote gemeenschappelijke scheiding;
- $I_{lu;k}$ wordt in hoofdzaak bepaald door de scheidingsconstructie;
- gevels met veel glas;
- verschil tussen I_{lu} en $I_{lu;k}$ is iets groter dan bij plattegrond met open keuken.

Tuinkamer
Kenmerken:
- kleine gemeenschappelijke scheiding;
- bijdrage van (te) lichte begane grond vloeren door relatief groot vloeroppervlak;
- verschil tussen I_{lu} en $I_{lu;k}$ is groot.

Meander
Kenmerken:
- kleine gemeenschappelijke scheiding;
- bijdrage (te) lichte begane grond vloeren groot door relatief groot vloeroppervlak;
- verschil tussen I_{lu} en $I_{lu;k}$ groot.

6.3.2 Wijze van schakelen van woningplattegronden

Parallel
Aandachtspunten voor de geluidwering:
- geluidproducerende ruimten grenzen aan geluidgevoelige ruimten;
- geluidbewust woongedrag heeft geen grote invloed op de beleving van de buurgeluiden.

Gespiegeld
Aandachtspunten voor de geluidwering:
- geluidproducerende ruimten grenzen aan geluidproducerende ruimten;
- geluidgevoelige ruimten grenzen aan geluidgevoelige ruimten;
- geluidbewust woongedrag is belangrijk.

6.4 BOUWWIJZE

De wijze van bouwen heeft consequenties voor de manier van detailleren en de uitvoeringsgevoeligheid.

6.4.1 Gietbouw

Kenmerken
- voornamelijk enkelvoudige woningscheidende wanden;
- massieve woningscheidende vloeren;
- nauwelijks naden;
- uitvoering in beton; soms met speciale toeslag;
- uitvoeringsgevoeligheid hangt af van de hulpconstructies (bekisting).

Toepassingsgebied: eengezins- en meergezinswoningen.

Hoge geluidwering

hoge geluidwering

Een hoge geluidwering wordt verkregen bij de combinatie van:
- zeer zware constructies (massa >> 500 kg/m^2);
- zware aansluitende vloeren, voorzien van zwevende dekvloer;
- niet star gekoppelde gevels en binnenwanden.

6.4.2 Stapelbouw

Kenmerken:
- enkelvoudige woningscheidende wanden of ankerloze woningscheidende spouwwanden met zware spouwbladen;
- stenen en blokken worden meestal vermetseld;
- elementen worden verlijmd;
- uitvoering in baksteen, kalkzandsteen of betonsteen;
- veel naden in vlak en t.p.v. aansluitingen.

Belangrijk:
- zorg voor vol en zat metselen; alle holten moeten vol zijn met mortel;
- breng eventueel een dichte afwerklaag (pleister) aan;
- dicht de aansluitingen goed af;
- plaats geen wandcontactdozen tegenover elkaar;

- gebruik geen schoon werk voor woningscheidende constructies;
- zorg dat bij spouwwanden de spouw schoon blijft: geen valspecie of geluidbruggen;
- verbind bij spouwwanden de spouwbladen niet door middel van een stijve tussenlaag;
- verwerk bij spouwwanden de spouwbladen nooit koud tegen elkaar;
- houd bij spouwwanden tenminste 20 mm vrije ruimte;
- een klamplaag kan de geluidisolatie verslechteren;
- een geprefabriceerde pleisterlaag kan de geluidisolatie verslechteren;
- 'harde' kunststofschuimen als spouwvulling hebben geen akoestische werking;
- stapelbouw is uitvoeringsgevoelig.

Toepassingsgebied: stapelbouw wordt voornamelijk gebruikt bij eengezinswoningen en middelhoge meergezinswoningen.

Hoge geluidwering
Een hoge geluidwering wordt verkregen bij de combinatie van:
- een ankerloze spouwwand met gescheiden fundering;
- onderbroken vloeren;
- een gevel gedilateerd t.p.v. woningscheidende wand.

6.4.3 Systeembouw

Beton
Kenmerken:
- enkelvoudige woningscheidende wanden of ankerloze woningscheidende spouwwanden met zware spouwbladen;
- veel naden t.p.v. aansluitingen:
- verankering ten behoeve van stabiliteit zorgt voor akoestische koppeling;
- aansluitingen zijn goed af te dichten.

Toepassingsgebied: beton wordt voornamelijk gebruikt bij eengezinswoningen.

Hoge geluidwering
Een hoge geluidwering wordt verkregen bij de combinatie van: *hoge geluidwering*
- ankerloze spouwwanden met gescheiden fundering;
- in de spouw onderbroken vloeren;
- gevel gedilateerd t.p.v. woningscheiding.

6.4.4 Houtskeletbouw

Kenmerken:
- woningscheidende spouwwanden opgebouwd uit dubbel plaatmateriaal op gescheiden stijl- en regelwerk van hout;
- zeer grote spouwbreedten;
- spouw niet opgedeeld in meerdere kleine;
- speciale detaillering;
- spouwvulling bestaat uit onverpakte minerale wol;
- naden zijn afgeplakt of afgekit;
- zeer uitvoeringsgevoelig;
- vakkennis vereist.

Toepassingsgebied: houtskeletbouw wordt voornamelijk gebruikt bij eengezinswoningen.

Hoge geluidwering
Een hoge geluidwering is haalbaar tussen woningen, maar relatief kostbaar binnen woningen. *hoge geluidwering*

6.4.5 Staalbouw

Kenmerken:
- woningscheidende spouwwanden zijn opgebouwd uit plaatmateriaal op gescheiden stalen draagconstructies;
- speciale detaillering;
- zeer uitvoeringsgevoelig;
- weinig praktijkervaring;
- akoestische eisen zijn vaak strijdig met vochttechnische eisen;
- vakkennis vereist.

Toepassingsgebied: staal wordt gebruikt bij eengezinswoningen.

Hoge geluidwering
Een hoge geluidwering is haalbaar tussen woningen, maar relatief kostbaar binnen woningen.

hoge geluidwering

6.5 MATERIAALKEUZE EN -TOEPASSING

6.5.1 Woningscheidende wanden

In de Nederlandse woningbouw worden de volgende woningscheidende wandconstructies toegepast waarmee in principe voldaan kan worden aan de eisen van $I_{lu;k} \geq 0$ dB.

De enkelvoudige wand

	dikte mm	massa kg/m²	$I_{lu;lab}$ dB
• beton	200	460	+ 4
(zie hoofdstuk 8)	230	530	+ 7
• baksteen*	220	440	+ 3
(zie hoofdstuk 9)			
• kalkzandsteen	265**	470	+ 4
(zie hoofdstuk 10)	300	525	+ 7

* In bestaande woningen treffen we nog geankerde spouwmuren en steenswanden aan. In het kader van woningverbetering is een steenswand opgenomen met extra voorzieningen ter verbetering van de geluidwering.

** Voorzien van afwerklaag.

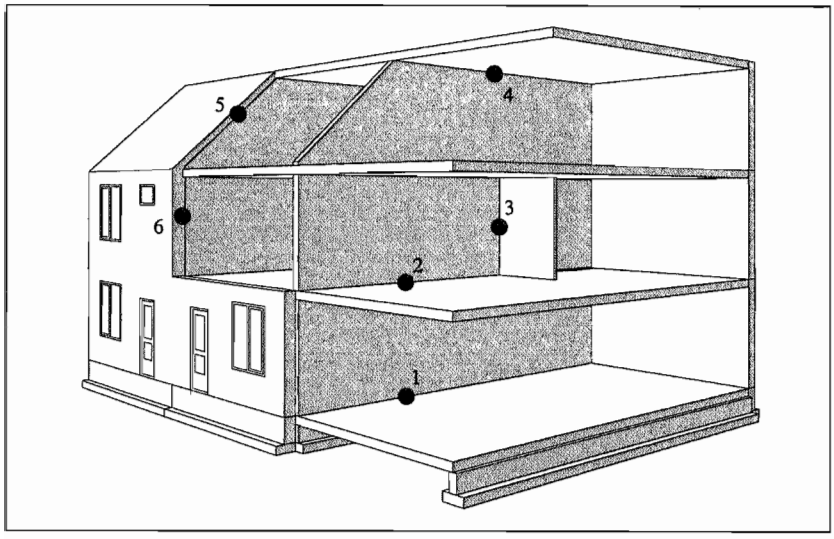
6 Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen

De spouwwand

	dikte mm	massa kg/m²	$I_{lu;lab}$ dB
• beton 90 20 90 (zie hoofdstuk 8)	200	430	+16
• kalkzandsteen 120 50 120 150 50 150 (zie hoofdstuk 10)	290 350	425 530	+16 +18
• houtskeletbouw 12,5/12,5 220 12,5/12,5 (zie hoofdstuk 11)	270	70	+17

Voor elk type woningscheidende wand worden in de hoofdstukken 8 t/m 11 praktijkoplossingen gegeven.
Als overwogen wordt een andere constructie te kiezen dan moet deze zoveel mogelijk aansluiten bij de oplossing die er qua massa en opbouw het dichtst bij in de buurt komt.

Knooppunten
In de basistekening (zie afbeelding 6.7) is aangegeven waar constructies aan de woningscheidende wand aansluiten. Deze knooppunten zijn aangeduid met een nummer van 1 t/m 6.

Afbeelding 6.7: De basistekening met de knooppunten voor de aansluitende constructies

1. Fundering - Woningscheidende wand - Begane-grond-vloer
2. Woningscheidende wand - Verdiepingsvloer
3. Woningscheidende wand - Binnenwand
4. Woningscheidende wand - Plat dak
5. Woningscheidende wand - Hellend dak
6. Woningscheidende wand - Gevel

Elk knooppunt wordt in de paragrafen 6.5.1.1 t/m 6.5.1.5 verder toegelicht. (Platte en hellende daken worden in één paragraaf behandeld.)

6.5.1.1 Aansluitende fundering en begane grond vloeren

begane grond vloeren

Er worden thermisch geïsoleerde begane grond vloeren toegepast, als gevolg van eisen voor energiegebruik. Bij dergelijke vloeren kan constructief vaak volstaan worden met weinig massa. Als ze worden toegepast bij enkelvoudige woningscheidende wanden levert dit voor de geluidwering nadelen op in verband met een sterke flankerende geluidoverdracht.

6 Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen

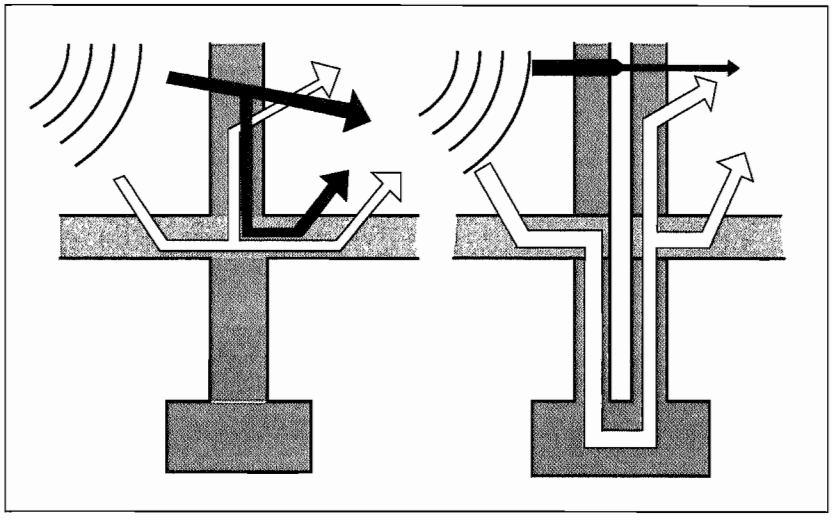
Hieronder staat aangegeven (in mm) wat de minimaal vereiste dikte is bij een bepaalde massa van thermisch geïsoleerde begane grond vloeren, die aansluiten aan een enkelvoudige woningscheidende wand om te kunnen voldoen aan de eis van $I_{lu;k} \geq 0$ dB.
Veelal komt de dikte terug in de type aanduiding.
De dikte betreft de vloer, inclusief druklaag en exclusief afwerklaag.

	beton		kalkzandsteen	
	200 mm 1*	230 mm 2*	265* mm 3*	300 mm
			* voorzien van pleister	
combinatievloer	210	200	niet toegestaan	200
plaatvloer	120	120	150	120
bekistingsvloer	150	150	200	150
ribbenvloer	200	200	200	150
kanaalplaatvloer	150	150	150	150

1* massa bg-vloer ≥ 200 kg/m².
2* massa bg-vloer ≥ 150 kg/m².
3* massa bg-vloer ≥ 250 kg/m².
inclusief afwerklaag

Zowel bij ankerloze woningscheidende spouwwanden als goed gedetailleerde houtskeletbouw (en vergelijkbare) wandconstructies moeten de begane grond vloeren ter plaatse van de woningscheiding onderbroken zijn.
Bij ankerloze spouwwanden kunnen in principe alle typen vloeren toegepast worden, waarvan de massa tenminste 150 kg/m² bedraagt én

- de vloer onderbroken is in de spouw;
- de openingen bij de oplegging zijn dichtgezet.

Afbeelding 6.8: Overdrachtswegen bij aansluiting begane-grondvloer

6.5.1.2 Aansluitende verdiepingsvloeren

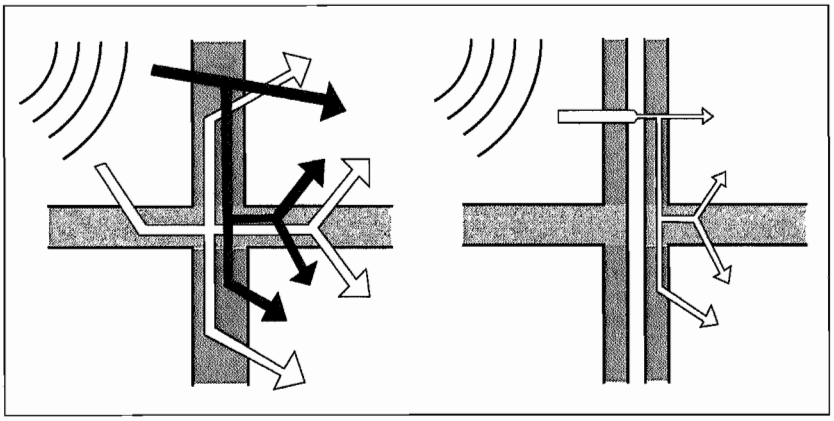
Bij verdiepingsvloeren gaan de constructieve en de akoestische eisen meestal samen. Dit komt omdat de vloer voldoende dik is en voldoende massa heeft.
Hieronder staat aangeven (in mm) wat de minimaal vereiste massa is van verdiepingsvloeren die aansluiten aan een enkelvoudige wand om te kunnen voldoen aan de eis van $I_{lu;k} \geq 0$ dB.

	beton		kalkzandsteen	
	200 mm	230 mm	265* mm	300 mm
			* voorzien van pleister	
plaatvloer	1	2	3	3
bekistingsvloer	1	2	3	3
kanaalelementvloer	1	2	3	3

1* massa verdiepingsvloer $\geq$ 200 kg/m².
2* massa verdiepingsvloer $\geq$ 150 kg/m².
3* massa verdiepingsvloer $\geq$ 250 kg/m².
inclusief afwerklaag

Bij ankerloze spouwwanden kunnen in principe alle typen vloeren toegepast worden, waarvan de massa tenminste 150 kg/m^2 bedraagt én

- de vloer onderbroken is in de spouw;
- de openingen bij de oplegging zijn dichtgezet.

Afbeelding 6.9: Overdrachtswegen bij aansluiting verdiepingsvloeren

6.5.1.3 Aansluitende binnenwanden

Steenachtige binnenwanden
Met het oog op flankerende geluidoverdracht, mogen steenachtige binnenwanden niet star gekoppeld worden aan enkelvoudige of geankerde woningscheidende wanden om te kunnen voldoen aan de eis van $I_{lu;k} \geq 0$ dB. Een starre koppeling wordt verkregen door:

- verankeren;
- lijmen.

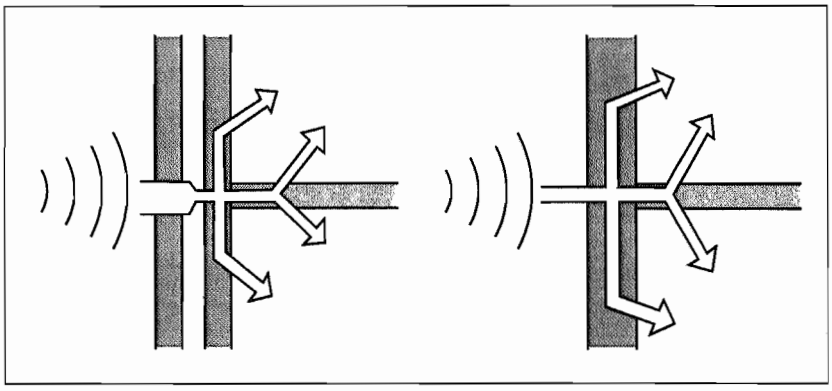
Voor het aansluiten op ankerloze spouwwanden geldt deze beperking niet.

Een akoestisch ontkoppelde aansluiting wordt verkregen door toepassing van:

- zacht intermediair (bijvoorbeeld vilt of schuimband);
- speciale profielen.

Overige binnenwanden
De overige typen binnenwanden zijn bijvoorbeeld:
- samengestelde wanden;
- kastenwanden;
- kozijnconstructies.

Voor deze typen binnenwanden gelden geen toepassingsvoorwaarden voor de situaties waarbij voldaan moet worden aan de eis van $I_{lu;k} \geq 0$ dB.

Afbeelding 6.10: Overdrachtswegen bij aansluiting binnenwanden

6.5.1.4 Aansluitende daken

In de woningbouw kunnen zowel platte als hellende daken aansluiten aan de woningscheidende wand.

dakplaten

We onderscheiden vier typen dakplaten:
- steenachtige dakplaten;
- houten enkelschalige dakelementen, al dan niet (standaard) voorzien van thermische isolatie;
- doosconstructies;
- sandwich-elementen.

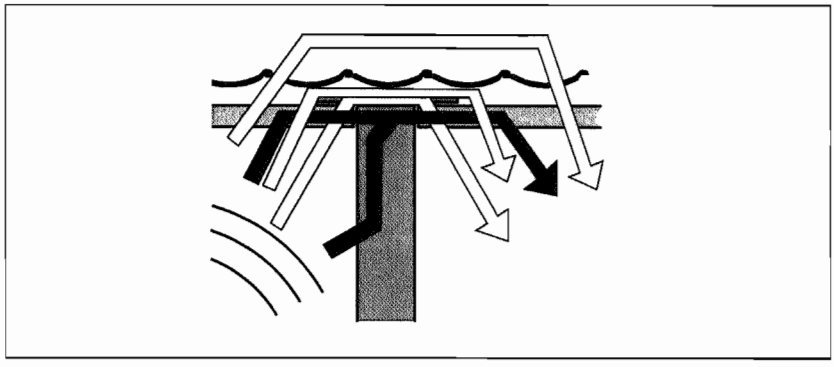
Fabrieksmatig vervaardigde dakplaten zijn meestal voorzien van een laag thermische isolatie van hardschuim of minerale wol.

Voor de geluidoverdracht kunnen vooral lichte dakelementen, met een massa tot 30 kg/m^2, ongunstig zijn.

Naarmate de massa van het element lichter is, is de aansluiting ook uitvoeringsgevoeliger.

Tref bij alle typen woningscheidende wanden de volgende voorzieningen.

- Onderbreek de dakplaat boven de woningscheiding.
- Onderbreek de panlatten boven de woningscheiding.
- Maak de afstand vanaf de bovenkant van de woningscheiding tot onderkant van de pannen maximaal 40 mm.
- Vul de ruimte tussen de bovenkant van de woningscheiding en de pannen op met onverpakte minerale wol (persing ca. 35 kg/m^3).
- Maak tussen de panlatten en de minerale wol een extra barrière van 600 mm minerale wol aan weerszijden van de woningscheidende wand. Leg deze goed aansluitend.
- Dicht de naden af bij de aansluiting aan een woningscheiding.

Afbeelding 6.11: Overdrachtswegen bij aansluiting dakelementen

Hieronder wordt aangegeven welke dakplaten gebruikt kunnen worden in verschillende situaties.

Verblijfsgebieden
Woonkamers, keukens, slaapkamers, hobbyruimten en dergelijke eis $I_{lu;k} \geq 0$ dB.

Plat dak
- Steenachtige dakplaten met een massa ≥ 250 kg/m².
- Enkelschalige dakelementen in combinatie met een verlaagd plafond van gipsplaten.
- Doosconstructies.

Hellend dak, langskap
- Enkelschalige dakelementen in combinatie met een verlaagd plafond van gipsplaten.
- Doosconstructies.

Hellend dak, dwarskap
- Doosconstructies.

Niet van verblijfgebied deel uitmakende ruimte
Badkamers, zolders, bergruimten en overloop:
eis $I_{lu;k} > -5$ dB.

Plat dak
- Steenachtige dakplaten met een massa ≥ 150 kg/m².
- Enkelschalige dakelementen.
- Doosconstructies.
- Sandwich-elementen.

Hellend dak, langskap
- Enkelschalige dakelementen.
- Doosconstructies.
- Sandwich-elementen.

Hellend dak, dwarskap
- Doosconstructies.

6.5.1.5 Aansluitende gevels

De massa en de aansluiting van het binnenspouwblad aan de woningscheidende wand zijn van belang voor de flankerende geluidoverdracht.

6 Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen

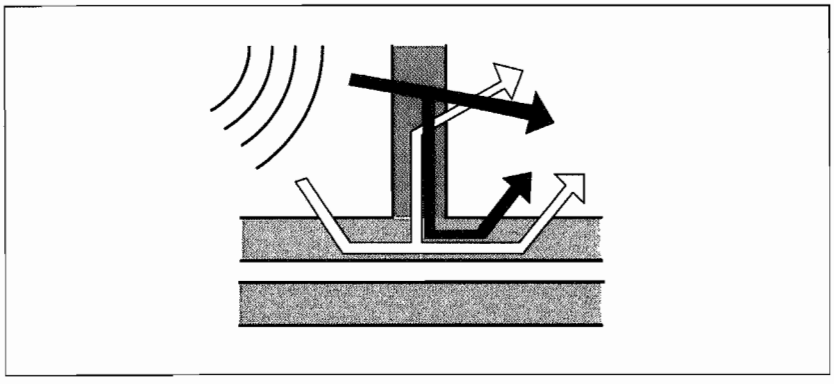
binnenspouwbladen

Er zijn diverse typen binnenspouwbladen:
- steenachtige binnenspouwbladen m≥ 200 kg/m2;
- steenachtige binnenspouwbladen m< 200 kg/m^2;
- lichte prefab binnenspouwbladen;
- pui-constructies.

Steenachtige binnenspouwbladen mogen in principe niet akoestisch star gekoppeld worden aan enkelvoudige en geankerde woningscheidende wanden (hoewel dit constructief wel nodig kan zijn) om te kunnen voldoen aan de eis van $I_{lu;k} \geq 0$ dB.

Een starre koppeling ontstaat door:
- in verband metselen;
- toepassen ankers;
- specievoegen.

Binnenspouwbladen moeten bij de woningscheidende wand onderbroken worden. Ze mogen niet voor de woningscheidende wand doorlopen.

Afbeelding 6.12: Overdrachtswegen bij aansluiting gevels

6.5.2 Woningscheidende vloeren

In de Nederlandse woningbouw worden de volgende steenachtige woningscheidende vloerconstructies toegepast:
(massa inclusief 50 mm afwerklaag)

	massa kg/m²	$I_{lu;lab}$ dB	$I_{co;lab}$ dB
200 mm gestort beton	517	+ 7	0
200 mm plaatvloer	517	+ 7	0
200 mm bekistingsvloer	517	+ 7	0

Leidingdoorvoeren in de woningscheidende vloeren zijn bij verblijfsruimten (woon- en slaapkamers) niet toegestaan.
Voorbeelden van doorvoeren zijn: verwarmingsbuizen, binnenriolering en ventilatiekanalen.

Zowel via de dragende binnenwanden (woningscheidende wand) als de gevel vindt flankerende geluidoverdracht plaats. Daarbij mogen lichte binnenspouwbladen niet star verbonden zijn met de vloer.

zwevende dekvloer

Een beduidend hogere geluidwering is te realiseren door het aanbrengen van een zwevende dekvloer op zo'n vloer of een gesloten verlaagd buigslap plafond onder de vloer.

We kennen:

Natte zwevende dekvloeren
- 40 tot 70 mm dikke afwerklaag (estrich/anhydriet);
- waterdicht folie;
- 20 tot 40 mm verende laag (speciale persing minerale wol).

Droge zwevende dekvloeren
- twee of meer lagen plaatmateriaal;
- 15 tot 30 mm verende laag.

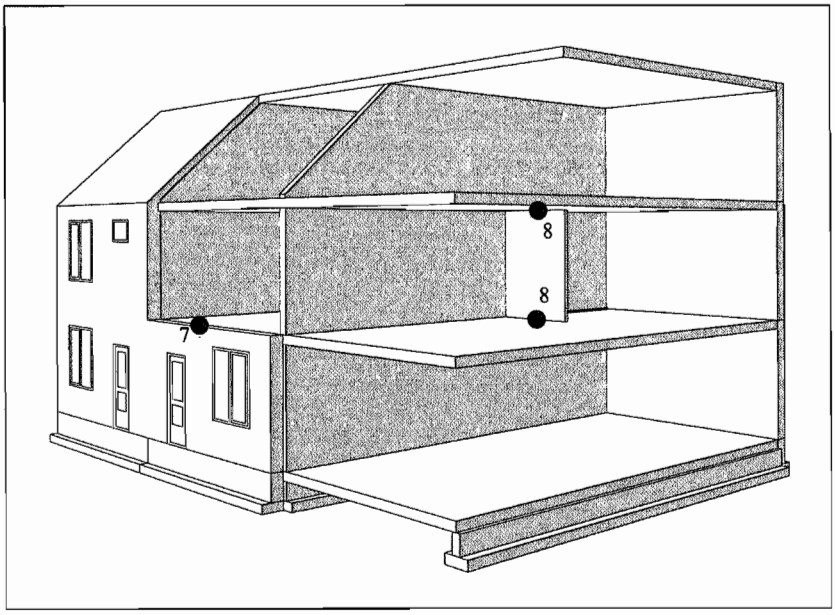
NB: de dekvloer moet aan de randen volledig vrijgehouden zijn van overige bouwconstructies. Ook leidingen e.d. mogen geen contact veroorzaken tussen dekvloer en draagvloer.

Verlaagd plafond

verlaagd plafond

Een tweede soort voorziening ter verhoging van de geluidwering is een gesloten, verlaagd vrijhangend buigslap plafond. Hierbij worden twee gipskartonplaten van 9,5 of 12,5 mm aangebracht op een vrijhangend systeem van houten of stalen dragers. De afstand tussen gipsplaten en draagvloer moet ca. 100 mm zijn. In de spouw dient ca. 60 mm onverpakte glas- of steenwol te worden aangebracht met een persing van ca. 35 kg/m^3.

Knooppunten

Afbeelding 6.13: Basistekening met de knooppunten voor de aansluitende constructies aan de woningscheidende vloer

De volgende knoopunten zijn bij woningscheidende vloeren, van invloed op de geluidwering.

2. Woningscheidende vloer - woningscheidende wand
7. Woningscheidende vloer - gevel
8. Woningscheidende vloer - binnenwand

Over de knoopunten 7 en 8 is de detailinformatie gegeven in hoofdstuk 12.

6.5.2.1 Aansluitende woningscheidende wanden

woningscheidende wanden

Aansluitende woningscheidende wanden moeten ongeveer dezelfde massa hebben als de vloer. De geluidoverdracht via de woningscheidende wand is dan niet bepalend voor de geluidoverdracht. Ankerloze spouwwanden in combinatie met woningscheidende vloeren zijn dus alleen mogelijk met zeer zware spouwbladen (massa per spouwblad > 400 kg/m^2).

6.5.2.2 Aansluitende binnenwanden

steenachtige niet-dragende binnenwanden

Steenachtige niet-dragende binnenwanden mogen in principe niet star gekoppeld worden aan de bovenvloer. Ook constructief is dit in verband met het doorbuigen (gering) van de vloer niet gewenst.

Een starre koppeling ontstaat door:
- verankeren;
- lijmen.

Gebruik een viltstrook of comprimeerbaar band om de wand vrij te houden.

Afdichten met polyurethaanschuim kan leiden tot een akoestisch starre verbinding.

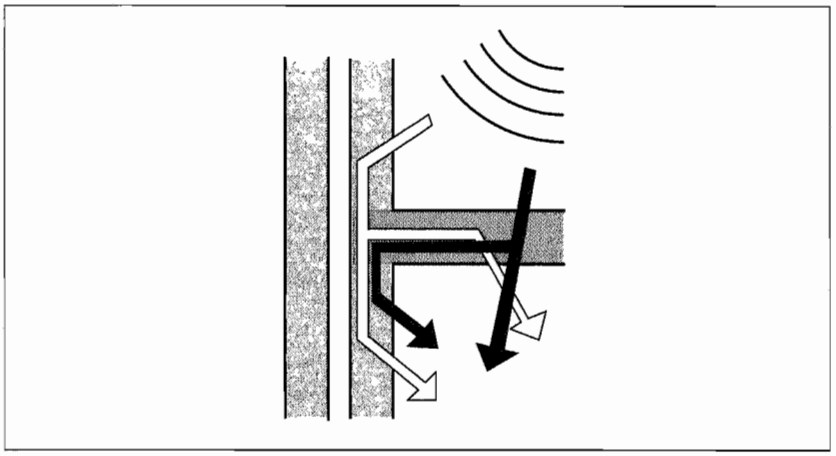
6.5.2.3 Aansluitende gevels

binnenspouwblad

De massa en de aansluiting van het binnenspouwblad zijn van belang voor flankerende geluidoverdracht.

Er zijn diverse typen binnenspouwbladen:
- steenachtige binnenspouwbladen m≥ 200 kg/m^2;
- steenachtige binnenspouwbladen m< 200 kg/m^2;
- lichte prefab binnenspouwbladen;
- pui-constructies.

De meeste binnenspouwbladen zijn aan de bovenzijde akoestisch los gehouden van de vloer.

Afbeelding 6.14: Overdrachtswegen bij aansluiting gevel aan woningscheidende vloer

6.5.3 Kamerscheidende wanden

Dragende binnenwanden (m≥ 200 kg/m²) komen niet veel meer voor.

Hieronder staat een aantal veel toegepaste niet-dragende binnenwanden.

niet-dragende binnenwanden

	massa [kg/m²]	$I_{lu;lab}$ [dB]
70 mm beton	160	-12
70 mm kalkzandsteen	120	-15
70 mm gipsblokken (zwaar)	84	-19
70 mm gasbeton (zwaar)	65	-20
100 mm poriso	120	-17
75 mm samengestelde wand	25	-15
kastenwand	*	*
kozijnconstructie	*	*

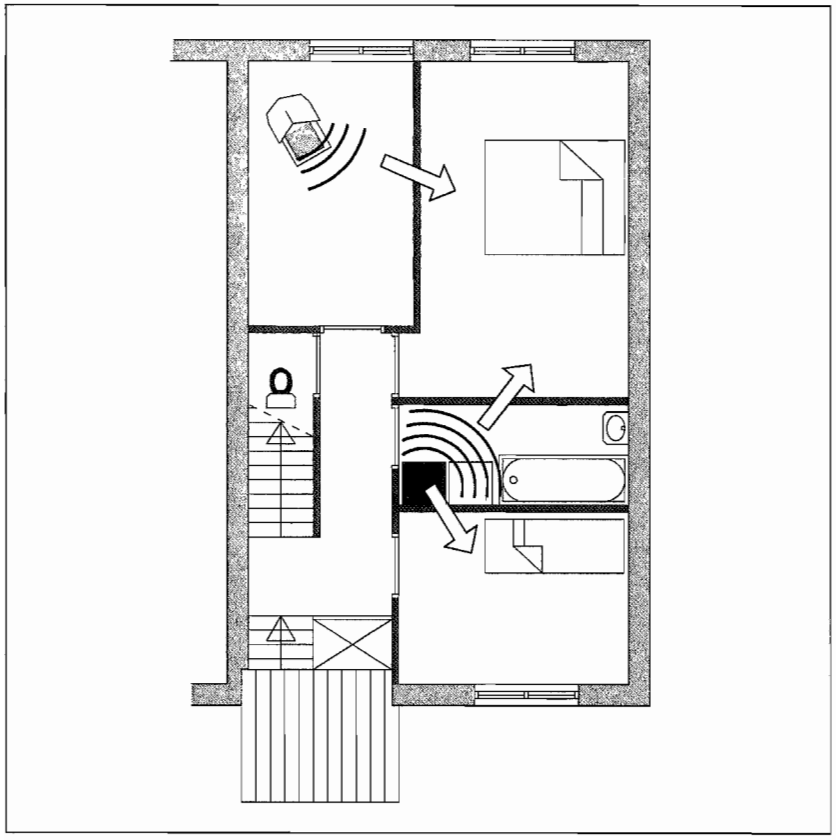
* afhankelijk van opbouw.

De binnenwanden mogen bij voorkeur niet star gekoppeld worden aan de woningscheidende wand of de vloer boven de binnenwand.

Het laatste is tevens van belang in verband met doorbuiging van de vloer.

Gebruik een viltstrook of comprimeerbaar band om de wand vrij te houden. De naad moet worden afgekit.

Let op!
Afdichten met polyurethaanschuim kan leiden tot een akoestisch starre verbinding.

Afbeelding 6.15: Geluidoverdracht bij kamerscheidende wanden

Bij kamerscheidende wanden dient gelet te worden op omloopgeluid via deuren en bovenlichten. Deuren hebben aan de onderzijde vaak te grote kieren. Bovenlichten zijn van dun (3 à 4 mm) enkel glas, dat veelal zonder enige naaddichting is aangebracht.

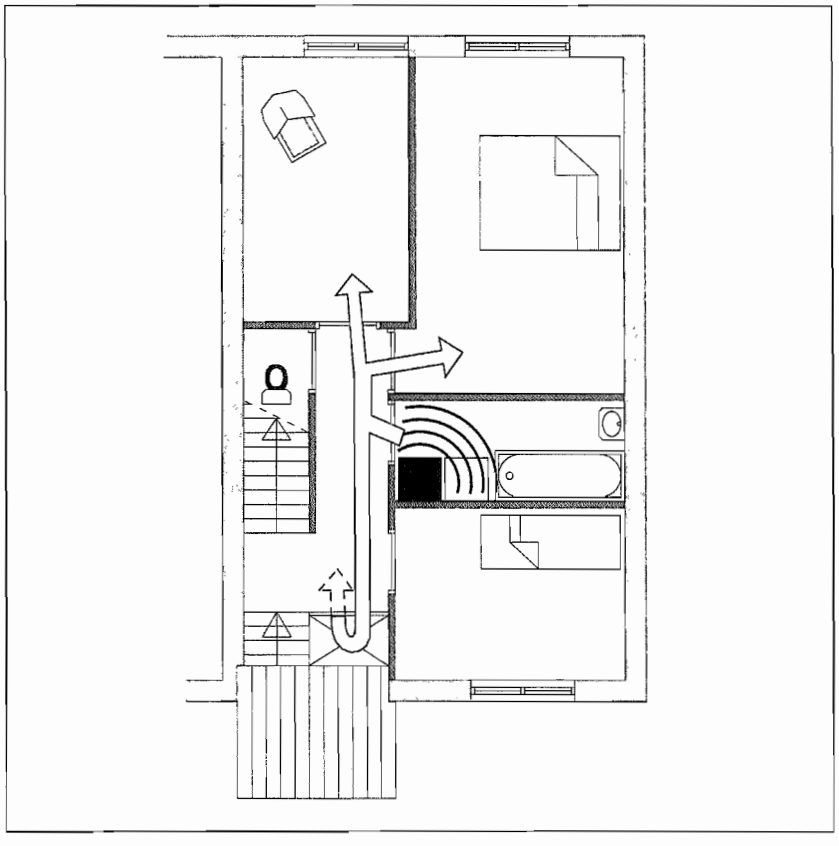
6 Aanwijzingen voor het bouwkundig ontwerpen

De kwaliteit van de binnendeuren en de wijze waarop deze in het kozijn aansluiten is ook van invloed op het omloopgeluid.

Binnendeuren

type/opbouw	massa kg/m²	$I_{lu;lab}$* dB
lichte binnendeur	15 à 20	-30
massief hout	ca. 25	-27
gelaagd	ca. 30	-22

* geluidisolatie deurblad

Afbeelding 6.16: Omloopgeluid via deuren en bovenlichten

6.5.4 Kamerscheidende vloeren

Vrijwel alle steenachtige vloeren voldoen aan de geluidweringseis van $I_{lu;k}$ en $I_{co} \geq -20$ dB. Alleen bij houten vloeren zijn extra voorzieningen nodig. Bijvoorbeeld door de onderzijde af te timmeren met gipsplaat.

Hieronder staan de gegevens van vier typen vloeren.

	dikte mm	massa kg/m²	$I_{lu;lab}$ dB	$I_{co;lab}$ dB
plaatvloer	150	350	0	-7
bekistingsvloer	150	350	0	-7
kanaalplaatvloer	150	260	-3	-10
houten vloer met gipsplaat	200	30	-15	-15

Bij leidingdoorvoeren tussen twee verblijfsruimten kunnen geluidlekken ontstaan. Hierdoor wordt de geluidisolatie minder. Een oplossing is: de ruimte tussen leiding en vloer opstoppen met minerale wol of speciale doorvoeren (mantelbuizen/doorvoerbuizen) met afsluiting (schroefrozet) toepassen.

6.5.5 Uitwendige scheidingsconstructies

6.5.5.1 Daken

De meeste houten dakelementen zijn te licht voor een goede geluidwering tegen buitengeluiden (zie hoofdstuk 7).

Steenachtige daken daarentegen hebben over het algemeen een meer dan voldoende geluidwering.

Voor de uitvoering is het van belang dat er een goede kierdichting is bij de aansluiting van de muurplaat. Ook de naden tussen eindwanden en dakplaten zijn kritisch (hier wordt de afdichting nogal eens vergeten). Dichten met PUR-schuim of plastisch blijvende kit (eventueel op rugvulling) is meestal voldoende.

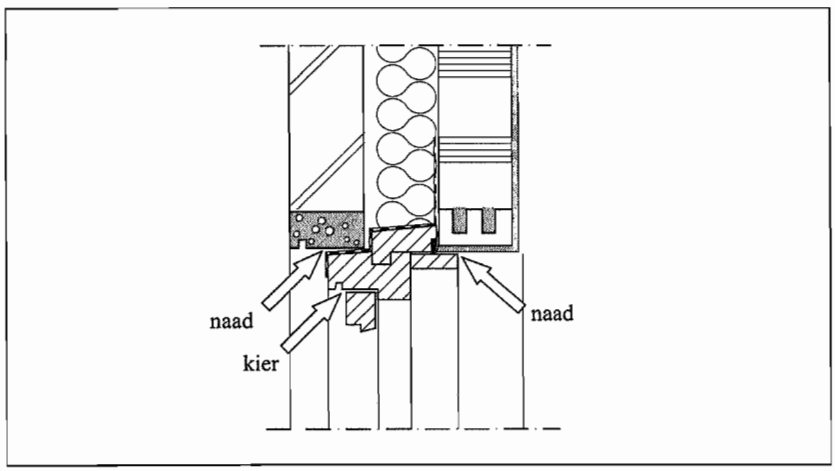
6.5.5.2 Gevels

Bij een samengestelde gevel met een steenachtig binnenspouwblad zijn de beglazing en ventilatievoorziening maatgevend voor de geluidwering. In hoofdstuk 7, paragraaf 7.3.1 zijn gegevens verzameld over de geluidisolatie van diverse soorten beglazing en typen ventilatievoorzieningen. Voor de detaillering en uitvoering van de beglazing en ventilatievoorzieningen zijn van belang:

- de naadafdichting;
- de kierdichting.

Naadafdichting
Naden bij de aansluiting van de kozijnen aan binnenspouwbladen dienen aan de binnenzijde afgedicht te worden.

Het toepassen van comprimeerbaar schuimband is toegestaan mits er geen hoge geluidweringseisen gelden.

Afbeelding 6.17: Naad- en kierafdichting van een kozijn aan een binnenspouwblad

Kierdichting
Een goede kierdichting hangt samen met het te gebruiken kozijntype en het soort dichtingsprofiel.

Breng het dichtingsprofiel rondom aan. Dat levert een goed aanliggen in de hoeken op. Let erop dat de sluitkracht van een kozijn door het aanbrengen van een dichtingsprofiel niet te groot wordt.

Het toepassen van enkele of dubbele kierdichting is afhankelijk van de betreffende geluidweringseis. Bij een eis van 30 dB(A) of meer is dubbele kierdichting vereist. Voor een goed aanliggen, zeker bij dubbele kierdichting, is een meerpunts (knevel-)sluiting vereist.

6.6 INSTALLATIES

6.6.1 Luchtafvoersystemen

Uitgangspunten voor akoestisch verantwoorde oplossingen voor luchtafvoersystemen.

- Gebruik voor een kanaalschachtwand met boven elkaar gelegen woningen bijvoorbeeld een steenachtige wand met een massa van tenminste 100 kg/m^2 ($I_{lu;lab}$ > -20 dB).

- Gebruik voor een kanaalschachtwand met naast en boven elkaar gelegen woningen bijvoorbeeld een steenachtige wand met een massa van tenminste 200 kg/m^2 ($I_{lu;lab}$ > -10 dB).

- Gebruik geen gemeenschappelijk hoofdkanaal voor naast elkaar gelegen woningen.

- Omtimmer het luchtafvoerkanaal met 20 mm spaanplaat, 20 mm multiplex of 12,5 mm gipskartonplaat. *luchtafvoerkanaal*

- Plaats een demper met de onderstaande demping tussen de afvoeropening en het hoofdkanaal. *demper*

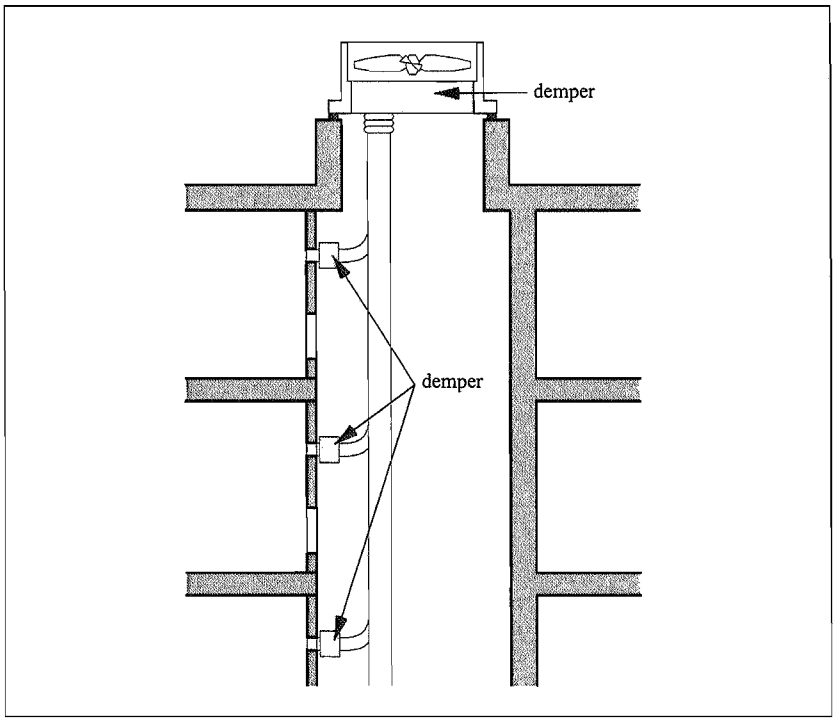
Frequentie	125	250	500	1000	2000	Hz
Demping	0	5	10	15	15	dB

- Maak in het kanalensysteem geen sterke knikken, korte bochten of plotselinge vernauwingen. *kanalensysteem*

Onderstaand overzicht geeft aan welke ventilator geschikt is voor steenachtige constructies met een massa
- groter dan 400 kg/m^2;
- tussen de 400 en de 200 kg/m^2;
- kleiner dan 200 kg/m^2.

Een + wil zeggen dat de ventilator zonder meer geplaatst kan worden. Trillingsvrij wil zeggen dat de ventilator alleen gebruikt kan worden als deze trillingsvrij wordt gemonteerd.

	m < 200 kg/m^2	200 < m < 400 kg/m^2	m > 400 kg/m^2
collectieve ventilator	trillings-vrij	trillings-vrij	+
individuele ventilator	trillings-vrij	+	+

Afbeelding 6.18: Principe centraal luchtafvoersysteem

Voor verdere aanwijzigingen: zie NPR 5072

6.6.2 Liften

Electrisch aangedreven kabelliften met de liftmachine op de liftschacht.

Liftmachine
- stel deze trillingsvrij op;
- voorkom kortsluiting door kabels, kabelgoten of dergelijke;
- zorg ervoor dat het fundatiegewicht tenminste gelijk is aan het gewicht van de motor en de tractiemachine tezamen.

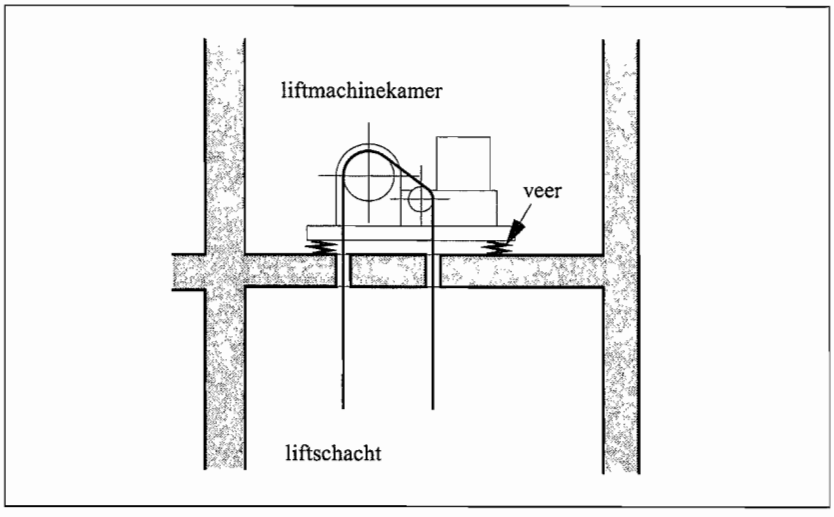
Besturingsapparatuur
- deze moet trillingsisolerend worden opgesteld of opgehangen.

Liftschacht
- zorg voor wanden met een massa ≥ 450 kg/m^2;
- gebruik geleiderails voorzien van leidsloffen met kunststof voering of geleiderollen met rubber loopvlak.

Liftkooi
- ontdreun de metalen vloer- en wandplaten.

Liftdeuren
- gebruik schuifdeuren met geleidelijk snelheidsverloop.

Machinekamer
- zorg voor een vloer met een massa ≥ 600 kg/m^2, tenzij de vloer bouwkundig gescheiden is van de rest van het gebouw;
- wanden die grenzen aan verblijfsgebieden moeten een massa hebben ≥ 450 kg/m^2;
  De overige wanden moeten een massa hebben ≥ 350 kg/m^2;
- gebruik toegangsdeuren en inspectieluiken met $I_{lulab} \geq -25$ dB of $R_w \geq 27$ dB.

Afbeelding 6.19: Opstelling liftmachine

Voor verdere aanwijzigingen: zie NPR 5073

6.6.3 Verwarming

Centrale verwarming

- individuele installatie
  - zorg dat de pomp aangepast is aan de individuele installatie;
  - dimensioneer het leidingnet zodanig dat nergens te hoge stroomsnelheden optreden;
  - zorg dat lassen aan de binnenzijde goed afgewerkt zijn;
  - pas eventueel compensatoren toe om de spanning in de leidingen op te vangen;
  - dicht leidingdoorvoeren af met minerale wol.

- gemeenschappelijke installatie
  - plaats de installatie in een aparte ruimte;
  - stel de ketel trillingsvrij op;
  - voorkom een starre bevestiging van leidingen;
  - voorzie de ketelruimte van geluidabsorberend materiaal ter plaatse van plafond en/of wanden.

Luchtverwarming
- houd de luchtsnelheid in kanalen beneden de 3 m/s;
- pas geluiddempers toe ter plaatse van verblijfsruimten.

Voor verdere aanwijzigingen: zie NPR 5074

6.6.4 Sanitair

Kies zoveel mogelijk voor geruisarme kranen, ook voor de vlotterkraan van het toilet.

geruisarme kranen

Opstellen sanitair
Bij het opstellen van sanitair tegen een enkelvoudige of geankerde woningscheidende wand dient men rekening te houden met de volgende punten:
- houd het sanitair en de toevoerleidingen vrij van de wand;
- ontdreun bad en douchebak;
- stel closet en bidet trillingsvrij op.

Ontdreunen van bad of douche kan door verzwaren met ontdreuningspasta of matten.

Voor het opstellen van sanitair bij een ankerloze woningscheidende wand geldt het volgende:
- dimensioneer toevoerleidingen ruim;
- voor het plaatsen van bad of douche gelden geen speciale eisen;
- voor het plaatsen van closet of bidet gelden geen speciale eisen.

Akoestisch vrijhouden leidingen en toestellen:
- pas beugels toe met geluiddempende voering of verende beugels;
- neem leidingen op in gevoerde mantelbuizen;
- stel de toestellen op op rubber blokjes, zodanig dat de invering ca 4 mm is;
- pas rubber toe tussen ophangbeugel en toestel.

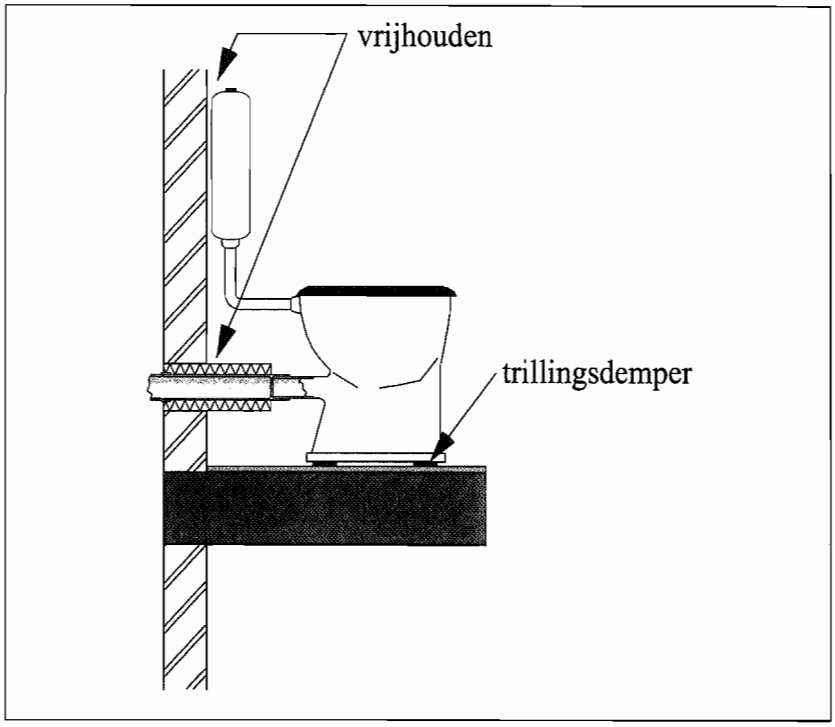
leidingen, toestellen

Leidingen:
- beperk aantal haakse aansluitingen;
- neem niet te kleine diameter;
- beperk de lengte.

Overige voorzieningen:
- mechanische onderbreking bijvoorbeeld met behulp van flexibel verbindingsstuk of compensator;
- toepassen waterslagdempers en watergeluiddempers.

waterslagdempers
watergeluiddempers

N.B.: Bij een mechanische onderbreking is aarding via leidingnet niet mogelijk.

Afbeelding 6.20: Trillingsvrije opstelling closet

Voor verdere aanwijzigingen: zie NPR 5075

6.6.5 Binnenriolering

Dimensioneer de rioleringsbuis zo dat de luchtaanzuiging gemakkelijk en ononderbroken kan geschieden.

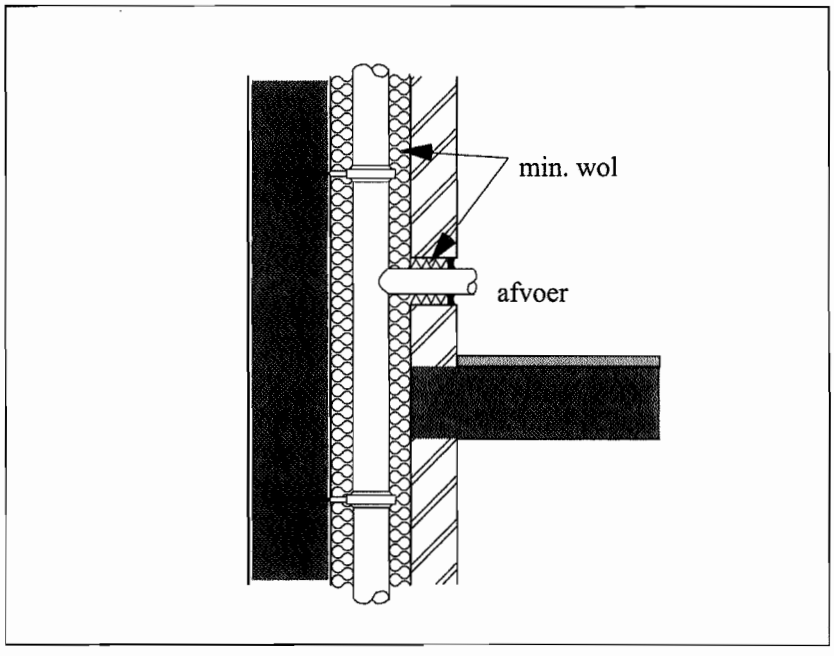
Maak de standleiding niet te lang. Er is dan kans op geluidopwekking ten gevolge van vrijvallend water en het ontstaan van wervelingen.

standleiding

Binnenrioleringen die door woningscheidende vloeren gaan, moeten opgenomen worden in een leidingkoker of schacht die voorzien is van 50 mm minerale wol rondom de rioleringsbuis. De schachtwand dient een massa te hebben van 150 kg/m^2 of meer. De schacht mag niet gebruikt worden voor ventilatie.

Verzamel- en standleidingen moeten bevestigd worden met gevoerde of trillingsdempende beugels.

De afvoerleiding van het toilet op een gemeenschappelijke standleiding moet trillingsvrij door de schachtwand worden doorgevoerd.

Afbeelding 6.21: Principe detaillering standleiding

7

MATERIAAL- EN BOUWDEELGEGEVENS

In dit hoofdstuk worden de akoestische eigenschappen en bouwdeelgegevens besproken van:
- woningscheidende wanden, paragraaf 7.1;
- woningscheidende vloeren, paragraaf 7.2;
- kamerscheidende wanden, paragraaf 7.3;
- kamerscheidende vloeren, paragraaf 7.4;
- uitwendige scheidingsconstructies, paragraaf 7.5.

7.1 WONINGSCHEIDENDE WANDEN

7.1.1 Steenachtige enkelvoudige wanden

steenachtige woningscheidende wanden

Steenachtige enkelvoudige woningscheidende wanden bestaan meestal uit beton of kalkzandsteen.

enkelvoudige wand

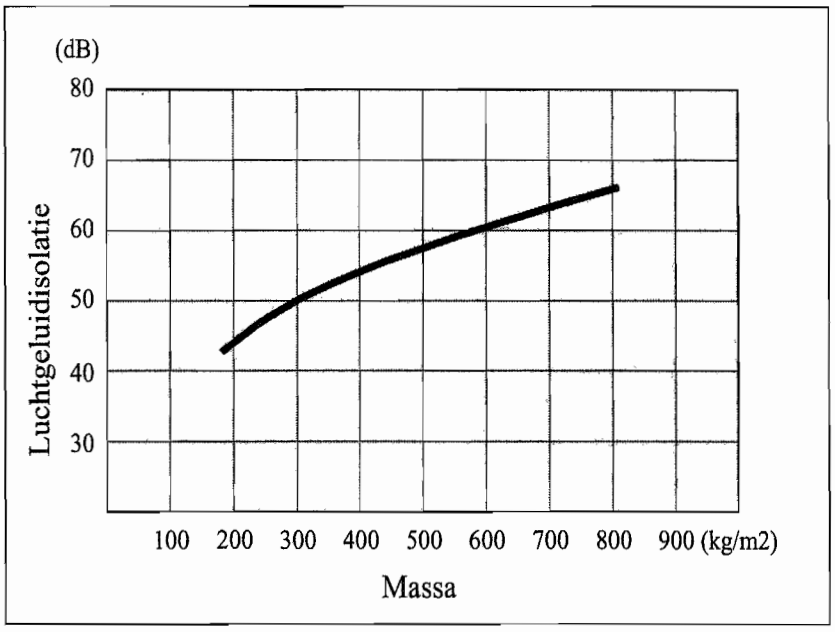
De geluidisolatie van een enkelvoudige wand wordt voornamelijk bepaald door de massa van de wand.
De geluidisolatie neemt toe als de massa van de wand toeneemt.

massa

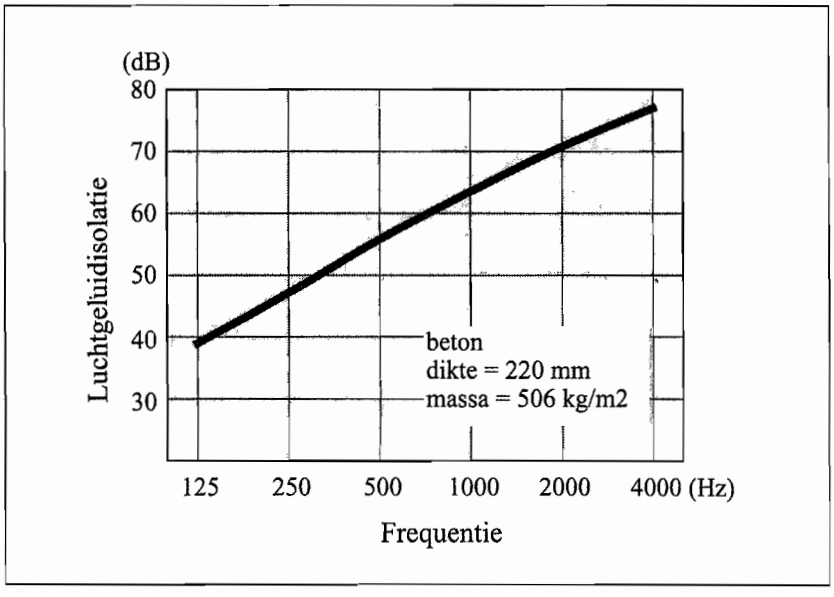
Naast de massa speelt de stijfheid van de wand een rol. Een geringe massa gecombineerd met een hoge stijfheid resulteert in een lage geluidisolatie.

In afbeelding 7.1 is de relatie tussen geluidisolatie en massa grafisch weergegeven. In afbeelding 7.2 is de relatie tussen geluidisolatie en frequentie weergegeven.
In de tabel 7.1 worden geluidisolatiewaarden van enkelvoudige wanden gegeven.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Afbeelding 7.1: Verloop geluidisolatie (R_w) van een enkelvoudige wand als functie van de massa

Afbeelding 7.2: Verloop geluidisolatie (R) van een enkelvoudige wand als functie van de frequentie

Dikte [mm]	Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	Rw [dB]	$I_{lu;lab}$ [dB]
Beton								
160	368	37	41	50	59	66	53	+1
180	414	37	43	52	61	68	55	+3
200	460	38	45	54	62	69	56	+4
220	506	39	47	56	64	71	58	+6
230	529	39	48	57	64	71	58	+7
240	552	40	49	57	65	72	59	+7
260	598	41	50	58	66	73	60	+8
Kalkzandsteen								
200	350	37	40	50	58	65	52	0
214	375	37	41	51	59	66	54	+2
240	420	38	43	53	61	68	55	+3
260	455	38	45	54	62	69	56	+4
265	470	38	45	54	62	69	57	+4
300	525	39	48	56	64	71	58	+7
327	572	40	49	58	65	72	60	+8

Tabel 7.1: Geluidisolatie steenachtige enkelvoudige wanden

Betonnen wanden zijn als woningscheiding toepasbaar vanaf een dikte van 200 mm, kalkzandsteen vanaf 265 mm (indien verzwaard met een extra pleisterlaag).

Met een enkelvoudige scheidingswand is het niet altijd mogelijk de aansluitende vloervelden van de naast elkaar liggende woningen van elkaar te scheiden (dilateren). Er is dan sprake van een doorlopende vloer. Bij het gebruik van lichte vloerconstructies kan dit tot problemen leiden bij de geluidwering.

7.1.2 Steenachtige spouwwanden

steenachtige spouwwanden

Steenachtige spouwwanden kunnen bestaan uit beton of metselwerk.

Door de massa in combinatie met de luchtspouw is een hoge geluidisolatie ook in de lage frequenties haalbaar.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Met de wat lichtere steenachtige materialen, zoals kalkzandsteen, zijn eveneens goede geluidisolatiewaarden te halen mits de detaillering goed is. Er mag beslist geen koppeling tussen de spouwbladen voorkomen.

Een goede tot zeer goede geluidisolatie is te realiseren met een spouwconstructie, bestaande uit twee zware spouwbladen (minimaal 200 kg/m^2 per blad) op enige afstand, 40-100 mm, van elkaar geplaatst zonder enige koppeling: de ankerloze spouwmuur. *ankerloze spouwmuur*

In tabel 7.2 is de geluidisolatie van dubbele steenachtige wanden gegeven.

	Dikte spouw-bladen [mm]	Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB]					Rw [dB]	$I_{lu;lab}$ [dB]
			125	250	500	1k	2k		
Kalkzandsteen									
- spouwbladen volledig ontkoppeld	100-30-100	351	50	48	56	81	98	62	+ 8
- spouwbladen aan de randen gekoppeld	100-30-100	351	46	45	51	61	70	56	+ 4
- spouwbladen volledig ontkoppeld	120-50-120	420	52	55	65	89	100	70	+ 16
- spouwbladen aan de randen gekoppeld	120-50-120	420	45	47	54	63	71	58	+ 6
Beton									
- spouwbladen volledig ontkoppeld	80-30-80	368	46	46	55	80	98	61	+ 6
- spouwbladen aan de randen gekoppeld	80-30-80	368	44	44	51	61	69	55	+ 3
Kalkzandsteen									
- spouwbladen ontkoppeld, absorptie in de spouw	100-50-100	351	56	54	62	87	99	66	+ 14
- spouwbladen gekoppeld met 20 ankers per 10 m randen ontkoppeld, absorptie in de spouw	100-50-100	351	50	52	60	79	93	64	+ 12
- spouwbladen gekoppeld met 40 ankers per 10 m randen ontkoppeld, absorptie in de spouw	100-50-100	351	50	52	60	79	93	64	+ 12

Tabel 7.2: Geluidisolatie dubbele steenachtige wanden

Koppelingen tussen de spouwbladen moeten altijd voorkomen worden. Speciebruggen kunnen zo'n koppeling veroorzaken. Om speciebruggen te voorkomen is een voldoende grote spouw of het aanbrengen van onverpakte minerale wol in de spouw aan te bevelen.

De spouwwand dient zonder 'geluidlekken' te worden uitgevoerd:
- geen tegenover elkaar liggende wandcontactdozen;
- geen schoonmetselwerk met slecht afgewerkte voegen.

De hoge geluidisolatie van een ankerloze spouwmuur kan in de praktijk volledig worden teniet gedaan door een rechtstreekse koppeling via de vloeren van de aan elkaar grenzende ruimten (doorgaande vloeren).

Indien een lichte vloer onder een spouwmuur doorloopt naar de naastliggende ruimte, dan zal de geluidwering tussen deze ruimten volledig worden bepaald door de geluidoverdracht via de vloeren. Het is daarom noodzakelijk de vloeren ter plaatse van de spouwmuur te scheiden.

7.1.3 Lichte samengestelde wanden

lichte samengestelde wanden

Dragende lichte samengestelde wanden komen voor in de houtskeletbouw en industriële bouw.

Een lichte samengestelde wand kan een zeer uiteenlopende opbouw hebben.

Een aantal kenmerken is echter gemeenschappelijk:
- de massa van de wand is relatief laag, ca. 70 kg/m^2;
- de wand bestaat uit een houten of stalen frame met platen aan beide zijden.

De volgende materialen zijn geschikt voor de opbouw van een lichte samengestelde constructie.

Voor de beplating:
- gipskarton, dik 9,5 of 12,5 mm, enkel of dubbel;
- gipsvezelplaat, dik ca. 15 mm;
- staalplaat (ontdreund), 1 à 2 mm dik;
- spaanplaat/hout, dik ca. 10 mm.

Voor de draagconstructie:
- houten stijlen en regels;
- metalen stijlen.

Voor de spouwvulling:
- glas- en steenwol (20-50 kg/m^3);
- houtwolcement (voor massavergroting), gelijmd op de buitenbeplating.

Voor de aansluitdetails:
- kit;
- dicht cellenband;
- mineraalwol, onverpakt;
- speciale rubberprofielen.

Bij een lichte samengestelde constructie zijn bepalend voor de geluidisolatie:
- de slapheid van de afwerkplaten (hoe slapper hoe beter);
- de breedte van de spouw tussen de bladen (hoe breder hoe beter);
- de spouwvulling (gevulde spouw is beter);
- de wijze waarop de bladen aan elkaar gekoppeld zijn door de stijlen en regels (geen starre koppeling);
- de aansluiting aan de omringende wanden (beplating vrijhouden).

In tabel 7.3 is de geluidisolatie van een aantal samengestelde lichte wanden gegeven. De constructies zijn in het laboratorium gemeten met een 'ideale' spouw (doorgaande dilatatie).

Omschrijving	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	Rw [dB]	$I_{lu;lab}$ [dB]
2 x 13 mm gipsplaten houten stijlen spouw 100 mm; 100 mm minerale wol; 2 x 13 mm gipsplaten	48	58	66	66	68	60	+ 8
13 mm gipsplaat; houten stijlen h.o.h. 600 mm (om en om), 48 mm x 98 mm; spouw 200 mm breed; 200 mm minerale wol; 13 mm gipsplaat	43	52	64	80	84	58	+ 6
13 mm gipsplaat; houten stijlen h.o.h. 600 mm (om en om), 48 mm x 98 mm; spouw 250 mm breed; 250 mm minerale wol; 13 mm gipsplaat	43	53	67	79	85	59	+ 7
13 mm gipsplaat; houten stijlen h.o.h. 600 mm (om en om), 48 mm x 98 mm; spouw 300 mm breed; 300 mm minerale wol; 13 mm gipsplaat	48	60	73	82	86	64	+ 12

Tabel 7.3: Geluidisolatie lichte samengestelde wanden

7.1.4 Voorzetwanden

voorzetwanden

Voorzetwanden worden gebruikt om de geluidisolatie van een wand te verbeteren.
Voorzetwanden bestaan uit een buigslappe beplating, een spouw gevuld met minerale wol en (eventueel) stijlen.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

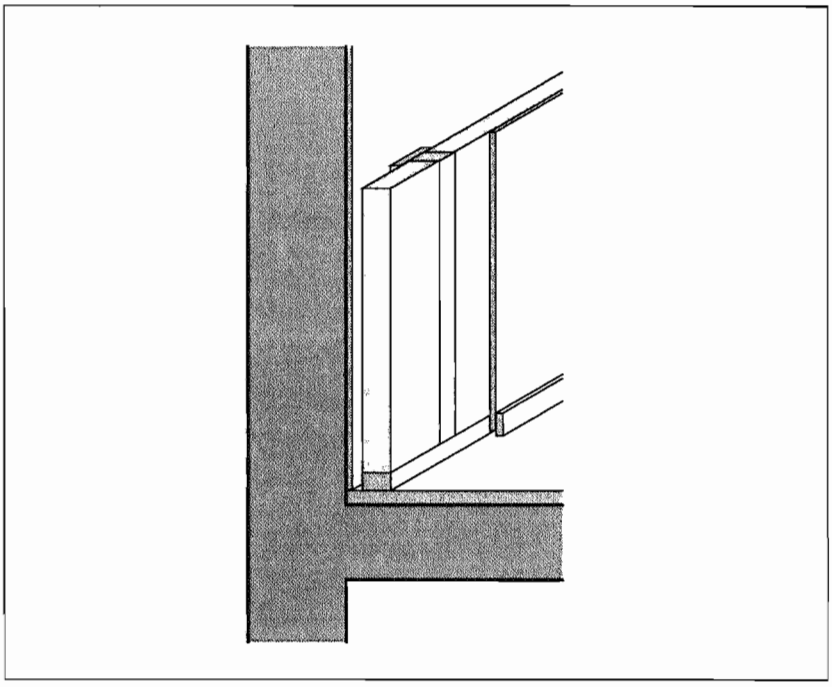
De beplating bestaat uit een of twee gipskarton- of gipsvezelplaten. De spouw, 20 tot 80 mm breed, kan geheel of gedeeltelijk worden gevuld met minerale wol.
De platen worden bevestigd op houten of stalen (C-profiel) stijlen die flexibel aan de basiswand zijn bevestigd.
Er zijn geprefabriceerde voorzetwanden in de handel die geen gebruik maken van stijlen maar door middel van verlijming aan de wand bevestigd worden.

In tabel 7.4 is voor een aantal voorzetwanden de verbetering van de geluidisolatie gegeven in dB, uitgaande van een wand van 100 mm kalkzandsteen.

Omschrijving	Verbetering van de geluidisolatie [dB]				
	125	250	500	1k	2k
basiswand:					
100 mm kalkzandsteen					
voorzetwand, geplakt:					
• 9 mm gips/20 mm wol	3	5	7	17	21
• 12 mm gips/20 mm wol	2	4	10	19	19
• 9 mm gips/50 mm wol	0	5	15	24	22
• 12 mm gips/50 mm wol	0	8	18	23	20
• 9 mm gips/50 mm wol	0	8	18	23	20
stijlen hout h.o.h. 600 mm:					
• 9 mm gips/50 mm wol	1	4	10	11	14
stijlen hout h.o.h. 300 mm:					
• 9 mm gips/50 mm wol	0	3	9	8	8
stijlen C-prof 600 mm:					
• 9 mm gips/50 mm wol	7	12	25	31	32
stijlen C-prof los:					
• 9 mm gips/50 mm wol	9	15	29	34	37

Tabel 7.4: Verbetering geluidisolatie door voorzetwand

Bij het plaatsen van een voorzetwand is het loshouden van de voorzetconstructie van de bestaande wand essentieel. Het contact van de stijlen met de basiswand moet flexibel onderbroken worden. Dit kan met behulp van viltstroken. In de handel zijn stijlen te verkrijgen die al voorzien zijn van vilt.

Afbeelding 7.3: Voorbeeld van een voorzetwand

7.2 Woningscheidende vloeren

7.2.1 Steenachtige vloeren

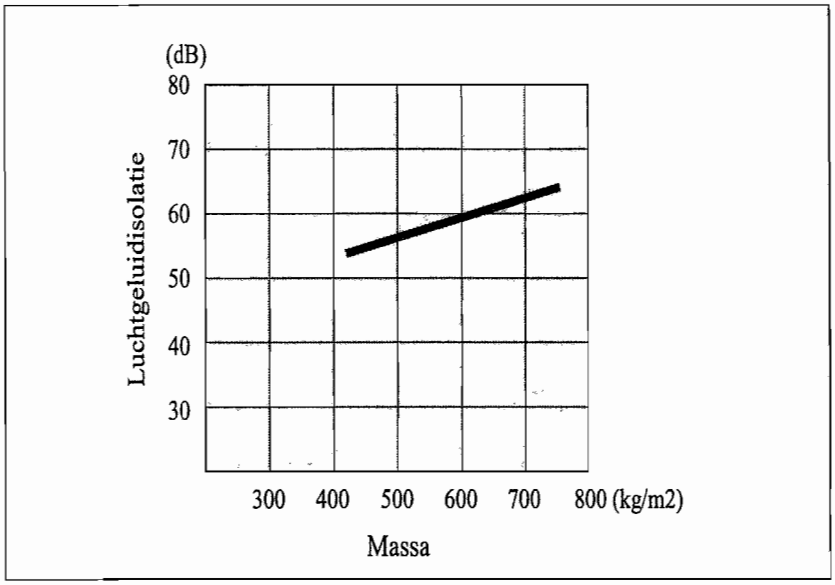
Een enkelvoudige steenachtige vloer kan opgebouwd zijn als een
- plaatvloer;
- bekistingsvloer;
- kanaalplaatvloer.

De lucht- en de contactgeluidisolatie van de enkelvoudige steenachtige vloer worden, evenals bij de enkelvoudige steenachtige wand, voornamelijk bepaald door de massa.
De isolatie van de vloer neemt toe met het toenemen van de massa van de vloer.

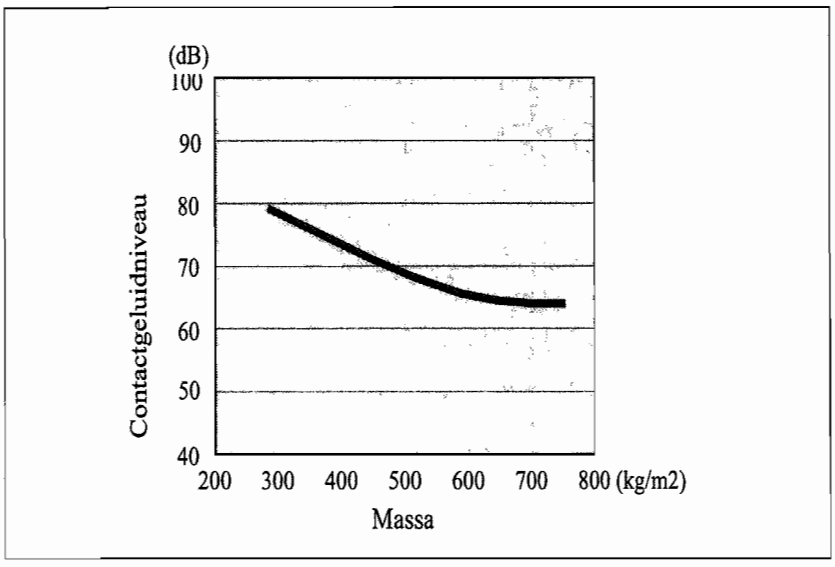
In de afbeeldingen 7.4 en 7.5 is de invloed van de massa op de $I_{lu;lab}$, $I_{co;lab}$, respectievelijk R_w en L_w grafisch weergegeven.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

In de tabellen 7.5 en 7.6 zijn de luchtgeluidisolatie en het contactgeluidniveau gegeven voor massieve betonvloeren (inclusief een 30 mm afwerklaag).

Afbeelding 7.4: Luchtgeluidisolatie van vloeren (R_w) als functie van de massa

Afbeelding 7.5: Contactgeluidniveau van vloeren als functie van de massa

Dikte [mm]	Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_w [dB]	$I_{lu;lab}$ [dB]
Beton								
150	402	41	42	52	60	67	54	+ 3
180	471	41	46	55	63	70	57	+ 5
200	517	42	47	56	64	71	58	+ 7
220	563	42	49	58	65	72	59	+ 8
280	701	45	53	61	68	75	63	+ 12
300	747	46	54	62	69	76	65	+ 13

Tabel 7.5: Luchtgeluidisolatie betonvloeren inclusief 30 mm afwerklaag

Dikte [mm]	Massa [kg/m²]	Geluiddrukniveau [dB] 125	250	500	1k	2k	L_{nw} [dB]	$I_{co;lab}$ [dB]
Beton								
150	402	69	71	72	72	73	74	- 4
180	471	63	67	69	70	70	72	- 1
200	517	61	65	67	68	69	68	0
220	563	60	64	66	67	67	69	+ 2
280	701	59	59	62	63	64	65	+ 6
300	747	59	58	61	62	63	64	+ 7

Tabel 7.6: Contactgeluiddrukniveau betonvloeren inclusief 30 mm afwerklaag

7.2.2 Zwevende dekvloeren

De zwevende vloer wordt aangebracht op de dragende vloer met behulp van een verende laag. De dekvloer kan bestaan uit cement-estrich, anhydriet of plaatmateriaal.

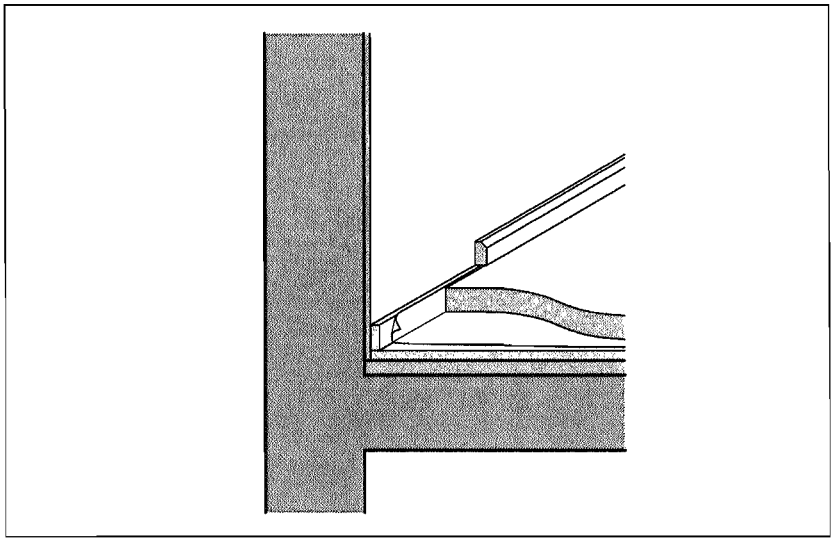
Een zwevende vloer wordt aangebracht ter verbetering van de contact- en luchtgeluidisolatie.
De contactgeluidisolatie wordt sterk verbeterd als de dekvloer volkomen los wordt gehouden van de bestaande vloer en de omringende wanden.

Door het aanbrengen van een 'losse' vloer op de bestaande vloer wordt directe aanstoting van de draagvloer voorkomen.

De luchtgeluidisolatie kan hoogfrequent iets verbeteren. De zwevende vloer werkt dan als een voorzetwand. Laagfrequent kan er echter een verslechtering optreden als de verende laag te dun is of de massaverhouding tussen dragende vloer en dekvloer verkeerd is.

Indien wordt gewerkt met cement-estrich of anhydriet dan spreekt men van een 'natte' zwevende vloer. Hierbij is het belangrijk dat het cementwater niet doordringt in de verende laag. Een dichte folie kan dit voorkomen (bijvoorbeeld polyethyleenfolie).

In tabel 7.7 wordt de verbetering van de contactgeluidisolatie aangegeven bij het toepassen van verschillende tussen- en bovenlagen.

Afbeelding 7.6: Voorbeeld zwevende vloer

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Omschrijving	Verbetering contact-geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	ΔL_{nw} [dB]	$\Delta I_{co;lab}$ [dB]
Basisvloer: Holle Baksteen							
Zwevende vloer: 50 mm beton - 10 mm wol (80 kg/m³)	0	18	11	26	29	21	+ 11
50 mm beton - 15 mm wol (80 kg/m³)	8	22	16	28	27	24	+ 17
50 mm beton - 5 mm wol (vilt)	-2	17	10	23	38	20	+ 9
50 mm beton - 50 mm wol (100 kg/m³)	5	17	20	23	28	23	+ 16
50 mm beton - 50 mm wol (150 kg/m³)	1	11	17	17	22	19	+ 12
5 mm parket - 20 mm schuim	1	3	4	11	27	16	+ 6
5 mm parket - 10 mm zachtboard	3	4	8	20	30	18	+ 9
22 mm hardboard - 50 mm wol (50 kg/m³)	9	19	29	38	47	31	+ 20
22 mm hardboard - 50 mm wol (100 kg/m³)	8	13	23	31	42	27	+ 16
22 mm hardboard - 50 mm wol (150 kg/m³)	4	11	17	27	35	25	+ 13
22 mm hardboard - 15 mm schuim	0	1	20	35	50	16	+ 5

Tabel 7.7: Verbetering van de contactgeluidisolatie door een zwevende vloer

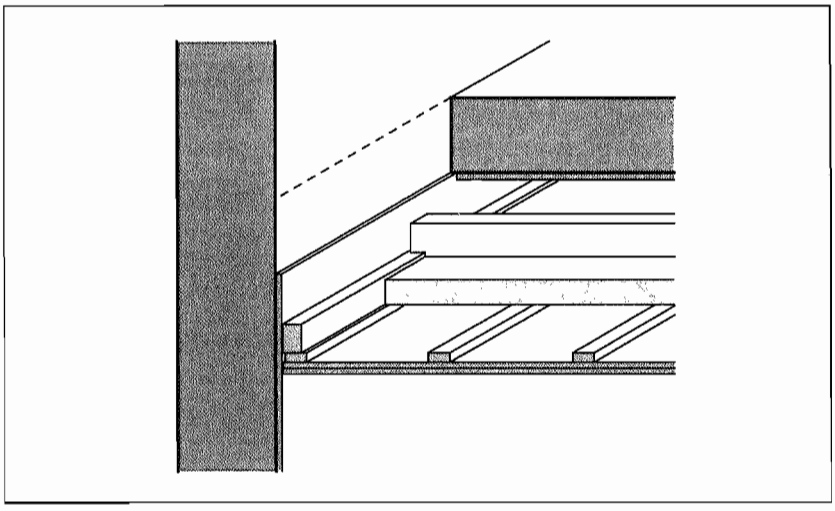
7.2.3 Verlaagde plafonds

Plafonds kunnen worden aangebracht om de luchtgeluidisolatie van een vloer te verbeteren.

Het plafond bestaat dan uit een buigslappe plaat die al dan niet flexibel, met een spouw, bevestigd is onder de vloer. De spouw wordt gevuld met onverpakte minerale wol.

De akoestische werking van een verlaagd plafond is vergelijkbaar met de werking van een voorzetwand.
De geluidafstraling van een plafond ligt in een ander frequentiegebied dan de basisvloer. Hierdoor isoleert het plafond juist in het frequentiegebied waar de vloer slecht isoleert. Bovendien heeft de spouw een gunstig effect op de geluidisolatie.

In tabel 7.8 is de verbetering van de luchtgeluidisolatie gegeven voor een aantal plafondconstructies.

Afbeelding 7.7: Voorbeeld verlaagd buigslap plafond

Omschrijving	Verbetering lucht-geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	ΔR_w [dB]	$\Delta I_{lu;lab}$ [dB]
houten vloer gipsplaat tegen balklaag:	0	10	13	15	18	12	12
gipsplaat verend tegen balklaag met minerale wol in spouw:	2	12	15	20	25	14	14
gipsplaat vrijhangend met minerale wol in spouw:	10	20	25	28	30	23	23
beton 100 mm gipsplaat op regels:	1	4	10	11	14	8	8
gipsplaat vrijhangend met minerale wol in spouw:	9	15	29	34	37	19	19

Tabel 7.8: Verbetering luchtgeluidisolatie bij toepassing van een plafond

7.3 KAMERSCHEIDENDE WANDEN

7.3.1 Lichte steenachtige wanden

Lichte steenachtige wanden kunnen bestaan uit kalkzandsteen, baksteen, lichtbetonblokken of gipsblokken.

De geluidisolatie van deze wanden wordt grotendeels bepaald door de massa.
De geringe massa van deze wanden heeft tot gevolg dat de geluid-isolatie beperkt blijft.

Bij de lichte steenachtige wanden speelt ook de stijfheid een grote rol.
Een stijve lichte wand isoleert slecht in het belangrijke deel van het frequentiegebied (1500 Hz).

Deze wanden isoleren echter voldoende om als kamerscheiding te functioneren, immers de eisen aan kamerscheidende constructies liggen 20 dB ($I_{lu;k}$=-20 dB) lager dan die voor woningscheidende constructies.

In tabel 7.9 zijn voor een aantal lichte steenachtige wanden de geluidisolatiewaarden gegeven.

Dikte [mm]	Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_w [dB]	$I_{lu;lab}$ [dB
Beton								
70	161	35	32	34	44	53	41	- 12
100	230	35	34	41	51	59	46	- 7
120	276	36	36	45	54	62	49	- 4
140	322	36	38	48	56	64	51	- 2
160	368	37	41	50	59	66	53	+ 1
Kalkzandsteen								
70	123	35	34	33	40	50	39	- 13
100	175	35	34	36	47	55	43	- 9
120	210	35	34	40	50	58	45	- 7
Gasbeton								
70	56	29	33	31	28	35	32	- 21
100	80	32	34	29	32	41	34	- 18
140	112	33	32	30	37	46	37	- 15
160	128	34	31	32	39	47	38	- 14
200	160	34	32	35	43	51	41	- 11
Gipsblok								
70	67	29	29	26	32	41	32	- 21
100	96	30	28	29	38	47	36	- 16
140	134	30	29	35	44	52	40	- 12

Tabel 7.9: Geluidisolatie lichte steenachtige homogene wanden

7.3.2 Lichte samengestelde wanden

De kamerscheidende lichte samengestelde wanden zijn op dezelfde wijze opgebouwd als de woningscheidende lichte samengestelde wanden. De pakketten van beplating en stijl- en regelwerk behoeven echter niet zo'n zware opbouw te hebben, de eisen aan kamer-scheidende wanden zijn immers 20 dB minder streng.
In tabel 7.10 is de luchtgeluidisolatie van een aantal lichte samengestelde wanden aangegeven.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Omschrijving	Geluidisolatie [dB]					R_w [dB]	$I_{lu;lab}$ [dB]
	125	250	500	1k	2k		
9 mm gipskarton /							
50 mm spouw /							
9 mm gipskarton:							
• Bladen niet gekoppeld							
- geen spouwvulling	15	22	29	35	40	32	- 20
- 45 mm mineraalwol	21	27	43	58	69	33	- 19
• Houten stijlen 600 mm h.o.h.							
- geen spouwvulling	15	22	29	35	40	32	- 20
- 50 mm mineraalwol	20	27	39	47	51	39	- 13
• Houten stijlen 300 mm h.o.h.							
- geen spouwvulling	19	22	29	35	40	33	- 19
- 50 mm mineraalwol	21	26	37	44	48	39	- 13
• C-profielen 600 mm h.o.h.							
- geen spouwvulling	15	22	29	35	40	32	- 20
- 50 mm mineraalwol	19	27	39	47	54	39	- 13
2 x 9 mm gipskarton /							
50 mm spouw /							
2 x 9 mm gipskarton:							
• C-profielen 600 mm h.o.h.							
- 50 mm mineraalwol	26	38	48	56	66	48	- 4
2 x 9 mm gipskarton /							
100 mm spouw /							
2 x 9 mm gipskarton:							
• C-profielen 600 mm h.o.h.							
- 50 mm mineraalwol	28	39	52	64	77	50	- 2
- 100 mm mineraalwol	29	42	55	68	81	52	0
• C-profielen gescheiden 600 mm h.o.h.							
- 100 mm mineraalwol	30	46	57	69	80	54	+ 2

Tabel 7.10: Geluidisolatie lichte samengestelde wanden

7.4 KAMERSCHEIDENDE VLOEREN

7.4.1 Steenachtige vloeren

Een steenachtige vloer kan opgebouwd zijn als een:
- plaatvloer;
- bekistingsvloer;
- kanaalplaatvloer.

Zowel de lucht- als de contactgeluidisolatie van de enkelvoudige steenachtige vloer worden voornamelijk bepaald door de massa.

In de tabellen 7.11 en 7.12 is de luchtgeluidisolatie en het contactgeluidniveau gegeven voor massieve betonvloeren (inclusief een 30 mm afwerklaag).

Dikte [mm]	Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_w [dB]	$I_{lu;lab}$ [dB]
Beton								
130	356	40	42	50	58	66	53	+ 1
150	402	41	42	52	60	67	54	+ 3
170	448	41	44	54	61	68	56	+ 4
190	494	42	46	55	63	70	57	+ 5
210	540	42	48	56	64	71	59	+ 7

Tabel 7.11: Luchtgeluidisolatie lichte steenachtige vloeren

Dikte [mm]	Massa [kg/m²]	Geluiddrukniveau [dB] 125	250	500	1k	2k	L_{nw} [dB]	$I_{co;lab}$ [dB]
Beton								
130	356	71	74	74	75	75	76	- 6
150	402	69	71	72	72	73	74	- 4
170	448	64	68	70	71	71	72	- 2
190	494	62	66	68	69	69	71	0
210	540	60	65	66	67	68	69	+ 1

Tabel 7.12: Contactgeluiddrukniveau lichte steenachtige vloeren

7.4.2 Houten vloeren

De houten vloer bestaat uit een houten balklaag met daarop vloerdelen en meestal een plafond onder tegen de balklaag.

De geluidisolatie van houten vloeren is over het algemeen minder goed dan van steenachtige vloeren.

Het toepassen van een plafond verbetert de lucht- en contactgeluidisolatie in de hoge frequenties aanzienlijk. Het plafond werkt daarbij als een lichte voorzetconstructie.

De verbetering bij de lage frequenties is echter gering, zij blijven bepalend. Evenals bij voorzetwanden geeft het toepassen van minerale wol in de spouw een verbetering. Uiteraard dient het plafond volledig gesloten (geen naden en kieren) te worden uitgevoerd.

Het loshouden van het plafond van de balken geeft een aanzienlijke verbetering van de geluidisolatie.

In tabel 7.13 zijn de lucht- en contactgeluidisolatie van diverse houten vloerconstructies aangegeven.

Omschrijving	125	250	500	1k	2k		
Luchtgeluid	Geluidisolatie [dB]					R_w [dB]	$I_{lu;lab}$ [dB]
houten vloer op balklaag	18	15	20	23	28	22	-29
houten vloer op balklaag met gipsplaten plafond	18	25	33	38	42	36	-16
Contactgeluid	Geluiddrukniveau [dB]					L_{nw} [dB]	$I_{co,lab}$ [dB]
houten vloer op balklaag	85	96	88	86	83	40	-30
houten vloer op balklaag met gipsplaten plafond	86	86	74	71	67	49	-21

Tabel 7.13: Geluidisolatie van houten vloerconstructies

7.4.3 Systeemvloeren

Onder systeemvloeren valt een groot aantal vloertypen die grofweg ingedeeld kunnen worden in twee typen:
- combinatievloer (broodjes);
- ribplaatvloer.

Deze vloeren worden voornamelijk toegepast als begane grond vloeren.

Bij een systeemvloer wordt de geluidisolatie niet alleen door de massa bepaald maar ook door de inwendige demping en de stijfheid van de constructie.

Een belangrijk kenmerk van systeemvloeren is de geringe massa. Hierdoor zijn systeemvloeren akoestisch minder gunstig dan massieve vloeren met dezelfde dikte.

Daar deze vloeren voornamelijk worden toegepast als begane grond vloeren is de geluidisolatie van belang voor de flankerende geluid-overdracht.

In tabel 7.14 is voor een aantal vloeren de geluidisolatie aangegeven.

	Dikte [mm]	Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_w [dB]	$I_{lu;lab}$ [dB]
cassettevloer:			h.o.h 600 mm						
	340	200	34	34	34	39	49	40	- 12
	350	285	36	38	38	43	53	44	- 8
	380	350	36	42	52	51	59	52	0
			h.o.h 1200 mm						
	340	150	32	31	33	38	48	38	- 14
	350	200	33	33	35	42	52	40	- 12
	380	260	33	36	40	50	58	45	- 7
			PS schuim						
combinatievloer:	200	180	33	33	34	42	51	40	- 12
gasbeton	200	230	34	35	43	47	55	46	- 6
licht beton	200	290	36	37	47	52	60	50	- 2

Tabel 7.14: Geluidisolatie systeemvloeren

7.5 UITWENDIGE SCHEIDINGS-CONSTRUCTIES

De uitwendige scheidingsconstructies worden onderverdeeld in:
Daken, paragraaf 7.5.1;
Gevels, paragraaf 7.5.2.

7.5.1 Daken

Het dakpakket kan worden gezien als een samengestelde constructie.

Evenals bij de samengestelde wand wordt de geluidisolatie bepaald door:

- de slapheid van de plaatmaterialen;
- de breedte van de spouw tussen de dakplaat en de dakpannen;
- de vulling van de spouw;
- de wijze waarop de bladen verstijfd en gekoppeld zijn;
- materiaal van het plafond.

7.5.1.1 Platte daken

In tabel 7.15 is voor een aantal platte daken de opbouw omschreven en de geluidisolatie gegeven.

Omschrijving dakopbouw	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1000	2000	R_A [dB(A)]
• houten dakbeschot / isolatie / bitumineuze dakbedekking:	16	25	26	24	30	25
met 30 mm grind op dak	21	27	27	29	34	28
• houten dakbeschot/ isolatie / bitumineuze dakbedekking/ gesloten plafond op 100 mm met minerale wol in spouw:	22	24	29	39	47	30
30 mm grind op dak:	25	27	32	42	50	33
• 100 mm beton / thermische isolatie / bitumineuze dakbedekking / massa ca. 225 kg/m²:	36	39	44	50	55	44
• 150 mm lichtbeton / bitumineuze dakbedekking / massa ca. 100 kg/m²	33	35	36	41	47	38
• 300 mm lichtbeton / bitumineuze / dakbedekking / massa ca. 200 kg/m²	35	38	42	48	53	43

Tabel 7.15: Geluidisolatie platte daken

7.5.1.2 Hellende daken

In tabel 7.16 is voor een aantal platte daken de opbouw omschreven en de geluidisolatie gegeven.

Omschrijving dakopbouw	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1000	2000	R_A [dB(A)]
• ongeïsoleerd pannendak op beschot van houten delen, zonodig kierdicht gemaakt met watervast multiplex - gordingenkap - 10 kg/m² - dakspouw 30-70 mm	20	20	26	33	40	27
• pannendak met geïsoleerde dakplaten (PUR/PS) - gordingen/sporenkap - 8-18 kg/m² - dakspouw 30-70 mm	20	20	28	34	40	27
• pannendak met geïsoleerde dakplaten (PUR/PS) - omgekeerde sporenkap - 15-25 kg/m² - dakspouw 100-135 mm	17	22	29	38	42	27
• pannendak met geïsoleerd dakbeschot. Thermische isolatie met minerale wol van 16 kg/m³ - gordingen/sporenkap - 8-15 kg/m² - dakspouw 70-110 mm	21	26	37	40	44	32

-zie vervolg op pag. 180-

-vervolg-

Omschrijving dakopbouw	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1000	2000	R_A [dB(A)]
• pannendak met geïsoleerd dakbeschot. Thermische isolatie met minerale wol van 16 kg/m³ - omgekeerde sporenkap - 15-25 kg/m² - dakspouw 155-210 mm - dikte minerale wol minimaal 35 % van de spoorhoogte	15	28	38	43	46	28
• pannendak met geïsoleerd dakbeschot. Thermische isolatie met minerale wol van 16 kg/m³ - omgekeerde sporenkap - 15-25 kg/m² - dakspouw 155-210 mm - dikte minerale wol minimaal 50 % van de spoorhoogte	19	29	38	43	46	32
• pannendak met geïsoleerd dakbeschot. Thermische isolatie met minerale wol van 16 kg/m³ - omgekeerde sporenkap - 15-25 kg/m² - dakspouw 155-210 mm - dikte minerale wol minimaal 80 % van de spoorhoogte	24	31	38	43	46	35

-zie vervolg op pag. 181-

-vervolg-

Omschrijving dakopbouw	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1000	2000	R_A [dB(A)]
• pannendak met zelfdrogende doosconstructie - lichte uitvoering - ribhoogte 67-100 mm gevuld met minerale wol van ca. 12 kg/m³ - 12-18 kg/m² - dakspouw 40-50 mm	17	23	32	41	47	28
• pannendak met zelfdragende doosconstructie - zwaardere uitvoering - ribhooge 120-140 mm en 45 mm met minerale wol van ca. 12 kg/m³ - 19-25 kg/m² - dakspouw 40-50 mm	19	29	38	43	47	32
• pannendak met zelfdragende gasbeton-elementen - licht: 80 kg/m² - dakspouw 50 mm	27	30	34	44	50	35
• pannendak met zelfdragende gasbeton-elementen - middelzwaar: 150 kg/m² - dakspouw 50 mm	31	34	40	50	58	40
• pannendak met zelfdragende gasbeton-elementen - zwaar: 200 kg/m² - dakspouw 50 mm	35	38	43	51	58	44
• pannendak met zelfdragende grindbeton-elementen - thermische isolatie PUR-PS schuim - 225 kg/m² - dakspouw 50 mm	35	39	45	53	58	45

Tabel 7.16: Geluidisolatie hellende daken

7.5.2 Gevels

7.5.2.1 Niet-transparante geveldelen

Niet-transparante geveldelen kunnen bestaan uit:
- steenachtig materiaal;
- lichte gevelelementen.

Steenachtig materiaal
Het steenachtig dichte geveldeel kan bestaan uit:
- een gemetselde spouwmuur;
- een spouwmuur bestaande uit een prefab beton binnenspouwblad en een gemetseld buitenspouwblad;
- steenachtig binnenspouwblad met buitenisolatie.

steenachtige geveldelen

Steenachtige geveldelen hebben een dusdanig grote massa dat de geluidisolatie hoog is ten opzichte van de andere, lichtere geveldelen.
Die bepalen daarom meestal de geluidisolatie van de totale gevel.

In tabel 7.17 is de geluidisolatie van gesloten, steenachtige geveldelen gegeven in octaafbanden en in dB(A) ten opzichte van het referentiespectrum buitengeluid.

Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB]					R_A [dB(A)]
	125	250	500	1000	2000	
161-200	37	42	45	52	59	46
201-250	38	42	48	55	61	48
251-320	39	43	50	57	63	49
321-400	40	43	50	58	64	49
401-500	42	46	52	59	65	52

Tabel 7.17: De geluidisolatie van steenachtige geveldelen

Lichte gevelelementen
Onder de lichte gevelelementen vallen onder andere borstweringspanelen en puivullingen. De panelen hebben veelal een geringe massa en in veel gevallen een grote stijfheid.

borstweringspanelen, puivullingen

Er zijn globaal drie typen lichte panelen te onderscheiden:
- enkelvoudige constructies;
- gelaagde constructies;
- opbouwconstructies.

Enkelvoudige constructies
In tabel 7.18 is voor enkele enkelvoudige lichte gevelpanelen de geluidisolatie gegeven in octaafbanden en in dB(A) ten opzichte van het referentiespectrum buitengeluid.

Materiaal	Dikte [mm]	Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1000	2000	R_A [dB(A)]
staalplaat	1	8	19	23	29	32	36	28
	3,5	28	29	33	36	39	41	37
	7	55	33	38	39	40	30	35
pvc-plaat	2,5	3	7	11	18	21	22	16
spaanplaat	16	10	14	18	22	26	20	21
	36	20	22	24	27	24	29	26
cement-gebonden vezelplaat	6	10	21	26	32	36	39	31

Tabel 7.18: De geluidisolatie van enkelvoudige panelen

Gelaagde constructies
- Kenmerkende gelaagde constructies zijn:
  - panelen met een dunne elastische tussenlaag, bijvoorbeeld twee gipsplaten verlijmd;
  - panelen met een stijve tussenlaag, bijvoorbeeld kunstofschuim met aan twee zijden plaatmateriaal gelijmd;
  - panelen met een anisotrope kernlaag, bijvoorbeeld honingraat met aan twee zijden plaatmateriaal gelijmd.

Tabel 7.19 geeft de geluidisolatie van enkele gelaagde lichte gevelpanelen in octaafbanden en in dB(A) ten opzichte van het referentiespectrum buitengeluid.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Opbouw	Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1000	2000	R_A [dB(A)]
papieren honingraat (ø 4 mm) dikte 75 mm							
- 2x hardboard, 4 mm	11	1	8	9	11	19	10
- 2x triplex, 6 mm dikte 60 mm	10	5	6	10	13	22	11
- 2x asbestcement, 4 mm	19	7	13	20	23	27	18
- 2x gipskarton, 12,5 mm dikte 25 mm	29	15	20	26	29	30	25
- 2x triplex, 4,3 mm verzwaard met hwc-plaat 15 mm	33	22	27	34	41	47	32
geëxpandeerde kurk, 45 mm							
- 2x asbestcement, 5 mm	29	25	27	29	36	44	31
polystyreenschuim 25 kg/m³ dikte 60 mm							
- 2x staalplaat, 1 mm	22	10	27	25	30	35	23
- 2x gipskarton, 9,5 mm	26	17	22	20	25	24	22
- 2x hardboard, 4 mm	13	15	20	24	26	17	21
polyurethaanschuim 50 kg/m³ dikte 30 mm							
- 2x gipskarton, 9,5 mm	21	17	22	23	30	41	25
- 2x aluminium, 0,8 mm	6	10	16	18	20	24	18
- 2x asbestcement, 5 mm	23	20	25	29	35	34	24
steenwol, 85 kg/m³ dikte 62 mm							
- 2x staalplaat, 0,8 mm	16	22	35	40	48	54	35
foamglas, 40 mm							
- 2x Eflex + emailstaal, 3,2 mm	26	23	26	30	33	37	30
- 2x gipskarton, 9,5 mm	21	23	25	29	29	35	29
- 2x staalplaat, 0,8 mm	17	22	23	28	31	33	28
- 2x aluminium, 2 mm	17	23	24	29	32	32	29
- 2x sendz. verz.staal, 1 mm	23	25	26	31	35	43	31
- 2x sendz. verz.staal, 2 mm	37	29	30	36	38	41	36
- 2x sendz. verz. staal, 2 mm + lijm	38	28	29	35	39	42	35

Tabel 7.19: De geluidisolatie van lichte sandwichpanelen

Spouwconstructies
Voor een zo hoog mogelijke geluidisolatie van een spouwconstructie:
- maak de spouw zo groot mogelijk;
- verdubbel de beplating;
- neem de h.o.h. afstand tussen de regels zo groot mogelijk;
- pas een gescheiden stijl- en regelwerk toe.

7.5.2.2 Ramen

De geluidisolatie van ramen is vaak bepalend voor de geluidwering van de gevel.

De geluidisolatie van ramen wordt in hoofdzaak bepaald door:
- soort beglazing;
- beglazingssysteem;
- de afmetingen;
- de kozijnconstructie;
- de aansluitingen;
- de kierdichting.

Soort beglazing
Beglazing kan worden onderverdeeld in:

Enkel glas
- enkelvoudig glas (3 tot 12 mm dik).
- gelaagd glas:
  - met tussenlaag van PVB-folie;
  - met tussenlaag van acrylaathars.

Dubbel glas
- dubbel glas (gesloten spouw):
  - spouw met luchtvulling;
  - spouw met gasvulling.
- dubbele ramen:
  - twee aparte ramen al dan niet gekoppeld (geventileerde spouw);
  - ramen met daarop aangebracht een voorzetraam.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Enkel glas
De geluidisolatie van enkel glas wordt bepaald door:
- de massa (dikte) glas;
- de stijfheid;
- de afmetingen.

Als de massa toeneemt, wordt de geluidisolatie beter. Bij de toename van de massa verschuift de grensfrequentie naar een ongunstiger frequentiegebied: 1000-2000 Hz.

In tabel 7.20 is de geluidisolatie van enkel glas met verschillende diktes weergegeven in octaafbanden en in dB(A) ten opzichte van het referentiespectrum buitengeluid.

Glas dikte [mm]	Geluidisolatie [dB]					R_A [dB(A)]
	125	250	500	1000	2000	
4	19	23	26	30	32	27
6	21	25	28	31	27	28
8	23	26	30	32	28	29
12	25	28	31	27	34	29

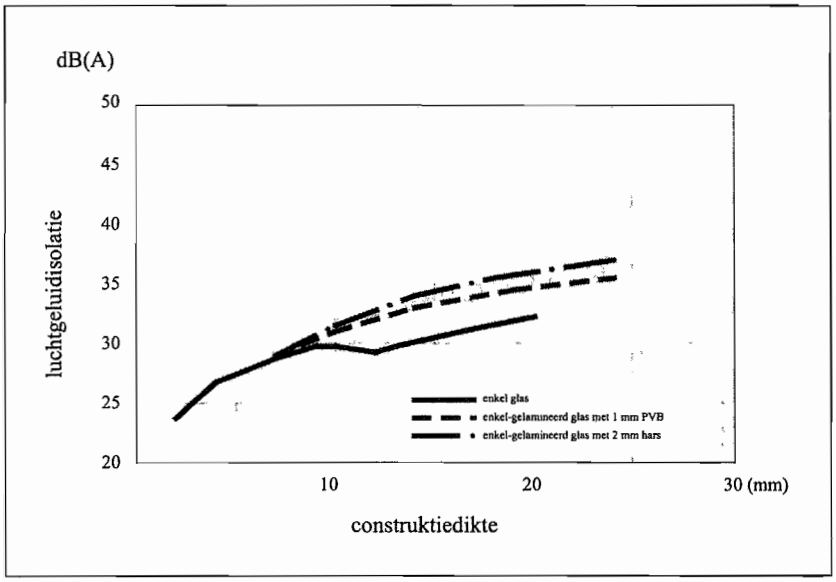
Tabel 7.20: Geluidisolatie enkel glas

Gelaagd glas
Bij gelaagd glas worden twee glasbladen verbonden via een elastische laag. Als tussenlaag wordt polyvinylbutyl (PVB-folie) of acrylaathars gebruikt, in dikte variërend van 0,38 mm tot enkele mm. De verbetering van de geluidisolatie ten opzichte van even dik enkel glas blijkt duidelijk uit de octaafbandwaarden, maar komt niet goed tot uiting in de R_A-waarde.

polyvinylbutyl, acrylaathars

Vaak wordt de dikte van de tussenlaag apart aangegeven. Gelaagd glas aangeduid met 11.1 mm bestaat uit 1 mm PVB of acrylaat tussen twee glasbladen met een gezamenlijke dikte van 11 mm (bv. 5 en 6 mm); de totale constructie is dus 12 mm dik.

In afbeelding 7.8 is de invloed van zo'n tussenlaag grafisch weergegeven.

Afbeelding 7.8: De invloed van de tussenlaag op de geluidisolatie bij gelaagd glas

In tabel 7.21 is de geluidisolatie van gelamineerd glas gegeven in octaafbanden en in dB(A) ten opzichte van het referentiespectrum buitengeluid.

Glas samenstelling [mm]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1000	2000	R_A [dB(A)]
PVB						
11.1	24	28	31	33	37	32
13.2	25	29	32	34	39	32
15.1	26	29	32	34	41	32
19.1	27	30	33	36	44	34
HARS						
10.2	24	28	32	36	39	32
12.2	25	29	33	36	40	33
14.2	26	30	34	37	41	34

*11.1 mm: totale dikte glas 11 mm, dikte tussenlaag 1 mm.

Tabel 7.21: Geluidisolatie gelaagd glas

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Dubbel glas
De geluidisolatie van dubbel glas is afhankelijk van:
- de dikte van de glasbladen;
- de spouw tussen de glasbladen;
- de koppeling tussen de glasbladen;
- de spouwvulling;
- de randabsorptie en randdemping;
- de evenwijdigheid van de glasbladen.

De spouwbreedte is de belangrijkste invloedsgrootheid. Hoe groter de spouw hoe hoger de geluidisolatie.

De meest gangbare spouwbreedte bij geprefabriceerd dubbelglas is 12 mm. De maximaal haalbare spouwbreedte is ongeveer 24 mm. De geluidisolatie wordt beter bij een spouw groter dan 60 mm. Een dergelijk grote spouw kan gerealiseerd worden met een voorzetraam of dubbele ramen. Bij dergelijke ramen zijn het schoonhouden en het risico van condensatie tegen het buitenste glasblad vaak een probleem.
Het is daarom belangrijk de binnenruit dampdicht aan te brengen en in het buitenkozijn ontspanningsopeningen te maken. Dit laatste omdat bij een temperatuurtoename de druk oploopt.

De koppeling tussen de spouwbladen is van invloed op de geluidisolatie. Een akoestisch flexibele verbinding is daarbij belangrijk.

De geluidisolatie van prefab dubbel glas kan verhoogd worden door het vullen van de spouw met een 'zwaar' gas in plaats van droge lucht. Als gasvulling wordt meestal zwavelhexafluoride (SF_6) toegepast. *gasvulling*

Een probleem van gasvulling bij dubbel glas is het gedrag op de lange duur (diffunderen). Verder is het moeilijk om de aanwezigheid van gas te controleren. De geluidisolatie van dubbel glas kan ook worden verhoogd door voor een of beide glasbladen gelamineerd glas te gebruiken.

Het toepassen van geluidabsorberend materiaal in de spouw tegen de zijkanten van het kozijn heeft veel effect bij zeer grote spouwen (> 80 mm).

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Tabel 7.22 geeft de geluidisolatie van dubbel glas, zowel voor een luchtgevulde als voor een gasgevulde spouw in octaafbanden en in dB(A) ten opzichte van het referentiespectrum buitengeluid.

Glas samenstelling [mm]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_A [dB(A)]
4-6-4	22	23	23	32	34	26
4-6-4-gas	22	21	26	40	37	28
4-6-6	24	24	26	33	33	28
4-6-6 gas	24	22	28	41	33	29
4-6-8	25	24	27	32	32	29
4-6-8 gas	24	22	30	39	32	29
4-12-4	21	22	28	36	38	28
4-12-4 gas	20	18	33	43	40	27
4-12-6	22	21	29	37	37	29
4-12-6 gas	21	18	35	44	37	27
4-12-8	23	22	30	36	36	29
4-12-8 gas	22	20	36	43	36	28
6-12-6	23	21	31	36	31	28
6-12-6 gas	22	20	36	43	36	28
4-16-4	21	19	30	38	39	27
4-16-4 gas	20	17	36	44	42	26
4-12-10	24	23	30	34	34	30
4-12-10 gas	23	22	37	39	34	30
6-12-8	24	23	31	35	30	29
4-12-8 gas	22	24	39	40	30	30
4-1622	20	31	38	39	28	
4-16-6 gas	21	22	38	45	39	30
6-12-10	24	24	32	34	34	31
6-12-10 gas	23	25	40	36	34	31
4-16-8	23	23	32	37	39	30
4-16-8 gas	21	24	39	44	37	31
6-16-8	23	25	33	37	32	31
6-16-8 gas	22	27	41	41	32	32
4-20-6	22	23	32	40	40	30
4-20-6 gas	20	26	40	46	40	32
6-16-10	24	26	22	36	36	32
6-16-10 gas	22	28	41	38	36	33
4-20-8	23	25	33	38	38	31
4-20-8 gas	21	27	41	45	38	32

-zie vervolg op pag. 190-

-vervolg-

Glas samenstelling [mm]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_A [dB(A)]
4-20-10	23	26	33	37	37	32
4-20-10 gas	22	28	41	41	37	33
4-24-6	22	26	33	41	41	32
4-24-6 gas	20	28	41	46	41	32
4-24-8	23	26	34	39	39	32
4-24-8 gas	21	29	41	46	39	33
4-24-10	23	27	34	38	38	32
4-24-10 gas	21	29	42	42	38	41
6-24-10	24	28	36	38	38	33
6-24-10 gas	24	28	36	38	38	34
8-24-10	24	29	37	36	34	33
8-24-10 gas	22	34	43	38	34	33
8-24-12	25	29	37	37	37	34
8-24-12 gas	23	35	44	37	37	34

Tabel 7.22: Geluidisolatie dubbel glas

Tabel 7.23 geeft de geluidisolatie voor dubbel glas met een gelamineerd spouwblad, zowel voor een luchtgevulde als een gasgevulde spouw in octaafbanden en in dB(A) ten opzichte van het referentiespectrum buitengeluid.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Glas samenstelling [mm]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_A [dB(A)]
Tussenlaag Pvb						
4-12-8.1	23	22	30	36	39	29
4-12-8.1 gas	22	20	36	43	39	29
6-12-8.1	24	24	31	35	38	30
6-12-8.1 gas	22	24	39	40	38	31
4-12-12.1	25	24	31	36	36	31
4-12-12.1 gas	23	23	37	38	36	31
6-12-12.1	25	25	32	36	43	32
6-12-12.1 gas	23	26	40	36	36	32
8-12-12.1	26	26	33	36	36	32
8-12-12.1 gas	23	28	41	36	36	33
6-16-12.1	25	26	34	38	38	33
6-16-12.1 gas	25	29	41	38	38	33
8-16-12.1	25	27	35	38	38	33
8-16-12.1 gas	23	31	42	38	38	34
6-20-12.1	25	27	35	39	39	33
6-20-12.1 gas	22	31	42	39	39	34
8-20-12.1	26	28	36	39	39	34
8-20-12.1 gas	23	33	43	39	39	35
6-24-12.1	25	28	36	40	40	34
6-24-12.1 gas	22	33	43	40	40	35
8-24-12.1	26	29	37	40	40	35
8-24-12.1 gas	23	35	44	40	40	36

-zie vervolg op pag. 192-

-vervolg-

Glas samenstelling [mm]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_A [dB(A)]
Tussenlaag hars						
4-12-10.2	25	25	33	39	40	32
4-12-10.2 gas	23	24	39	47	40	32
6-12-10.2	25	26	34	39	40	33
6-12-10.2 gas	23	24	39	47	40	32
6-12-12.2	26	27	35	38	39	34
6-12-12.2 gas	24	25	40	45	39	33
8-12-12.2	27	27	36	38	39	34
8-12-12.2 gas	25	29	44	39	39	35
6-16-12.2	26	28	36	40	41	34
6-16-12.2 gas	24	30	44	44	41	35
8-16-12.2	27	29	37	40	41	35
8-16-12.2 gas	24	31	44	43	41	35
6-20-12.2	26	29	38	41	42	35
6-20-12.2 gas	24	33	45	45	42	36
8-12-12.2	27	30	39	41	42	36
8-12-12.2 gas	25	35	46	42	42	37
6-24-12.2	26	30	39	42	43	36
6-24-12.2 gas	24	35	46	46	43	36

Tabel 7.23: Geluidisolatie dubbel glas met gelamineerd spouwblad

Tabel 7.24 geeft de geluidisolatie voor dubbel glas met twee gelamineerde spouwbladen, zowel voor een luchtgevulde als een gasgevulde spouw in octaafbanden en in dB(A) ten opzichte van het referentiespectrum buitengeluid.

Tabel 7.25 geeft de geluidisolatie voor dubbele ramen.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

Glas samenstelling [mm]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_A [dB(A)]
Tussenlagen:	Pvb - pvb					
8.1-12.8-1	24	25	32	35	41	31
8.1-12.8-1 gas	23	26	40	37	41	32
8.1-12-12.1	26	26	33	36	39	32
8.1-12-12.1 gas	24	28	42	36	39	34
8.1-16-8.1	24	26	34	36	42	32
8.1-16-8.1 gas	22	29	41	38	42	33
8.1-16-21.1	26	27	35	38	41	34
8.1-16-21.1 gas	24	31	42	38	41	35
8.1-20-8.1	24	27	35	37	43	33
8.1-20-8.1 gas	22	31	42	39	43	34
8.1-20-12.1	27	28	36	39	42	35
8.1-20-12.1 gas	24	33	43	39	42	36
8.1-24-8.1	25	28	36	38	44	34
8.1-24-8.1 gas	22	33	43	40	44	35
8.1-24-12.1	27	29	37	40	43	35
8.1-24-12.1 gas	24	35	44	40	43	36
Tussenlagen:	Pvb - hars					
8.1-12-20.1	26	27	35	39	42	34
8.1-12-20.1 gas	24	28	43	41	42	35
8.1-12-12.2	27	27	36	38	42	34
8.1-12-12.2 gas	25	29	44	39	42	35
8.1-16-10.2	26	28	37	40	44	35
8.1 16- 10.2 gas	24	31	44	43	44	36
8.1-16-12.2	28	29	37	40	44	35
8.1-16-12.2 gas	26	32	45	41	44	37
8.1-20-10.2	27	29	38	41	45	36
8.1-20-10.2 gas	24	34	45	44	45	37
8.1-20-12.2	28	30	39	41	45	36
8.1-20-12.2 gas	26	35	46	42	45	38
8.1-24-10.2	27	30	39	42	46	36
8.1-24-10.2 gas	24	36	46	45	46	37
8.1-24-12.2	28	31	40	42	46	37
8.1-24-12.2 gas	26	37	46	43	46	38

-zie vervolg op pag. 194-

-vervolg-

Glas samenstelling [mm]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_A [dB(A)]
Tussenlagen:	Hars - hars					
10.2-12-10.2	28	29	38	42	44	36
10.2-12-10.2 gas	26	31	46	46	44	37
10.2-16-10.2	29	30	40	44	46	37
10.2-16-10.2 gas	27	34	47	48	46	38
10.2-20-10.2	29	32	41	45	47	38
10.2-20-10.2 gas	27	36	48	49	47	39
19.2-24-10.2	29	33	42	46	48	39
19.2-24-10.2 gas	26	38	49	50	48	39

Tabel 7.24: Geluidisolatie dubbel glas met twee gelamineerde spouwbladen

Glas samenstelling [mm]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_A [dB(A)]
4-40-4	21	27	35	42	44	32
4-40-6	22	28	36	43	44	33
4-40-8	22	29	37	42	44	33
4-40-10	23	29	37	41	41	34
6-40-8	22	30	38	42	37	34
6-40-10	23	31	38	41	41	35
6-40-12	25	31	39	40	40	35
4-80-4	20	31	39	46	48	33
4-80-6	23	32	40	47	47	36
4-80-8	25	33	40	46	46	37
4-80-10	26	33	41	45	45	37
6-80-8	27	34	42	46	41	38
6-80-12	27	35	42	44	44	39
4-160-4	27	35	42	50	52	39
4-160-6	28	36	43	51	51	40
4-160-8	29	37	44	50	50	41
4-160-10	29	37	44	48	48	41
6-160-8	30	38	45	48	48	41
6-160-10	31	38	46	48	48	42
6-160-12	31	39	46	47	47	42

-zie vervolg op pag. 195-

-vervolg-

Glas samenstelling [mm]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_A [dB(A)]
Tussenlaag: hars						
4-40-10.2	24	31	39	46	47	36
4-40-12.2	25	31	40	45	46	36
6-40-10.2	25	32	41	46	46	37
6-40-12.2	26	33	41	45	46	37
8-40-12.2	26	33	42	45	46	37
8-40-12.2	27	34	42	45	46	38
4-80-10.2	26	35	43	50	50	38
4-80-12.2	27	35	44	49	50	39
6-80-10.2	28	36	45	49	50	40
6-80-12.2	28	37	45	49	50	40
8-80-10.2	29	37	45	49	50	41
8-80-12.2	29	38	46	48	49	41
4-160-10.2	30	38	47	53	54	42
4-160-12.2	30	39	47	52	53	42
6-160-10.2	31	40	48	53	54	43
6-160-12.2	32	40	49	52	53	44
8-160-10.2	32	41	49	53	53	44
8-160-12.2	33	41	50	52	53	45

Tabel 7.25: Geluidisolatie dubbele ramen

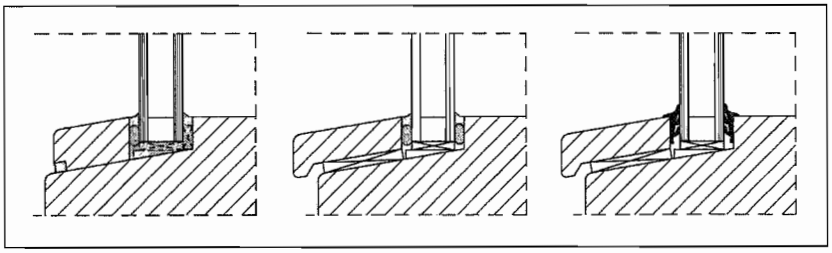
Beglazingssysteem
Het systeem van beglazing is van invloed op de starheid van de inklemming en de kierdichting.

Bij grote glasvlakken verdient een flexibele inklemming de voorkeur. Dit kan met een droog beglazingssysteem zoals bijvoorbeeld flexibele profielen (neopreen) of plastische / elastische kitsoorten.

Bij kleine ramen heeft een starre inklemming juist een gunstig effect op de geluidisolatie.

Bij dubbel glas zijn twee beglazingssystemen te onderscheiden:
- gesloten beglazingssysteem;
- ontlucht beglazingssysteem.

Akoestisch gezien is het gesloten systeem meestal iets minder critisch.
In afbeelding 7.9 zijn de beglazingssystemen schematisch weergegeven.

Afbeelding 7.9: Beglazingssystemen

Afmetingen raamvlak
Kleinere glasvlakken hebben een betere geluidisolatie dan grotere glasvlakken.
Het verschil blijft echter beperkt tot enkele dB's.

Kozijnconstructie
De invloed van de kozijnconstructie op de geluidisolatie is meestal te verwaarlozen.

Bij het gebruik van holle kokerprofielen in combinatie met zeer goed geluidisolerend glas (>35 dB(A)) kan de geluidisolatie van de raamconstructie de totale geluidisolatie beïnvloeden.

De keuze van de kozijnconstructie is van invloed op de kier- en naaddichting. Deze dichtingen hebben wel invloed op de geluidisolatie.

Bij houten kozijnen kan krimp optreden bij droging. Hierdoor kunnen kieren ontstaan.

Aluminium- en kunststofkozijnen kunnen scheef trekken.
Het is daarom raadzaam om meerpuntssluitingen te kiezen.

Stalen ramen sluiten over het algemeen slecht de kieren af.

Indien de kozijnconstructies doorgaan over meerdere woningen, moet er met de detaillering rekening worden gehouden met een ontkoppeling. Dit is noodzakelijk om flankerende geluidoverdracht te voorkomen.

Aansluitingen
Daar waar het raam aansluit op de omringende constructie ontstaan naden.
Naden kunnen de geluidisolatie verslechteren.

Bij de aansluiting van het kozijn op het metselwerk, is een goede afdichting aan de binnenzijde voldoende.

naden

Niet te grote naden kunnen worden afgedicht met een duurzame plastisch blijvende kitsoort, bij voorkeur op siliconenbasis.

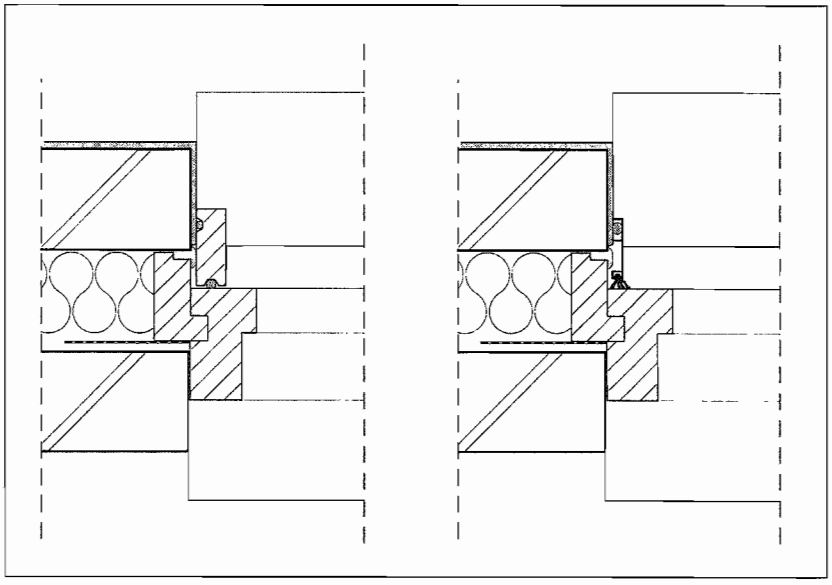
Bij een naadbreedte groter dan 5 à 6 mm moet een rugvulling worden aangebracht. Hiervoor kan comprimeerbaar, opencellig kunststofschuimband of een profiel worden gebruikt.

Bij houten kozijnen moet enkele jaren na de bouw de naaddichting gecontroleerd en eventueel bijgewerkt worden.
Hout krimpt, en de naden die kunnen ontstaan zijn aanzienlijk.
De beste methode bij krimpnaden is: de deklatten verwijderen; brede naden opvullen met minerale wol, geslotencellig kunststof-schuimband of PUR-schuim; naden afkitten en deklatten opnieuw aanbrengen.
Het probleem van na-afdichten kan worden voorkomen door een schuivende afdichting.
In afbeelding 7.10 worden enkele principes van een schuivende naadafdichting aangegeven.

afdichtingsprofiel

Het belangrijkste uitgangspunt bij een schuivende afdichting is dat het afdichtingsprofiel of de -lat aan de steenachtige constructie wordt bevestigd, zo kan de afdichting bij krimp langs het kozijn schuiven.

De naaddichting rondom suskasten is vaak een probleem.
De bredere naden dienen opgevuld te worden met minerale wol en er moet een luchtdichte afsluiting met montageprofielen komen.
In tabel 7.26 wordt de kwaliteit van een naaddichting gegeven.

Afbeelding 7.10: Schuivende naadafdichting kozijn-metselwerk

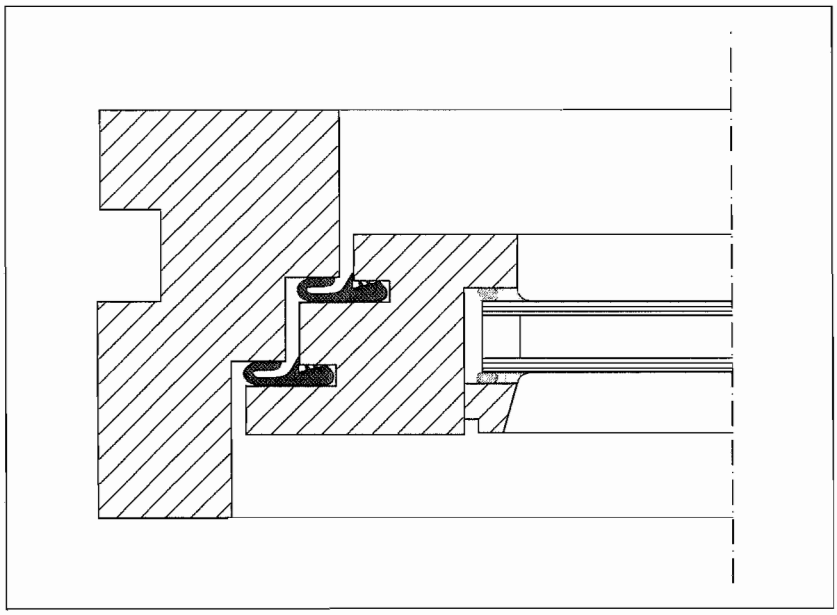
Naden	k_j	-10 lg k_j
kozijn-steen		
• tweezijdig gekit, afdeklat	3.10^{-6}	55
• schuimband, afdeklat	1.10^{-5}	50
• alleen afdeklat	3.10^{-4}	45
dakraamkast-dakbeschot		
• geen extra afdichting	$1\text{-}3.10^{-3}$	25-30
• dichting met band of kit	$1\text{-}3.10^{-4}$	35-40
suskast-kozijn/raam		
• gekit	1.10^{-5}	50
• alleen schuimband	$1\text{-}10.10^{-5}$	40-50

Tabel 7.26: Kwaliteit naaddichting

Kierdichting
De spleten die ontstaan bij bewegende delen van een kozijn noemen we kieren.

In situaties waar een geluidwering noodzakelijk is die maximaal 30 dB(A) bedraagt, kan worden volstaan met een enkele kierdichting. Een goede enkele kierdichting treedt alleen op als de draaiende delen goed op elkaar aansluiten. Verder moet de kierdichting rondom worden toegepast, dus niet worden onderbroken door hoeken of hang- en sluitwerk.

Indien de geluidwering meer dan 30 dB(A) moet bedragen, is het noodzakelijk een dubbele kierdichting toe te passen.
In afbeelding 7.11 is hiervoor een goed voorbeeld gegeven.

Afbeelding 7.11: Voorbeeld van een goede dubbele kierdichting

buisprofielen

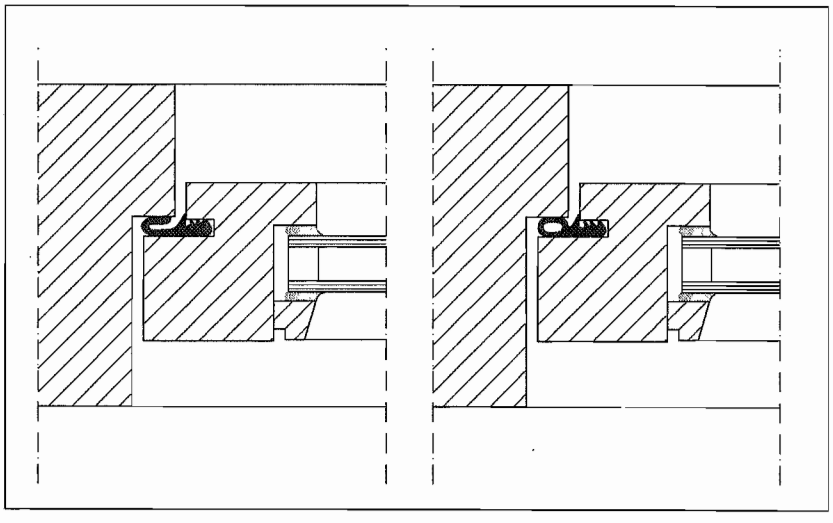
Met buisprofielen is een goede kierdichting mogelijk. De aandrukkracht is vaak groot, waardoor de draaiende delen moeizaam sluiten. Verder vereist een goede sluiting met een buisprofiel een optimale aanligging rondom omdat het werkingsgebied (spleetbreedte) gering is.

lipprofielen

Met lipprofielen is eveneens een goede kierdichting mogelijk. Het werkingsgebied is groter en de aandrukkracht voor de sluiting van het draaiende deel is geringer.
In onderstaande tabel staan enkele waarden voor verschillende kierdichtingen.

Kieren	k_j	$-10 \lg k_j$
Ramen		
• niet te openen	10^{-6}	60
• dubbele dichting	10^{-4} à 10^{-5}	40 à 50
• enkele dichting		
buisprofiel, hoogte >5 mm	10^{-4} à 3.10^{-5}	40 à 50
hoogte <5 mm	3.10^{-3}	25
lipprofiel, hoogte >9 mm	10 à $4^{-3}.10^{-5}$	40 à 50
hoogte 9-7 mm	3.10^{-4}	35
hoogte < 7mm	3.10^{-3}	25
• geen dichting, spleet 1-5mm	10 à $2^{-3}.10^{-3}$	20 à 25
Dakramen		
• raam-op-kast, enkel profiel	10^{-3}. à 3.10^{-4}	30 à 35
• raam-in-kast, enkel profiel	10^{-4}. à 3.10^{-5}	40 à 45
• drievoudig profiel	10^{-5}. à 3.10^{-6}	50 à 55

Tabel 7.27: Kwaliteit kierdichting

Afbeelding 7.12: Voorbeeld van een lip- en buisprofiel

7.5.2.3 Buitendeuren

De volgende aspecten bepalen de geluidwering van een deur:
- de geluidisolatie van het deurblad;
- de onderaansluiting van de deur;
- de aansluiting van de deur op het kozijn;
- de aansluiting van kozijn op wand.

Geluidisolatie deurblad
De geluidisolatie van het deurblad varieert met de opbouw van de deur.
Er zijn enkelvoudige deuren en dubbelbladige deuren.

De geluidisolatie van een enkelvoudige deur is te vergelijken met de geluidisolatie van een enkelvoudige wand.
De deur kan opgebouwd zijn uit: spaanplaat, multiplex, kanaalplaten van spaanplaat, kartonnen honingraat met hardboard.

De geluidisolatie van een dubbelbladige deur is afhankelijk van de buigstijfheid en de massa van de bladen, de spouwbreedte, de spouwvulling en de koppeling tussen de spouwbladen.
De bladen kunnen bestaan uit (dubbelwandig) staal of multiplex.

In tabel 7.28 is de geluidisolatie van een aantal hardhouten buitendeurbladen gegeven, al dan niet voorzien van glas.

Beschrijving deur	Massa [kg/m²]	Geluidisolatie [dB] 125	250	500	1k	2k	R_A [dB(A)]
38 mm Merbau							
• volledig hout	27	24	29	30	31	34	30
• 4-6-4 mm glas							
635x1034 mm²	27	25	27	28	34	38	30
635x1579 mm²	25	24	24	25	34	37	28
• 4-12-8 mm glas							
635x1034 mm²	30	23	30	31	35	37	32
635x1579 mm²	31	25	28	33	36	39	33
54 mm Merbau							
• volledig hout	40	27	31	31	34	40	33
• 4-6-4 mm glas							
635x1034 mm²	35	25	26	27	34	38	30
635x1579 mm²	31	25	24	25	34	37	28
• 4-12-8 mm glas	(gas gevulde spouw)						
635x1034 mm²	43	27	31	35	37	38	35
635x1579 mm²	42	27	32	35	39	36	35

Tabel 7.28: Geluidisolatie hardhouten buitendeurbladen

Aansluitingen
De aansluitingen van de deur op het kozijn en het kozijn op de wand zijn vergelijkbaar met ramen (zie 7.4).
De aansluiting van de deur op de vloer is moeilijker. De volgende oplossingen zijn hiervoor te gebruiken:
- een beweegbaar profiel in de onderzijde van de deur, bij het sluiten van de deur zakt het profiel naar beneden op een vlakke stalen strip in de vloer;
- een vast profiel sluit tegen een bolle metalen of kunststof dorpel.

7.5.2.4 Ventilatievoorzieningen

De ventilatievoorzieningen in de gevel hebben een grote invloed op de geluidwering van de gevel.

7 Materiaal- en bouwdeelgegevens

De volgende ventilatievoorzieningen komen voor:
- ongedempte ventilatievoorziening: ventilatierooster;
- gedempte ventilatievoorziening: suskast.

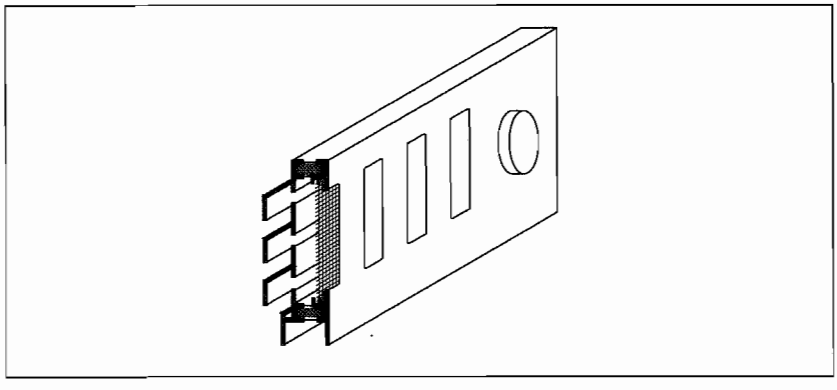
Bij het kiezen van het type ventilatievoorziening moet dus rekening worden gehouden met twee eisen:
- de ventilatie-eis: aantal m^3 lucht per seconde (NEN 1087, Bouwbesluit);
- de geluidweringseis, geluidisolatie van de voorziening.

In de NPR 1088 'Ventilatie in woongebouwen' worden aanwijzingen gegeven en voorbeelden voor de constructieve uitvoering van ventilatievoorzieningen. Het gaat dan om de plaats van de ventilatie-opening in de gevel en de grootte van de openingen.

Ongedempte ventilatievoorzieningen

ventilatieroosters

Afsluitbare ventilatieroosters worden veel toegepast in de praktijk. Deze roosters hebben geen geluiddempende eigenschappen. De geluidisolatie van een dergelijk rooster bedraagt -3 à 0 dB(A), gerelateerd aan hun netto doorlaat.
Indien de vereiste geluidwering van de gevel niet te groot is en de ventilatie-eis eveneens gering, kan met een ventilatierooster worden volstaan.

Afbeelding 7.13: Ongedempte ventilatievoorziening

Gedempte ventilatievoorzieningen

suskasten

Suskasten zijn gedempte ventilatievoorzieningen.
De demping van het geluid moet over een korte afstand gerealiseerd worden.

De dempingprincipes berusten op:
- geluiddemping door het toepassen van poreuze geluid-absorberende materialen in de luchtdoorlaatopening;
- de lucht een zo lang mogelijke weg af laten leggen tussen twee absorberende lagen;
- toepassen van resonatorprincipes (Helmholz-, spleet-, en plaat-resonatoren).

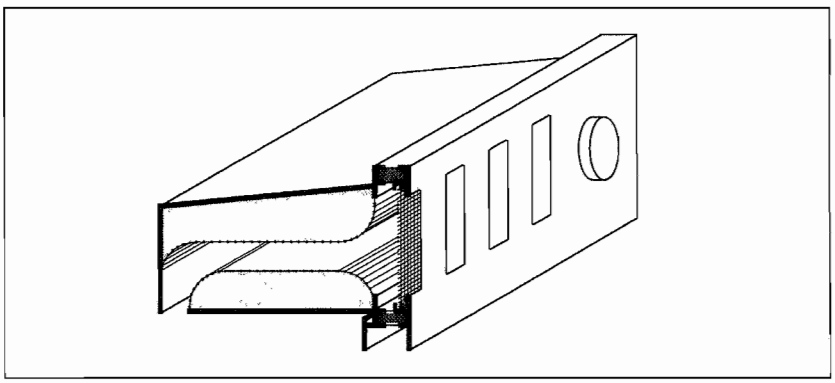
Er zijn twee soorten suskasten:
- fabrieksmatig vervaardigde suskasten;
- in het werk vervaardigde suskasten (bouwkundige suskasten).

Fabrieksmatig vervaardigde suskasten

Er zijn drie hoofdtypen.
- Suskasten met een variabele lengte:
  Deze kasten zijn geschikt om te bevestigen in de kozijnen en worden meestal boven het glas al dan niet met een tussendorpel aangebracht.
- Suskasten met een vaste afmeting:
  Deze kasten zijn geschikt voor plaatsing op het binnenspouw blad, in een sparing in het binnenspouwblad, in de spouw tussen binnen- en buitenspouwblad en soms in een dubbelschalige dakconstructie.
- Suskast geïntegreerd binnen een raamsysteem:
  De spouw van het raam vormt een deel van het kanaal van de suskast. Hierdoor kan de suskast klein blijven en opgenomen worden in het kozijn.
  De suskast is hierdoor echter niet meer afzonderlijk werkzaam en is alleen te gebruiken geïntegreerd in het raamsysteem.

Om te bepalen welk type suskast in aanmerking komt en wat de benodigde lengte is moet vastgesteld worden wat de ventilatie-eis voor de betreffende ruimte is.

De suskast dient nu zo te worden gekozen dat de netto-doorlaat in combinatie met de raambreedte voldoet aan de ventilatie-eis. Verder moet de R_A-waarde van de suskast aan de vereiste waarde voldoen.
De gegevens over de netto-doorlaat en de geluidwering van de suskast worden door de fabrikant van de suskast geleverd.

Afbeelding 7.14: Voorbeeld van een geluidgedempte ventilatie-voorziening

In het werk vervaardigde suskasten

bouwkundige suskasten

De in het werk vervaardigde suskasten worden ook wel bouwkundige suskasten genoemd.
Het voordeel van een bouwkundige suskast is de mogelijkheid deze optimaal aan het ontwerp aan te passen.
Het geluid wordt in de suskast gedempt door het toepassen van poreuze absorberende materialen in combinatie met een zo lang mogelijke spleetlengte.

De geluid- en ventilatietechnische prestaties van een bouwkundige suskast zijn niet direct uit laboratoriummetingen bekend. Deze gegevens moeten aan de hand van de gegevens van de suskast berekend worden.

De ventilatietechnische prestaties van een suskast worden uitgedrukt in de netto-doorlaat van de kast.

De netto-doorlaat wordt beïnvloed door de luchtweerstand. De luchtweerstand is afhankelijk van:
- de intrede-opening;
- de bochten in de kast (aantal, hoek);
- de weerstand van de geluiddempende spleet;
- de weerstand van de uittrede-opening met rooster.

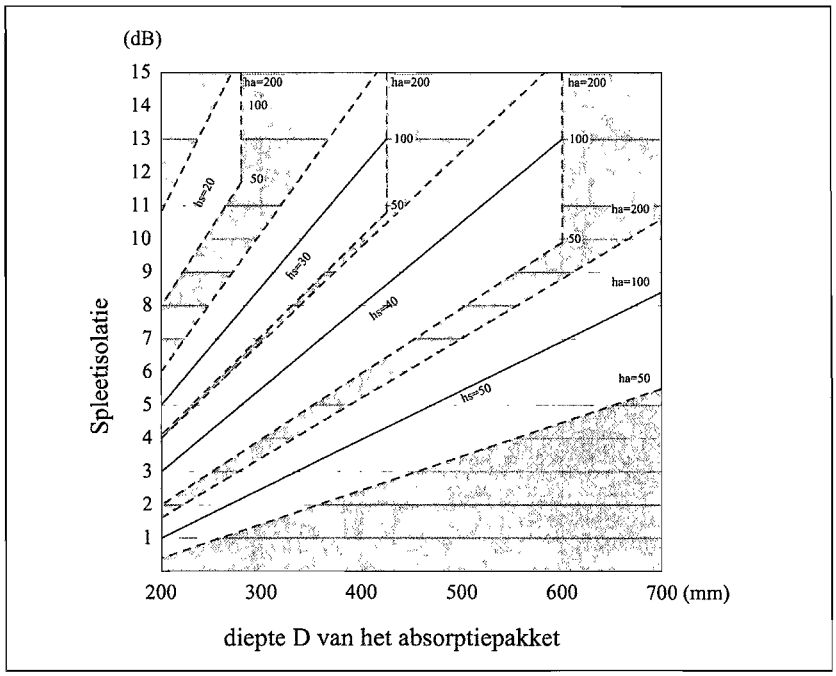
De geluidtechnische prestaties worden bepaald door de geluidisolatie, R_A, van de spleet.
Deze R_A-waarde is afhankelijk van:
- de spleethoogte;
- de absorptiediepte;
- het absorptiemateriaal.

Met behulp van deze gegevens kan de $R_{A,spleet}$ uit een diagram worden afgeleid. Het diagram dat de relatie tussen de spleethoogte (h_s), de absorptiediepte (D), de hoogte van het absorptiepakket (h_a) en de R_A-waarde geeft is weergegeven in afbeelding 7.15.

spleethoogte

Naast het absorptiemateriaal is ook de omkasting van invloed op de geluidisolatie van de suskast.
De flankerende geluidoverdracht die via de kastwand op kan treden, is vrijwel altijd aanzienlijk kleiner dan de bijdrage van de geluidoverdracht via de spleet.
Deze geluidoverdrachtweg kan dan ook als een correctieterm aan de $R_{A,spleet}$ worden toegevoegd.
De geluidisolatie van de suskast wordt dan:

$R_{A,netto} = R_{A,spleet}$ - flankingcorrectie.

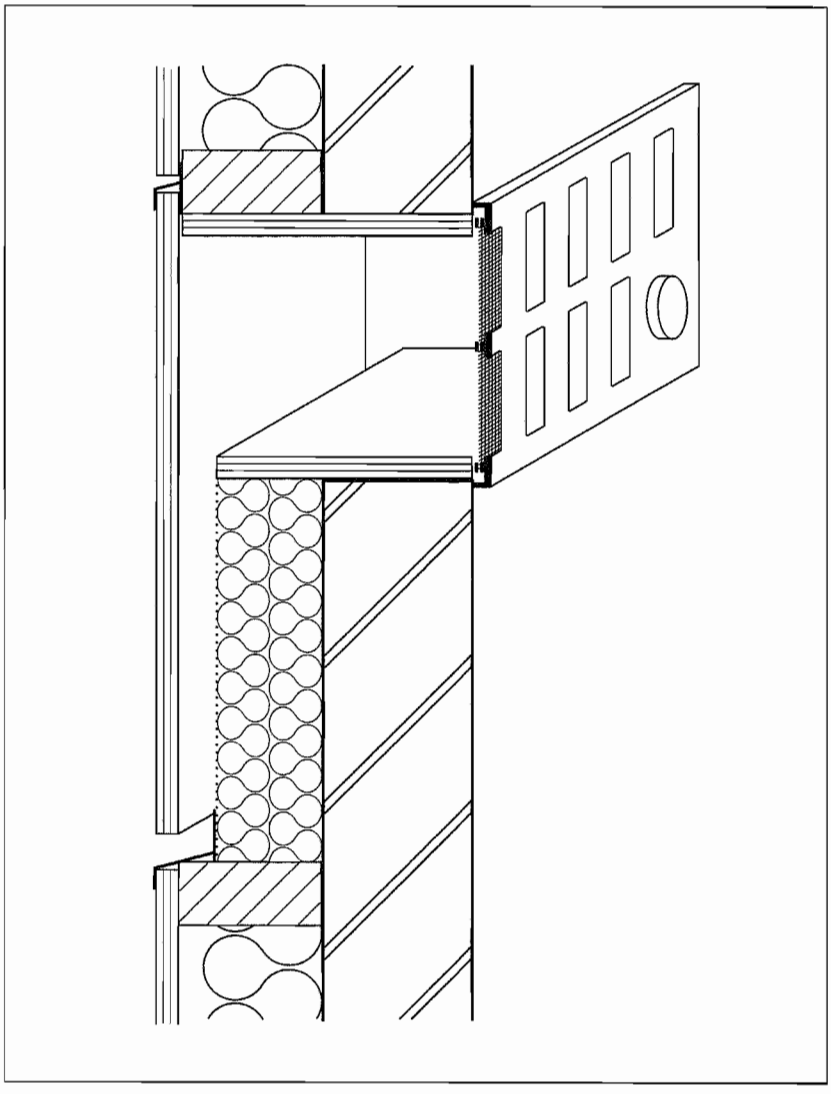

Afbeelding 7.15: Diagram voor de bepaling van de spleetisolatie van een bouwkundige suskast

In tabel 7.29 wordt de correctie voor flanking gegeven als functie van de massa van het plaatmateriaal.

massa plaatmateriaal in kg/m²			flankingcorrectie in dB(A)		
≤ 6	6 < massa ≤ 10	> 10	$0 \le R_{A,spleet} \le 5$	$5 \le R_{A,spleet} \le 10$	$10 \le R_{A,spleet} < 15$
		$\frac{y}{h_s} \le 10$	0	0	0
	$\frac{y}{h_s} \le 10$	$10 < \frac{y}{h_s} < 35$	0	0	1
$\frac{y}{h_s} \le 10$	$10 < \frac{y}{h_s} < 35$		0	1	3
$10 < \frac{y}{h_s} > 35$			1	3	6

Tabel 7.29: Bepaling flankingcorrectie voor bouwkundige suskasten

In afbeelding 7.16 is een voorbeeld gegeven van een bouwkundige suskast.

Afbeelding 7.16: Bouwkundige suskast

8

WONINGSCHEIDENDE WANDEN VAN BETON

In dit hoofdstuk worden praktijkoplossingen gegeven voor de aansluitende constructies bij wanden van beton.

De details zijn gegeven voor constructies die momenteel vrij algemeen worden toegepast in de Nederlandse bouwpraktijk.

Geluidoverdracht
De geluidoverdracht van de ene ruimte naar de andere geschiedt zowel via de gemeenschappelijke scheidingsconstructie (wand en vloer) als via de daarmee verbonden vlakken.
De geluidwering tussen ruimten is daarom altijd afhankelijk van:
- de geluidisolatie en oppervlakte van de scheidingsconstructie (wand of vloer);
- de mate van verbindingsdemping op de plaats van de aansluitende constructies (vloer, wand, gevel en dak);
- de mate van geluidafstraling en de oppervlakte van de aansluitende constructies (vloer, wand, gevel en dak).

De geluidwering kan nooit beter zijn dan de geluidisolatie van de directe scheidingsconstructie. De woningscheidende wand of vloer bepaalt dus altijd de maximaal haalbare akoestische kwaliteit.

Niet elke constructie is zonder meer toegestaan bij een woningscheidende constructie.

In de NPR 5070 zijn algemene aanwijzingen gegeven voor aansluitende wanden, vloeren, gevels en daken aan de woningscheidende constructie

In dit hoofdstuk zijn de aanwijzingen van NPR 5070 voor woningscheidende wanden van beton nader uitgewerkt.

De geluidenergie kan bij een aansluiting of verbinding al dan niet verzwakt worden doorgegeven. Deze vermindering van geluidenergie wordt de verbindingsdemping genoemd. Maatregelen dienen er zoveel mogelijk op gericht te zijn deze verbindingsdemping zo hoog mogelijk te maken.

8 Woningscheidende wanden van beton

De geluidwering wordt verder beïnvloed door:
- het omloopgeluid (bijvoorbeeld de geluidoverdracht via portalen, gangen en schachten);
- geluidlekken (bijvoorbeeld spleten, kieren, gaten en leidingdoorvoeren).

Bij de getekende oplossingen is in detail aangegeven:
- de haalbare akoestische kwaliteit: uitgedrukt in $I_{lu;k}$ en I_{co};
- de toepassingsvoorwaarden;
- de uitvoeringsvoorwaarden.

Let op!
De akoestische kwaliteit is steeds aangegeven voor die situaties waarin de bijdrage aan de geluidoverdracht via de andere aansluitende constructies te verwaarlozen is.

Met betrekking tot het toepassingsgebied worden twee situaties onderscheiden:
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een niet tot die woning behorend verblijfsgebied en tussen een besloten ruimte van een woongebouw en een in een woning gelegen verblijfsgebied;
- tussen besloten ruimte, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een tot een andere woning of woongebouw behorende, besloten niet van een verblijfsgebied deel uitmakende ruimte, geen gemeenschappelijke verkeersruimte zijnde.

Op het uitklapblad is een legenda voor de tekeningbladen opgenomen.
De tekeningen zijn op schaal getekend. Opmeten is mogelijk met het maatlatje op het uitklapblad.

Aan de onderzijde van de pagina is de SRW/SROW code opgenomen.

8 Enkelvoudige wanden van beton

Enkelvoudige woningscheidende wanden van beton:

dikte (mm)	massa (kg/m^2)	$I_{lu;lab}$ (dB)
200	460	+ 4
230	530	+ 7

SRW/SROW CODE:

21 .. ..:	Beton
21 10 .. .. ..:	In het werk gestort
21.10.00 .. ..:	Beton
21.10.00.01 ..:	Enkelvoudige wand
21.10.00.01.1.:	Knoopunt 1 (Fundering-begane grond vloer)
21.10.00.01.11:	Aansluitende constructie type 1

De volgende knoopunten zijn in deze paragraaf nader uitgewerkt:

1. Fundering - Woningscheidende wand - Begane grond vloer (thermisch geïsoleerd)
   - 1 combinatievloer
   - 3 bekistingsvloer
   - 4 ribbenvloer
   - 7 kanaalplaatvloer

2. Woningscheidende wand - Verdiepingsvloer
   - 2 plaatvloer
   - 3 bekistingsvloer
   - 7 kanaalplaatvloer

3. Woningscheidende wand - Binnenwand
   - 1 kalkzandsteen
   - 2 gipsblokken/gasbeton
   - 3 stijl en regelwerk
   - 4 kozijn

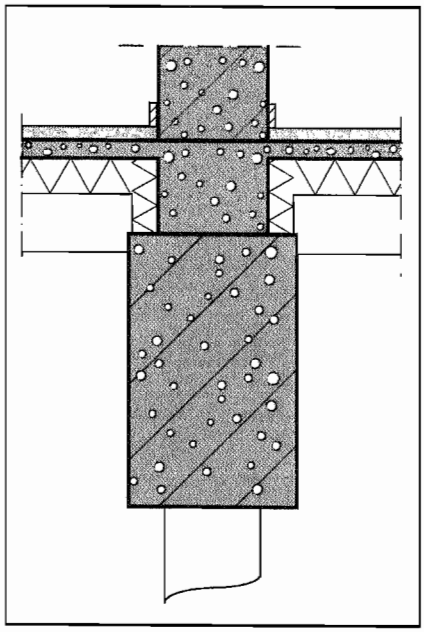
4. Woningscheidende wand - Plat dak
   - 1 houten dakbeschot
   - 4 breedplaatvloer
   - 5 bekistingsvloer
   - 6 kanaalplaatvloer

8 Enkelvoudige wanden van beton

5. Woningscheidende wand - Hellend dak
   1 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie hardschuim
   2 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie minerale wol
   3 sporenkap, thermische isolatie hardschuim
   4 sporenkap, thermische isolatie minerale wol
   5 doosconstructie, thermische isolatie minerale wol
   6 sandwich, thermische isolatie hardschuim
   7 zakgootconstructie/sporenkap
   8 zakgootconstructie/doosconstructie

6. Woningscheidende wand - Gevel
   1 binnenblad kalkzandsteen
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
     c. pleister
   2 binnenblad gipsblokken/gasbeton
     buitenblad a. baksteen
   3 binnenblad prefab hout
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
   4 puiconstructie
     buitenblad a. baksteen
     b. hout

Combinatievloer

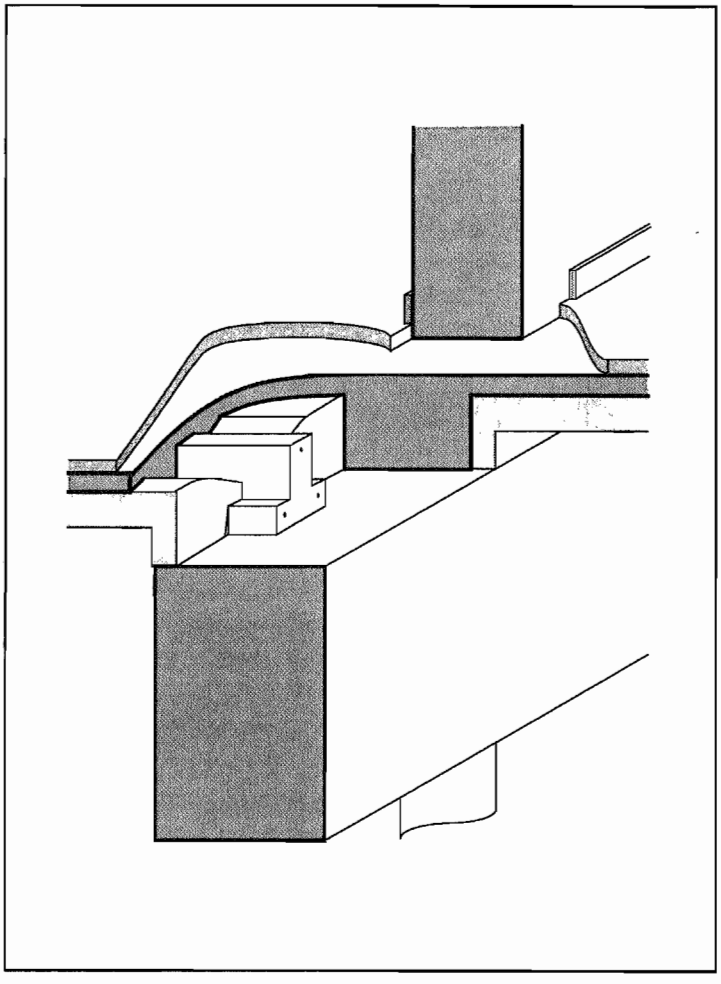

Akoestische kwaliteit

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co} = +7$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

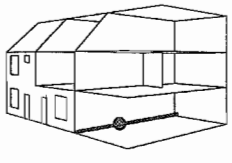
Uitvoeringsvoorwaarden

- massa vloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag
- massa verdiepingsvloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag

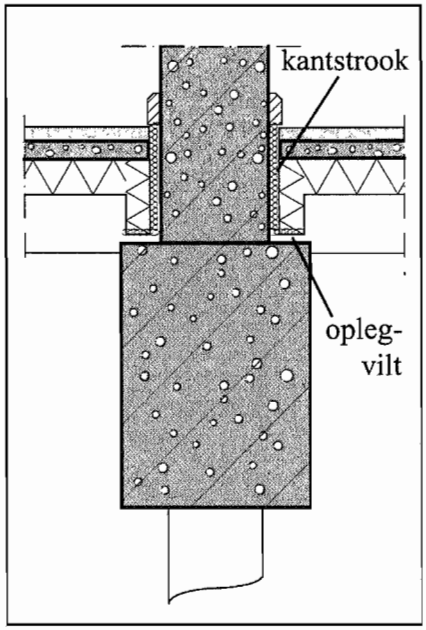
- wand moet worden doorgezet tot op fundering

Aandachtspunten

- betondikte tussen PS-elementen zelfde dikte als wand
- presteert minder in gebied onder 100 Hz
- geen doorvoeren in wand

Combinatievloer

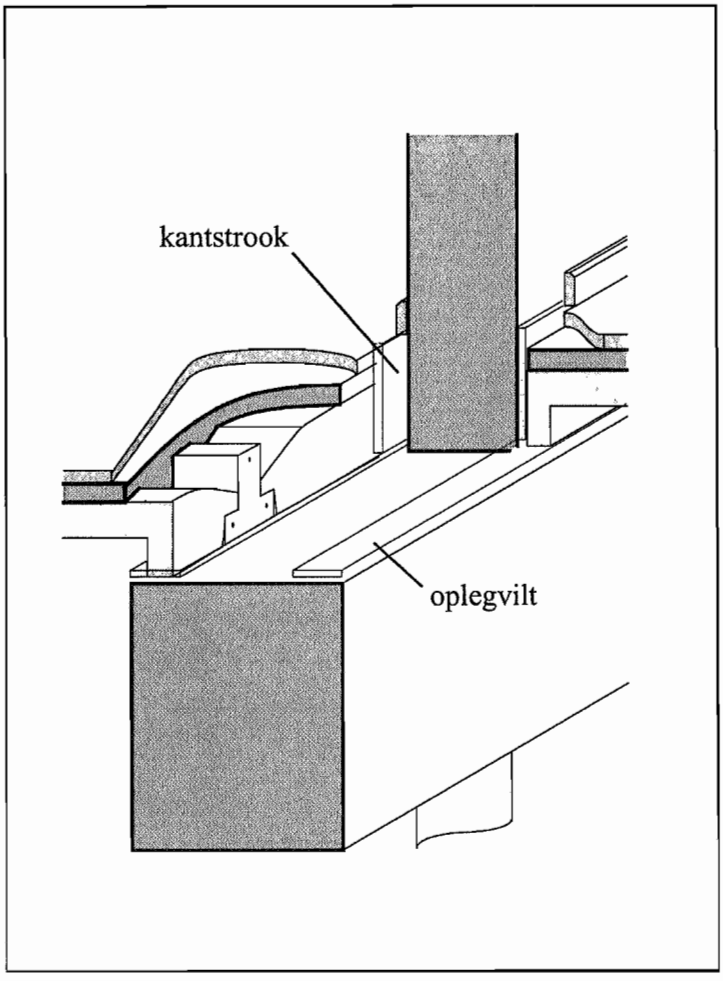

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 8 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB
- I_{co} = + 8 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

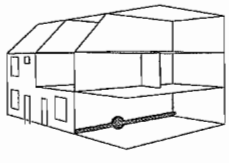

Uitvoeringsvoorwaarden

- massa vloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag
- massa verdiepingsvloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag

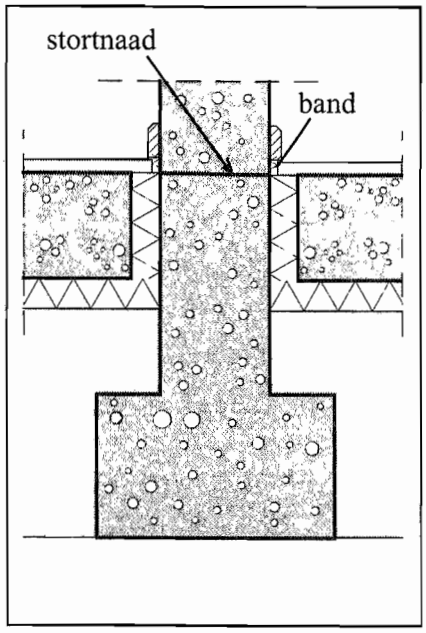
- wand moet worden doorgezet tot op fundering

Aandachtspunten

- vloer vrijhouden van de wand door middel van kantstroken van glas-, steenwol of bouwvilt, dikte 20 mm
- plint vrij van de vloer
- geen doorvoeren in wand

Bekistingsvloer

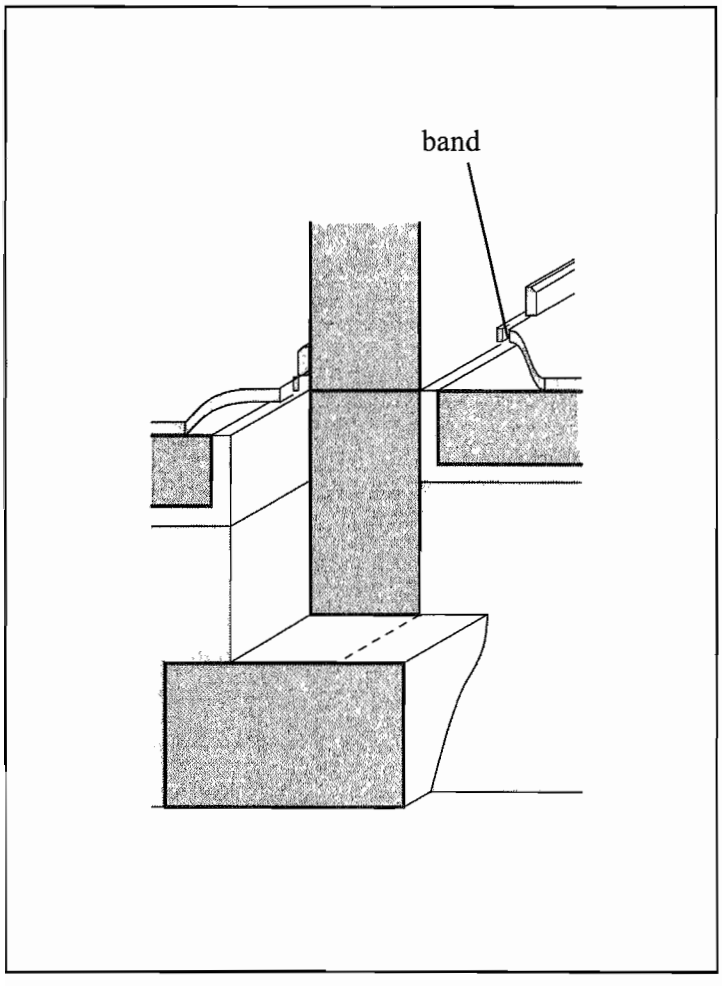

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = +0$ dB
- $I_{co} = +8$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB
- $I_{co} = +8$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

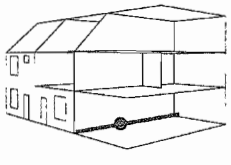

Uitvoeringsvoorwaarden

- massa vloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag
- massa verdiepingsvloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag

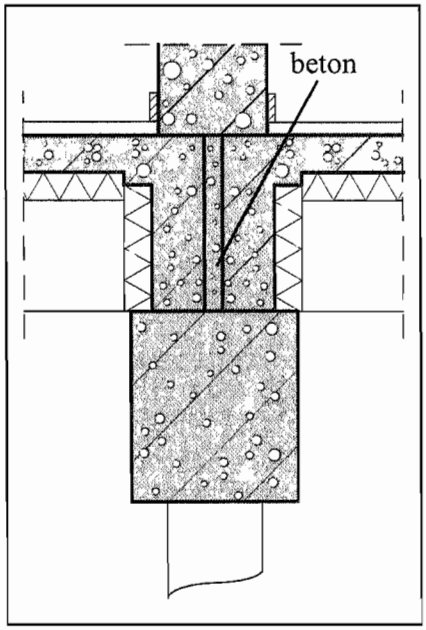
- wand moet worden doorgezet tot op fundering

Aandachtspunten

- houd cementdekvloer vrij van de wand
- geen doorvoeren in wand

Ribbenvloer

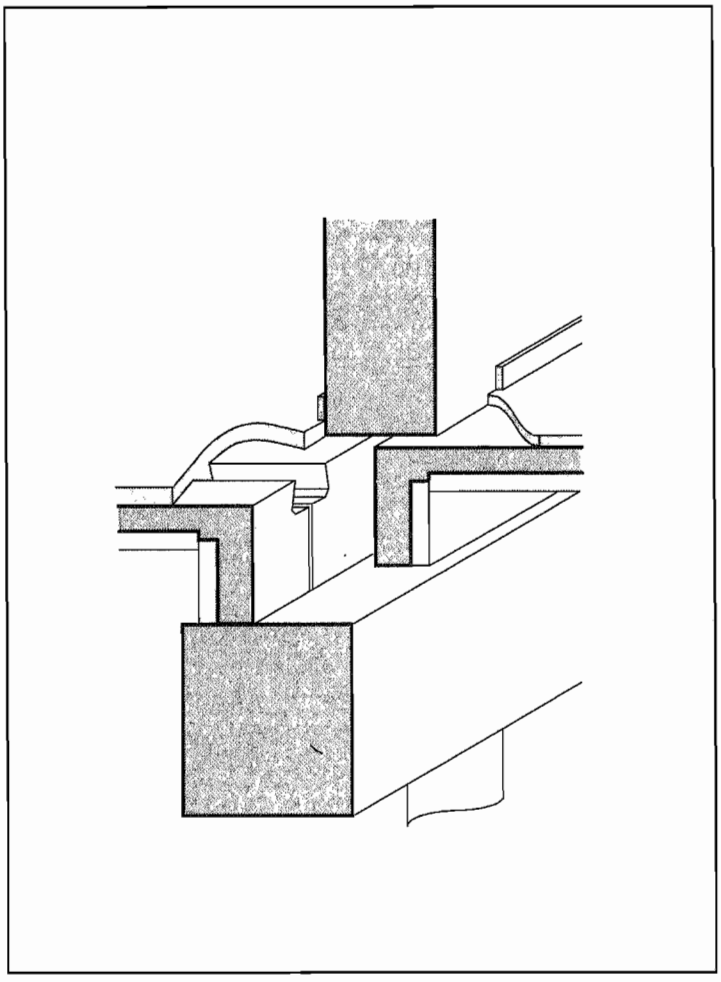

Akoestische kwaliteit

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = + 0 dB
- I_{co} = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

- massa vloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag
- massa verdiepingsvloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag

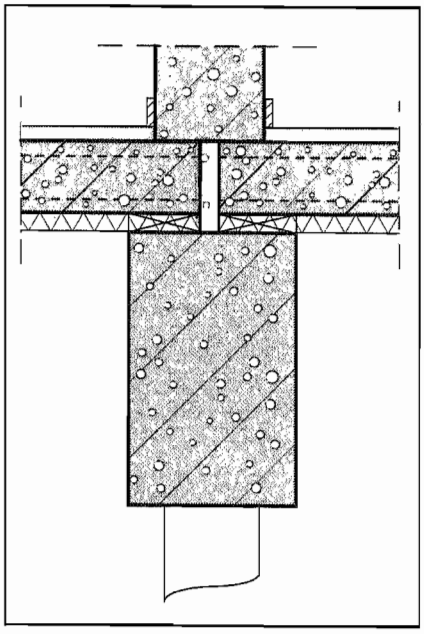
- wand moet naadloos aansluiten op vloervelden

Aandachtspunten

- ruimte tussen vloervelden opvullen met beton of cementmortel
- geen doorvoeren in wand

Kanaalplaatvloer

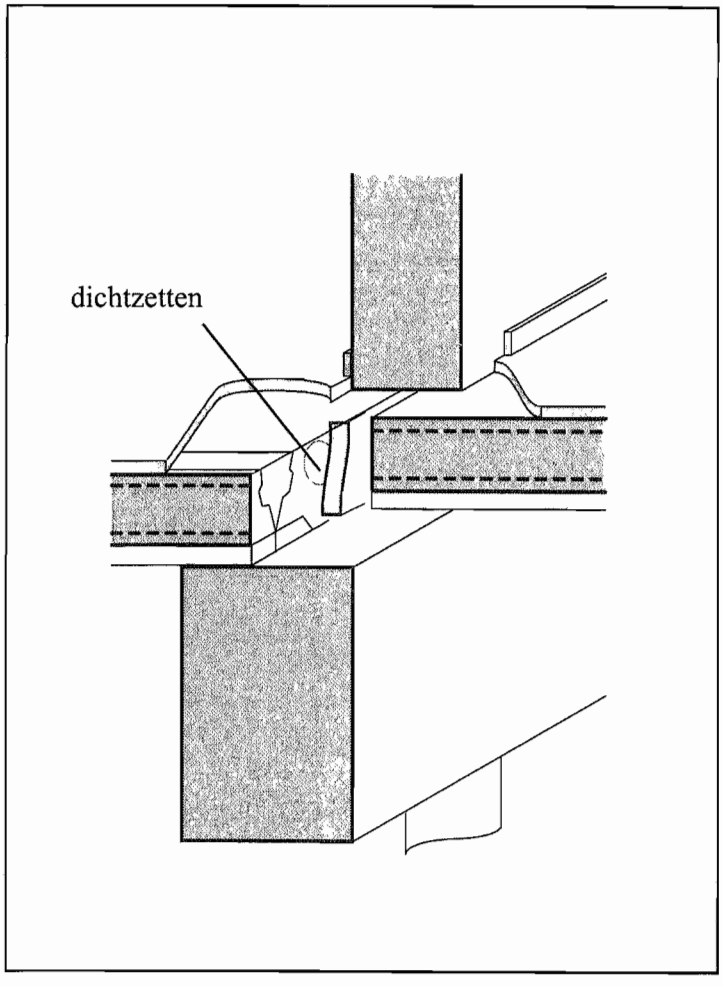

Akoestische kwaliteit

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = + 0$ dB
- $I_{co} = + 5$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

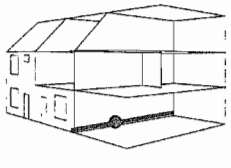

Uitvoeringsvoorwaarden

- massa vloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag
- massa verdiepingsvloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag

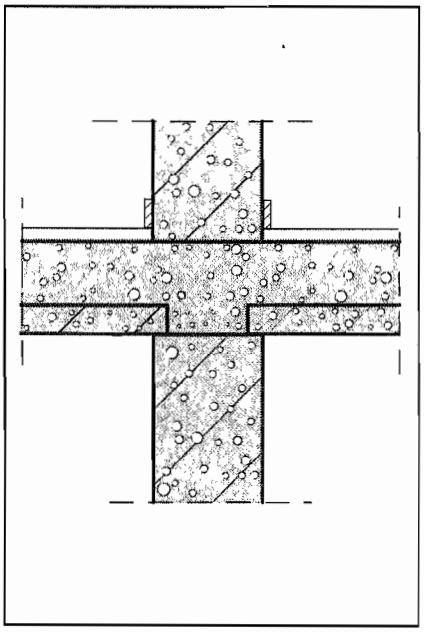
- wand moet worden doorgezet tot op fundering

Aandachtspunten

- kanalen dichtzetten met cementmortel
- ruimte tussen vloervelden opvullen met cementmortel
- wand moet naadloos aansluiten op de vloer
- geen doorvoeren in wand

Breedplaatvloer

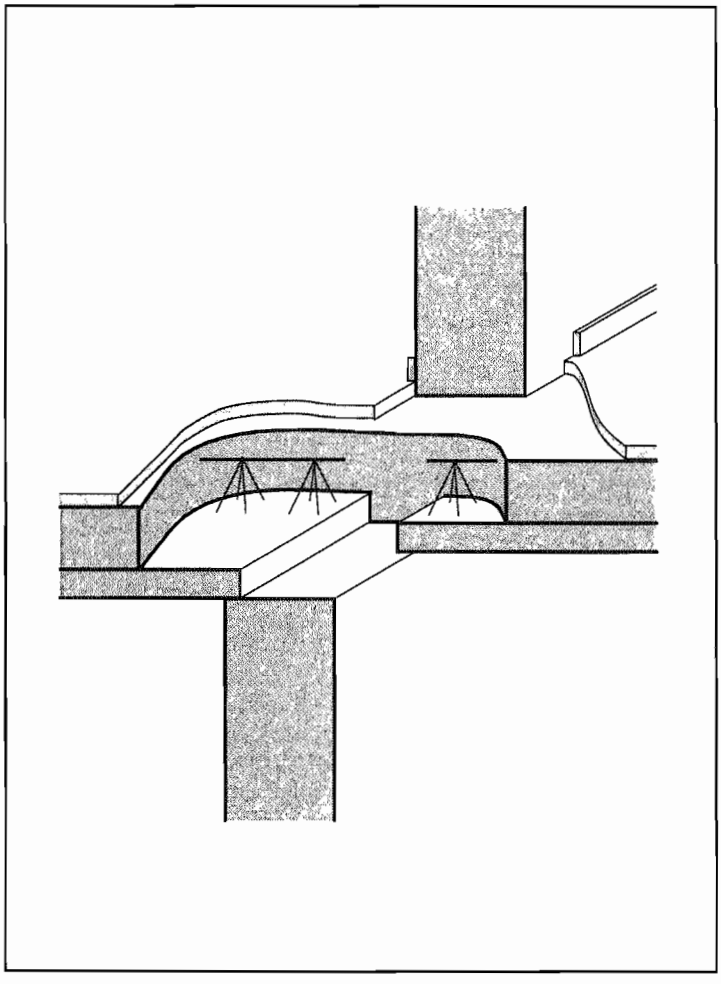
Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- $I_{co;hor}$ = + 8 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB
- $I_{co;hor}$ = + 8 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

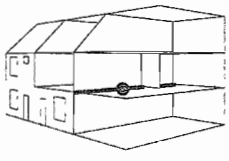
Uitvoeringsvoorwaarden

Wand 200 mm:
- massa vloer tenminste 350 kg/m²; inclusief afwerklaag

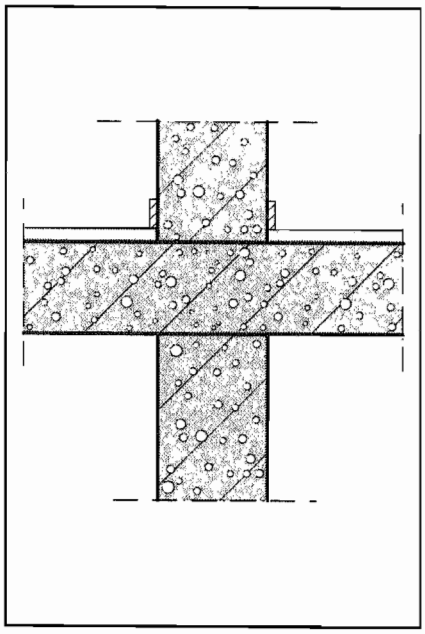
Wand 230 mm:
- massa vloer tenminste 250 kg/m²; inclusief afwerklaag

Aandachtspunten

- wand aan vloer aanstorten
- dekvloer mag niet onder de wand doorgaan
- geen doorvoeren in wand

Bekistingsvloer

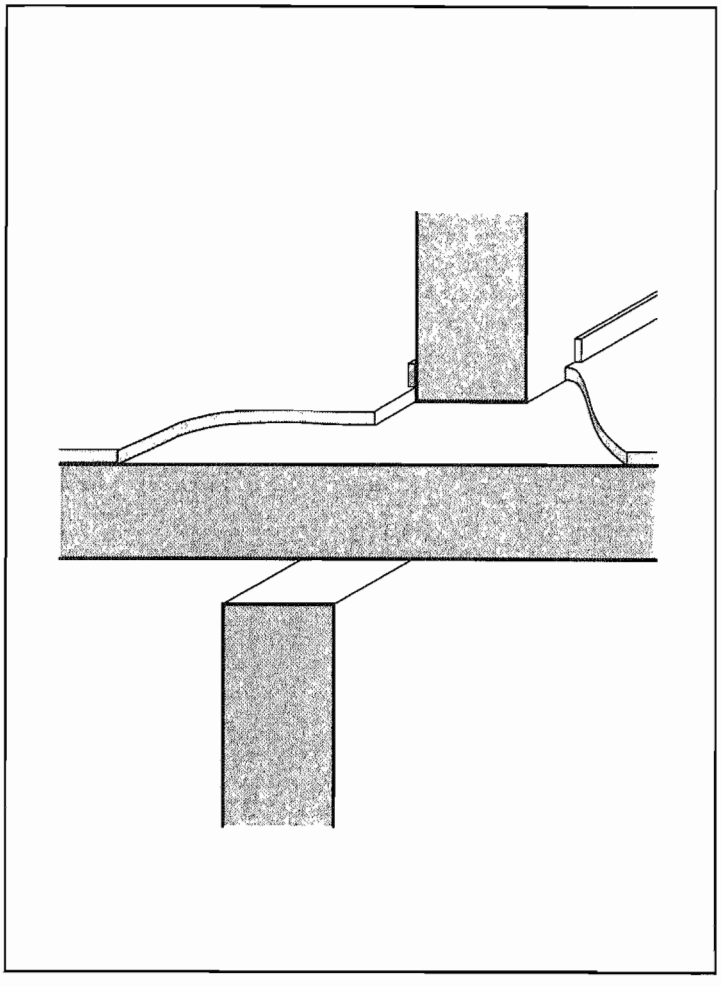
Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = +8$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB
- $I_{co;hor} = +8$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

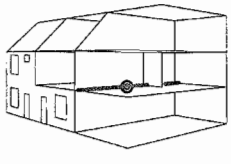
Uitvoeringsvoorwaarden

Wand 200 mm:
- massa vloer tenminste 350 kg/m²; inclusief afwerklaag

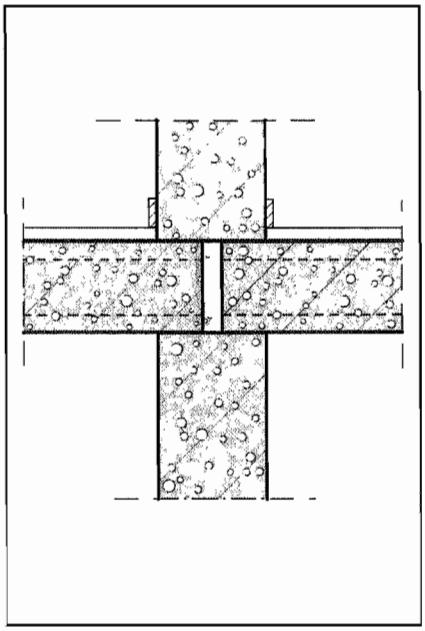
Wand 230 mm:
- massa vloer tenminste 250 kg/m²; inclusief afwerklaag

Aandachtspunten

- wand aan vloer aanstorten
- dekvloer mag onder wand doorgaan
- geen doorvoeren in wand

Kanaalplaatvloer

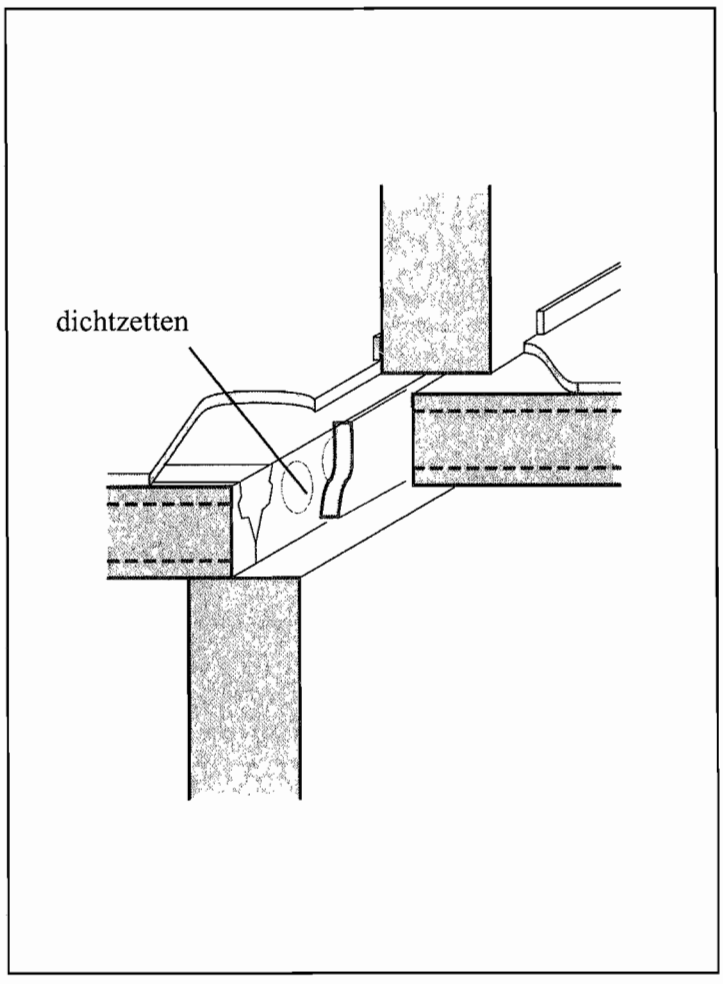
Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = +7$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB
- $I_{co;hor} = +7$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

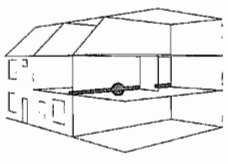

Uitvoeringsvoorwaarden

Wand 200 mm:
- massa vloer tenminste 350 kg/m²; inclusief afwerklaag

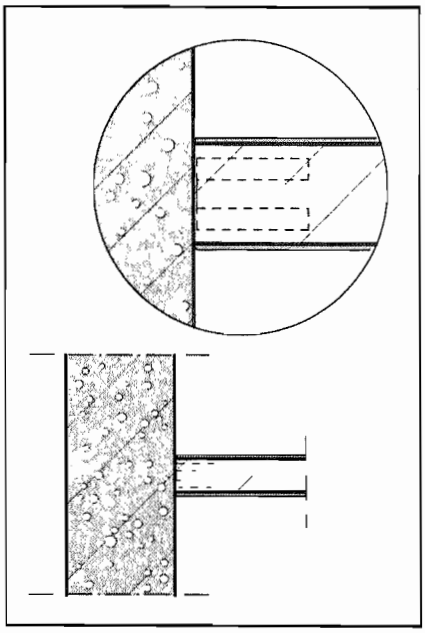
Wand 230 mm:
- massa vloer tenminste 250 kg/m²; inclusief afwerklaag

Aandachtspunten

- kanalen dichtzetten met cementmortel
- ruimte tussen vloervelden opvullen met cementmortel
- wand naadloos aansluiten op vloer
- geen doorvoeren in wand

Kalkzandsteen

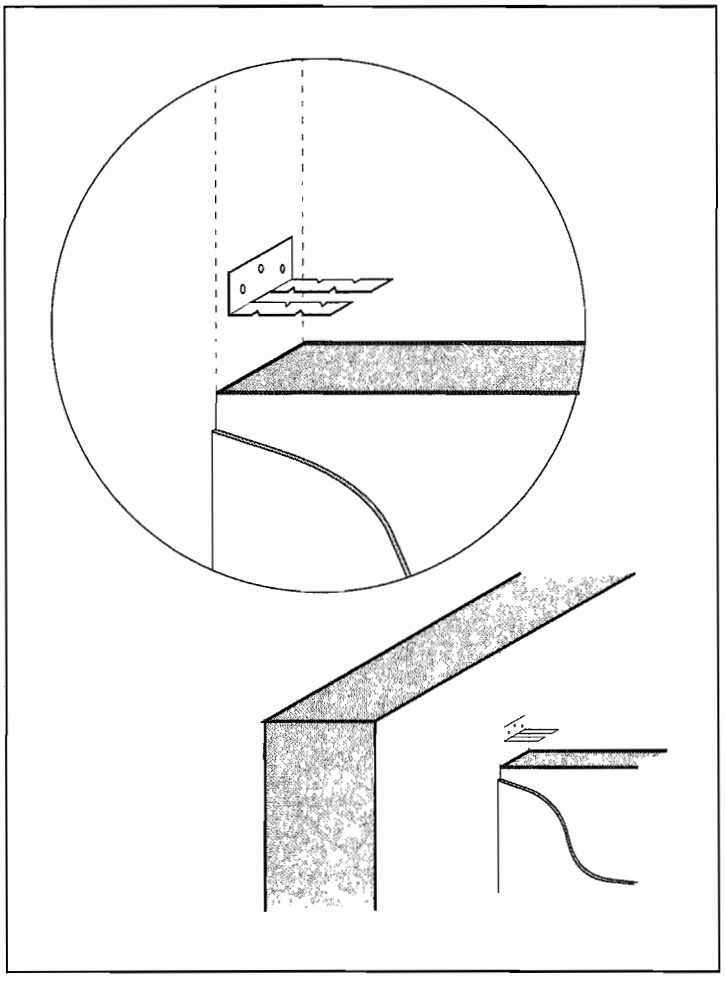
Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

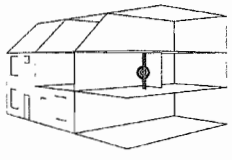
Wand 200 mm:
- massa binnenwand tenminste 350 kg/m²

Wand 230 mm:
- massa binnenwand tenminste 200 kg/m²

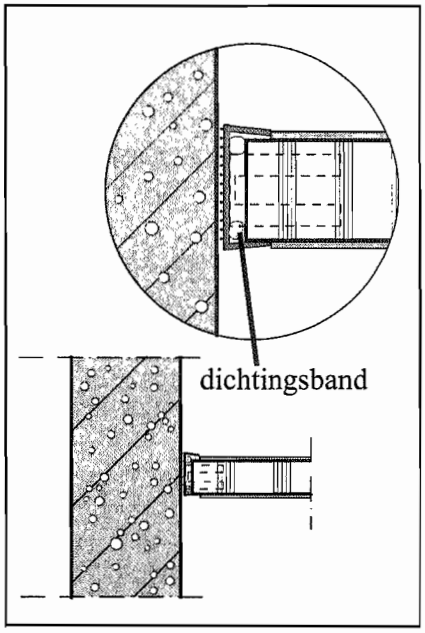
- naad terplaatse van aansluiting afdichten

Aandachtspunten

- wand is akoestisch star verbonden aan woningscheiding
- geen doorvoeren in wand

Gipsblokken - gasbeton

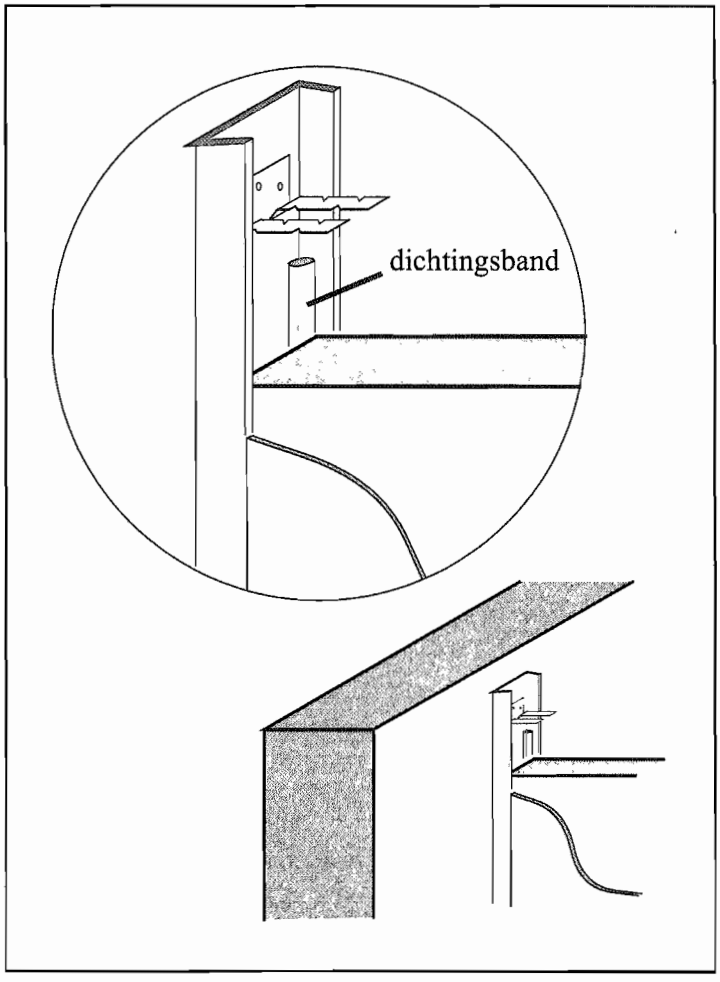

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

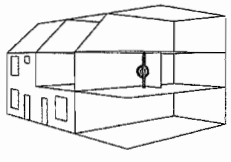

Uitvoeringsvoorwaarden

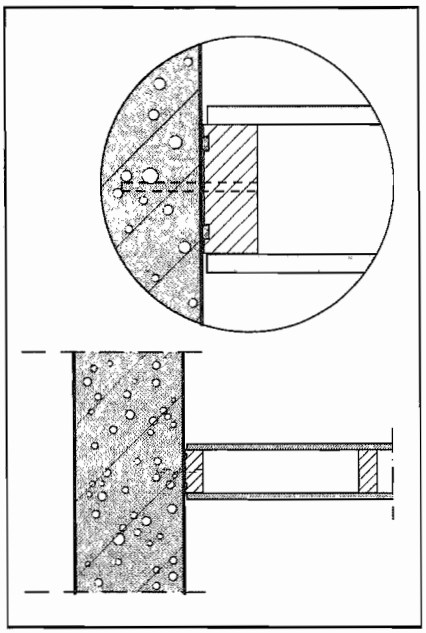
- binnenwand mag niet star verbonden zijn aan woningscheidende wand
- wand moet vrijgehouden worden van bovenvloer
- naad terplaatse van aansluiting afdichten

Aandachtspunten

- binnenwand in profiel aansluiten met dichtingsband of vergelijkbaar
- geen doorvoeren in wand

Stijl en regelwerk

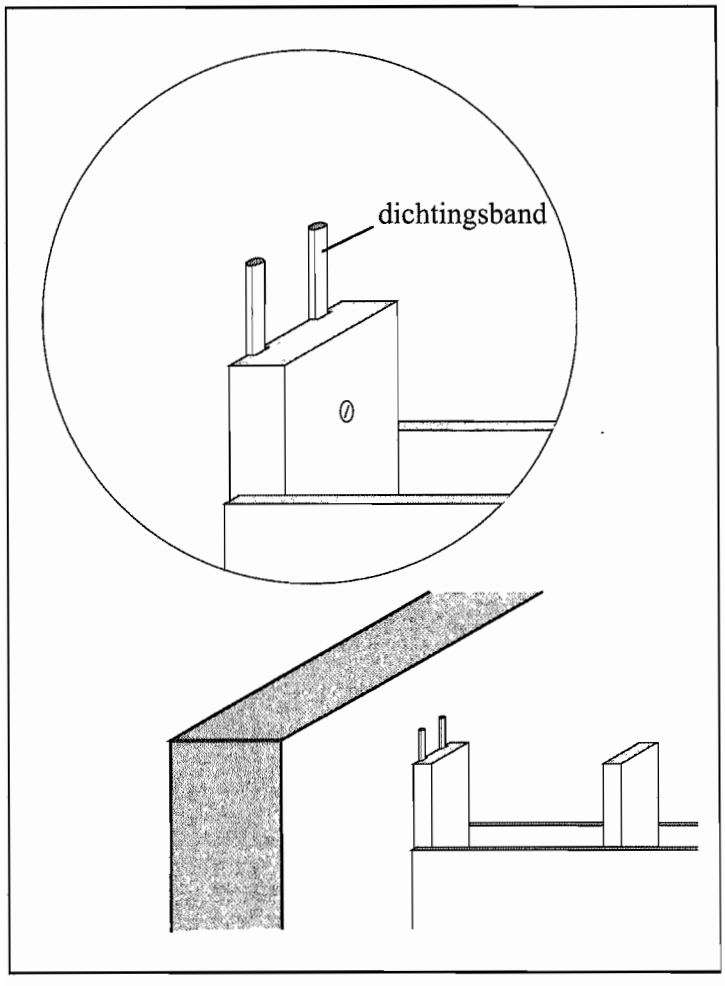
Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

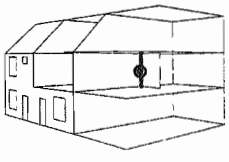

Uitvoeringsvoorwaarden

- binnenwand aan bovenzijde flexibel aansluiten

Aandachtspunten

- voor geluidwering tussen verblijfsruimten in woning spouw binnenwand vullen met onverpakte minerale wol
- geen doorvoeren in wand

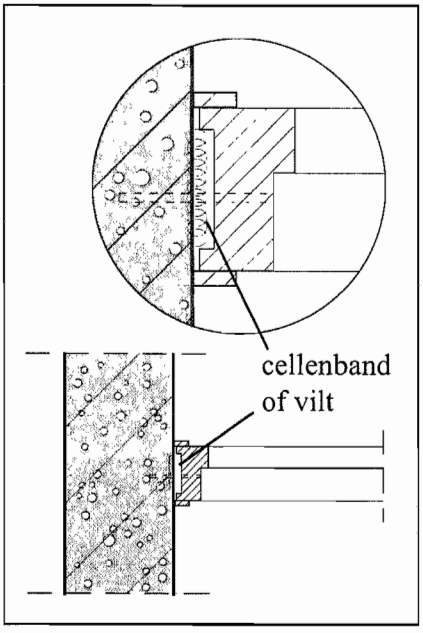

Kozijn

Akoestische kwaliteit

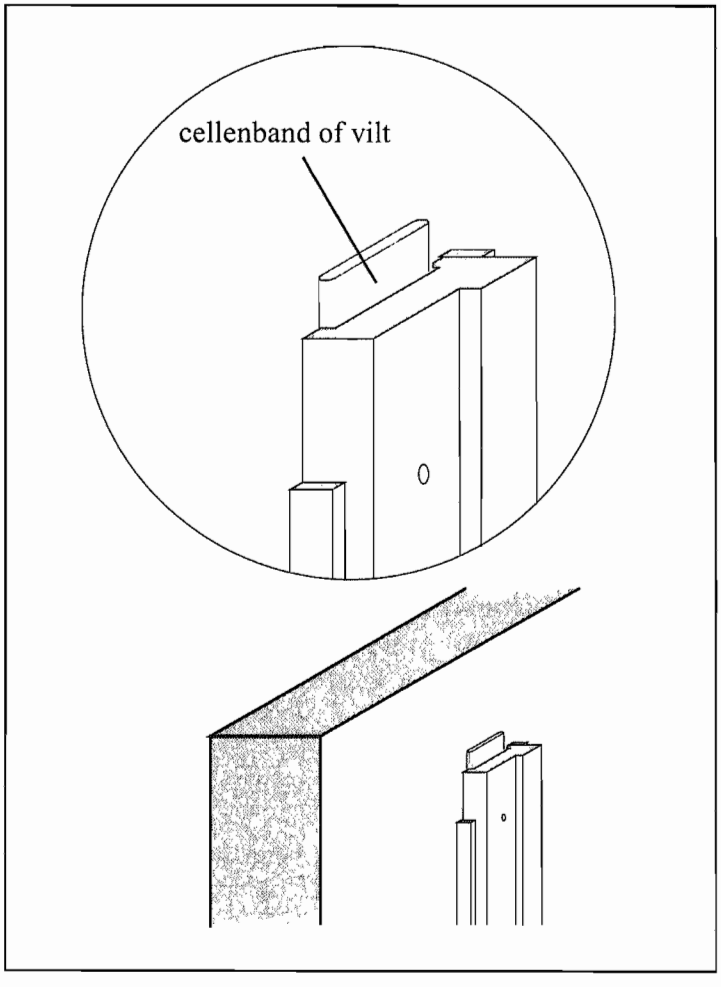
Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

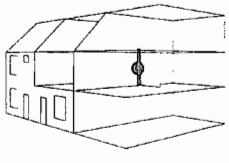

Uitvoeringsvoorwaarden

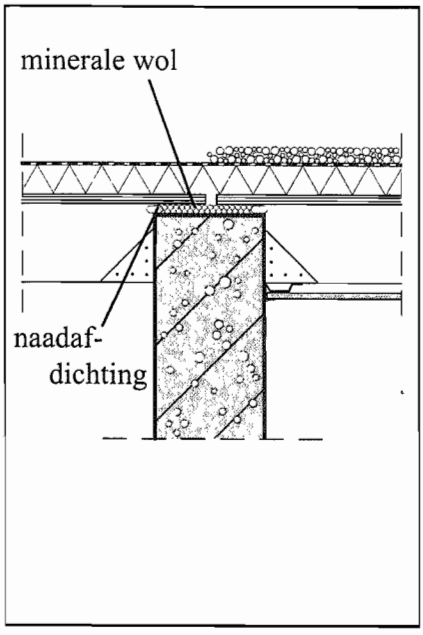
- tussen kozijn en woningscheidende wand cellenband of vilt aanbrengen

Aandachtspunten

- kozijnpluggen pvc of gelijkwaardig
- geen doorvoeren in wand

Houten dakbeschot

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 9 dB	$I_{lu;k}$ = - 2 dB

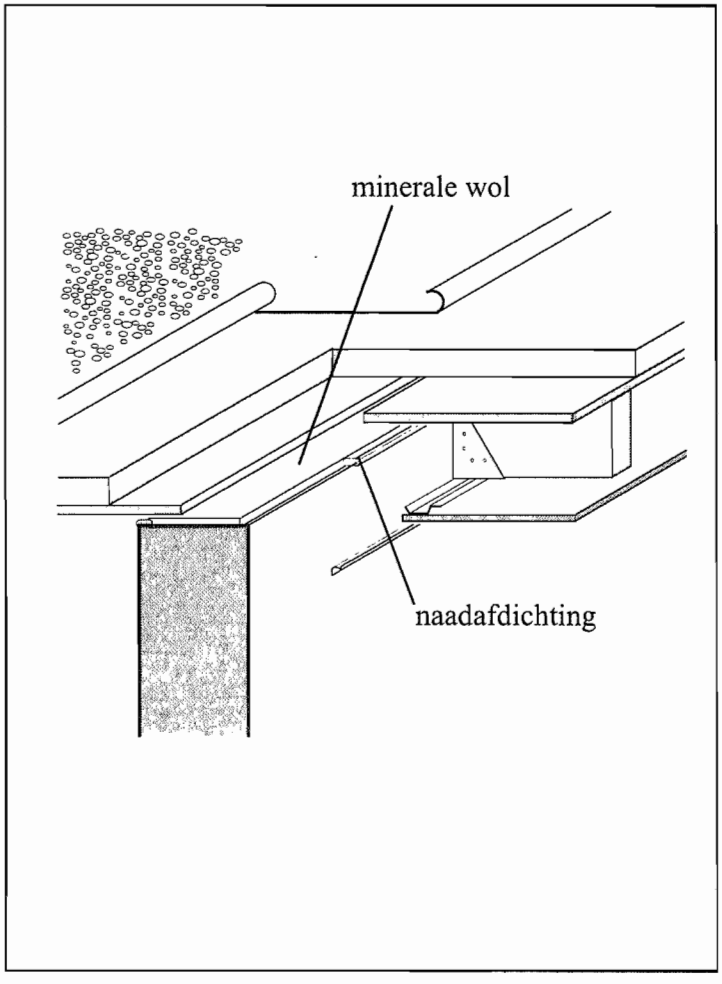
Wand 230 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 7 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

Met plafond; wand 200 mm
- tussen besloten ruimten

Met plafond; wand 230 mm
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

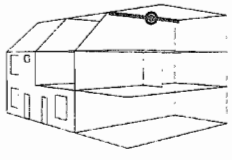

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelement onderbreken boven bouwmuur
- ruimte tussen bouwmuur en dakplaten opvullen met minerale wol
- naden afdichten

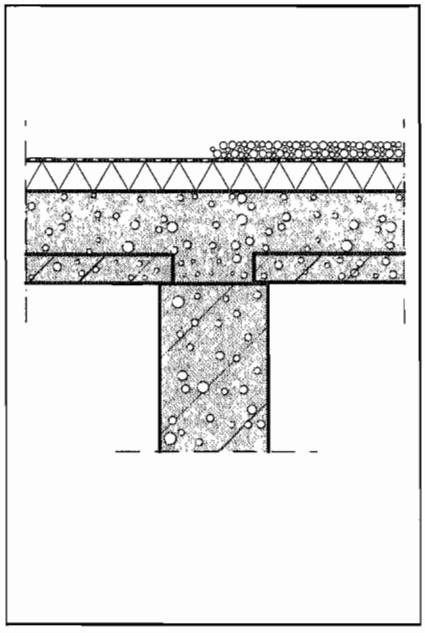
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen balklaag

Aandachtspunten

- gipskartonplaat bevestigen met behulp van veerregels
- geen doorvoeren in wand

Breedplaatvloer

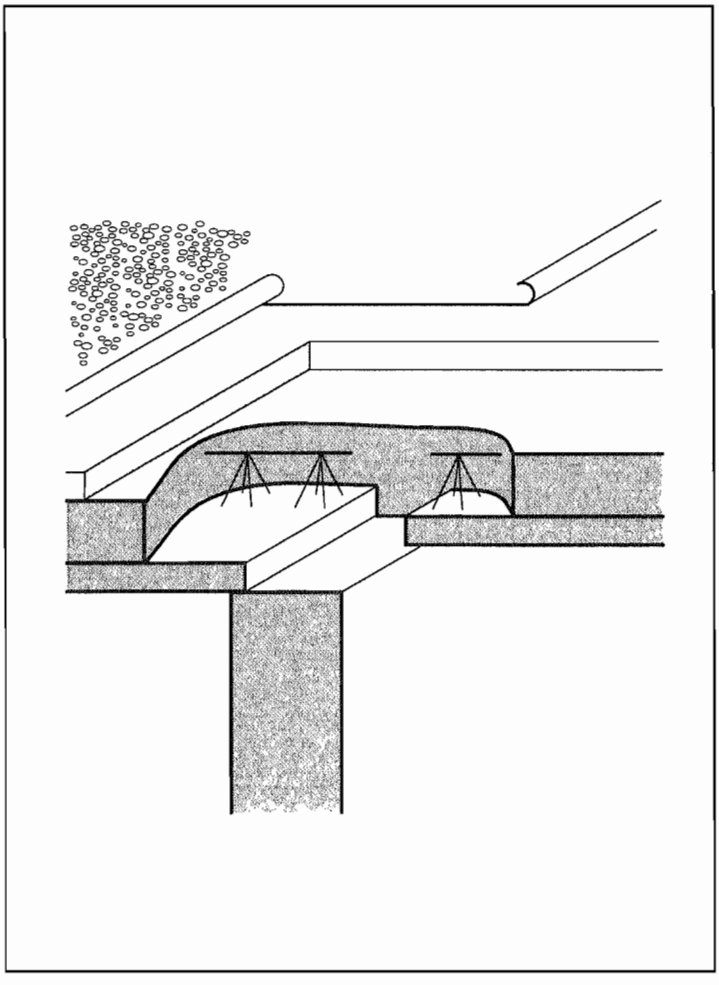
Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

- aansluiting dakvloer aan wand goed afdichten

Wand 200 mm
- massa dakvloer > 350 kg/m^2; inclusief afwerklagen

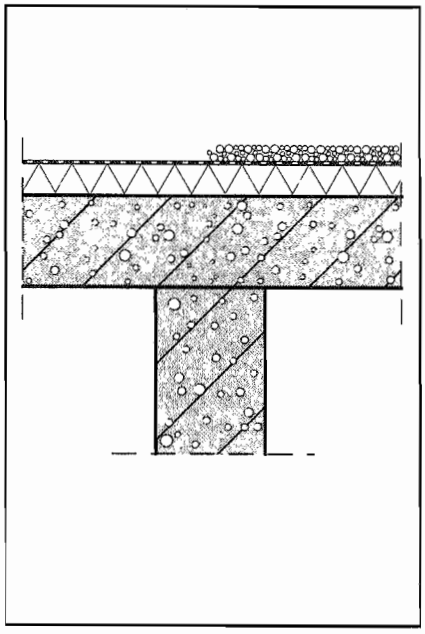
Wand 230 mm
- massa dakvloer > 250 kg/m^2; inclusief afwerklagen

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Bekistingsvloer

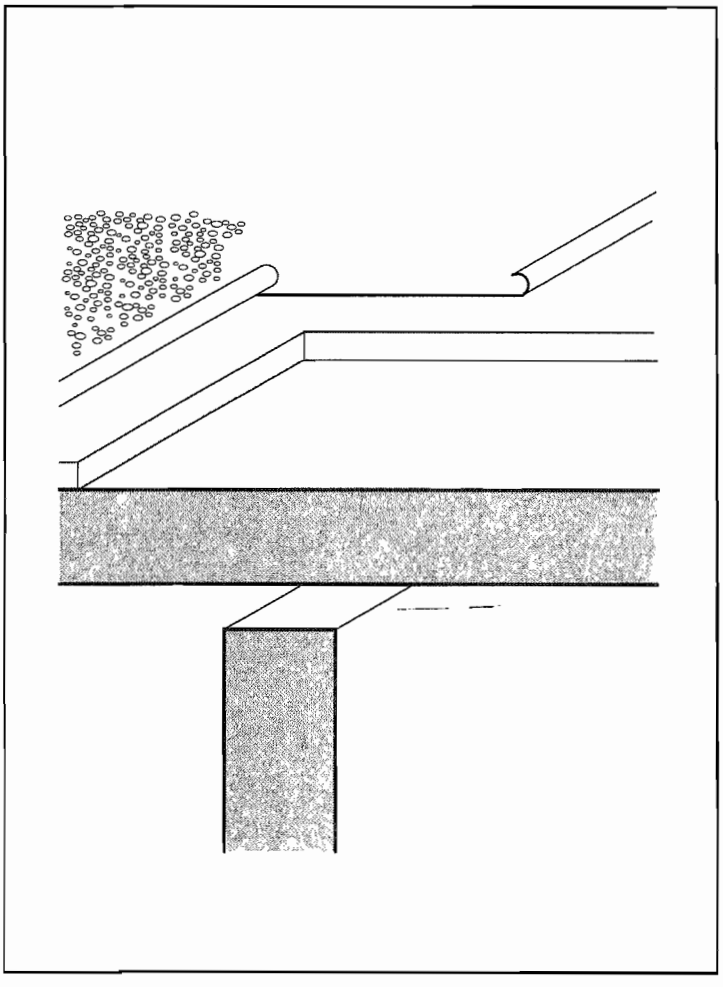
Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

- aansluiting dakvloer aan wand goed afdichten

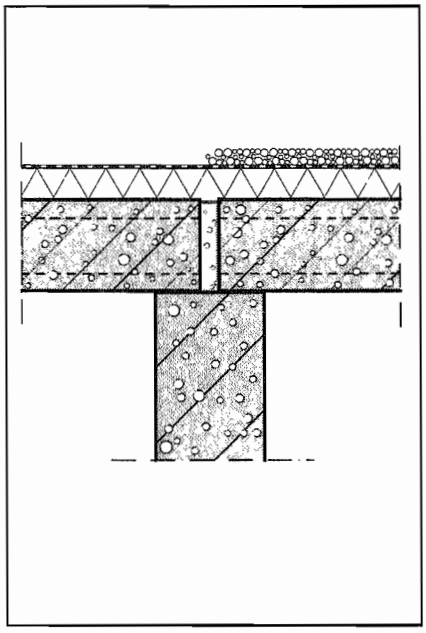
Wand 200 mm
- massa dakvloer > 350 kg/m^2; inclusief afwerklagen

Wand 230 mm
- massa dakvloer > 250 kg/m^2; inclusief afwerklagen

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Kanaalplaatvloer

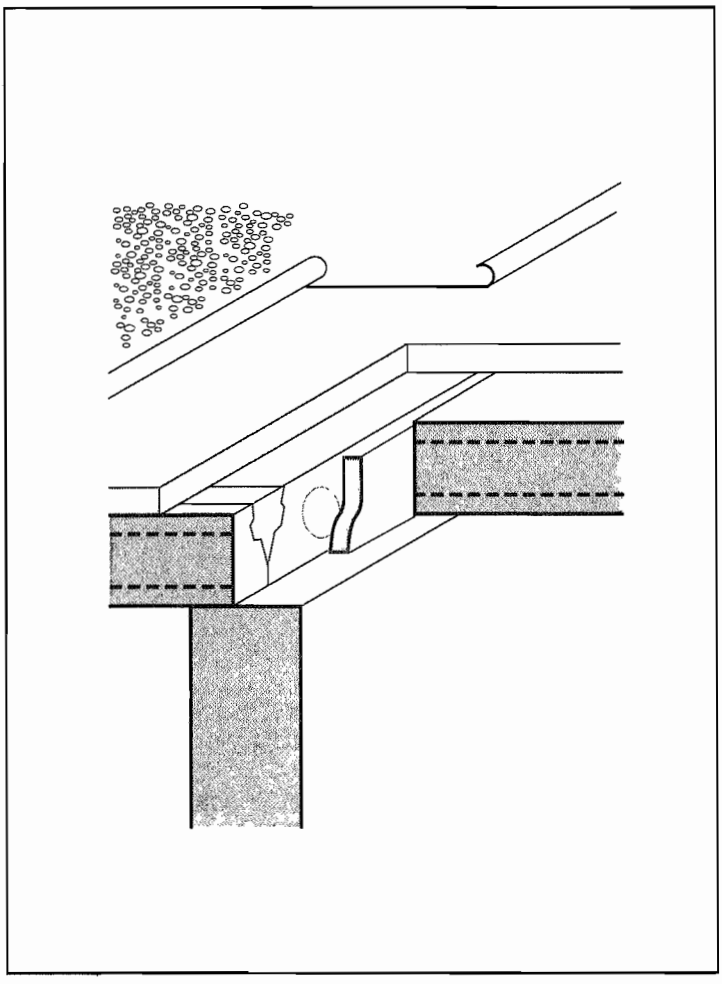
Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

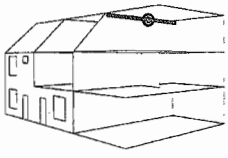
Uitvoeringsvoorwaarden

Wand 200 mm
- massa dakvloer > 350 kg/m^2; incl. afwerklagen

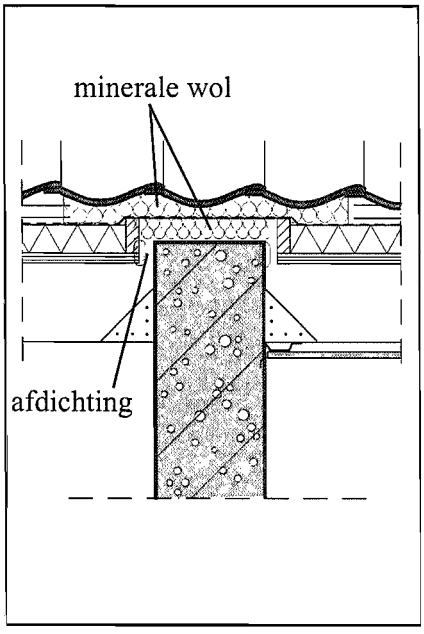
Wand 230 mm
- massa dakvloer > 250 kg/m^2; incl. afwerklagen

Aandachtspunten

- kanalen dichtzetten met cementmortel
- ruimte tussen vloervelden opvullen met cementmortel
- geen doorvoeren in wand

Enkel - hardschuim

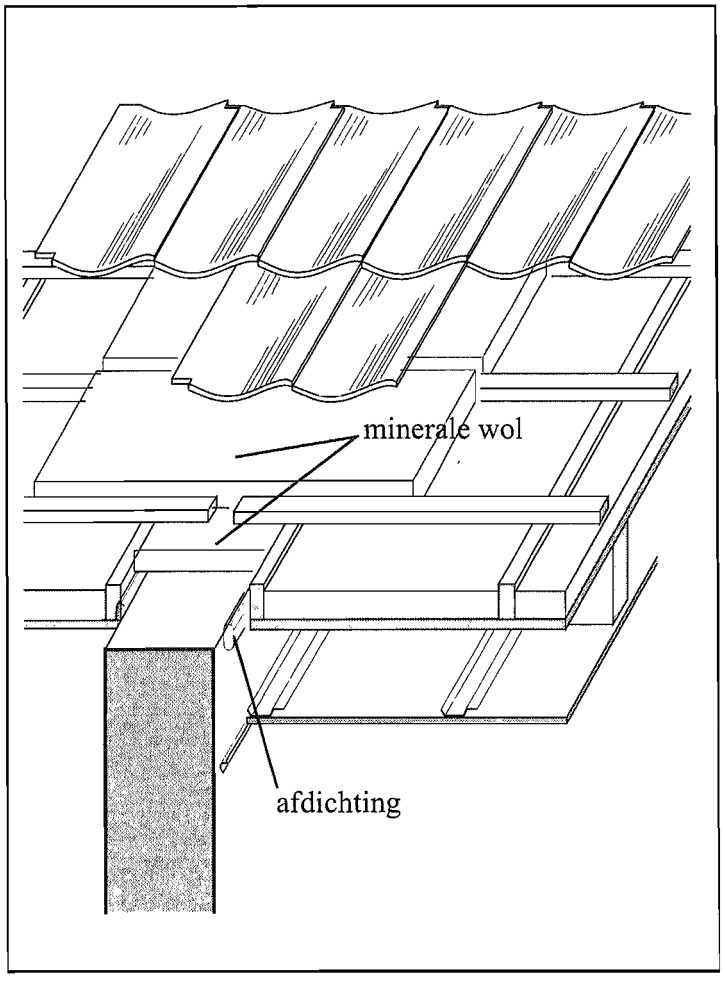

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm	
zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 7 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB
Wand 230 mm	
zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 7 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

Met Plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

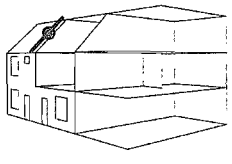

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden afdichten

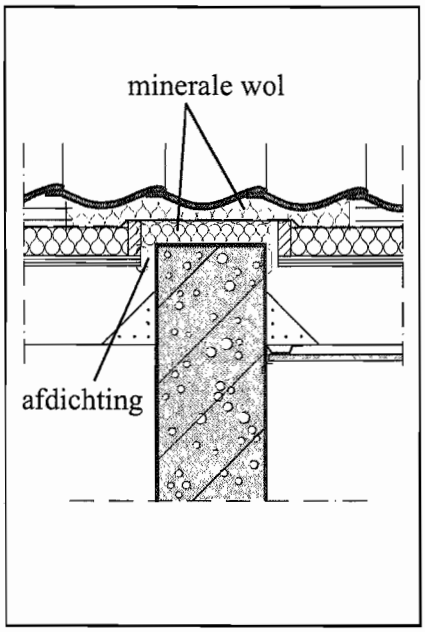
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen gording

Aandachtspunten

- gipskartonplaat bij voorkeur bevestigen met behulp van veerregels
- geen doorvoeren in wand

Enkel - minerale wol

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 4 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

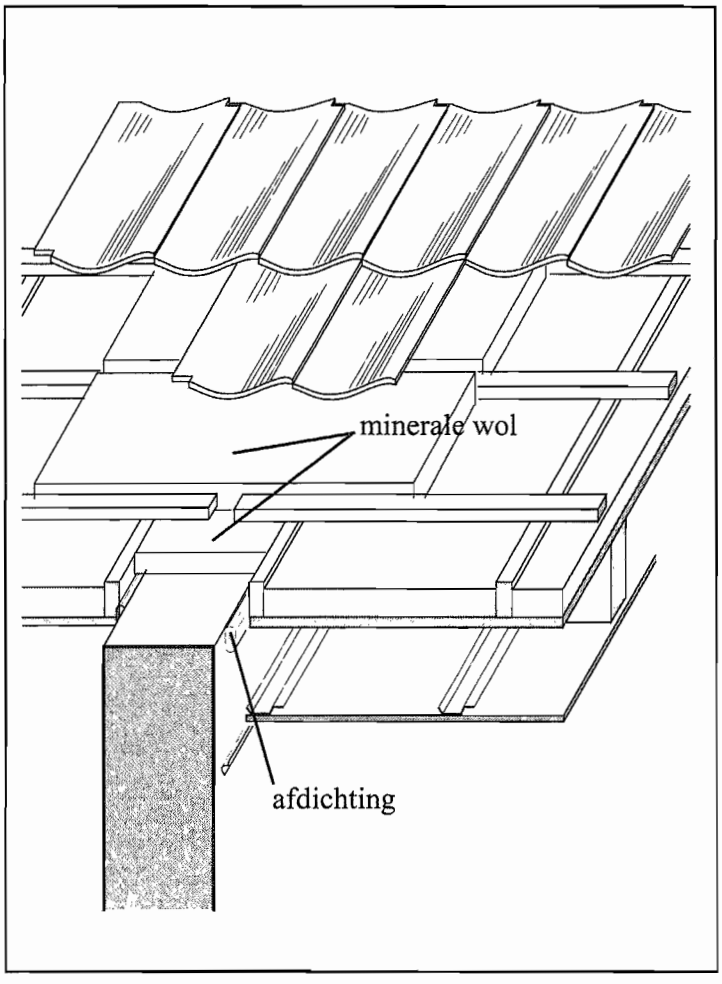
Wand 230 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 4 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

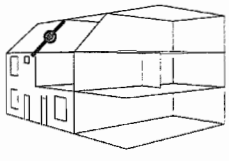

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden afdichten

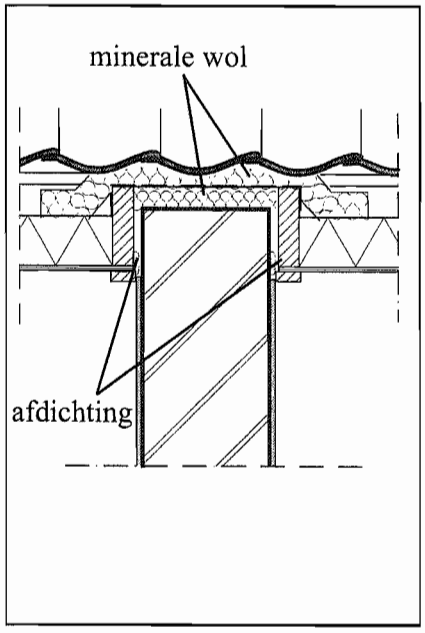
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen gording

Aandachtspunten

- gipskartonplaat bij voorkeur bevestigen met behulp van veerregels
- geen doorvoeren in wand

Sporenkap - hardschuim

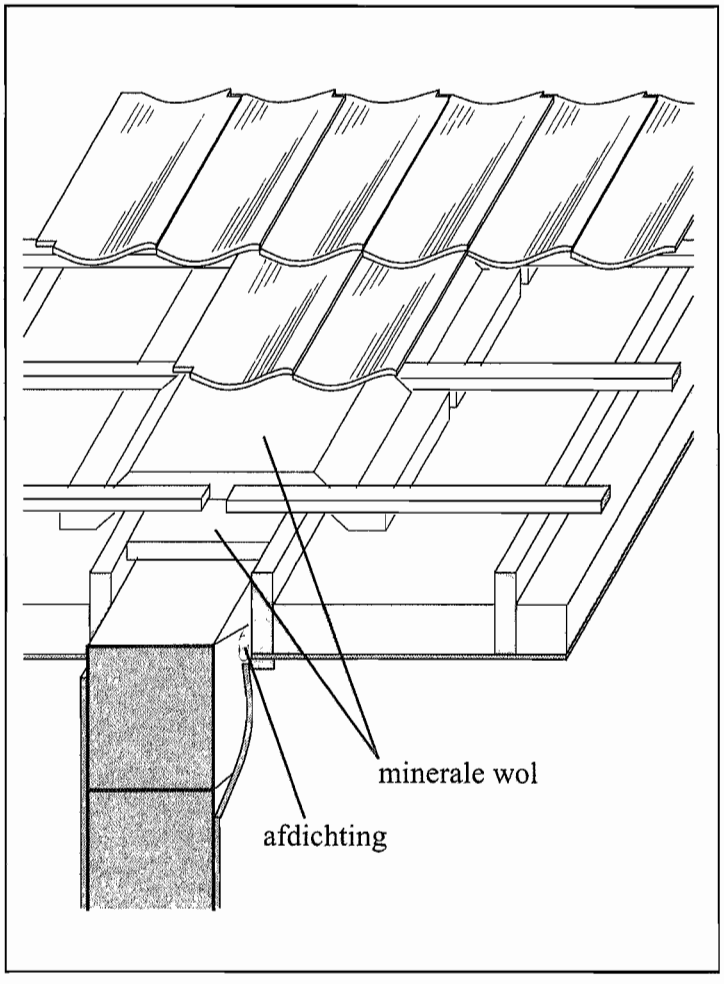

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm;
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = - 5 dB

Wand 300 mm;
- $I_{lu;k}$ = - 5 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

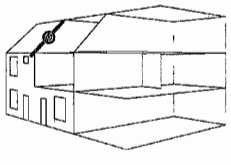

Uitvoeringsvoorwaarden

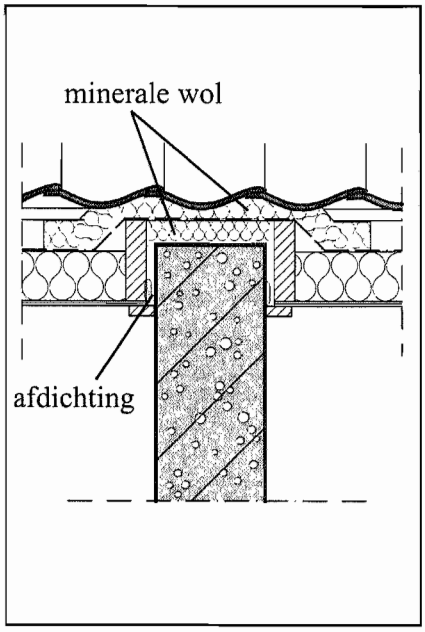
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden afdichten

- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen gording

- geen doorvoeren in wand

Sporenkap - minerale wol

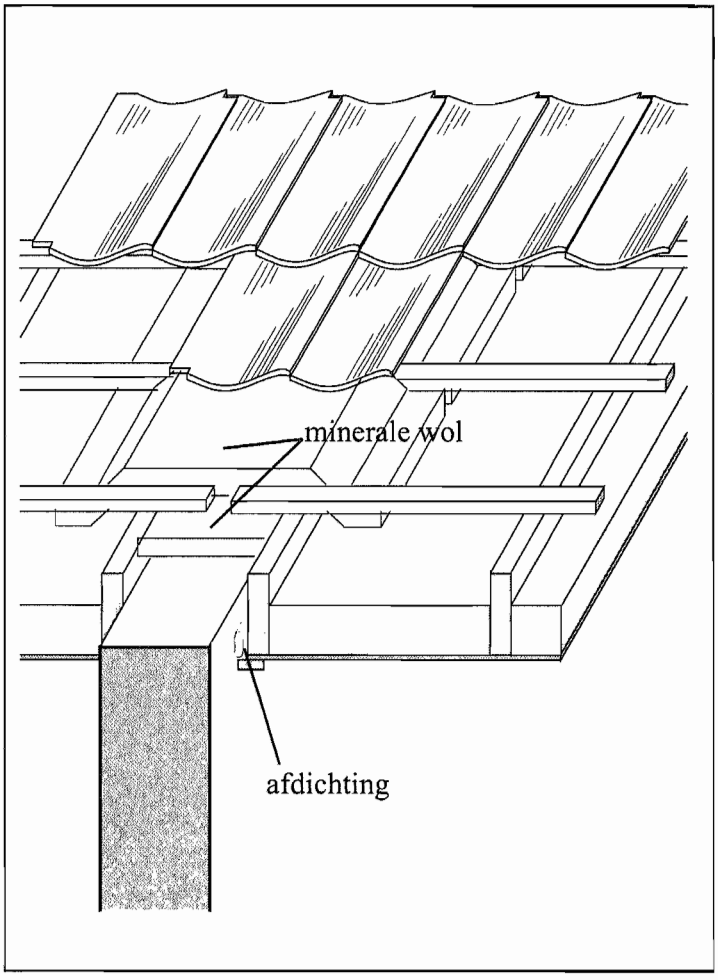

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = - 4 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = - 4 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

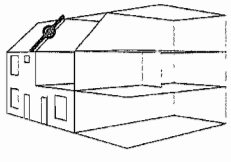

Uitvoeringsvoorwaarden

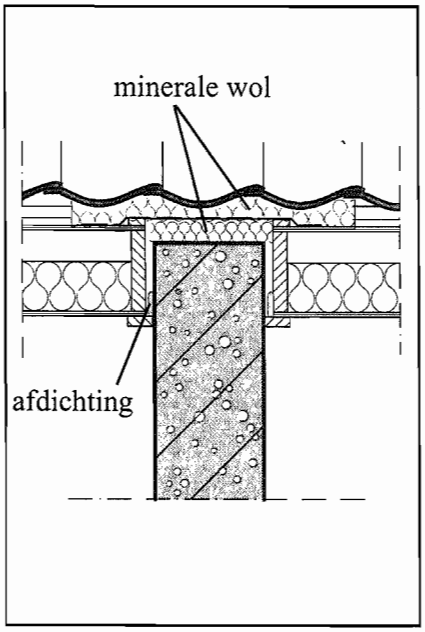
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Doosconstructie - min. wol

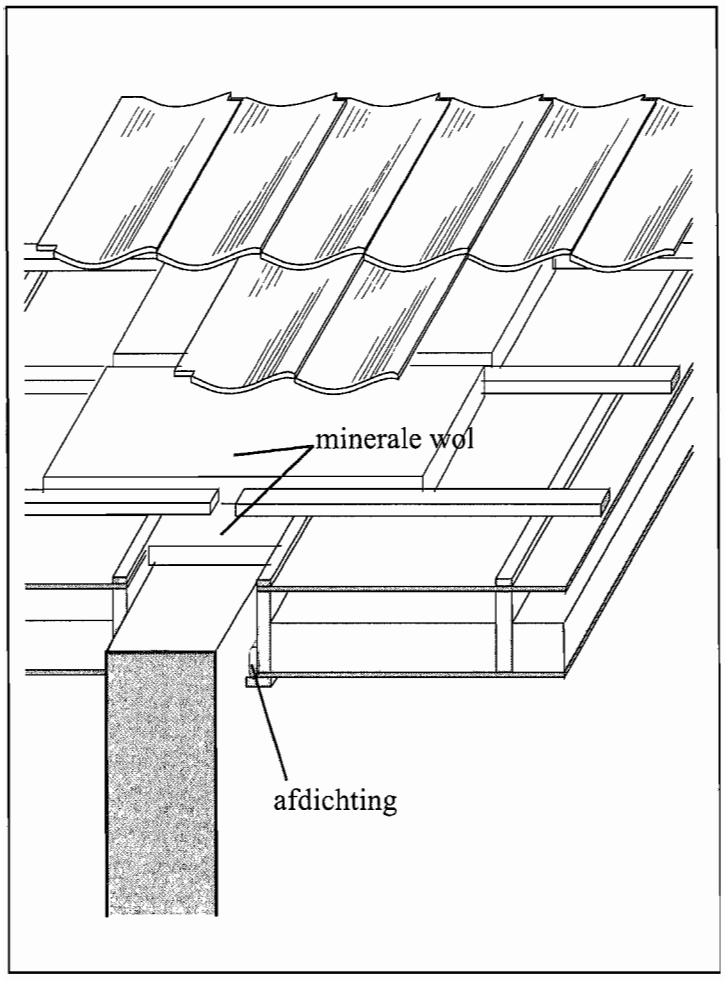

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

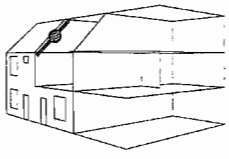

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 600 mm lang
- naden afdichten

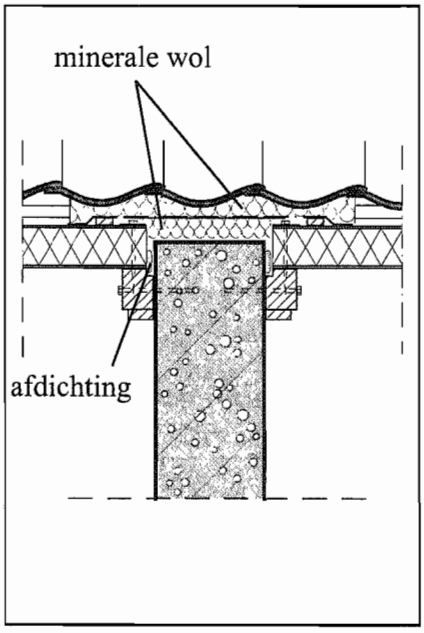
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen gording

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Sandwich - hardschuim

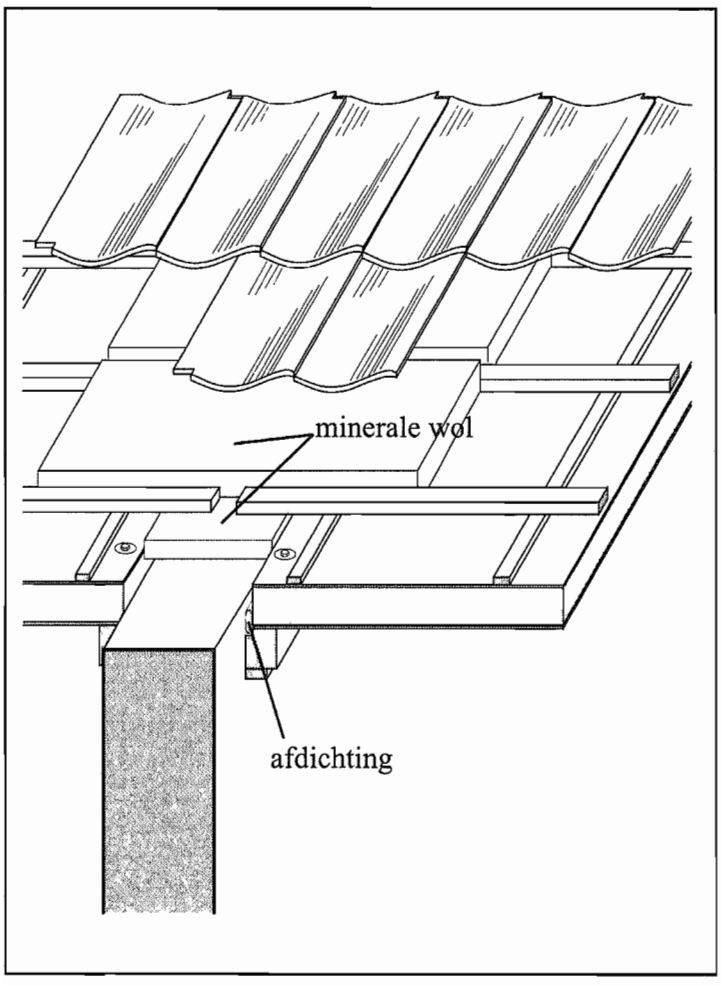

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = - 7 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = - 7 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

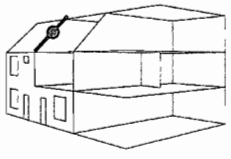

Uitvoeringsvoorwaarden

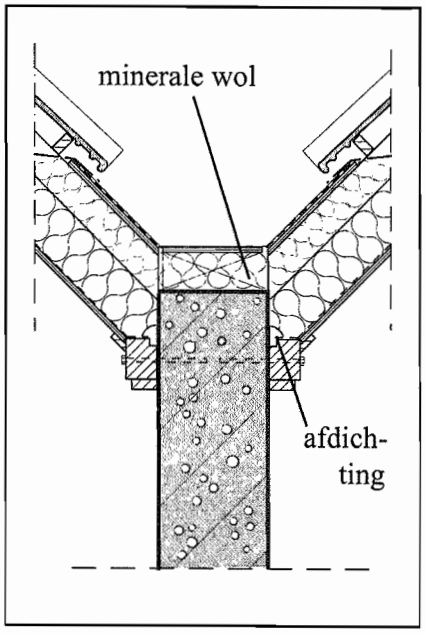
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Zakgoot - sporenkap

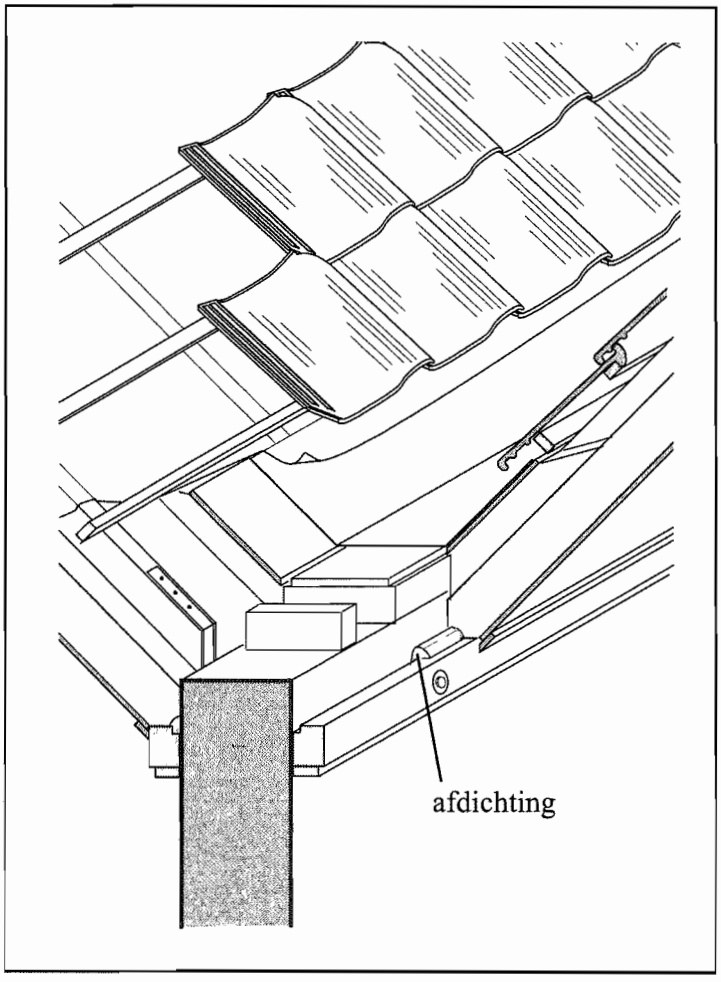

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = - 4 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Toepassingsgebied

Wand 230 mm
- tussen besloten ruimten

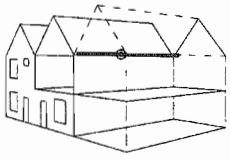

Uitvoeringsvoorwaarden

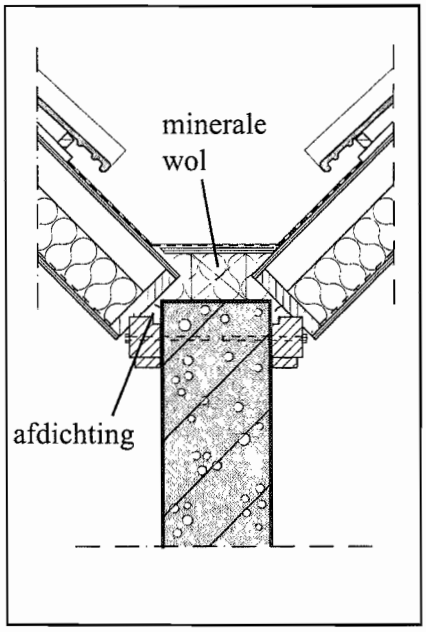
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- afdekplaat boven bouwmuur los van dakelementen
- ruimte tussen bouwmuur en afdekplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten

Aandachtspunten

- geen ventilatiekokers in naar elkaar gekeerde dakvelden
- geen doorvoeren in wand

Zakgoot - doosconstructie

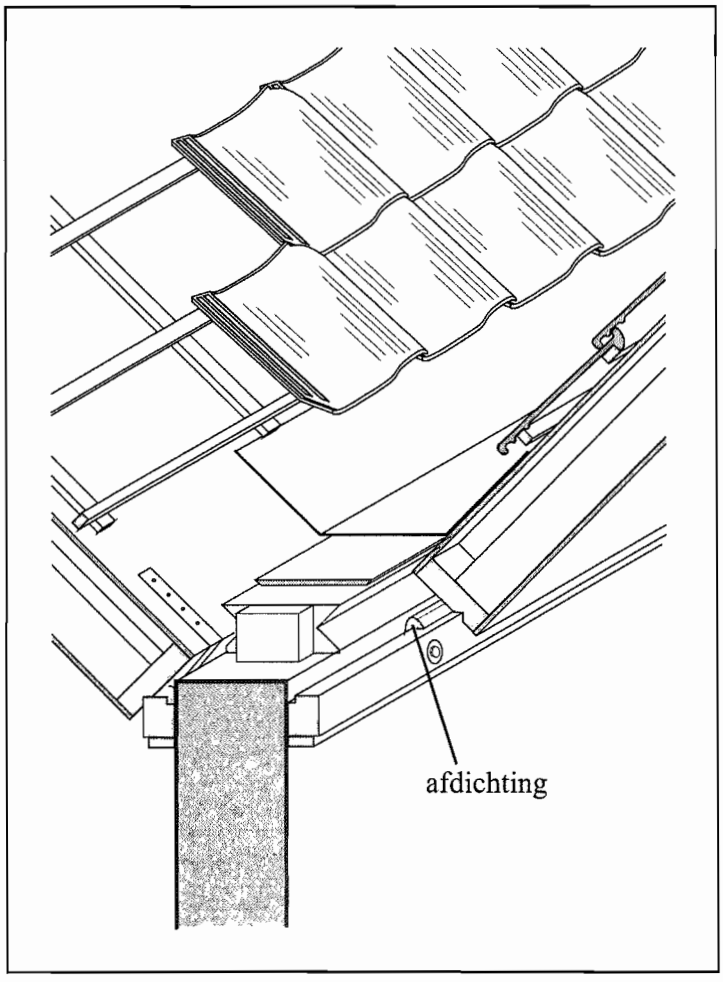

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = - 0 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

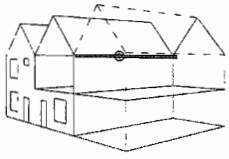

Uitvoeringsvoorwaarden

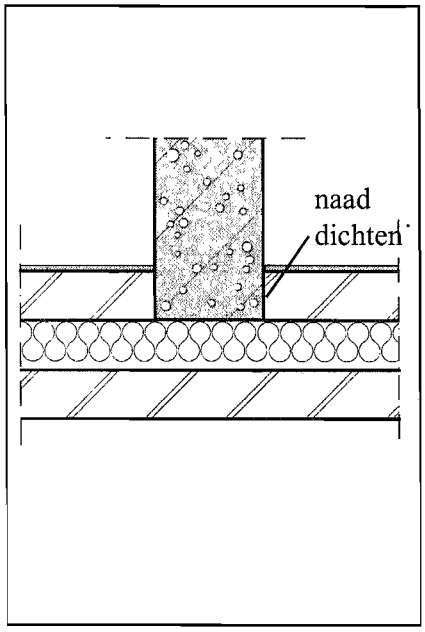
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- afdekplaat boven bouwmuur los van dakelementen
- ruimte tussen bouwmuur en afdekplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten

Aandachtspunten

- geen ventilatiekokers in naar elkaar gekeerde dakvelden
- geen doorvoeren in wand

Kalkzandsteen - baksteen

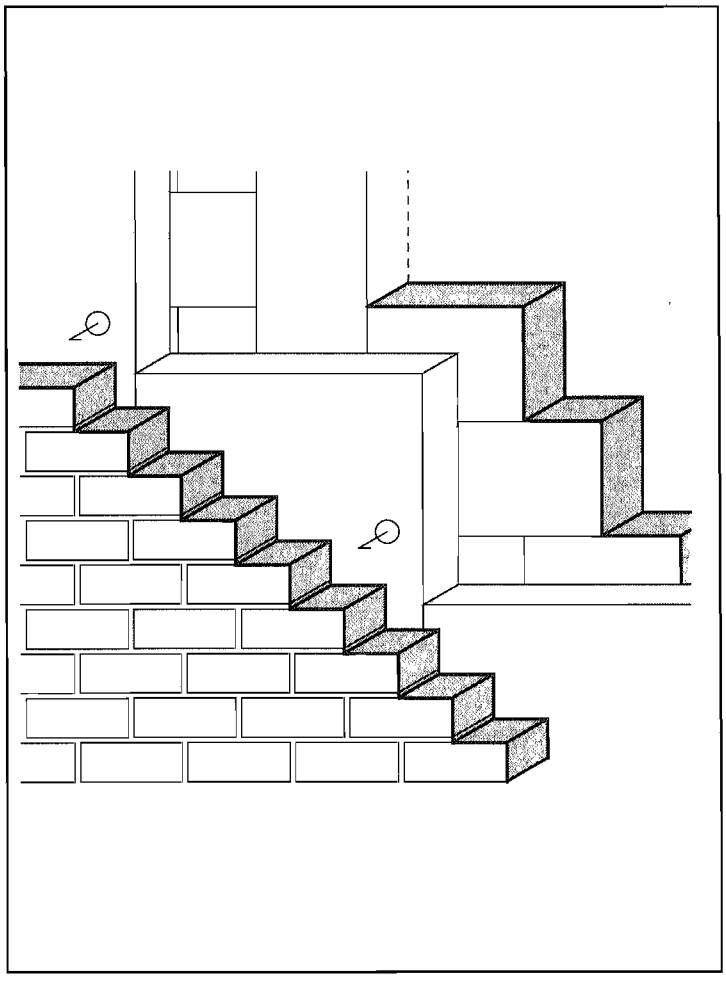

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

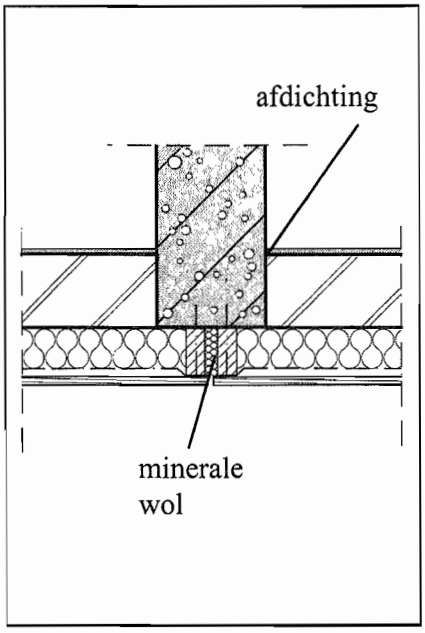
Uitvoeringsvoorwaarden

- massa binnenblad plus de helft van de massa buitenspouwblad tenminste 200 kg/m^2
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- binnenspouwblad volledig gesloten; geen gaten
- woningscheidende wand doorzetten tussen binnenspouwbladen
- geen doorvoeren in wand

Kalkzandsteen - hout

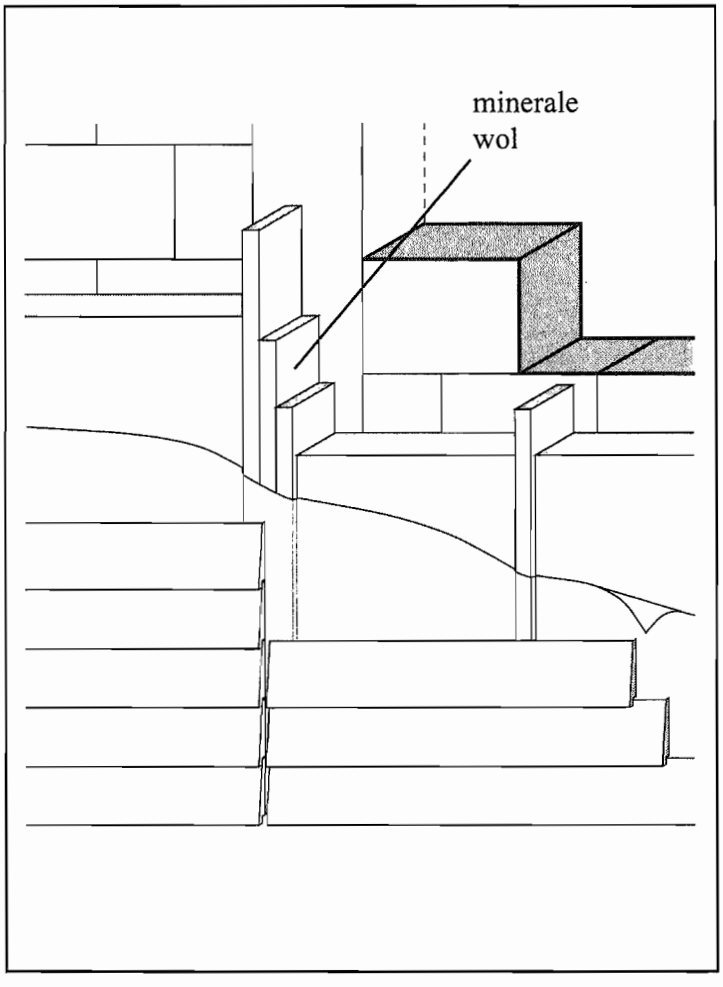

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

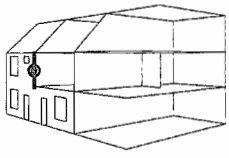

Uitvoeringsvoorwaarden

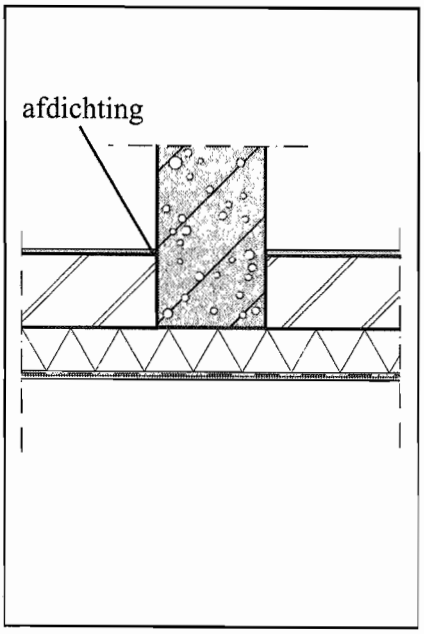
- massa binnenblad tenminste 200 kg/m^2
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- binnenwand volledig gesloten; geen gaten
- woningscheidende wand doorzetten tussen binnenspouwbladen

Kalkzandsteen- pleister

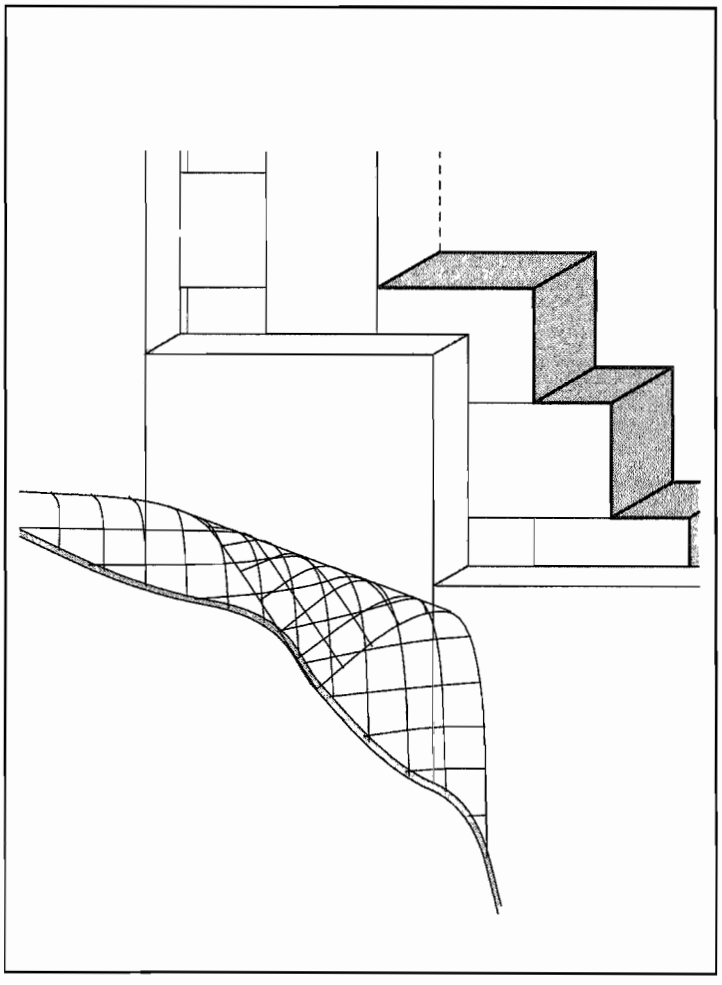

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

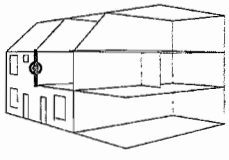
Uitvoeringsvoorwaarden

- massa binnenblad tenminste 200 kg/m²
- naden aan binnenzijde afdichten

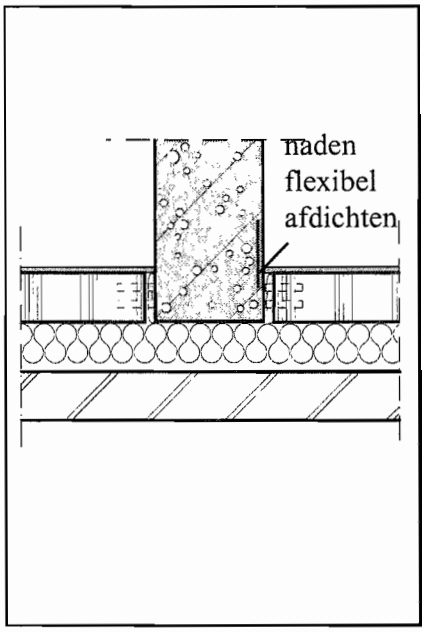
Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- binnenspouwblad volledig gesloten; geen gaten
- woningscheidende wand doorzetten tussen spouwbladen

Gips/gasbeton - baksteen

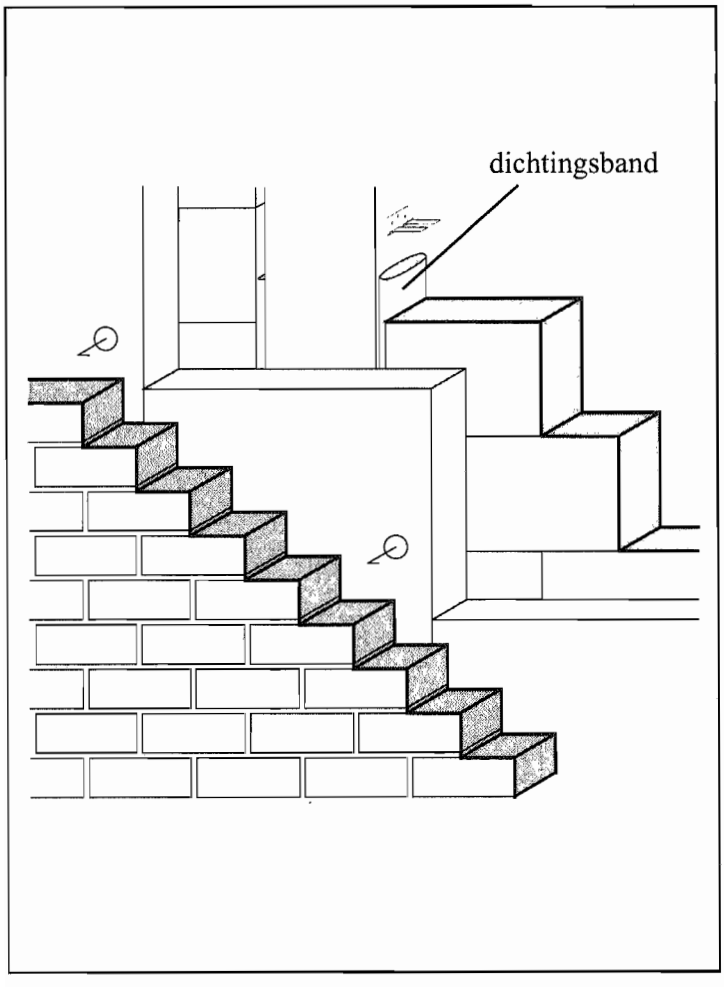

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

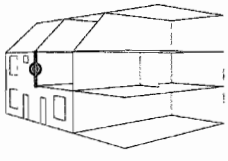

Uitvoeringsvoorwaarden

- binnenblad akoestisch los van woningscheidende wand

Aandachtspunten

- binnenspouwblad volledig gesloten
- naden afdichten
- geen doorvoeren in wand
- woningscheidende wand doorzetten tussen binnenspouwbladen

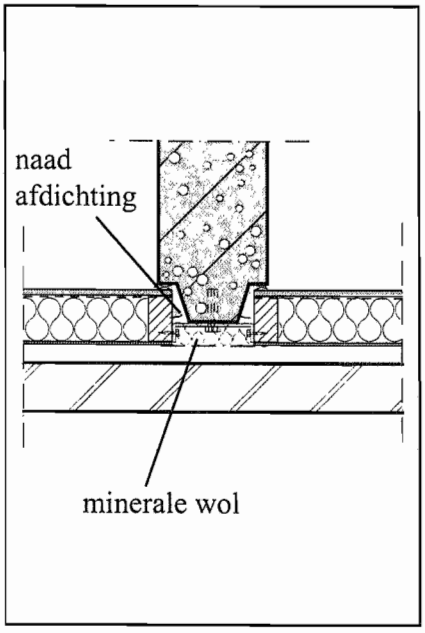

Prefab hout - baksteen

Akoestische kwaliteit

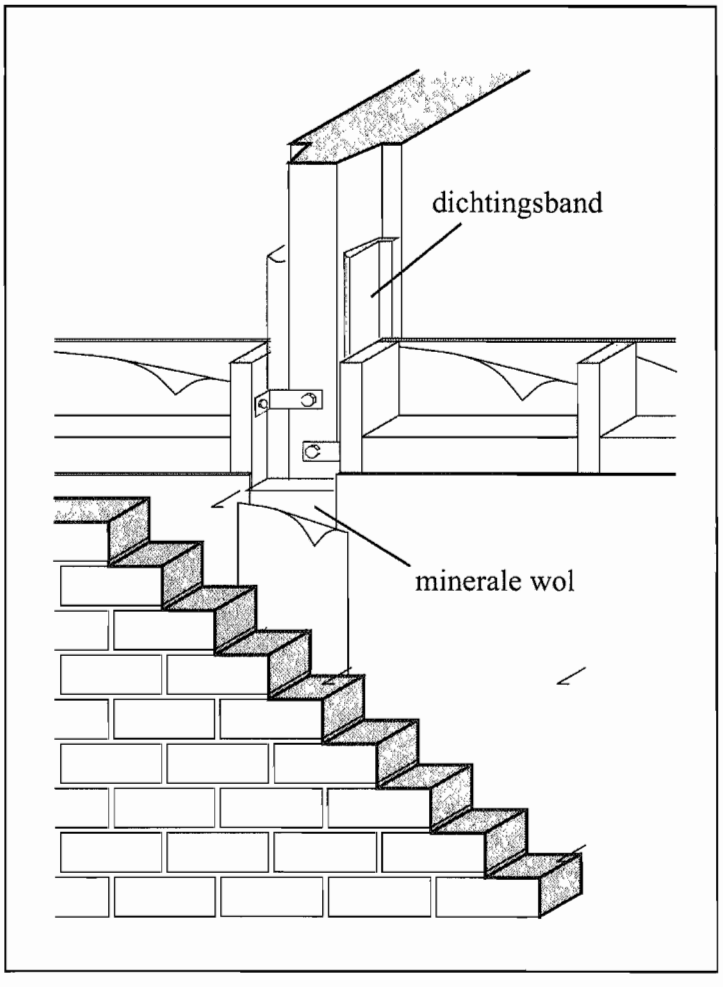
Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

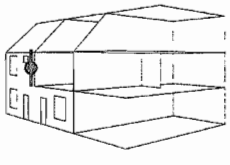

Uitvoeringsvoorwaarden

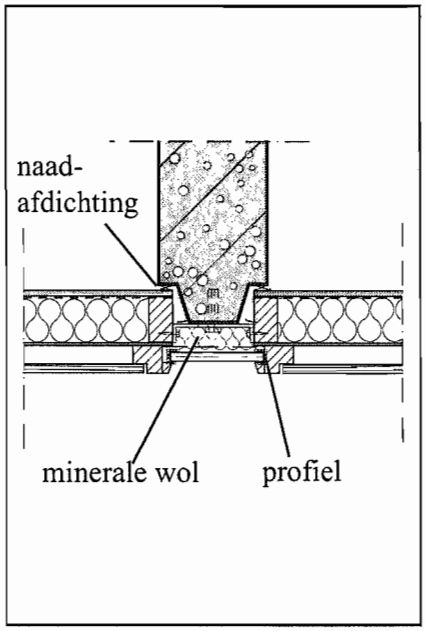
- prefab binnenspouwbladen niet doorkoppelen
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- doorkoppelen binnenspouwblad resulteert in versterkte flankerende geluidoverdracht
- geen doorvoeren in wand

Prefab hout - hout

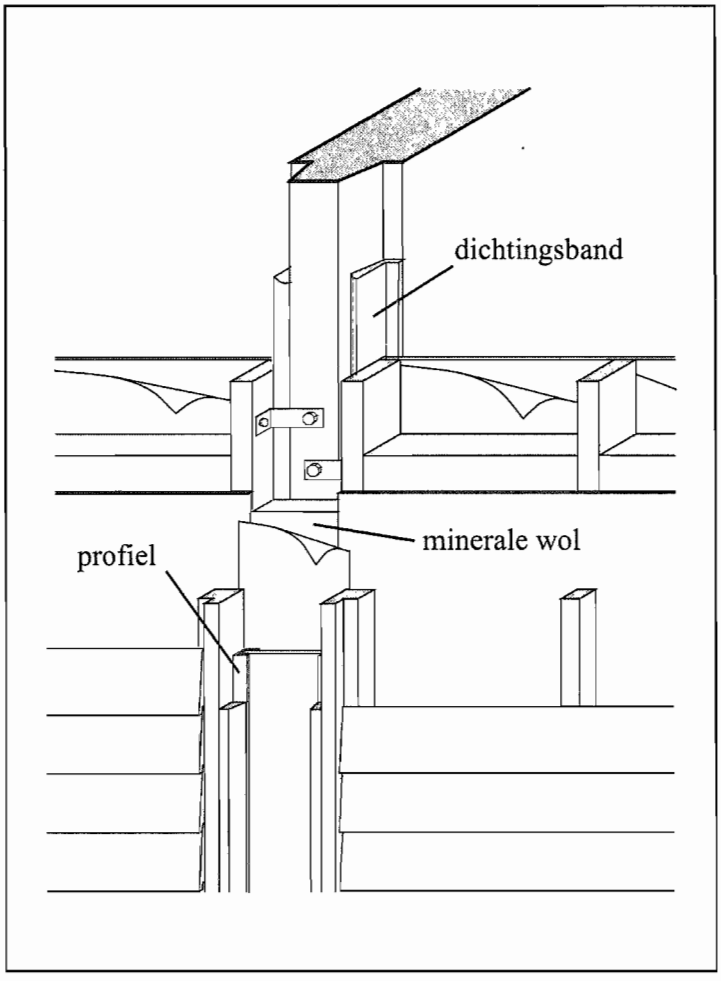

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

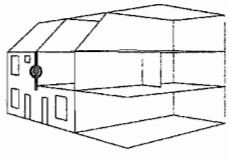

Uitvoeringsvoorwaarden

- prefab binnenspouwbladen niet doorkoppelen
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- afdekplaat bouwmuur in rubber profielen aanbrengen of eenzijdig inklemmen
- buitenbekleding niet doorzetten
- geen doorvoeren in wand

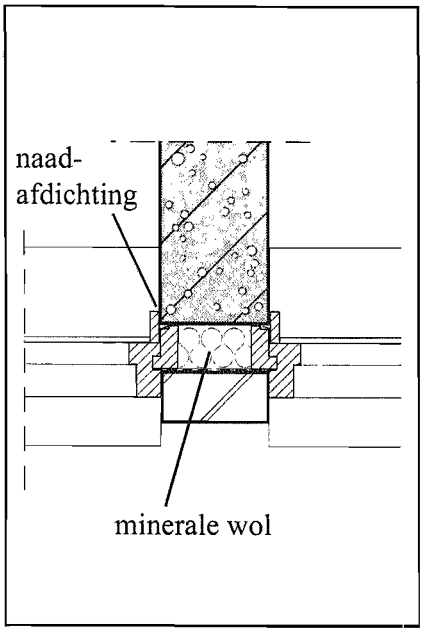

Puiconstructie - baksteen

Akoestische kwaliteit

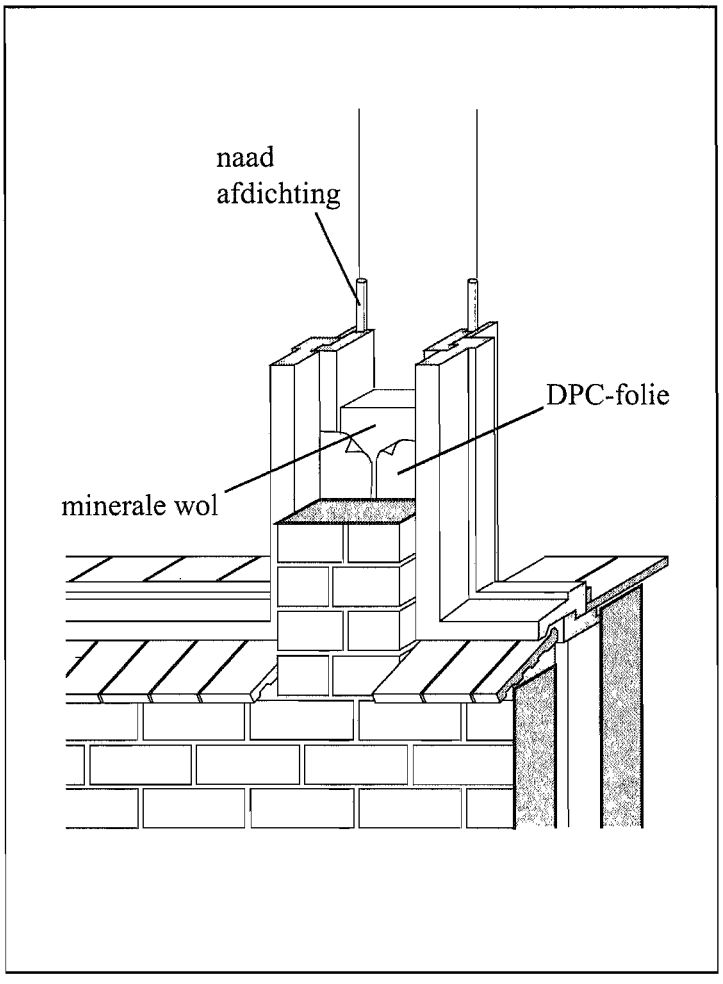
Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

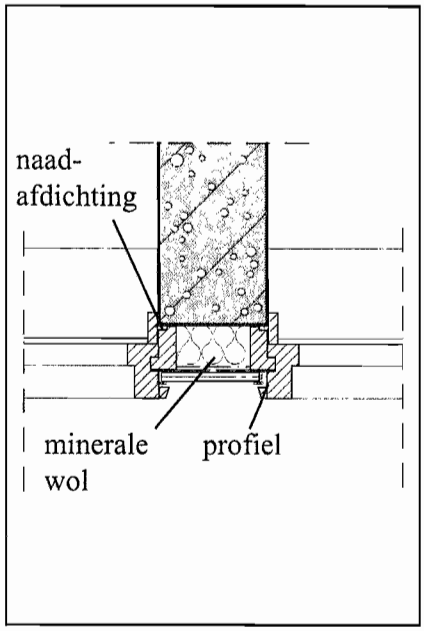

Uitvoeringsvoorwaarden

- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Puiconstructie - hout

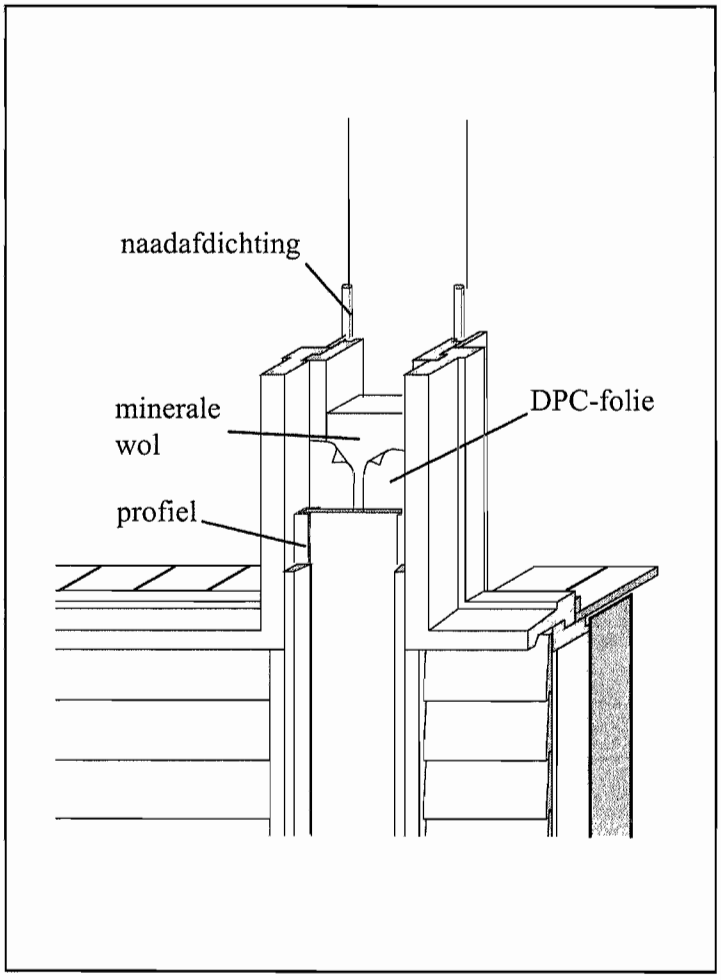

Akoestische kwaliteit

Wand 200 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 230 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

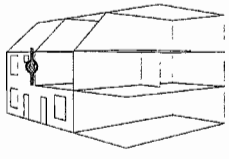

Uitvoeringsvoorwaarden

- puien niet koppelen
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur

Aandachtspunten

- afdekplaat bouwmuur in rubber profiel aanbrengen of eenzijdig inklemmen
- geen doorvoeren in wand

8 Ankerloze spouwwanden van beton

Ankerloze spouwwanden van beton:

dikte (mm)	spouw (mm)	dikte (mm)	$I_{lu;lab}$ (dB)
90	20	90	+ 9
120	40	120	+ 12

SRW/SROW CODE:

21 .. ..: Beton
21 30 .. .. ..: Geprefabriceerd beton
21.30.00 .. ..: Beton
21.30.00.02 ..: Spouwwand
21.30.00.02.1.: Knoopunt 1 (Fundering-begane-grond-vloer)
21.30.00.02.11: Aansluitende constructie type 1

De volgende knoopunten zijn in deze paragraaf nader uitgewerkt:

1. Fundering - Woningscheidende wand - Begane grond vloer (thermisch geïsoleerd)
   1 combinatievloeren
   4 ribbenvloer

2. Woningscheidende wand - Verdiepingsvloer
   7 kanaalplaatvloer

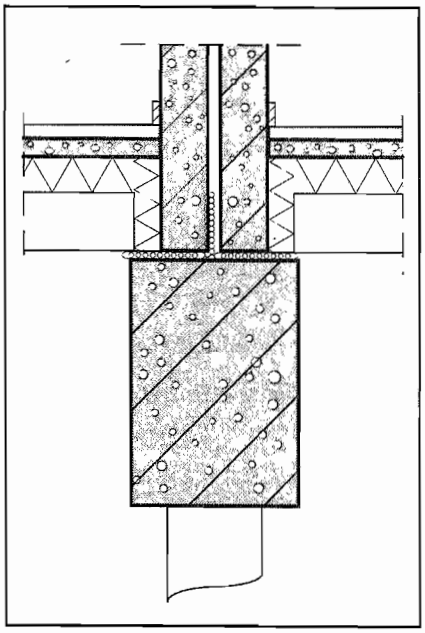
3. Woningscheidende wand - Binnenwand
   1 beton

4. Woningscheidende wand - Plat dak
   1 houten dakbeschot
   6 kanaalplaatvloer

5. Woningscheidende wand - Hellend dak
   1 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie hardschuim
   2 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie minerale wol
   3 sporenkap, thermische isolatie hardschuim
   4 sporenkap, thermische isolatie minerale wol
   5 doosconstructie, thermische isolatie minerale wol
   6 sandwich, thermische isolatie hardschuim
   7 zakgootconstructie/sporenkap
   8 zakgootconstructie/doosconstructie

6. Woningscheidende wand - Gevel
   5 binnenblad beton
   buitenblad a. baksteen
   b. hout
   c. pleister

Combinatievloer

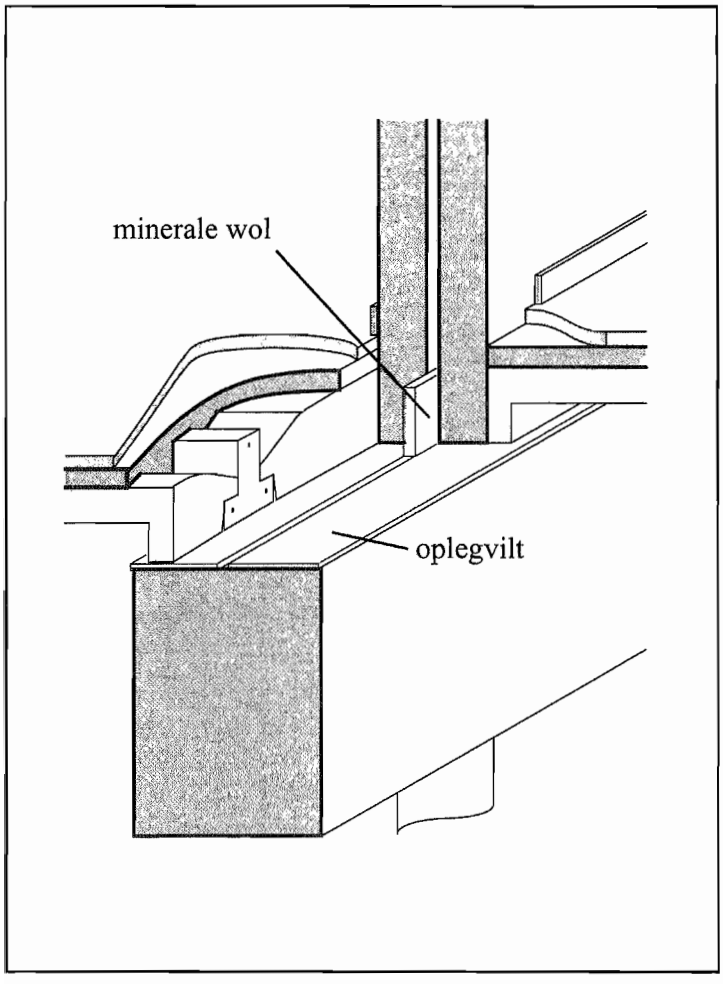
Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB
- I_{co} = + 9 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 9 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

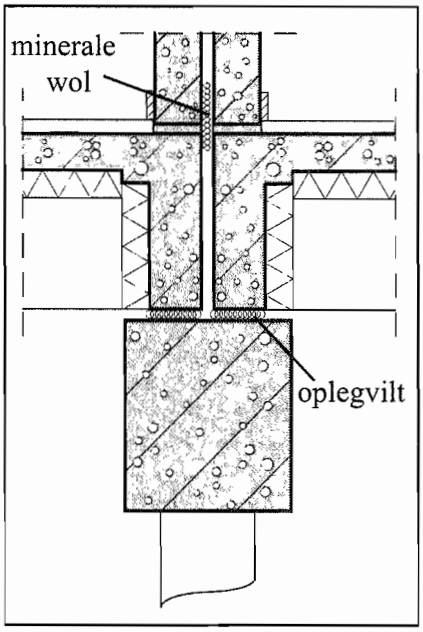
- wand doorzetten tot op funderingring
- wand elementen opstellen op 10 mm vilt of gelijkwaardig
- vloer opleggen op 10 mm vilt of gelijkwaardig

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in de wand
- eventueel strook minerale wol tussen spouwbladen

Ribbenvloer

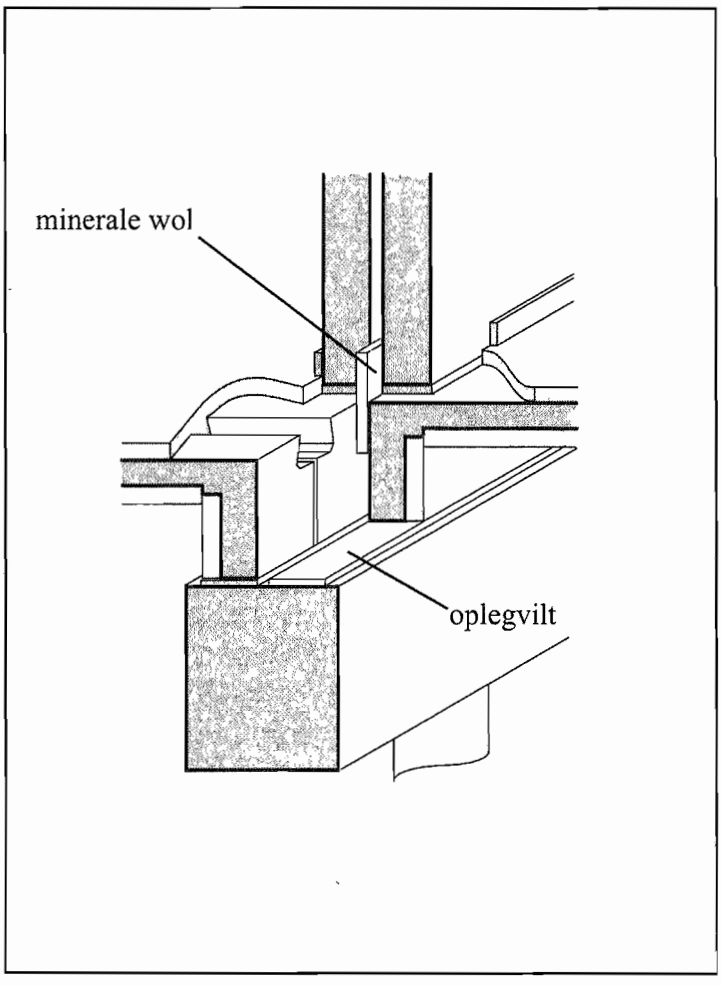

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu:k}$ = + 4 dB
- I_{co} = + 12 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu:k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 12 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

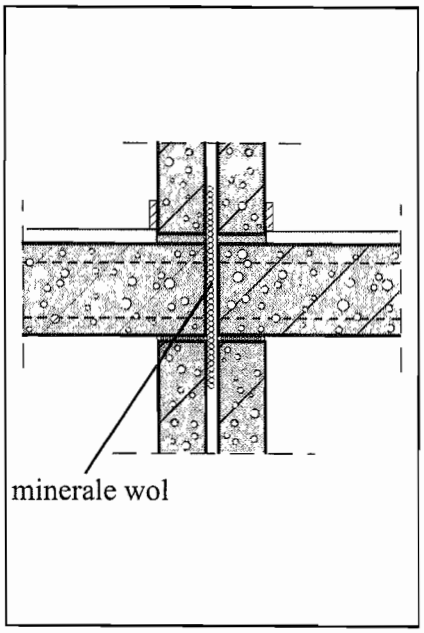
- vloervelden beeindigen met betonnen rand
- vloer opleggen op 10 mm vilt of gelijkwaardig
- vloer dilateren ter plaatse van wand
- strook minerale wol tussen vloervelden

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in de wand

Kanaalplaatvloer

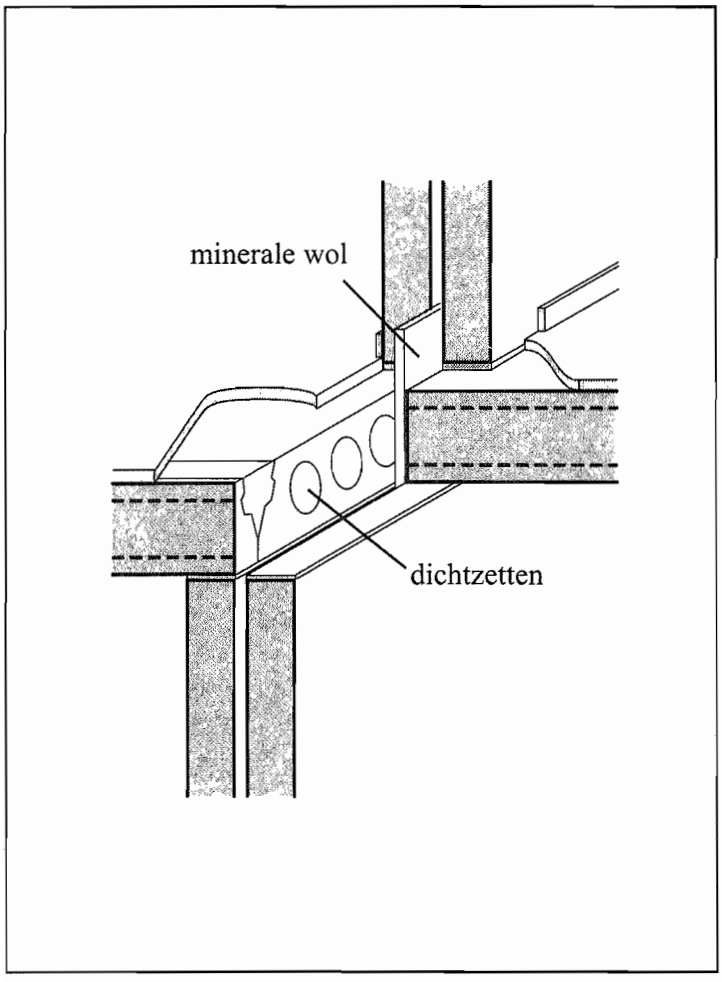

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = + 9 dB
- $I_{co;hor}$ = + 15 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 12 dB
- $I_{co;hor}$ = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

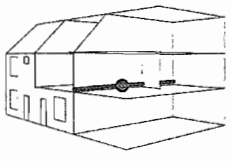

Uitvoeringsvoorwaarden

- vloervelden ter plaatse van wand volledig dilateren
- kanalen dichtzetten met cementmortel
- strook minerale wol in spouw ter hoogte van vloer
- naden afdichten

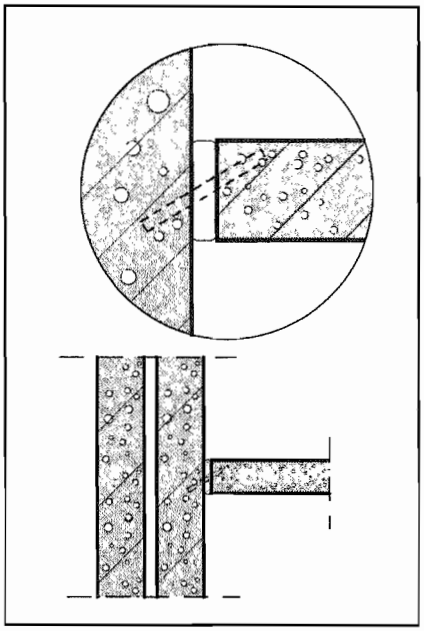
Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- goede aansluiting vloer aan wand

8 Ankerloze spouwwanden van beton

Beton

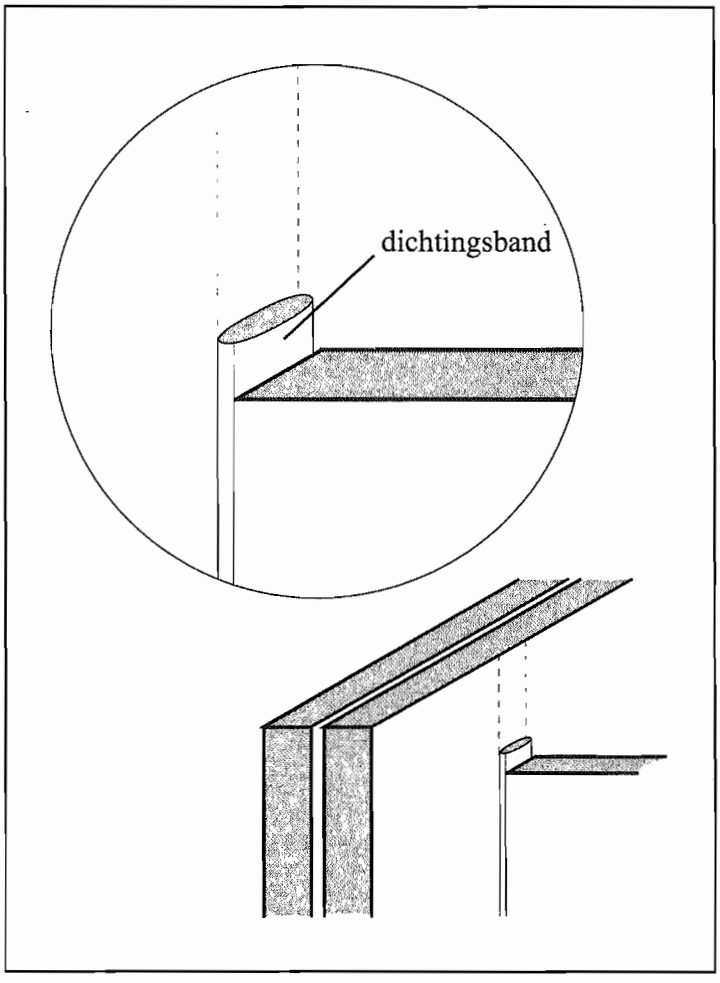
Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB
- I_{co} = + 12 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 12 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebieden

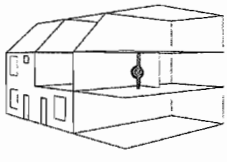

Uitvoeringsvoorwaarden

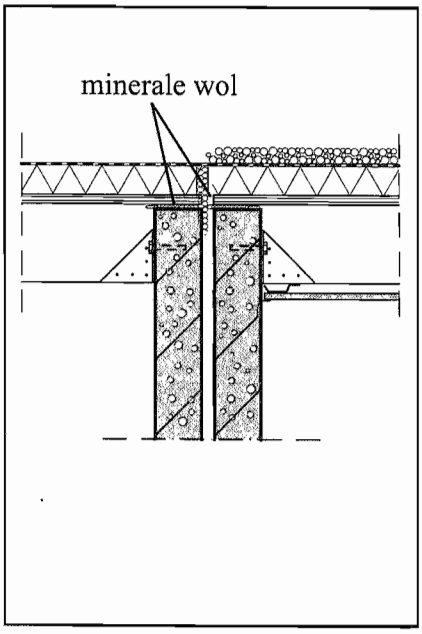
- geen eisen

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Houten dakbeschot

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 3 dB	I_{luk} = + 2 dB

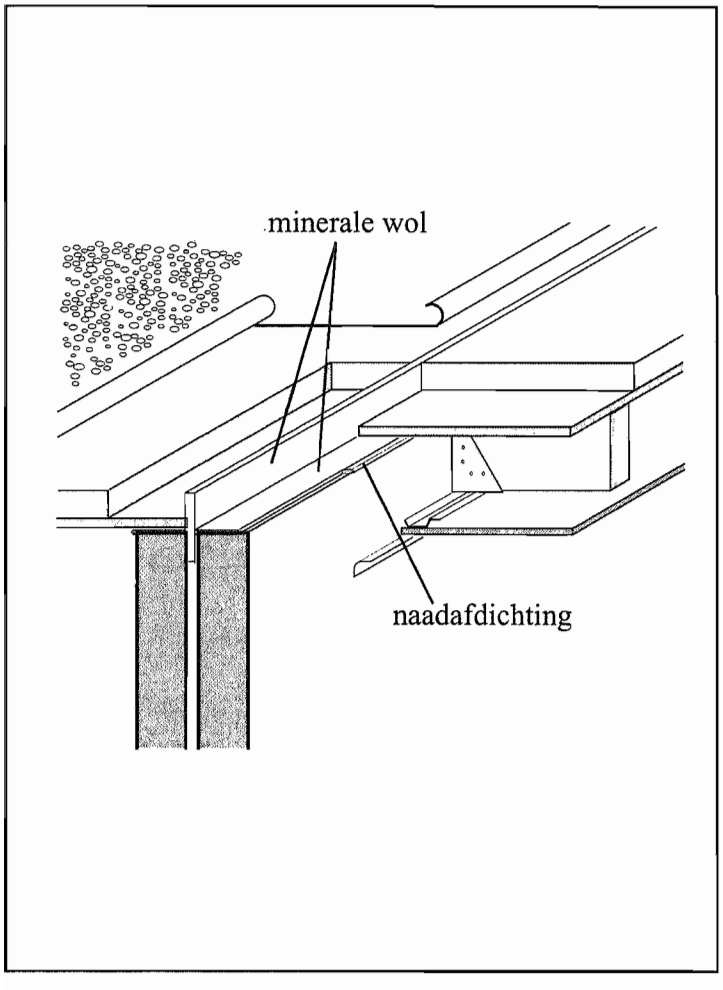
Wand 120 - 40 - 120 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 3 dB	I_{luk} = + 2 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

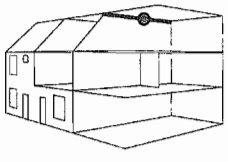

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakplaat onderbreken boven bouwmuur
- ruimte tussen dakplaat en bouwmuur opvullen met minerale wol
- strook minerale wol tussen spouwbladen
- naden afdichten

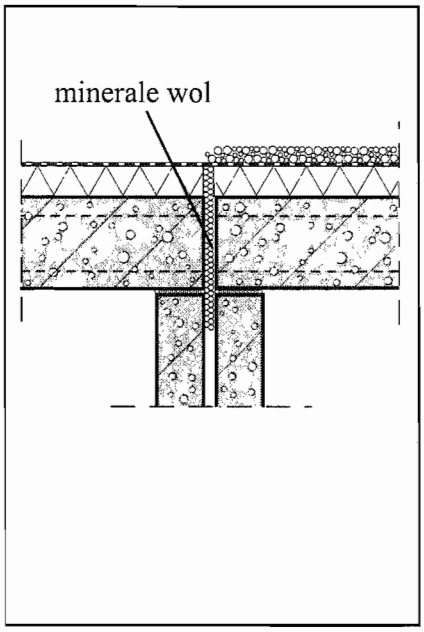
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen balklaag

Aandachtspunten

- gipskartonplaten bevestigen met veerregels
- geen doorvoeren in wand

Kanaalplaatvloer

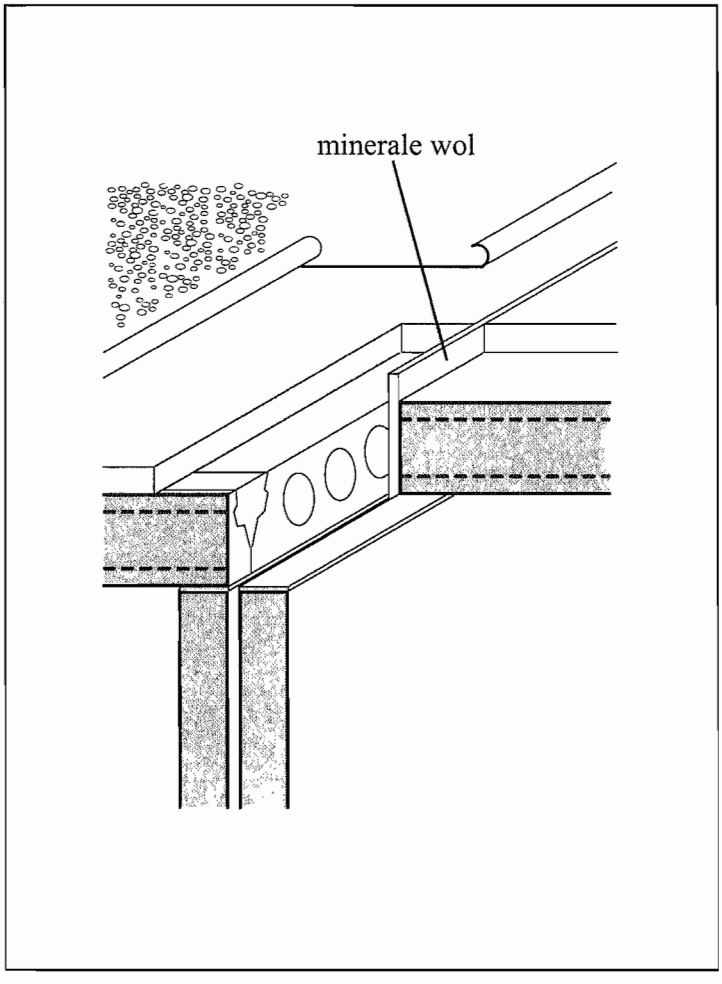

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

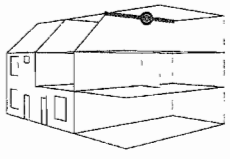

Uitvoeringsvoorwaarden

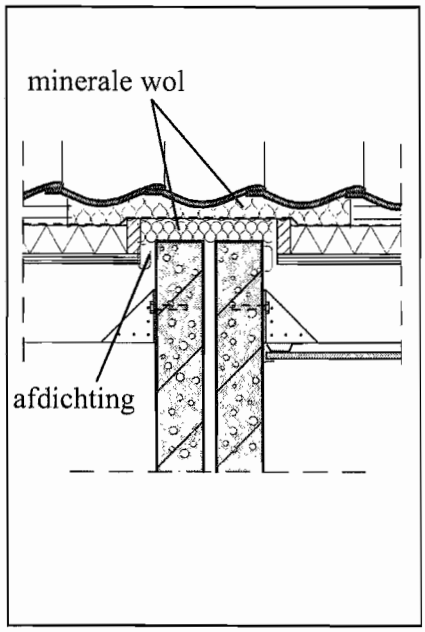
- dakplaat dilateren ter plaatse van bouwmuur
- strook minerale wol tussen dakplaten
- kanalen dichtzetten met cementmortel
- naden afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- aansluiting wand aan dakplaat dicht

Enkel - hardschuim

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 5 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

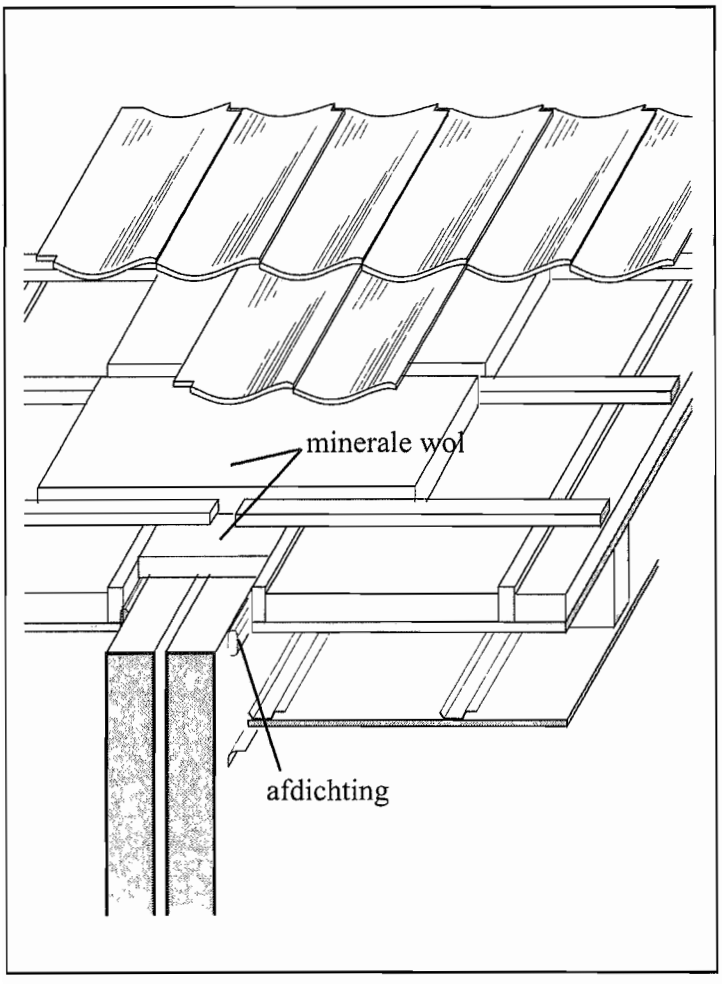
Wand 120 - 40 - 120 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 5 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

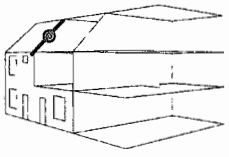

Uitvoeringsvoorwaarden

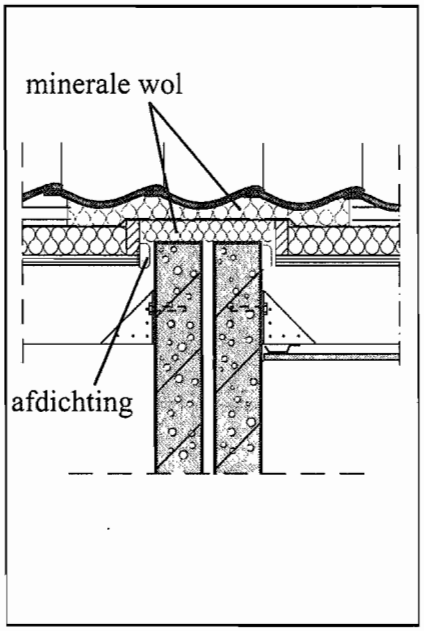
- dakelementen opleggen tussen de bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen balklaag

Aandachtspunten

- gipskartonplaten bevestigen met veerregels
- geen doorvoeren in wand

Enkel - minerale wol

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 4 dB	$I_{lu;k}$ = + 1 dB

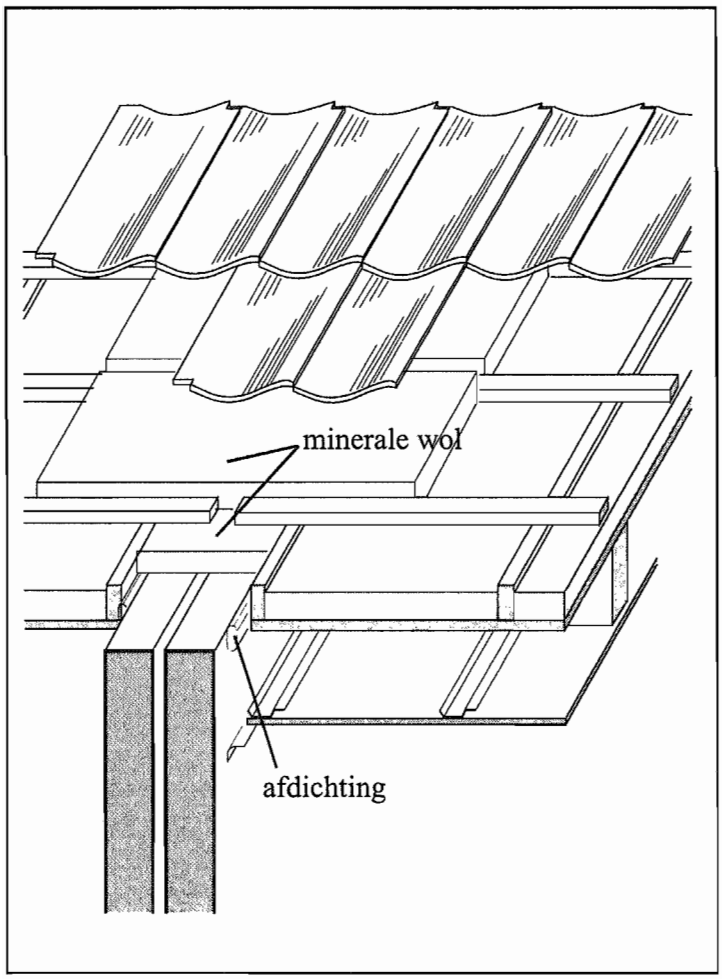
Wand 120 - 40 - 120 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 4 dB	$I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

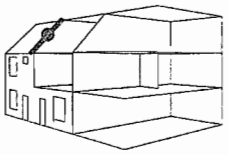

Uitvoeringsvoorwaarden

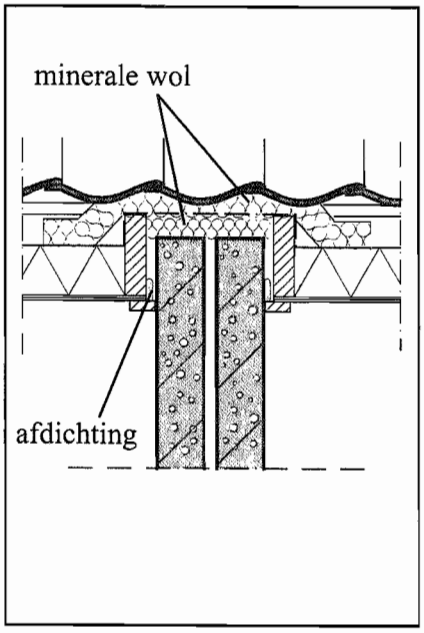
- dakelementen opleggen tussen de bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen balklaag

Aandachtspunten

- gipskartonplaten bevestigen met veerregels
- geen doorvoeren in wand

Sporenkap - hardschuim

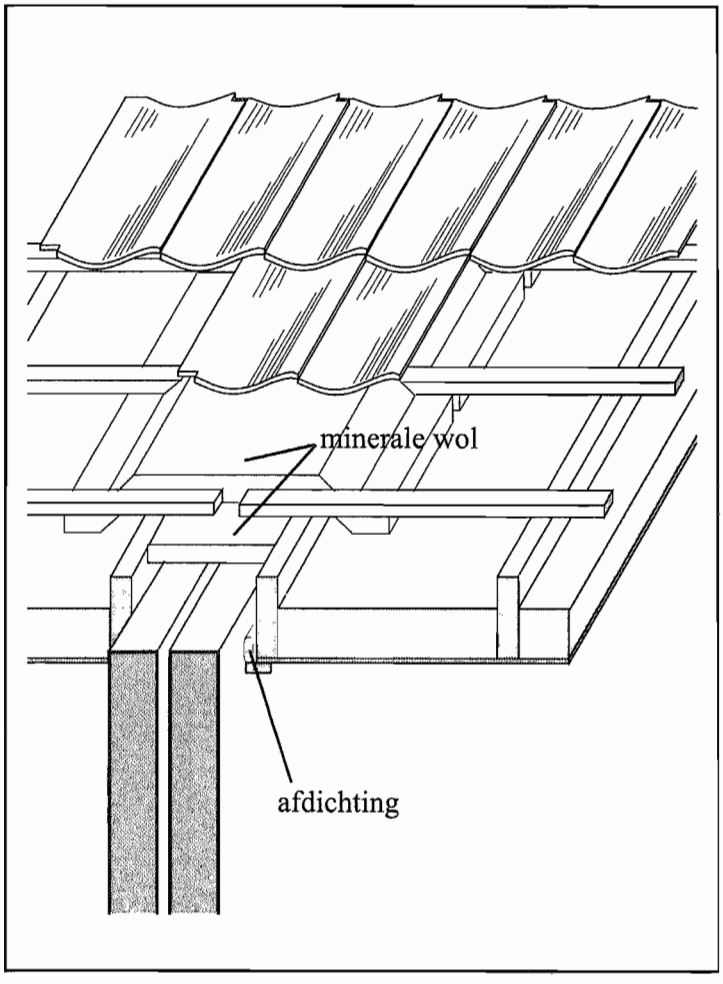

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = - 4 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = - 4 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

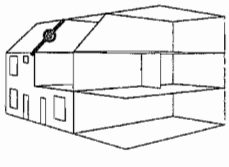

Uitvoeringsvoorwaarden

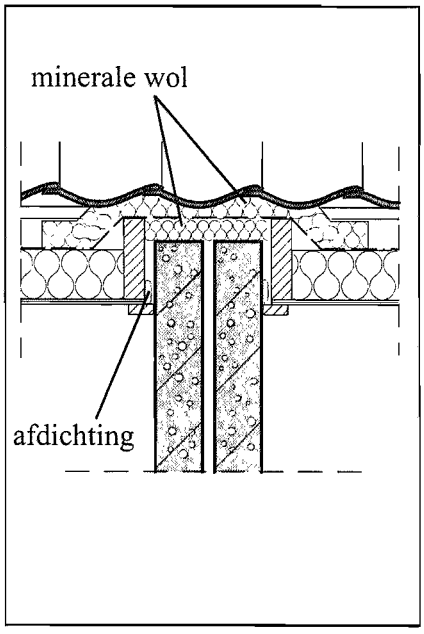
- dakelementen opleggen tussen de bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Sporenkap - minerale wol

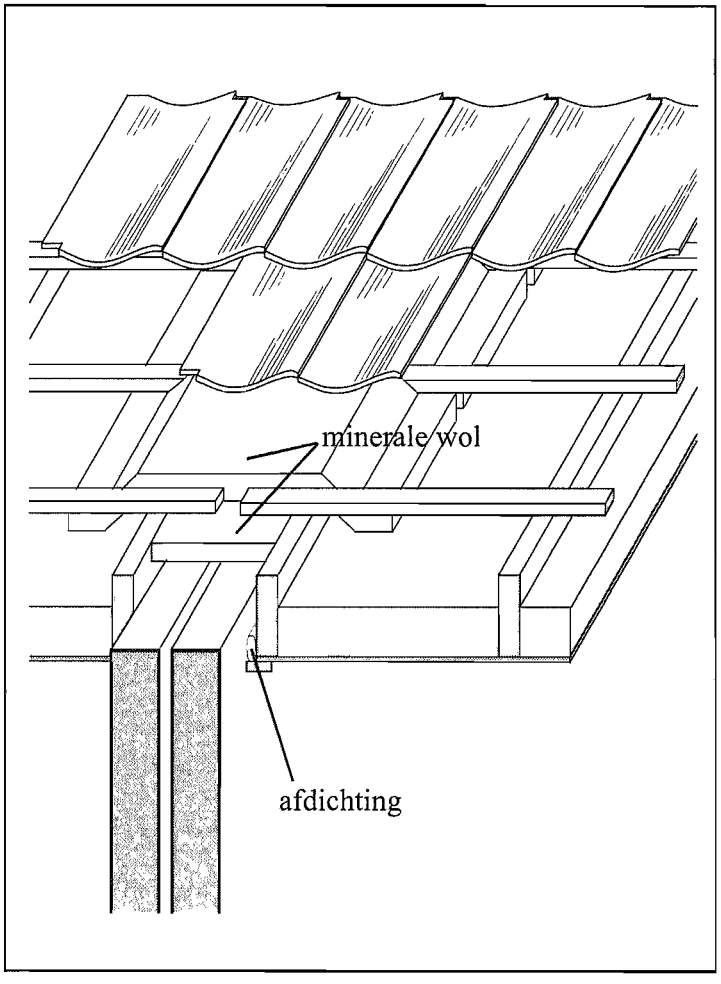

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = - 2 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = - 2 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

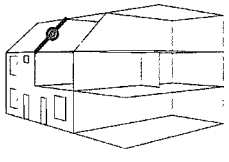

Uitvoeringsvoorwaarden

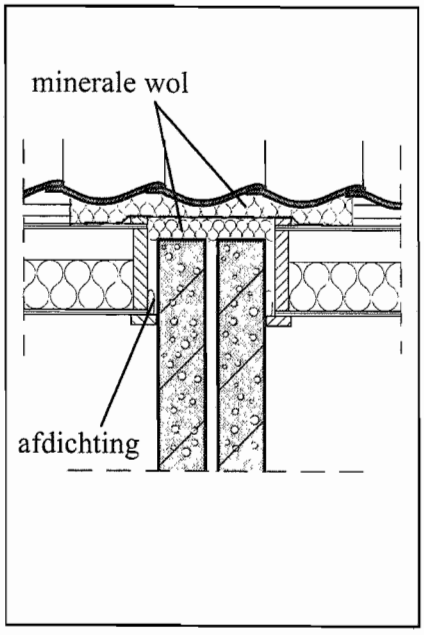
- dakelementen opleggen tussen de bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Doosconstructie - min. wol

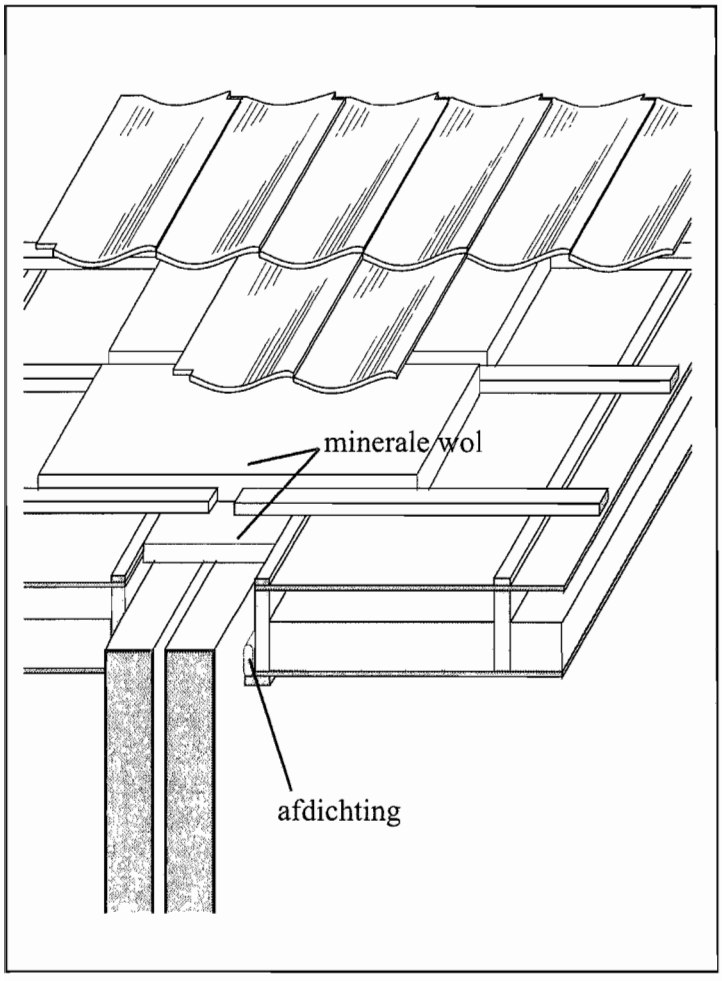

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

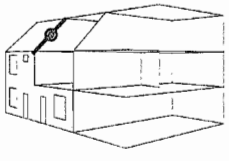

Uitvoeringsvoorwaarden

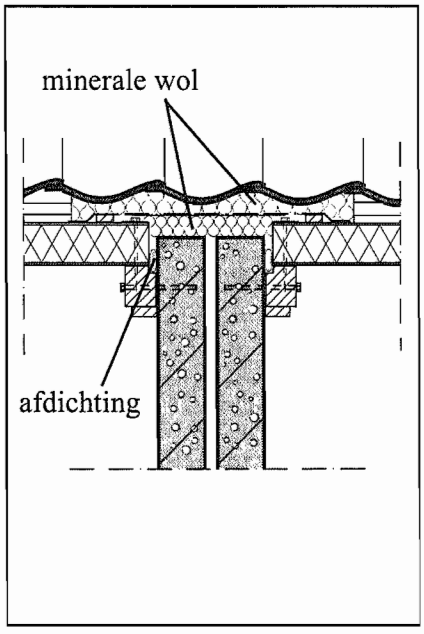
- dakelementen opleggen tussen de bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Sandwich - hardschuim

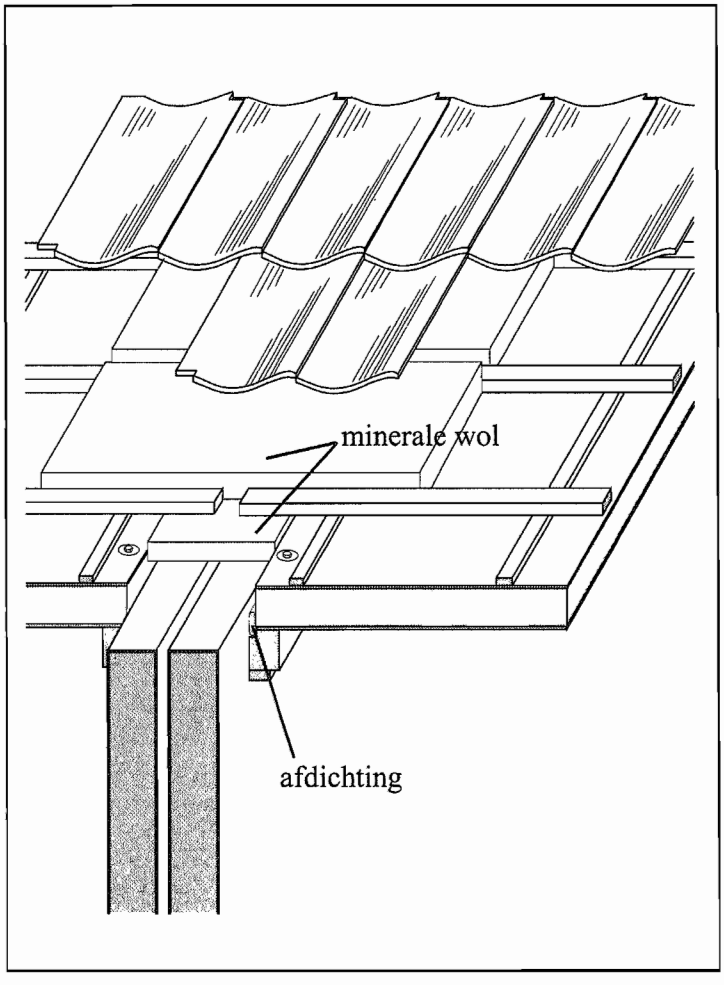

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = - 5 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = - 5 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

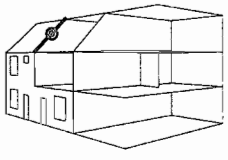

Uitvoeringsvoorwaarden

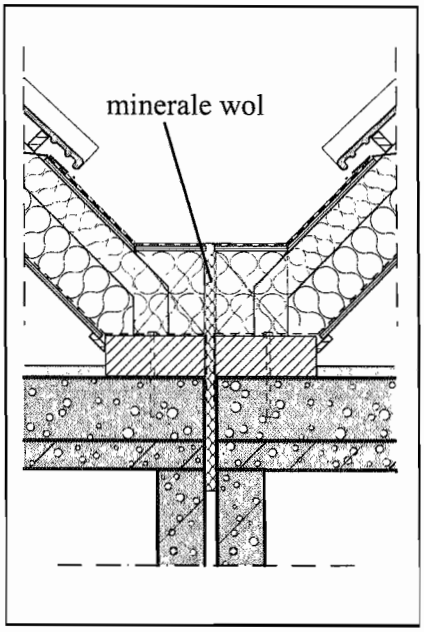
- dakelementen opleggen tussen de bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Zakgoot - sporenkap

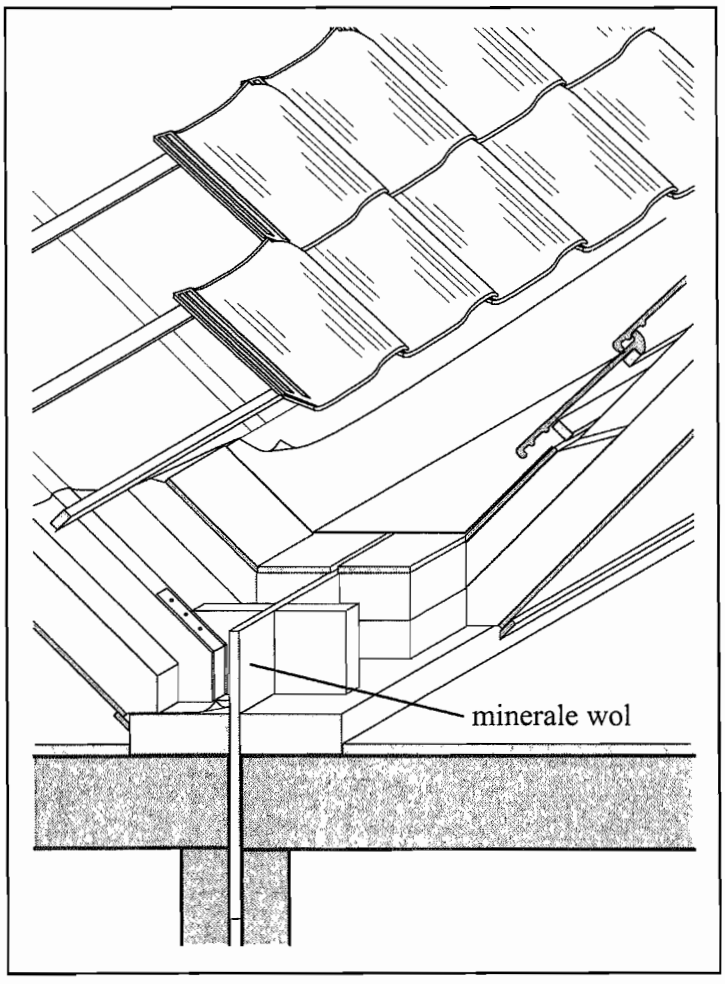

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

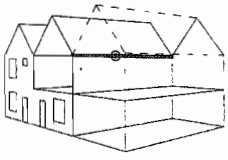

Uitvoeringsvoorwaarden

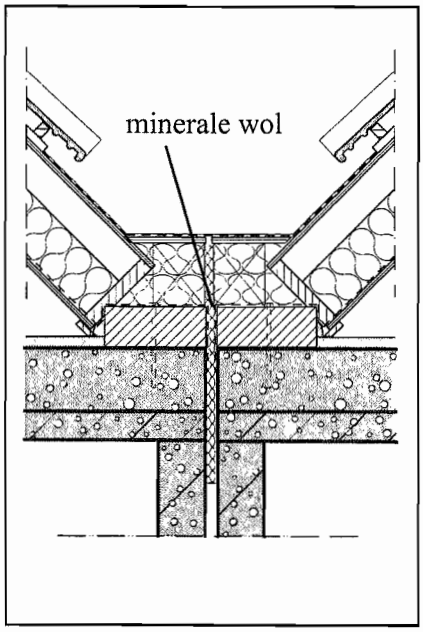
- dakelementen opleggen tussen de bouwmuren
- afdekplaat boven bouwmuur mag dakelementen niet koppelen
- ruimte onder afdekplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten
- vloer scheiden t.p.v. wand
- strook minerale wol aanbrengen tussen vloervelden

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- geen ventilatiekokers in naar elkaar gekeerde dakvelden

Zakgoot - doosconstructie

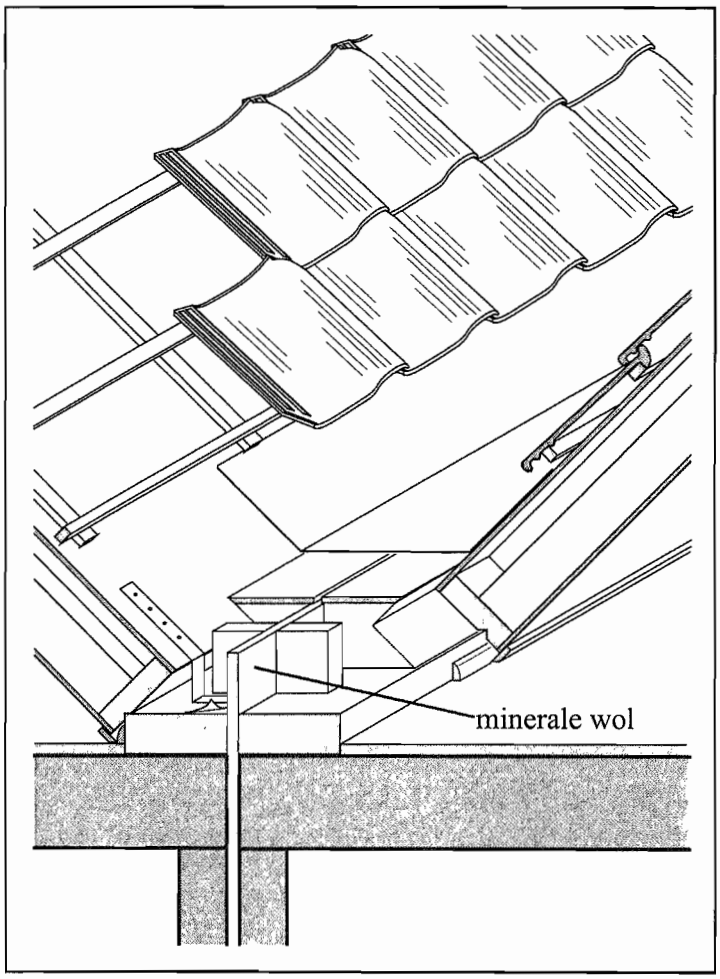

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

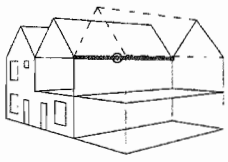

Uitvoeringsvoorwaarden

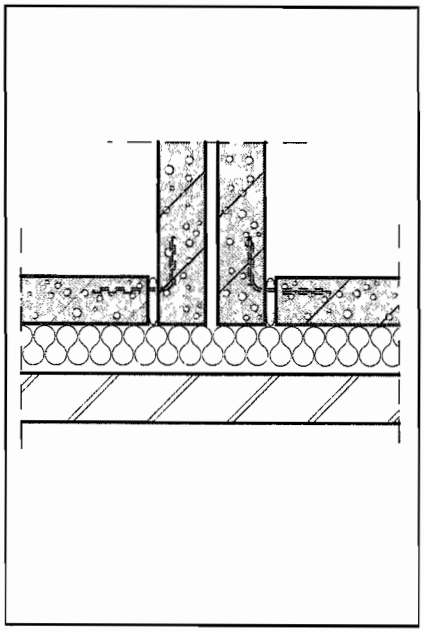
- dakelementen opleggen tussen de bouwmuren
- afdekplaat boven bouwmuur mag dakelementen niet koppelen
- ruimte onder afdekplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten
- vloer onderbreken t.p.v. wand
- strook minerale wol tussen vloervelden aanbrengen

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- geen ventilatiekokers in naar elkaar gekeerde dakvelden

Beton - baksteen

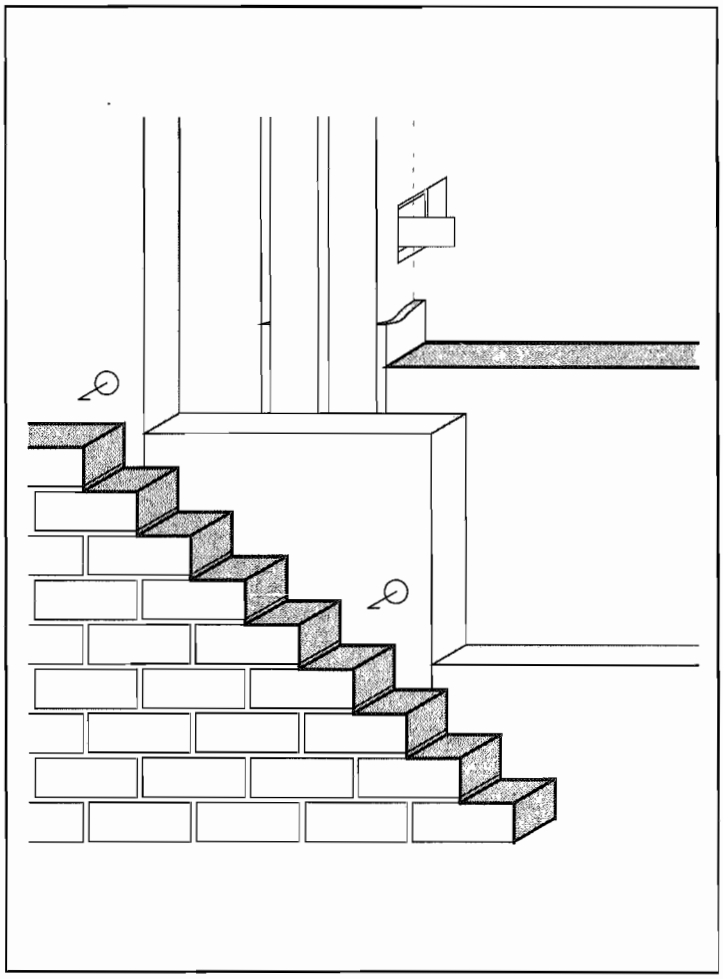
Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

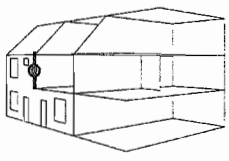

Uitvoeringsvoorwaarden

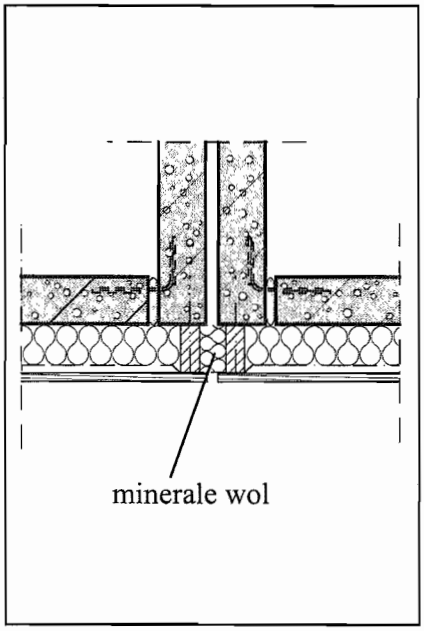
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Beton - hout

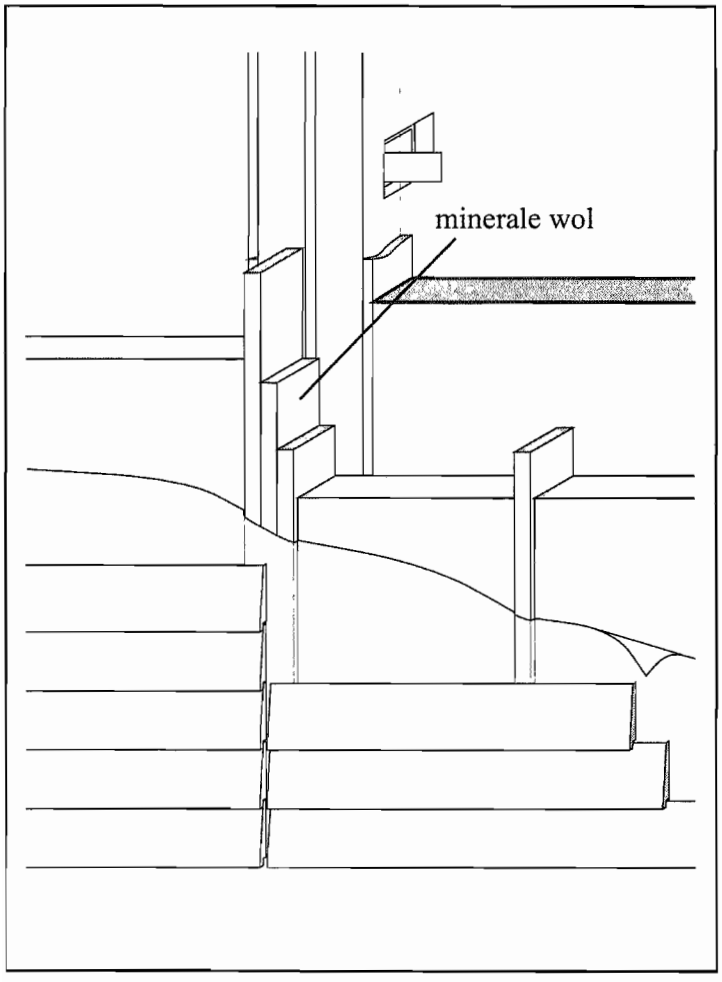

Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

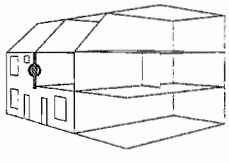

Uitvoeringsvoorwaarden

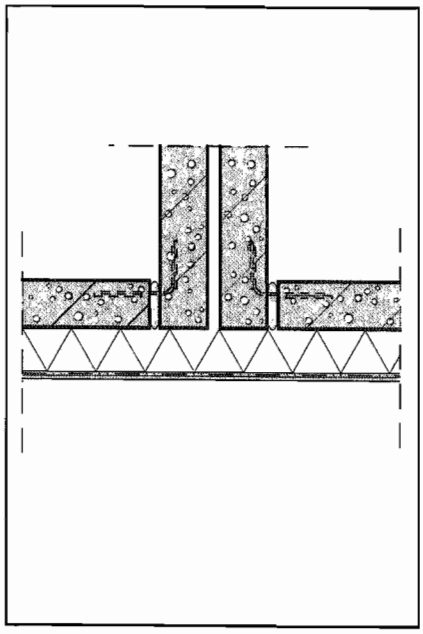
- naden aan binnenzijde afdichten
- buitenbekleding dilateren t.p.v. spouw

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Beton - pleister

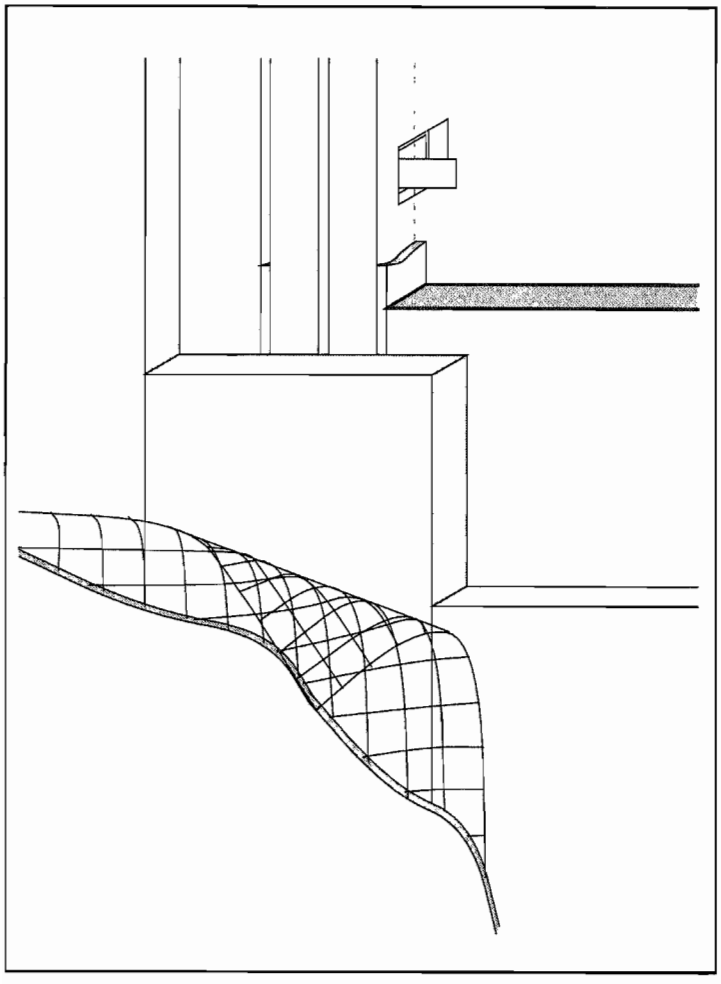
Akoestische kwaliteit

Wand 90 - 20 - 90 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 120 - 40 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

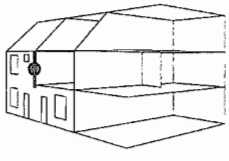

Uitvoeringsvoorwaarden

- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- pleisterwerk zo nodig dilateren t.p.v. woningscheiding
- geen doorvoeren in wand

9

WONINGSCHEIDENDE WANDEN VAN BAKSTEEN

In dit hoofdstuk worden praktijkoplossingen gegeven voor de aansluitende constructies bij een verbeterde enkelvoudige wand van baksteen.

De basisconstructie betreft een steenswand van baksteen. De wand is voorzien van drie typen buigslappe voorzetwand. De aansluitende verdiepingsvloeren zijn voorzien van een vrijhangend verlaagd plafond danwel een zwevende dekvloer.

Geluidoverdracht
De geluidoverdracht van de ene ruimte naar de andere geschiedt zowel via de gemeenschappelijke scheidingsconstructie (wand en vloer) als via de daarmee verbonden vlakken.
De geluidwering tussen ruimten is daarom altijd afhankelijk van:
- de geluidisolatie en oppervlakte van de scheidingsconstructie (wand of vloer);
- de mate van verbindingsdemping op de plaats van de aansluitende constructies (vloer, wand, gevel en dak);
- de mate van geluidafstraling en de oppervlakte van de aansluitende constructies (vloer, wand, gevel en dak).

De geluidwering kan nooit beter zijn dan de geluidisolatie van de directe scheidingsconstructie. De woningscheidende wand of vloer bepaalt dus altijd de maximaal haalbare akoestische kwaliteit.

Niet elke constructie is zonder meer toegestaan bij een woningscheidende constructie.

De geluidenergie kan bij een aansluiting of verbinding al dan niet gedempt worden doorgegeven. Deze vermindering van geluidenergie wordt de verbindingsdemping genoemd. Maatregelen dienen er zoveel mogelijk op gericht te zijn deze verbindingsdemping zo hoog mogelijk te maken.

9 Woningscheidende wanden van baksteen

In bestaande situaties is het eenvoudiger de mate van geluidafstraling van de aansluitende constructies te reduceren. Dit is mogelijk door middel van buigslappe voorzetwanden en verlaagde plafonds.

De geluidwering wordt verder beïnvloed door:
- het omloopgeluid (bijvoorbeeld de geluidoverdracht via portalen, gangen en schachten);
- geluidlekken (bijvoorbeeld spleten, kieren, gaten en leidingdoorvoeren).

Bij de getekende oplossingen is in detail aangegeven:
- de haalbare akoestische kwaliteit; uitgedrukt in $I_{lu;k}$ en I_{co};
- de toepassingsvoorwaarden;
- de uitvoeringsvoorwaarden.

Let op!
De akoestische kwaliteit is steeds aangegeven voor die situaties waarin de bijdrage aan de geluidoverdracht via de andere aansluitende constructies te verwaarlozen is.

Met betrekking tot het toepassingsgebied worden twee situaties onderscheiden:
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een niet tot die woning behorend verblijfsgebied en tussen een besloten ruimte van een woongebouw en een in een woning gelegen verblijfsgebied;
- tussen besloten ruimte, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een tot een andere woning of woongebouw behorende, besloten niet van een verblijfsgebied deel uitmakende ruimte, geen gemeenschappelijke verkeersruimte zijnde.

Op het uitklapblad is een legenda voor de tekeningbladen opgenomen.
De tekeningen zijn op schaal getekend. Opmeten is mogelijk met het maatlatje op het uitklapblad.

Aan de onderzijde van elke pagina is de SRW/SROW code opgenomen.

9 Enkelvoudige wanden van baksteen verbeterd

Enkelvoudige woningscheidende wanden van baksteen voorzien van goede buigslappe voorzetwand:

dikte (mm)	massa (kg/m^2)	$I_{lu;lab}$ (dB)
332,5	460	+ 9

SRW/SROW CODE:

22 .. ..: Metselwerk
22 10 .. .. ..: In het werk vervaardigd
22.10.06 .. ..: Baksteen
22.10.06.01 ..: Enkelvoudige wand
22.10.06.01.1.: Knoopunt 1 (Fundering-begane grond vloer)
22.10.06.01.11: Aansluitende constructie type 1

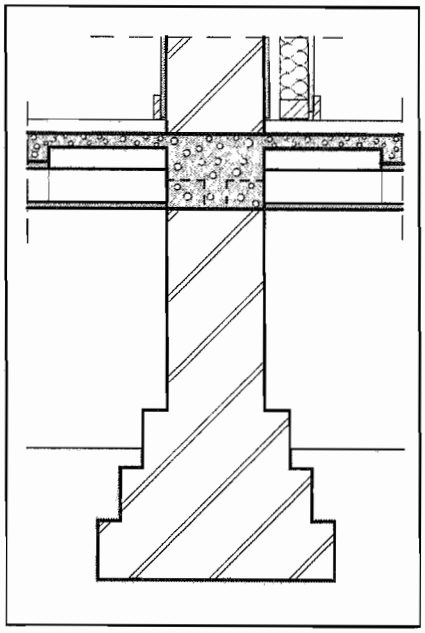
Uitgewerkte knooppunten:

1. Fundering - Woningscheidende wand- Begane grond vloer
   - 1 combinatievloeren
   - 9 houten vloeren

2. Woningscheidende wand - Verdiepingsvloer
   - 1 combinatievloeren
     - a. met vrijhangend verlaagd plafond
     - b. met verlaagd plafond en zwevende dekvloer
   - 9 houten vloeren
     - a. met vrijhangend verlaagd plafond
     - b. met zwevende dekvloer
     - c. met vrijhangend verlaagd plafond en zwevende dekvloer

3. Woningscheidende wand - Binnenwand
   - 9 voorzetwand
     - a. met c-profielen
     - b. op stijl- en regelwerk
     - c. geprefabriceerd

Combinatievloer

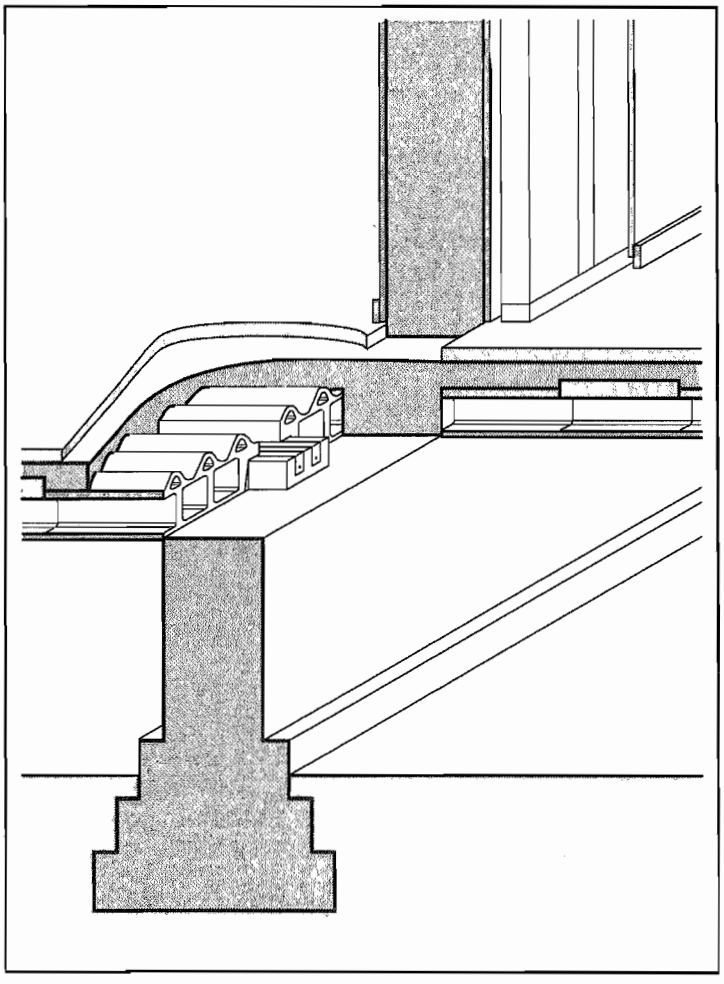
Akoestische kwaliteit

Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co} = +6$ dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k} = +3$ dB
- $I_{co} = +6$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten gebied en verblijfgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

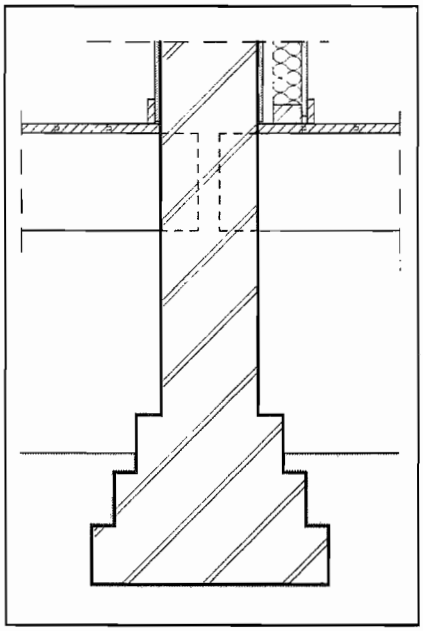
- vloer alsnog onderbreken of vloer verzwaren tot 200 kg/m^2; inclusief afwerklaag

Aandachtspunten

- gaten en zwakke plekken aanhelen
- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen uitvoeren als opbouw op voorzetwand

Houten vloer

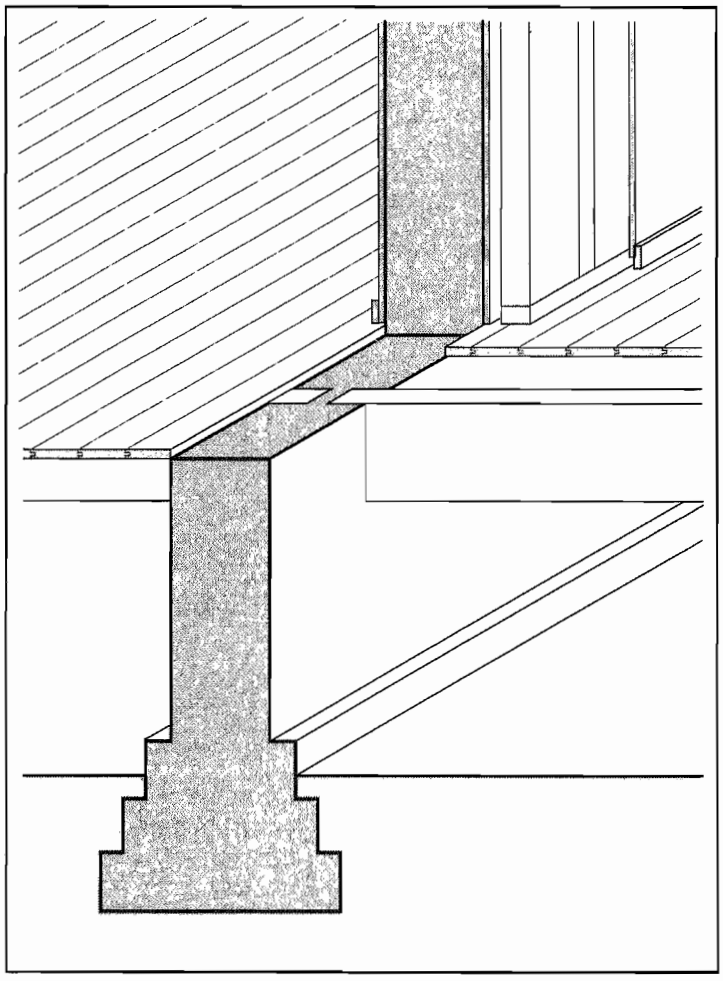
Akoestische kwaliteit

Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = 0 dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k}$ = + 3 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten gebied en verblijfgebied

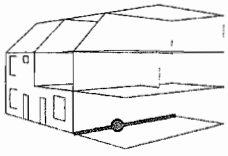

Uitvoeringsvoorwaarden

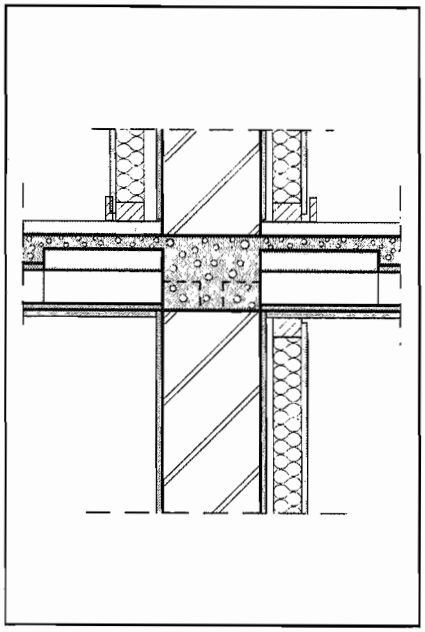
- vloer aan één zijde vrijmaken van de wand

Aandachtspunten

- gaten en zwakke plekken aanhelen
- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen uitvoeren als opbouw op voorzetwand

Combinatievloer

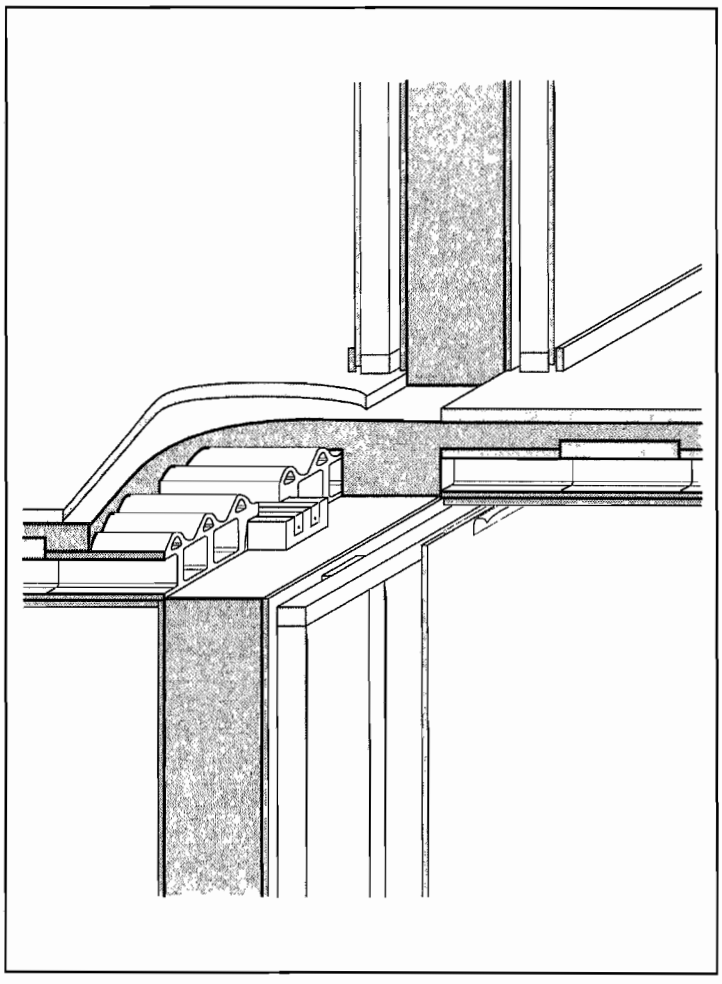
Akoestische kwaliteit

Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = + 6$ dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k} = + 3$ dB
- $I_{co;hor} = + 6$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

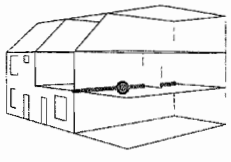

Uitvoeringsvoorwaarden

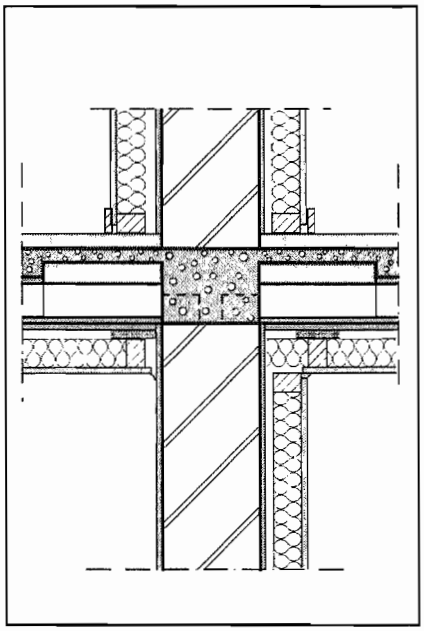
- vloer verzwaren tot 200 kg/m^2; incl. afwerklaag

Aandachtspunten

- gaten en zwakke plekken aanhelen
- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen uitvoeren als opbouw op voorzetwand

Combinatievloer + Plafond

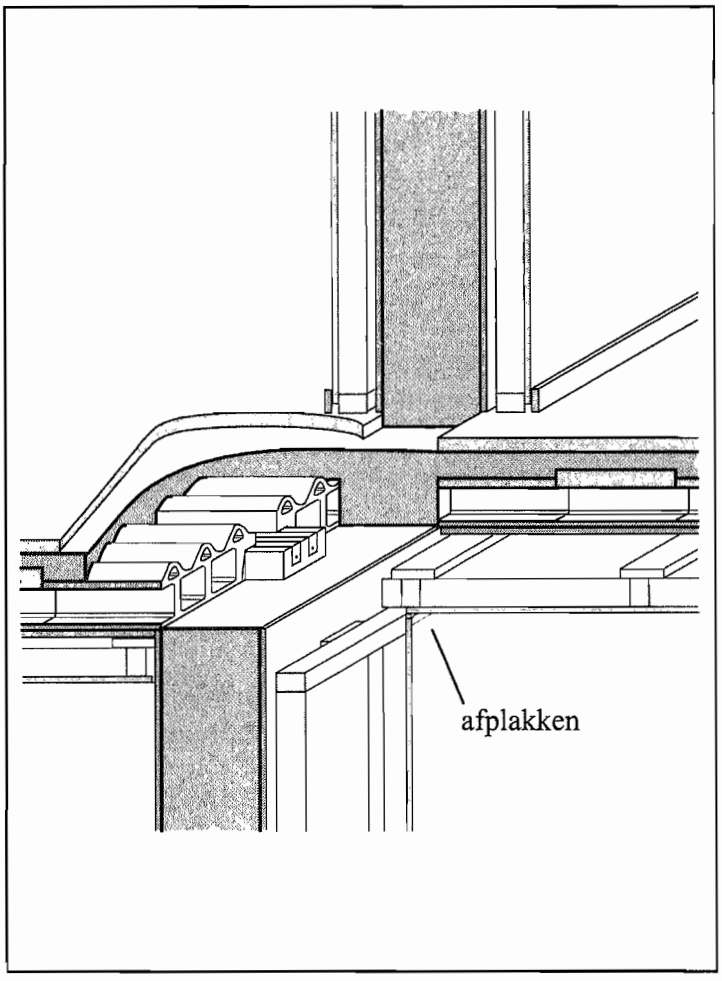
Akoestische kwaliteit

Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k}$ = +2 dB
- $I_{co;hor}$ = + 6 dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k}$ = + 5 dB
- $I_{co;hor}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

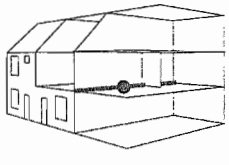

Uitvoeringsvoorwaarden

- plafondhangers vrijhouden van vloer
- 12,5 mm gipskartonplaten
- spouwdiepte ca. 100 mm
- 60 mm onverpakte minerale wol in spouw
- naden afplakken

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen uitvoeren als opbouw op voorzetwand

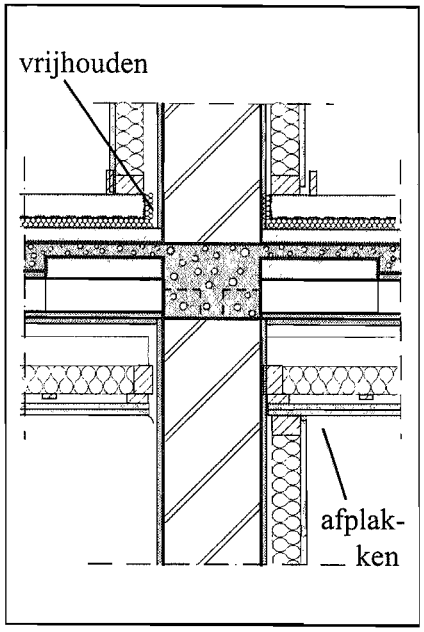

Combinatievloer + Plafond + Zwevende vloer

Akoestische kwaliteit

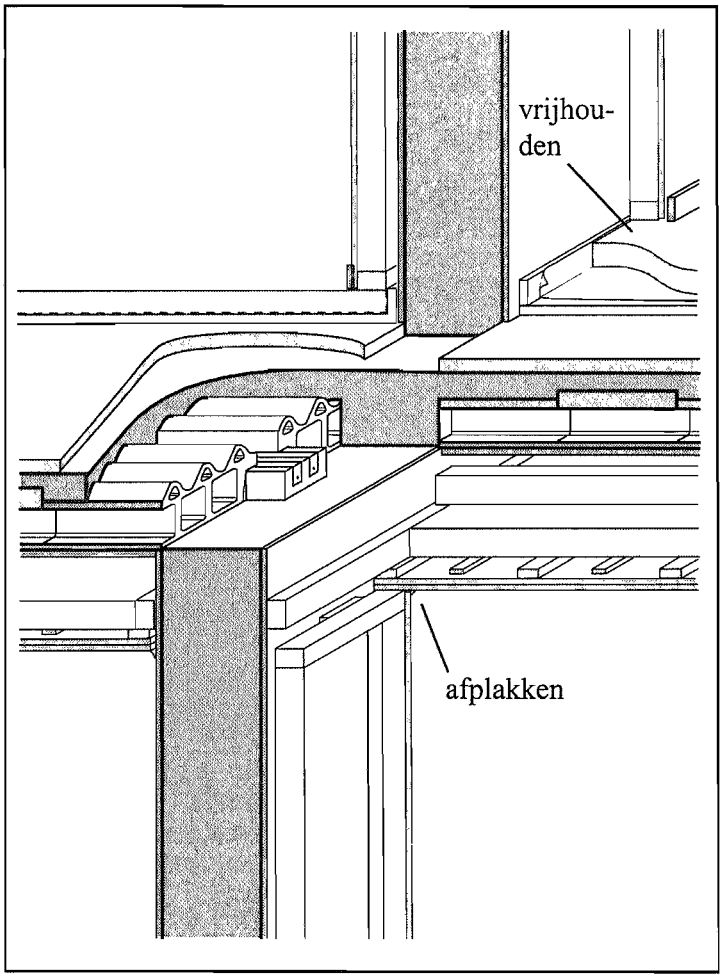
Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co;hor} = +10$ dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k} = +5$ dB
- $I_{co;hor} = +10$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

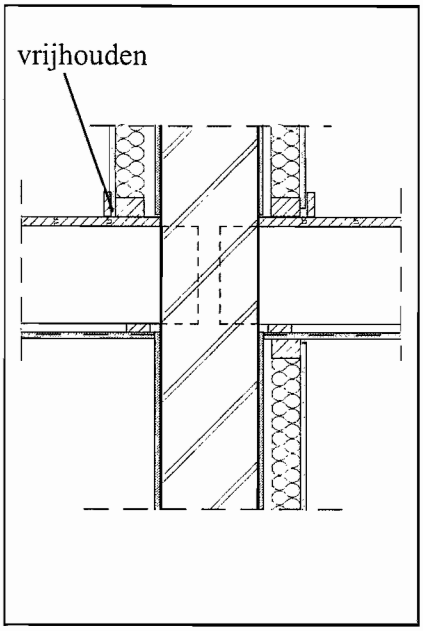

Uitvoeringsvoorwaarden

- plafondhangers vrijhouden van vloer
- 12,5 mm gipskartonplaten
- spouwdiepte ca. 100 mm
- onverpakte minerale wol in spouw
- dekvloer vrijhouden van wand
- verende laag tenminste 15 mm in belaste toestand
- plint mag geen contact veroorzaken tussen dekvloer en wand
- naden afplakken

Aandachtspunten

- voorzetwand op dekvloer
- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen uitvoeren als opbouw op voorzetwand

Houten vloer

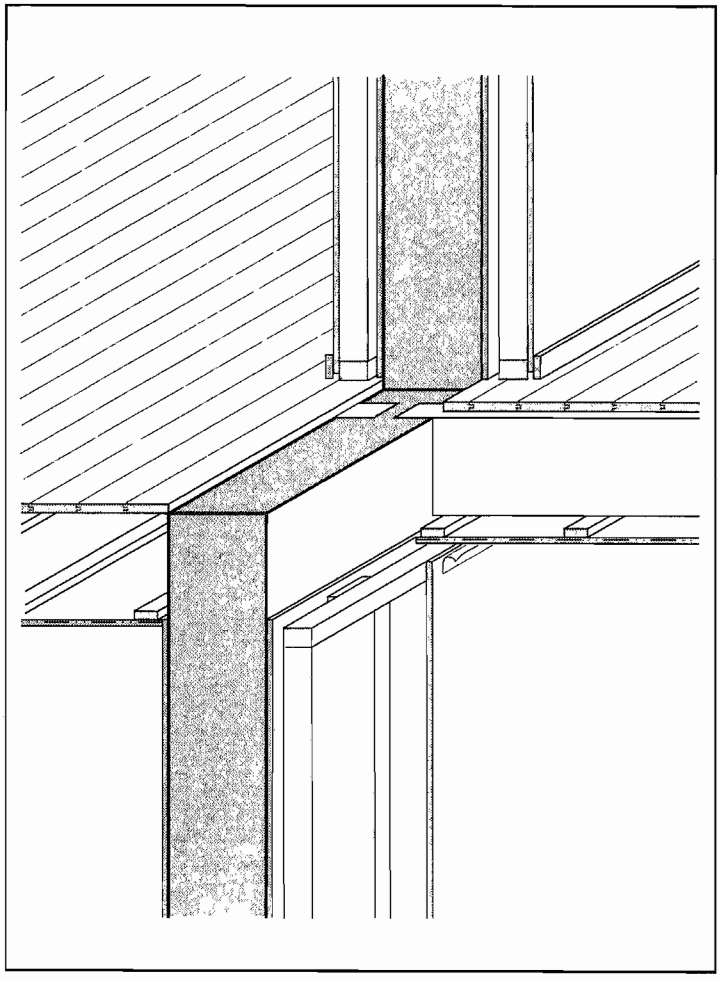

Akoestische kwaliteit

Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = 0$ dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k} = +3$ dB
- $I_{co;hor} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

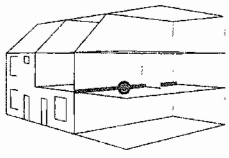

Uitvoeringsvoorwaarden

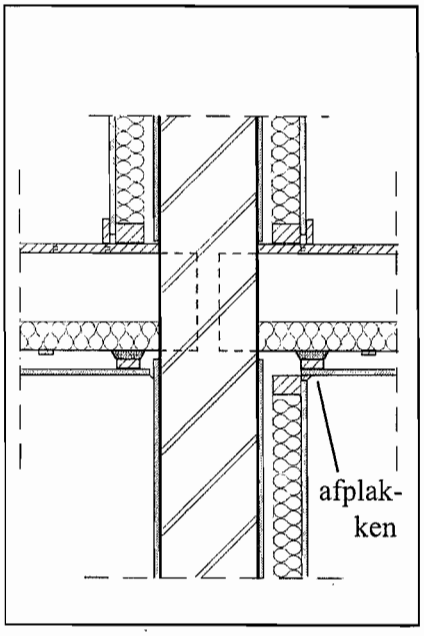
- gaten en zwakke plekken aanhelen
- gipsplaat vrij van houten vloer houden

Aandachtspunten

- oplegging balken volledig dicht
- voorzetwand op dekvloer
- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen uitvoeren als opbouw op voorzetwand
- eventueel minerale wol tussen de balken

Houten vloer + Plafond

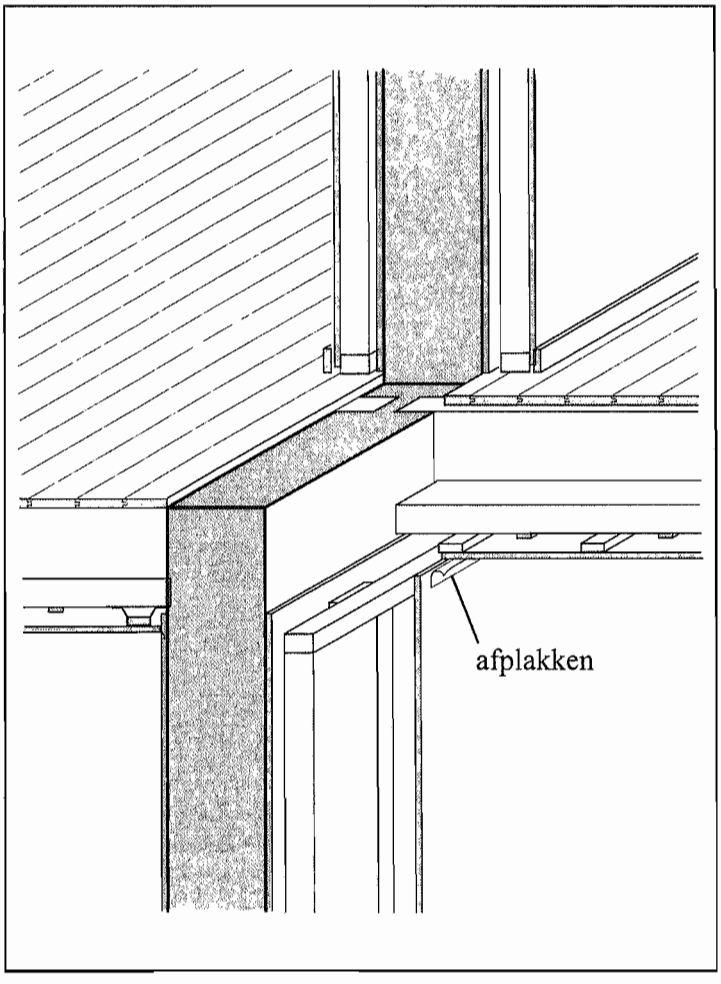

Akoestische kwaliteit

Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = 0$ dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k} = +3$ dB
- $I_{co;hor} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

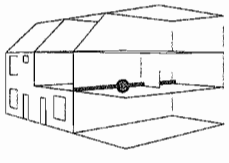

Uitvoeringsvoorwaarden

- plafondhangers vrijhouden van vloer
- 12,5 mm gipskartonplaten
- spouwdiepte ca. 100 mm
- onverpakte minerale wol in spouw
- naden afplakken

Aandachtspunten

- oplegging balken volledig dicht
- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen uitvoeren als opbouw op voorzetwand

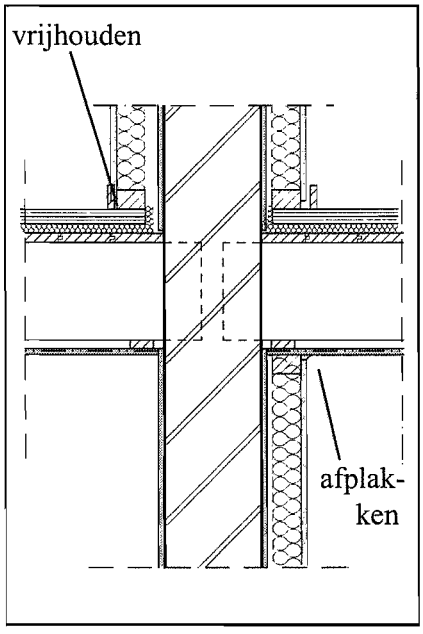

Houten vloer + Zwevende vloer

Akoestische kwaliteit

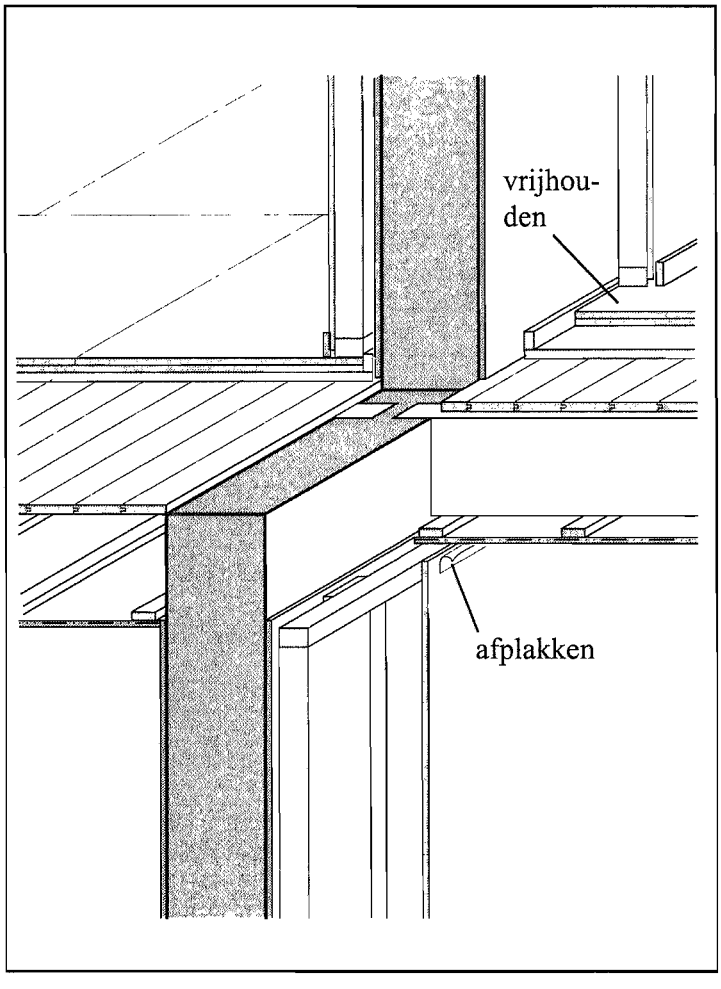
Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = +10$ dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k} = +3$ dB
- $I_{co;hor} = +10$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

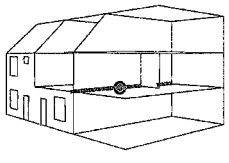

Uitvoeringsvoorwaarden

- dekvloer vrijhouden van wand
- verende laag tenminste 10 mm in belaste toestand
- plint mag geen contact veroorzaken tussen dekvloer en wand
- naden afplakken

Aandachtspunten

- oplegging balken volledig dicht
- voorzetwand op dekvloer
- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen uitvoeren als opbouw op voorzetwand
- eventueel minerale wol tussen de balken

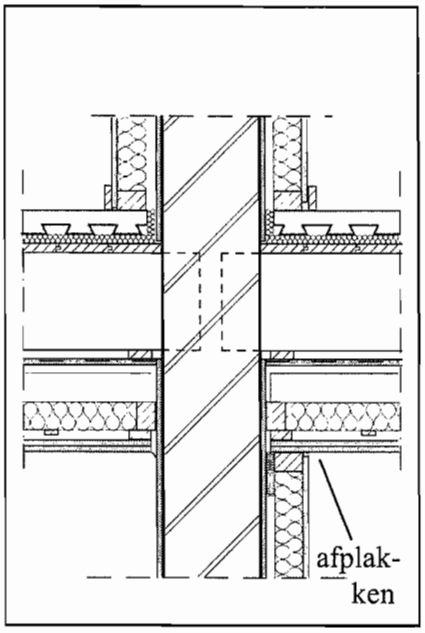

Houten vloer + Plafond + Zwevende vloer

Akoestische kwaliteit

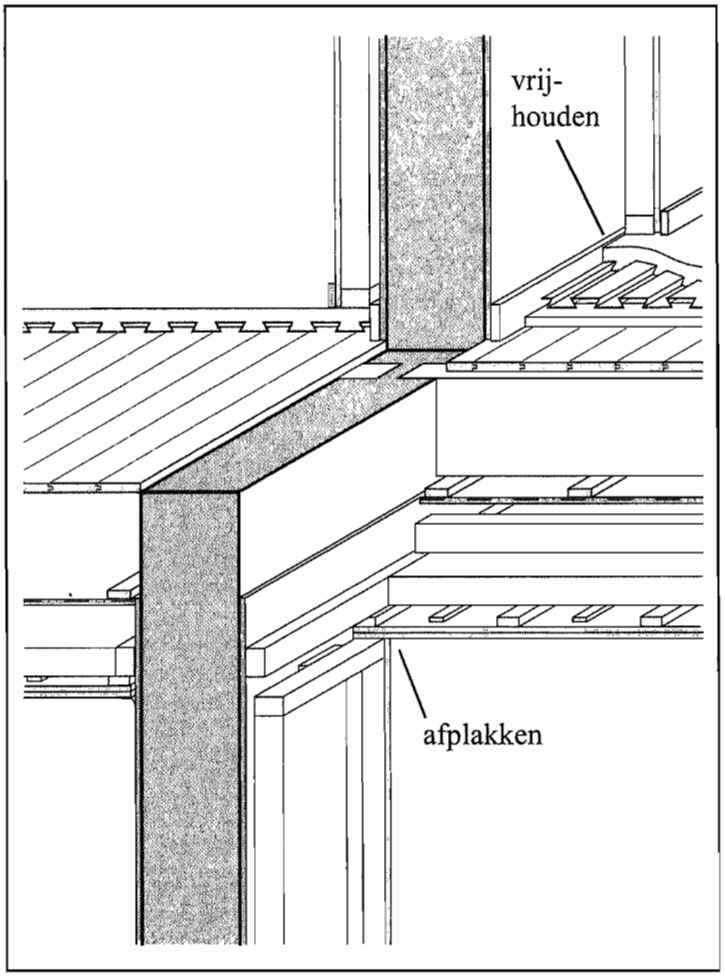
Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k}$ = + 2 dB
- $I_{co;hor}$ = + 14 dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k}$ = + 5 dB
- $I_{co;hor}$ = + 14 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

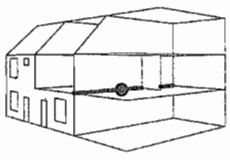

Uitvoeringsvoorwaarden

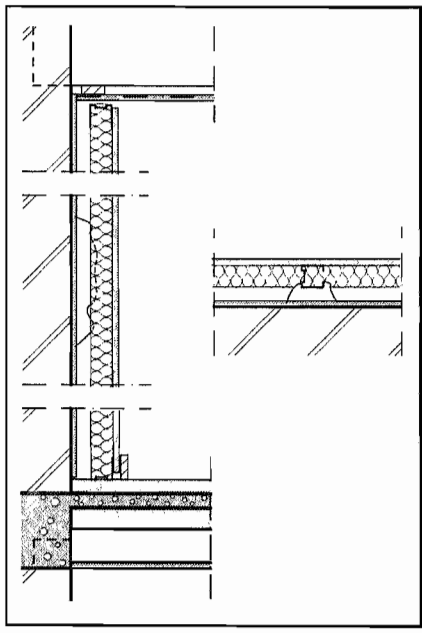
- plafondhangers vrijhouden van vloer
- 12,5 mm gipskartonplaten
- spouwdiepte ca. 100 mm
- onverpakte minerale wol in spouw
- dekvloer + drager vrijhouden van wand
- verende laag tenminste 15 mm in belaste toestand
- plint mag geen contact veroorzaken tussen dekvloer en wand
- naden afplakken

Aandachtspunten

- oplegging balken volledig dicht
- voorzetwand op dekvloer
- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen uitvoeren als opbouw op voorzetwand
- eventueel minerale wol tussen de balken

Voorzetwand [c-profiel]

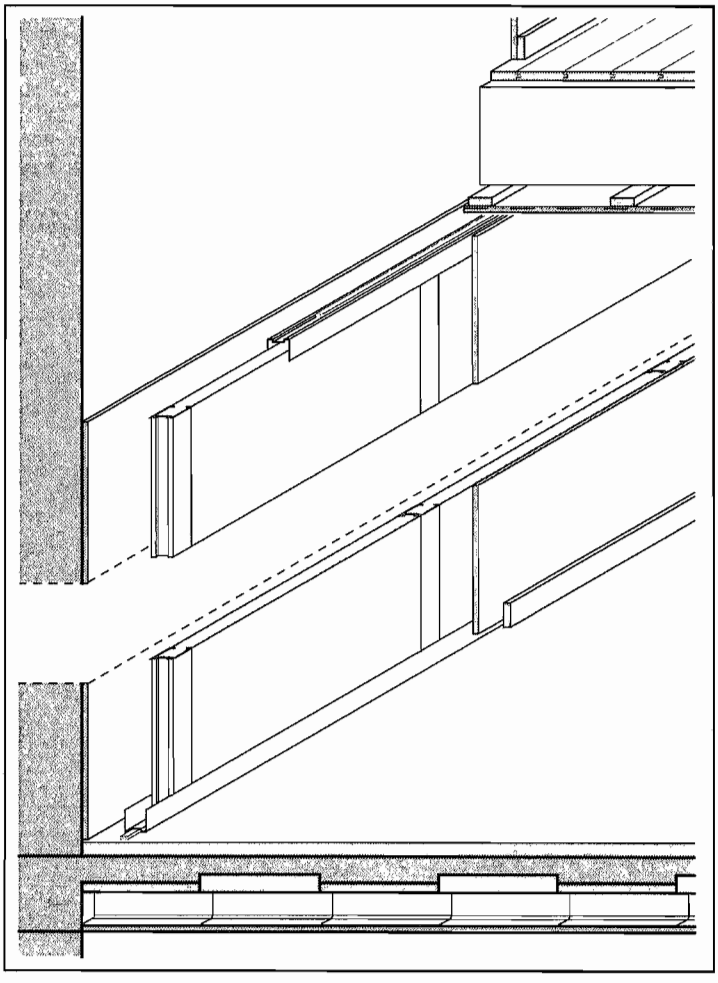
Akoestische kwaliteit

Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- $I_{co;hor}$ = + 6 dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k}$ = + 3 dB
- $I_{co;hor}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

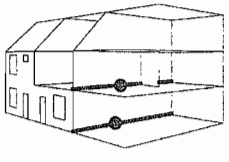

Uitvoeringsvoorwaarden

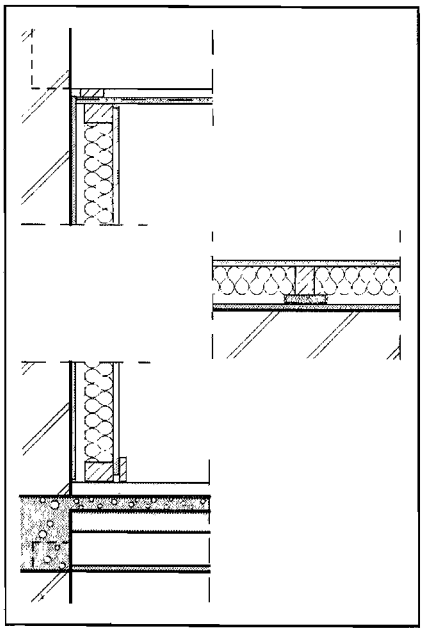
- profielen h.o.h. 600 mm
- in spouw onverpakte minerale wol, 35 kg/m^3
- naden dichten
- regels op vilt o.i.d.
- bevestiging op wand via mortel

Aandachtspunten

- spouwdiepte tenminste 50 mm
- plaatmateriaal vrij van vloer
- gaten en zwakke plekken aanhelen
- geen doorvoeren in wand

Voorzetwand [regels]

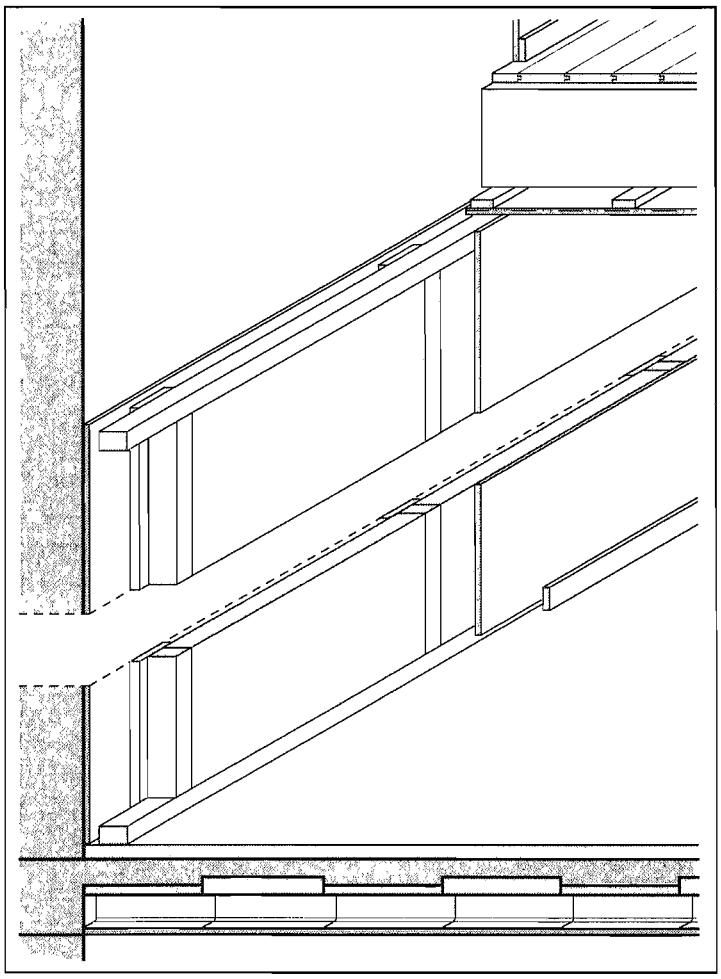
Akoestische kwaliteit

Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = + 6$ dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k} = + 3$ dB
- $I_{co;hor} = + 6$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

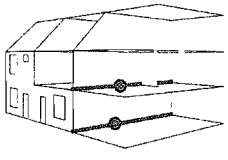
Uitvoeringsvoorwaarden

- regels h.o.h. 600 mm
- in spouw onverpakte minerale wol, 35 kg/m^3
- naden dichten
- regels op vilt o.i.d.
- bevestiging op wand via vilt

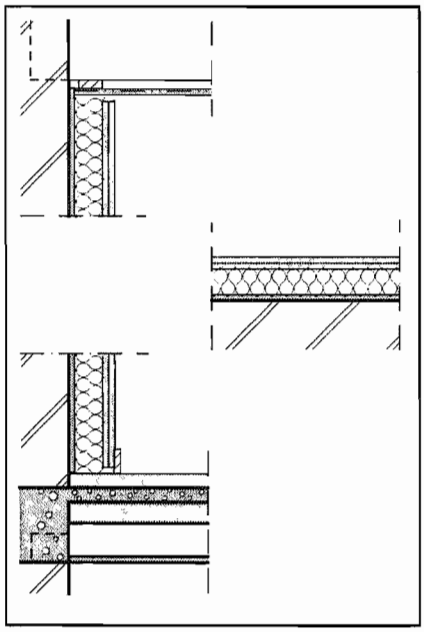
Aandachtspunten

- spouwdiepte tenminste 50 mm
- plaatmateriaal vrij van vloer
- gaten en zwakke plekken aanhelen
- geen doorvoeren in wand

Voorzetwand [prefab]

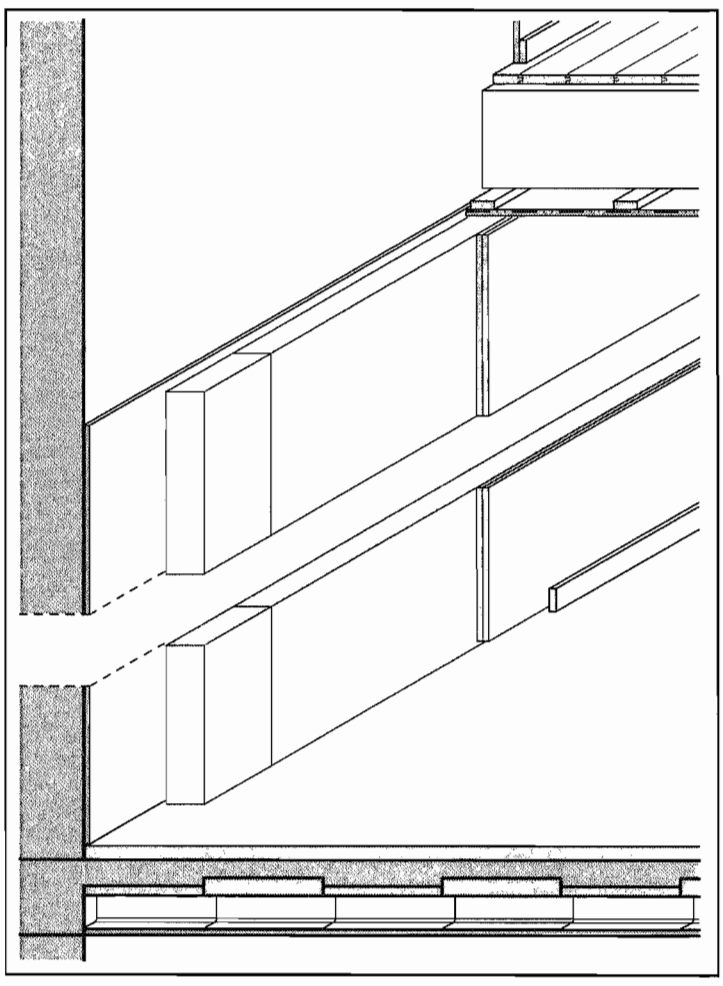
Akoestische kwaliteit

Met voorzetwand aan één zijde
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = +6$ dB

Met voorzetwand aan twee zijden
- $I_{lu;k} = +3$ dB
- $I_{co;hor} = +6$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

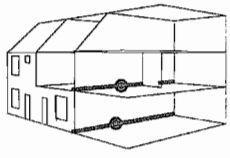

Uitvoeringsvoorwaarden

- in spouw onverpakte minerale wol, 35 kg/m³
- naden dichten
- regels op vilt o.i.d.
- bevestiging op wand via speciale (tegel)lijm

Aandachtspunten

- spouwdiepte tenminste 50 mm
- plaatmateriaal vrij van vloer
- gaten en zwakke plekken aanhelen
- geen doorvoeren in wand

10

WONINGSCHEIDENDE WANDEN VAN KALKZAND-STEEN

In dit hoofdstuk worden praktijkoplossingen gegeven voor de aansluitende constructies bij woningscheidende wanden van kalkzandsteen.

De details zijn gegeven voor constructies die algemeen worden toegepast in de Nederlandse bouwpraktijk.

Geluidoverdracht
De geluidoverdracht van de ene ruimte naar de andere geschiedt zowel via de gemeenschappelijke scheidingsconstructie (wand en vloer) als via de daarmee verbonden vlakken.
De geluidwering tussen verblijfsruimten is daarom altijd afhankelijk van:

- de geluidisolatie en oppervlakte van de scheidingsconstructie (wand of vloer);
- de mate van verbindingsdemping op de plaats van de aansluitende constructies (vloer, wand, gevel en dak);
- de mate van geluidafstraling en de oppervlakte van de aansluitende constructies (vloer, wand, gevel en dak).

De geluidwering kan nooit beter zijn dan de geluidisolatie van de directe scheidingsconstructie. De woningscheidende wand of vloer bepaalt dus altijd de maximaal haalbare akoestische kwaliteit.

Niet elke constructie is zonder meer toegestaan bij de woningscheidende constructie.

In de NPR 5070 zijn algemene aanwijzingen gegeven voor aansluitende wanden, vloeren, gevels en daken aan de woningscheidende constructie.

10 Woningscheidende wanden van kalkzandsteen

In dit hoofdstuk zijn de aanwijzingen van de NPR 5070 verder uitgewerkt.

De geluidenergie kan bij een aansluiting of verbinding al dan niet verzwakt worden doorgegeven. Deze vermindering van geluidenergie wordt de verbindingsdemping genoemd. Maatregelen dienen er zoveel mogelijk op gericht te zijn deze verbindingsdemping zo hoog mogelijk te maken.

De geluidwering wordt verder beïnvloed door:
- het omloopgeluid (bijvoorbeeld de geluidoverdracht via portalen, gangen en schachten);
- geluidlekken (bijvoorbeeld spleten, kieren, gaten en leidingdoorvoeren).

Bij de getekende oplossingen is in detail aangegeven:
- de haalbare akoestische kwaliteit; uitgedrukt in $I_{lu;k}$ en I_{co};
- de toepassingsvoorwaarden;
- de uitvoeringsvoorwaarden.

Let op!
De akoestische kwaliteit is steeds aangegeven voor die situaties waarin de bijdrage aan de geluidoverdracht via de andere aansluitende constructies te verwaarlozen is.

Met betrekking tot het toepassingsgebied worden twee situaties onderscheiden:
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een niet tot die woning behorend verblijfsgebied en tussen een besloten ruimte van een woongebouw en een in een woning gelegen verblijfsgebied;
- tussen besloten ruimte, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een tot een andere woning of woongebouw behorende, besloten niet van een verblijfsgebied deel uitmakende ruimte, geen gemeenschappelijke verkeersruimte zijnde.

10 Woningscheidende wanden van kalkzandsteen

Op het uitklapblad is een legenda voor de tekeningbladen opgenomen.
De tekeningen zijn op schaal getekend. Opmeten is mogelijk met het maatlatje op het uitklapblad.

Aan de onderzijde van de pagina is de SRW/SROW code opgenomen.

10 Enkelvoudige wanden van kalkzandsteen

Enkelvoudige woningscheidende wanden van kalkzandsteen:

dikte (mm)	massa (kg/m^2)	$I_{lu;lab}$ (dB)
265 mm	470	+ 4
300 mm	530	+ 7

SRW/SROW CODE:

22 .. ..: Metselwerk
22 10 .. .. ..: In het werk vervaardigd
22.10.13 .. ..: Kalkzandsteen
22.10.13.01 ..: Enkelvoudige wand
22.10.13.01.1.: Knooppunt 1 (Fundering-begane grond vloer)
22.10.13.01.11: Aansluitende constructie type 1

In deze paragraaf zijn de volgende knooppunten nader uitgewerkt.

1. Fundering - Woningscheidende wand - Begane grond vloer (thermisch geïsoleerd)
   1 combinatievloer
   3 bekistingsvloer
   4 ribbenvloer
   7 kanaalplaatvloer

2. Woningscheidende wand - Verdiepingsvloer
   2 breedplaatvloer
   7 kanaalplaatvloer

3. Woningscheidende wand - Binnenwand
   1 kalkzandsteen
   2 gipsblokken/gasbeton
   3 stijl en regelwerk
   4 kozijn

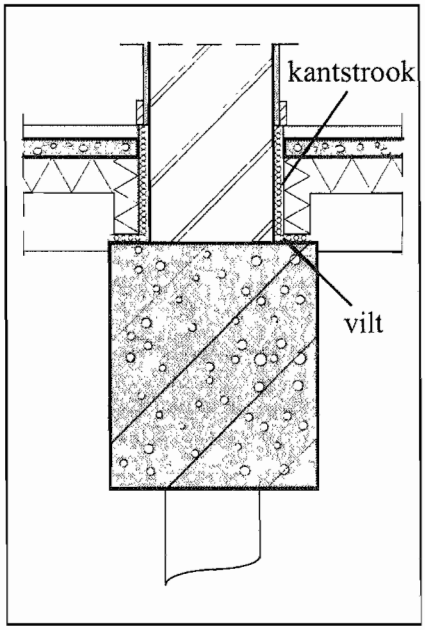
4. Woningscheidende wand - Plat dak
   1 houten dakbeschot
   4 breedplaatvloer
   6 kanaalplaatvloer

10 Enkelvoudige wanden van kalkzandsteen

5. Woningscheidende wand - Hellend dak
   1 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie hardschuim
   2 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie minerale wol
   3 sporenkap, thermische isolatie hardschuim
   4 sporenkap, thermische isolatie minerale wol
   5 doosconstructie, thermische isolatie minerale wol
   6 sandwich, thermische isolatie hardschuim
   7 zakgootconstructie/sporenkap
   8 zakgootconstructie/doosconstructie

6. Woningscheidende wand - Gevel
   1 binnenblad kalkzandsteen
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
     c. pleister
   2 binnenblad gipsblokken/gasbeton
     buitenblad a. baksteen
   3 binnenblad prefab hout
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
   4 puiconstructie
     buitenblad a. baksteen
     b. hout

Combinatievloer

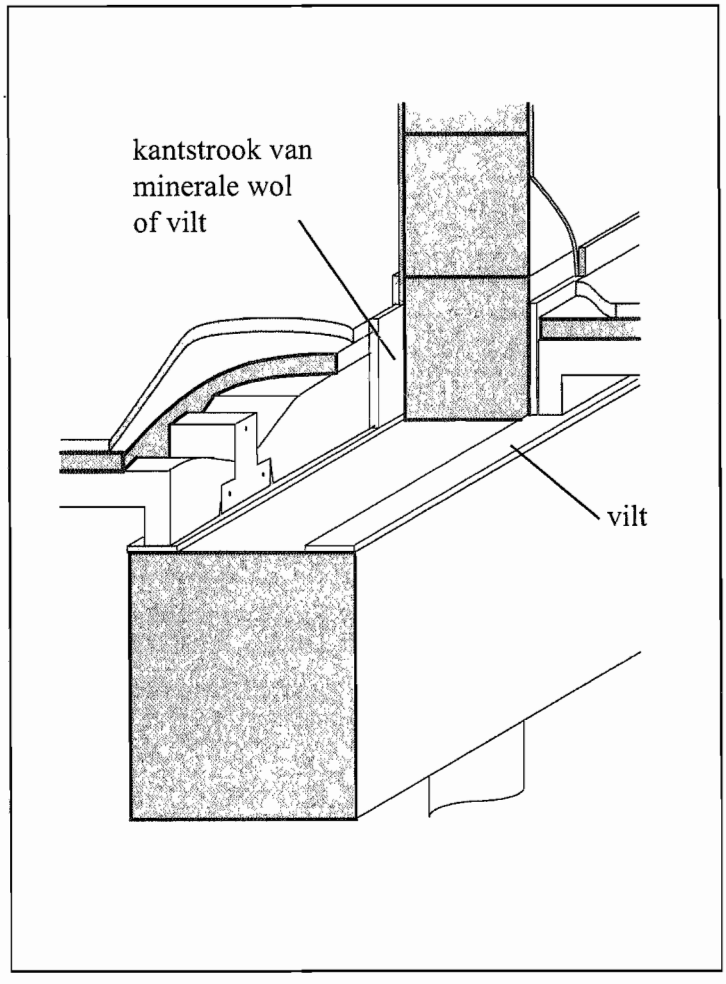

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 7 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 7 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

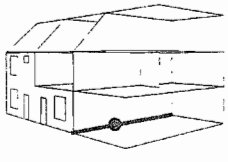

Uitvoeringsvoorwaarden

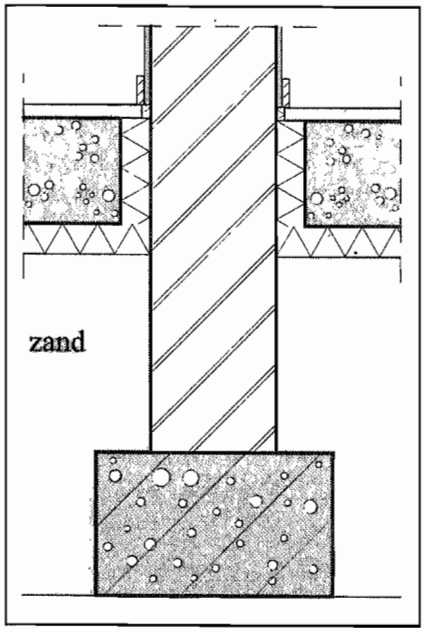
- massa vloer tenminste 250 kg/m² incl. afwerklaag
- massa verdiepingsvloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag

Aandachtspunten

- goede aansluiting wand aan vloer
- vloer opleggen op 10 mm bouwvilt o.g.
- wand direct op funderingsstrook
- afwerkvloer vrijhouden van wand
- plint vrijhouden van afwerkvloer
- geen doorvoeren in wand.

Bekistingsvloer

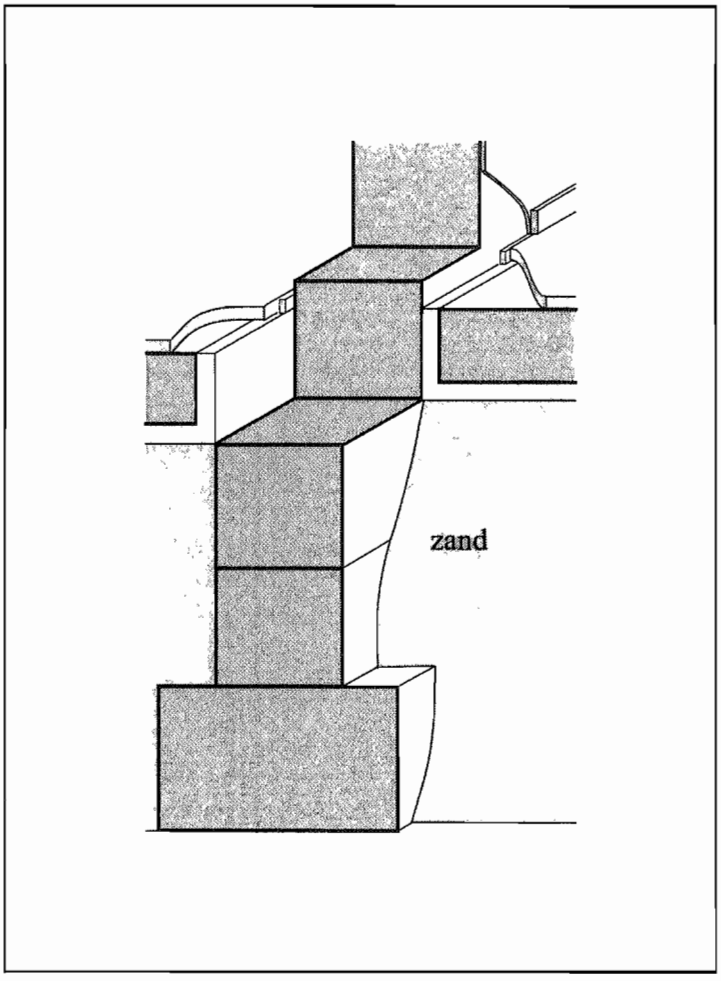

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 7 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 7 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

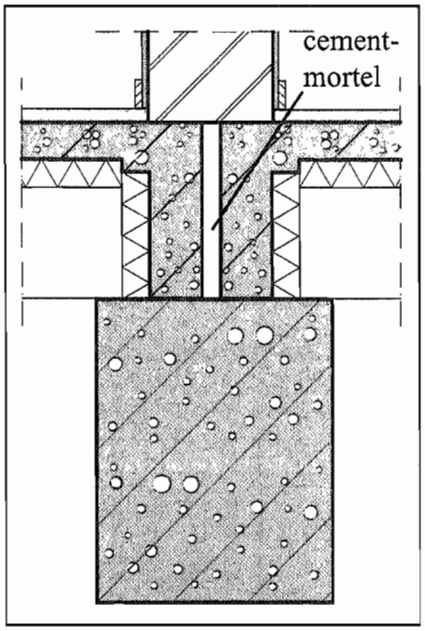
- massa vloer tenminste 250 kg/m²; incl.afwerklaag
- massa verdiepingsvloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag

Aandachtspunten

- vloer inclusief afwerkvloer vrijhouden van wand
- geen doorvoeren in wand
- plint vrijhouden van afwerkvloer

Ribbenvloer

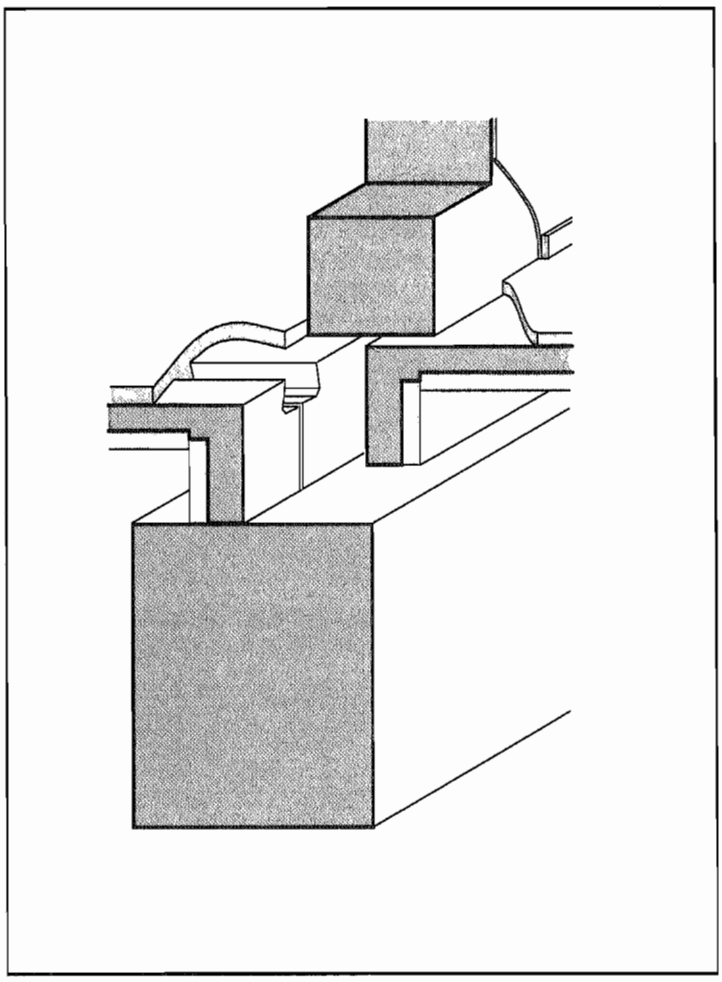

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 6 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

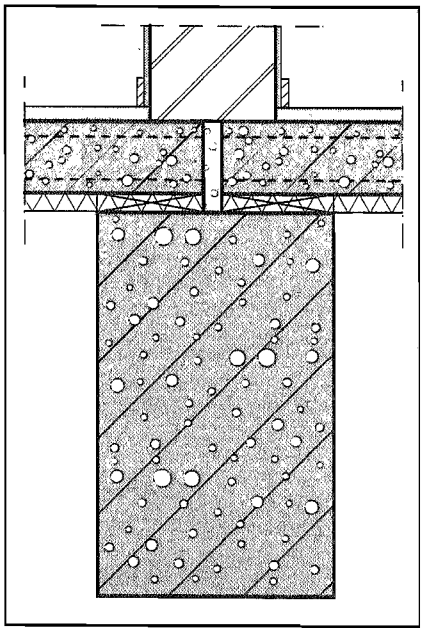
- massa vloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag
- massa verdiepingsvloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag

Aandachtspunten

- ruimte tussen vloervelden dichtzetten met cementmortel
- wand naadloos laten aansluiten aan vloer
- geen doorvoeren in de wand

Kanaalplaatvloer

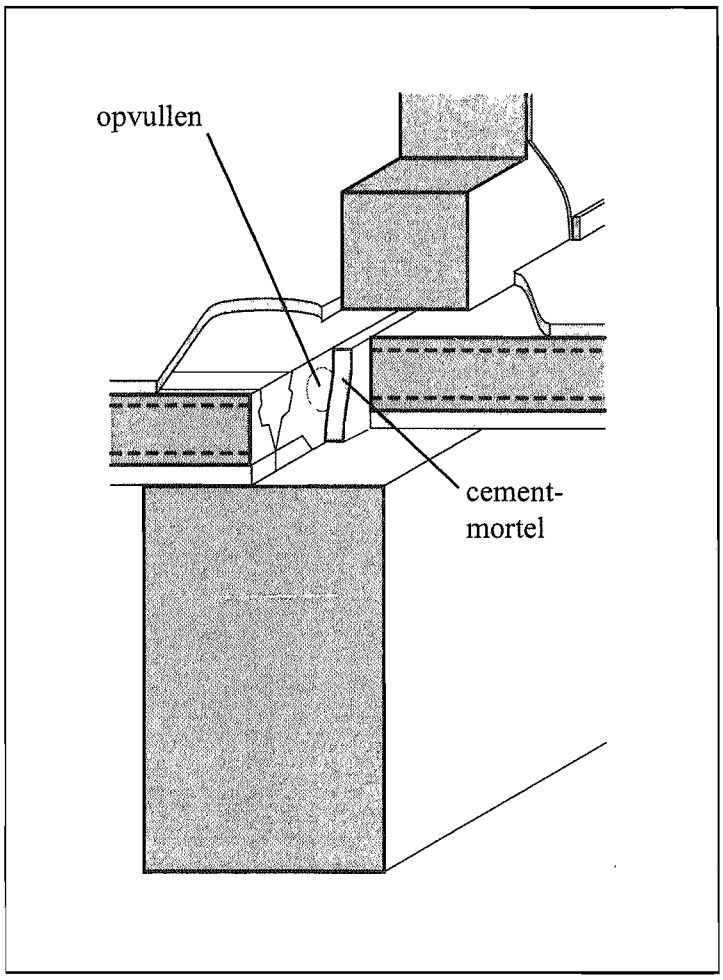
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co} = +5$ dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co} = +5$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebieden

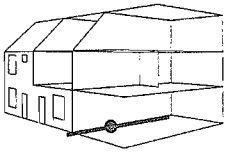

Uitvoeringsvoorwaarden

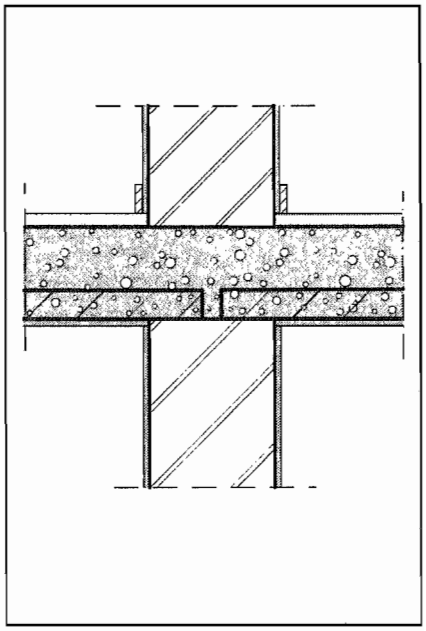
- massa vloer tenminste 250 kg/m^2; incl. afwerklaag
- massa verdiepingsvloer tenminste 250 kg/m^2; incl. afwerklaag

Aandachtspunten

- kanalen dichtzetten met cementmortel
- ruimte tussen vloervelden opvullen met cementmortel
- wand naadloos laten aansluiten aan vloer
- geen doorvoeren in wand

Breedplaatvloer

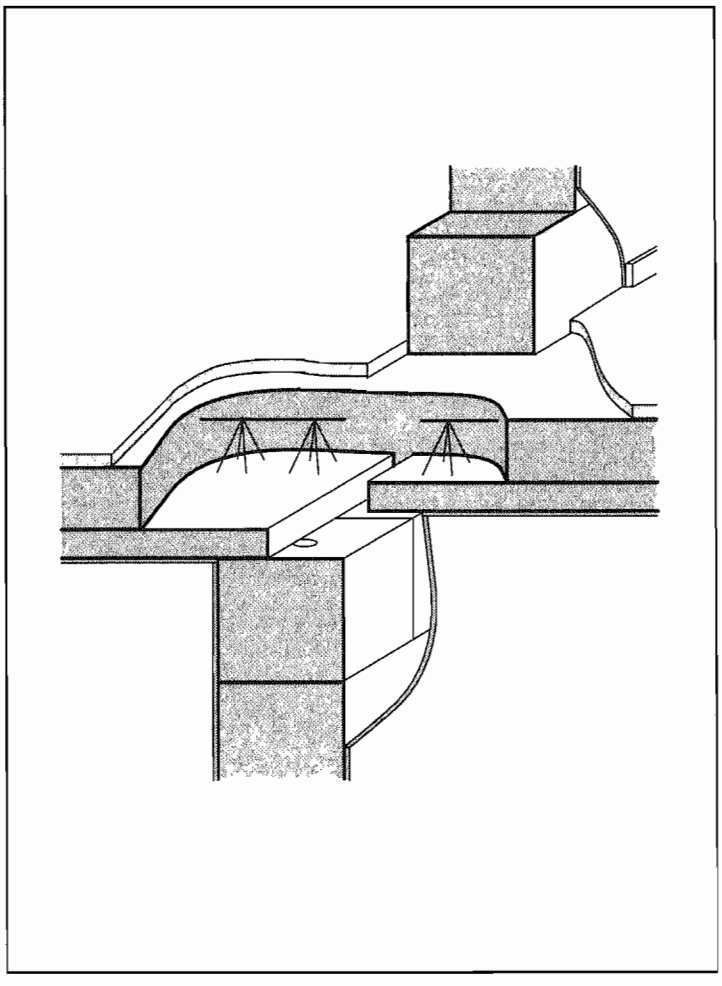
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- $I_{co;hor}$ = + 8 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- $I_{co;hor}$ = + 8 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

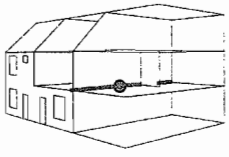

Uitvoeringsvoorwaarden

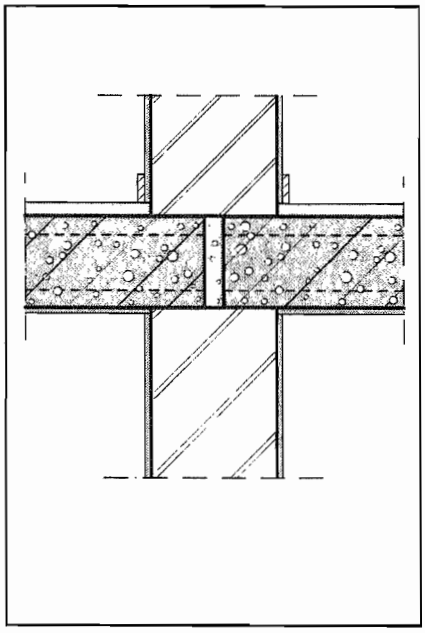
- massa vloer tenminste 250 kg/m²; incl. afwerklaag

Aandachtspunten

- goede aansluiting wand aan vloer
- geen doorvoeren in de wand

Kanaalplaatvloer

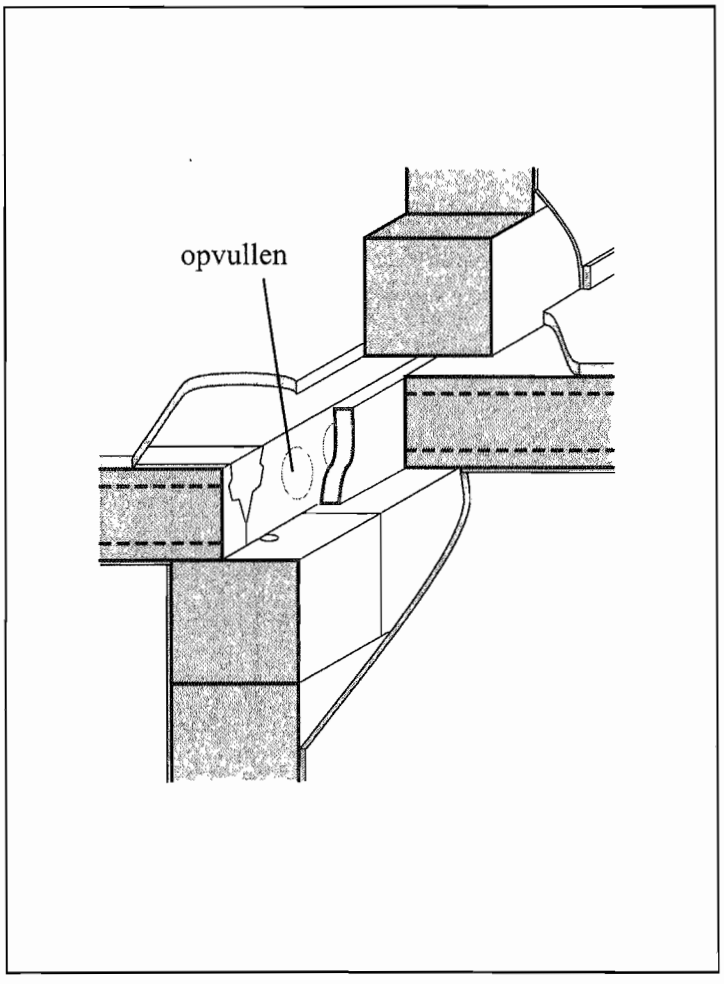
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = +7$ dB

Wand 265 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB
- $I_{co;hor} = +7$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

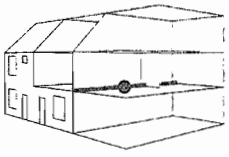

Uitvoeringsvoorwaarden

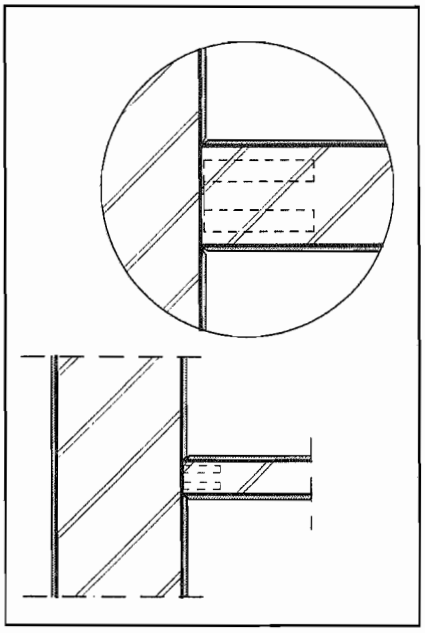
- massa vloer tenminste 250 kg/m^2; incl. afwerklaag

Aandachtspunten

- kanalen dichtzetten met cementmortel
- ruimte tussen vloervelden opvullen met cementmortel
- goede aansluiting wand aan vloer
- geen doorvoeren in de wand

Kalkzandsteen

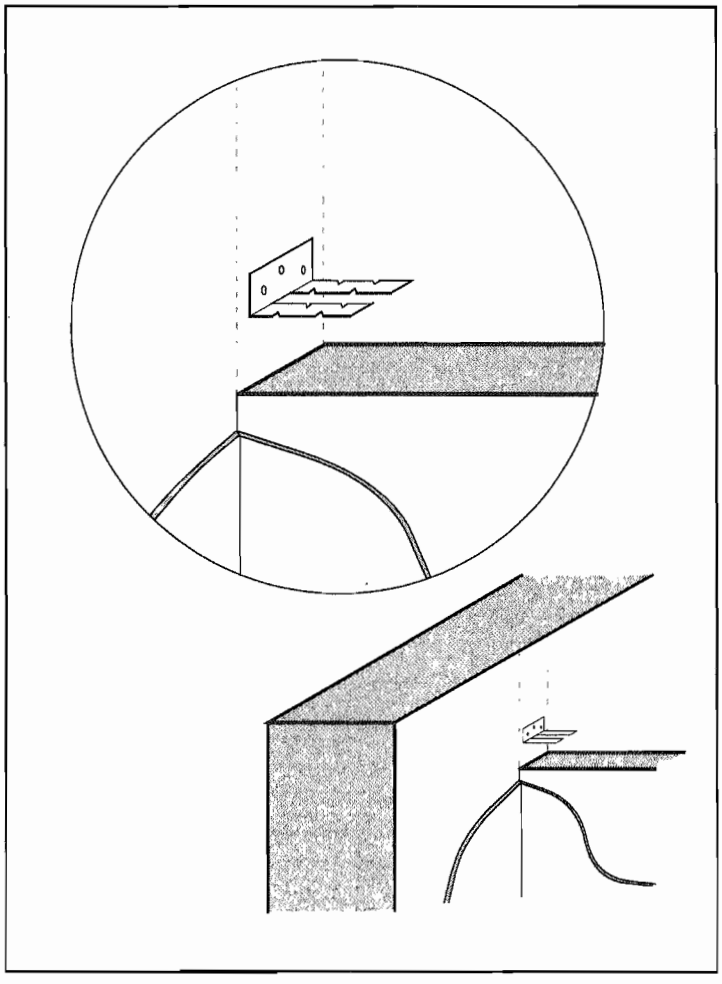
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

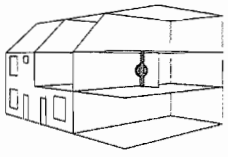

Uitvoeringsvoorwaarden

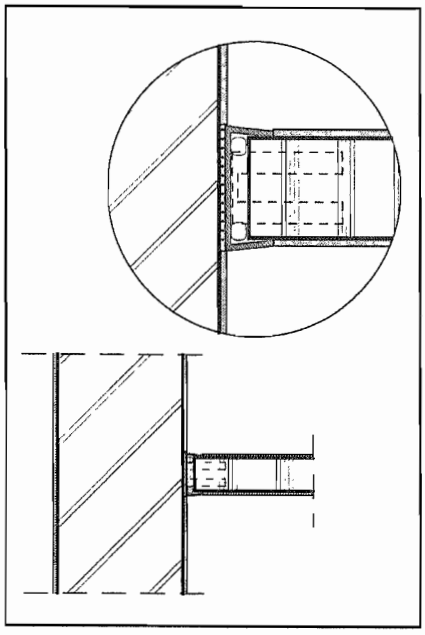
- massa binnenwand > 200 kg/m^2

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Gipsblokken - gasbeton

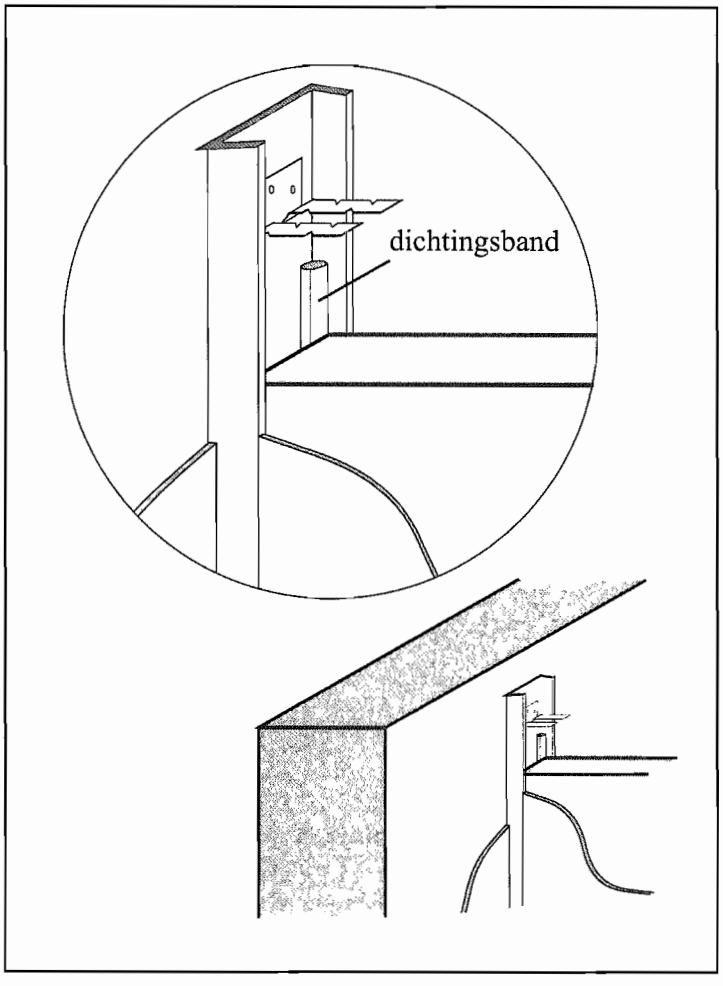
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

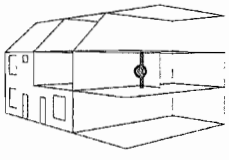

Uitvoeringsvoorwaarden

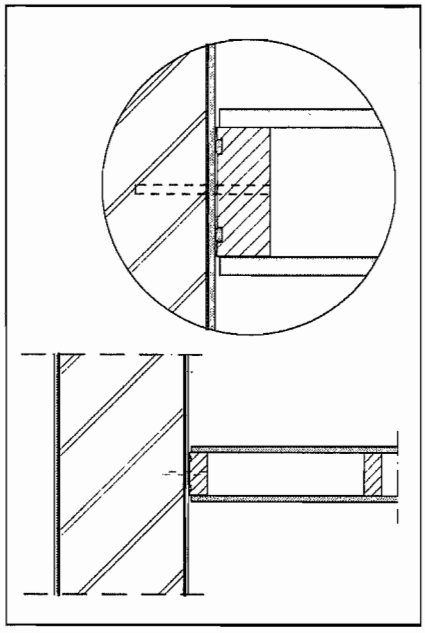
- binnenwand flexibel aanbrengen
- verend intermediair (vilt, band) ter plaatse van aansluiting aan wand

Aandachtspunten

- binnenwand aan bovenzijde vrij houden
- geen doorvoeren in wand

Stijl en regelwerk

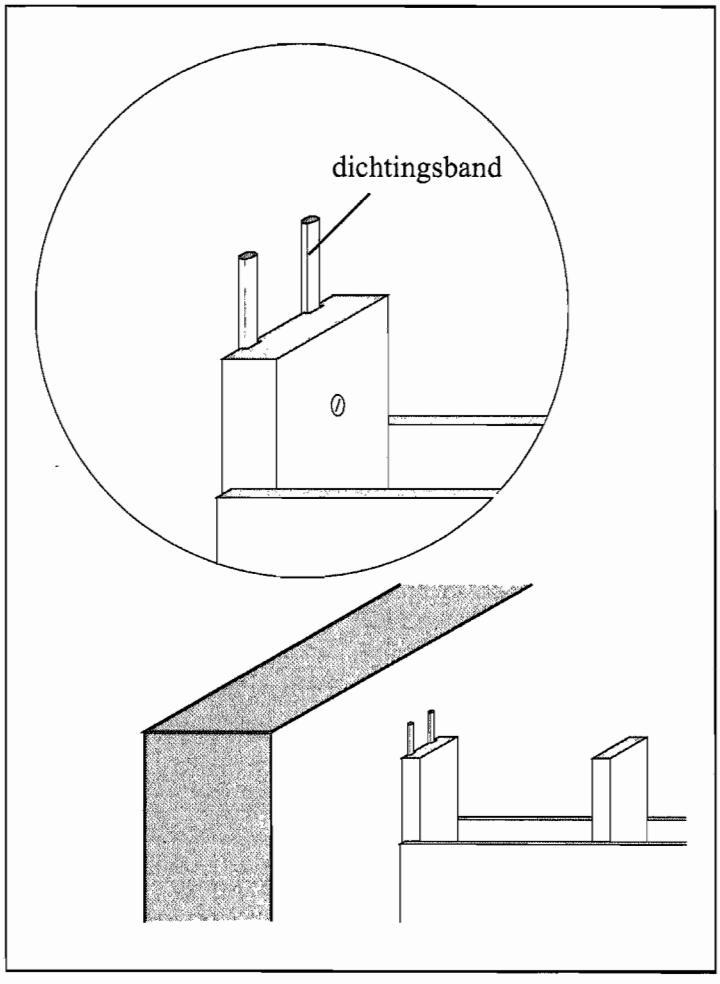
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

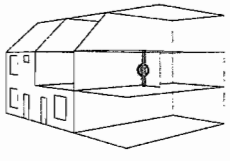

Uitvoeringsvoorwaarden

- verend intermediair (vilt, band) ter plaatse van aansluiting aan wand
- naden afdichten
- beplating vrijhouden van woningscheidende wand

Aandachtspunten

- binnenwand aan bovenzijde vrij houden
- voor geluidwering binnen woning spouw binnenwand vullen met onverpakte minerale wol
- geen doorvoeren in wand

Kozijn

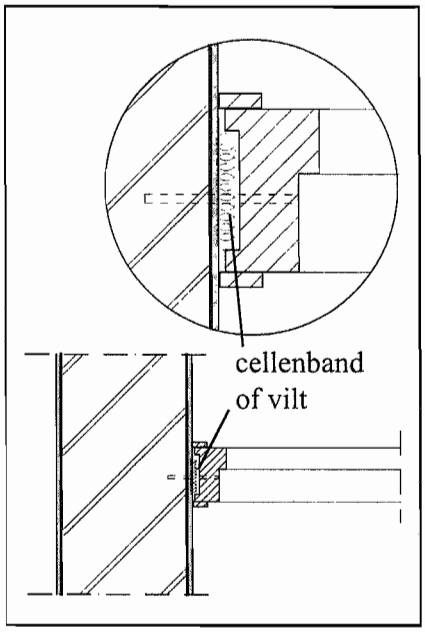
Akoestische kwaliteit

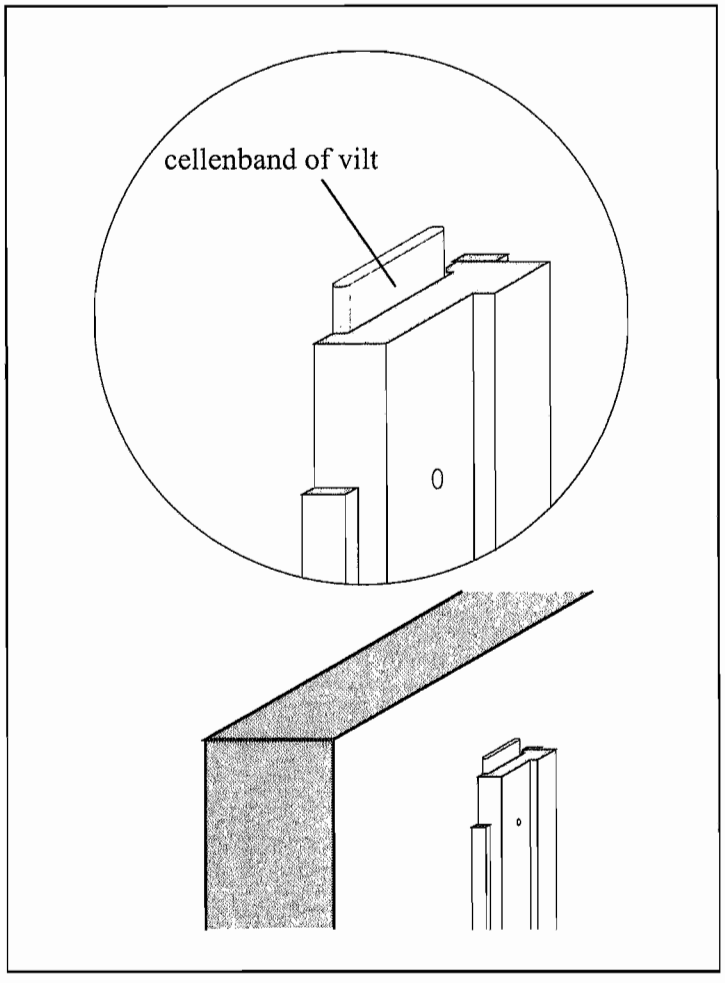
Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

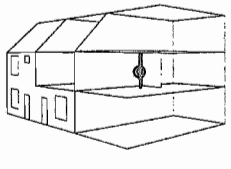

Uitvoeringsvoorwaarden

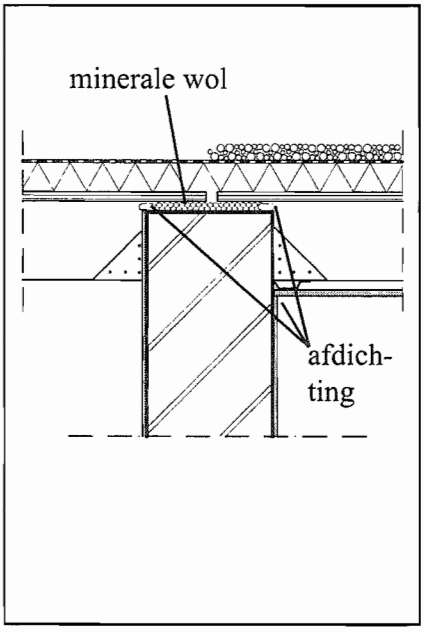
- geen specifieke eisen

Aandachtspunten

- pleisterlaag door laten lopen achter kozijn
- opencellig band bij aansluiting aan wand i.v.m. geluidwering woning
- geen doorvoeren in wand

Houten dakbeschot

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag

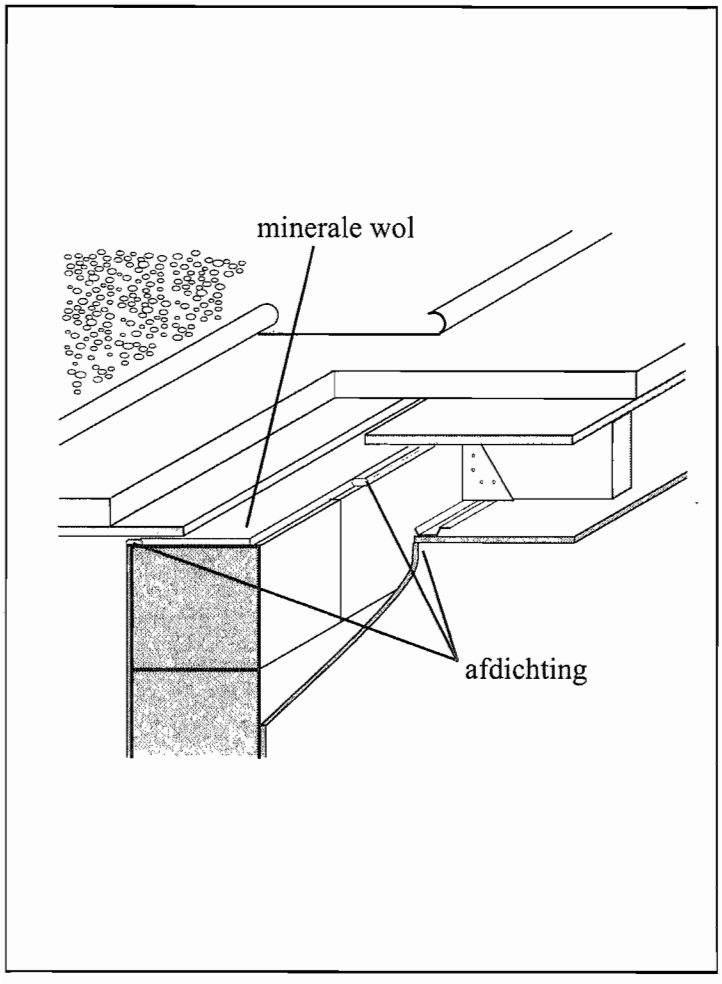
zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 9 dB	$I_{lu;k}$ = - 2 dB

Wand 300 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 9 dB	$I_{lu;k}$ = - 2 dB

Toepassingsgebied

Met plafond
- tussen besloten ruimten

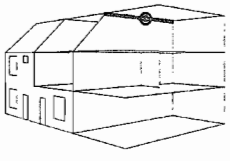

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakplaat onderbreken boven bouwmuur
- ruimte tussen bouwmuur en dakplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten

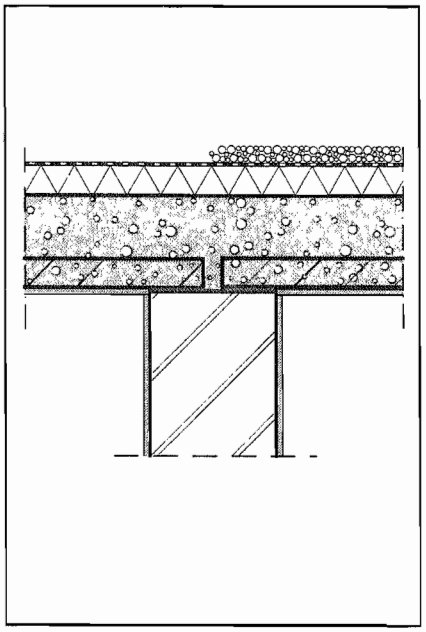
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen balklaag

Aandachtspunten

- gipskartonplaat bevestigen met behulp van veerregels

Breedplaatvloer

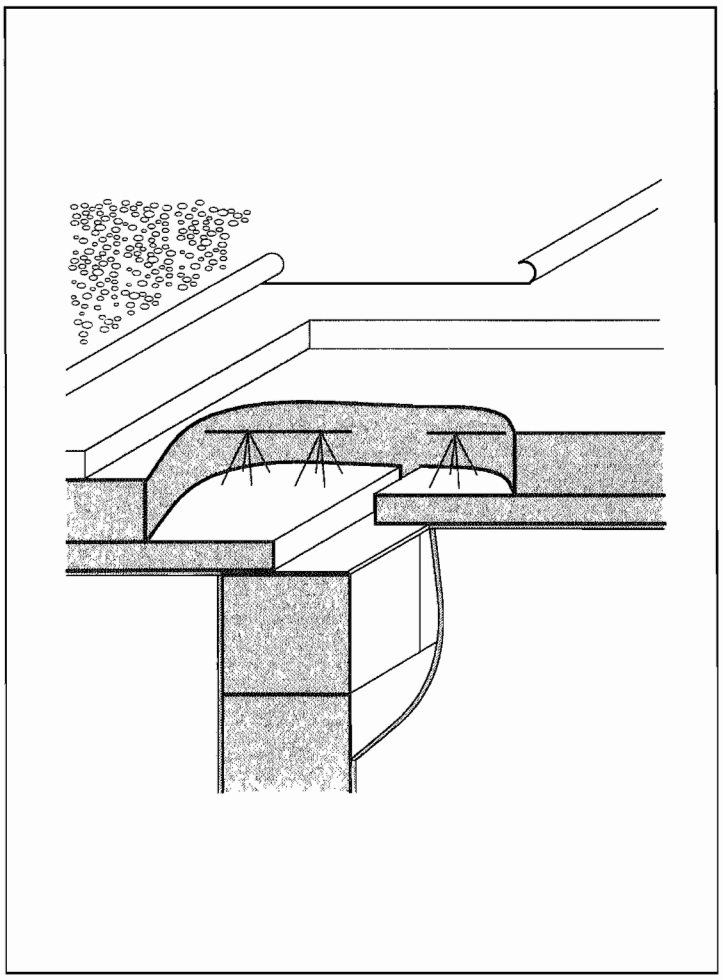
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

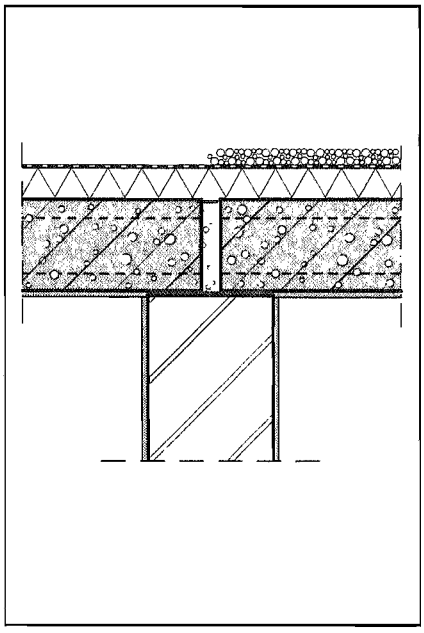
Uitvoeringsvoorwaarden

- aansluiting dakvloer aan wand goed afdichten
- massa dakvloer > 250 kg/m^2; incl. afwerklaag

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Kanaalplaatvloer

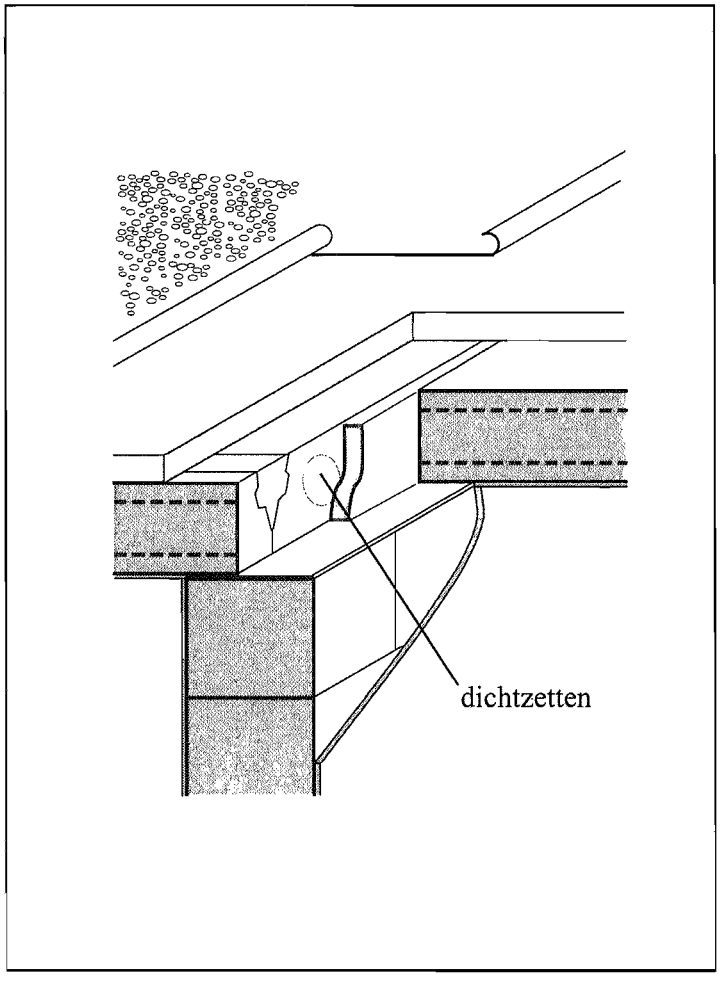
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

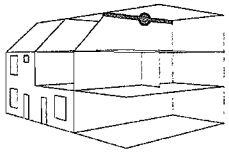

Uitvoeringsvoorwaarden

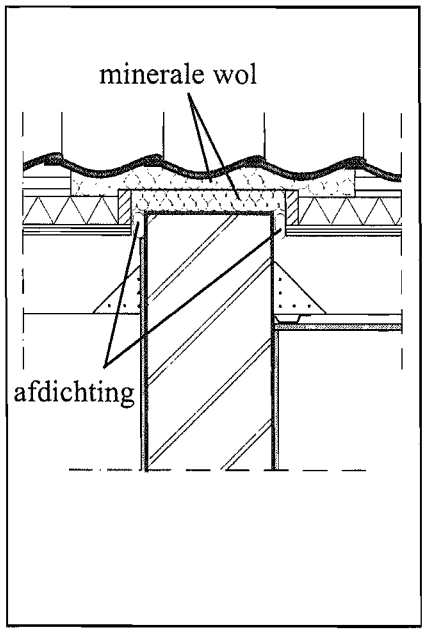
- aansluiting dakvloer aan wand goed afdichten
- massa dakvloer > 250 kg/m²; incl. afwerklaag

Aandachtspunten

- ruimte tussen vloervelden opvullen met cementmortel
- kanalen dichtzetten met cement-mortel
- geen doorvoeren in wand

Enkel - hardschuim

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag

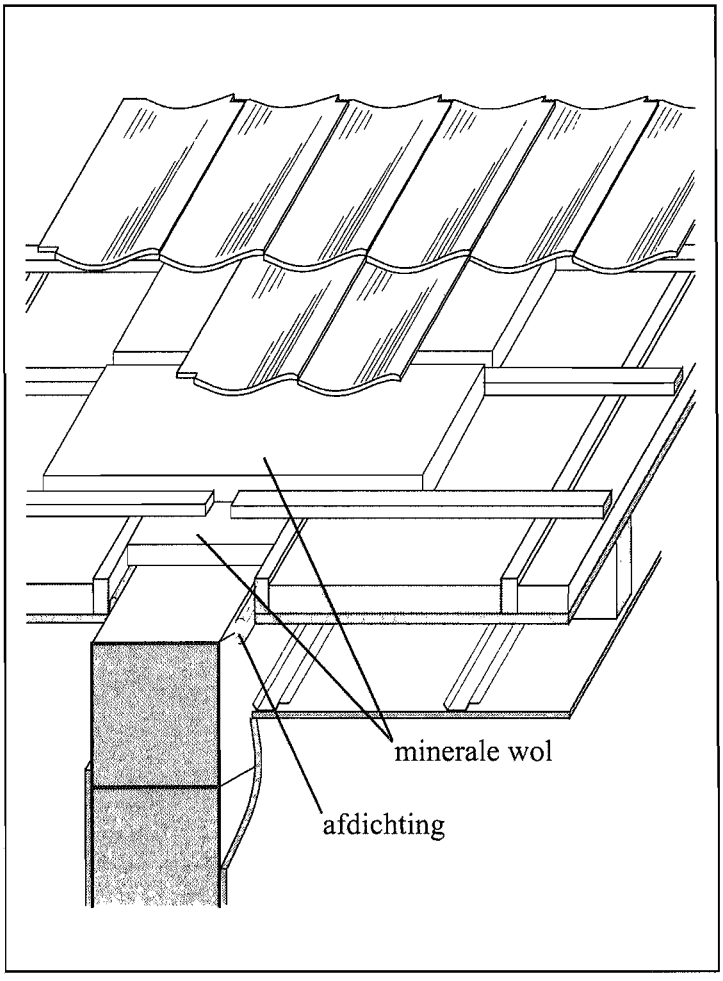
zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 7 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 7 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

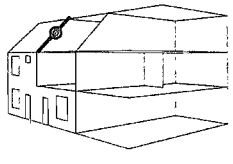

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden afdichten

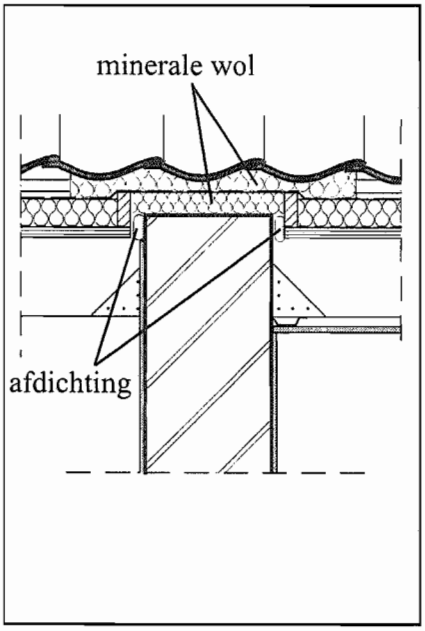
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen gording

Aandachtspunten

- gipskartonplaat bevestigen met behulp van veerregels
- geen doorvoeren in wand

Enkel - minerale wol

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 4 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

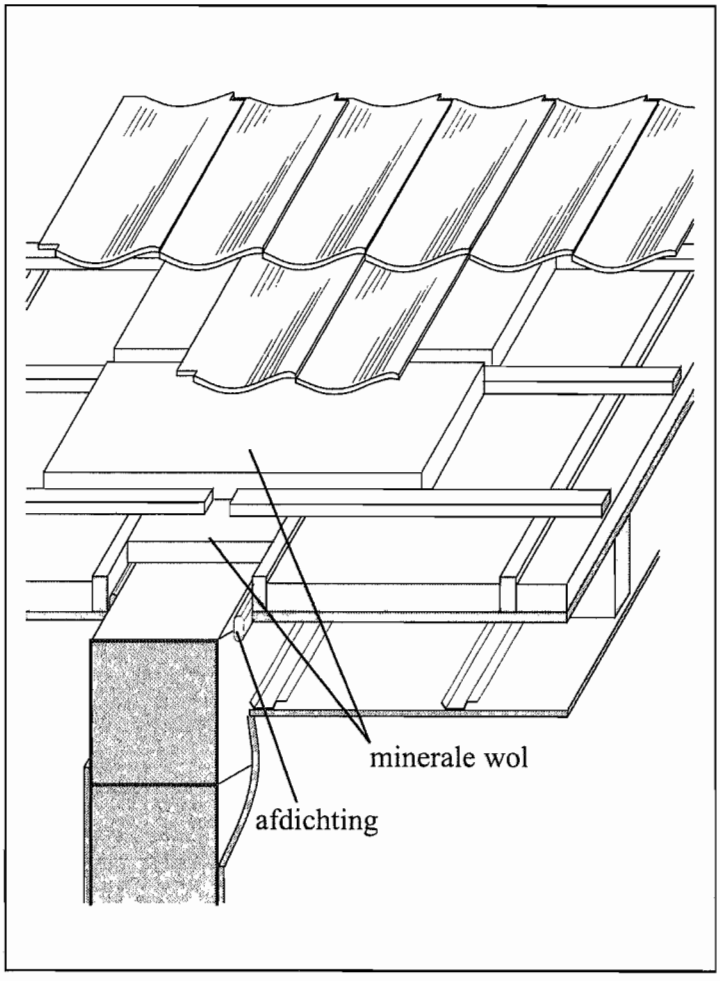
Wand 300 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 4 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

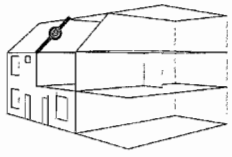

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden afdichten

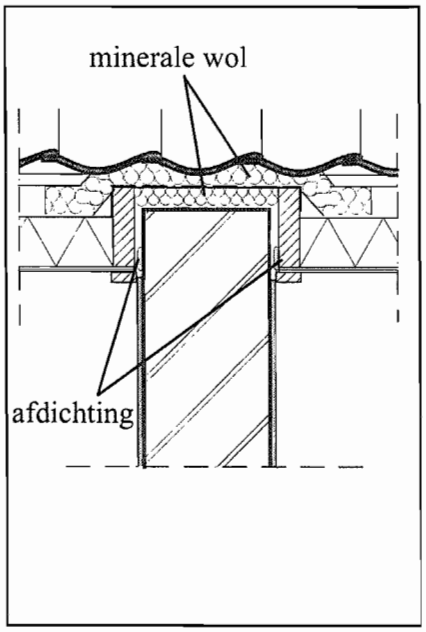
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen gording

Aandachtspunten

- gipskartonplaat bevestigen met behulp van veerregels
- geen doorvoeren in wand

Sporenkap - hardschuim

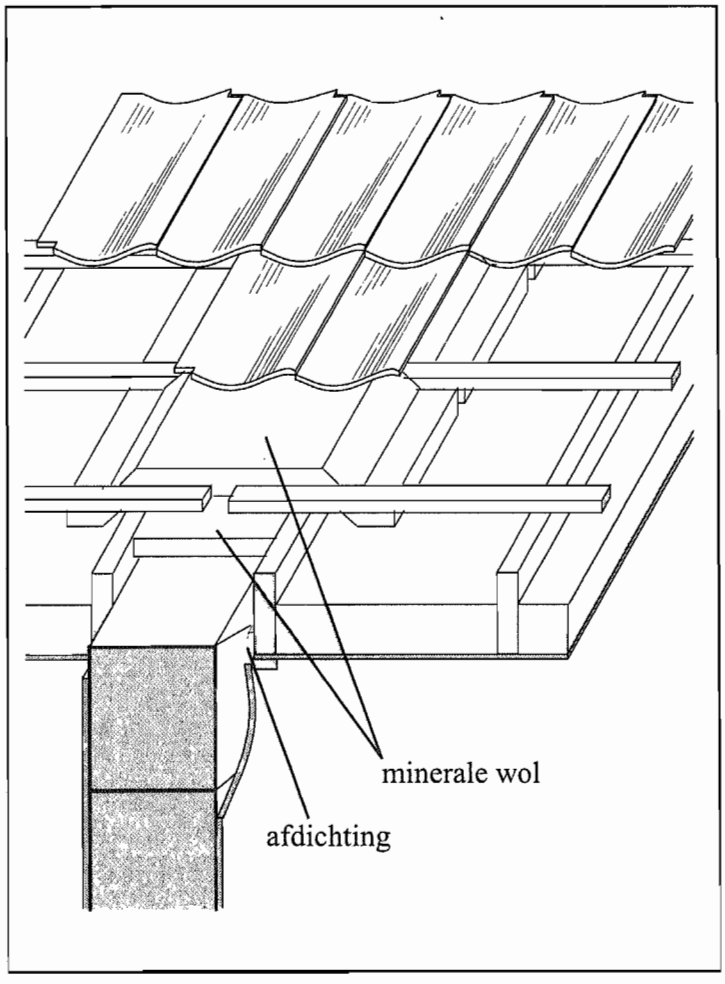

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = - 5 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = - 5 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

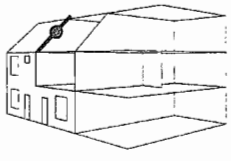

Uitvoeringsvoorwaarden

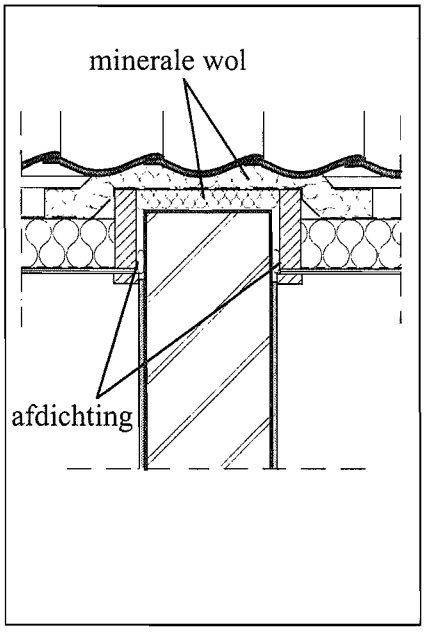
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Sporenkap - minerale wol

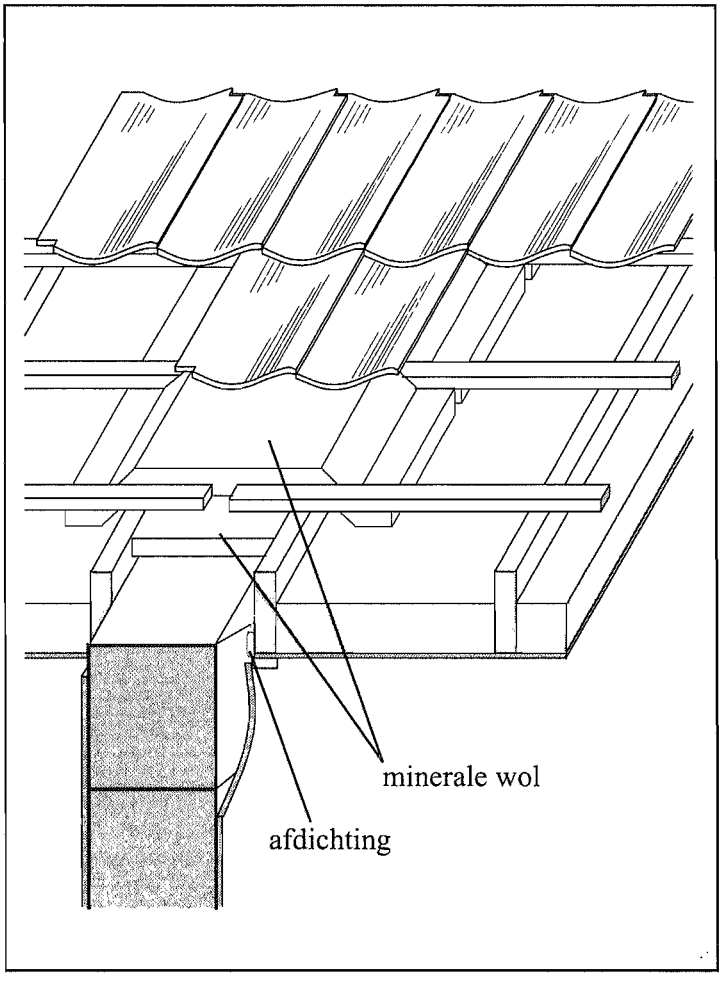

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = - 4 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = - 4 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

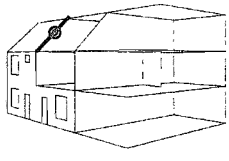

Uitvoeringsvoorwaarden

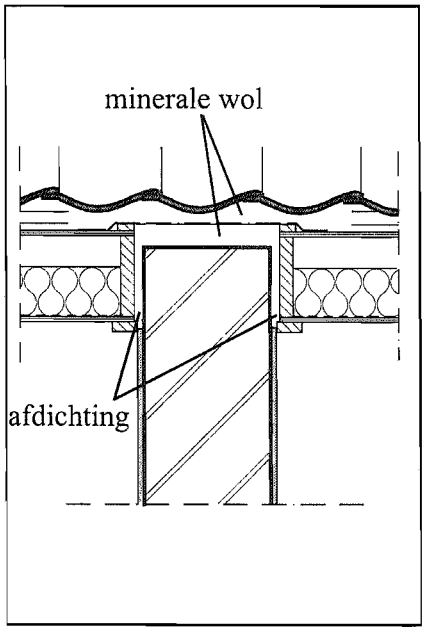
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Doosconstructie - min. wol

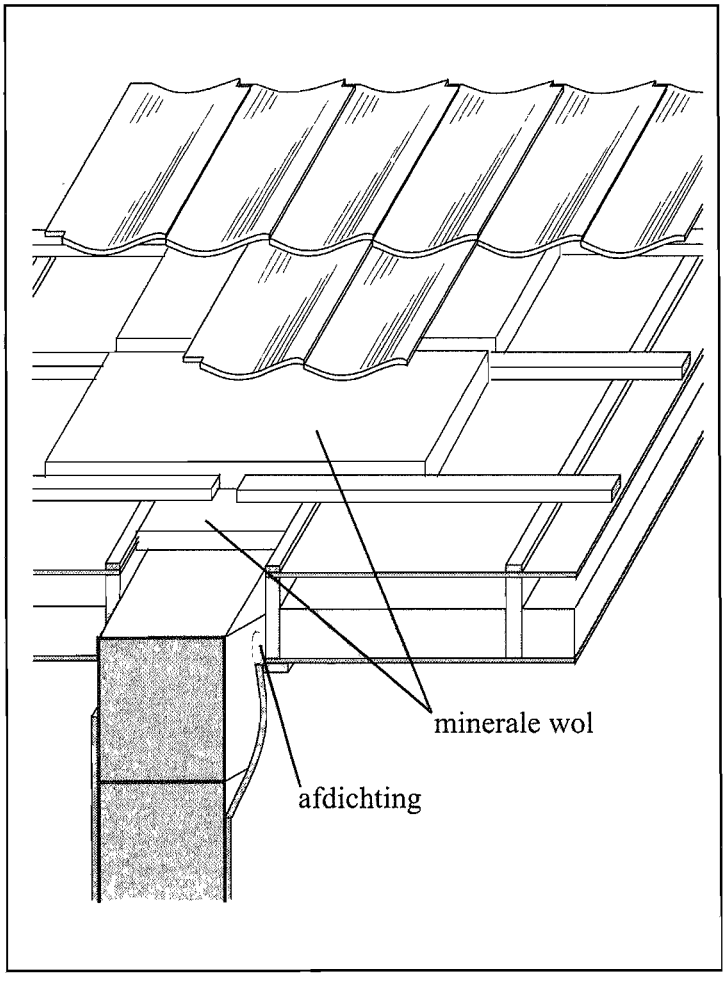

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

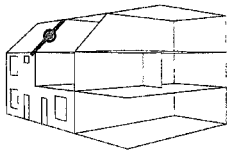

Uitvoeringsvoorwaarden

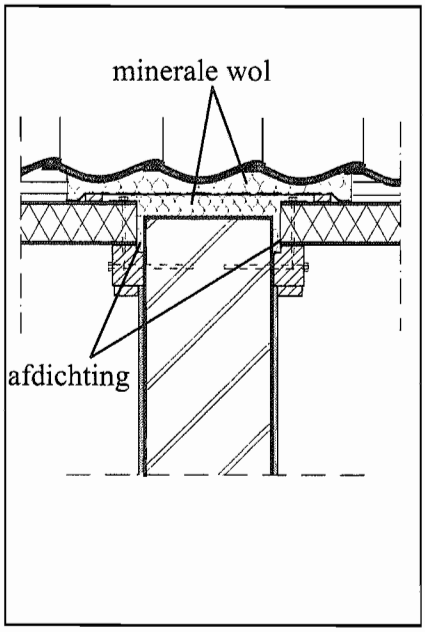
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- naden afdichten
- tussen panlatten strook minerale wol 600 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Sandwich - hardschuim

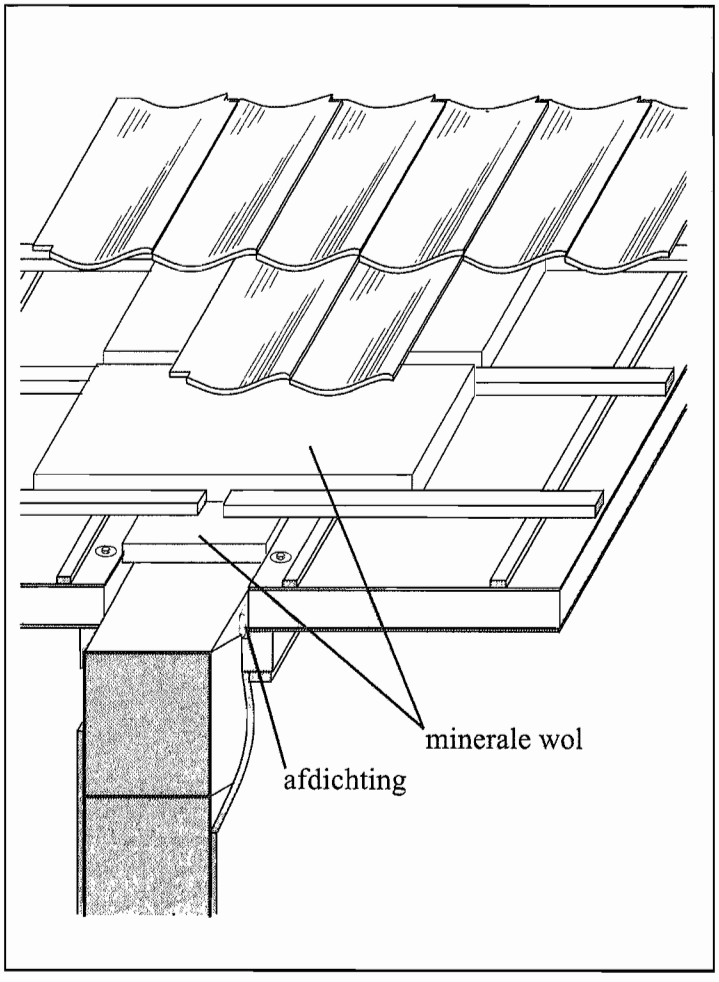

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = - 7 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = - 7 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

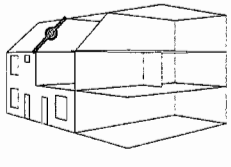

Uitvoeringsvoorwaarden

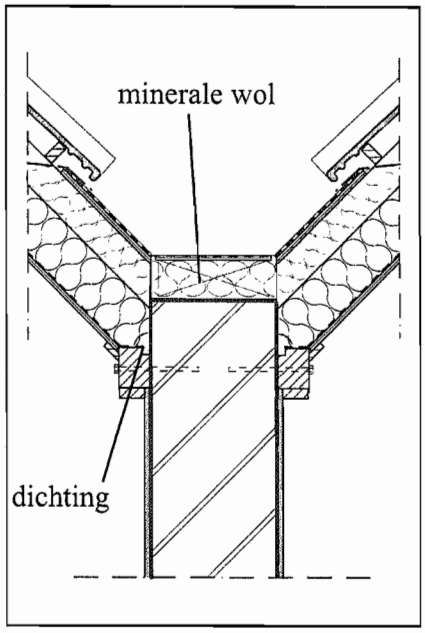
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- naden afdichten
- tussen panlatten strook minerale wol 600 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Zakgoot - sporenkap

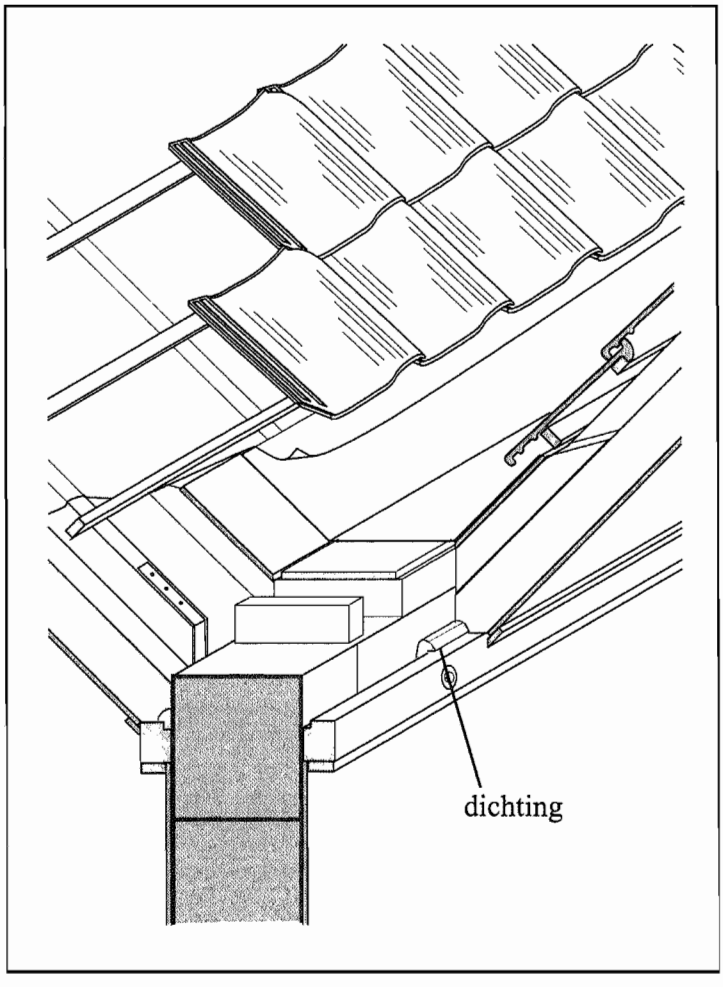

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

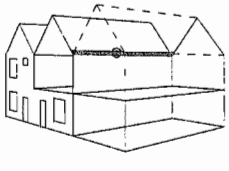

Uitvoeringsvoorwaarden

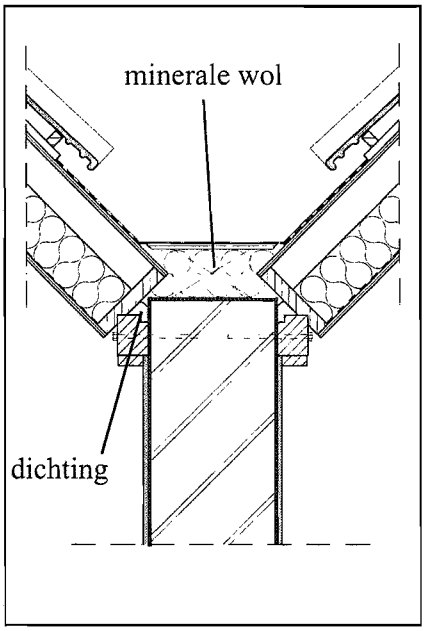
- dakelement opleggen tussen bouwmuur
- afdekplaat boven bouwmuur los van dakelementen
- ruimte tussen bouwmuur en afdekplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- geen ventilatiekokers in naar elkaar gekeerde dakvelden

Zakgoot - doosconstructie

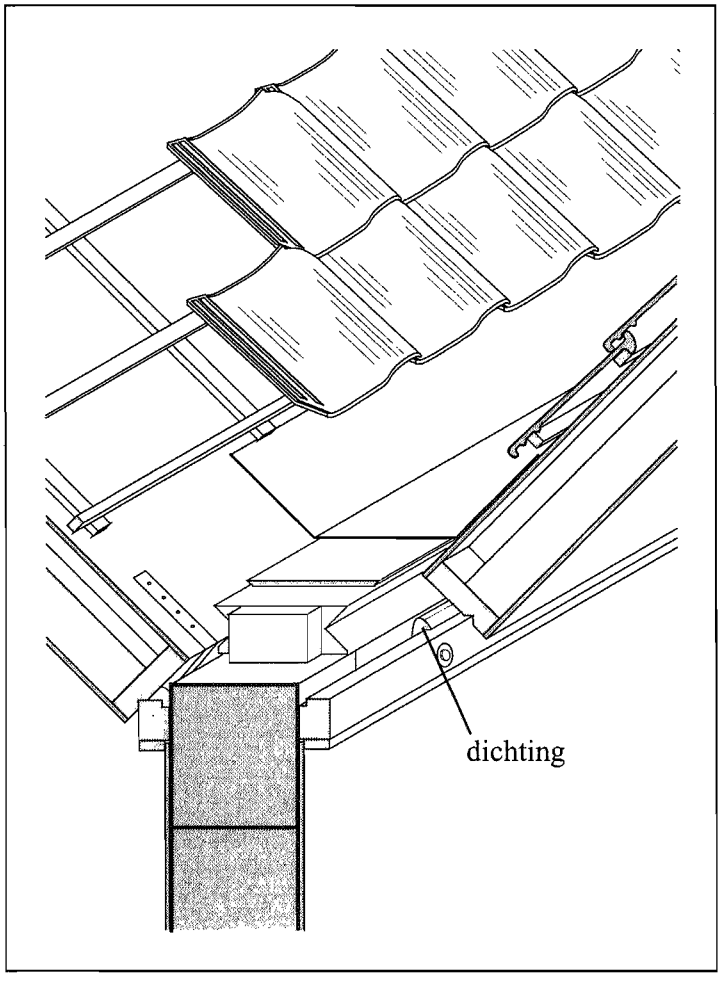

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k} = +1$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

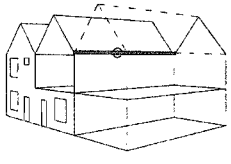

Uitvoeringsvoorwaarden

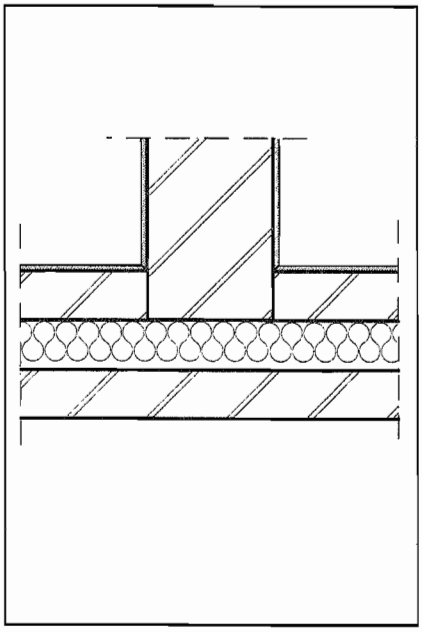
- dakelement opleggen tussen bouwmuren
- afdekplaat boven bouwmuur los van dakelementen
- ruimte tussen bouwmuur en afdekplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- geen ventilatiekokers in naar elkaar gekeerde dakvelden

Kalkzandsteen - baksteen

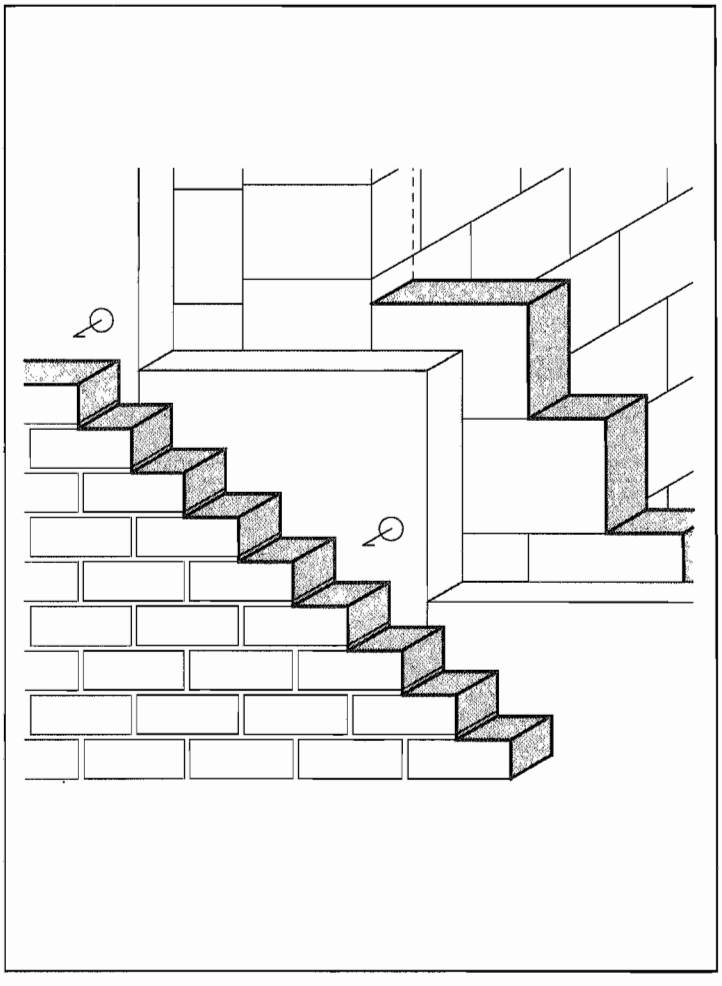
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

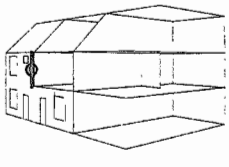

Uitvoeringsvoorwaarden

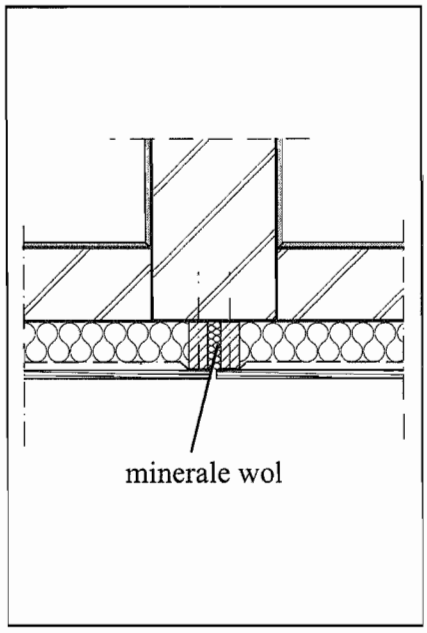
- massa binnenblad plus de helft van de massa buitenspouwblad tenminste 200 kg/m^2
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- binnenspouwblad geankerd aan buitenspouwblad
- geen doorvoeren in wand
- binnenspouwblad volledig gesloten
- woningscheidende wand doorzetten tussen binnenspouwbladen

Kalkzandsteen - hout

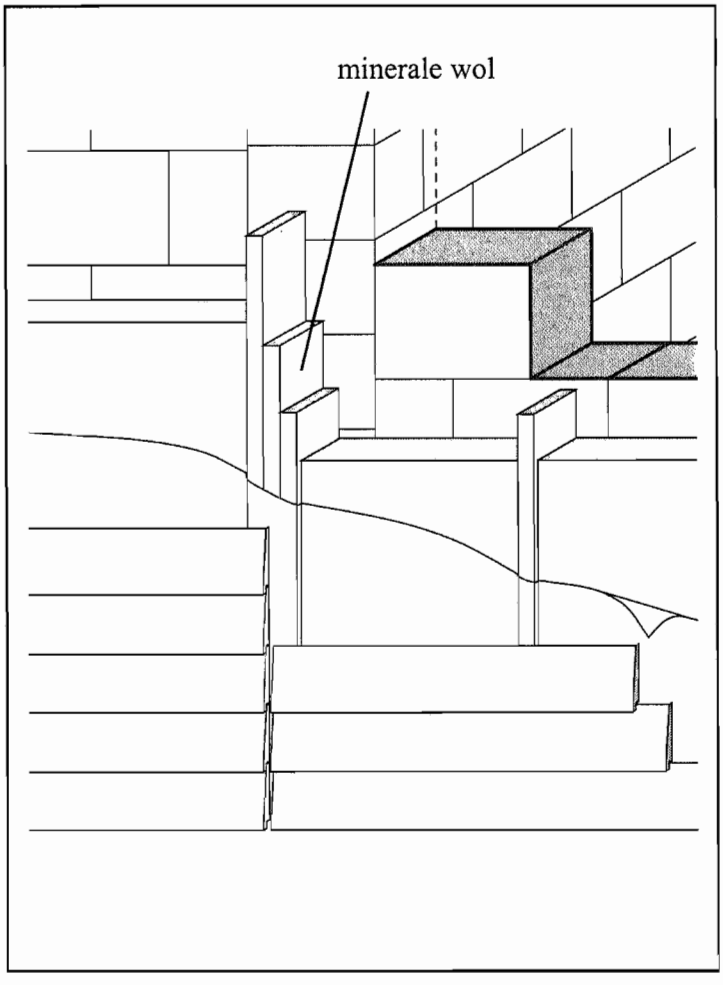

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

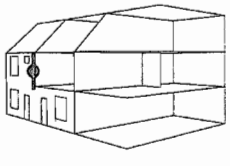

Uitvoeringsvoorwaarden

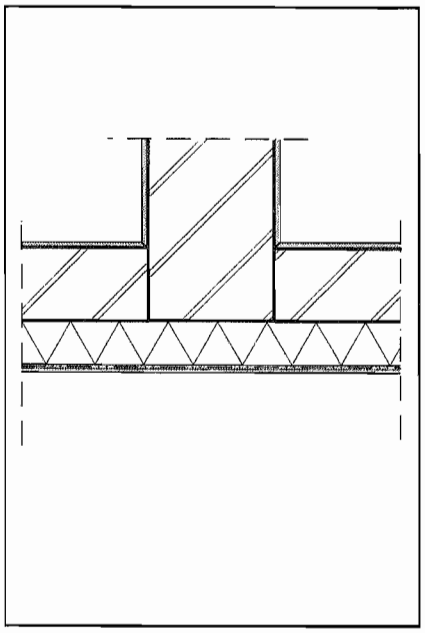
- massa binnenblad tenminste 200 kg/m²
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- binnenspouwblad volledig gesloten
- woningscheidende wand doorzetten tussen binnenspouwbladen

Kalkzandsteen - pleister

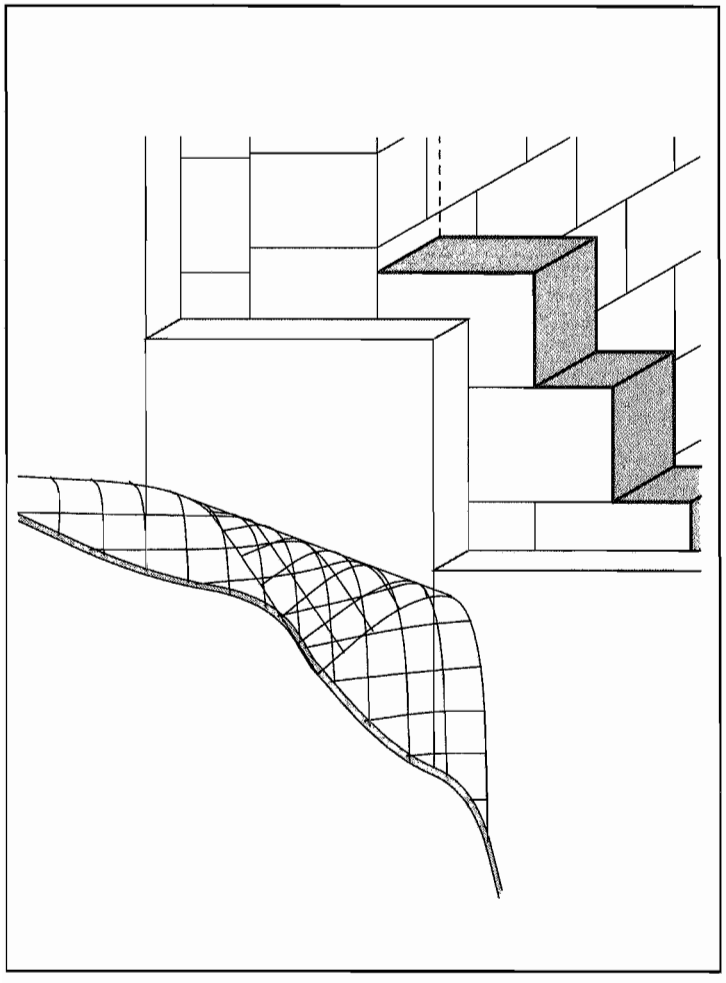
Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

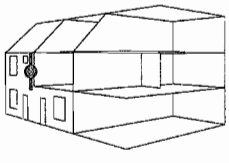

Uitvoeringsvoorwaarden

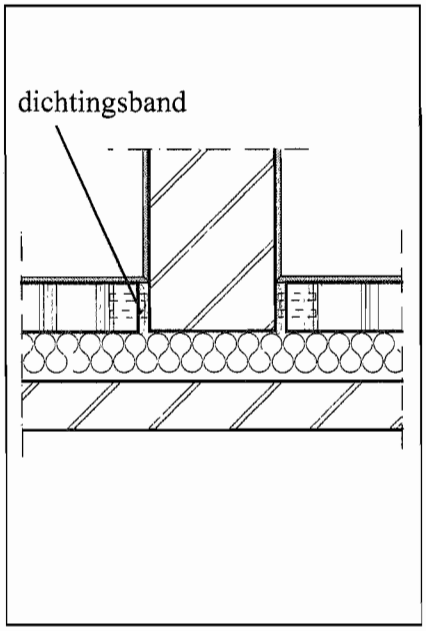
- massa binnenblad tenminste 200 kg/m^2
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- binnenspouwblad volledig gesloten
- woningscheidende wand doorzetten tussen spouwbladen

Gips/gasbeton - baksteen

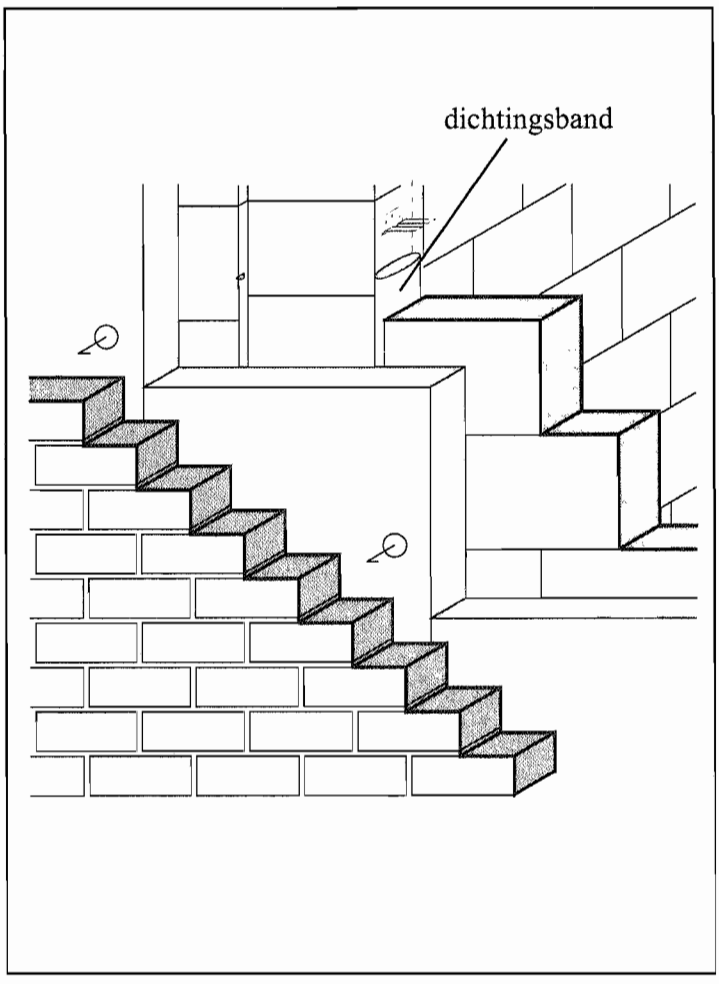

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

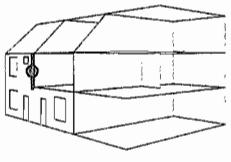

Uitvoeringsvoorwaarden

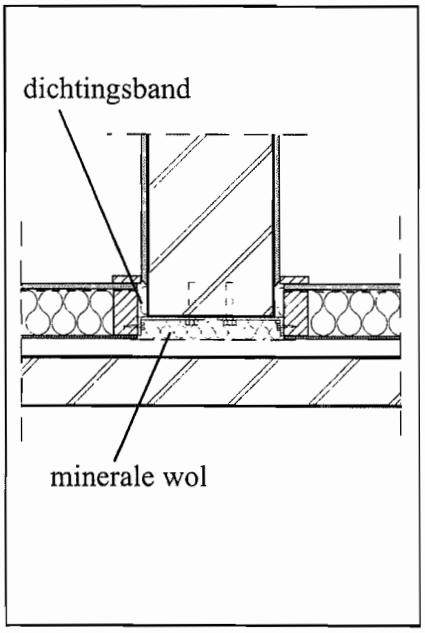
- binnenblad akoestisch los van woningscheidende wand
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- binnenspouwblad volledig gesloten
- woningscheidende wand doorzetten tussen binnenspouwbladen

Prefab hout - baksteen

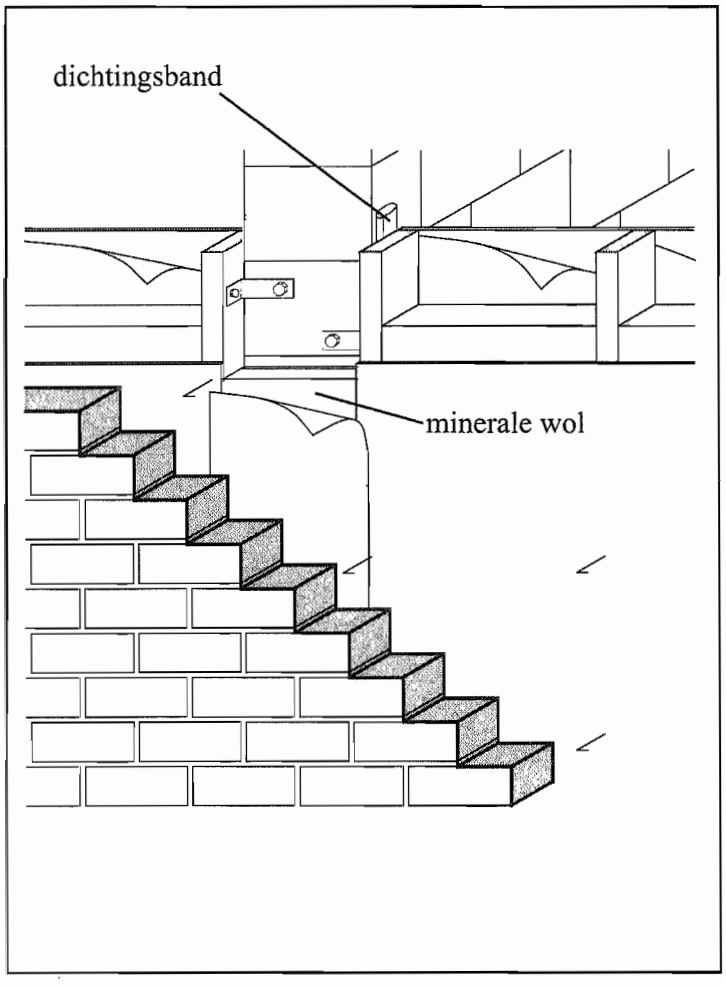

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

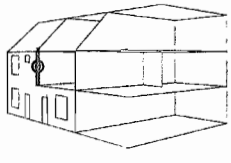

Uitvoeringsvoorwaarden

- prefab binnenspouwbladen niet doorkoppelen
- naden aan binnenzijde afkitten
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur

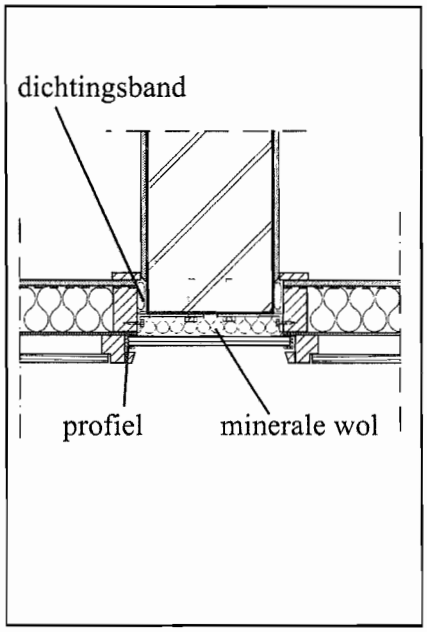
Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- doorkoppelen binnenspouwblad resulteert in versterkte flankerende geluidoverdracht

Prefab hout - hout

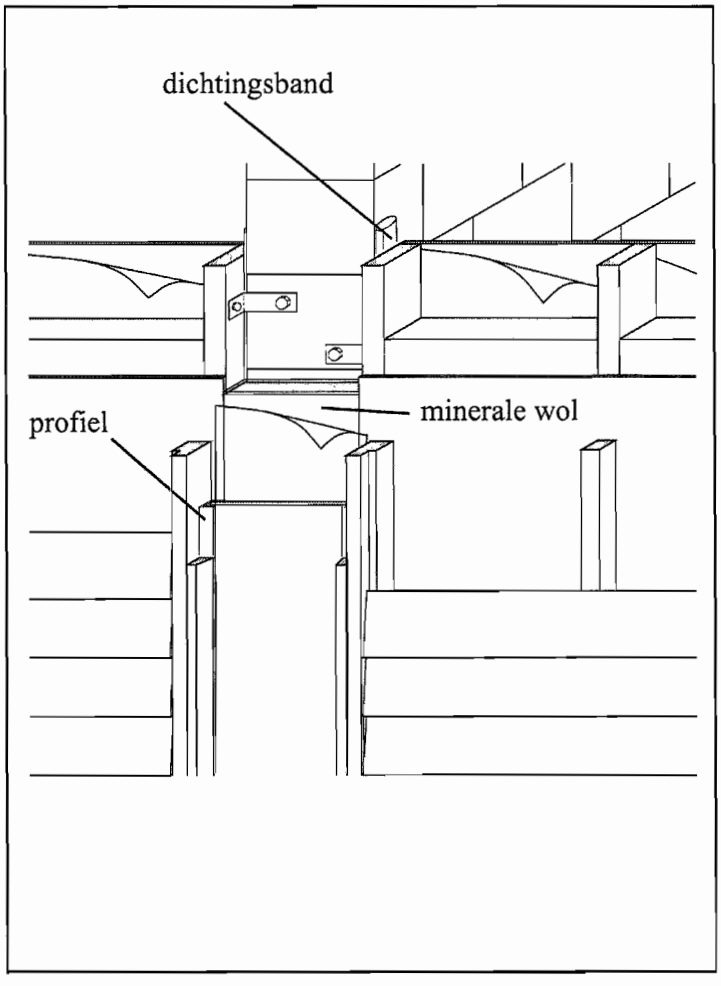

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

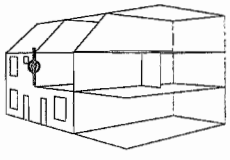

Uitvoeringsvoorwaarden

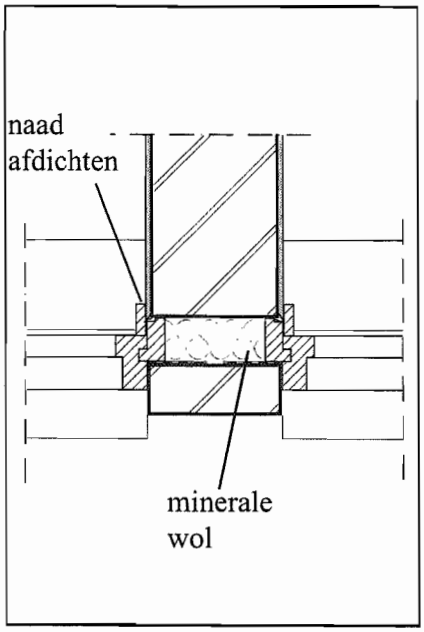
- prefab binnenspouwbladen niet doorkoppelen
- naden aan binnenzijde afkitten
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- afdekplaat bouwmuur in (rubber) profielen of eenzijdige inklemmen
- buitenbekleding niet doorzetten

Puiconstructie - baksteen

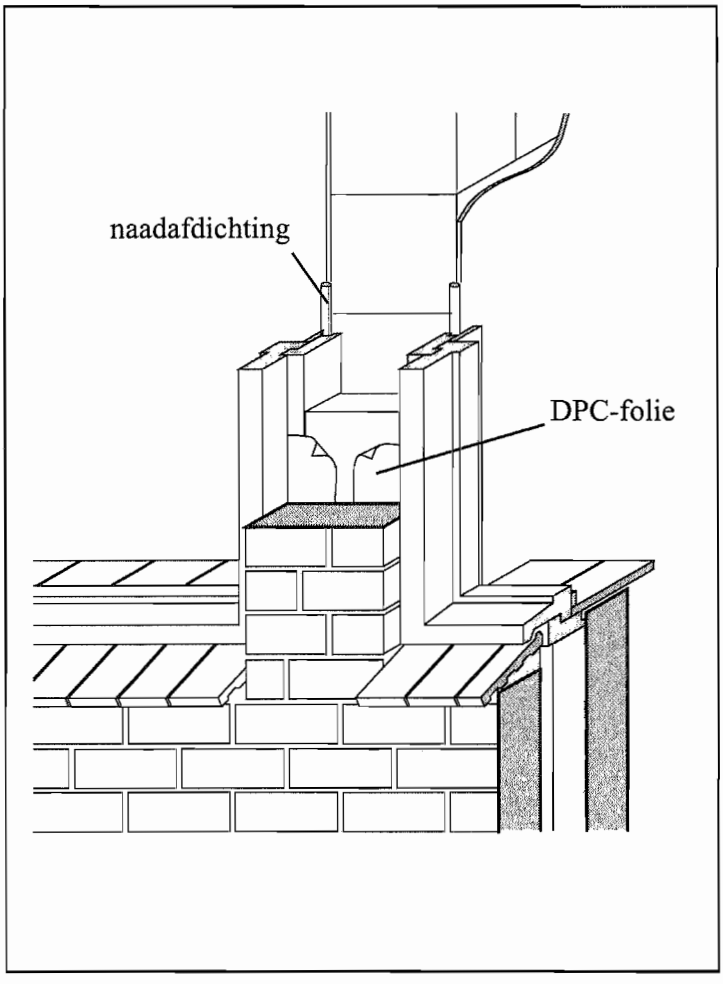

Akoestische kwaliteit

Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

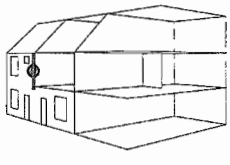

Uitvoeringsvoorwaarden

- naden aan binnenzijde afkitten
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

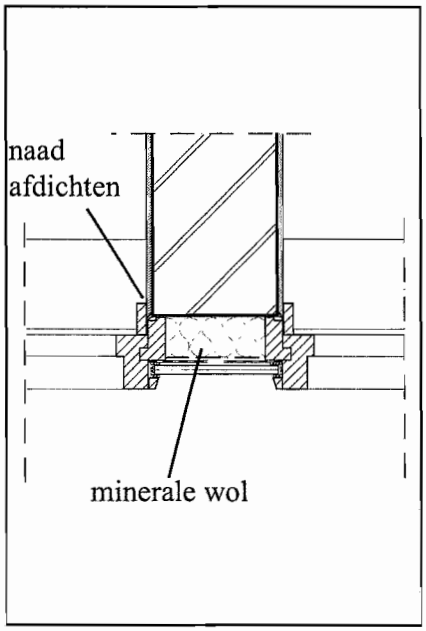

Puiconstructie - hout

Akoestische kwaliteit

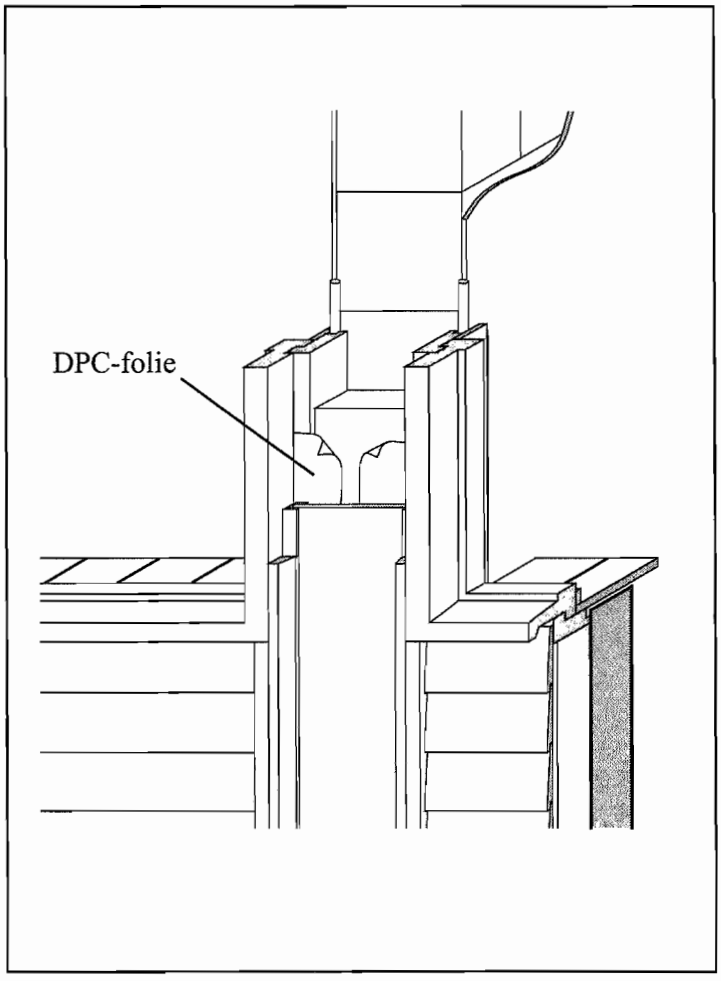
Wand 265 mm
tweezijdig voorzien van 15 mm pleisterlaag
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Wand 300 mm
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

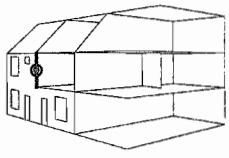

Uitvoeringsvoorwaarden

- puien niet koppelen
- naden aan binnenzijde afkitten
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- afdekplaat bouwmuur in (rubber) profiel of eenzijdig inklemmen

10 Ankerloze spouwwanden van kalkzandsteen

Ankerloze spouwwanden van kalkzandsteen:

dikte (mm)	spouw (mm)	dikte (mm)	$I_{lu;lab}$ (dB)
120	50	120	+16
150	50	150	+18

SRW/SROW CODE:

22 .. ..: Metselwerk
22 10 .. .. ..: In het werk vervaardigd
22.10.13 .. ..: Kalkzandsteen
22.10.13.02 ..: Spouwwand
22.10.13.02.1.: Knooppunt 1 (Fundering-begane grond vloer)
22.10.13.02.11: Aansluitende constructie type 1

In deze paragraaf zijn de volgende knooppunten nader uitgewerkt.

1. Fundering - Woningscheidende wand - Begane grond vloer (thermisch geïsoleerd)
   - 1 combinatievloeren
   - 3 bekistingsvloeren
   - 4 ribbenvloer
   - 7 kanaalplaatvloer

2. Woningscheidende wand - Verdiepingsvloer
   - 2 plaatvloer
   - 7 kanaalplaatvloer

3. Woningscheidende wand - Binnenwand
   - 1 kalkzandsteen
   - 2 gipsblokken/gasbeton
   - 3 stijl en regelwerk
   - 4 kozijn

4. Woningscheidende wand - Plat dak
   - 1 houten dakbeschot
   - 4 breedplaatvloer
   - 6 kanaalplaatvloer

5. Woningscheidende wand - Hellend dak
   1 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie hardschuim
   2 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie minerale wol
   3 sporenkap, thermische isolatie hardschuim
   4 sporenkap, thermische isolatie minerale wol
   5 doosconstructie, thermische isolatie minerale wol
   6 sandwich, thermische isolatie-hardschuim
   7 zakgootconstructie/sporenkap
   8 zakgootconstructie/doosconstructie

6. Woningscheidende wand - Gevel
   1 binnenblad kalkzandsteen
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
     c. pleister
   2 binnenblad gipsblokken/gasbeton
     buitenblad a. baksteen
   3 binnenblad prefab hout
     buitenblad a. baksteen
     b. hout
   4 puiconstructie
     buitenblad a. baksteen
     b. hout

Combinatievloeren

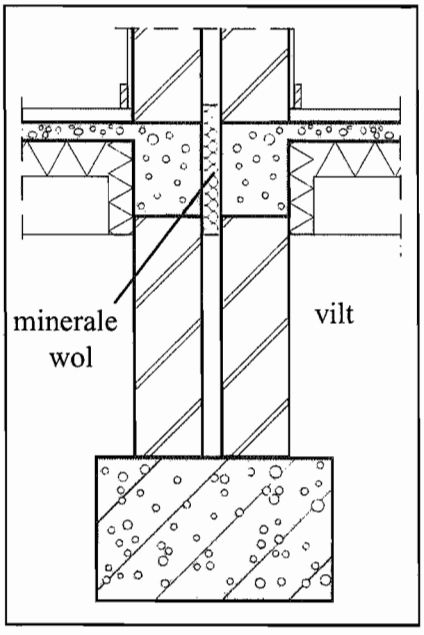
Akoestische kwaliteit

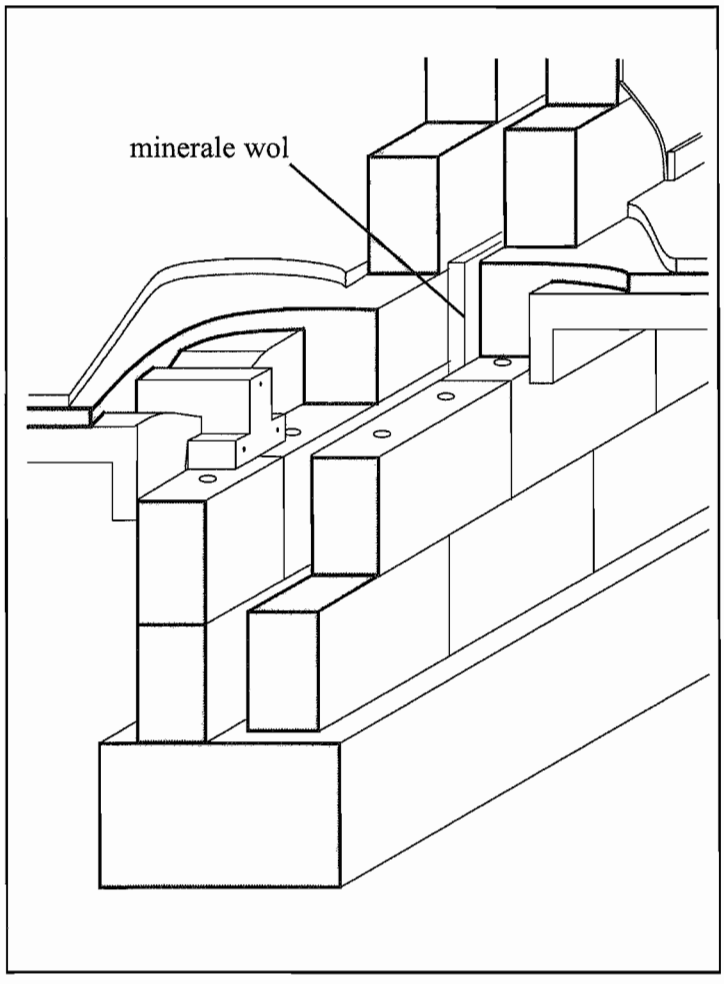
Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB
- I_{co} = + 15 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

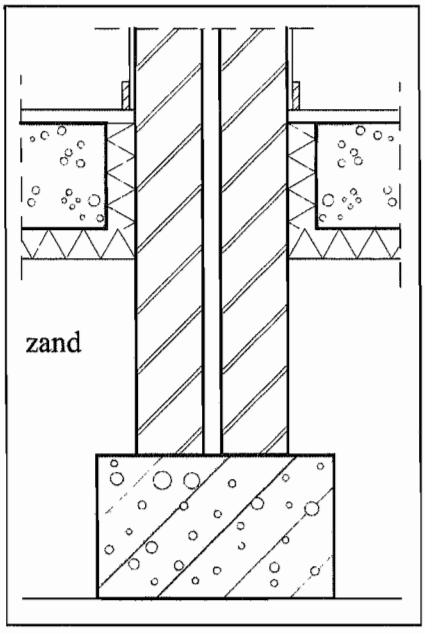

Uitvoeringsvoorwaarden

- vloervelden beëindigen met betonnen rand
- vloervelden ter plaatse van wand volledig dilateren, eventueel strook minerale wol aanbrengen ter voorkoming contact
- verdiepte spouw over tenminste 500 mm

Aandachtspunten

- spouw vrijhouden
- geen doorvoeren in de wand aanbrengen

Bekistingsvloer

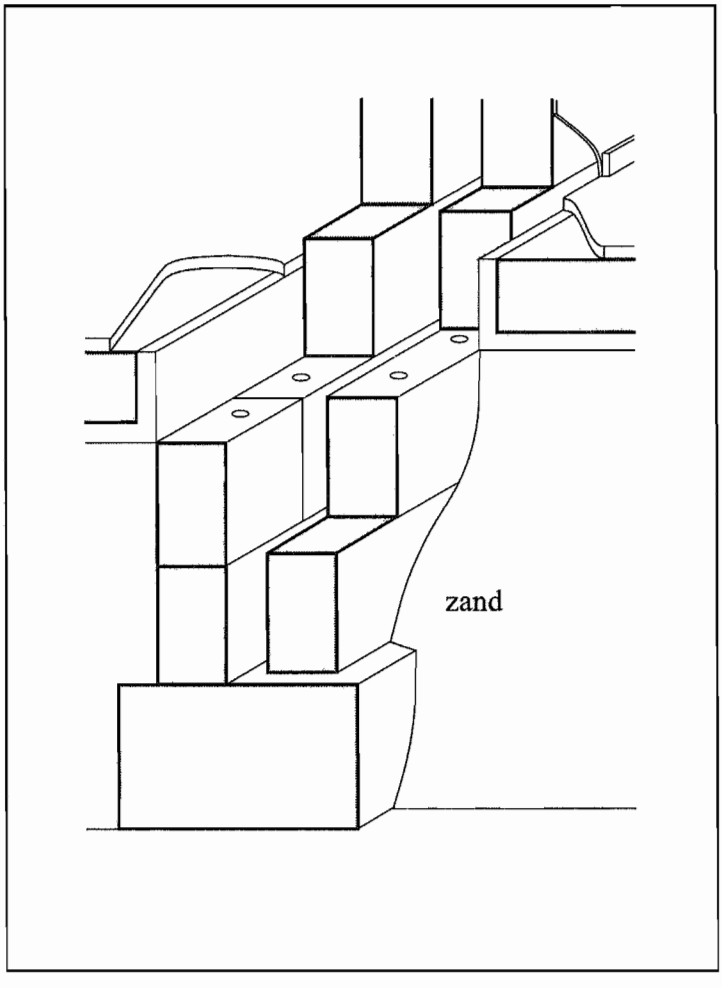

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB
- I_{co} = + 15 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

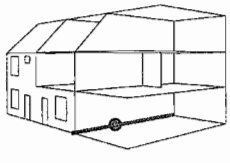

Uitvoeringsvoorwaarden

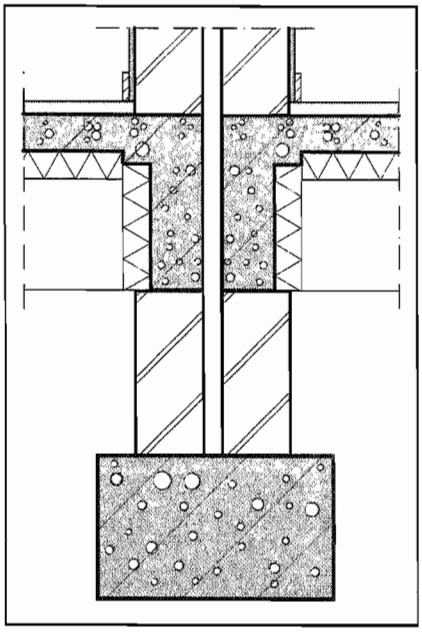
- verdiepte spouw over tenminste 500 mm

Aandachtspunten

- spouw vrijhouden
- geen doorvoeren in de wand aanbrengen

Ribbenvloer

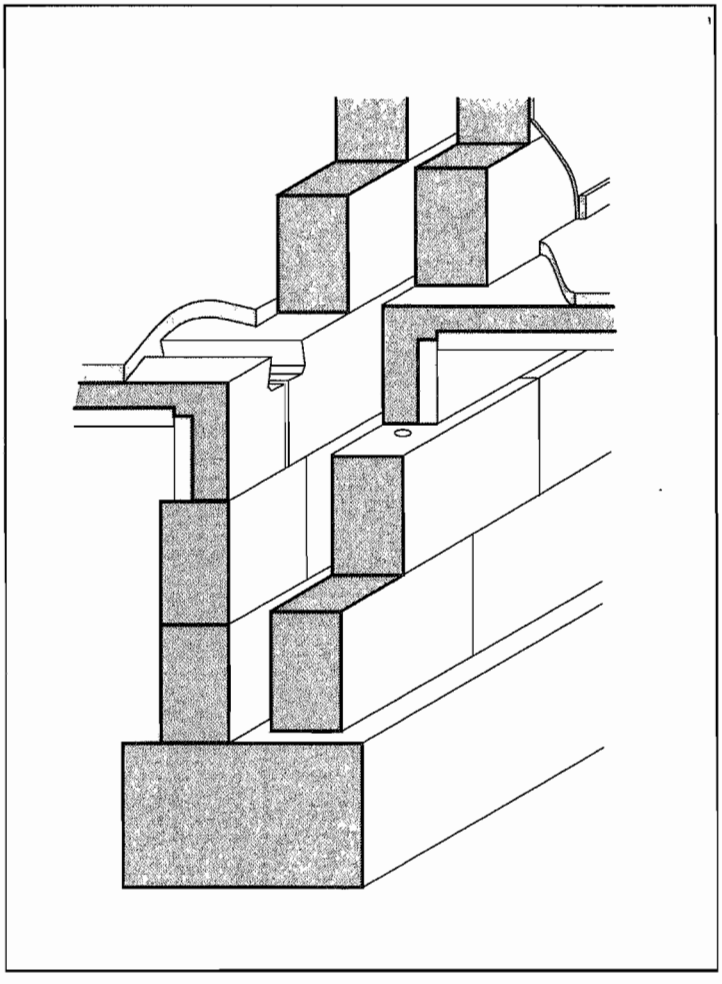
Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB
- I_{co} = + 15 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

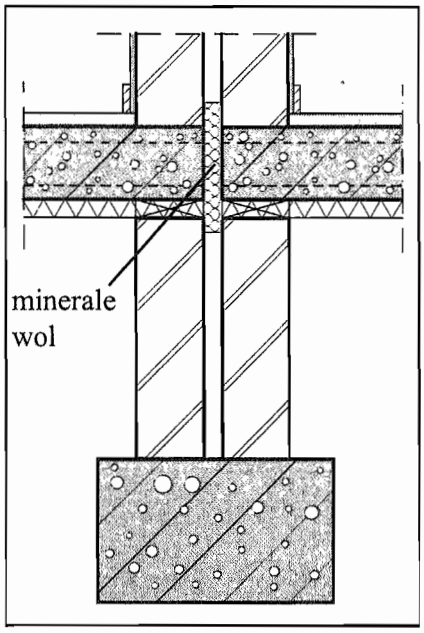
- vloervelden beëindigen met betonnen rand
- vloervelden ter plaatse van wand volledig dilateren, eventueel strook minerale wol aanbrengen ter voorkoming contact
- verdiepte spouw over tenminste 500 mm

Aandachtspunten

- spouw vrijhouden
- geen doorvoeren in de wand aanbrengen

Kanaalplaatvloer

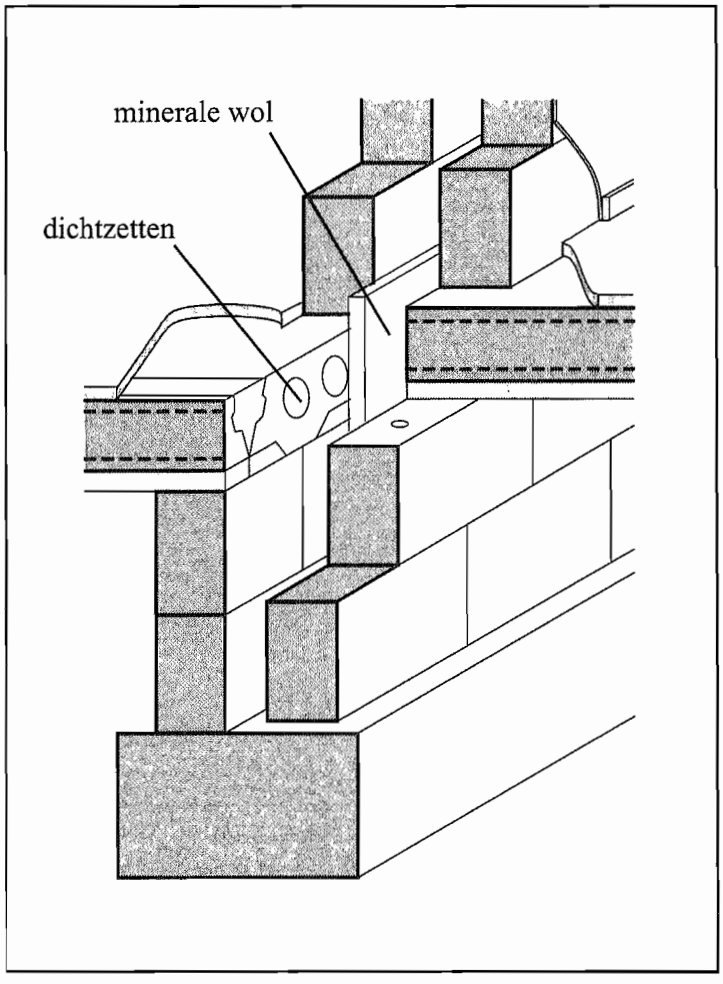

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB
- I_{co} = + 15 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

- kanalen dichtzetten met cementmortel
- vloervelden ter plaatse van wand volledig dilateren, eventueel strook minerale wol aanbrengen ter voorkoming contact
- verdiepte spouw over tenminste 500 mm

Aandachtspunten

- spouw vrijhouden
- geen doorvoeren in de wand aanbrengen

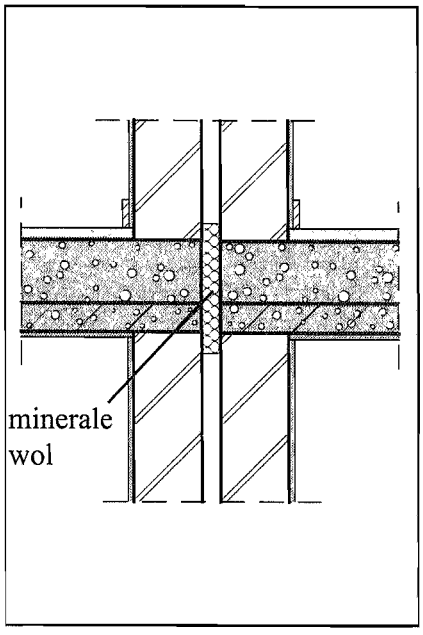
10 Ankerloze spouwwanden van kalkzandsteen

Plaatvloer

Akoestische kwaliteit

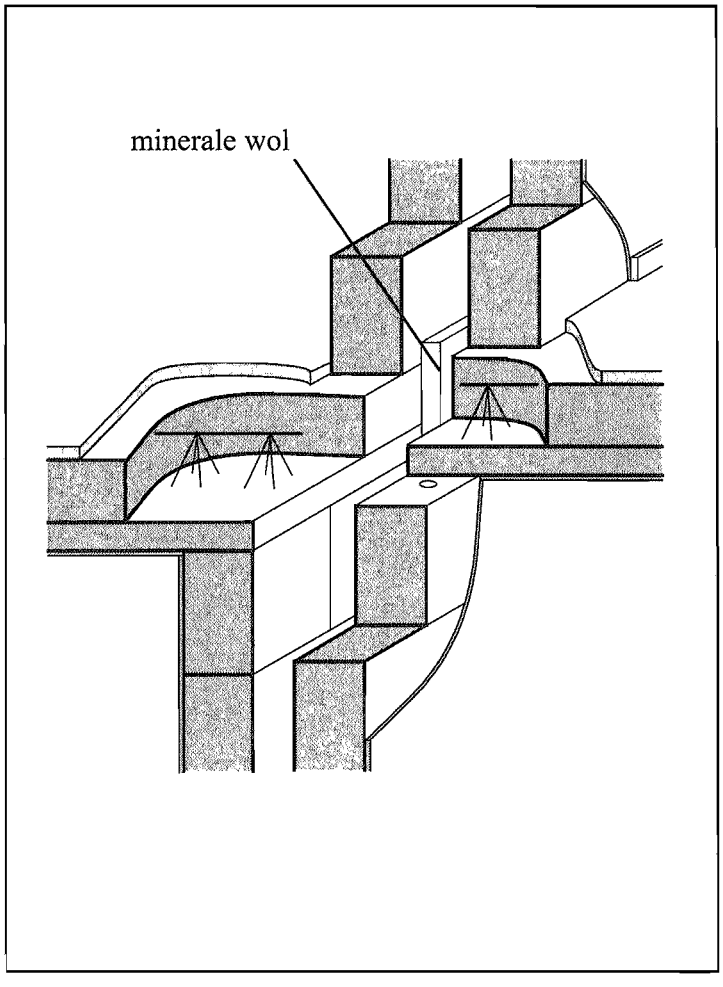
Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 9 dB
- $I_{co;hor}$ = + 15 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 12 dB
- $I_{co;hor}$ = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

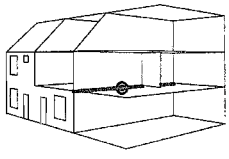

Uitvoeringsvoorwaarden

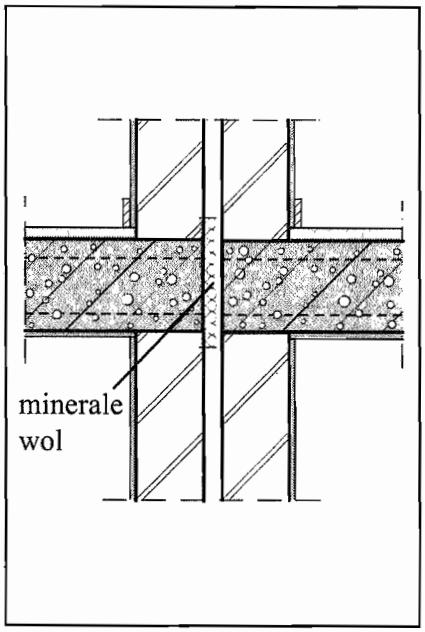
- vloervelden ter plaatse van wand volledig dilateren, eventueel strook minerale wol aanbrengen ter voorkoming contact

Aandachtspunten

- spouw vrijhouden
- geen doorvoeren in de wand aanbrengen
- goede aansluiting vloer aan wand

Kanaalplaatvloer

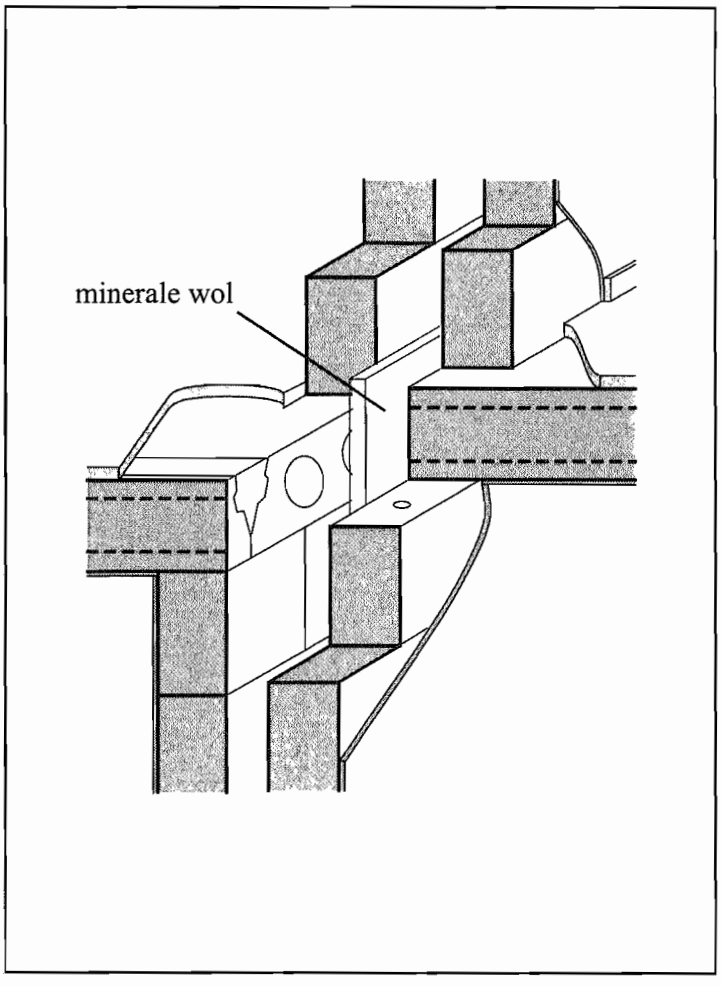

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 9 dB
- $I_{co;hor}$ = + 15 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 12 dB
- $I_{co;hor}$ = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

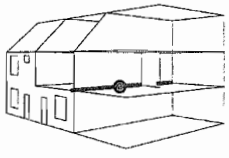

Uitvoeringsvoorwaarden

- vloervelden ter plaatse van wand volledig dilateren, eventueel strook minerale wol aanbrengen ter voorkoming contact
- kanalen dichtzetten met cementmortel

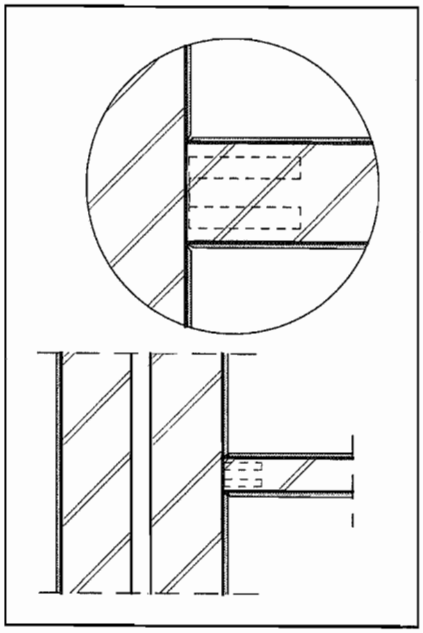
Aandachtspunten

- spouw vrijhouden
- geen doorvoeren in de wand aanbrengen
- goede aansluiting vloer aan wand

10 Ankerloze spouwwanden van kalkzandsteen

Kalkzandsteen

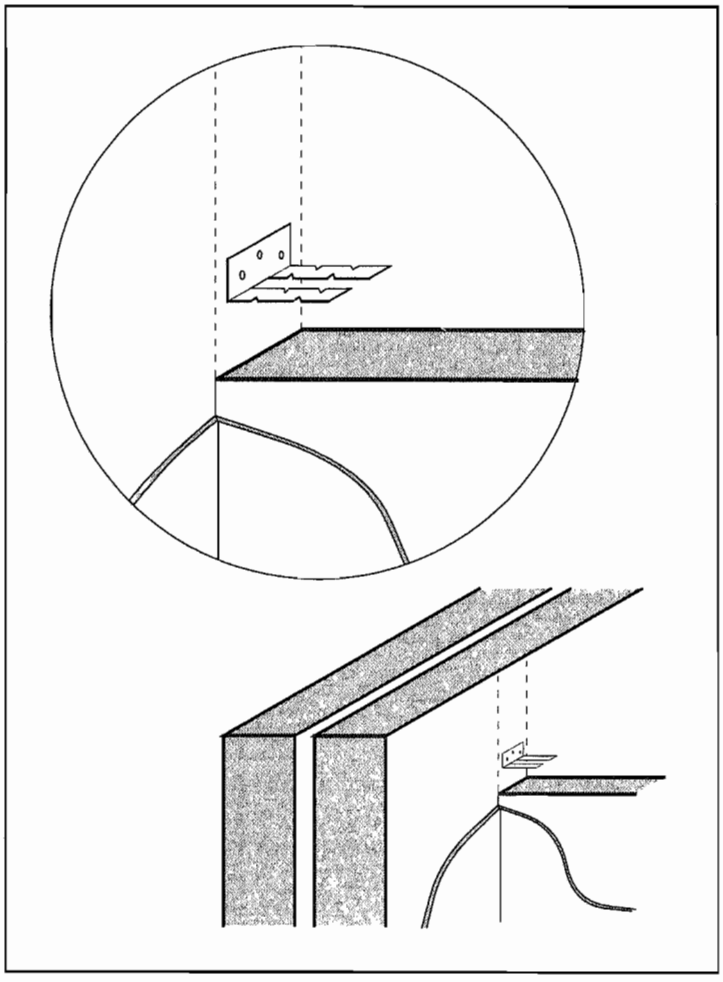
Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

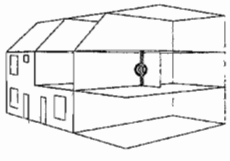

Uitvoeringsvoorwaarden

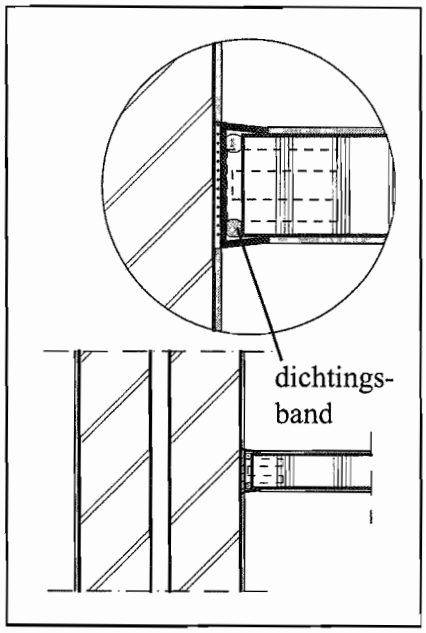
- geen eisen

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in de wand aanbrengen

Gipsblokken - gasbeton

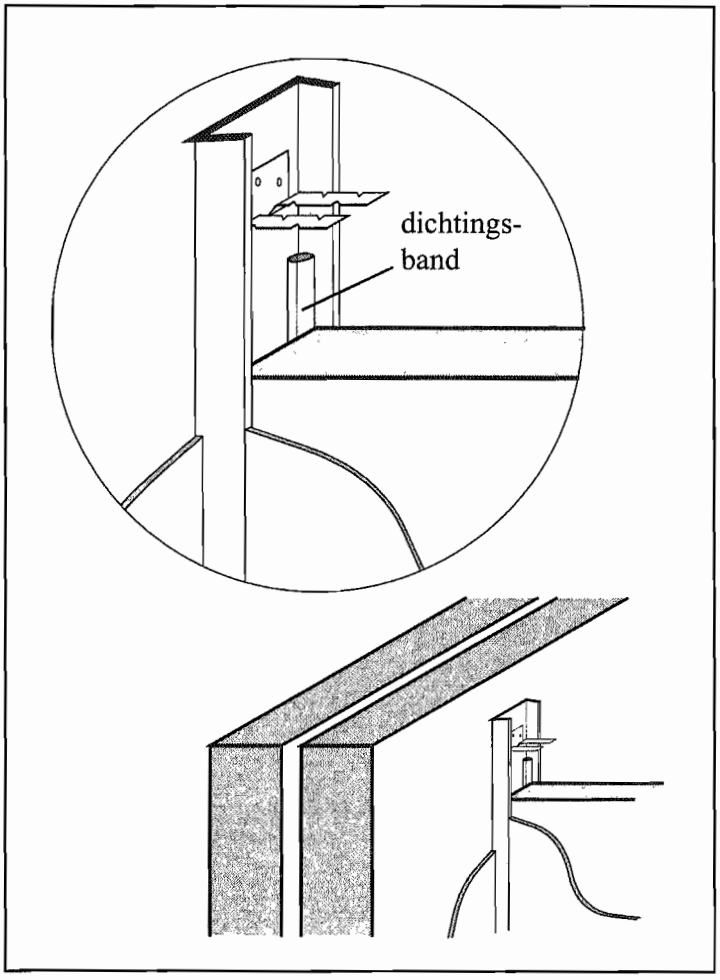

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k} = +4$ dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k} = +6$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

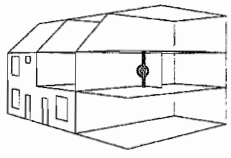

Uitvoeringsvoorwaarden

- geen eisen

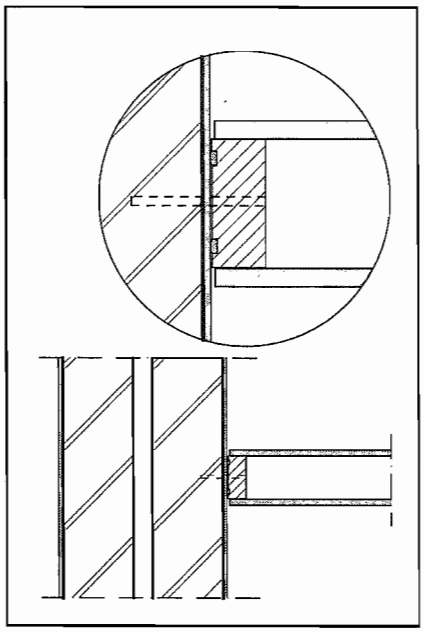
Aandachtspunten

- geen doorvoeren in de wand aanbrengen

10 Ankerloze spouwwanden van kalkzandsteen

Stijl en regelwerk

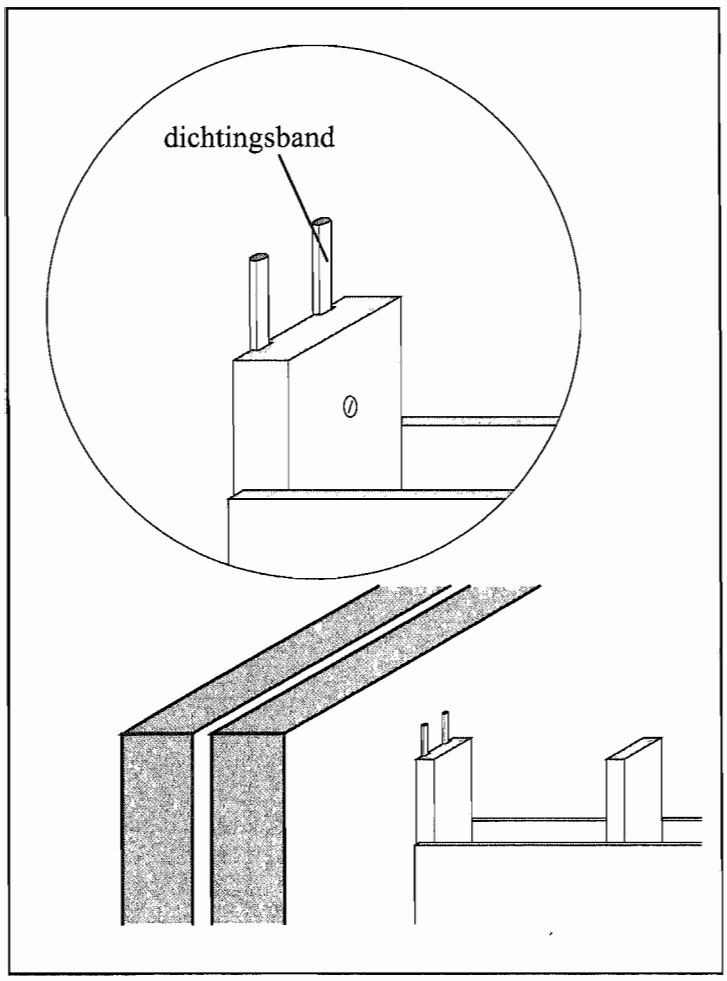
Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

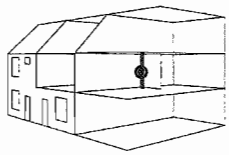

Uitvoeringsvoorwaarden

- geen eisen

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in de wand aanbrengen

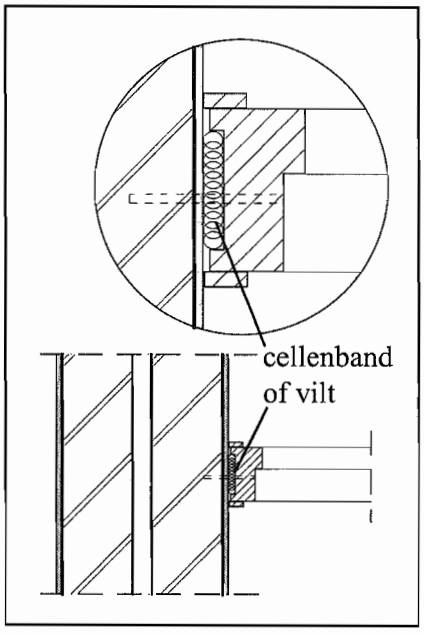

Kozijn

Akoestische kwaliteit

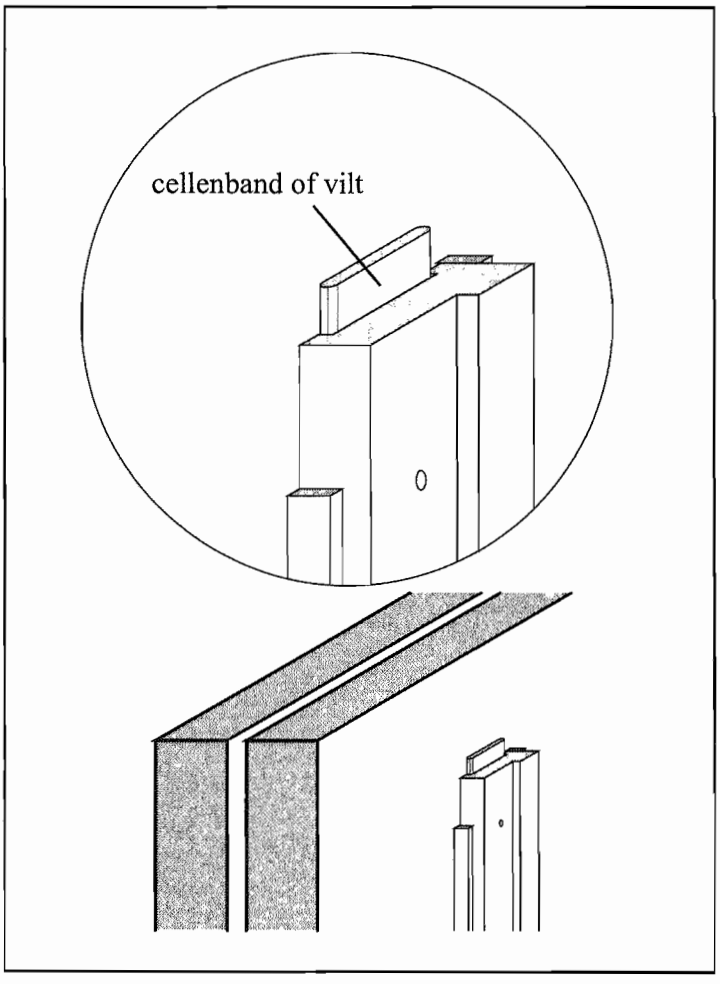
Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

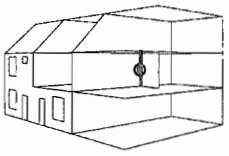

Uitvoeringsvoorwaarden

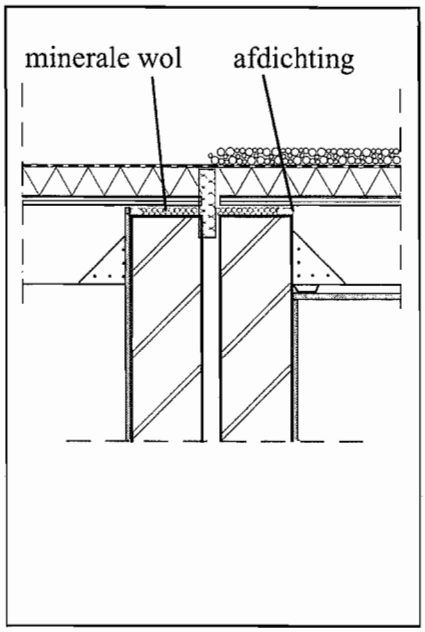
- geen eisen

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in de wand aanbrengen

Houten dakbeschot

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 3 dB	$I_{lu;k}$ = + 2 dB

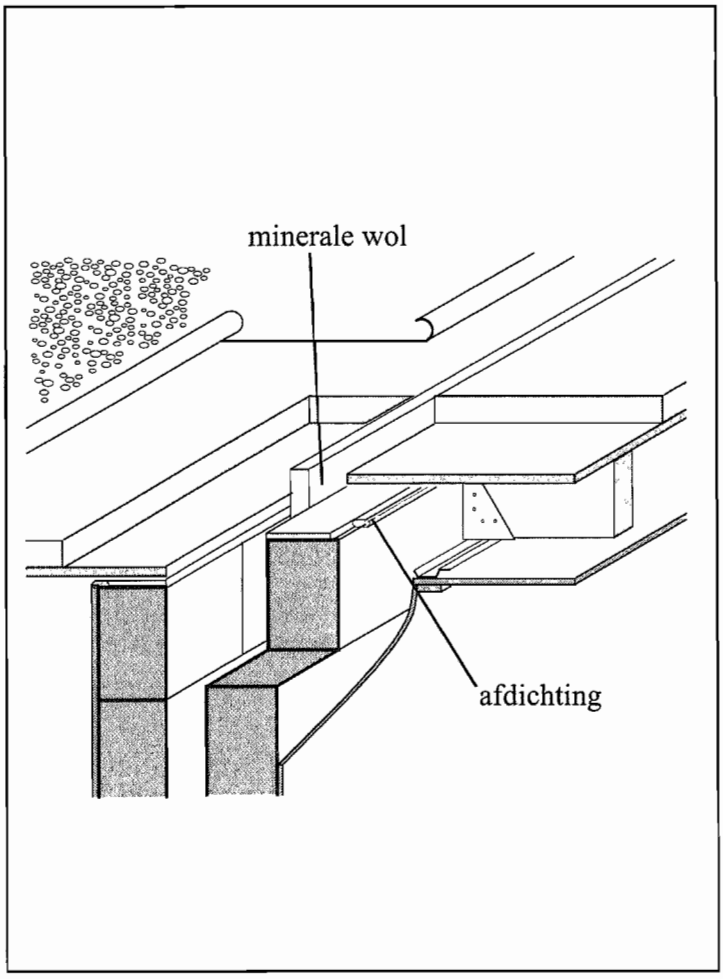
Wand 150 - 50 - 150 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 3 dB	$I_{lu;k}$ = + 2 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

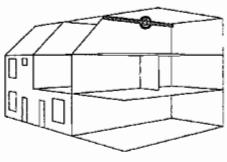
- dakplaat onderbreken boven bouwmuur
- ruimte tussen bouwmuur en dakplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten

- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen balklaag

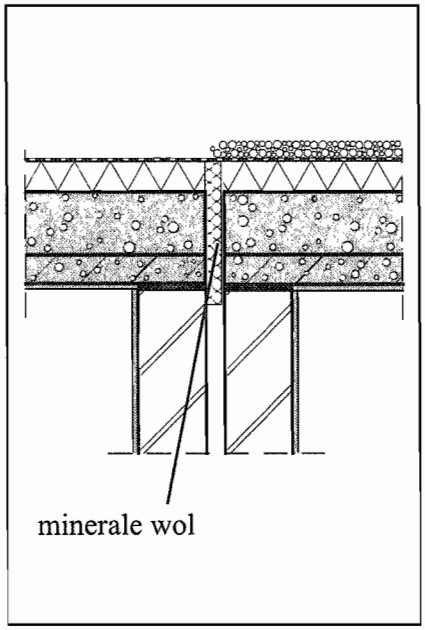
Aandachtspunten

- gipskartonplaten bevestigen met veerregels
- geen doorvoeren in wand

Breedplaatvloer

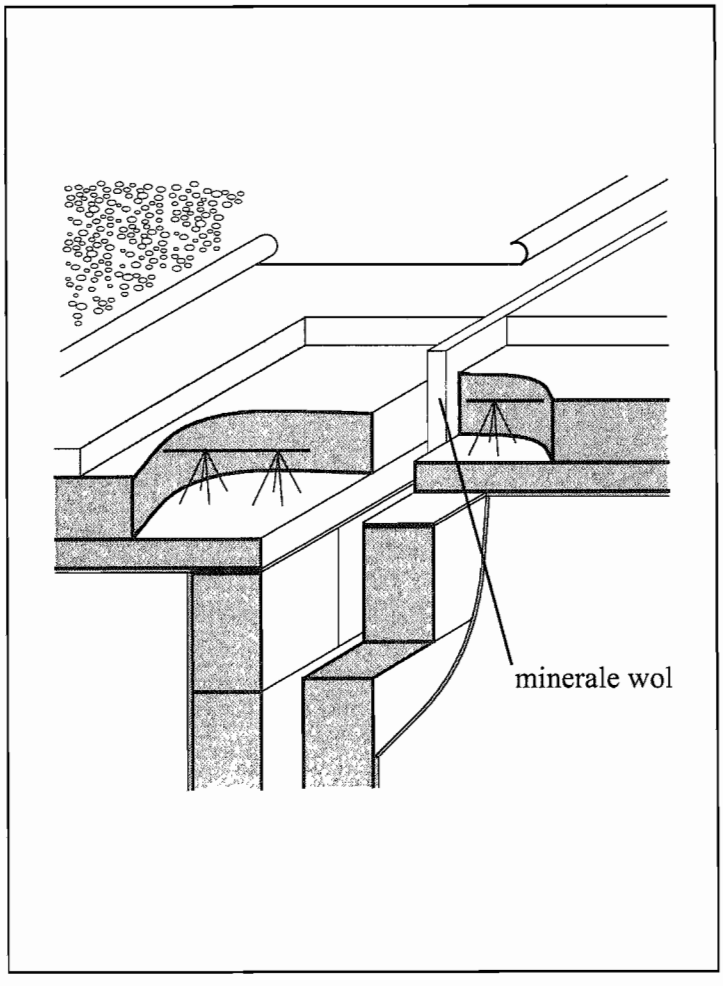

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k} = +4$ dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k} = +6$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

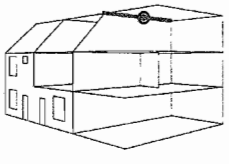

Uitvoeringsvoorwaarden

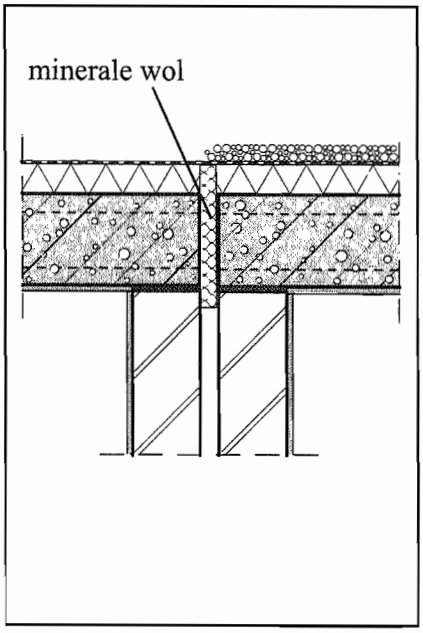
- dakplaat dilateren ter plaatse van bouwmuur
- strook minerale wol tussen dakplaten in spouw

Aandachtspunten

- aansluiting wand aan dakplaat dicht
- geen doorvoeren in wand aanbrengen

Kanaalplaatvloer

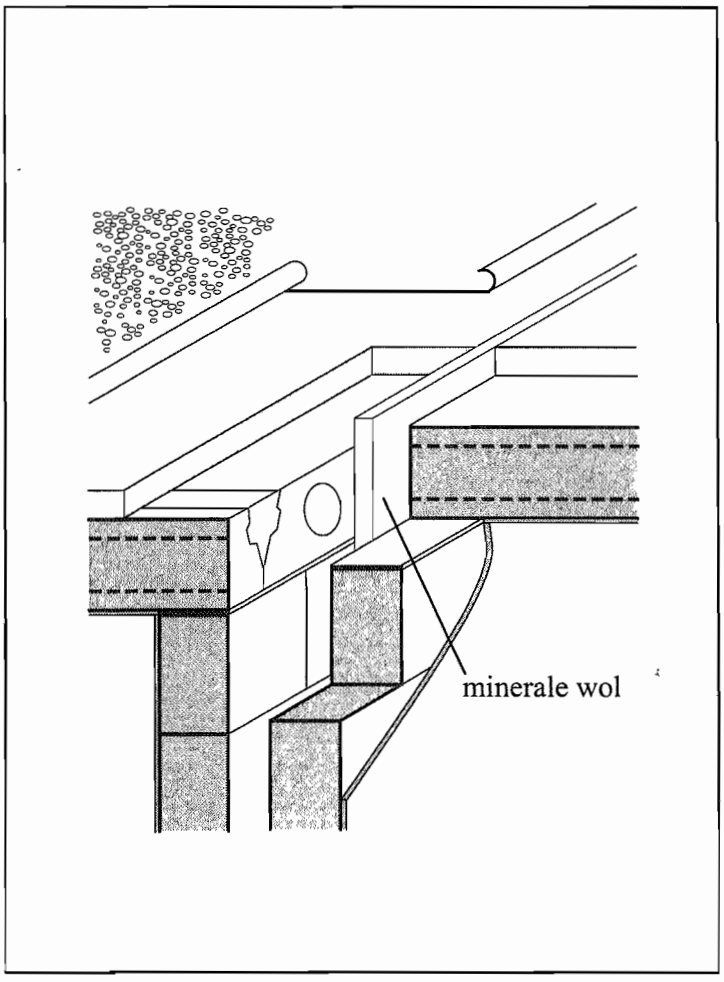

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k} = +4$ dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k} = +6$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

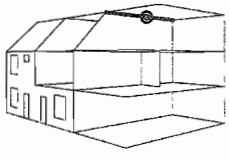

Uitvoeringsvoorwaarden

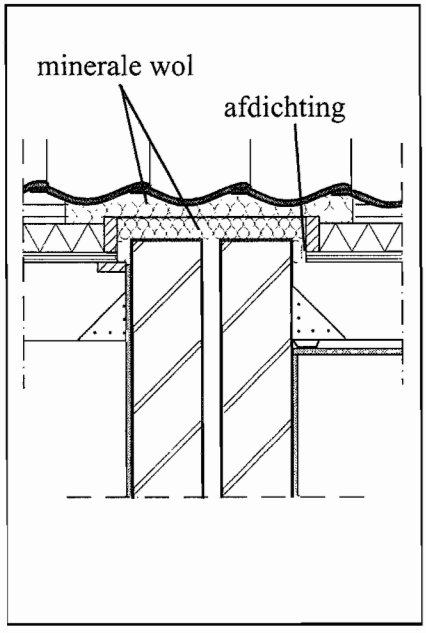
- dakplaat dilateren ter plaatse van bouwmuur
- strook minerale wol tussen dakplaten in spouw
- kanalen dichtzetten met cementmortel

Aandachtspunten

- aansluiting wand aan dakplaat dicht
- geen doorvoeren in wand

Enkel - hardschuim

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 5 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

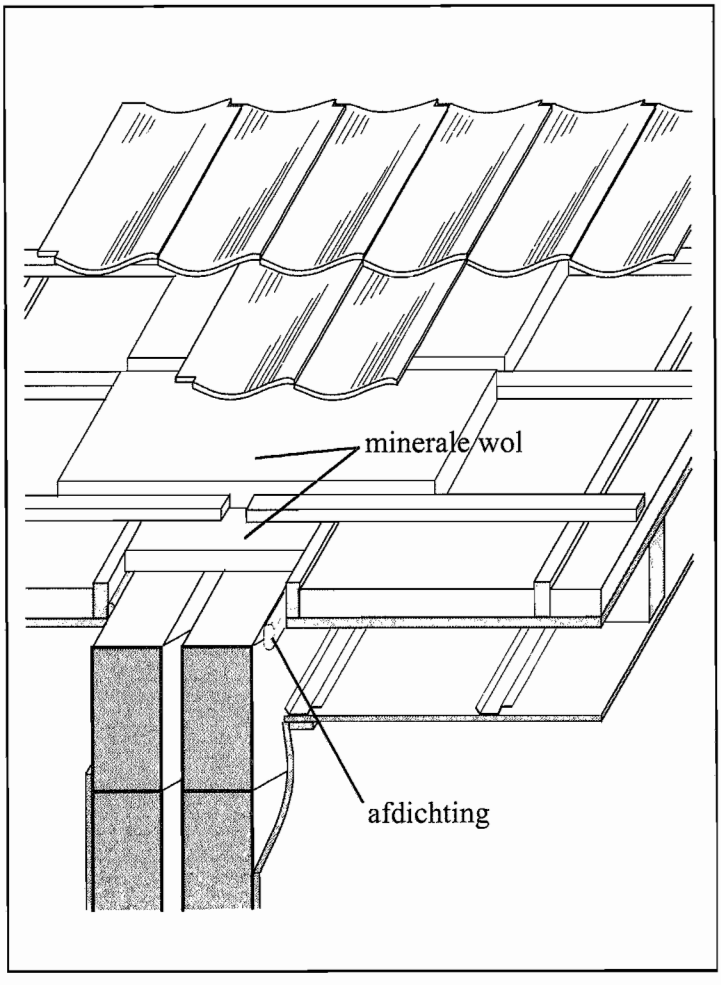
Wand 150 - 50 - 150 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 5 dB	$I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

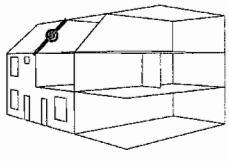

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelementen opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang

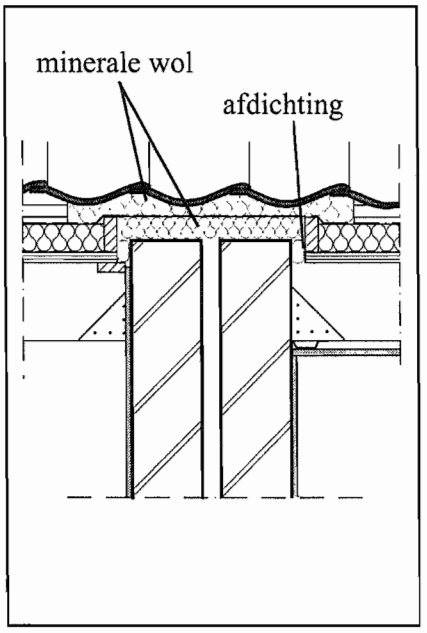
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen gording

Aandachtspunten

- gipskartonplaat bevestigen met veerregels
- geen doorvoeren in wand

Enkel - minerale wol

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 4 dB	$I_{lu;k}$ = + 1 dB

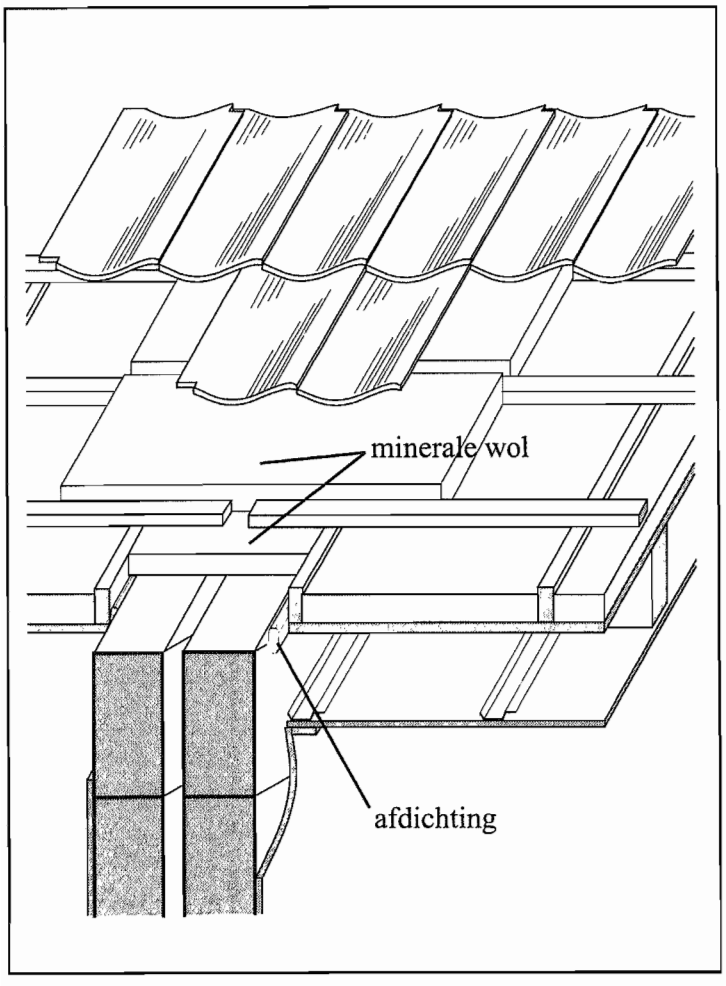
Wand 150 - 50 - 150 mm

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 4 dB	$I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

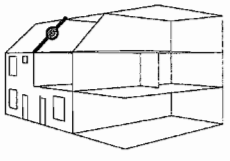

Uitvoeringsvoorwaarden

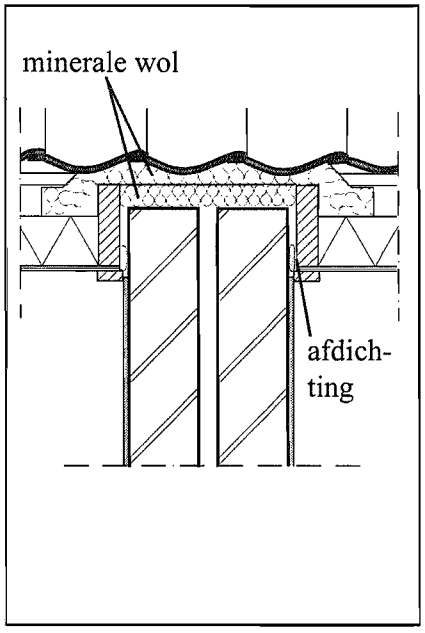
- dakelementen opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen gording

Aandachtspunten

- gipskartonplaat bevestigen met veerregels
- geen doorvoeren in wand

Sporenkap - hardschuim

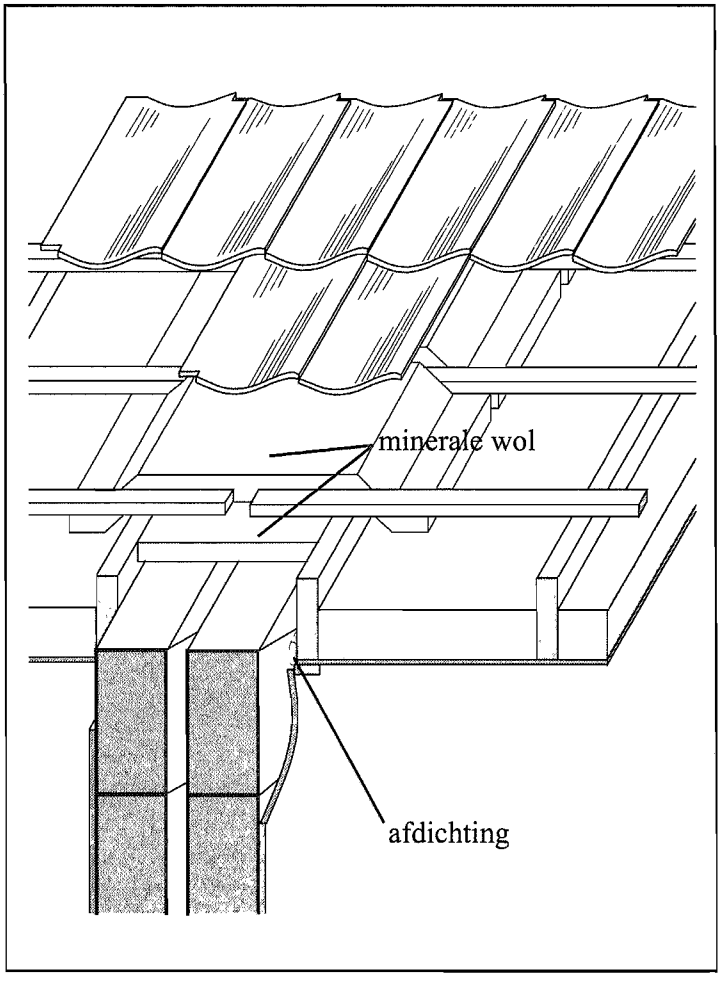

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = - 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = - 4 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

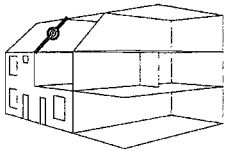

Uitvoeringsvoorwaarden

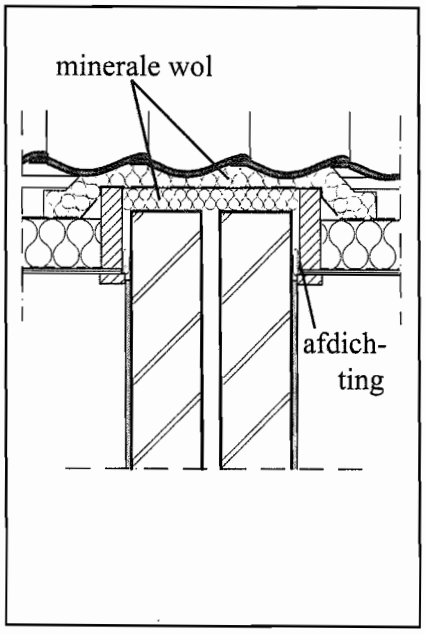
- dakelementen opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Sporenkap - minerale wol

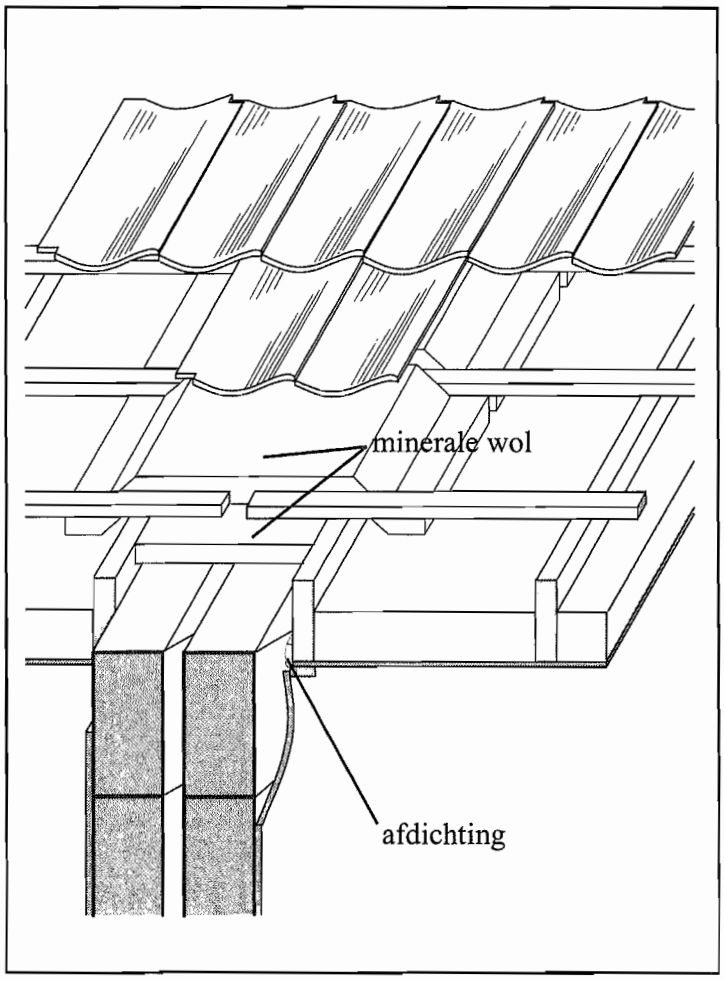

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = - 2 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = - 2 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

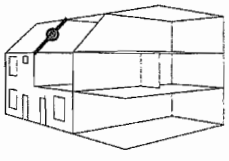

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelementen opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

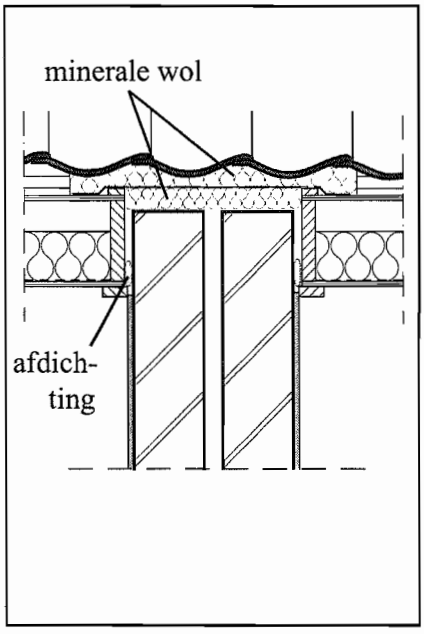

Doosconstructie - min. wol

Akoestische kwaliteit

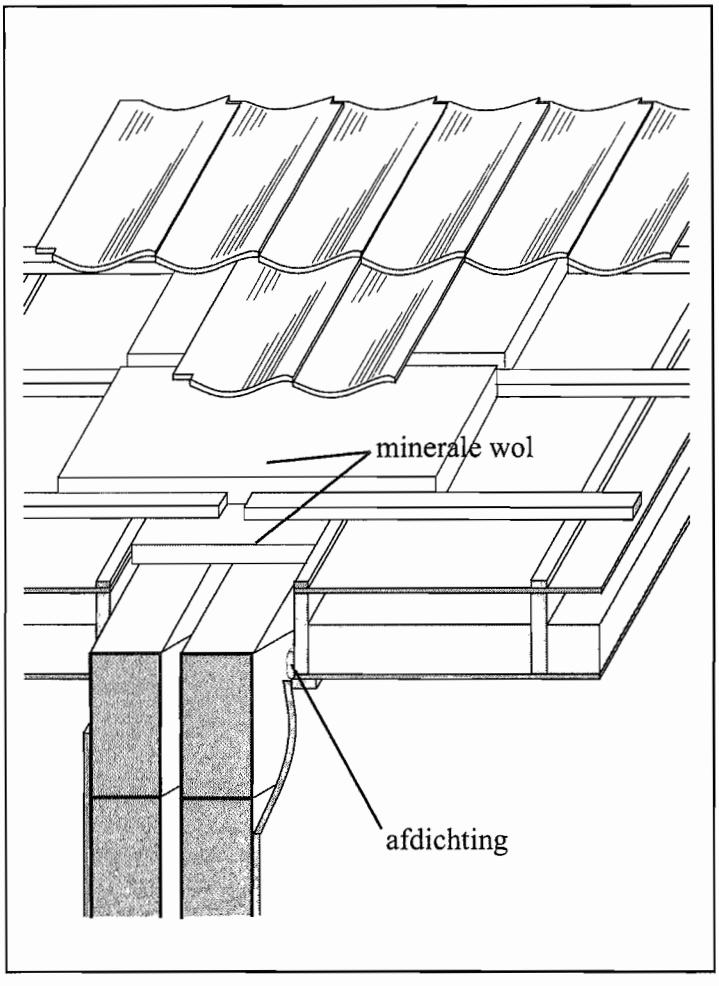
Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

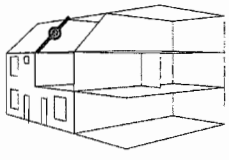

Uitvoeringsvoorwaarden

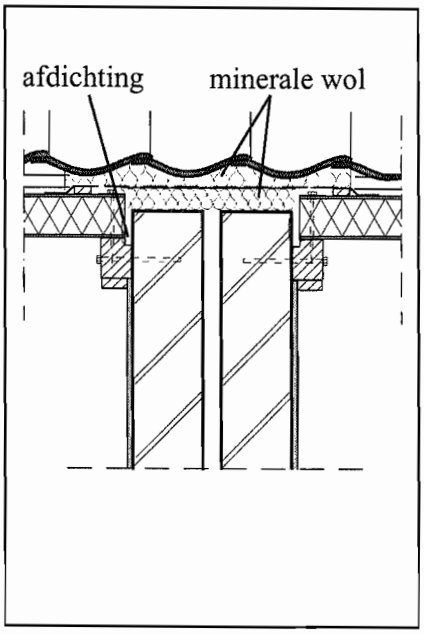
- dakelementen opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in w nd

Sandwich - hardschuim

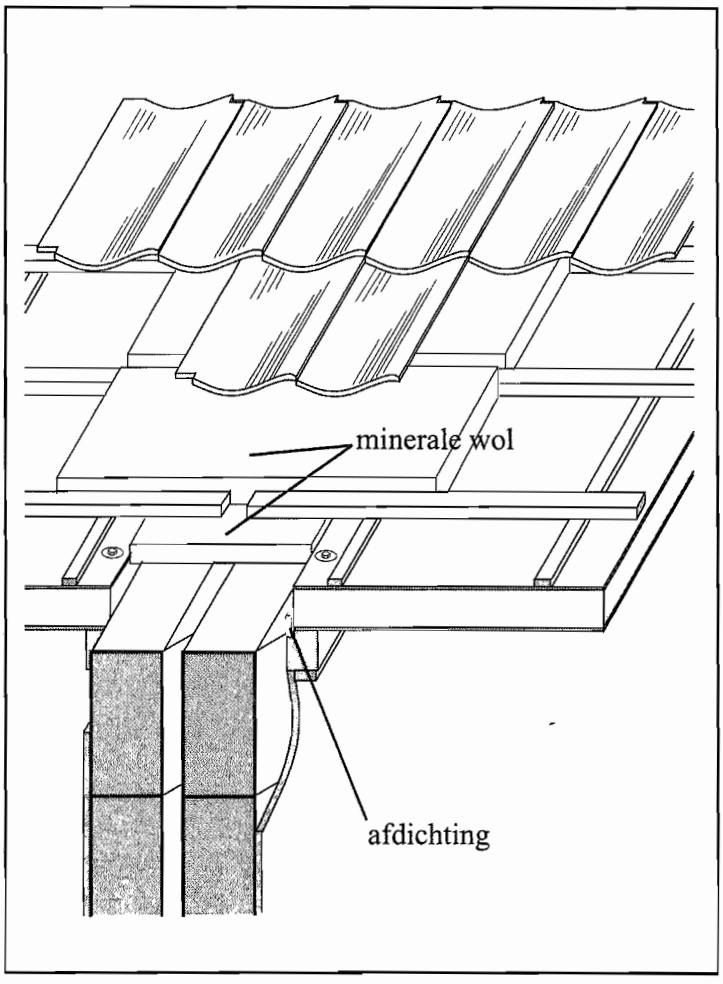

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = - 5 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = - 5 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

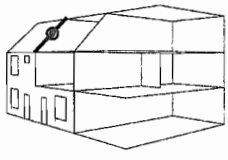

Uitvoeringsvoorwaarden

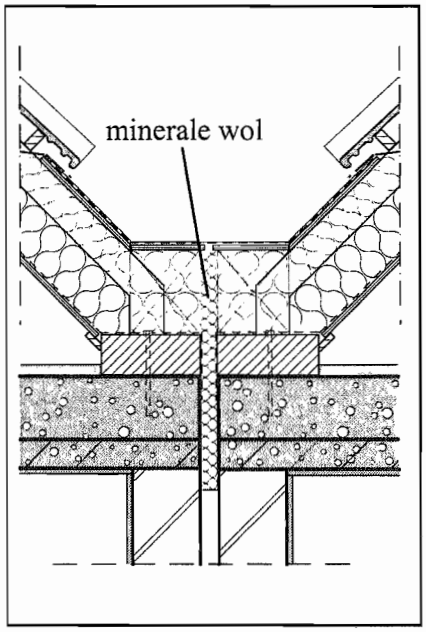
- dakelementen opleggen tussen bouwmuren
- panlatten onderbreken boven bouwmuur
- afstand bovenkant bouwmuur tot onderkant panlatten maximaal 40 mm
- ruimte tussen bouwmuur en panlat opvullen met minerale wol
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Zakgoot - sporenkap

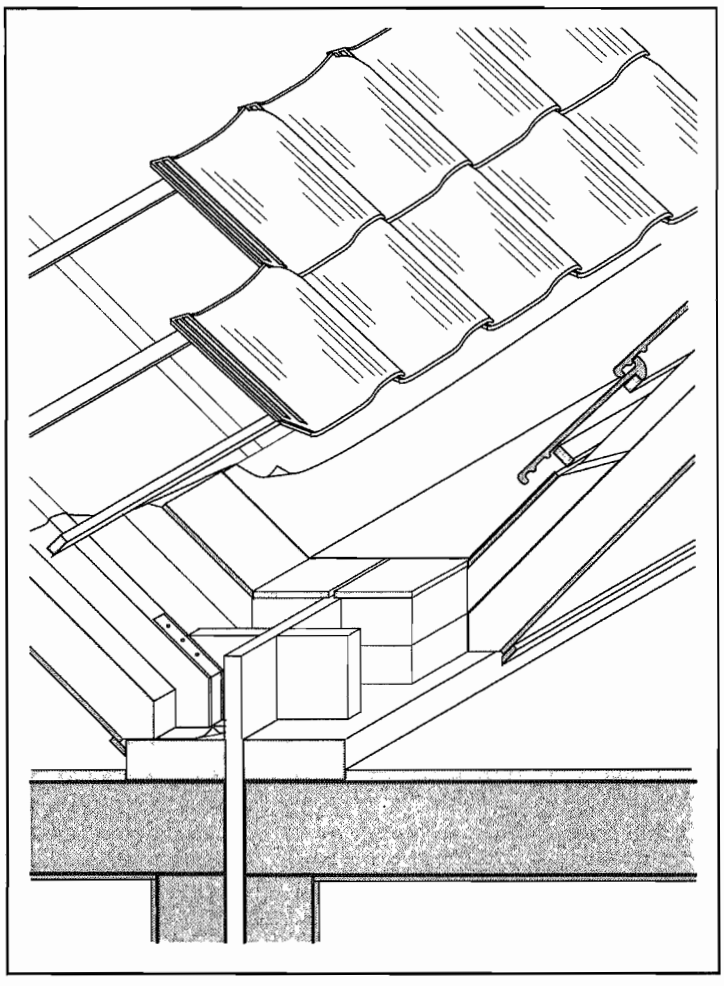

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

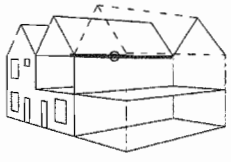

Uitvoeringsvoorwaarden

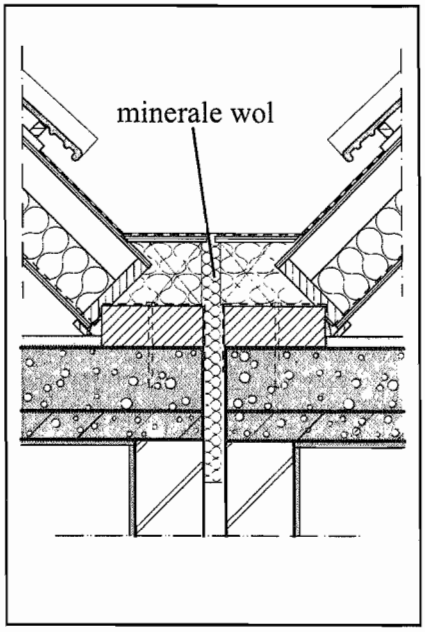
- dakelementen opleggen tussen bouwmuren
- afdekplaat boven bouwmuur los van dakelementen
- ruimte onder afdekplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten
- vloer scheiden t.p.v. wand
- strook minerale wol tussen vloervelden

Aandachtspunten

- geen ventilatiekokers in naar elkaar gekeerde dakvelden

Zakgoot - doosconstructie

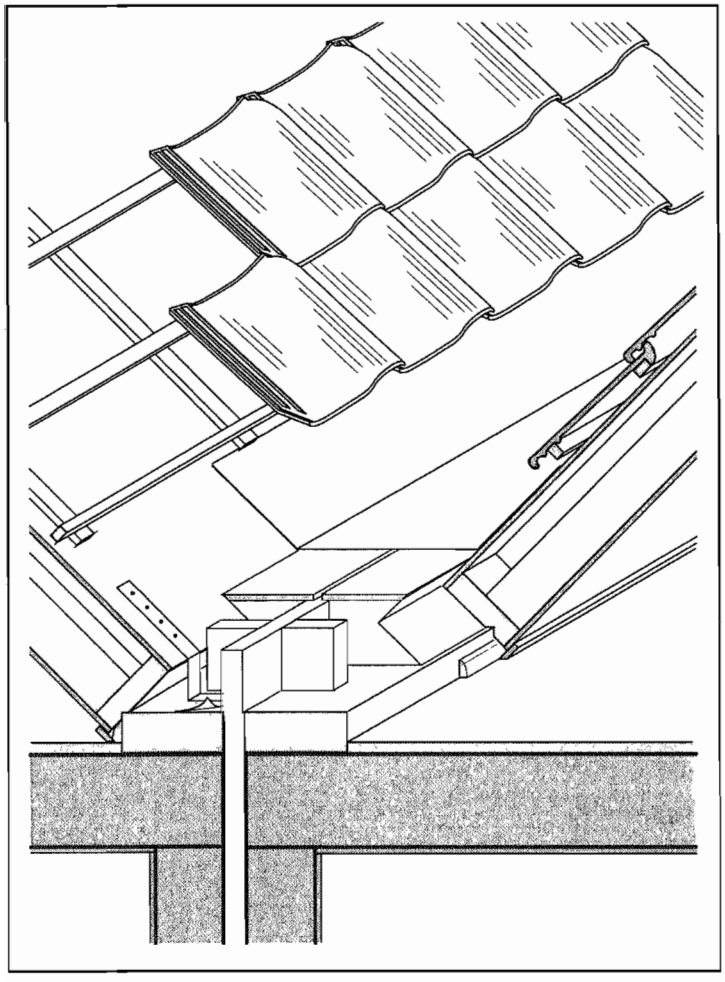

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

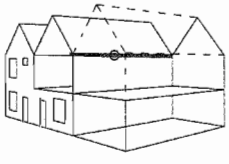

Uitvoeringsvoorwaarden

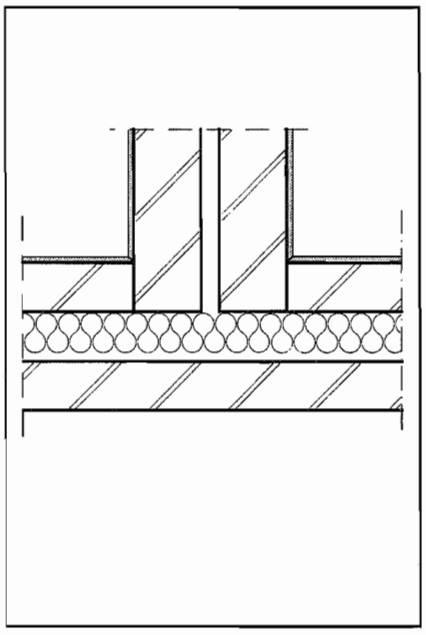
- dakelementen opleggen tussen bouwmuren
- afdekplaat boven bouwmuur los van dakelementen
- ruimte onder afdekplaat opvullen met minerale wol
- naden afdichten
- vloer onderbreken t.p.v. wand
- strook minerale wol tussen vloervelden

Aandachtspunten

- geen ventilatiekokers in naar elkaar gekeerde dakvelden

Kalkzandsteen - baksteen

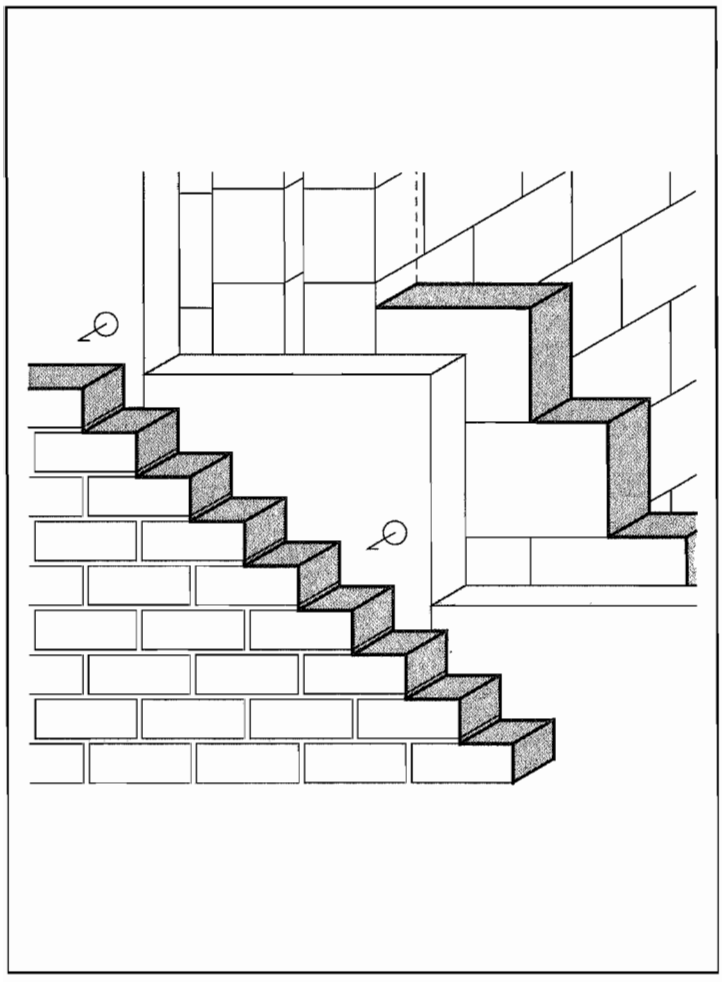
Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

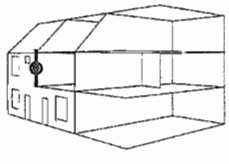
Uitvoeringsvoorwaarden

- binnenspouwblad onderbreken t.p.v. wand
- naden aan binnenzijde afdichten

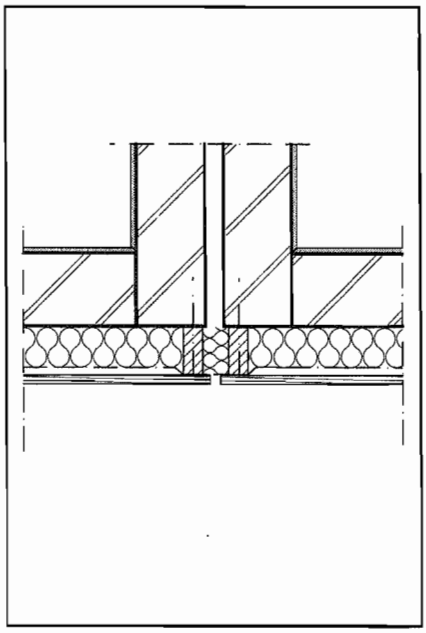
Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Kalkzandsteen - hout

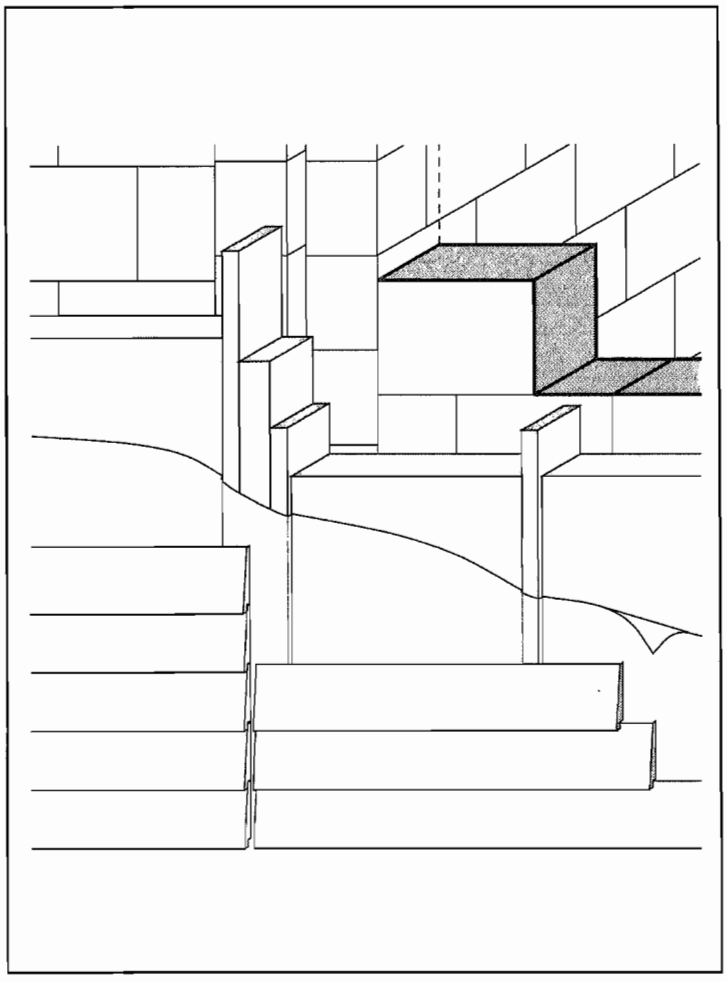
Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

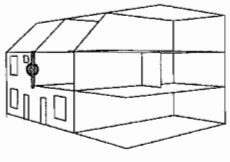

Uitvoeringsvoorwaarden

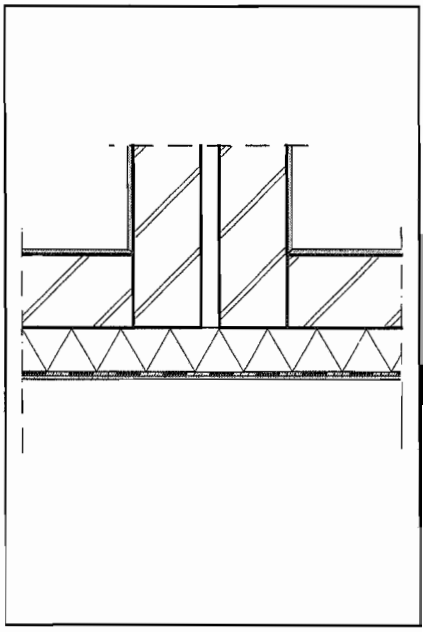
- buitenbekleding dilateren t.p.v. wand
- naden aan binnenzijde afdichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Kalkzandsteen - pleister

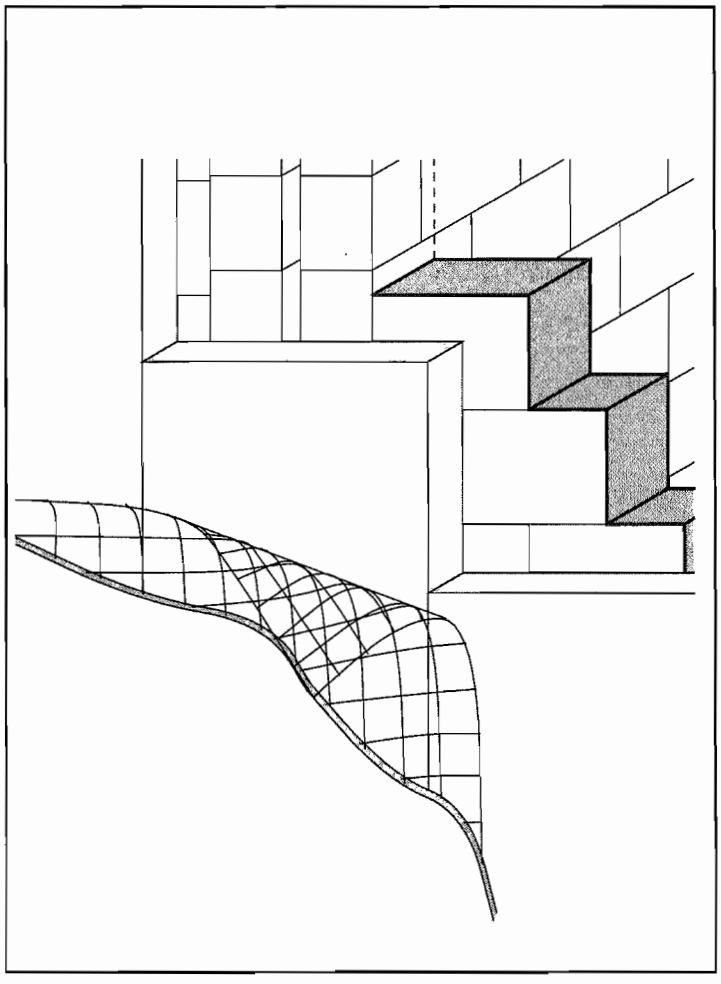
Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

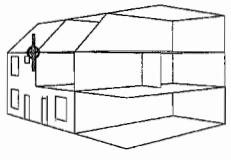

Uitvoeringsvoorwaarden

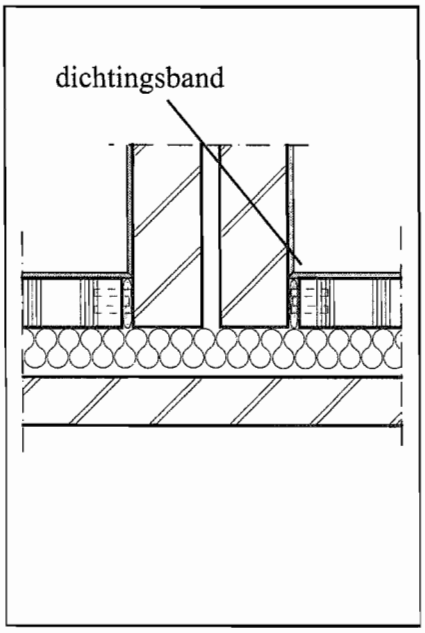
- naden afdichten aan de binnenzijde
- eventueel dilatatie in pleisterwerk

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Gips/gasbeton - baksteen

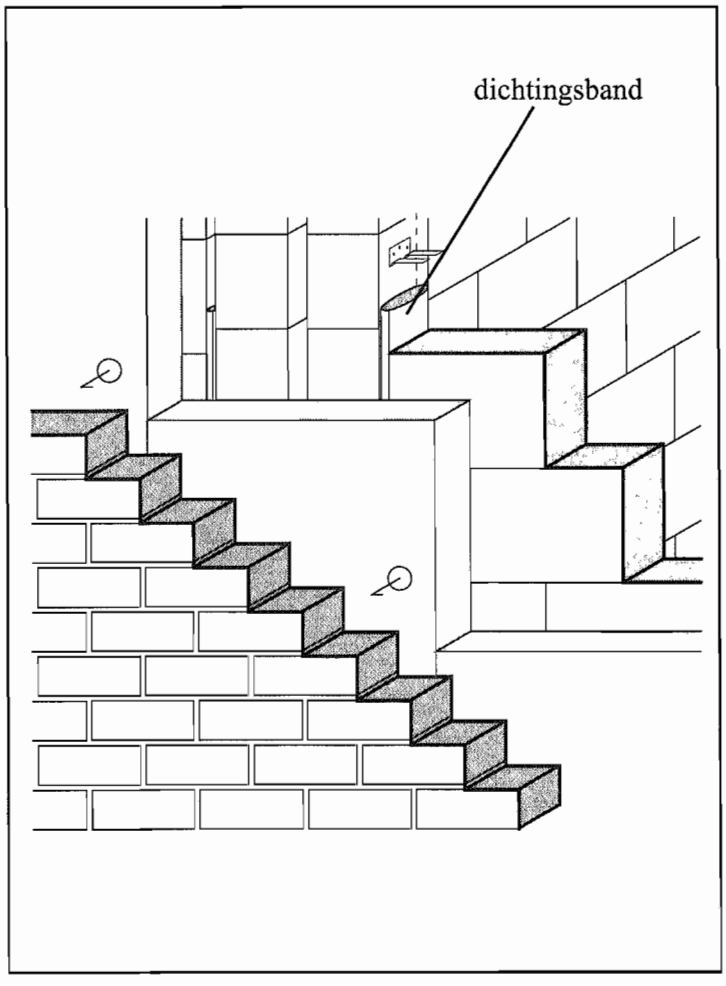

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

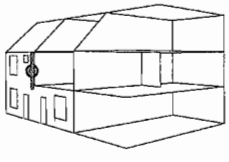

Uitvoeringsvoorwaarden

- naden aan binnenzijde afdichten

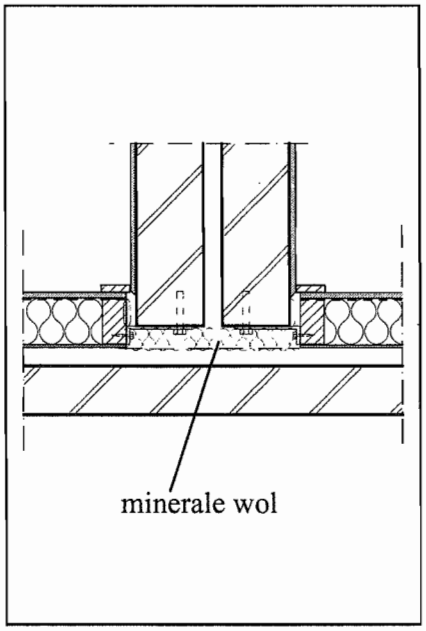
Aandachtspunten

- binnenspouwblad voorzien van dichte pleistelaag
- geen doorvoeren in wand

Prefab hout - baksteen

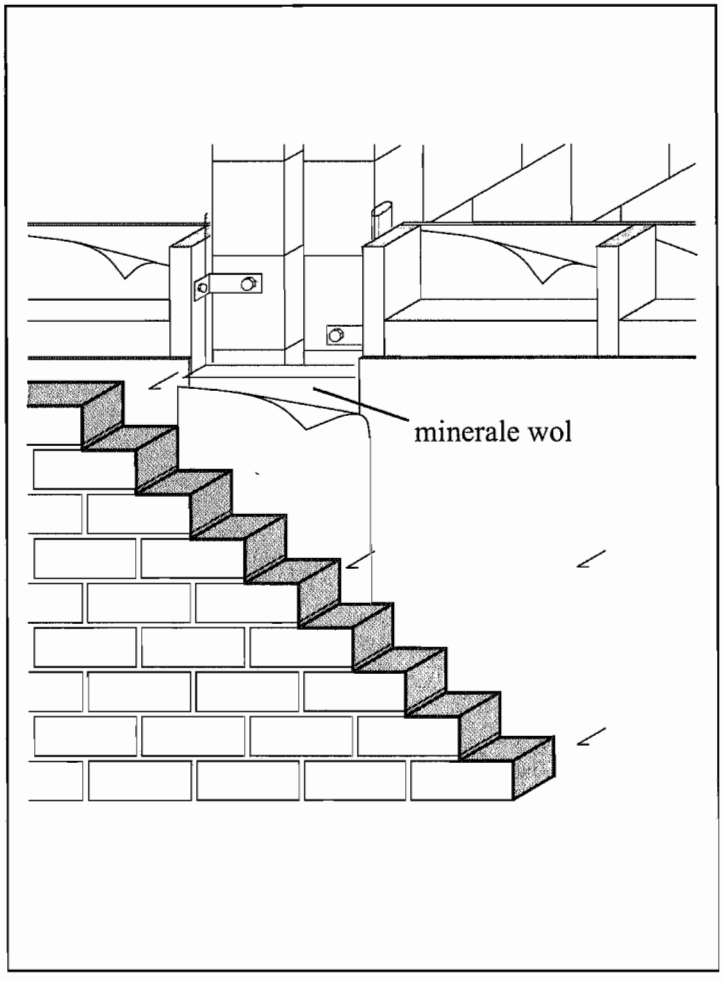

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

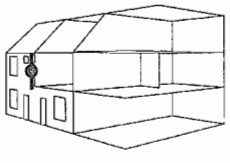

Uitvoeringsvoorwaarden

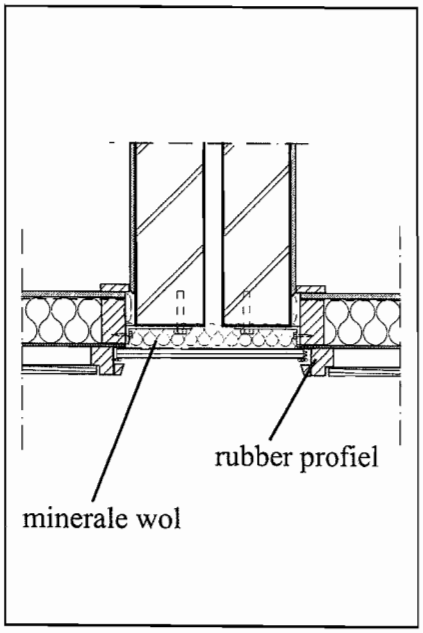
- prefab binnenspouwbladen niet doorkoppelen
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur
- naden aan binnenzijde afkitten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Prefab hout - hout

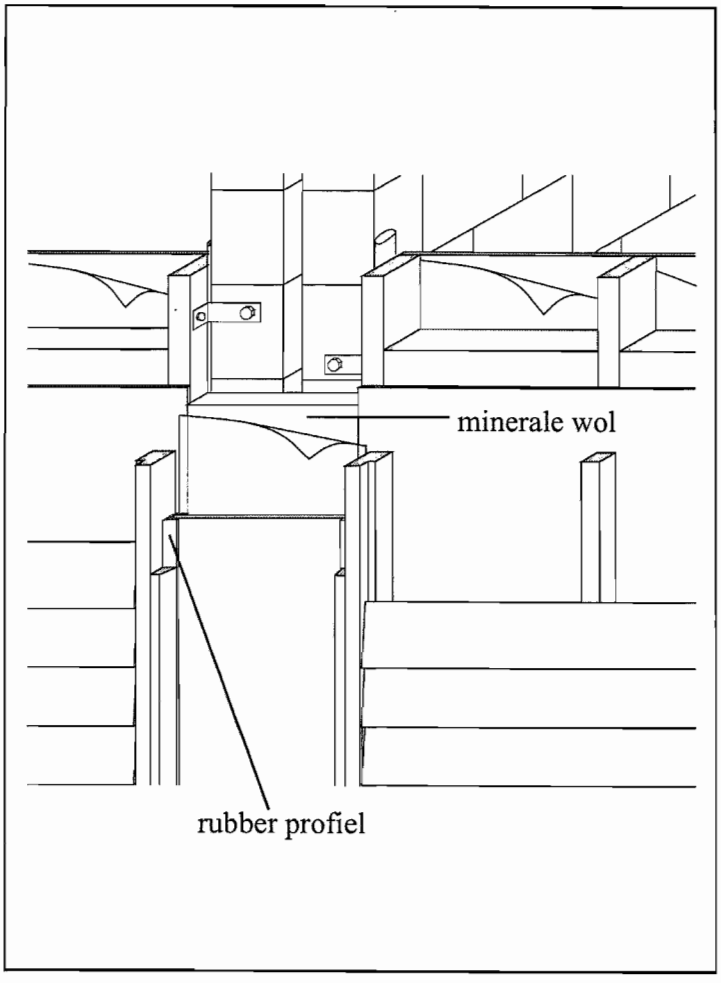

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

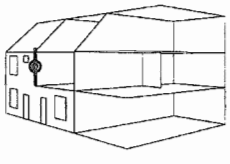

Uitvoeringsvoorwaarden

- prefab binnenspouwbladen niet doorkoppelen
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur
- afdekplaat in (rubber) profiel of eenzijdig inklemmen
- naden aan binnenzijde afdichten

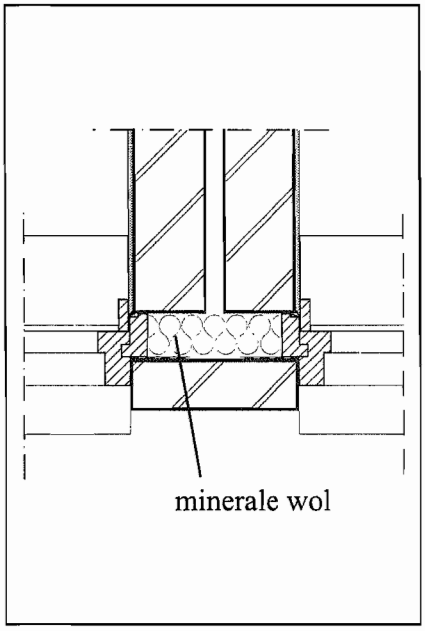
Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Puiconstructie - baksteen

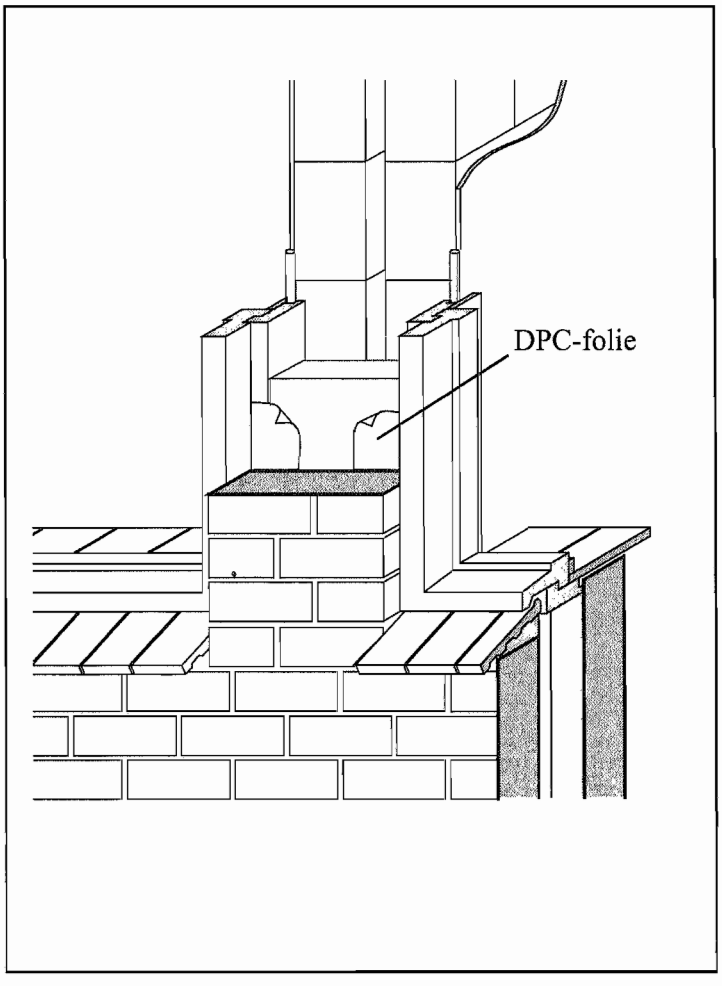

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

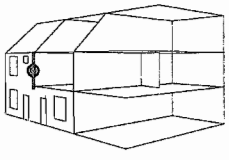

Uitvoeringsvoorwaarden

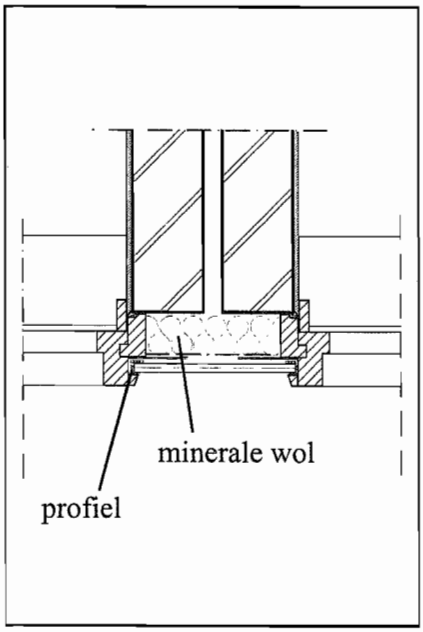
- naden aan binnenzijde afdichten
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Puiconstructie - hout

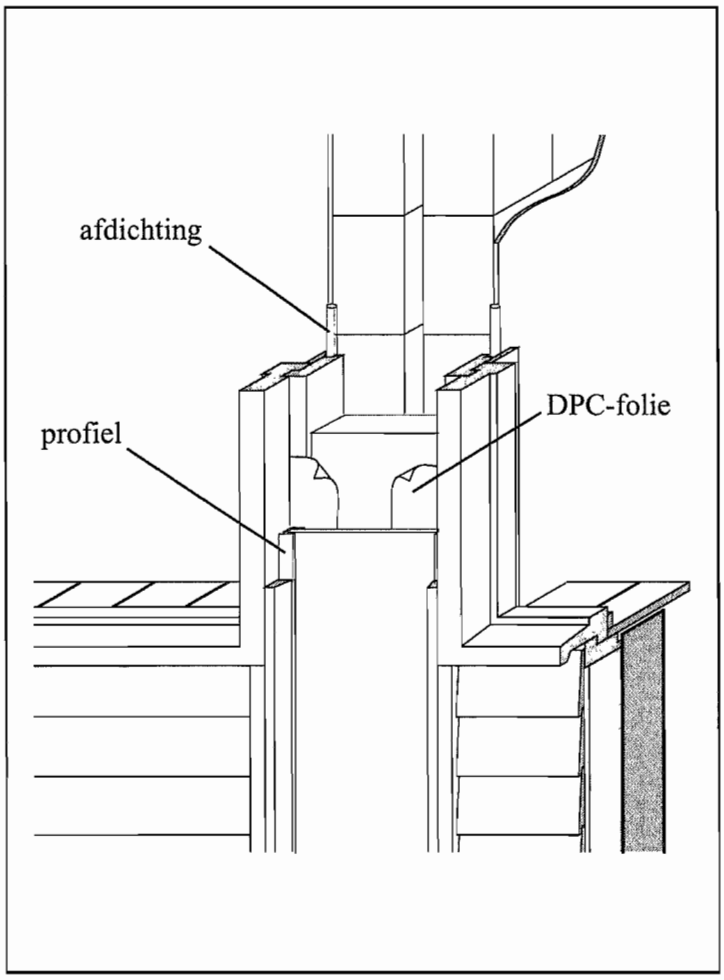

Akoestische kwaliteit

Wand 120 - 50 - 120 mm
- $I_{lu;k}$ = + 4 dB

Wand 150 - 50 - 150 mm
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

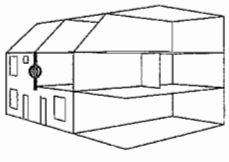

Uitvoeringsvoorwaarden

- puien niet doorkoppelen
- minerale wol ter plaatse van kop bouwmuur
- afdekplaat in (rubber) profiel of eenzijdig inklemmen
- naden aan binnenzijde afkitten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

11

WONINGSCHEIDENDE WANDEN VAN HOUT

In dit hoofdstuk worden praktijkoplossingen gegeven voor de aansluitende constructies bij houtskeletbouw spouwwanden.

De details zijn gegeven voor spouwwand-constructies met open spouwbladen die worden toegepast in de Nederlandse bouwpraktijk.

Geluidoverdracht
De geluidoverdracht van de ene ruimte naar de andere geschiedt zowel via de gemeenschappelijke scheidingsconstructie (wand en vloer) als via de daarmee verbonden vlakken.

De geluidwering tussen ruimten is daarom altijd afhankelijk van:
- de geluidisolatie en oppervlakte van de scheidingsconstructie (wand of vloer);
- de mate van verbindingsdemping op de plaats van de aansluitende constructies (vloer, wand, gevel en dak);
- de mate van geluidafstraling en de oppervlakte van de aansluitende constructies (vloer, wand, gevel en dak).

De geluidwering kan nooit beter zijn dan de geluidisolatie van de directe scheidingsconstructie. De woningscheidende wand of vloer bepaalt dus altijd de maximaal haalbare akoestische kwaliteit.

Niet elke constructie is zonder meer toegestaan bij een woningscheidende constructie.

In de NPR 5076 zijn algemene aanwijzingen gegeven voor aansluitende wanden, vloeren, gevels en daken aan de woningscheidende constructie.

11 Woningscheidende wanden van hout

De NPR 5076 onderscheidt:
- type a: spouwwand met open spouwbladen;
- type b1/2: spouwwand met gesloten spouwbladen;
- type c: spouwwand met gesloten, doch akoestisch open spouwbladen;
- type d: spouwwand met een open en een gesloten spouwblad.

In dit hoofdstuk is type a verder uitgewerkt.

De geluidenergie kan bij een aansluiting of verbinding al dan niet verzwakt worden doorgegeven. Deze vermindering van geluidenergie wordt de verbindingsdemping genoemd. Maatregelen dienen er zoveel mogelijk op gericht te zijn deze verbindingsdemping zo hoog mogelijk te maken.

De geluidwering wordt verder beïnvloed door:
- het omloopgeluid (bijvoorbeeld de geluidoverdracht via portalen, gangen en schachten);
- geluidlekken (bijvoorbeeld spleten, kieren, gaten en leidingdoorvoeren).

Bij de getekende oplossingen is in detail aangegeven:
- de haalbare akoestische kwaliteit; uitgedrukt in $I_{lu;k}$ en I_{co};
- de toepassingsvoorwaarden;
- de uitvoeringsvoorwaarden.

Met betrekking tot het toepassingsgebied worden twee situaties onderscheiden:
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een niet tot die woning behorend verblijfsgebied en tussen een besloten ruimte van een woongebouw en een in een woning gelegen verblijfsgebied;
- tussen besloten ruimte, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een tot een andere woning of woongebouw behorende, besloten niet van een verblijfsgebied deel uitmakende ruimte, geen gemeenschappelijke verkeersruimte zijnde.

11 Woningscheidende wanden van hout

Op het uitklapblad is een legenda voor de tekeningbladen opgenomen.
De tekeningen zijn op schaal getekend. Opmeten is mogelijk met het maatlatje op het uitklapblad.

Aan de onderzijde van de pagina is de SRW/SROW code opgenomen.

11 Samengestelde wanden van hout

Ankerloze spouwwanden van gipskartonplaten met open spouwbladen:

dikte (mm)	spouw (mm)	dikte (mm)	$I_{lu;lab}$ (dB)
12,5/12,5	200	12,5/12,5	+ 9

SRW/SROW CODE:

24.. .. .. ..:	Timmerwerk
24 10 .. .. ..:	In het werk vervaardigd
24.10.00 .. ..:	Hout
24 10.00.02 ..:	Spouwwand
24.10.00.02.1.:	Knooppunt 1 (Fundering-begane grond vloer)
24.10.00.02.11:	Aansluitende constructie type 1

In dit hoofdstuk zijn de volgende knooppunten nader uitgewerkt.

1. Fundering - Woningscheidende wand - Begane grond vloer (thermisch geïsoleerd)
   - 1 combinatievloeren
   - 3 bekistingsvloeren
   - 7 kanaalplaatvloer
   - 9 houten vloeren

2. Woningscheidende wand - Verdiepingsvloer
   - 9 houten vloeren

3. Woningscheidende wand - Binnenwand
   - 4 stijl en regelwerk

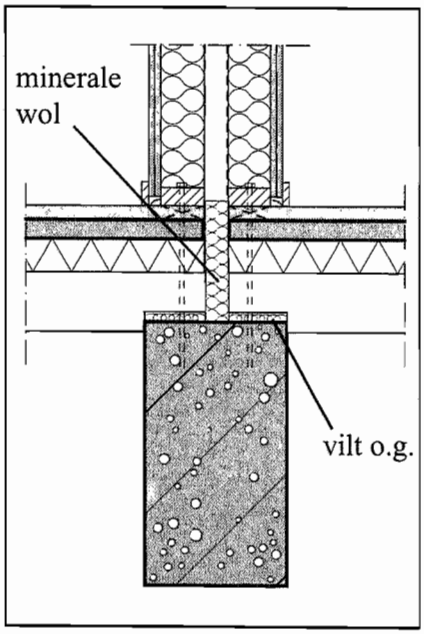
4. Woningscheidende wand - Plat dak
   - 1 houten dakbeschot

11 Samengestelde wanden van hout

5. Woningscheidende wand - Hellend dak
   - 2 enkelschalige dakplaat, thermische isolatie minerale wol
   - 4 sporenkap, thermische isolatie minerale wol
   - 5 doosconstructie, thermische isolatie minerale wol
   - 6 sandwich, thermische isolatie hardschuim
   - 7 zakgootconstructie/sporenkap
   - 8 zakgootconstructie/doosconstructie

6. Woningscheidende wand - Gevel
   - 3 binnenblad prefab hout
     buitenblad a. baksteen
     b. hout

Combinatievloer

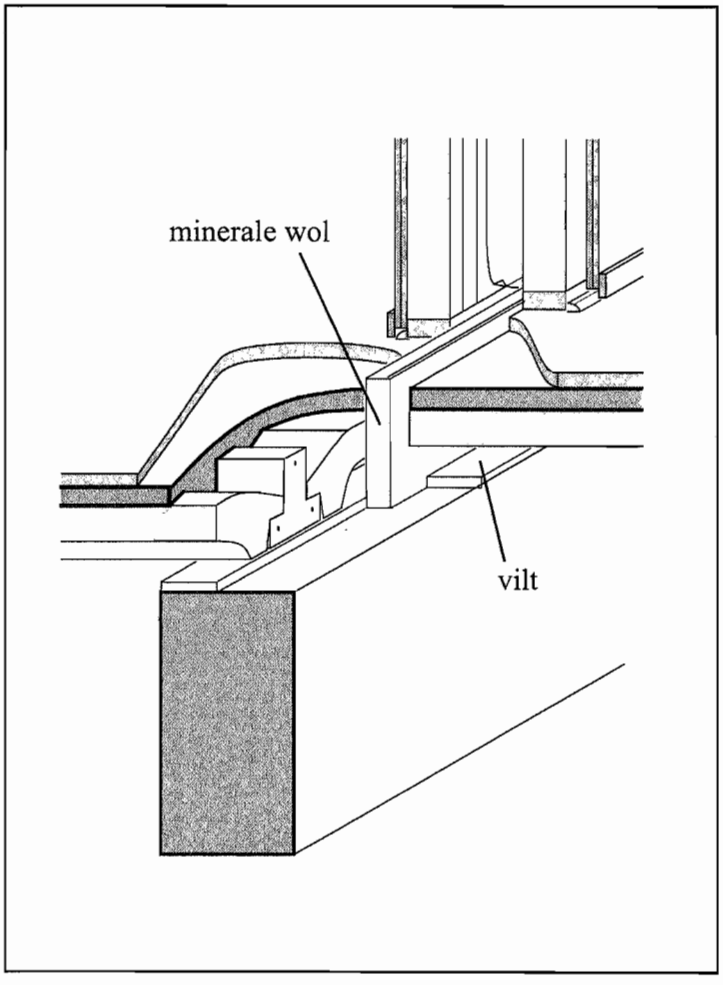

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 10 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

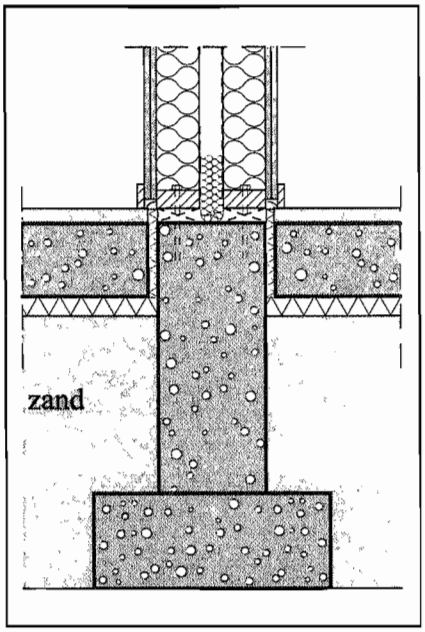
- vloer opleggen op 10 mm vilt of gelijkwaardig
- afwerkvloer en druklaag dilateren
- strook minerale wol tussen vloervelden
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen opbouw

Bekistingsvloer

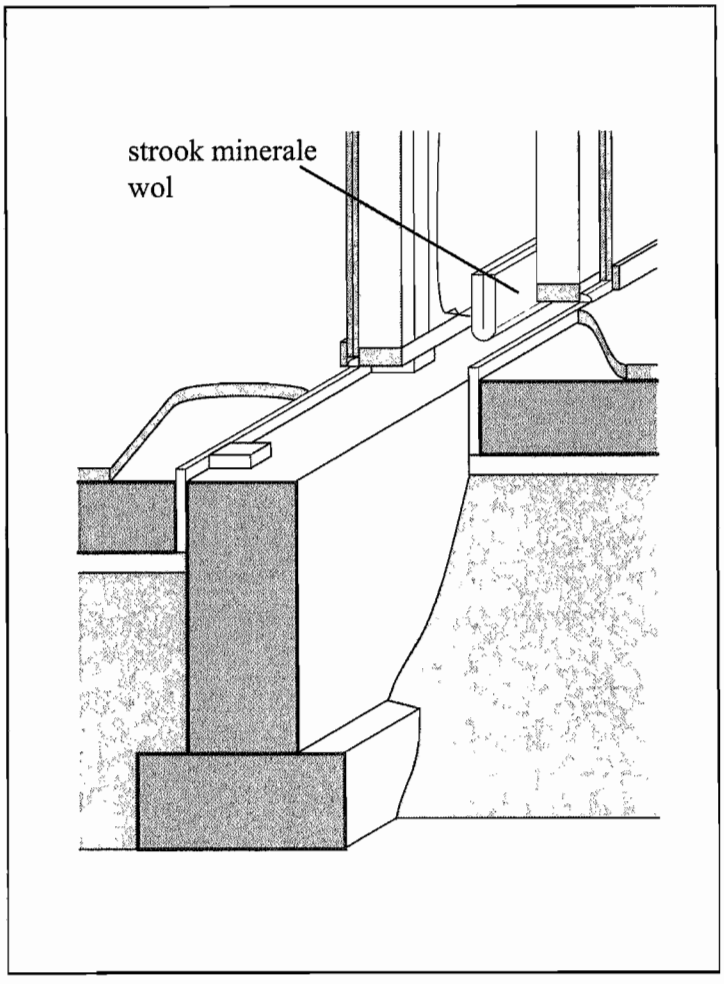

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

Uitvoeringsvoorwaarden

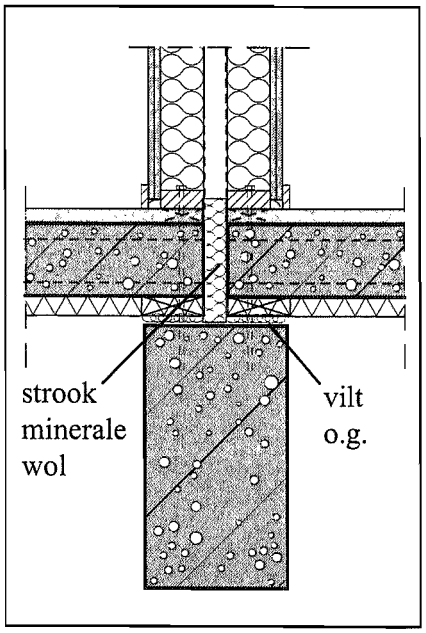
- vloervelden ter plaatse van wand volledig vrijhouden
- afwerkvloer en druklaag dilateren
- strook minerale wol tussen spouwbladen
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen opbouw

Kanaalplaatvloer

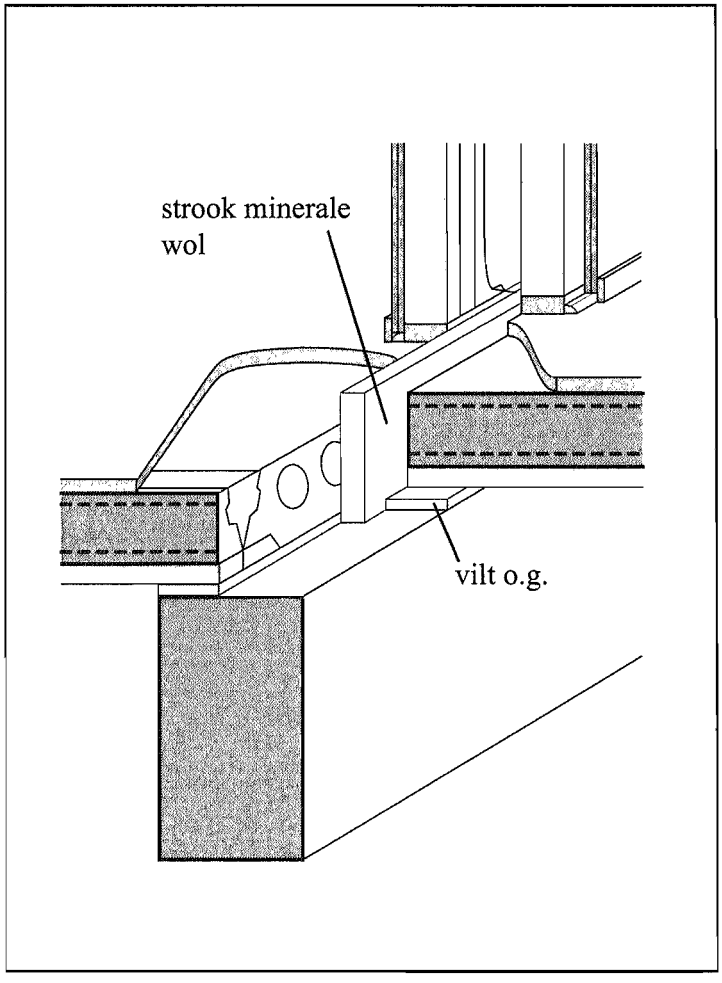

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

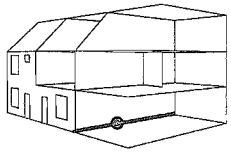

Uitvoeringsvoorwaarden

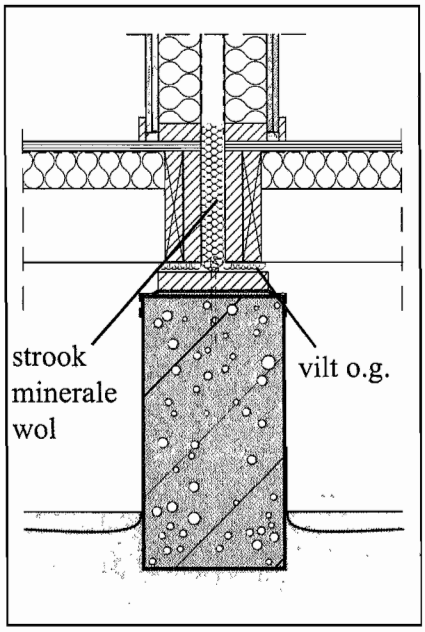
- kanalen dichtzetten met cementmortel
- vloer opleggen op 10 mm vilt of gelijkwaardig
- afwerkvloer en druklaag dilateren
- strook minerale wol tussen vloervelden
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen opbouw

Houten vloer

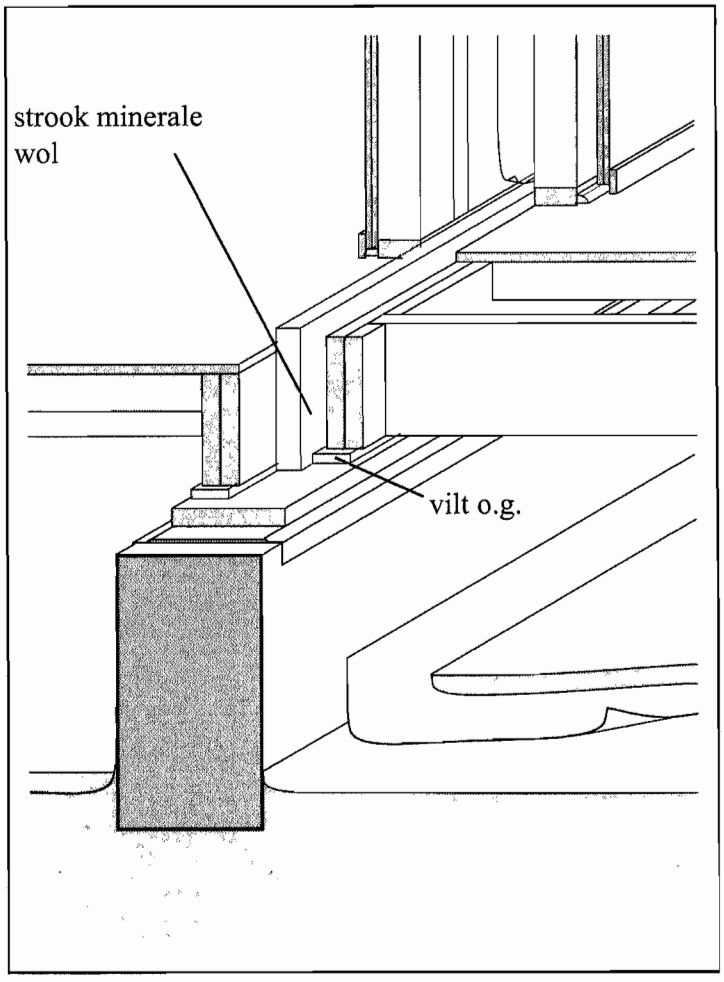

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 10 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

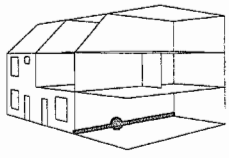

Uitvoeringsvoorwaarden

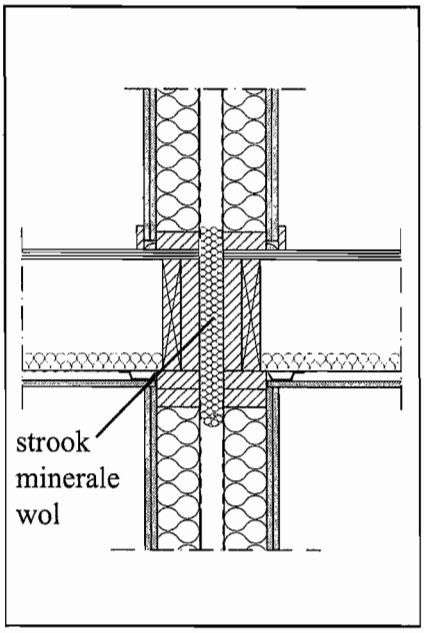
- randbalken opleggen op 10 mm vilt of gelijkwaardig
- afwerklaag dilateren
- strook minerale wol tussen vloervelden
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen opbouw

Houten vloer

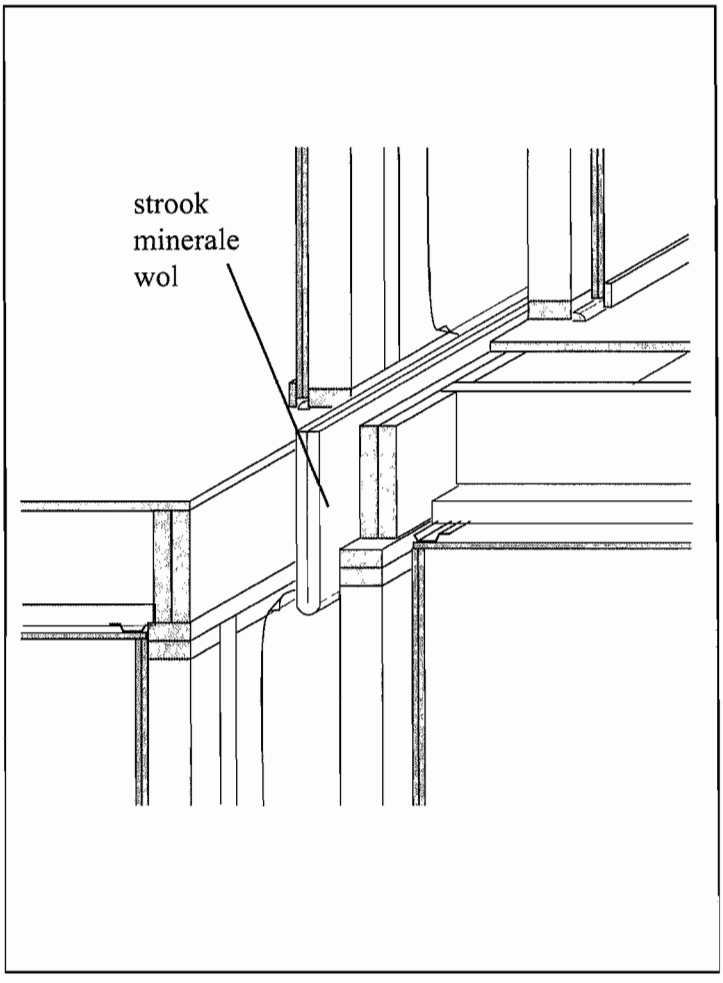

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad naast elkaar

- $I_{lu;k}$ = + 6 dB
- I_{co} = + 15 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

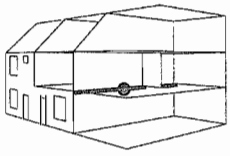

Uitvoeringsvoorwaarden

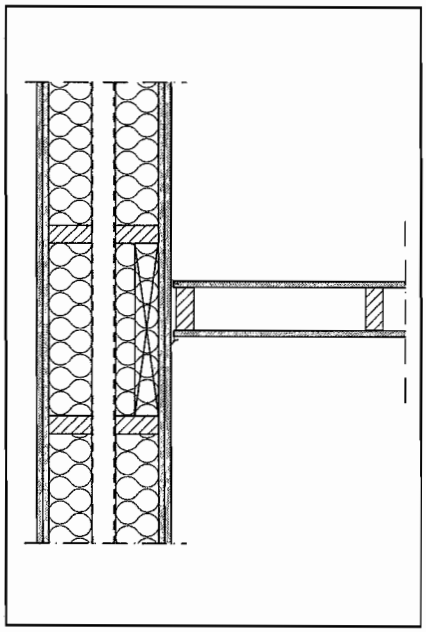
- vloer onderbreken ter plaatse van wand
- afwerklaag dilateren
- strook minerale wol tussen vloervelden
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen opbouw

Stijl en regelwerk

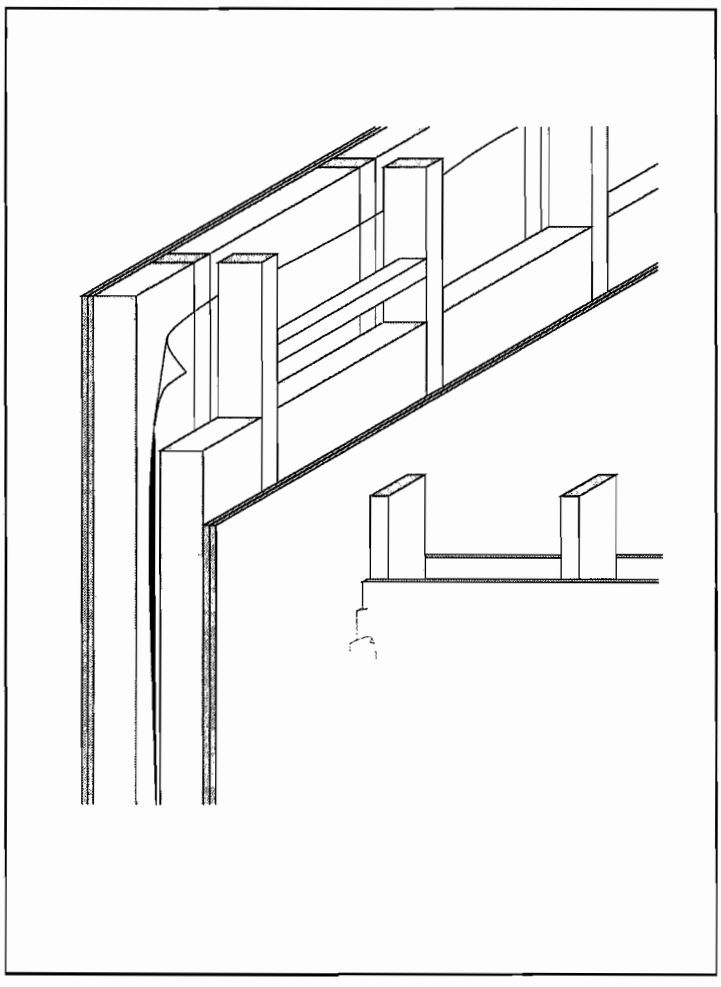

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

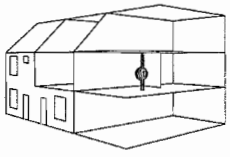

Uitvoeringsvoorwaarden

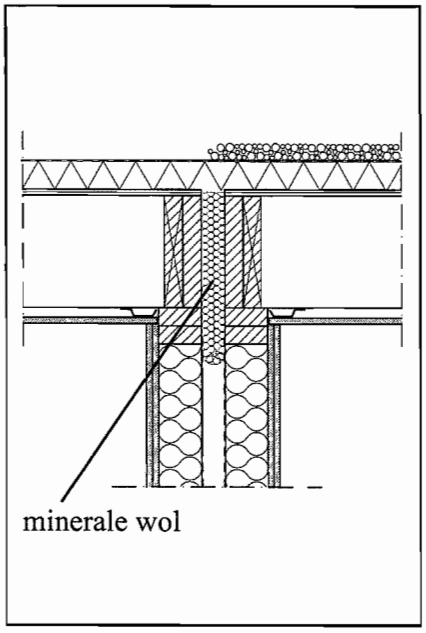
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand
- electra-voorzieningen opbouw

Houten dakbeschot

Akoestische kwaliteit

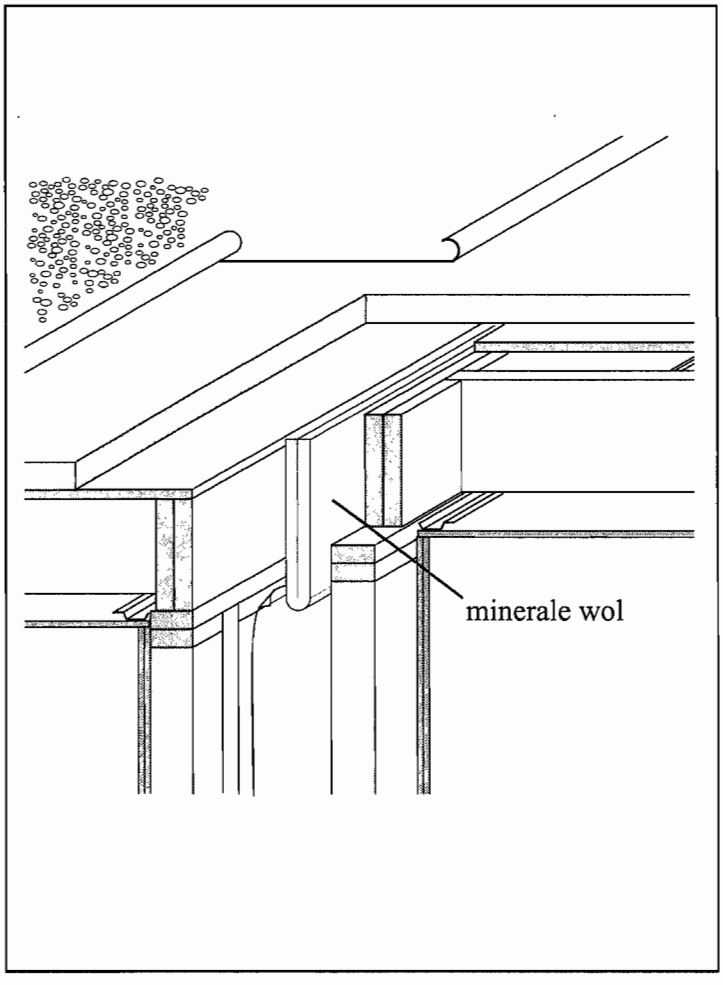
Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 5 dB	$I_{lu;k}$ = + 2 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

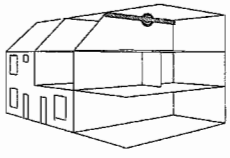

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakplaat onderbreken boven wand
- strook minerale wol tussen randbalken
- naden dichten

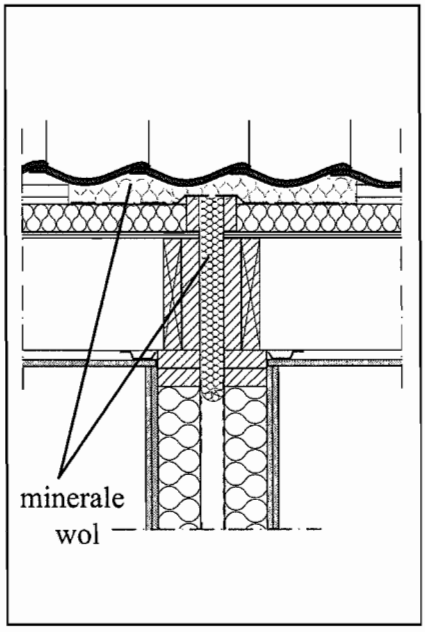
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen balklaag

Aandachtspunten

- gipskartonplaten bevestigen met veerregels
- geen doorvoeren in wand

Enkel - minerale wol

Akoestische kwaliteit

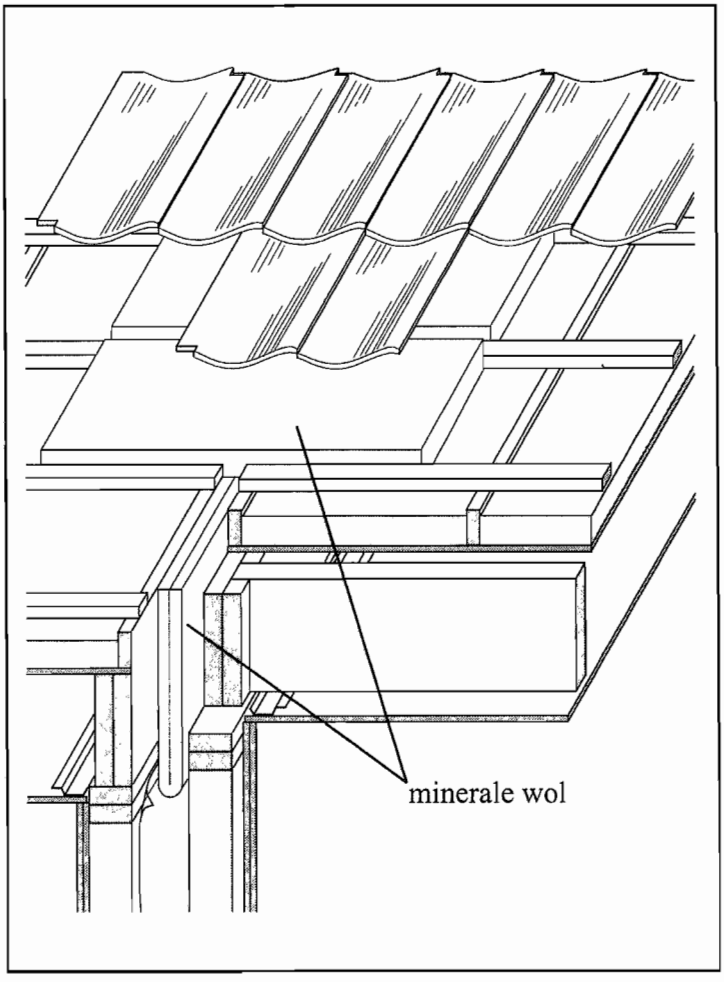
Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad

zonder plafond	met plafond
• $I_{lu;k}$ = - 5 dB	$I_{lu;k}$ = + 2 dB

Toepassingsgebied

Zonder plafond
- tussen besloten ruimten

Met plafond
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

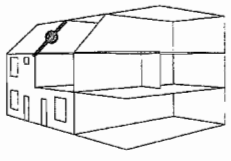

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelement onderbreken boven wand
- strook minerale wol tussen dakelementen en randbalken
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden dichten

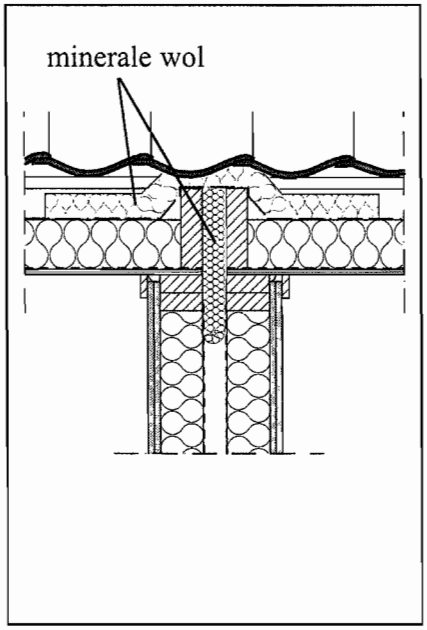
- 12,5 mm gipskartonplaat aan onderzijde tegen balklaag

Aandachtspunten

- gipskartonplaten bevestigen met veerregels
- geen doorvoeren in wand

Sporenkap - minerale wol

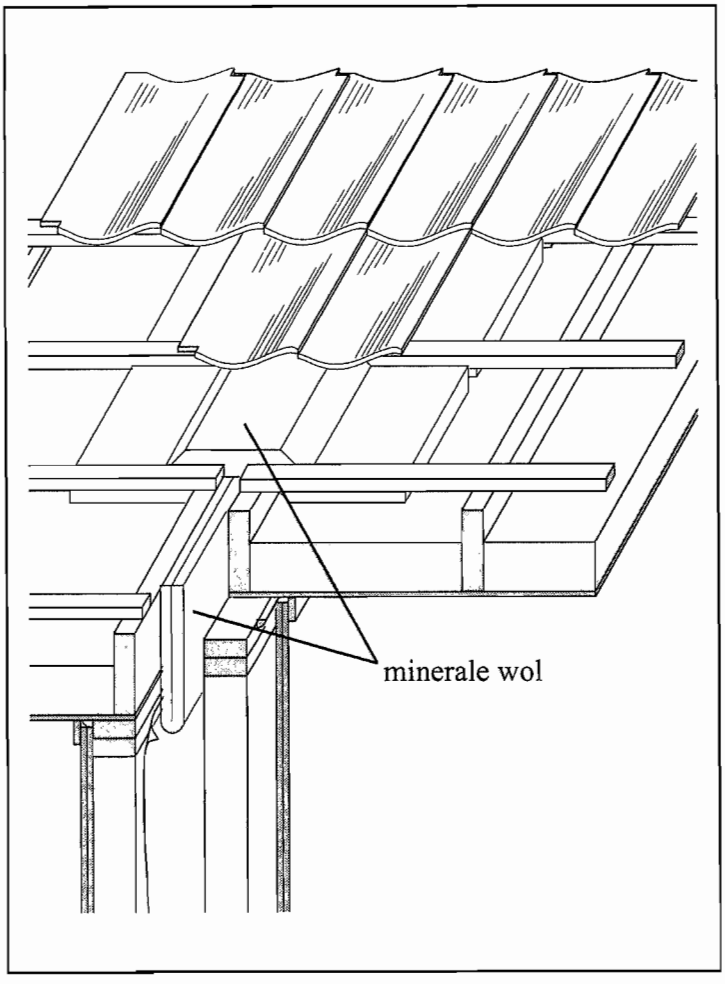

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = -2 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

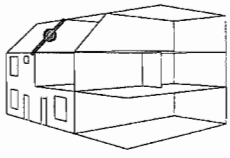

Uitvoeringsvoorwaarden

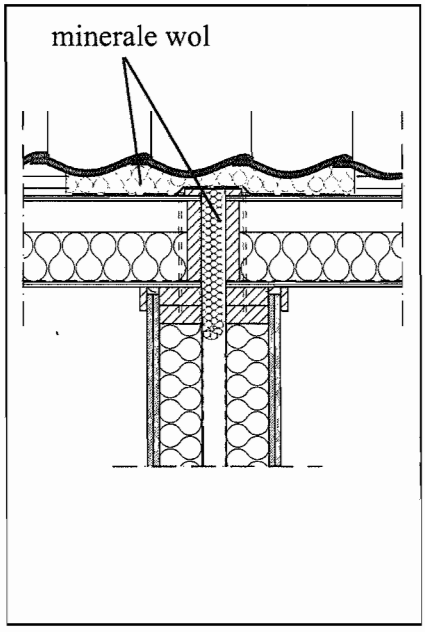
- dakelement onderbreken boven wand
- panlatten onderbreken
- strook minerale wol tussen randbalken
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Doosconstructie - min. wol

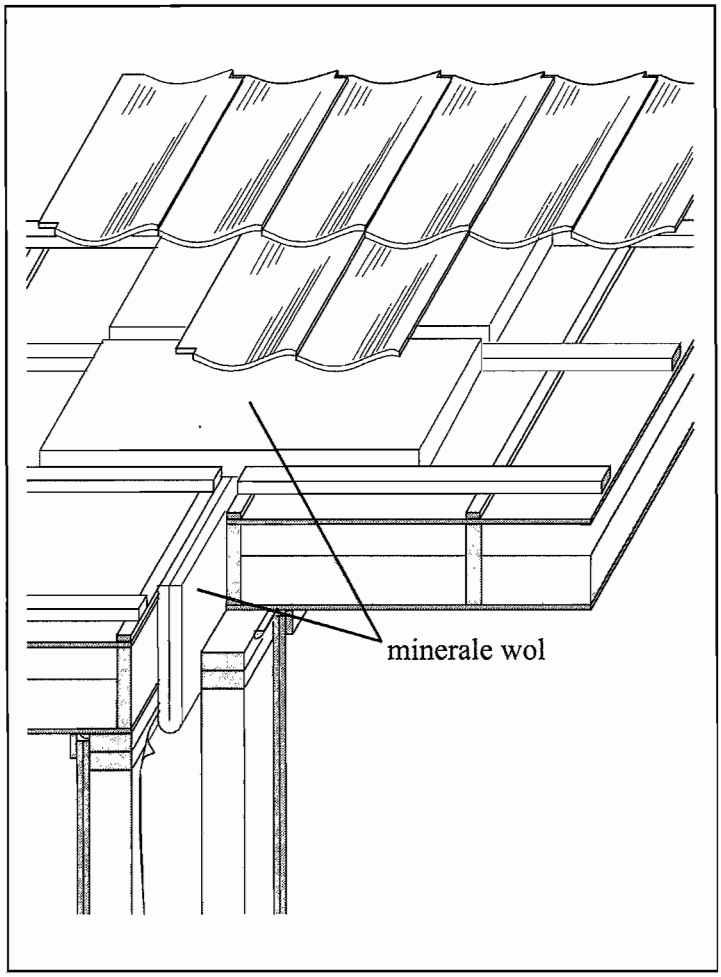

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = + 1 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten en verblijfsgebied

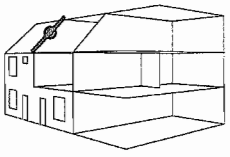

Uitvoeringsvoorwaarden

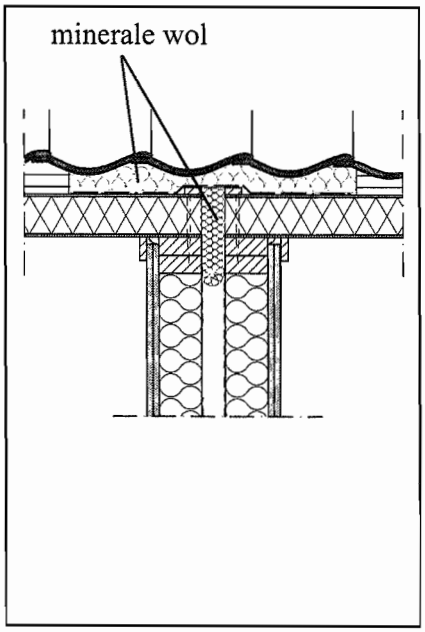
- dakplaat onderbreken boven wand
- panlatten onderbreken
- strook minerale wol tussen randbalken
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Sandwich - hardschuim

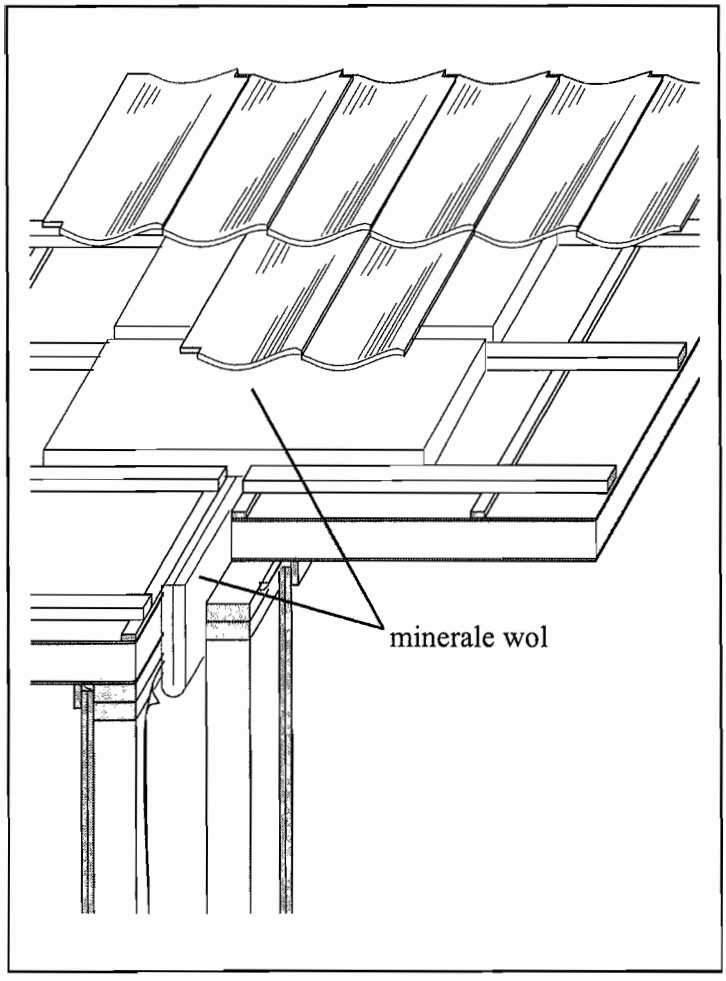

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = - 5 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimten

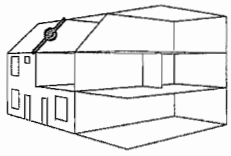

Uitvoeringsvoorwaarden

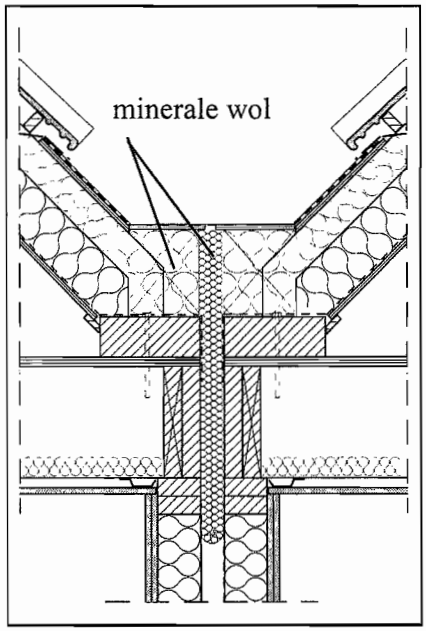
- dakplaat onderbreken boven wand
- panlatten onderbreken
- strook minerale wol tussen randbalken
- tussen panlatten strook minerale wol 1200 mm lang
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Zakgoot - sporenkap

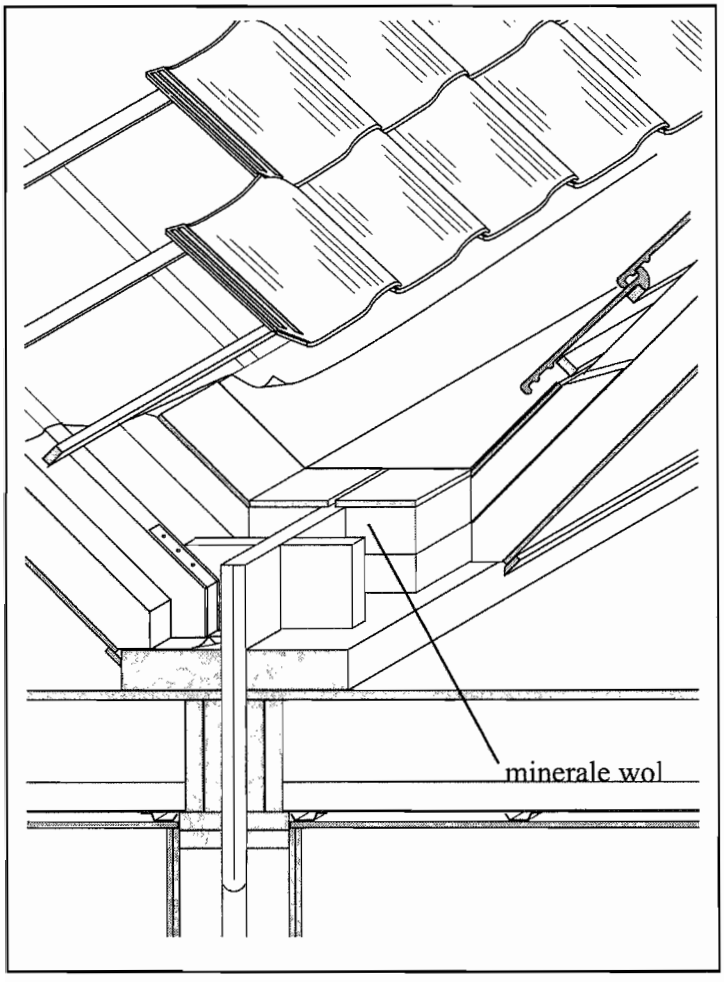

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = - 3 dB

Toepassingsgebied

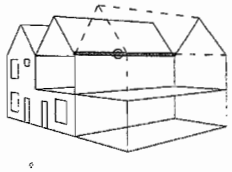
- tussen besloten ruimten

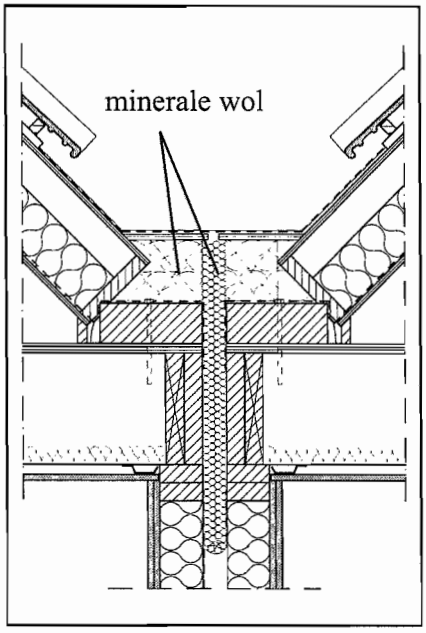

Uitvoeringsvoorwaarden

- dakelementen onderbreken boven wand
- afdekplaat dilateren
- ruimte onder afdekplaat vullen met minerale wol
- strook minerale wol tussen randbalken en vloervelden
- naden dichten

Aandachtspunten

Zakgoot - doosconstructie

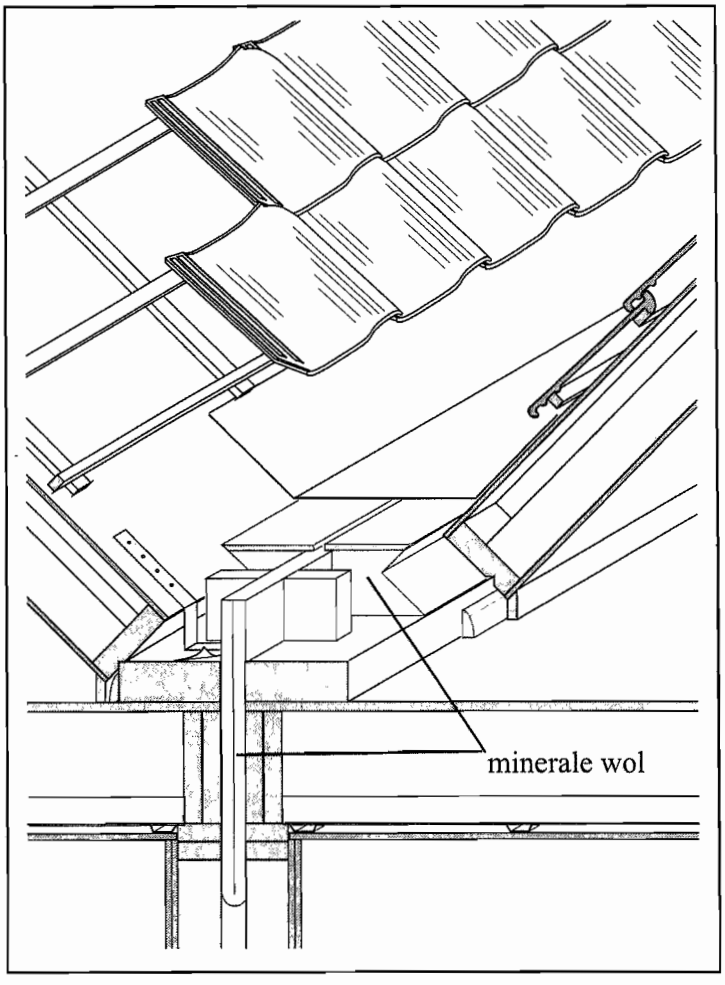

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

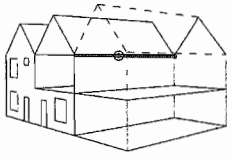

Uitvoeringsvoorwaarden

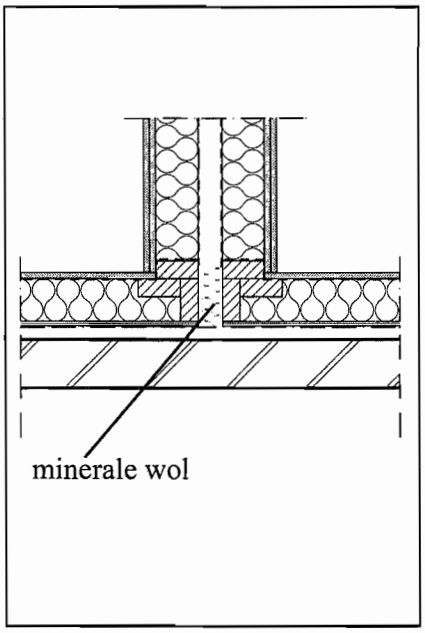
- dakelementen onderbreken boven wand
- afdekplaat dilateren
- ruimte onder afdekplaat vullen met minerale wol
- strook minerale wol tussen randbalken en vloervelden
- naden dichten

Aandachtspunten

Prefab hout - baksteen

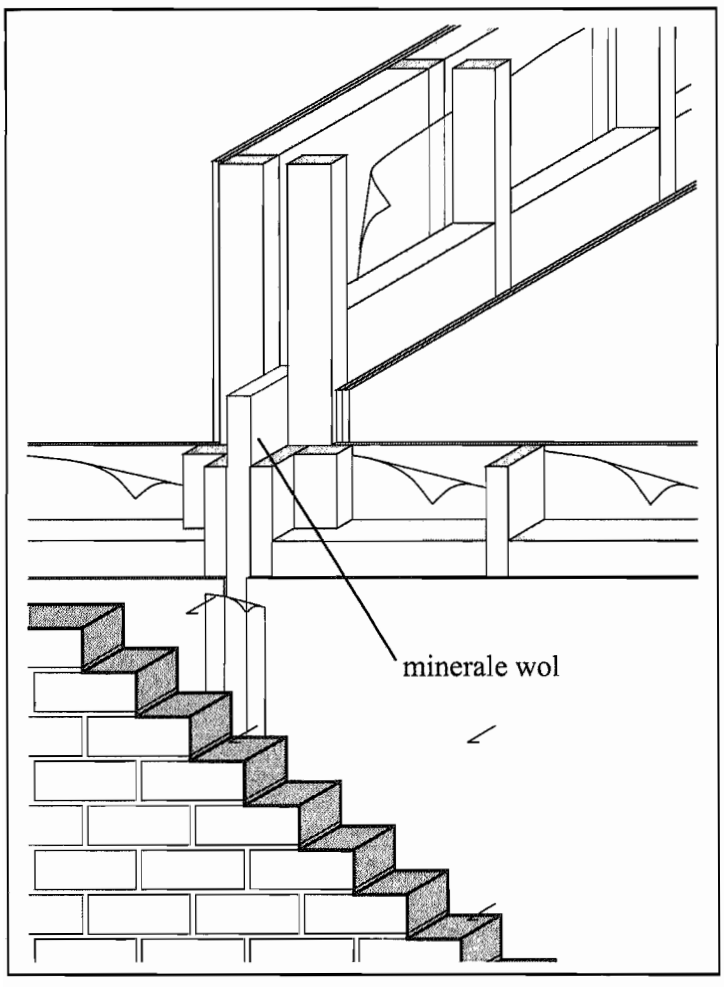

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

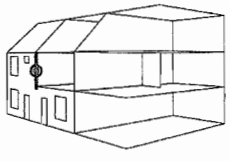

Uitvoeringsvoorwaarden

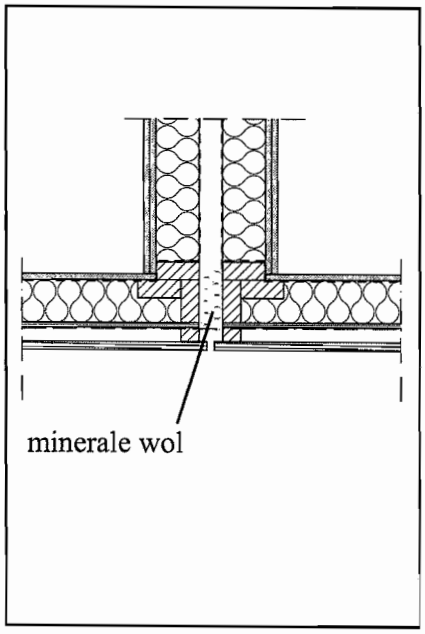
- binnenspouwbladen niet koppelen
- strook minerale wol tussen eindstijlen
- naden dichten

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in wand

Prefab hout - hout

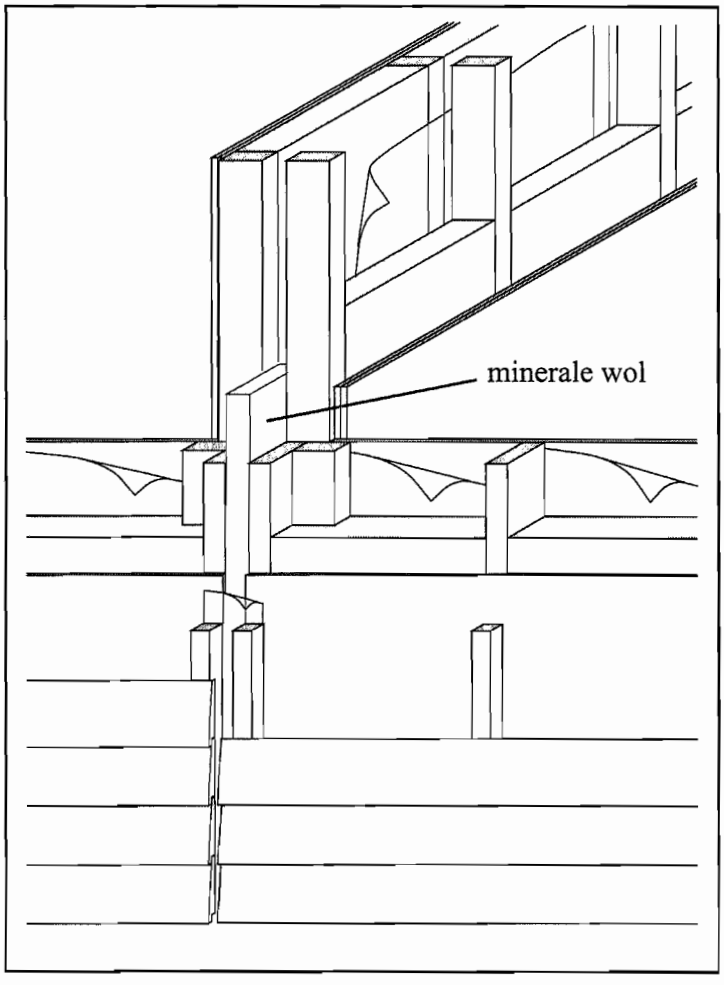

Akoestische kwaliteit

Wand 2•12,5 - 200 - 2•12,5 mm, open spouwblad
- $I_{lu;k}$ = + 6 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

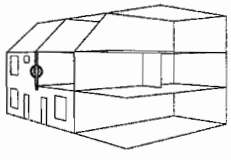

Uitvoeringsvoorwaarden

- binnenspouwbladen niet koppelen
- strook minerale wol tussen eindstijlen
- naden dichten

Aandachtspunten

- buitenblad dilateren
- geen doorvoeren in wand

12

WONINGSCHEIDENDE VLOEREN

Geluidoverdracht
De geluidoverdracht van de ene ruimte naar de andere geschiedt zowel via de gemeenschappelijke scheidingsconstructie (wand en vloer) als via de daarmee verbonden vlakken.

De geluidwering tussen twee verblijfsruimten gescheiden door een vloer is daarom ook afhankelijk van:
- de mate van verbindingsdemping op de plaats van de aansluitende binnenwand aan de vloer;
- de mate van geluidafstraling en de oppervlakte van de aansluitende binnenwand.

De geluidwering kan nooit beter zijn dan de geluidisolatie van de vloer. De woningscheidende vloer bepaalt dus altijd de maximaal haalbare akoestische kwaliteit.

Niet elke detaillering is zonder meer toegestaan bij een woningscheidende constructie.

De geluidenergie kan bij een aansluiting of verbinding al dan niet gedempt worden doorgegeven. Deze vermindering van geluidenergie wordt de verbindingsdemping genoemd. Maatregelen dienen er zoveel mogelijk op gericht te zijn deze verbindingsdemping zo hoog mogelijk te maken.

De geluidwering wordt verder beïnvloed door:
- het omloopgeluid (bijvoorbeeld de geluidoverdracht via portalen, gangen en schachten);
- geluidlekken (bijvoorbeeld spleten, kieren, gaten en leidingdoorvoeren).

Bij de getekende oplossingen is in detail aangegeven:
- de invloed op de haalbare akoestische kwaliteit;
- de toepassingsvoorwaarden;
- de uitvoeringsvoorwaarden.

12 Woningscheidende vloeren

Let op!
De akoestische kwaliteit is steeds aangegeven voor die situaties waarin de bijdrage aan de geluidoverdracht via de andere aansluitende constructies te verwaarlozen is.

Met betrekking tot het toepassingsgebied worden twee situaties onderscheiden:
- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een niet tot die woning behorend verblijfsgebied en tussen een besloten ruimte van een woongebouw en een in een woning gelegen verblijfsgebied;
- tussen besloten ruimte, dit betreft:
  tussen een besloten ruimte van een woning en een tot een andere woning of woongebouw behorende, besloten niet van een verblijfsgebied deel uitmakende ruimte, geen gemeenschappelijke verkeersruimte zijnde.

Op het uitklapblad is een legenda voor de tekeningbladen opgenomen.
De tekeningen zijn op schaal getekend. Opmeten is mogelijk met het maatlatje op het uitklapblad.

Aan de onderzijde van de pagina is de SRW/SROW code opgenomen.

12 Plaatvloeren

In de Nederlandse woningbouw worden de volgende plaatvloeren toegepast (massa inclusief 30 mm afwerklaag).

	massa kg/m²	$I_{lu;lab}$ dB	$I_{co;lab}$ dB
200 mm gestort beton	517	+ 6	+ 0
200 mm plaatvloer	517	+ 6	+ 0
200 mm bekistingsvloer	517	+ 6	+ 0

SRW/SROW CODE:

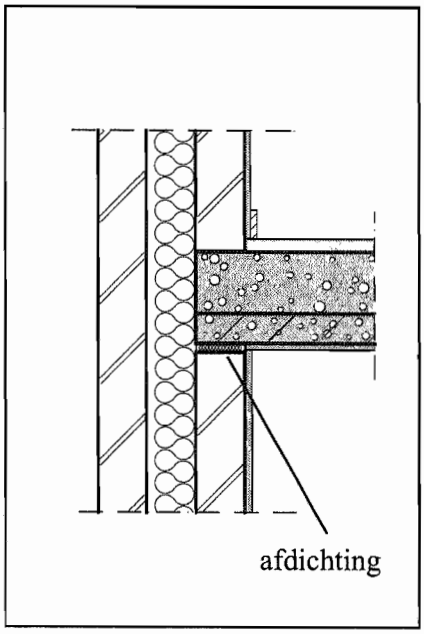
21.. .. .. ..: Beton
21 10 .. .. ..: In het werk vervaardigd
21.10.00 .. ..: Beton
21 10.00.11 ..: Plaatvloeren
21.10.00.11.7.: Knooppunt 7 (vloer - gevel)
21 10.00.11.71: Aansluitende constructie type 1

In deze paragraaf zijn de volgende knooppunten nader uitgewerkt

7 Woningscheidende vloer - gevel
- 1 binnenblad kalkzandsteen
  buitenblad a. baksteen
  b. hout
  c. pleister
- 2 binnenblad gipsblokken/gasbeton
  buitenblad a. baksteen
- 3 binnenblad prefab hout
  buitenblad a. baksteen
  b. hout
- 4 puiconstructie
  buitenblad a. galerij/balkon
  b. hout

8 Woningscheidende vloer - binnenwand
- 1 a. kalkzandsteen star
  b. kalkzandsteen, flexibel
- 2 gipsblokken/gasbeton flex
- 3 stijl- en regelwerk
- 4 kozijn

Kalkzandsteen - baksteen

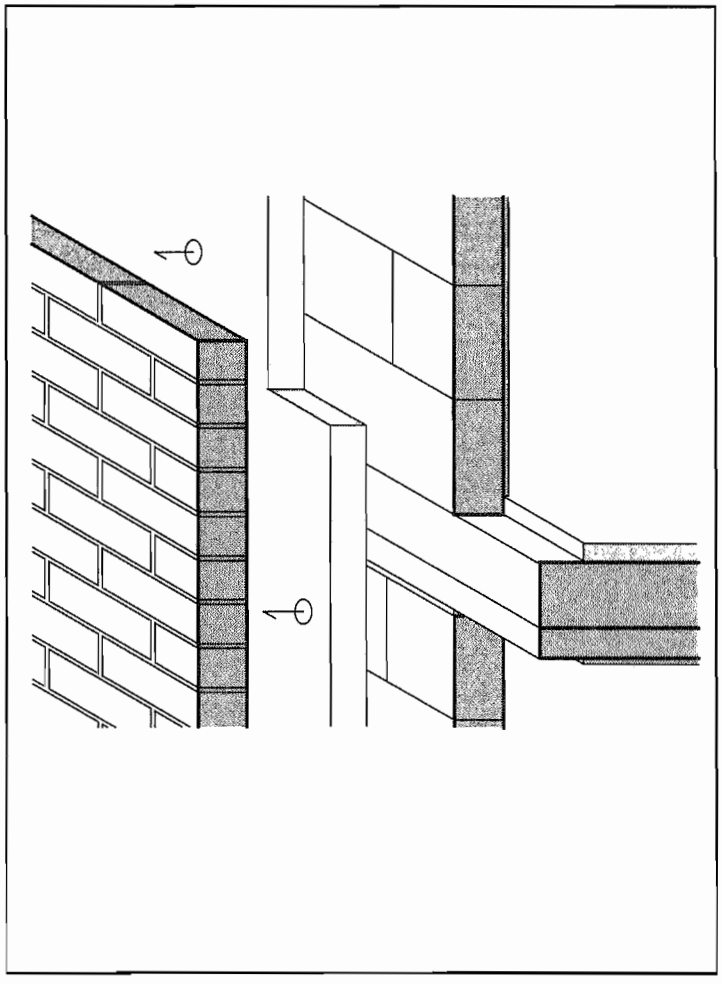

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +3$ dB
- $I_{co} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

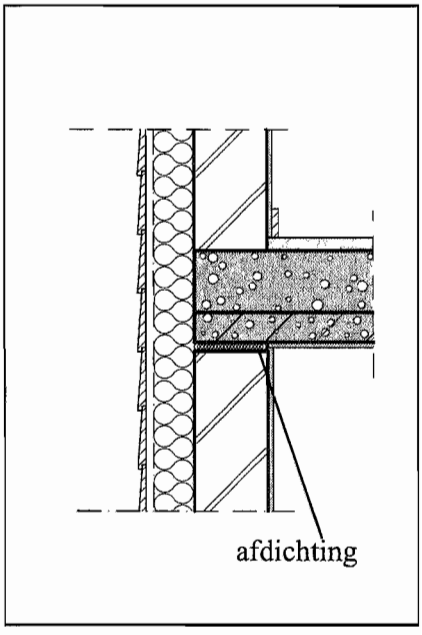
Uitvoeringsvoorwaarden

- massa binnenspouwblad tenminste 200 kg/m²
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Kalkzandsteen - hout

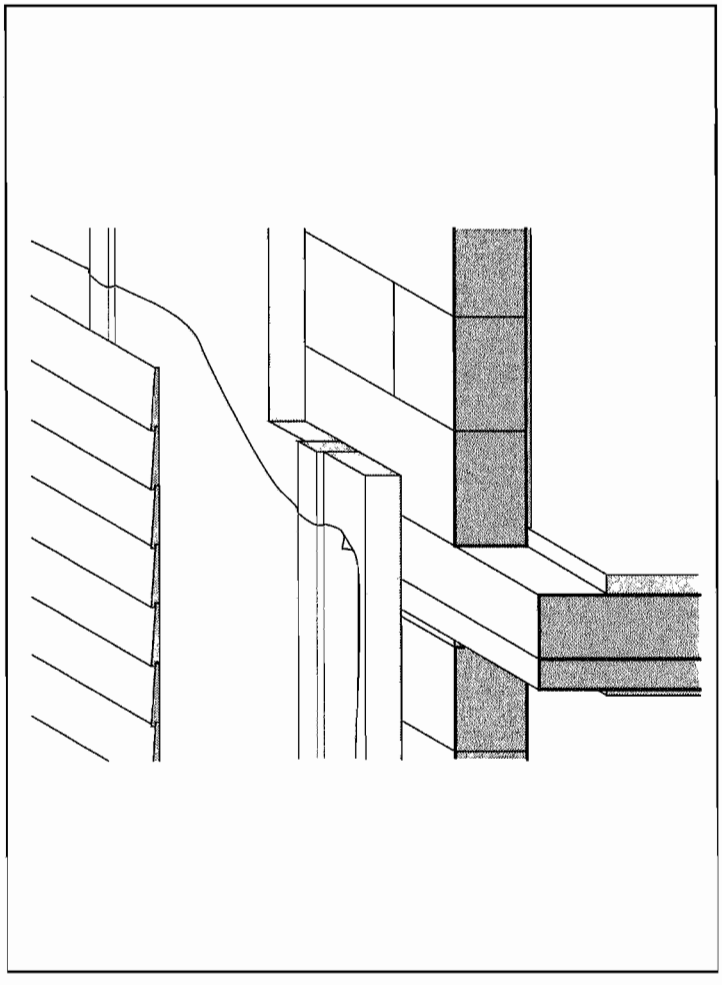

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 3 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

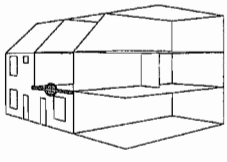

Uitvoeringsvoorwaarden

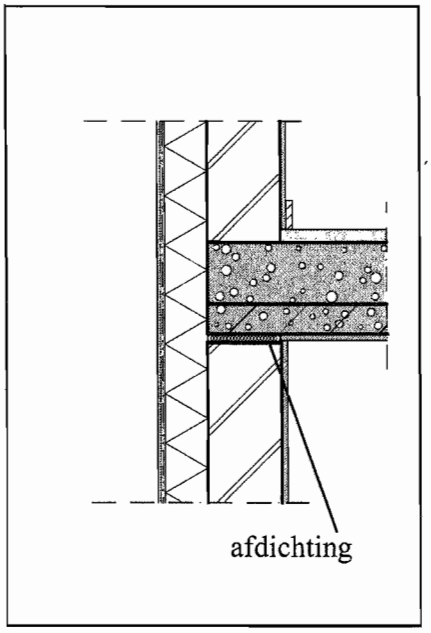
- massa binnenspouwblad tenminste 200 kg/m²
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Kalkzandsteen - pleister

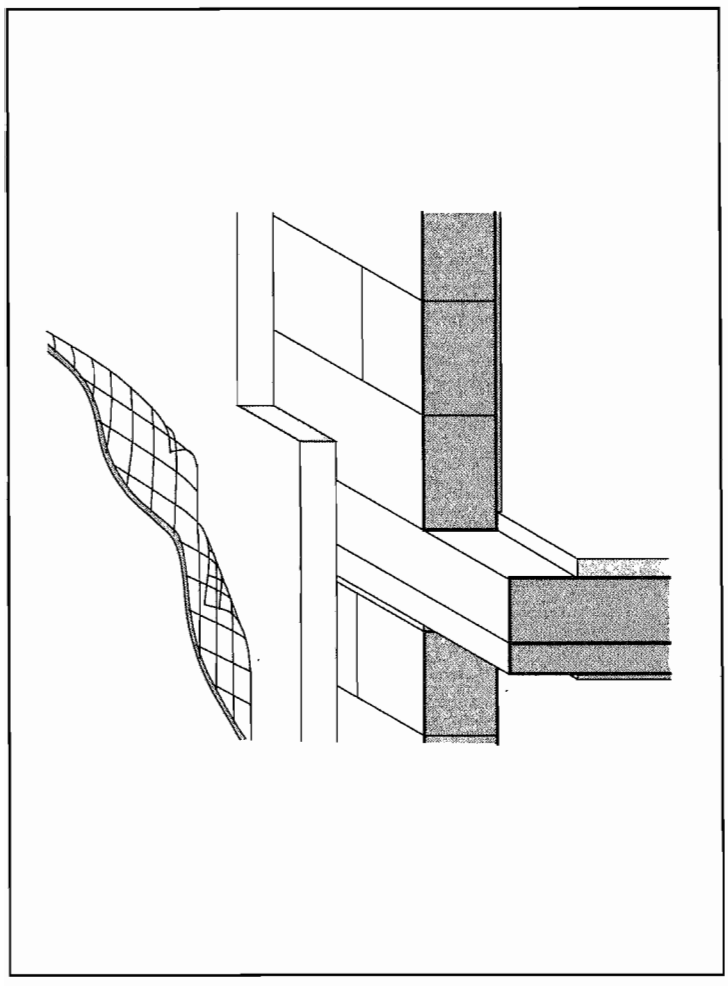

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 3 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

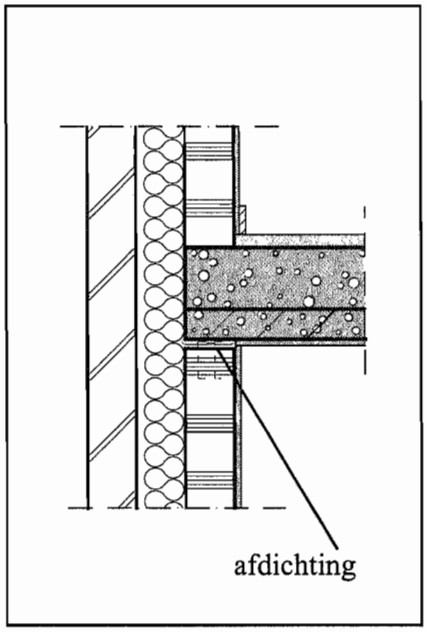
Uitvoeringsvoorwaarden

- massa binnenspouwblad tenminste 200 kg/m²
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Gips/gasbeton - baksteen

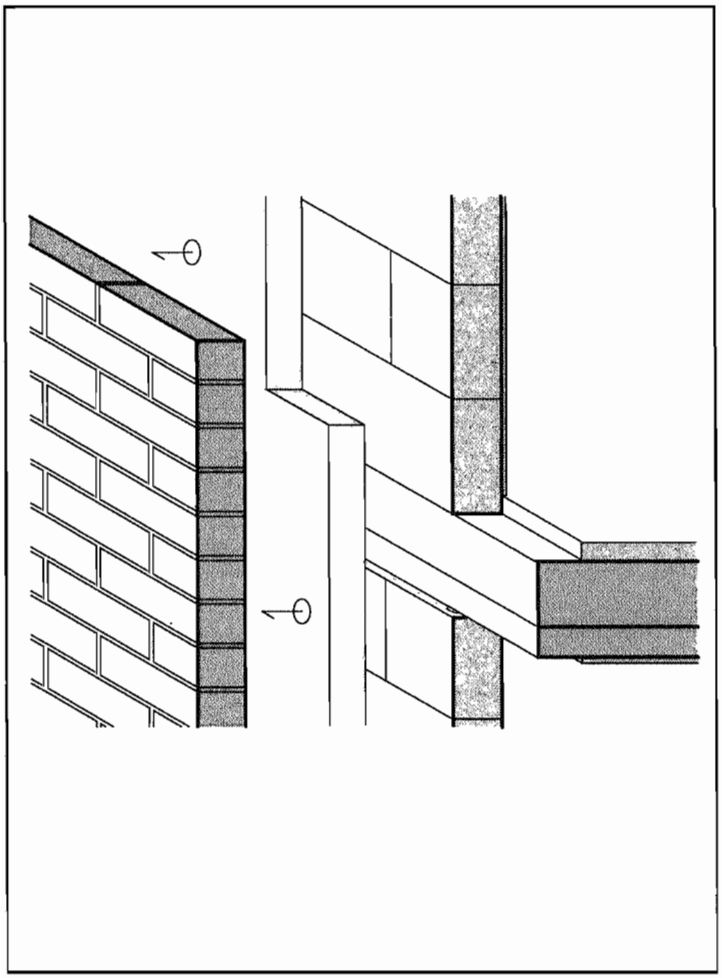

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 3 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

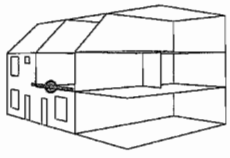

Uitvoeringsvoorwaarden

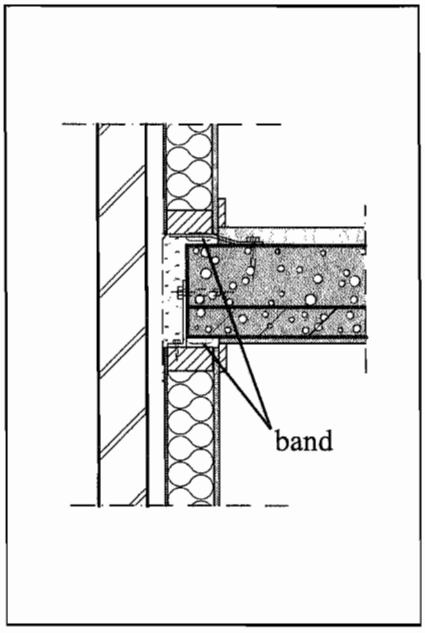
- binnenspouwblad volledig gesloten
- binnenspouwblad aan bovenzijde vrij houden van vloer
- naden afdichten
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Prefab hout - baksteen

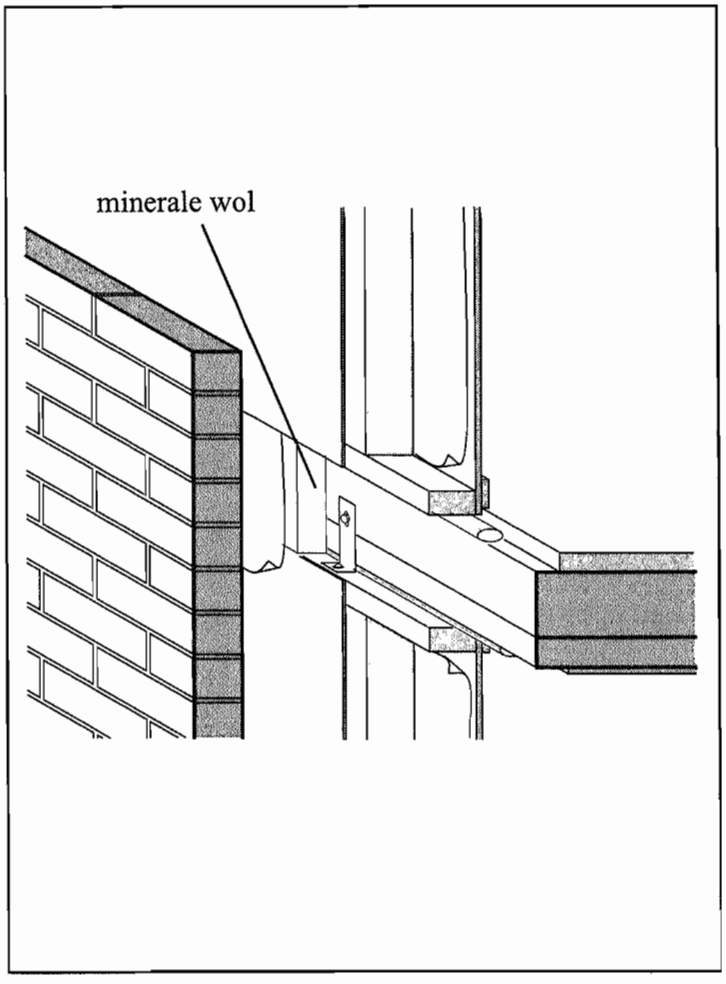

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +3$ dB
- $I_{co} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

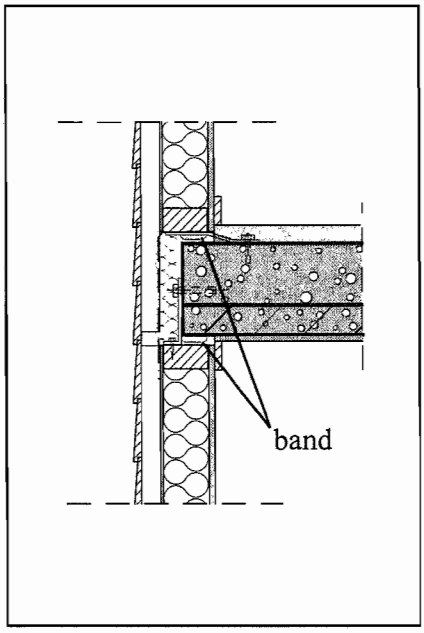

Uitvoeringsvoorwaarden

- binnenspouwblad niet doorkoppelen
- naden afdichten
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m^2

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Prefab hout - hout

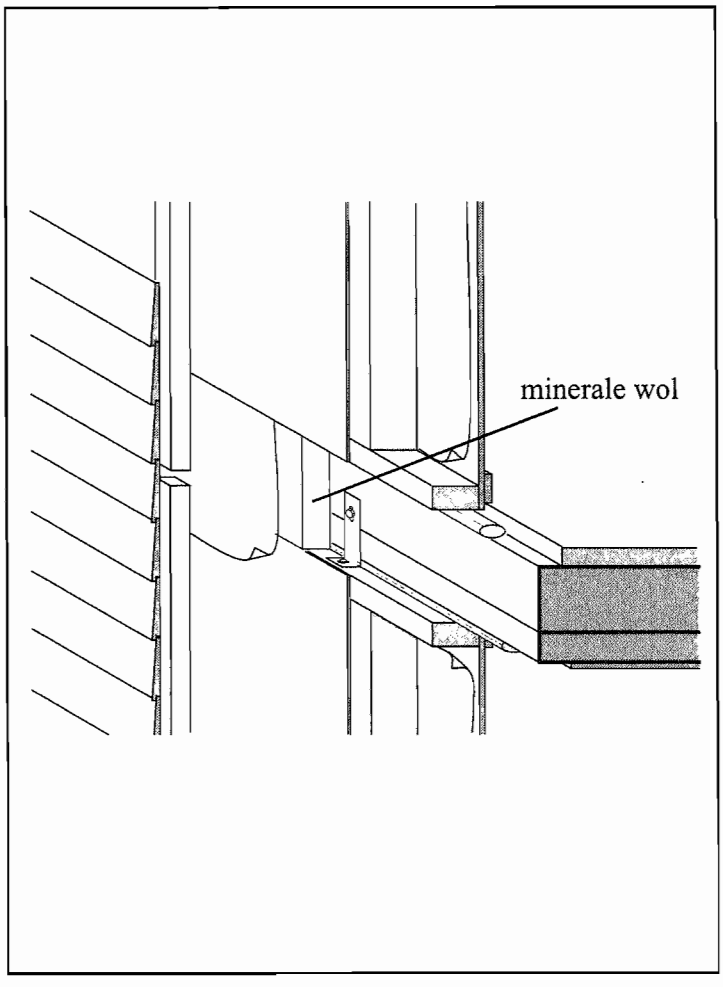

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 3 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

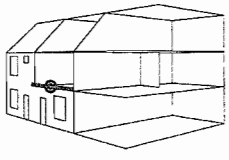

Uitvoeringsvoorwaarden

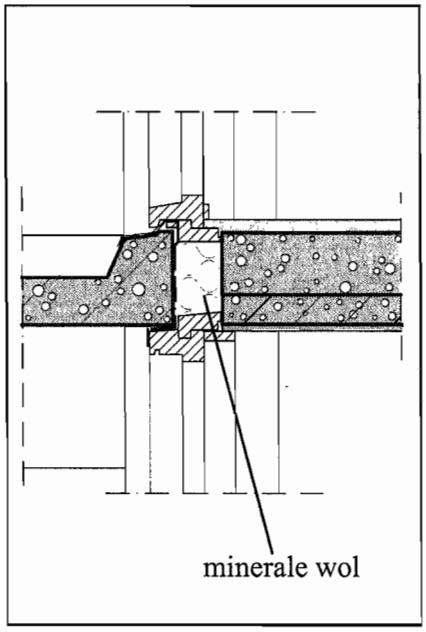
- binnenspouwblad niet doorkoppelen
- naden afdichten
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m^2

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Pui - galerij/balkon

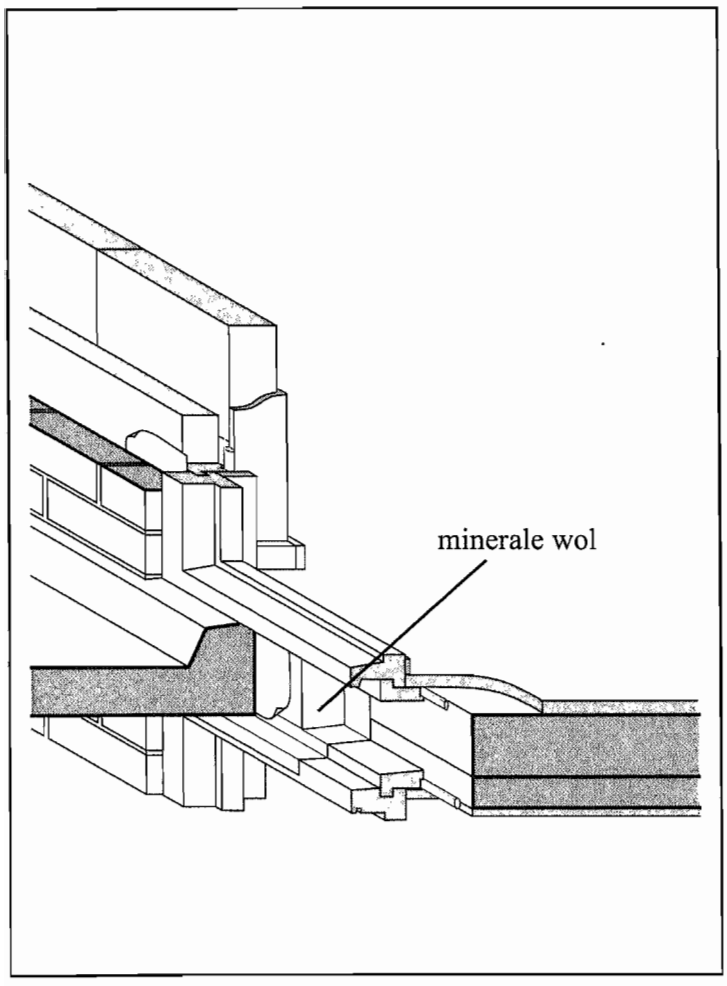

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 3 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

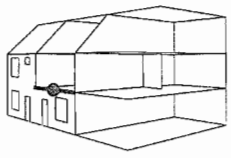

Uitvoeringsvoorwaarden

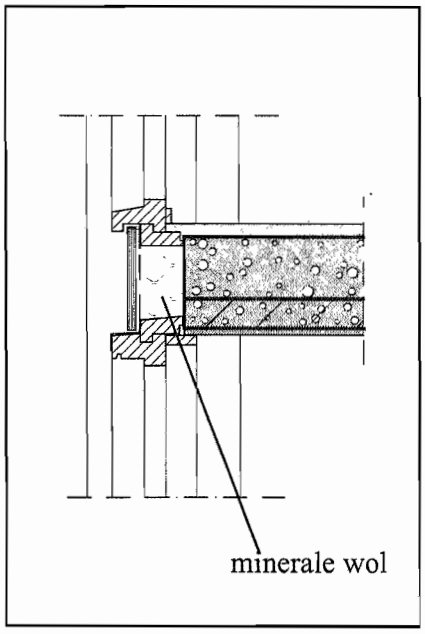
- naden afdichten
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Pui - hout

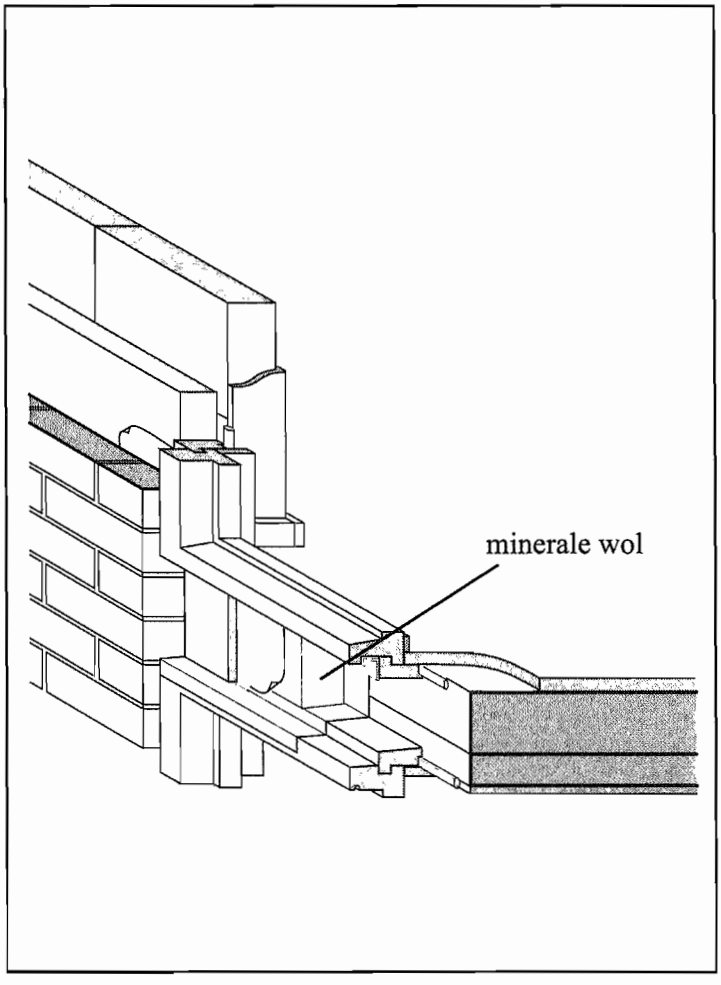

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 3 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

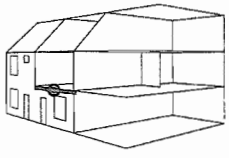

Uitvoeringsvoorwaarden

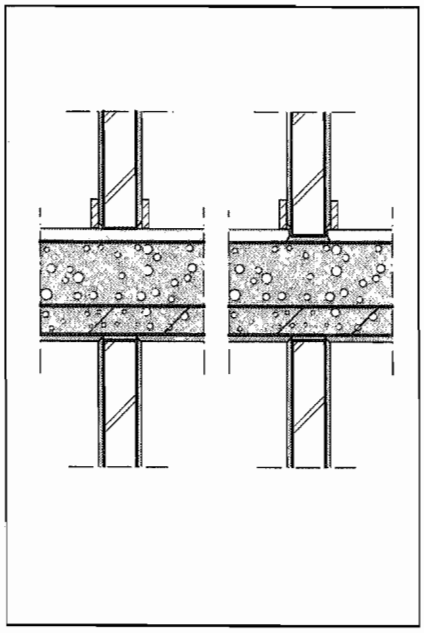
- naden afdichten
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m^2

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Kalkzandsteen, star

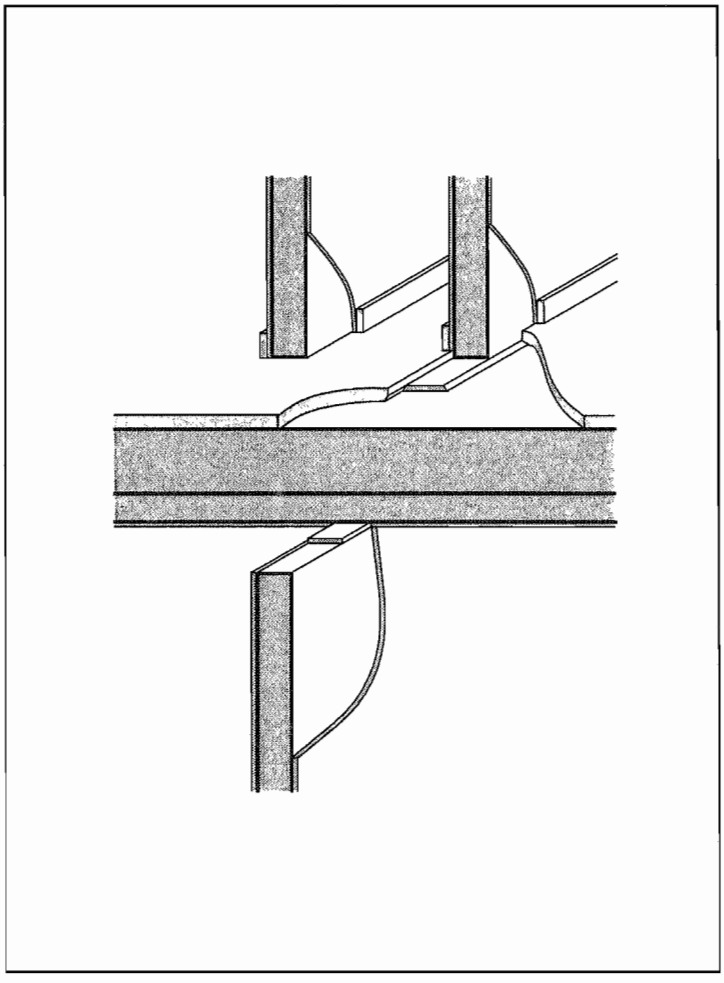

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
$I_{lu;k} = + 3$ dB
$I_{co} = + 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

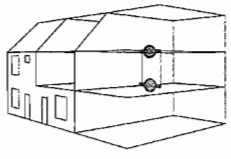

Uitvoeringsvoorwaarden

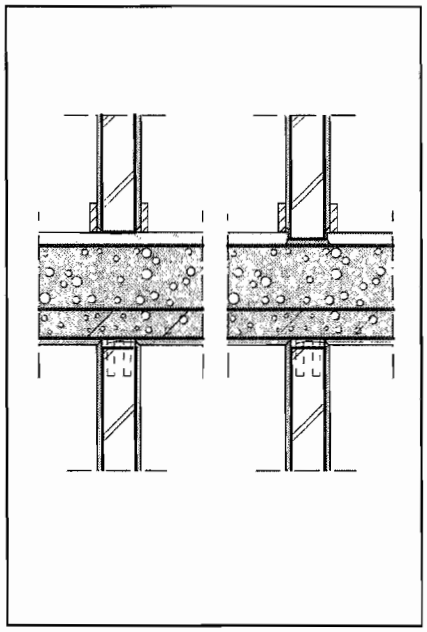
- massa binnenwand tenminste 350 kg/m^2

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

Kalkzandsteen, flex

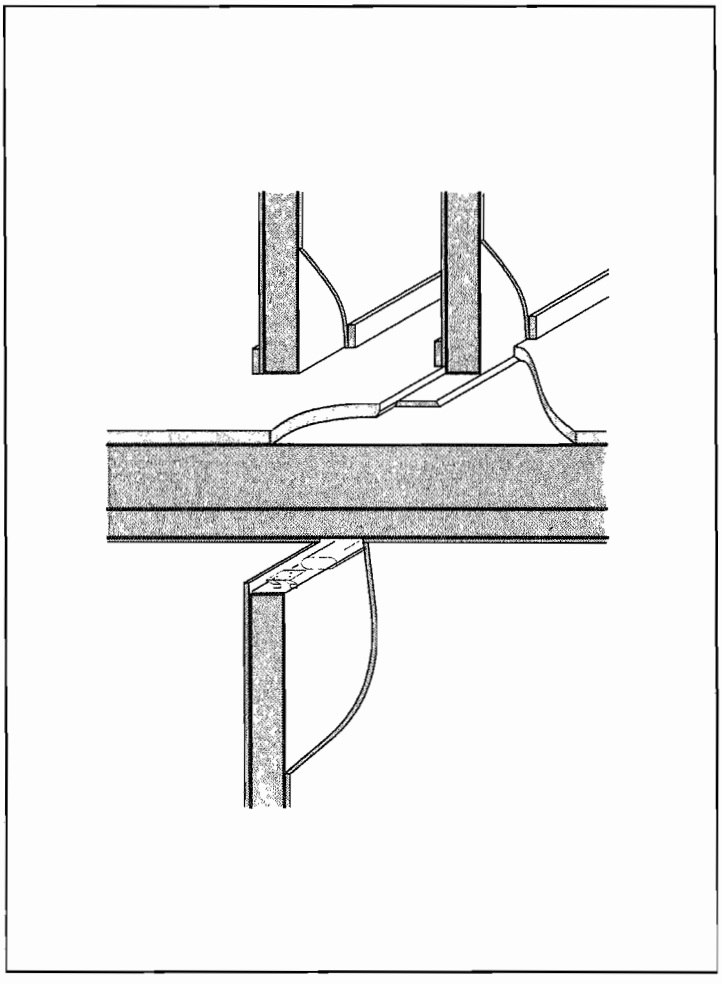

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
$I_{lu;k}$ = + 3 dB
I_{co} = + 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

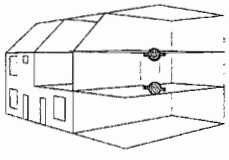

Uitvoeringsvoorwaarden

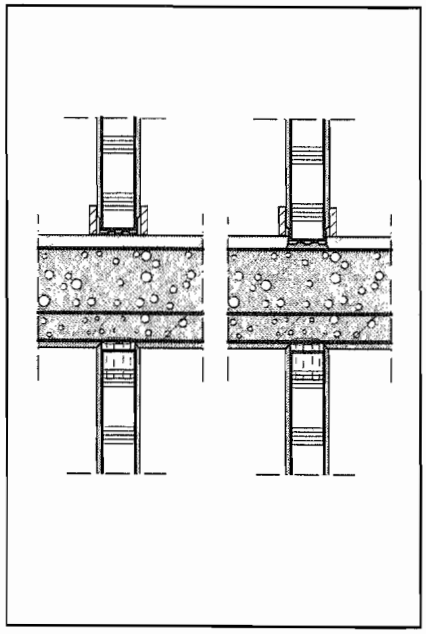
- massa binnenwand < 200 kg/m²
- binnenwand aan bovenzijde vrijhouden

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

Gipsblokken - gasbeton

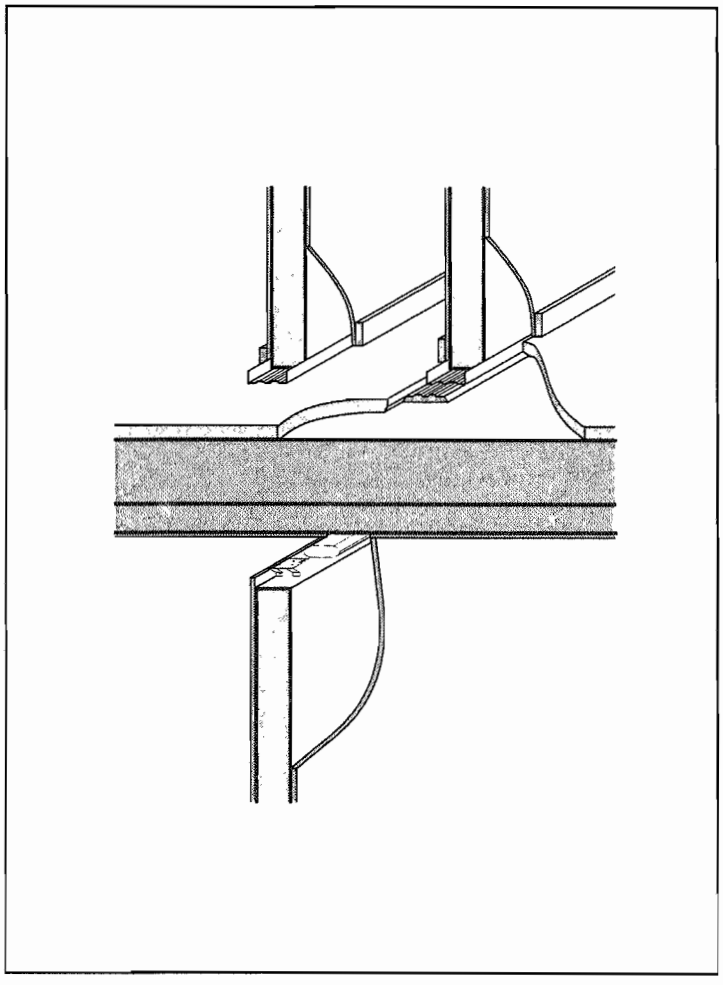

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
$I_{lu;k}$ = + 3 dB
I_{co} = + 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

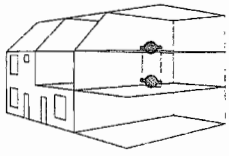

Uitvoeringsvoorwaarden

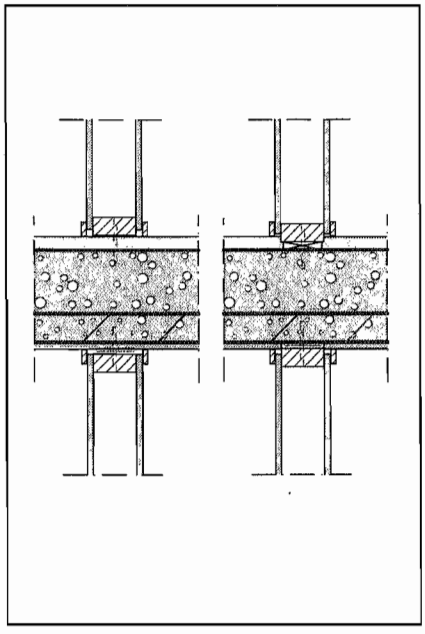
- binnenwand aan bovenzijde vrijhouden

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

Stijl- en regelwerk

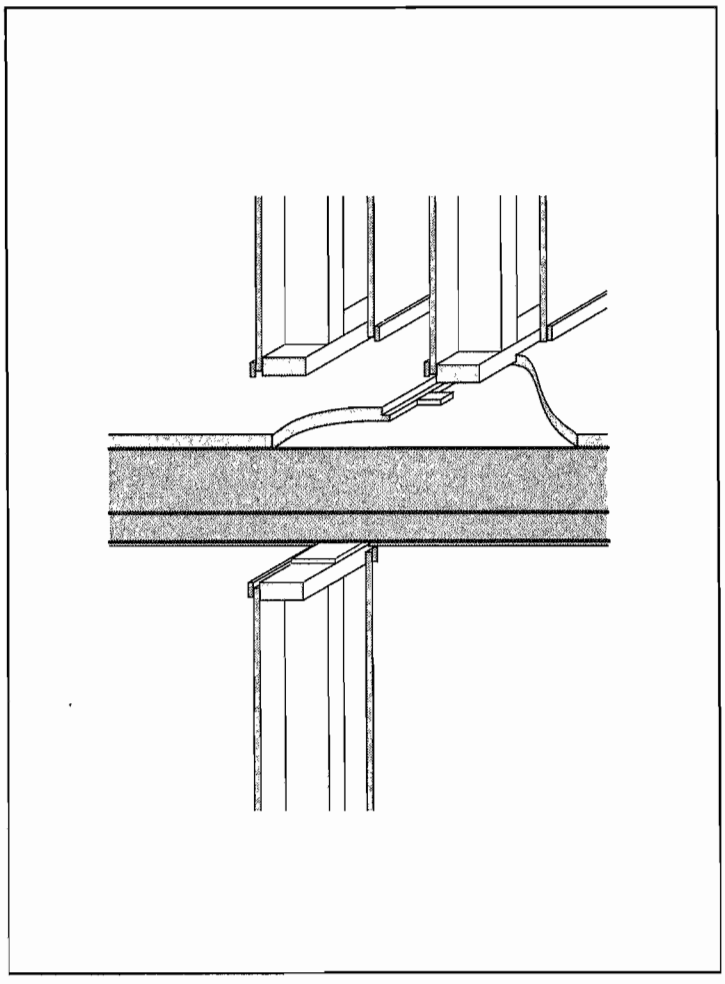

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
$I_{lu;k}$ = + 3 dB
I_{co} = + 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

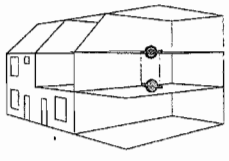

Uitvoeringsvoorwaarden

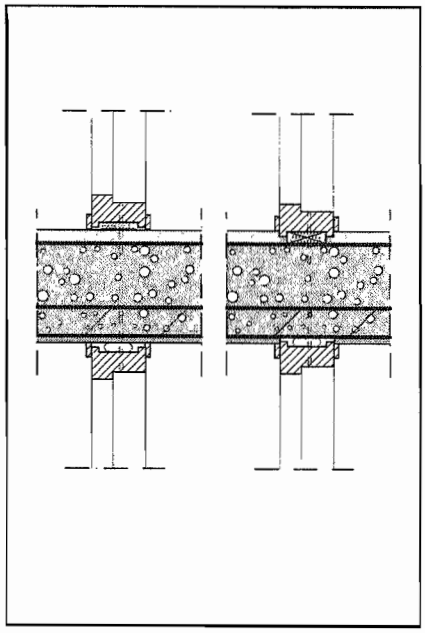
- binnenwand aan bovenzijde vrijhouden

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

Kozijn

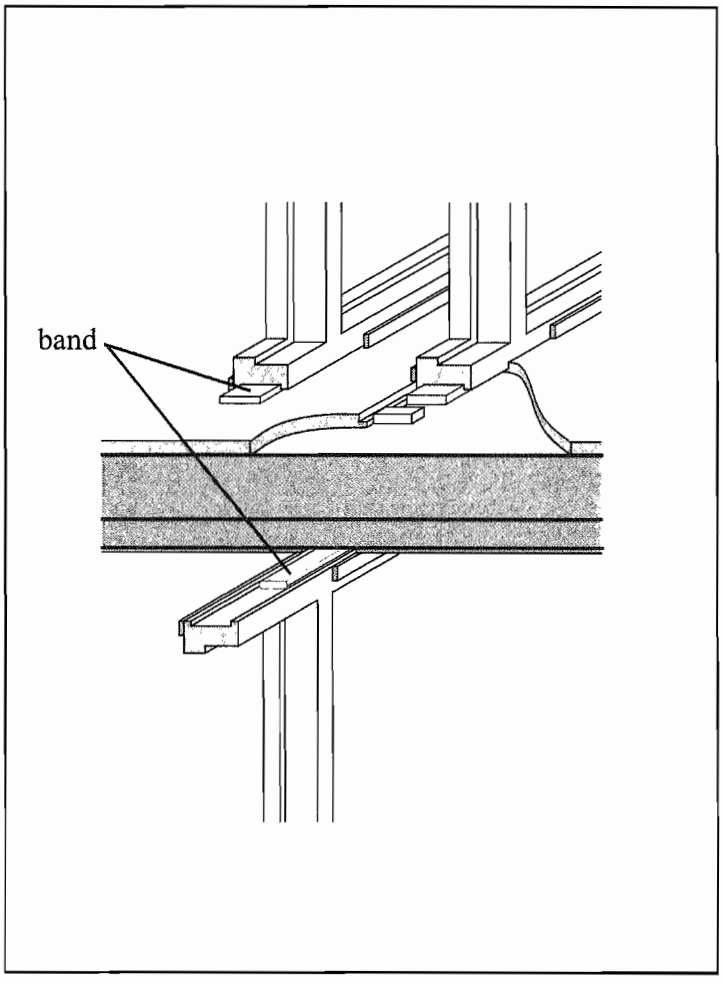

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
$I_{lu;k}$ = + 3 dB
I_{co} = + 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

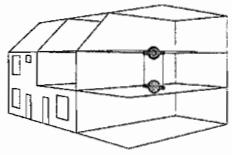

Uitvoeringsvoorwaarden

- kozijn aan bovenzijde vrijhouden

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

12 Kanaalplaatvloeren

In de Nederlandse woningbouw worden de volgende kanaalplaatvloeren als woningscheidende vloerconstructies toegepast (massa inclusief 30 mm afwerklaag).

	massa kg/m²	$I_{lu;lab}$ dB	$I_{eo;lab}$ dB
200 mm kanaalplaatvloer	470	+ 5	0

SRW/SROW CODE:

21.. .. .. ..: Beton
21 10 .. .. ..: In het werk vervaardigd
21.10.00 .. ..: Beton
21 10.00.12 ..: Kanaalplaatvloeren
21.10.00.12.7.: Knooppunt 7 (vloer - gevel)
21 10.00.12.71: Aansluitende constructie type 1

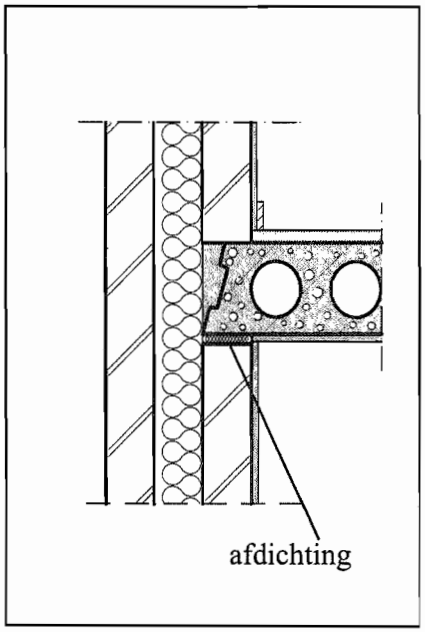
In deze paragraaf zijn de volgende knooppunten nader uitgewerkt:

7 Woningscheidende vloer - gevel
- 1 binnenblad kalkzandsteen
  - buitenblad a. baksteen
  - b. hout
  - c. pleister
- 2 binnenblad gipsblokken/gasbeton
  - buitenblad a. baksteen
- 3 binnenblad prefab hout
  - buitenblad a. baksteen
  - b. hout
- 4 puiconstructie
  - buitenblad a. galerij/balkon
  - b. hout

12 Kanaalplaatvloeren

8 Woningscheidende wand - binnenwand
- 1 a. kalkzandsteen star
  b. kalkzandsteen, flexibel
- 2 gipsblokken/gasbeton flex
- 3 stijl- en regelwerk
- 4 kozijn

Kalkzandsteen - baksteen

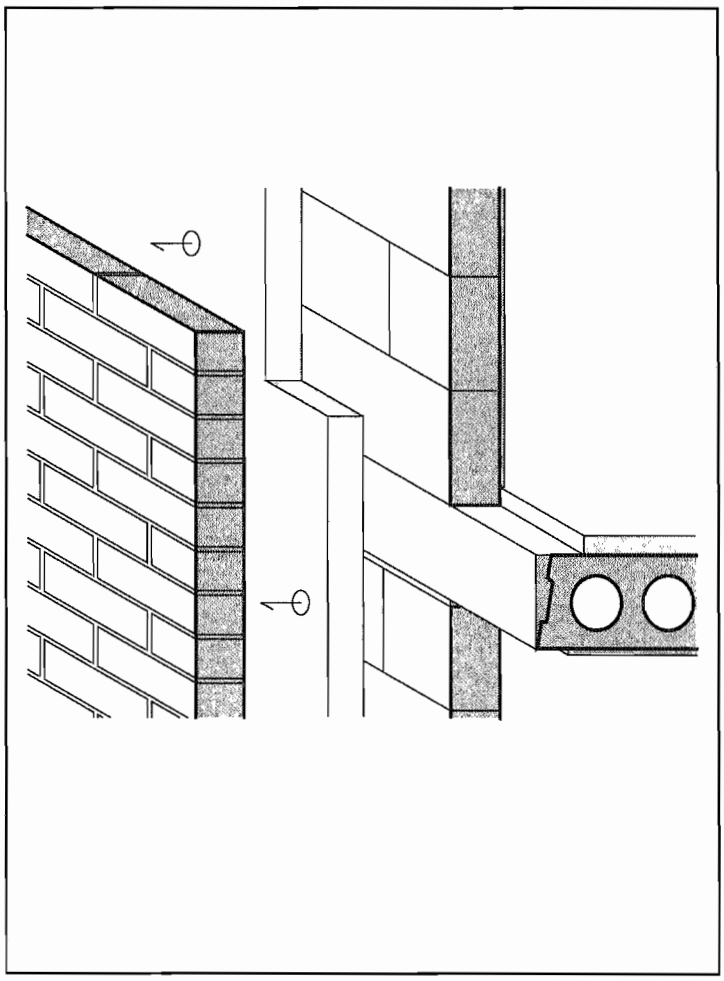

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

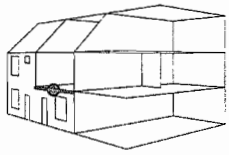

Uitvoeringsvoorwaarden

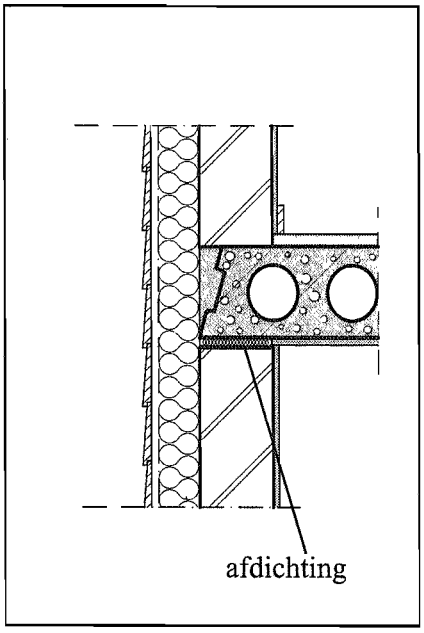
- massa binnenspouwblad tenminste 200 kg/m²
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Kalkzandsteen - hout

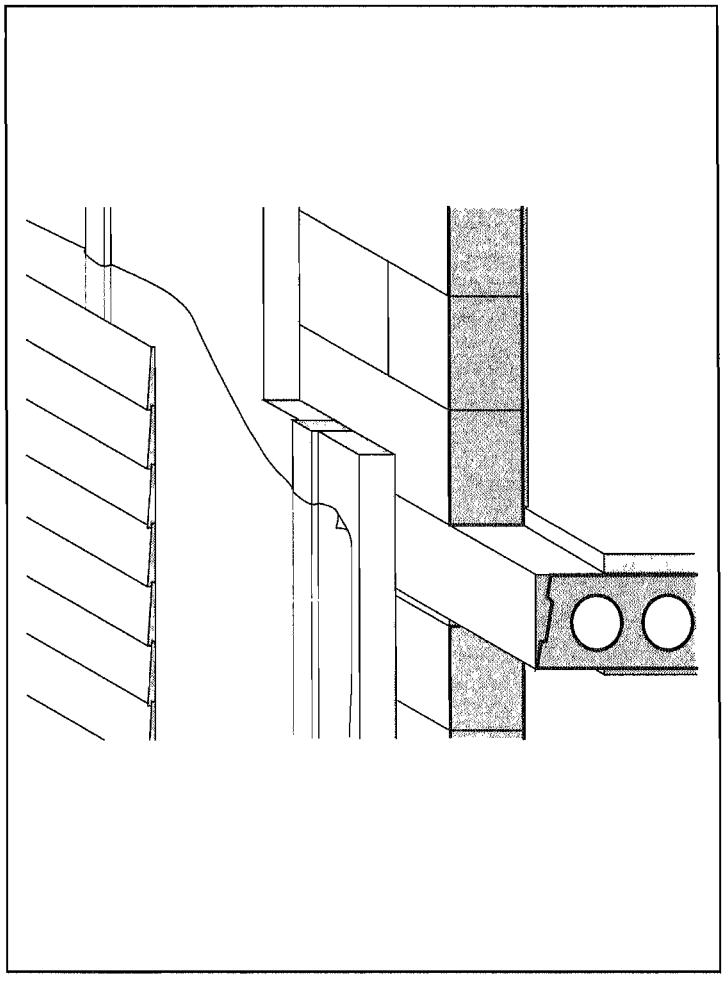

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

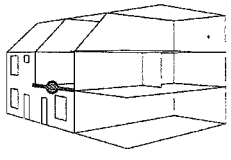
Uitvoeringsvoorwaarden

- massa binnenspouwblad tenminste 200 kg/m^2
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m^2

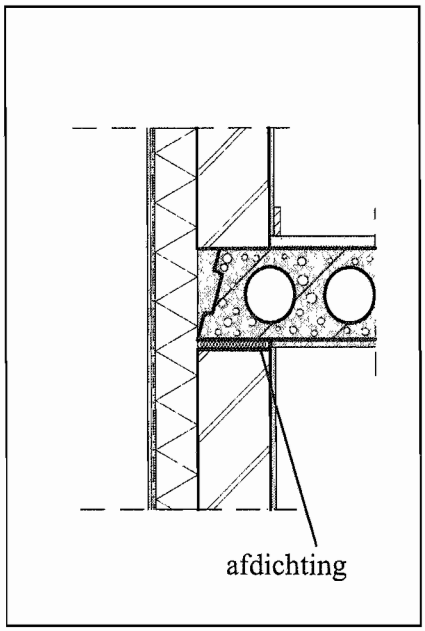
Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Kalkzandsteen-pleister

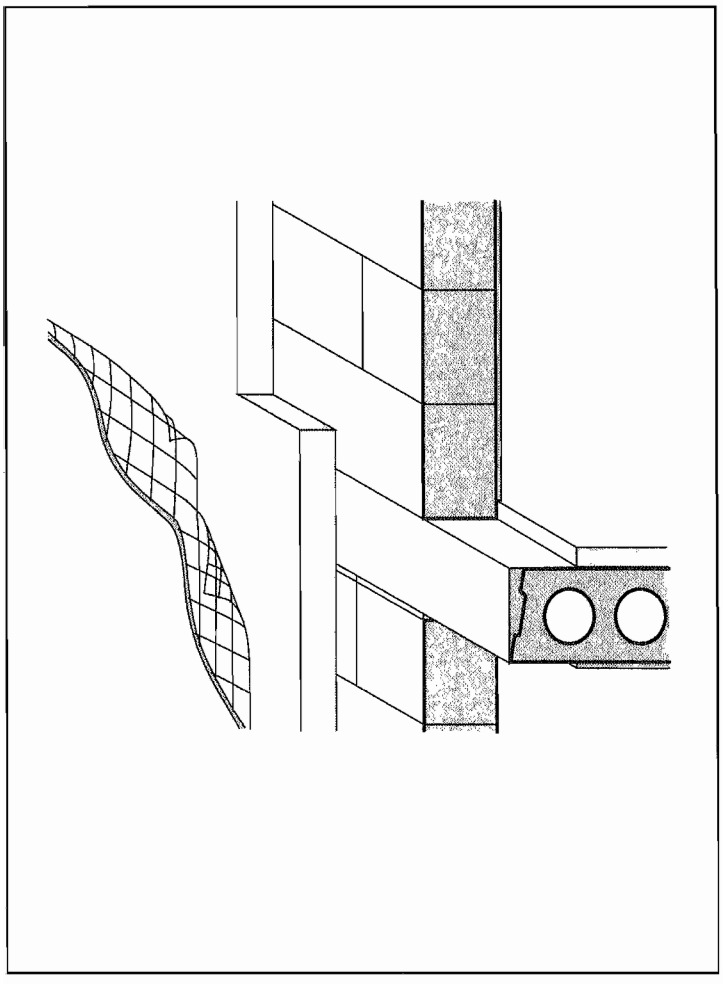

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

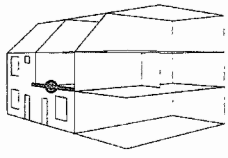

Uitvoeringsvoorwaarden

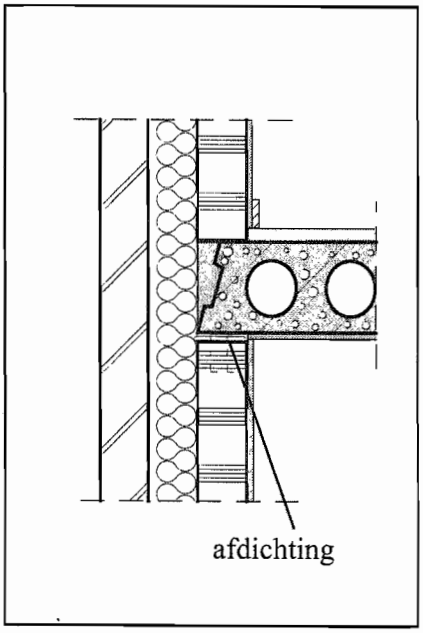
- massa binnenspouwblad tenminste 200 kg/m²
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Gips/gasbeton - baksteen

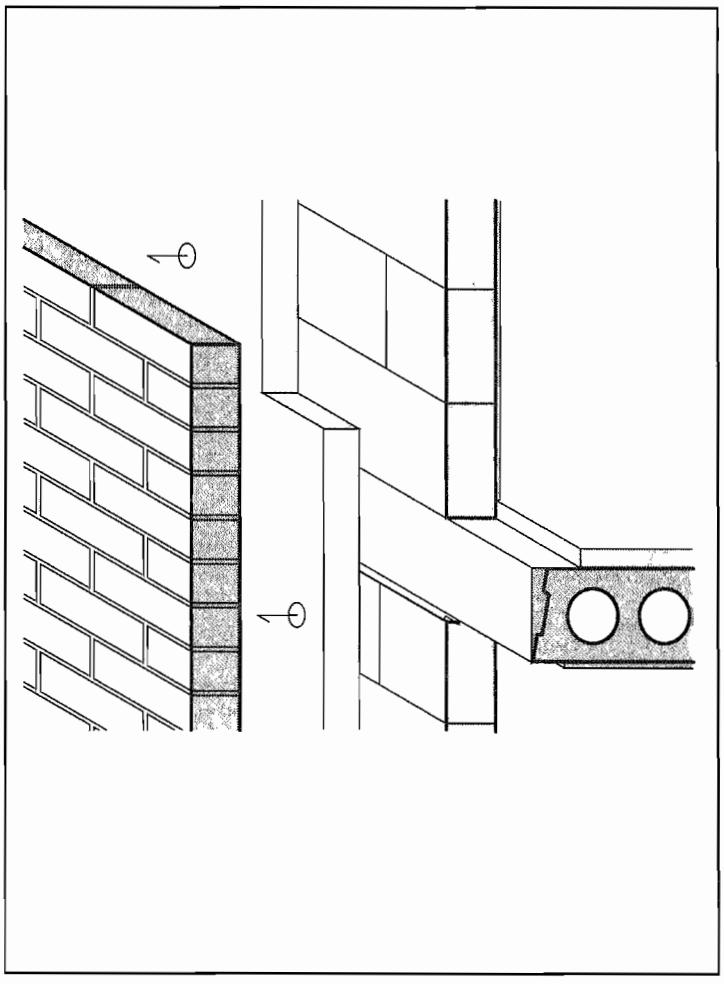

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

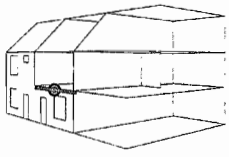

Uitvoeringsvoorwaarden

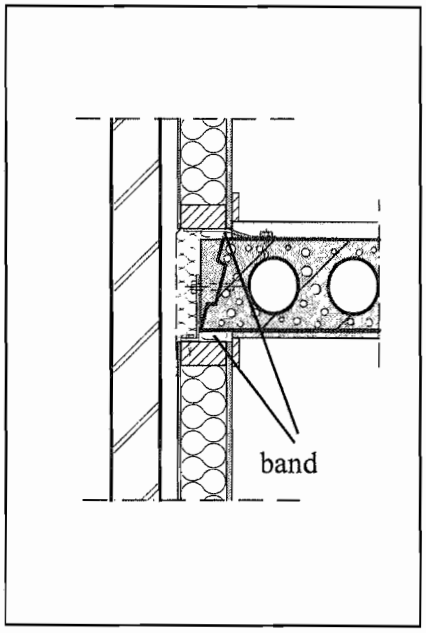
- binnenspouwblad volledig gesloten
- binnenspouwblad aan bovenzijde vrij houden van vloer
- naden afdichten
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m^2

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Prefab hout - baksteen

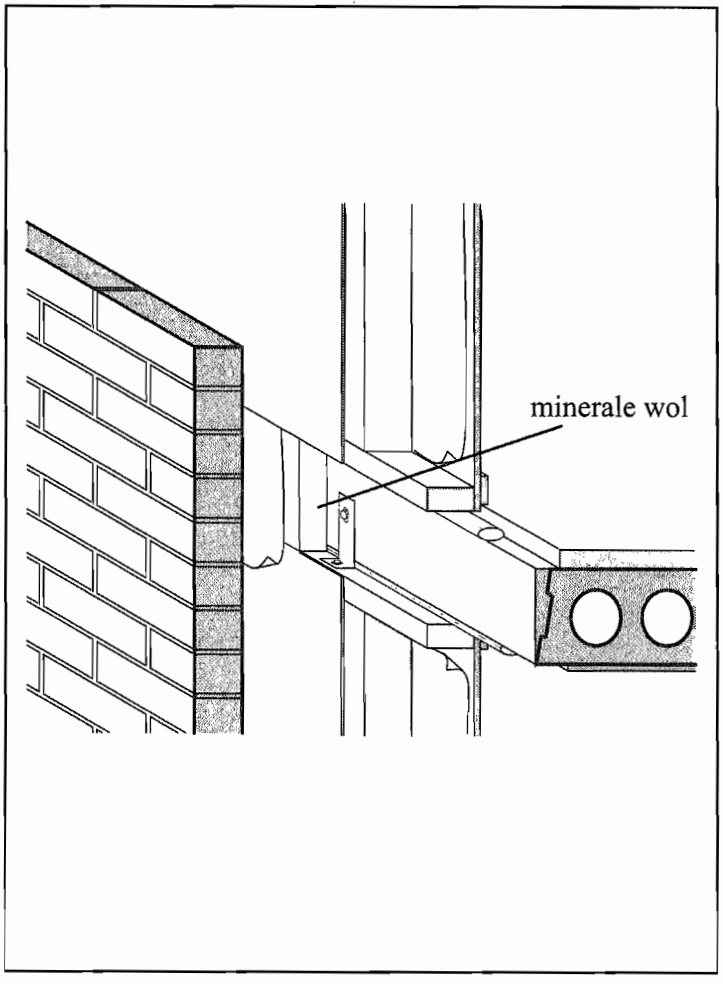

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co} = 0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

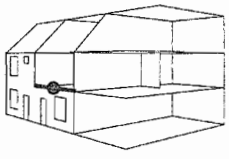

Uitvoeringsvoorwaarden

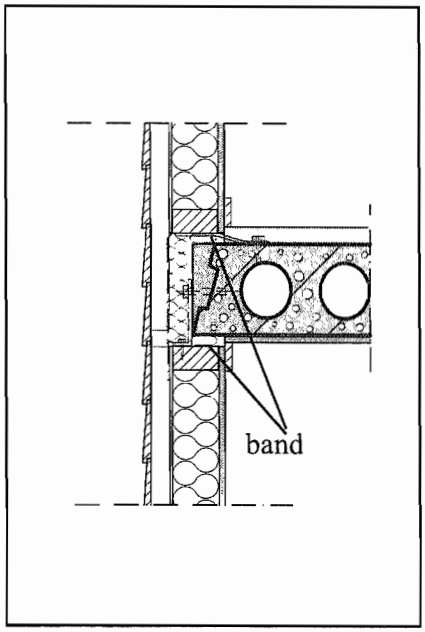
- binnenspouwblad niet doorkoppelen
- naden afdichten
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Prefab hout - hout

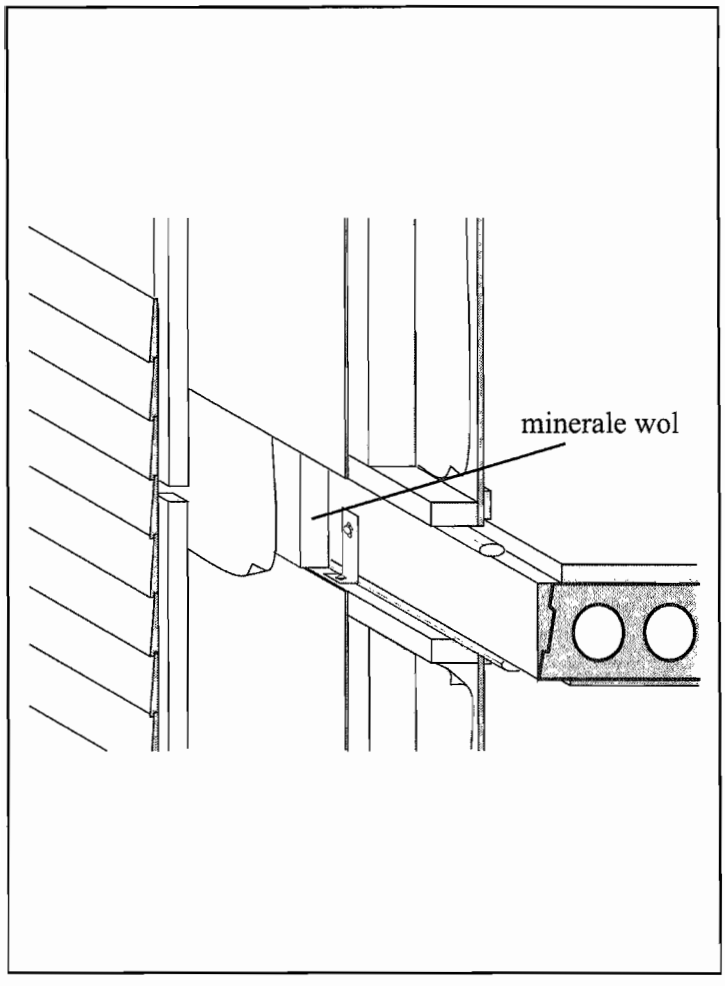

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 2 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

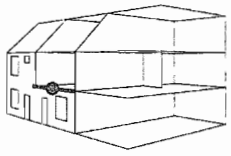

Uitvoeringsvoorwaarden

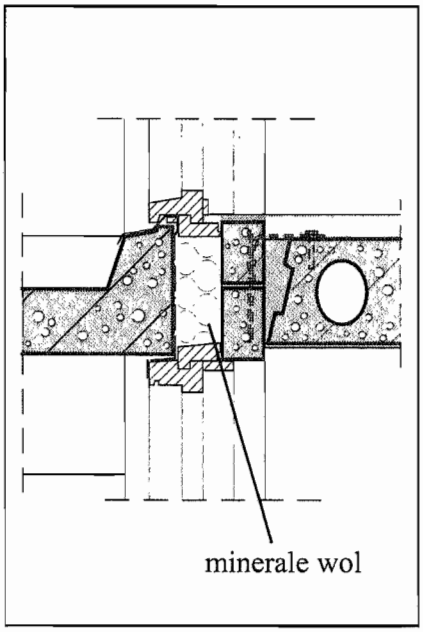
- binnenspouwblad niet doorkoppelen
- naden afdichten
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m^2

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Pui - galerij/balkon

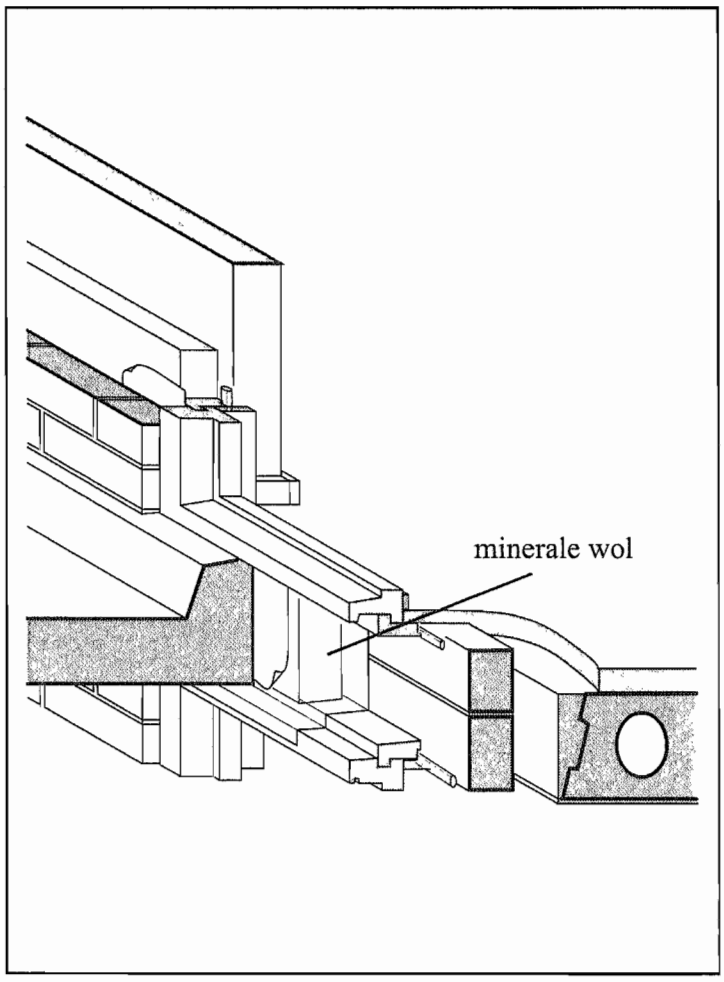

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 2 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

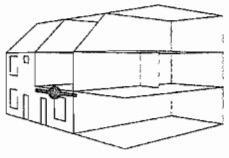

Uitvoeringsvoorwaarden

- naden afdichten
- massa aansluitende woning-scheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

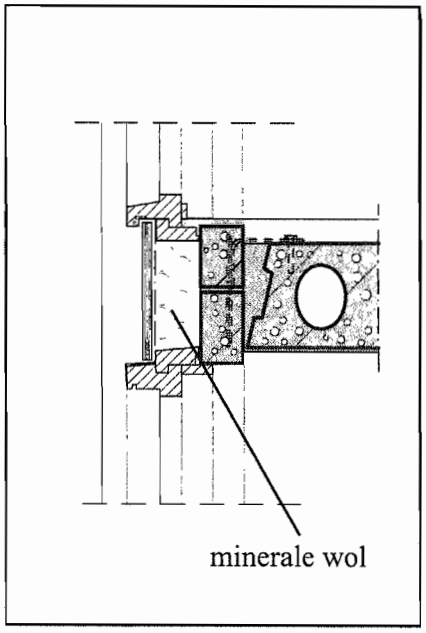

12 Kanaalplaatvloeren

Pui - hout

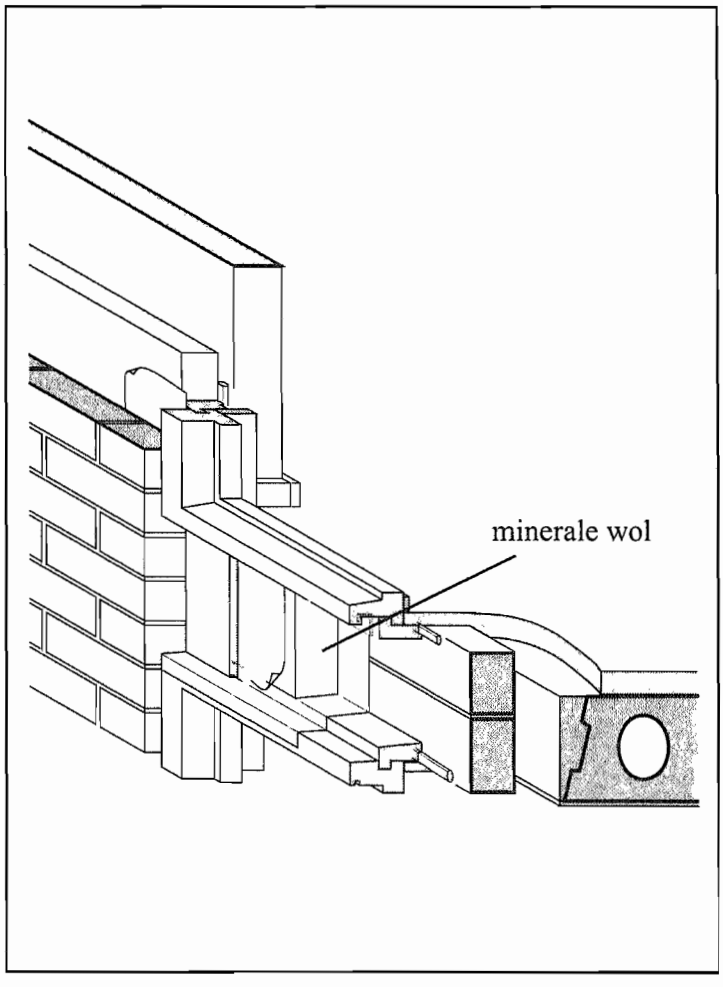
Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 2 dB
- I_{co} = 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

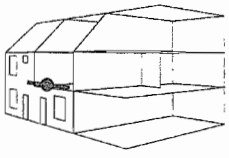

Uitvoeringsvoorwaarden

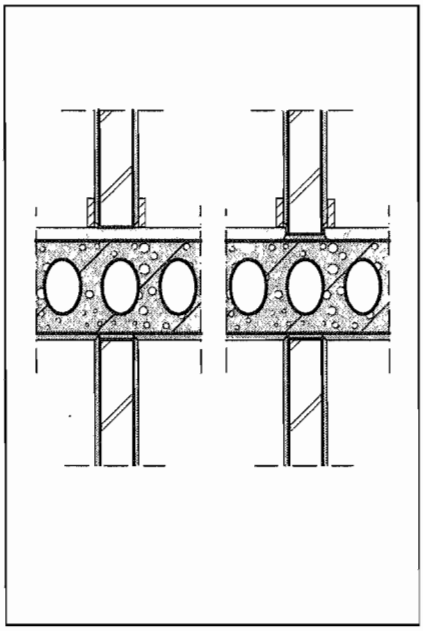
- naden afdichten
- massa aansluitende woningscheidende wand tenminste 500 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- bij meergezinswoningen geen ankerloze spouwmuren toepassen

Kalkzandsteen, star

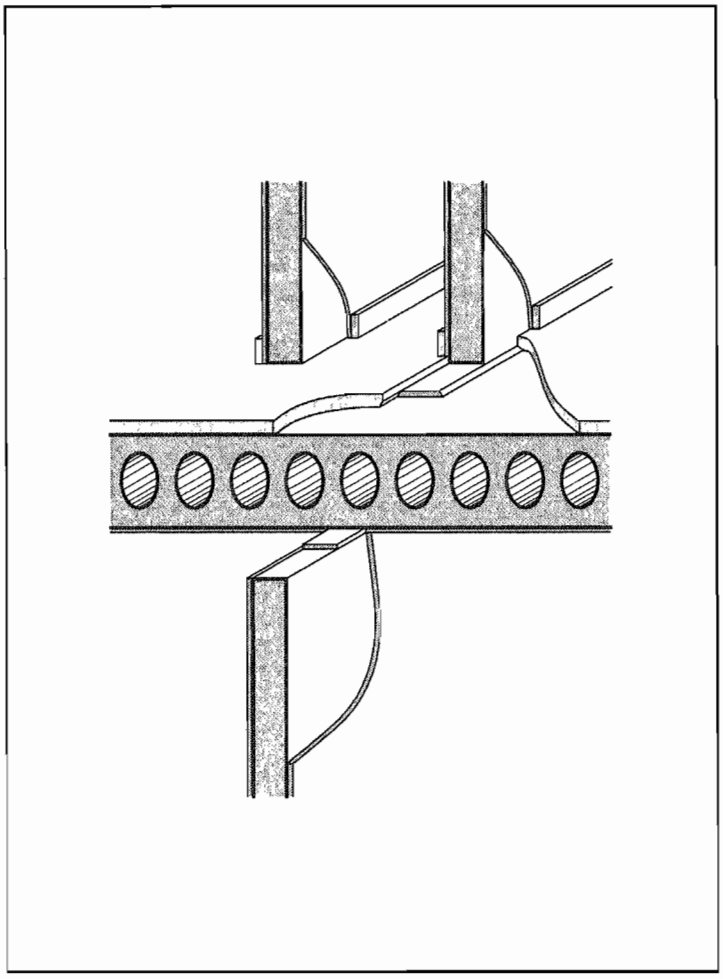

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co} = +0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

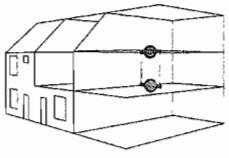

Uitvoeringsvoorwaarden

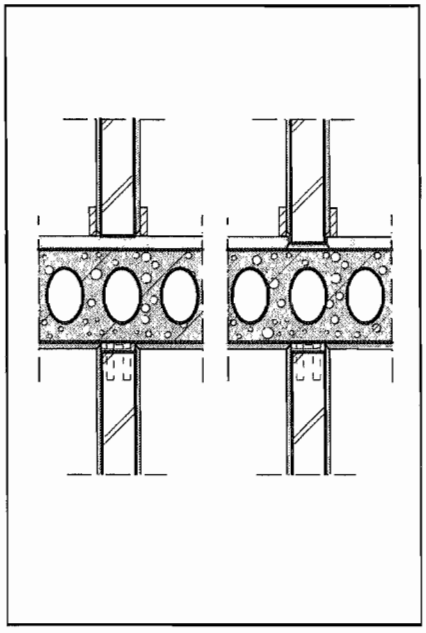
- massa binnenwanden > 350 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

Kalkzandsteen, flex

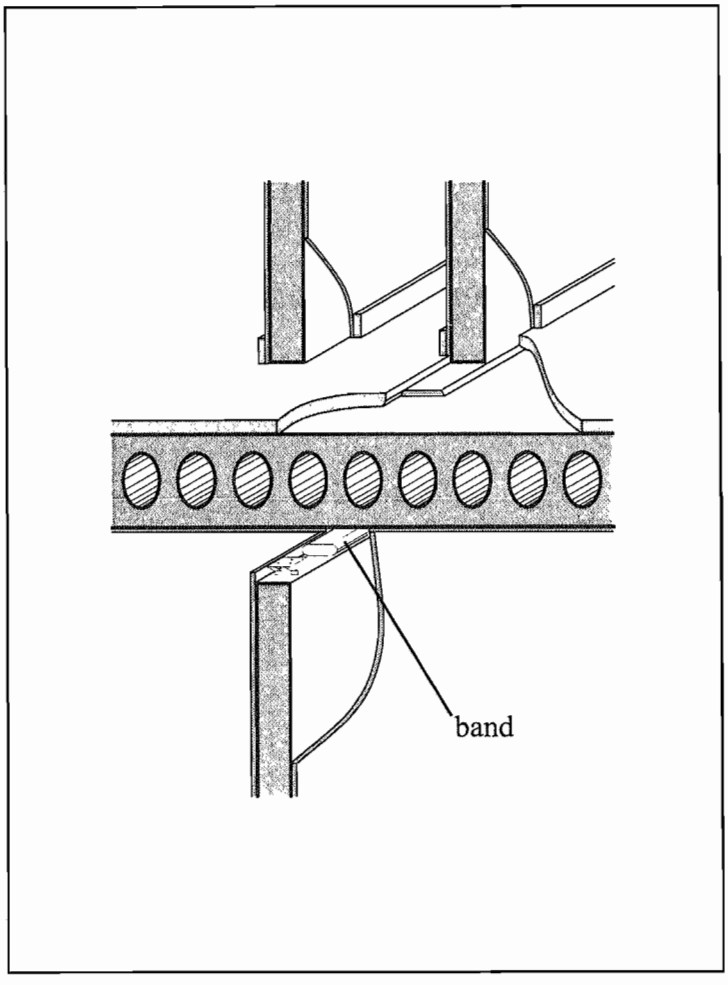

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k}$ = + 2 dB
- I_{co} = + 0 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

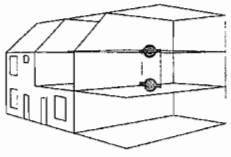

Uitvoeringsvoorwaarden

- binnenwand aan bovenzijde vrijhouden
- massa binnenwanden < 200 kg/m²

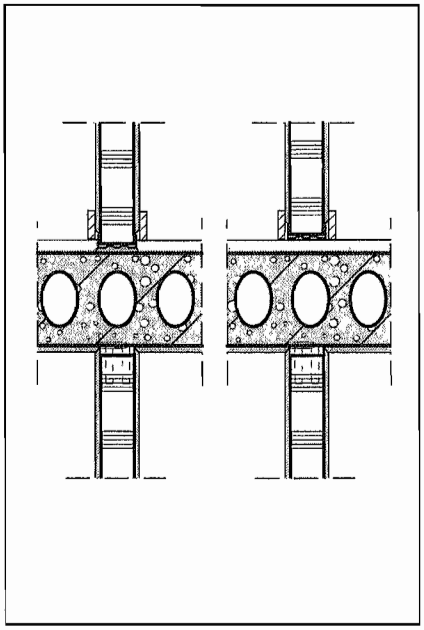
Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

Gipsblokken - gasbeton

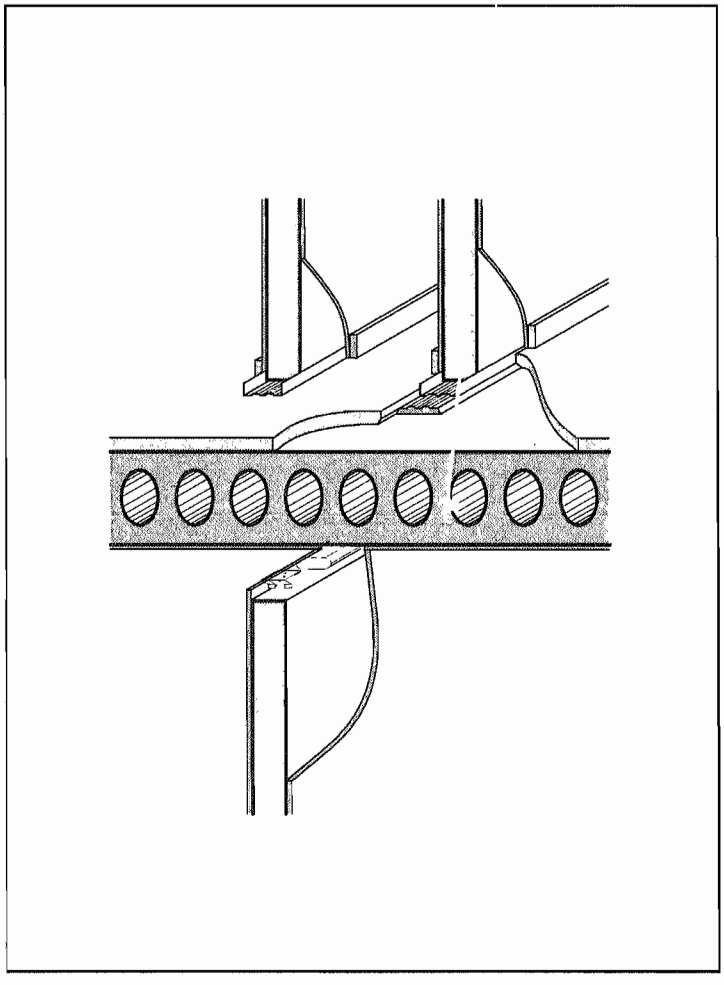

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co} = +0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

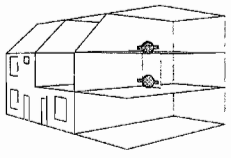

Uitvoeringsvoorwaarden

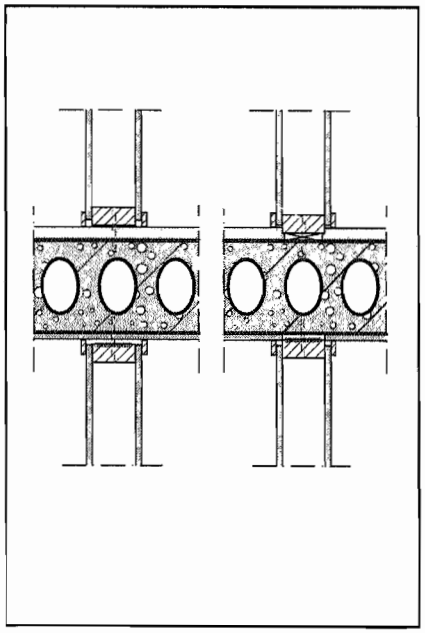
- binnenwand aan bovenzijde vrijhouden
- massa binnenwanden < 200 kg/m²

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

Stijl- en regelwerk

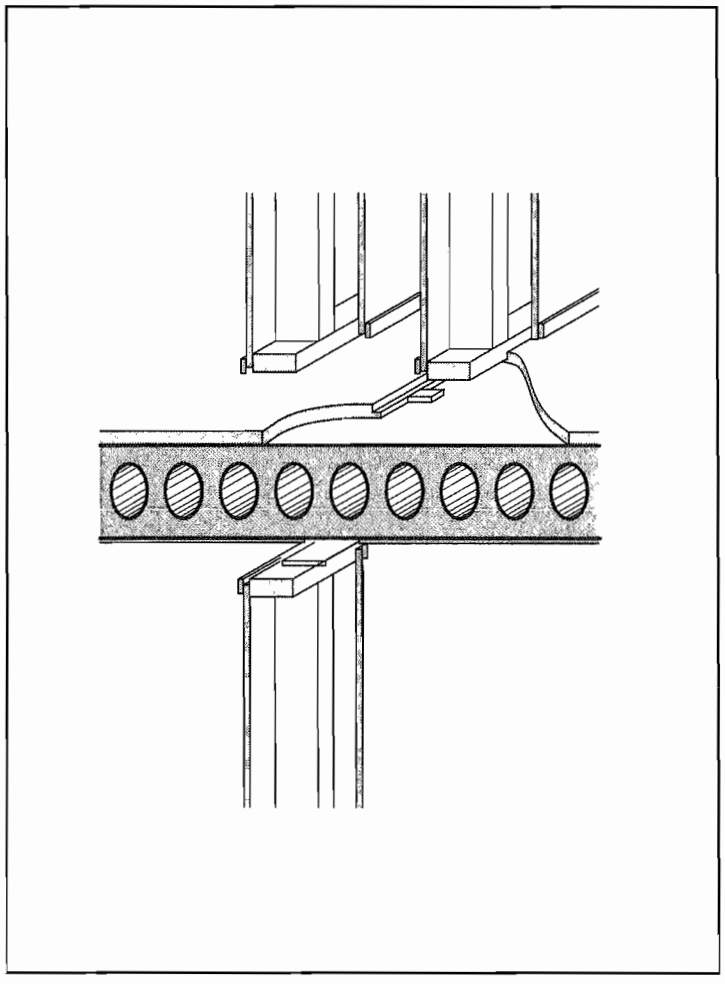

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co} = +0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

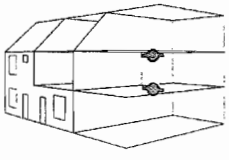

Uitvoeringsvoorwaarden

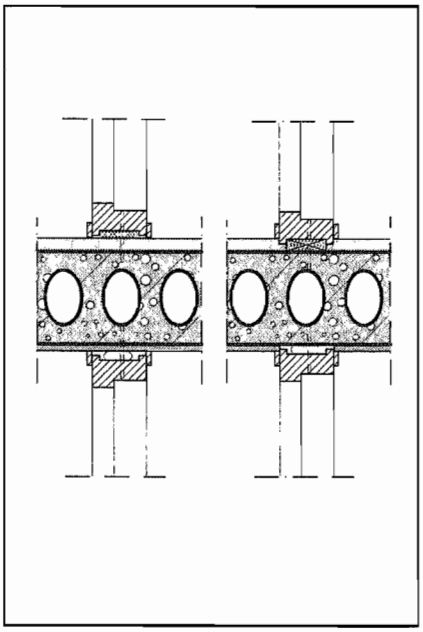
- binnenwand aan bovenzijde vrijhouden

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

Kozijn

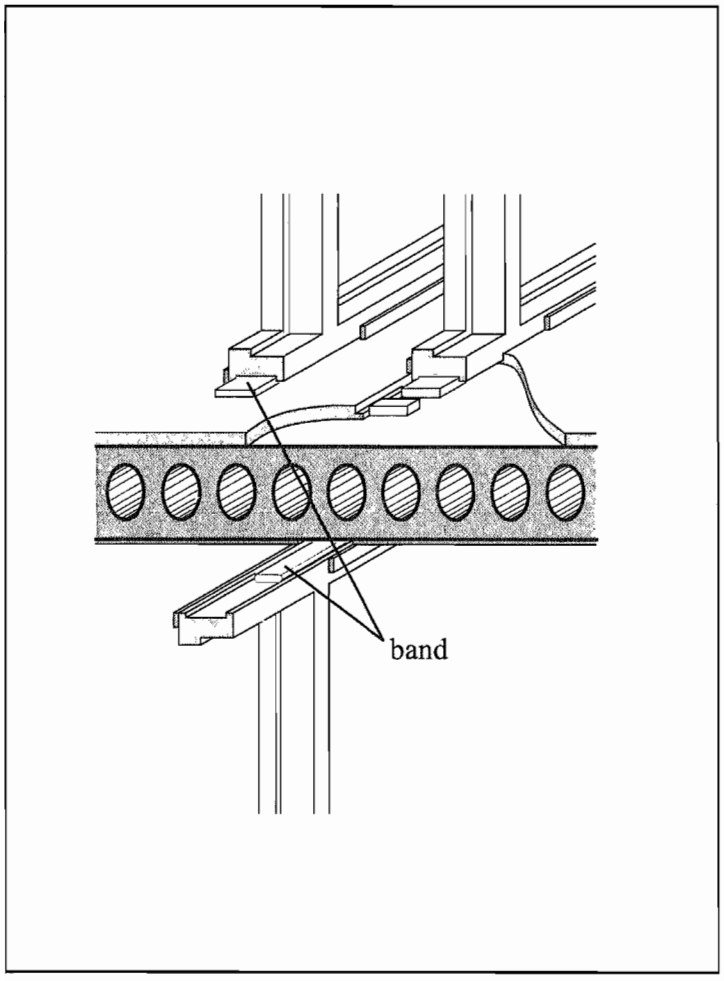

Akoestische kwaliteit

Vloer 200 mm
- $I_{lu;k} = +2$ dB
- $I_{co} = +0$ dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

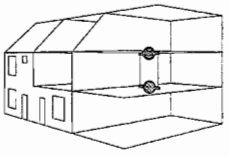

Uitvoeringsvoorwaarden

- kozijn aan bovenzijde vrijhouden

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer

12 Houten vloeren

In de Nederlandse woningbouw wordt o.a de volgende houten vloer als woningscheidende vloerconstructie toegepast.

	massa kg/m²	$I_{lu;lab}$ dB	$I_{co;lab}$ dB
22 mm vloerdelen houten balklaag spouw 200 mm 60 mm minerale wol 2 x 12,5 mm gipskarton (vrijhangend of op veerregels) - voorzien van droge zwevende vloer	70	+2	+4

SRW/SROW CODE:

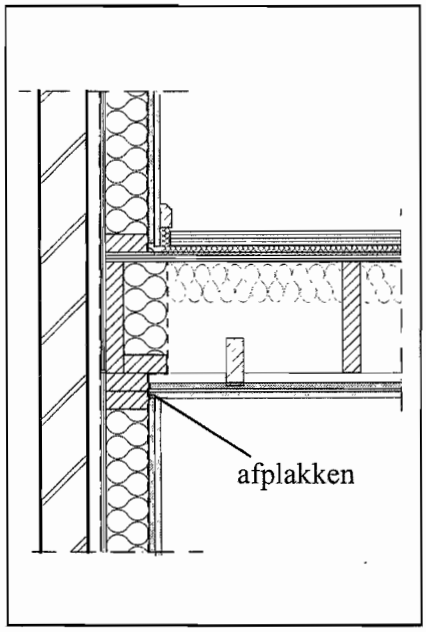
24.. .. .. ..: Timmerwerk
24 10 .. .. ..: In het werk vervaardigd
24.10.00 .. ..: Hout
24 10.00.19 ..: Houten vloeren
24.10.00.19.7.: Knoopunt 7 (vloer - gevel)
21 10.00.19.73: Aansluitende constructie type 3

In deze paragraaf zijn de volgende knooppunten nader uitgewerkt:

7 Woningscheidende vloer - gevel
3 binnenblad prefab hout
buitenblad a. baksteen
b. hout

8 Woningscheidende wand - binnenwand
3 stijl- en regelwerk

Prefab hout - baksteen

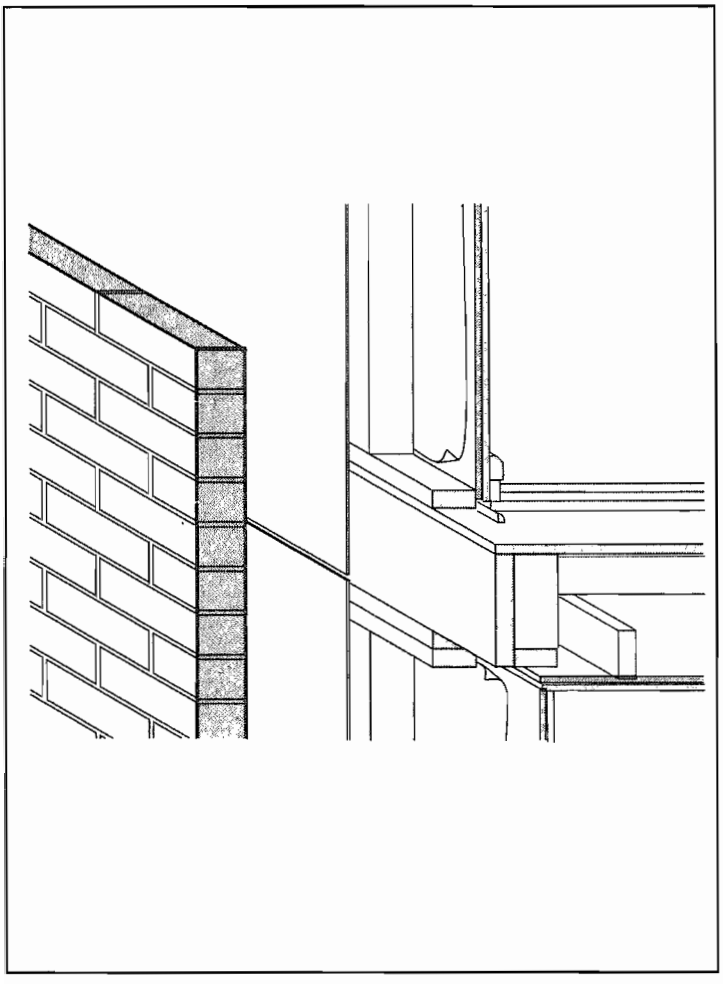

Akoestische kwaliteit

- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 4 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

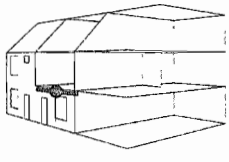

Uitvoeringsvoorwaarden

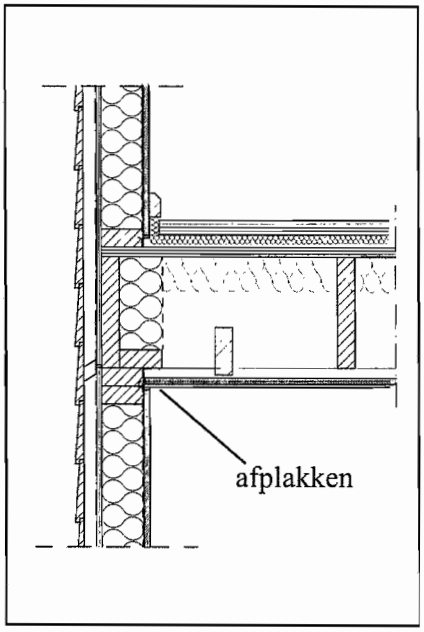
- zwevende dekvloer vrijhouden van omringende wanden, leidingen etc.
- plint vrijhouden van dekvloer
- onverpakte minerale wol in spouw
- naden afdichten
- binnenspouwbladen niet doorkoppelen
- dubbele gipskartonplaten bevestigen op veerregels

Aandachtspunten

- binnenspouwblad dubbele gipskartonplaten
- geen doorvoeren in vloer

Prefab hout - hout

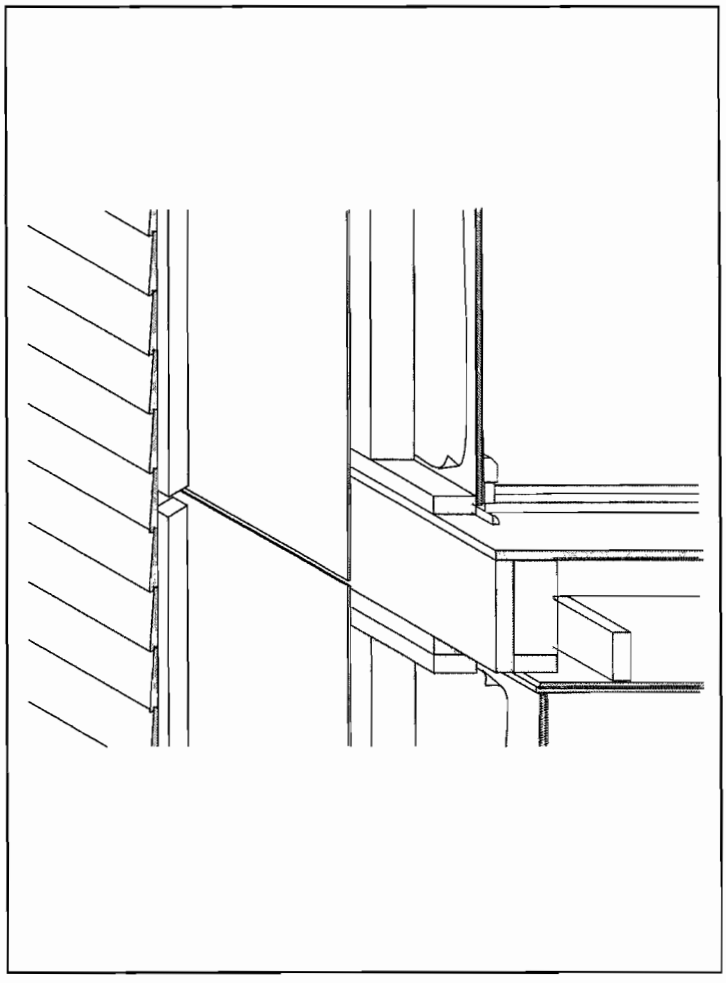

Akoestische kwaliteit

- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 4 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

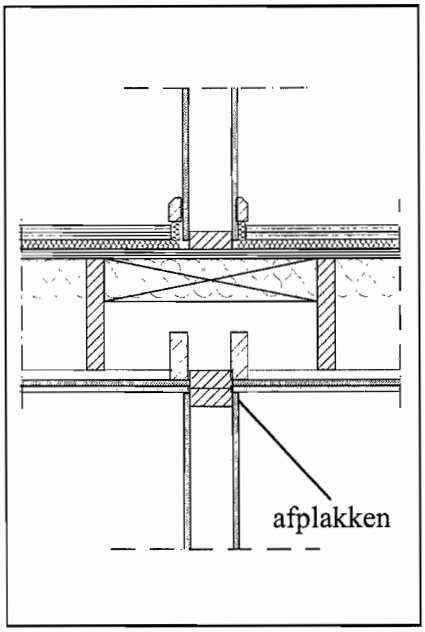
Uitvoeringsvoorwaarden

- zwevende dekvloer vrijhouden van omringende wanden, leidingen etc.
- plint vrijhouden van dekvloer
- onverpakte minerale wol in spouw
- naden afdichten
- binnenspouwbladen niet doorkoppelen
- dubbele gipskartonplaten bevestigen op veerregels

Aandachtspunten

- binnenspouwblad dubbele gipskartonplaten
- geen doorvoeren in vloer

Stijl- en regelwerk

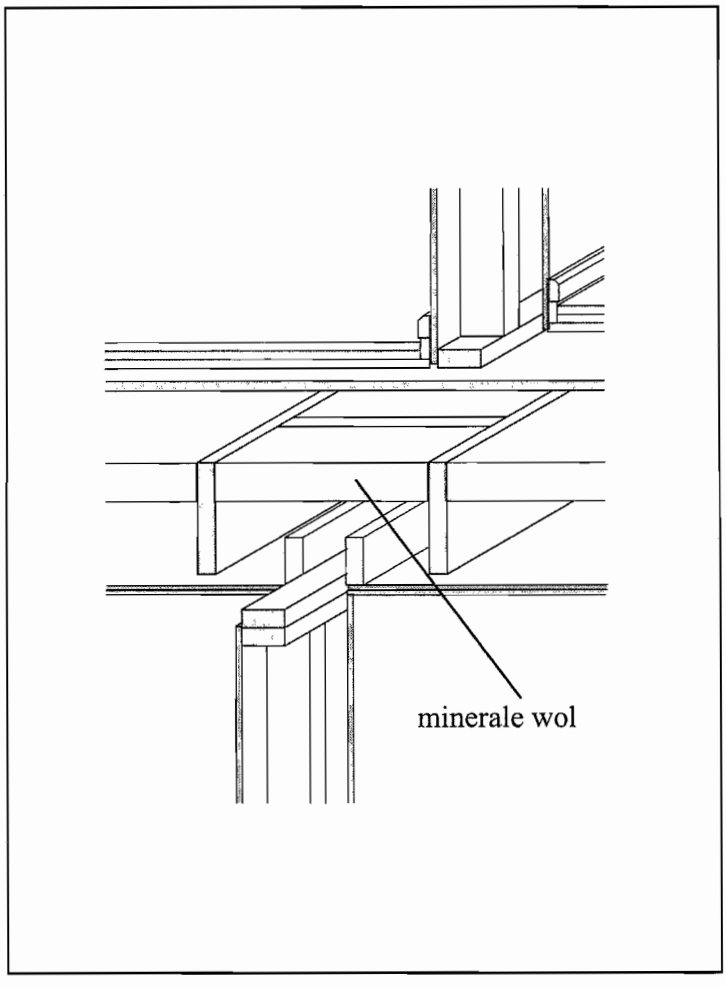

Akoestische kwaliteit

- $I_{lu;k}$ = 0 dB
- I_{co} = + 4 dB

Toepassingsgebied

- tussen besloten ruimte en verblijfsgebied

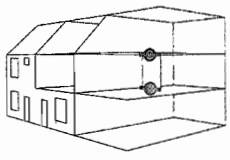

Uitvoeringsvoorwaarden

- zwevende dekvloer vrijhouden van omringende wanden, leidingen etc
- plint vrijhouden van dekvloer
- onverpakte minerale wol in spouw
- naden afdichten
- dubbele gipskartonplaten bevestigen op veerregels of vrijhangende plafondhangers

Aandachtspunten

- geen doorvoeren in vloer
- binnenwand mag ook op de zwevende dekvloer worden geplaatst

13

13.1 ALGEMEEN

Braat-Eggen P.E. 85 Vergelijking van metingen en berekeningen van de geluidisolatie van enkele dubbele scheidingsconstucties. Technische Universiteit Eindhoven, Eindhoven.

Bremen H. van 71 Een gehorig huis - wat doe je eraan? Algemene Uitgaven Bouwcentrum. Bouwcentrum, Rotterdam.

Gerretsen E. 84 Berekening van luchtgeluid- en contactgeluidisolatie. SBR publikatie B3 - 7, Stichting Bouwresearch, Rotterdam.

Hartman R.A.A. Jansen B.J.G. 79 Geluidwering bij renovatie: lucht- en contactgeluidmetingen aan verbeterde houten vloerconstructies in een proefpand. Bouwcentrum, Rotterdam.

Hartman R.A.A. 83 Geluidisolerende eigenschappen van lichte woningscheidende wanden. MVROM, Den Haag.

Hartman R.A.A. 90 Kan het wat zachter? Actieplan voor de bestrijding van burenlawaai. SBR publikatie 231, Stichting Bouwresearch, Rotterdam.

Hartman R.A.A. Heringa P.H. Vercammen M. 91 Het Bouwbesluit en de geluidwering van woningen. SBR publikatie 251, Stichting Bouwresearch, Rotterdam.

13 Literatuur

Literatuur

Heringa P.H.	81	Sanitairlawaai in woningen. SBR publikatie B 3 - 4, Stichting Bouwresearch, Rotterdam.
Lichtveld W.J. Niggebrugge J.W.	82	Pannendakconstructies: het weren van lawaai van buren en van buiten. SBR publikatie B 3 - 5, Stichting Bouwresearch, Rotterdam.
Luxemburg L.C.J. van	84	Akoestische kwaliteit van nieuwbouwwoningen. MVROM, Den haag.
Luxemburg L.C.J. van Martin H.J.	84 85	Bouwkunde 7a, Jellema. Bouwkunde 7c, Jellema. Waltman Delft.
Mahler J.W.	83	Geluidwering bij woningverbetering. SBR publikatie B 3 -6, Stichting Bouwresearch, Rotterdam.
Niggebrugge J.W.	83	Geluidisolatie tussen woningen en pannendakconstructies. MVROM, Den Haag.
Nijs L.	81	De invloed van de oriëntering van bouwstroken op verkeers-geluidniveaus: het stedebouwkundig ontwerpen binnen het kader van de wet geluidhinder. Technische Hogeschool Delft, Delft.
Raab P.C.	77	Bouwcentrum en de bouwpraktijk. Geluidisolatie. Bouwcentrum, Rotterdam.
Willigers L.H.J.	88	Geluidisolatie: ankerloze spouwmuur of enkelvoudige muur. SBR publikatie 181, Stichting Bouwresearch, Rotterdam.

13 Literatuur

74 Flankerende geluidoverdracht: berekening van de isolatie-index tussen vertrekken.
SBR publikatie 45,
Stichting Bouwresearch, Rotterdam.

81 Geluidwering in de woningbouw: voordrachten gehouden op de bijeenkomst van 21 mei 1981 te Rotterdam.
Nederlands Akoestisch Genootschap, Delft.

83 Bladlood voor geluidisolatie: de toepassing en de verwerking van bladlood in geluidisolerende konstrukties.
Stichting Informatiecentrum Bewerkt Lood, Zoetermeer.

80 Geluidisolatie bij aansluitingen van vloeren, wanden, gevels en daken.
SBR publikatie B 3 - 2,
Stichting Bouwresearch, Rotterdam.

70 Het voorkomen van 'geluidlekken' in vloeren bij doorvoering van CV-leidingen.
SBR publikatie 28,
Stichting Bouwresearch, Rotterdam.

80 Geluidisolatie van houten wanden.
Houtvoorlichtingsinstituut,
Amsterdam.

13 Literatuur

78 Zware vloeren en de isolatie tegen loopgeluiden.
SBR publikatie 24,
Stichting Bouwresearch, Rotterdam.

Brochure Stedebouw en Geluid (incl. rekenschuif).
Staatsuitgeverij, Den Haag.

Brochure Berekening van Wegverkeersgeluid.
Staatsuitgeverij, Den Haag.

80 Gemeente en Geluidhinder.
Blauwe reeks nr. 64.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Den Haag.

83 Woningontwerp en Geluid.
MVROM, Den Haag.

Bobran H.W. 82 Handbuch der Bauphysik: Berechnungs- und Konstruktionsunterlagen für Schallschutz, Raumakustik, Wärmeschutz und Feuchtigkeits-schutz.
Bertelsmann Fachverlag, Gutersloh.

Fasold W.
Sonntag E.
Winkler H. 87 Bauphysikalische Entwurfslehre Bau- und Raumakustik.
Müller, Köln-Braunsfeld.

Heckl M.
Müller H. 75 Taschenbuch der Technischen Akustik.
Springer Verlag.
Berlin/Heidelberg/New York.

13 Literatuur

Sälzer E.
Moll W.
Wilhelm H. 79 Schallschutz elementierter Bauteile.
Bauverlag GmbH,
Wiesbaden und Berlin.

Luxemburg L.C.J. van
Martin H.J. 86 Repeatability and reproducibility of laboratory airborne sound insulation measurements; a Dutch precision experiment: summary.
TPD TNO-TH, Delft.

13.2 GEVELS

Beentjes W.G.M. 84 Inventarisatie van geprefabriceerde suskasten.
Bouwcentrum, Rotterdam.

Beentjes W.G.M. 85 De kwaliteit van de geluidwering van de gevel in nieuwbouwwoningen.
Bouwcentrum, Rotterdam.

Bezemer A.W. 84 De invloed van spouwventilatie op de geluidwering van dubbele ramen.
Bouwcentrum, Rotterdam.

Doorn-IJzerman P. van 80 Literatuuronderzoek naar de lucht-geluidisolatie van verschillende gevelmaterialen ten behoeve van de berekening van gevel-isolaties.
Deel II: Muren en borstweringen.
Instituut voor Milieuhygiëne en Gezondheidstechniek TNO, Delft.

Gerretsen E.
Toorn J.D. van der 83 Schaalmodelonderzoek naar het effect van galerijen en balkons op de geluidreductie van gevels.
Technisch Physische Dienst TNO-TH, Delft.

13 Literatuur

Gerretsen E.	85	Uitbreiding en aanpassingen computerprogramma geluidwering gevels volgens WG-HR-05-02. Technisch Physische Dienst TNO-TH, Delft.
Gerretsen E.	86	Evaluatie van diverse aspecten van de rekenmethode geluidwering gevels in het kader van het Bouwbesluit. Technisch Physische Dienst TNO-TH, Delft.
Gerretsen E.	87	Nader onderzoek naar enkele aspecten van de geluidwering van gevels t.b.v. de rekenmethode. Technisch Physische Dienst TNO-TH, Delft.
Luxemburg L.C.J. van	88	Kierdichting akoestisch gezien. SBR publikatie F14, Stichting Bouwresearch, Rotterdam.
Mahler J.W.	83	Geluidisolatie van dakramen. MVROM, Den Haag.
Mahler J.W.	85	Geluidwering lichte borstweringspanelen. MVROM, Den Haag.
Mahler J.W. Braat-Eggen P.E.	87	Geluidwering buitendeuren: Literatuuronderzoek en Meetonderzoek. Technisch Physische Dienst TNO-TH, Delft.
Muchall R.C.	86	De geluidwering van kierdichtingsprofielen. Dienst Openbare Werken en Volkshuisvesting, Amsterdam.

13 Literatuur

Niggebrugge J.W. Gerretsen E. 86 Geluidwering van glasconstructies - onderzoek in opdracht van de vijf grote gemeenten en Rijkswaterstaat. Lichtveld Buis & Partners, Utrecht.

Rovers R. 84 Verkeerslawaai en woningen: handreiking voor plattegrond en gevelconstructie, 2e geheel herziene druk. Bouwcentrum, Rotterdam.

Willigenburg J.J. van 82 Voorstel realiteitsbeoordelingssysteem van gevelelementen met betrekking tot de geluidwerendheid. M + P Akoestisch Adviseurs BV, Aalsmeer.

83 Geluidisolatie en gevelelementen. MVROM, Den Haag.

83 Berekeningsmethoden geluidwering van gevels. MVROM, Den Haag.

86 Geluidisolatie in houtskeletbouwwoningen. MVROM, Den Haag.

87 Geluidwering in woningen. Samenvatting van 20 onderzoeksrapporten binnen het thema 'geluid'. MVROM, Den Haag.

89 Herziening rekenmethode geluidwering gevels. Actualisering hoofdstukken 4 + 5 van de brochure 'Verkeerslawaai en Woningen'. MVROM, Den Haag.

13 Literatuur

13.3 NORMEN

NEN 1070	76	Geluidwering in woongebouwen.
Aanv. NEN 1070	85	Aanvulling op NEN 1070. Geluidwering in woongebouwen.
NEN 1087	75	Ventilatie in woongebouwen, eisen.
NEN 1088	75	Ventilatie in woongebouwen: aanwijzingen voor en voorbeelden van de constructieve uitvoering van ventilatievoorzieningen.
NEN 3564	76	Beglazing van gebouwen. Beglazen met behulp van kit en houten, metalen en betonnen ramen, deuren en kozijnen.
NEN 3661	75	Ramen-Luchtdoorlatendheid, waterdichtheid, stijfheid en sterkte eisen.
NEN 5077	91	Geluidwering in woongebouwen. Bepalingsmethoden voor de grootheden voor luchtgeluidisolatie, contactgeluidisolatie, geluidwering van uitwendige scheidings-constructies en geluidniveaus veroorzaakt door installaties.
NEN 5078	90	Geluidwering in woongebouwen. Rekenmethode voor de bepaling van de geluidabsorptie in ruimten.
NEN 5079	90	Geluidwering in woongebouwen. Het weergeven in één getal van de geluidisolatie van bouwelementen, gemeten in het laboratorium.
NPR 3670	83	Gevelvullingen met houten kozijnen, ramen, deuren, borstweringen en overige vullingen. Richtlijnen voor de vervaardiging (KVT/EG'80). Deel B: Constructiedetails en verbindingen. Deel D: Gevelvullende elementen.

13 Literatuur

NPR 5070 voorlopige versie	92	Geluidwering in woongebouwen. Voorbeelden van wand- en vloer-constructies.
NPR 5071	81	Geluidwering in woongebouwen. Beperking van galm, lawaai door slaande deuren en dergelijke in gemeenschappelijke ruimten.
Aanv.NPR 5071	81	Aanvulling op NPR 5071. Geluidwering in woongebouwen. Voorbeelden van maatregelen tegen galm, lawaai door slaande deuren en dergelijke in gemeenschappelijke ruimten, afgestemd op NEN 1070.
NPR 5072	91	Geluidwering in woongebouwen. Luchtafvoersystemen.
NPR 5073	91	Geluidwering in woongebouwen. Liftinstallaties.
NPR 5074	91	Geluidwering in woningen en woongebouwen. Centrale-verwarmingsinstallaties met radiatoren of convectoren.
NPR 5075	91	Geluidwering in woongebouwen. Sanitaire toestellen en installaties voor de aan- en afvoer van water.
NPR 5076	90	Geluidwering in woongebouwen. Geluidwering in houtskeletbouw.
Ontwerp NPR 5086	90	Geluidwering in woongebouwen. Geluidwering van lichte, woningscheidende wanden.
NEN 20 140-1	88	Het meten van geluidisolatie in gebouwen en van bouwelementen. Eisen voor laboratoriummeetruimten (met mededeling februari 1989) (ISO 140-1-1978).
NEN-ISO 140-2	86	Het meten van geluidisolatie in gebouwen en van bouwelementen. Opgave van meetnauwkeurigheids-eisen (ISO 140-2-1978) (met mededeling februari 1989).

13 Literatuur

NEN 20 140-3	88	Het meten van geluidisolatie in gebouwen en van bouwelementen. Laboratoriummeting van de luchtgeluidisolatie van bouwelementen (ISO 140-3-1978) (met mededeling februari 1989).
NEN-ISO 140-4	86	Het meten van geluidisolatie in gebouwen en van bouwelementen. Praktijkmeting van de luchtgeluidisolatie tussen ruimten (ISO 140-4-1978) (met mededeling februari 1989).
NEN 20 140-5	88	Het meten van geluidisolatie in gebouwen en van bouwelementen. Praktijkmeting van de luchtgeluidisolatie van gevelelementen en gevels (ISO 140-5-1978) (met mededeling februari 1989).
NEN 20 140-6	88	Het meten van geluidisolatie in gebouwen en van bouwelementen. Laboratoriummeting van de contactgeluidisolatie van vloeren (ISO 140-6-1978) (met mededeling februari 1989).
NEN-ISO 140-7	86	Het meten van geluidisolatie in gebouwen en van bouwelementen. Praktijkrichtlijn van de contactgeluidisolatie van vloeren (ISO 140-7-1978) (met mededeling februari 1989).

13.4 ISO INTERNATIONAL STANDARDS

ISO 140	78	Acoustics - Measurement of sound insulation in buildings and of building elements.
ISO 140/1	90	Part 1: Requirements for laboratories.
AD 140/1	89	Addendum 1 to ISO 140/1 concerning measurements of airborne sound insulation of windows and glazing.
ISO 140/2	91	Part 2: Determination, verification and application of precision data.
ISO 140/3	78	Part 3: Laboratory measurements of airborne sound insulation of building elements (amendment in preparation).
ISO 140/3	89	Addenda to ISO 140-3 concerning measurements of airborne sound insulation of windows and glazing.
ISO 140/4	78	Part 4: Field measurements of airborne sound insulation between rooms.
ISO 140/5	78	Part 5: Field measurements of airborne sound insulation of facade elements and facades.
ISO 140/6	78	Part 6: Laboratory measurements of impact sound insulation of floors.
ISO 140/7	78	Part 7: Field measurements of impact sound insulation of floors.
ISO 140/8	78	Part 8: Laboratory measurements of the reduction of transmitted impact noise by floor coverings on a standard floor.
ISO 140/9	85	Part 9: Laboratory measurement of insulation of room-to-room airborne sound of a suspended ceiling with a planum above it.
DP 140/10		Acoustics - Measurements of sound insulation of small building elements.
ISO 354	85	Acoustics - Measurement of sound absorption in a reverberation room.
ISO 717		Acoustics - Rating of sound insulation in buildings and of building elements.
ISO 717/1	82	Part 1: Airborne sound insulation in buildings and of building elements.

13 Literatuur

ISO 717/2	82	Part 2: Impact sound insulation.
ISO 717/3	82	Part 3: Airborne sound insulation of facade elements and facades.
ISO 1996		Acoustics - Description and measurement of environment noise.
	82	Part 1: Basic quantities and procedures.
	87	Part 2: Acquisition of data pertinent to land use.
	87	Part 3: Application to noise limits.
ISO 2509	73	Cork - Sound absorbing expanded pure agglomerated cork in tiles - Characteristics.
ISO 2510	73	Cork - Sound absorbing composition cork in tiles - Characteristics.
ISO 3882		Acoustics - Laboratory tests on noise emission by appliances and equipment used in water supply installations.
ISO 3882/1	83	Part 1: Method of measurement.
ISO 3882/2	84	Part 2: Mounting and operating conditions of draw-off taps.
ISO 3882/3	84	Part 3: Mounting and operating conditions of in-line valves and appliances.
ISO 6241		Performance standards in buildings - Principles for their preparation and factors to be considered (under revision).
DIS 6242/3		Building construction - Expression of users requirements. Part 3: Acoustical requirements.
DIS 9052/1		Acoustics - Determination of dynamic stiffness. Part 1: Materials used under floating floors in dwellings.
DIS 9053		Acoustics - Materials for acoustical application - Determination of airflow resistance.
DP 10052		Acoustics - Short test method for measurements of airborne sound insulation in buildings.

13.5 ONDERZOEKSRAPPORTEN VAN DE INTERDEPARTEMENTALE COMMISSIE GELUIDHINDER (ICG)

BG = Bijzondere geluidonderwerpen
LL = Luchtvaartlawaai
VL = Verkeerslawaai
WG = Woongeluid

BG-HR-050-01	79	Samenvatting Wet geluidhinder.
BG-HK-18-01	81	Inventarisatie van geluidhinder in Nederland.
LL-HR-11-01	79	Het proefproject voor geluidwerende voorzieningen aan woningen tegen vliegtuiglawaai in relatie tot sanering.
LL-DR-11-03	79	Omschrijving proefproject - technische uitvoering.
LL-DR-11-04	79	Omschrijving proefproject - kosten.
LL-WR-11-05	79	Voorbeelden technische uitvoering.
LL-DR-11-06	79	Beleidsaspecten.
LL-DR-11-07	79	Verantwoording proefproject: A. Rapport Bouwtechnische Commissie vliegvelden; B. Akoestische en technische rapportage van de deelprojecten.
LL-WR-11-08	79	Verantwoording proefproject - deelprojecten met dubbelglas, isolatie 35 dB(A).
LL-WR-11-09	79	Verantwoording proefproject - deelproject Marssum, met dubbelglas en extreem hoge geluidsbelasting, isolatie 40 dB(A).
LL-WR-11-10	79	Verantwoording proefproject - deelprojecten met enkel glas, isolatie 25 en 30 dB(A).
LL-WR-11-11	79	Verantwoording proefproject - akoestische gegevens en geluidisolatiemetingen.

13 Literatuur

LL-WR-11-12	79	Onderzoek naar bouwkundige consequenties en de bouwkosten voor het aanbrengen van thermisch isolerende dubbele beglazing bij de woningen van het ICG-project OLL-11 op plaatsen waar om akoestische redenen kon worden volstaan met enkel glas.
VL-DR-08-2	79	Akoestische optimale oriëntering van bouwmassa's nabij verkeerswegen.
VL-DR-12-1	79	Deelrapport handleiding voor het berekenen van gevelisolatie tegen verkeerslawaai.
VL-HR-12-02	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. Algemeen.
VL-WR-12-03	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. D1 deelproject 1 - Dordrecht, Admiraal de Ruyterweg.
VL-WR-12-04	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. D2 deelproject 2 - Dordrecht, Douwe Aukesstraat.
VL-WR-12-05	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A1 deelproject 1 - Amsterdam, Leeuw van Vlaanderenstraat.
VL-WR-12-06	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A2 deelgroep 3 - Amsterdam, Jephtastraat.
VL-WR-12-07	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A3 deelproject 4 (laagbouw) - Amsterdam, Ch. Leickerstraat 6 t/m 44 en Waldorpstraat 50 t/m 69.
VL-WR-12-08	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A4 deelproject 4 - Amsterdam, Anton Waldorpstraat/Marius Bauerstraat.

13 Literatuur

VL-WR-12-09	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A5 deelproject 5 - Amsterdam, Willy Sluiterstraat/Willem Nuyenstraat.
VL-WR-12-10	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A6 deelproject 7 - Amsterdam, Jan Voermanstraat.
VL-WR-12-11	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A7 deelproject 8 - Amsterdam, James Rosskade 17-26; Erasmusgracht 63.
VL-WR-12-12	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A8 deelproject 9 - Amsterdam, James Rosskade 1-16.
VL-WR-12-13	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A9 deelproject 13 - Amsterdam, Admiraal de Ruyterweg.
VL-WR-12-14	82	Basisrapportage saneringprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. A10 deelproject 24 - Amsterdam, Naaldwijkstraat/Voorburgstraat.
VL-WR-12-15	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. R1 deelrapport 1 - Rotterdam, Oost-Sidelinge.
VL-WR-12-16	82	Basisrapportage saneringprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. R2 deelproject 2 - Rotterdam, West-Sidelinge.
VL-WR-12-17	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. R3 deelproject 2 - Rotterdam, West-Sidelinge.
VL-WR-12-18	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. R4 deelproject 2 - Rotterdam, Graswinckelstraat.

13 Literatuur

VL-WR-12-19	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. R5 deelproject 2 - Rotterdam, Graswinckelstraat.
VL-WR-12-20	82	Basisrapportage saneringsprojecten wegverkeerslawaai van snelwegen. Akoestiek Deel III.
VL-HR-13-01	81	Rangschikking ruimten.
VL-HR-13-02	81	Rangschikking ruimten. Bijlagen.
VL-HR-14-03	83	Beleving van geluidwerende voorzieningen tegen snelverkeerslawaai in de woonsituatie - Een vergelijkende studie.
VL-HR-16-01	77	Onderzoek naar de lawaaigevoeligheid voor wegverkeerslawaai van verschillende bestemmingen.
VL-HR-20-03	81	Wet geluidhinder en stadvernieuwing.
VL-HR-23-03	79	Stedebouwkundig ontwerpen met geluid.
VL-DR-24-02	81	Slaapverstoring door lawaai.
VL-DR-24-07	81	Geluidhinder in schoollokalen, met name veroorzaakt door het wegverkeer.
WG-HR-01-01	75	Geluidhinder in en om de woning.
WG-HR-05-01	81	Geluidreductie door gevels voor wegverkeersgeluid - meetmethodes.
WG-HR-05-02	81	Geluidreductie door gevels, rekenmethode.
WG-HR-05-03	82	Luchtgeluidisolatie; Ontwikkeling van een vereenvoudigde meetmethodiek en ten behoeve van controledoeleinden. Deel A: Samenvattend rapport. Deel B: Evaluatierapport.
WG-HR-07-01	81	Ordening van ruimten in woningen in verband met geluidhinder.
WG-DR-08-01	81	Onderzoek naar de akoestische kwaliteit van nieuwbouwwoningen. Een proefexercitie.
WG-DR-08-02	82	Onderzoek naar de akoestische kwaliteit van nieuwbouwwoningen. 2e Interimrapport over de periode tot 31 december 1980.

13 Literatuur

WG-DR-09-01	81	Geluidwering bij renovatie. Bouwkundige oplossingen voor de verbetering van de geluidisolatie van houten vloerconstructies.
WG-DR-09-02	82	Geluidwering bij renovatie, kosten ten gevolge van verschillende eisen.
WG-DR-10-01	81	Onderzoek geluidwering bij nieuwbouwwoningen. Proefproject Tanthof Delft. De fase van het ontwerp.
WG-DR-10-02	82	Geluidwerende ventilatie-openingen in de gevel. Onderzoek naar de geluidisolerende eigenschappen van geluidwerende ventilatie-openingen onder praktijk- en laboratoriumomstandigheden.
WG-DR-11-01	82	Geluidwering bij renovatie: de gevolgde procedure en de aandacht voor het aspect geluidisolatie in drie projecten.
WG-DR-11-02	82	Geluidwering bij renovatie: geluidisolatie voor en na renovatie in drie projecten.
WG-DR-11-03	82	Geluidwering bij renovatie: kostenconsequenties voor de verbetering van de geluidisolatie van houten vloerconstructies in drie projecten.
WG-DR-14-01	82	Geluidisolatie en beleving van buurgeluiden uit gerenoveerde woningen.
GB-HR-11-01	83	Geluid en Verkeerscirculatieplannen. Onderzoek naar het effect van een verkeerscirculatieplan op de geluidhinder.
GE-HR-06-01	84	Bouwkundige suskasten. Het ontwerpen van een in het werk te vervaardigen geluiddempende ventilatievoorziening.
GE-HR-10-01	84	Eenvoudige leidraad gevelreductie aanpak.
GE-DR-10-02	84	Eenvoudige leidraad gevelreductie aanpak, met catalogus.

GE-HR-13-01	84	Schaalmodelonderzoek naar het effect van galerijen en balkons op de geluidreductie van gevels.
GE-HR-21-91	84	Rangschikking van ruimten in de praktijk.
GF-HR-51-01	89	Geluidhinder in Nederland; tien jaar later.

13.6 OVERHEIDSBESLUITEN, BESCHIKKINGEN EN REGELINGEN

VNG	90	Standaardregelingen in de bouw Deel 1 Ontwerp-Bouwbesluit. VNG-Uitgeverij, Den Haag.
VNG	89	Model-Bouwverordening supplement 24. VNG-Uitgeverij, Den Haag ISBN 90 322 2003 9.
Staatsblad 99	79	Wet geluidhinder.
Staatsblad 504	81	Regeling geluidwerende voorzieningen.
Staatsblad 688	81	Besluit grenswaardes binnen zones langs wegen.
Staatsblad 755	82	Besluit geluidwering gebouwen.
Staatsblad 680	91	Bouwbesluit.

INDEX

	Pag.
A-gewogen geluidisolatie geveldelen	93
A-gewogen installatiegeluidniveau	48
A-gewogen luchtgeluidisolatie	45
A-weging	27
aansluitdetails	161
aansluitende constructies	102, 132
absorberende materialen	30
absorptie	28
acrylaathars	186
afdichtingsprofiel	197
afmetingen raamvlak	196
ankerloze spouwmuur	158
basisdocumenten	71
begane grond vloeren	132
beglazing	185
beglazingssysteem	195
beperking van galm	65, 102
beplating	160
berekening geluidwering uitwendige scheidingsconstructie	92
bescherming tegen geluid van buiten	54
bescherming tegen geluid van installaties	60
besloten ruimte	64
besturingsapparatuur	150
binnendeuren	145
binnengrenswaarde	57
binnenriolering	153
binnenspouwbladen	139, 142
binnen woningen	64
borstweringspanelen	182
bouwakoestische begrippen	5
bouwakoestisch onderzoek	1
Bouwbesluit	52
bouwkundige suskasten	205
bouwkundige uitvoering	105, 108
bouwproces	5
bouwverordening	52

Index

	Pag.
bouwwijze	127
buigstijfheid	76
buisprofielen	199
buitendeuren	201
categorieën	103, 104, 105, 107
centrale verwarming	152
chaotisch	21
codering	9
code	13
constructiedelen	101
contactgeluid	33
contactgeluiddrukniveau	39
contactgeluidisolatie	39
daken	146, 177
dakplaten	136
decibel	17
demper	148
diffuus geluidveld	27
doorzon	125
draagconstructie	160
dubbel glas	188
één-getalsaanduidingen	40, 49, 70
eengezinswoningen	115
éénpersoonswoning, midden	119
éénpersoonswoning, rand	120
effectieve geluiddruk	15
eigen installatiegeluidniveau	68
eisen	53
enkelvoudige constructies	183
enkel glas	185
enkelvoudige wand	130, 155
equivalent geluiddrukniveau	26
Europese één-getalsaanduidingen	71
Europese normen	70

Index

	Pag.
flankerende constructie	78
flankerende geluidoverdracht	34, 75
formule van Sabine	29
frequentie	22
frequentie-analyse	23
fundering	132
gasvulling	188
gebruikers	2
gehoordrempel	16
gelaagde constructies	183
gelaagd glas	186
gelijkwaardigheidsbepaling	53
geluidabsorptiecoëfficiënt	30
geluidabsorptie	65
geluidbelasting	56
geluidbron	14
geluidcontouren	114
geluiddruk	15
geluiddrukniveau	17
geluiddrukniveauvermindering	31
geluiddrukniveauverschil	37
geluidisolatie	37
geluidisolatie deurblad	201
geluidisolatie scheidingswand	74
geluidisolatie van materialen, constructies	7
geluidlek	35
geluidoverdracht	76
geluidoverdrachtwegen	80
geluidtransmissie-meetkamers	36
geluidveld	20
geluidvermogen	20
geluidvermogenniveau	20
geluidweringsaspecten	7
geluidwering	31
geluidwering scheidingsconstructie	38
geluidwering tussen ruimten	62

	Pag.
geluidwering uitwendige scheidingsconstructie	47
geluidzone	58, 112
geluidzone industrieterrein	113
geluidzone railverkeer	113
geluidzone vliegvelden	113
geluidzone wegverkeer	112
gemeenschappelijke verkeersruimte	65
gemiddelde luchtgeluidisolatie	46
genormeerd luchtgeluiddrukniveauverschil	37
geruisarme kranen	152
gespiegeld	126
gevelstructuren	96
gevels	138, 147, 182
gewogen geluiddrukniveau	25
gewogen luchtgeluidisolatie	46
gietbouw	127
golflengte	22
grenswaarden	51
hellend dak, dwarskap	138
hellend dak, langskap	138
hellende daken	179
herziening rekenmethode geluidwering gevels	92
hinder fluctuerend geluid	26
hoge geluidwering	127, 129
homogene constructies	76
hoofdtypen woningscheidende wandconstructies	110
hoorbare frequentiegebied	22
houten vloeren	175
houtskeletbouw	108, 129
index	13
informatiebehoefte per fase	5
installatie	62, 148
installatie-onderdelen	104
installatiegeluiddrukniveau	39
installatietechnische uitvoering	105, 108

Index

	Pag.
internationale normen	72
inwendige scheidingsconstructie	59
ISO-normen	72
isolatie-index voor contactgeluid	44
isolatie-index voor luchtgeluid	41
kamerscheidende vloeren	174
kamerscheidende wanden	170
kanalensysteem	148
karakteristieke A-gewogen installatiegeluidniveau	48
karakteristieke geluidniveau	62
karakteristieke geluidwering uitwendige scheidingsconstructie	48
karakteristieke isolatie-index voor luchtgeluid	43, 63
kierdichting	147, 199
kierterm	94
klasseverschil in sterkte	17
knooppunten	11
Kosten-éénheden	57, 113
kozijnconstructie	196
kraan	61, 62
kracht van wet	52
kwaliteitsverklaring	53
leidingen	152
lichte gevelelementen	182
lichte samengestelde wanden	160
lichte steenachtige wanden	170
lichte woningscheidende wanden	109
lift	62
liftdeuren	150
liften	150
liftinstallaties	104
liftkooi	150
liftmachine	104, 150
liftschacht	150
lipprofielen	200

Index

	Pag.
literatuurlijst	13
lokatie	111
luchtafvoerkanaal	148
luchtafvoersystemen	102, 148
luchtgeluid	32
luchtgeluidisolatie	35
luchtvaartlawaai	57
luidheid	25
machinekamer	151
massa	155
meander	126
meerdere geluidbronnen	59
meergezinswoning	119
meerpersoonswoning, midden	121
meerpersoonswoning, rand	122
meetapparatuur	70
minimale isolatie-index voor contactgeluid	67
minimale isolatie-index voor luchtgeluid	66
naadafdichting	147
naden	197
nagalmtijd	28
NEN 1070	68
NEN 5077	69
NEN 5079	70
niet-dragende binnenwanden	142, 143
niet-transparante geveldelen	182
normwaarde	41, 44
octaafbanden	22
omgevingsgeluidniveau	111
omloopgeluid	34, 82
oorgevoeligheid	25
opbouw handboek	4
open trap	65
open verbinding	64

Index

	Pag.
opstellen sanitair	152
optellen van geluiddrukniveaus	18
parallel	126
periodiek	21
piekniveau	27
pijngrens	16
plattegrond	123
plat dak	138
platte daken	178
polyvinylbutyl	186
praktijkrichtlijnen	100
prestatie-eis	52
prestaties	53
puivullingen	182
ramen	185
regelgeving	6, 51
reken- en beoordelingsmethoden	6
rekenen met geluid	18
rekenmodellen	74
rijwoning hoek en twee onder één kap	117
rijwoning, midden	115
samengestelde constructies	77
sanitair	152
sanitaire installaties	106
spectrum	24
spleethoogte	206
spouwconstructies	185
spouwvulling	161
spouwwand	131
staalbouw	130
standaardspectra	93
standleiding	153
stapelbouw	127
steenachtige binnenwanden	135, 142

Index

	Pag.
steenachtige geveldelen	182
steenachtige spouwwanden	157
steenachtige vloeren	164, 174
steenachtige woningscheidende wanden	155
sterktewaarneming	16
sterkte van geluid	15
streefwaarden	111
suskasten	204
systeembouw	128
systeemvloeren	176
tertsbanden	22
toestellen	152
toilet	61, 62
toonhoogte	21
tuinkamer	126
uitwendige scheidingsconstructie	55, 177
ventilatieroosters	203
ventilatiesysteem	61, 62
ventilatievoorzieningen	96, 202
verbindingsdemping	78
verblijfsgebied	56, 63
verblijfsruimte	60
verdiepingsvloeren	134
vereenvoudigde berekeningsmethode	92
verlaagd plafond	141, 169
verwarmingsinstallaties	105
voorbeeldberekening geluidwering gevel	97
voorbeeldberekening geluidwering tussen ruimten	83
voorbeeldoplossingen	7
voortplantingssnelheid	22
voorzetwanden	162
vrijstaande woning	118
vuistregels	19

Index

	Pag.
wand- en vloerconstructies	100
warmwatertoestel	62
waterdruk	62
watergeluiddempers	153
waterslagdempers	153
Wet geluidhinder	52
woningscheidende spouwwanden	109
woningscheidende vloerconstructies	101, 109
woningscheidende vloeren	140
woningscheidende wandconstructies	101
woningscheidende wanden	130, 142
woningtypen	115
woongebouwen	66
woongeluiden	1
zuivere tonen	23
zwevende dekvloer	140
zwevende dekvloeren	166

Index